

B.

- Baddhāṣana vidhi, 476.
 Baddhāṣana vidhi, 408.
 Bhuvricchāranyopanishad-bhāṣya, 535.
 Baudhāyana-chāturmāsya-sūtra, 235.
 ———— chayana-prayoga, 316
 ———— darśopānamāsa prayoga,
 312, 313.
 ———— grīhya sūtra, 461.
 ———— kalpa sūtra, 232, 233.
 ———— paśu sūtra, 237.
 ———— pravargyā sūtra, 234.
 ———— prayoga sūtra, 239.
 ———— yajamāna sūtra, 230.
 Bhakaba-prayoga, 374.
 Bhārandādi śaman, 606.
 Brahma-medha prayoga, 393.
 Brāhmaṇa prapāṭhaka, 135
 ———— ukhā sambharana, 573.

C.

- Chameka bhāṣya, 545, 546
 Charaṇa bhāṣya, 503, 504, 505.
 ———— vyāha, 501, 502.
 Chaturyūga, 530
 Chatuṣṭha viśvayajichchilpa, 389
 Chāturmāsya-brahmatva prayoga, 323
 ———— paddhati, 325.
 ———— hastra, 323
 ———— pādhati, 434
 ———— prayoga, 320, 321.
 ———— sūtra, 436
 ———— yajamāna, 324.
 Chanakriyā, 466
 Chhanda, 518.
 ———— bhāṣya, 519.
 Chhandasī, 46 (See Purāṇchid)
 Chhandasika vivaraṇa 51, 52
 Chhāndogya-mantra bhāṣya, 165
 ———— bhāṣya tika, 160
 Chhāndogyopanishad, 155, 156, 157, 158,
 159
 ———— bhāṣya, 162, 163.
 ———— bhāṣyaṭika, 161.
 ———— vivaraṇa, 164.
 Chiti kāṇḍa, 577, 578.

D.

- Dakṣiṇā mūrti pīḍavarṇa saṅkhyā, 529.
 Dākṣhāyana yajña prayoga, 395.
 Darśapurāṇamāsa hastra prayoga, 281.
 ———— hastra vyākhyā, 292
 ———— prāyaścitta prakaraṇa,
 314
 ———— prayoga, 429
 ———— sthālipāka, 416.
 ———— vyākhyā, 316.
 ———— yajamāna vyākhyā, 318.
 ———— yornanonyator-hastra
 prayoga, 417.
 ———— (māsiya) ādhāna prayoga,
 317
 ———— (māsiya) hastra, 415

Daśarātra prayoga, 302.

- atoma, 364.
 Dhanvribhāṣya, 258, 259, 260, 261, 262,
 263, 264.
 Divyaṅenikāṭhaka, 424.
 Dronopadiśaṭa-bhākṣa-vidhi, 418.
 Dwādaśāhāchchhāvāta prayoga, 348.
 Dwādaśāha-brāhmaṇicchhāṇai prayoga,
 347, 419.
 ———— maitrāvaruṇa prayoga, 349,
 350, 353.
 ———— prayoga, 345.

E

- Ekāhika-chāturmāsya-prayoga, 370
 Ekāhina satra-brahmatva paddhati, 360.
 Ekapadi kāṇḍa, 555, 556, 557.

G.

- Gobhila Grīhya-paśujikā, 464
 ———— sūtra, 462, 465.
 ———— sūtra, Nārāyaṇa vṛtti,
 463
 Gopālatāpani with bhāṣya, 188, 189.
 Gotama atoma paddhati, 376.
 Graha kāṇḍa, 106, 560, 561, 563. See also
 under Satapatha.
 ———— māha, 380.
 ———— yāga, 381.
 Grīhyagṇi sāgara, 454, 455, 622, 623.
 Grīhyakalpataru, 457
 Grīhyatātparya darśana, 458

H.

- Hausthatkāṇḍa, 575, 576.
 Haundina balakbilya, 534
 Haustāśloka darśa-pāpamāsa prayoga,
 327
 Hastra prayoga, 633.
 Havyajūṣa prāyaścitta, 209.
 Hiranyakośa sūtreṇtyoṣṭi prayoga, 400.

I.

- Indra śalabha-bhāṣya, 608
 Isāvśyopanishad bhāṣya, 174, 175.
 Ishti hastra, 338

J.

- Japahomārchana vidhi, 383.
 Jātā, 36
 ———— vṛtti, 37
 Jyotiṣhoma-paddhati, 311

K

- Kāligai Rudrōpanishad, 185.
 Kalpa sūtra, 202, 203
 ———— bhāṣya, 204
 ———— vyākhyā, 205
 Kāmyeṣṭi prayoga, 277.
 ———— sūtra, 629.
 Kanva brāhmaṇa, 547.
 Karika bhāṣya, 243.
 Katha bhāṣya, 173 179, 180.

Kāthaka-sāvitra karmādi, 611.

Kātyāyana-hautra sūtra, 241.

— sūtra, 240.

— bhāṣhya, 242.

— paddhati, 631.

Kaukili hautra, 328.

— maitrāvaruṇa prayoga, 330.

Kenopanishad-bhāṣhya, with ṭīkā, 176, 177.

Kṛishṇa-yayurveda-saṁhitā-padapāṭha,

594, 595, 596, 597, 598, 599, 600.

Kushmāṇḍi prāyaścitta, 390.

L.

Lātyāyana franta sūtra-bhāṣhya, 245, 246, 247, 248, 249.

Loshtachiti prayoga, 401.

M.

Madhyama kānda, 596, 597.

Mādhyandina-vājasaneyi-saṁhitā-bhāṣhya, 41.

Mahānāmni, 61.

Mahāvalabbhucchhastra, 393.

Mahāvṛata hautra prayoga, 230, 435.

— prayoga, 229.

Maitrāvaruṇa paśubhotra, 352.

— prayoga, 351.

Maitrāyaṇiya, 378.

— agnistoma paddhati, 377.

— brāhmaṇopaniṣad, 613, 614.

— grīhya saṁskāra, 456.

Mānava sūtra, 626, 627.

Māndūkyopaniṣad, 184.

— bhāṣhya, with Gaṇapāda's kārīkā, 181.

— — — — — ṭippana, 182.

— — — — — dīpikā, 183.

Mānthanābhāva nirṇaya, 478.

Mantra-bhāṣhya, 143, 610.

Mantra-pannaga, 531.

Manyu sūkta-vidhāna, 543, 616.

Mitra-vindebhi, 429.

— prayoga, 427.

Mṛigāśreṣṭhi, 289.

— hautra, 290.

— prayoga, 291, 297.

Muktikopaniṣad, 196, 197.

N.

Nāgavalī, 479.

Naiṣṭhanjika kānda bhāṣhya, 515, 516.

Nakṣatreshṭhi hautra prayoga, 273, 274.

— prayoga, 420.

— sūtra-bhāṣhya, 326.

Nidān sūtra, 520, 521, 543.

Nirūdhapaśa bandha prayoga, 289.

Nirukta, 506, 507, 508, 509, 510, 513.

— bhāṣhya, 511, 512, 514.

Nishkaivalya, 368.

P.

Paṇḍa-pādha, 527.

Pañcānukramanika, 524. See also under *Rigvedānukramanikā*.

Padaratna, 526.

Pada saṁjñika, 523.

Pāṇḍayajña-paddhati, 276, 431.

Pañchamahāyajña prayoga, 639.

Pañcha vidha sūtra, 499.

— bhāṣhya, 500.

Paśubandha prayoga, 287.

— vicāra, 423.

Paśu-samāna tantraikṣeṣṭi-chāturmāsya prayoga, 426.

Paśu sūtra, 238. See also under *Baudhāyana*.

Pauṇḍarika-ekādaśī, 358.

— hotra prayoga, 355.

— kṛipti, 356.

— prayoga, 357, 621.

Pavanapāvana, 319.

Pavitreshṭhi, 421, 422.

— prayoga, 236.

Paśu-pitṛi-yajña, 425, 430.

Pitṛi-medha prayoga, 403.

Pitṛi-yajña prayoga, 397, 433.

Praśādhyaśya, 392.

Praśnopaniṣad with bhāṣhya, 198.

Prātiśākhya, 489, 491.

— bhāṣhya, 489, 490.

Pratizara bandha prayoga, 469.

Prāyaścitta prayoga, 280.

— sadodaya, 295.

— vidhi, 279.

Prayoga, 271.

— paddhati, 369.

— pradīpikā, 235.

— ratna, 483, 526.

Pūrāna-bhāṣhya, 244.

Parasha sūkta, 42.

Pārvāchukā, 48.

Pushpa sūtra, 79.

R.

Rahasyopaniṣadādi, 615.

Rājāya paddhati, 299.

Rāmatīpam bhāṣhya, 186.

Rigvediyadevatānukrama, 27.

— — — — — nikā, 524, 525.

— — — — — svarupa, 24.

Rigveda Lākyamī sūkta, 12.

— padapāṭha, 10, 11.

— padakrama lakṣaṇa, 492.

— padaratna, 526.

— paribhāṣhā, 493.

— saṁhitā, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

— — — — — with Bāyana-bhāṣhya, 14,

15, 16, 17, 18, 19, 20.

— shadaṅga, 523.

Rigvidhāna, 31, 32, 33.

— — — — — laghu, 31.

Rigvarchchhākhya Nirukta-vyākhyā, 517.

Rikparāśhita, 13.

Rudra bhāshya, 550.
 ——— paddhati, 379.
 ——— shadanga, 519.
 ——— yapa, 543, 593.

B.

Sāmānya sūtra bhāshya, 625.
 Sāma-sūtra, 628.
 Sāma tantra (with bhāshya,) 495.
 Sāmaveda-āranyagāna vivarana, 71.
 ——— brāhmana, 607.
 ——— chhandasī (with bhāshya,) 50.
 ——— pada, 48.
 ——— saṁhitā, 47.
 ——— chhāndogya brāhmaṇa, 154.
 ——— padapāṭha, 49.
 ——— pada stoma, 78.
 ——— shadvēda brāhmaṇa, 166, 168, 169.

bhāshya,

167

——— voyagāna, 77.
 Sāmavidhāna-brāhmana, 151, 152, 153.
 Saṁhitā-kānda, 579, 580, 581, 582.
 Sandhyā-mantra-vyākhyā, 480.
 Saṁhitā sūtra, 29, 29, 30.
 Saṁhitopanishad-bhāshya, 193.
 ——— vivarana, 536, 537.
 Saṁkhyā pustaka, 532, 583.
 Saṁkhyāyana sūtra bhāshya, 250, 251.
 Sapta hotra prayoga, 339.
 ——— saṁstha prayoga, 487.
 ——— soma-saṁstha paddhati, 359.
 Sarpa saṁskāra, 393.
 Sarvaṇukrama, 21.
 ——— dīpikā, 22.
 ——— vivarana, 23.
 Sarvaṇukramanī Yajurvediya, 43.
 Sarvaprihteshṭi hotra, 299, 636, 637.
 Sarvopanishad, 195.
 Satapatha adhvara kānda, 102, 103.
 ——— agnarabasya kānda, 120, 121, 122.

bhāshya,

123

——— āraṇyaka kānda, 132.
 ——— aṁtādhyaṇī kānda, 124, 125.
 ——— aśvamedha-kānda, 129, 130, 131.
 ——— brāhmana-havirya-jñānāka, 91, 93, 95, 97, 98.
 ——— chūṭi kānda, 113, 114, 115, 116.
 ——— ekapādikā-kānda, 99, 100, 101.
 ——— graha kānda, 104, 105.
 ——— basti kānda, 112.
 ——— madhyama kānda, 126, 127, 128.
 ——— pravargya kānda, 559.
 ——— sanchati kānda, 117, 118, 119.
 ——— sava kānda, 107, 108, 567.
 ——— ukhāsambharana kānda, 109, 110, 111.

Saunaka gṛhya-kārikā, 460.

Saunakiya vidhāna, 485.
 Sāntrāmanī hotra, 331.
 Sava dvādaśāha prayoga, 402.
 Sava kānda, 562, 564, 565, 566, 567, 568, 569.

Sāyana-bhāshya, 19, 20.
 Sāyana-prātaraṇihotra homa prayoga, 291.

Sāhā, 201.

Sīva-saṁkalpādī, 612.

Sivopanishad, 190.

Smārta prāyaścitta, 481, 482.

Soma hotra prayoga, 340.

——— paddhati, 329.

——— prāyaścitta, 278.

——— prayoga mantra, 302.

——— sūtra, 265.

Some brahmatwa prayoga, 341.

Srauta prāyaścitta, 282.

——— prayoga, 486.

——— ratn a-npisiḥakā rikā,

256, 257.

Śravaṇa karmādī prayoga, 467.

Śruti lakṣhaṇa prāyaścitta, 283.

Sudarśana-kārikā, 459.

Śukta vidhāna, 632.

Sulva (with) dīpikā, 267.

——— sūtra, 266.

——— vārtika (with gloss,) 268.

Sundarītāpani, 192.

Svarga dvāreṣṭi prayoga, 275.

Svasti vāchana mantra, 482.

T.

Taittirīyāraṇyaka, 146.

——— brāhmana, 602.

——— saṁhitā bhāshya, 44, 601.

——— opānishad with bhāshya, 147.

Tāndya brāhmana, 170, 171, 172, 173.

——— lakṣhaṇa sūtra, 400, 497.

Traidhatavīcchṣṭi, 633.

Tripuropanishad, 194.

U.

Udaka-śanti, 472, 473.

Udgātri prayoga, 371.

Uhaṅga, 72, 73, 74, 75.

Ukhāsambharana, 570, 571, 572, 574.

Ukthasya prayoga, 365.

Upagrantha sūtra, 522.

Upānishad bhāshā 200.

——— kānda, 551, 552.

Upāsana prāyaścitta, 431.

Utsarjana prayoga, 470.

Utsarjanopākāraṇa prayoga, 471, 633.

Uttarārchika, 53, 54, 55.

——— padapāṭha, 56.

Uttara-bhāshya, 57, 58.

Uttaravṛtti, 630.

V.

Vairāja āman, 605.

Vamana sūtra bhāshya, 512.

Vedārtha prakāśa, 551.	Vṛhadāranyaka upanishad, 136, 137.
Veda-bhāshya, 544.	————— upanishad vārtika, 421,
Veda-rudri, 553.	143.
Veyagāna, 76, 77.	————— vyākhyā, 138, 139.
Vidhūrādhāna prayoga, 477.	Vṛihajjivālopanishad, 191.
Vidhyaparādhe prāyaścitti, 215, 216,	Vyūdhāhīna-dvādaśāha prayoga, 343, 344.
640	Vyūdha-samūdha prayoga, 354.
Vikṛti vallī, 35.	Y.
Vishnu gūdha, 363.	Yajña-puraschārana, 270.
Vishnu yāga paddhati, 284.	————— sāman, 438
Vrihaspati sava, 366	————— tantra, 300.
————— hantva, 367.	————— tantra-sudhā nidhi, 284, 285, 286.
Vrishakapi-śastra, 397.	————— kushmānda homa vi-
Vṛihadāranyaka Anandagiri kṛtā tīkā,	dhi, 301.
141.	Yajurveda madhyandina vājasaneyya sañ-
————— bhāshya, 140, 590.	hitā, 33, 39, 40, 692.
————— bhāshya vivṛiti, 141.	————— vichāra, 45.
————— kānda, 133, 134.	Yāska-upanishad, 187.
————— mitaksharā, 145, 501.	

A
 DESCRIPTIVE CATALOGUE
 OF
 SANSKRIT MANUSCRIPTS
 IN THE LIBRARY
 OF THE
 GOVERNMENT SANSKRIT COLLEGE, CALCUTTA.

I.—THE VEDAS.

A.—SĀHITA.

• No. 1. ऋग्वेद-संहिता। Rig-Veda Sāhita. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 766 (first ashtaka, 133; second ashtaka, 83, of which folia 71—82, inclusive, are wanting; third ashtaka, 78; fourth ashtaka, 89; fifth ashtaka, 89; sixth ashtaka, 103; seventh ashtaka, 77; eighth ashtaka, 100, of which folia 81, 90, and 92—98, inclusive, are wanting). Lines, 7—9 on a page. Extent, 13,500 ślokas. Character, Debansigara. Date, Sk. 1721. Appearance, old; in parts worm-eaten, and some leaves torn. Verses, Generally correct. Incomplete.

The Sāhita of the Rig-Veda, with accent marks in red ink. Each adhyāya is preceded by the corresponding portion of the Sarvāṅh-kramanī, giving its ṛishi, deity, number of verses, &c.

The splendid edition of the Rig-Veda by Professor Max Müller, and the several works written by European scholars relating to the Vedas, make it quite unnecessary to notice it at any length in a catalogue like this. A brief account in Sanskrit which follows has, however, been compiled, chiefly for Indian scholars unacquainted with European languages.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अग्निं नव मधुष्वन्दा वैशामिषो
वाद्योवायनैश्वरायवमैत्रावेरुषानृचा अग्निना द्वादशाग्निनैश्वर्य-
देवसारसताम्रवाः सप्तैताः प्रउगदेवताः ॥ हरिः ॐ ॥ छप्रि-
मौले पुरोहितं वृषक्षं देवशक्तिम् ॥ होतारं रत्नधातमम् ॥

End. शुभानी व आहूतिः सप्तना हृदनि(?) वः ॥ शुभानमस्तु त्रि मन्त्रो
यथा वः सुप्रकारंति ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । श्लोके १०११ ॥ प्रभवनाम-
श्वत्सुरे ॥ उत्तरायणे वैशाखे मासे शुक्लपक्षे ४ तिथौ शिववासरे
स्वातिदीवसनक्षत्रे (?) मिहिनामयोगे शुभकर्षे (?) तद्दिन इदं पुस्तकं
सान्त्वयनाम्ना रामभट्टेन शुभाककमहादेवभट्टेन स्वतविनायकेन
लिखितं ॥ स्वार्थं परार्थं वा ॥ श्रीगजाननार्यपमस्तु ॥ श्री ॥

यादृश्यं पुस्तकं दृष्टं तादृश्यं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा मन दोषो न विद्यते ॥

॥ ४ ॥ जामेश्वर(?) प्रसन्नोऽस्तु ॥ श्री ॥

विवरणम् । अग्नेदशैहिता अक्षत्समुदायादिका । अक्षत्सु - अक्षत्सु मन्त्र-
विशेषाः । इयञ्च शैक्षिता एकविंशत्यारं मासार्धविंशति, विमलता च पुनर्मण्डलैः,
अष्टवैध । मण्डलानि च अतुवाकैः, अतुवाकाश्च सूक्तैर्विभक्ताः । अष्टकान्यपि
अध्यायैः, अध्यायाश्च त्रयविंशत्याः । तत्र मण्डलानि दश । प्रतिमण्डलम् अतुवाकानां
षष्ठ्या यथा प्रथमे मण्डले चतुर्विंशतिर्द्वितीये चत्वारण्युत्तरीयचतुर्थेयोः प्रत्येकं पञ्च,
पञ्चमपञ्चममेतु प्रत्येकं षट्, अष्टमे दश, नवमे सप्त, दशमे द्वादश अतुवाकाः
सन्ति । अतुवाकेषु विभिन्नश्रवणकानि सूक्तानि । संहितायां पुनः समासती
बालखिल्यतिरिक्तानां सूक्तानां षष्ठ्या सप्तदशाधिकसङ्ख्यं, बालखिल्यसहितानान्तु
प्रचविंशत्यधिकसङ्ख्यम् । तथाहि प्रथमे मण्डले एकनवत्यधिकं शतं, द्वितीये
त्रिचत्वारिंशत्, तृतीये द्विपष्टिः, चतुर्थे अष्टपञ्चाशत्, पञ्चमे सप्तत्रिंशतिः, षष्ठे पञ्च-
सप्ततिः, सप्तमे चत्वारिंशत् शतं, अष्टमे चाधिकं शतं, नवमे त्रयोदशाधिकं शतं, दशमे
एकनवत्यधिकं शतं, इति मिलित्वा सप्तदशाधिकसङ्ख्यम् । सूक्तानां कामिचित् 'आग्नी'
इत्यभिधीयते । आग्नीसूक्तानां देवतस्तु-१ इक्ष्वा समिदीवायिः । १ तन्नूनपात् ।
१ नराशङ्गः । ४ इक्ष्वा । ४ इक्ष्वा । ४ इक्ष्वा । ४ इक्ष्वा । ४ इक्ष्वा । ४ इक्ष्वा ।
होतारौ प्रचेतसौ । ४ तिथौ देवः सरस्वतीलामारुतः । १० लक्ष्मी । ११ वनस्पतिः ।
१२ स्वाहाश्रुतिः इत्येताः । आग्नीसूक्तानां मण्डला एकादश, दशष्ट मण्डलेषु दश,
अन्यदेकं प्रपकाग्नीसूक्तं विश्वामर्गमत्रैपाथ्याये दृष्टव्यम् । आग्नीसूक्तानामष्टष्ट एकादश

अनामच्छ-दर्शिनश्च सद्रक्षता मद्रक्षताश्च कथ्यन्ते । या अक् येन ह्रस्वा निबद्धा, तत् तस्याः ह्रस्वः । ह्रस्वसि गायत्र्यादीनि छानि, अक्षरैश्चितायां गायत्री-उष्णिक्-अतुष्टुप्-बृहती-पंक्ति-त्रिष्टुप्-जगती-अतिजगती-मकरी-अतिमकरी-अष्टि-अत्यष्टि-धृति-अतिधृतय इति चतुर्दश प्रसिद्धानि छानि सन्ति । सन्ति चान्यान्येकपदा द्विपदा-प्रगाथरूपाणि छानि । दशाक्षरात्मिका अक् एकपदा, विंशत्यक्षरात्मिका द्विपदा, द्वाविंश प्रगाथः । प्रगाथानामपि काकुम-वाहतादिभेदेन पञ्च भेदाः । तत्र गायत्र्यां अक्ष. ३१, उष्णिङि १०४१, अतुष्टुभि ८४४, बृहत्यां १८१, पंक्त्यां ३१२, त्रिष्टुभि ४१, जगत्यां ४४४, अतिजगत्यां १०१०, मकर्यां १९, अतिमकर्यां ८, अष्ट्यां ९, अत्यष्ट्यां ८, धृत्यां ९, अतिधृत्यां ९, एकपद्यां ९, द्विपद्यां १०, वाहंतप्रगाथे १८४, काकुमप्रगाथे ४४, मद्रावाहंतप्रगाथे २४४, मिलित्वा १०४०९ ।

माकलसंहितायां अक्षा-मक्षरसंख्या तु द्वात्रिंशत् सदस्यधिकचतुर्लक्षाणि ।

प्रतिमच्छलं अवि-छत्तसंख्याविशेषो यथा ।—

प्रथममच्छलम् ।

प्रथमतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गपर्यन्तं प्रथमं मच्छलं ।

तत्र छत्तसंख्या—१८१ । अतुष्टुसंख्या ९४

अवि ।	तत्संख्या ।	छत्तसंख्या ।	अवि ।	तत्संख्या ।	छत्तसंख्या ।
मधुअन्वा (विश्वामित्रः)	१	१०	सत्यः	१	०
जता	१	१	नीधाः (गौतमः)	१	०
मेधातिथिः (काष्ठः)	१	१९	परामरः	१	८
शून'मेष्टः हिरण्यसूयः	१	४	गौतमः (राक्षसः)	१	१०
कथः (धौरः)	१	८	कुत्स	१	४
प्रक्षयः (काष्ठः)	१	०	कश्यपः	१	१
			वक्षसः, अश्वरीषः, सहदेवः, भयमानः, सुराधनः (राजर्षयः)	५	

अपिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अपिः	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
कुत्सः	१	४	दीर्घतमाः	१	२३
चितः	}	१	अगस्ताः	१	१४
कुत्सी वा			अगस्त्यः,	}	१
कुत्सः	१	१०	लोपामुद्रा,		
कसीवान्	१	१४	अन्नेवासी मरुचारी		
परश्वेयः	१	११	विपश्चकावानगस्तः	१	१
					१८१

द्वितीयमण्डलम् ।

१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १० वर्गेतः—१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं द्वितीयं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ४१, अनुवाकसंख्या ४ ।

मण्डलद्रष्टव्यं द्रष्टा—१८ तत्समद आङ्गिरसः ।

तृतीयमण्डलम् ।

१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ११ वर्गेतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं तृतीयं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या १९, अनुवाकसंख्या १ ।

तत्समस्यास्य मण्डलस्य द्रष्टा विश्वामित्र अपिः ।

चतुर्थमण्डलम् ।

१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गेतः—१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं चतुर्थं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ४८, अनुवाकसंख्या ४ ।

मण्डलद्रष्टा अपिर्गामदेवः ।

पञ्चममण्डलम् ।

१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १४ वर्गेपर्यन्तं पञ्चमं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ८०, अनुवाकसंख्या ६ ।

मण्डलद्रष्टारौ ऋषयविष्टिराष्टरौ आनेयी ।

पष्ठममण्डलम् ।

४ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १३ वर्गतः—४ अष्टके, १ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं पष्ठमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या ७५, अतुवाकसंख्या १ ।

मण्डलद्रष्टा भरद्वाज ऋषिः ।

सप्तममण्डलम् ।

५ अष्टके, १ अध्यायस्य, १२ वर्गतः—५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ८ वर्गपर्यन्तं सप्तमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या १०४, अतुवाकसंख्या १ ।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वसिष्ठः ।

अष्टममण्डलम् ।

५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १० वर्गतः—५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं अष्टमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या १०१, अतुवाकसंख्या १० ।

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
प्रगाथः			प्रगाथः	१	१
(चौरः, काण्वी वा),			वलः	१	१
मेधातिथिः, मेधातिथी	१	१	पथ्वेतः	१	१
(काण्वी),			नारदः (मेधातिथ्याद्या		
आधंगः,			नारदान्ता ऋषयः काण्वाः)	१	१
मन्त्रतौ			गोसूक्तासूक्तिनौ	१	१
मेधातिथिः }	१	१	इतिविधिः	१	१
प्रियमेधः }			सौमतिः	१	४
मेधातिथिः	१	१	विश्वमनः	१	१
देवातिथिः	१	१	विश्वमनाः वा	}	१
मन्त्रातिथिः	१	१	यस्यः		
वलः	१	१	मन्त्रः (देवसूक्तः)	१	१
पुनर्वलः	१	१			
सध्वसः	१	१			
मन्त्रकथं	१	१			

अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
मेधातिथिः	१	१	सुपर्यः	१	१
मेधातिथिः	१	१	(काखः)		
नौपातिथिः	१	१	मर्मः,	१	१
महावायः	१	१	प्रागाय	१	१
नामाकः	१	१	(काखः)		
नामाकः,	१	१	कलिः	१	१
अचंनाना	१	१	मत्स्यो, मायः मत्स्यो वा	१	१
विरूपः	१	१	प्रियमेध	१	१
विमोक्तः	१	१	पुष्टका	१	१
(काखः)	१	१	सुदृष्टिपुष्टनीरुहौ	१ वा १	१
वर्मः	१	१	तथैवाभ्यतरः		
चितः	१	१	इत्यंता	१	१
प्रागायः	१	१	गोपवन,	१	१
प्रकृष्टः	१	१	सप्तवभिः वा.		
(काखः)	१	१	गोपवनः	१	१
पुष्टिः	१	१	विरूपः	१	१
(काखः)	१	१	कुरुसुतिः (काखः)	१	१
पुष्टिः	१	१	अत्तुः	१	१
(काखः)	१	१	एकसुः	१	१
आसुः	१	१	कुरीदी	१	१
(काखः)	१	१	पयनाः	१	१
मेधः	१	१	(काखः)		
(काखः)	१	१	छन्ः	१	१
मातरिषा	१	१	छन्ः, विन्को वा काष्णिः	१	१
(काखः)	१	१	छन्ः, सुन्कीकः प्रियमेधो वा	१	१
छन्ः	१	१	नोधा	१	१
(काखः)	१	१	अमेध-पुष्टमेधौ	१	१
इष्टः	१	१	अपाखा	१	१
(काखः)	१	१	अतकसः अतकसो वा	१	१
मेधः	१	१	अकसः	१	१
(काखः)	१	१	विन्दः पृतदस्यो वा	१	१

अधिः ।	मत्पेक्षा ।	सूक्तपेक्षा ।	अधिः ।	मत्पेक्षा ।	सूक्तपेक्षा ।
वैखानसा,	१	१	दिबोदासराजर्षिपुत्रः	}	१
मरदाजा,	}	१	प्रतटेनराजर्षिः		
कश्यपः,			वसिष्ठः, तत्पुत्राः	}	१
गौतमः, सप्तर्षयः,			रन्ध्रप्रमतिः, वृषाणः,		
अग्निः,			उपमनुः, ध्यात्रपातः,		
विश्वामित्रः,			मन्त्रिः, कर्ष्यपुत्रः		
जमदग्निः,			सुलोकाः, वसुजाः,	}	१
वसिष्ठः पवित्री वा			परामरः		
वत्सप्रिः	१	१	कुत्सः	}	१
हिरण्यपुत्रः	१	१	वृषांगिरैः पुत्रः		
विश्वामित्रपुत्रः रेणु	१	१	अश्वरौपः राजर्षिः	}	१
विश्वामित्रपुत्रः अयमः	१	१	मरदाजपुत्रः अजिघा		
हरिमलः	१	१	रेमः, सुतः,	१	१
पवित्रः	१	१	श्यावासपुत्रः अधोयुः	}	१
कचौषान्	१	१	ययातिर्नाहुषः,		
कविः	१	१	नहुषा मानवः,		
वसुः	१	१	मनुः साम्बरः,		
पवित्रः	१	१	प्रजापतिः वैश्वामित्रः	}	१
प्रजापतिः	१	१	चितः		
वेनः	१	१	दितः (आग्नाः)	१	१
दमर्षद्वार अधिगवाक्यः,	}	१	मन्वन्त-नारदी	}	१
अग्निः, गृहसमदण			अपवा		
कविपुत्र अग्रनाः	}	१	शिखिच्छिन्नी		
वसिष्ठः			अश्वरसौ		
मरीचिपुत्रः कश्यपः	१	१	अग्निः	}	१
नीधा	१	१	चतुः		
वसुः	१	१	मनु		
प्रमृद्यः	१	१	वसुपुत्रः अग्निः	}	१

अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।	अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।
गरुडानाः, कश्यपः,	}	१	धिष्ण्याः अधयः	}	१
गौतमः, अग्निः,			अधयः		
विधामिषः, जमदग्निः,			वसवः-ममदग्निः	}	१
वसिष्ठः					
गौरिवीतिः	}	१	धरश्चेपपुत्रः, असातः	१	१
मत्तिः, उरः,			मिश्रः	१	१
अजिषा, जह्वसन्ना,			कश्यपः	१	१
सतपथा, अण्डयः					

दमममच्छन् ।

० अष्टके, ० अध्यायस्य, १८ वगेतः—० अष्टके, ० अध्यायस्य, ३८ वर्गपर्यन्तं दममं मण्डलम् ।
(अथैव अन्यसमाप्तिः) । तत्र सूक्तप्रेष्या १८१, अतुवाकप्रेष्या १९ ।

अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।	अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।
चितः-आत्माः	१	१	वासुक्तः	१	१
चिमिराः-लाह्वीपुत्र	१	१	ऐन्नी वसुक्तपत्नी	१	१
अमरौपपुत्रः	}	१	कवयः (दण्डपुत्रः)	१	४
सिन्धुह्वीपः			अधः (मीनवान्)	}	१
अधवा चिमिराः			वा कवयः		
वैवस्वतकन्या यमौ	१	१	सुयः (भानाकपुत्रः)	१	१
हविर्धानः-(अङ्गपुत्रः)	१	१	अभितपः (सूर्यपुत्रः)	१	१
विवस्वान्(अदितिपुत्रः)	}	१	इन्द्रः (सुष्मवान्)	१	१
वा हविर्धानः			धीषा (कचीवद्राक्षपुत्री)	१	१
यमः वैवस्वतपुत्रः	१	१	धीषापुत्रः सुहस्रः	१	१
यमपुत्रा मक्षपंयः	}	१	सुष्मः	१	१
मंथः, दमनः, देवकवाः,			वत्सप्रिः (मालदन्तः)	१	१
सकुमुका, मधितः			सत्रयुः		१
विमदा-ऐन्द्रः	}	१	वैकुण्ठ इन्द्रधनिः	१	४
प्राणापत्नी वा			अग्निः सौषीकः	१	१
वासुकी वा वसुक्षन्					

अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
अष्टादंष्ट्र (वैरूपः)	१	१	सुदा (पैजवनः)	१	१
नक्षत्रभेदः (वैरूपः)	१	१	माम्नाता (यौवनाथः)	१	१
मत्तप्रभेदः (वैरूपः)	१	१	कुमारः (यामायनः)	१	१
सभिः (वैरूपः)	१	१	सुनयः (वातरगनाः)	१	१
धर्मः (तापसः)	१	१	सप्तर्षयः (एकर्षाः)	१	१
उपस्तुतः (वाटिं हयः)	१	१	अङ्गः (चौरवः)	१	१
अग्निमुतः (चौरः)	१	१	विष्ठावस्तुः (दिवग्मन्त्रः)	१	१
अग्निद्यूषी वा	१	१	अग्निः (पावकः)	१	१
भिद्युः	१	१	अग्निः (तापसः)	१	१
उपस्तुतः	१	१	मात्राः (भक्तिपुत्राः अरितादयः)	१	१
लवः (दिग्गः)	१	१	अन्तरः	१	१
हिरण्यगर्भः	१	१	अग्निः (माख्यः)	१	१
(प्राजापत्यः)	१	१	उपपन्नः (तापसपुत्रः)	१	१
विष्मन्वा (वासिष्ठः)	१	१	अर्द्धहस्तो वा	१	१
वेनः	१	१	यामायनः	१	१
अग्निः	१	१	इन्द्राष्टी	१	१
वागांश्चष्टी	१	१	देवसुनि.	१	१
कुक्षस्तवर्षिषः	१	१	(शिरस्तवः)	१	१
(मैष्टविः)	१	१	सुवेदा (मैरौषिः)	१	१
अर्द्धोष्ठ वा	१	१	ब्रह्म (वैद्यः)	१	१
(वामदेवः)	१	१	अर्द्धन (हैरस्तवः)	१	१
कुम्भिकः (सौम्यः)	१	१	अर्द्धीक	१	१
आग्निर्वा भारद्वाज	१	१	अर्द्धा (कामायनी)	१	१
विद्युः	१	१	मातः (भारद्वाजः)	१	१
प्रजापतिः	१	१	इन्द्रमातरः	१	१
(परमेष्ठी)	१	१	यमी	१	१
यज्ञः (प्राजापत्यः)	१	१	मिरिंविटः	१	१
उकीभिः (कापीवतः)	१	१	केतुः (आग्नेयः)	१	१
मक्षपुतः (मार्म्वः)	१	१	सुवनः (आग्नेयः)	१	१
			वा	१	१
			साधनः (भौवनः)	१	१

अधि ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अधि ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
चतुः (चतुष्टयः)	१	१	चतुः (चतुष्टयः)	१	१
मयी (पौत्तोमी)	१	१	पतङ्गः	१	१
पूरुषः (वैश्वामित्रः)	१	१	अरिष्टनेमिः	१	१
यक्षनायनः (प्राजापत्यः)	१	१	मिविः प्रवर्द्धनः,	}	१
रधीष्टः (वाद्यः)	}	}	वसुमनाः वा		
विद्वद्वाः			जयः (चन्द्रः)	१	१
प्रचेताः			प्रयः (वासिष्ठः)	}	१
कपोतः (नैषधः)	}	}	सप्रवी वा (मारुताजः)		
अयनः (वैराजः)			तपुस्पर्वा (वाह्यः)	१	१
वा (माधुरः)			प्रजावान् (प्राजापत्यः)	१	१
विश्वामित्र-जमदग्नी	१	१	महा,	}	१
अनिष्ठः (वातायनः)	१	१	मर्मकर्ता,		
मवरः (काशीवतः)	१	१	विष्णुर्वा सत्यवतिः	}	१
विभाद्	१	१	जलः (वातायनः)		
रुद्रः (मार्गवः)	१	१	वत्सः	१	१
संवनेः	१	१	श्रोतः	१	१
भुवः	१	१	सार्परात्री	१	१
अभौवर्गः	१	१	अवतपणः	}	१
जगुंपात्रा	१	१	(मधुच्छन्द पुत्रः)		
आर्षुदिः	१	१	धवननः	१	१

सर्वास्तुक्रमणीविवरणस्यापि सर्वास्तुक्रमणीप्रसङ्गे प्रदर्शितं भविष्यति ।

अत्रेदं दर्शितव्यं सूक्तानि कानिचिद्देवसुवस्तुतिविवर्याणि, कानिचिच्च धनधान्य-
ज्योतिष्यस्तन्त्रतिपमनामादिप्रार्थनाधराणि । तथा कचिदेकेन सूक्तेष्वेकैव, कचिद्वा
त्रे, कदाचिद्विधाय देवताः स्तुयन्ते प्रार्थन्ते वा, कचिच्च बहुभिः सूक्तैरेकैव देवता स्तुयते
प्रार्थते वा, देवतास्तु चेन्नाप्योरेवामहदाह्वयि, तथाहि त्रयमाहके एकविंशत्यधिकतः-सूक्तेषु
सप्तविंशता सूक्तैरधिः स्तुयन्ते चतुश्चत्वारिंशत्वा चेन्द्रः । अवशिष्टानां तु द्वादशसूक्तैर्मन्त्रतः,
एकादशसूक्तैरग्निना, चतुर्भिर्ऋषाः, चतुर्भिश्च विष्णुदेवाः स्तुयन्ते इत्येवं रीत्यान्दासानपि
देवतानां स्तुतिरस्ति । सर्व्वेवाहकेषु वसेव ।

विषयः । दर्शनीयमासादिसङ्ग्रहा मन्त्राः ।

No. 2. ऋग्वेद-संहिता : *Rig-Vedā Saṁhitā.* This manuscript contains only the first four aṣṭakas. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches (first three aṣṭakas), $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches (fourth aṣṭaka). Folia, first aṣṭaka, 136; second aṣṭaka, 122; third aṣṭaka, 111; fourth aṣṭaka, 84. Lines on a page, 6—8 in the first three aṣṭakas, and 9—10 in the fourth aṣṭaka. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old, and in parts decayed and torn. At the end of the first and the beginning of the fourth aṣṭaka are found impressions in red ink of the name "Claud Martin" in large Roman capital letters.

No. 3. ऋग्वेद-प्रथमाष्टक-पदपाठः : Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 1,650 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the first aṣṭaka of the Rig-Veda. It does not give the accent marks.

Beginning. ओमन्वाधिपतये नमः ॥ श्रीराम वेदव्यासाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो
नमः ॥ हरिः ॥ ओम ॥ अग्निं । ईले । उरःऽहितम् ।
यज्ञस्य + + ॥ अग्निं । दीतारं । रत्नं • धातमम् ।

End. मा । सा । ते । अकृत् । दु • मतिः । वि । दत्तं वाज •
प्रमद । सं । इव । वरं त । आ । न • भज । मघ • वन् ।
गीयु । अयेः । मंहिष्ठाः । ते । सधं • माद । काम ॥ १९ ॥
हरि ओम ॥

Colophon. इति प्रथमाष्टके ऋग्वेदमोऽध्याय ॥ श्लोके (१) ॥ विस्वावसु-नाम-संवत्सरे
फाल्गुनशुक्लदशम्या शुभवासरे प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मी-
वसिष्ठापंचमस्तु ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥ श्रीरामवेदव्यासाय नमः ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथमाष्टकस्य पदपाठः ।

अथ जलु प्रथमाष्टकस्य सर्वा ऋचः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अथ स्वरचिह्नानि
न सन्ति ।

No. 4. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः : Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 126. Lines, 8 on a page. Extent, 1,750 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete, except the last ṛc, which is wanting.

The pada text of the second aṣṭaka of the Rig-Veda, without the accent marks.

Beginning. श्रीनारसिंहाय नमः । श्रीविद्वत्साय नमः । हरिः । ॐ ।
 प्र । वः । पां तं । रघु-मन्दव । अंभ । यज्ञं । वृद्धाय ।
 मौल्युये । मरुतं दिवः । अस्त्रोपि । अक्षुरस्य । वीरैः ।
 देणुध्याऽऽव । मरुतः । रोदसीः ॥

End. सः । होता । यस्य । रोदसी इति । चित् । उव इति ।
 यज्ञं-यज्ञं । अग्नि । रथे । गृहीतः । प्राची इति । अक्षराऽ
 इव । वल्लभः । सुमेके इति सु । मेके । अतश्चरी इत्युक्त-
 वरी । अतः जातस्य सत्ये इति । ॥ ८ । २० । १ ॥

Colophon. द्वितीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः । ८ । १ । १ ।
 ॥ शके (P) परामवनाम संवत्सरे अक्षरायणे वसन्त ऋतौ वैश-
 मासे ऋणपक्षे द्वितीयायां त्रियौ मासि (P) रविदासरे श्रीलक्ष्मी-
 चर्मिन् (P) प्रेक्ष्या (P) प्रेरयता (P) श्रीलक्ष्मीचर्मिन् (P) प्रीत्यर्थं आत्मार्यं
 प्रतोपकारार्थं अनन्तदेवेन लिखितं श्रीलक्ष्मणपंचमस्तु ।
 मगधप्रकटिपीठे वल्लभ (P) इतिरघोमुप ।
 कठेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १
 अथर्वो वा सुप्रज्ञो वा (P) मम दीपो न विक्षते ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥

विवरणम् । अष्टमेऽध्याये द्वितीयाष्टकस्य पदपाठः ।

अत्रापि पूर्ववत् द्वितीयाष्टकस्य सर्वा अक्षः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अत्रापि
 सारविज्ञानं न सति ।

No. 5. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper,
 8½ x 4 inches. Folia, 76. Lines, 9—14 on a page. Extent, 1,300 slokas.
 Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old and slightly worm-
 eaten. Correct. Incomplete.

The pada text of the third ashtaka of the R̥g-Veda, with accent
 marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसुरचरणाय नमः ॥ हरिः ॐम् ॥
 प्र । ये । आर । त्रिभिर्गृह्यस्य । प्राप्ते । आ । प्रातरां
 विविधः । अत्र । वाणी । पुरिऽक्षितां । प्रितरां । स । प्ररेड
 इति । प्र प्रसूते इति द्वौषं । आर्यः । प्र यत्ने ।

End. (अन्तो नास्ति)

विवरणम् । अष्टमेऽध्याये द्वितीयाष्टकस्य सारविज्ञानः पदपाठः ।

No. 6. ऋग्वेद-चतुर्थाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 86. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,600 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the fourth ashtaka of the R̥g-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीसुखभाय नमः ।
श्रीसुखादेवतायै नमः । इतिः ।
मा । छुपे । सुविधितः । देवं । मर्तसि । ईश्वरे । मर्ते
मा । ज्ञातव्येदत् । सः । सुखा । वशि । ज्ञातव्यः ।

End. सरस्वति । छमि । उः । उपि । वधः । मा । अप । सुखी ।
पर्यसा । मा । उः । मा । पुक् । सुपथे । उः ।
सख्या । पुष्पो । उ । मा । मत् । चेद्योषि । अरेयानि ।
गन्तुः ॥११॥

Colophon. इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८४८ श्रीसुखनाम-संवत्सरे माद्रपद दश-१००
भौमवासरे तदिने लिखितं वैजनायभट्टभास्ते (?) पुस्तकं ।

यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं भया ।

यदि ग्रन्थमश्रवं वा मनोवीर्यं न विद्यते ॥ श्री ॥ ह ॥ श्री ॥ राम ।

विद्वत्पण । अगाम्याये चतुर्थाष्टकस्य सुखराचक्रः पदपाठः ।

No. 7. ऋग्वेद-पञ्चमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 95. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old. Complete.

The pada text of the fifth ashtaka of the R̥g-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ छुम् ॥

सुपे । नरो । द्विष ॥ ज्ञात । प्राभन्ता । अग्निना । सुपे ।
अरेमाय । अकः । या । सुय । सुखा । विजलि ॥ मः ।
अन्तान । सुयुक्त । परि । सुय । वरीसि ।

प्रमः । हि । क । दयः । छत्रेण । श्वाह । ३ । जीता ।
नर्थः । ३ । सत्ति । खा । ३ । छत्रे । वृत्तं । प्रिप्र
यत्त । छत्रेण । ३ । सत्ति । खा । ३ । छत्रे ॥ २६ ॥ इति
पञ्चमः । (१) समाप्तः ।

Colophon. इति पञ्चमोऽध्यायः ॥ श्री (P) ॥ पञ्चमाष्टक (P) समाप्तं ।
 संवत् १८९१ मयानामर्गमयसरे चैत्रमासपुष्यर्षीषोमनाक्षरे तदिह
 भाते उपनामकवैजनाथेन साधुं परोपकारार्थम् । अङ्कनाथ
 प्रसन्न (P) ।

विवरणम् । कामेदीयपञ्चमाहृत्या सप्ततन्त्रः पद्यातः ।

No. 8. **कविदेवखालजपदपाठः** : Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 95. Lines, 9 to 11 in a page. Extent, 1,560 slokas. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1863. Appearance, old and slightly worm-eaten. Correct. Complete.

The Pada text of *Ashtaka vi*, with accents marked.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ इति: ॐ॥ यः ।
 इन्द्र । श्रीगुरुः पार्वतः । * मर्दः । सुविष्ट । चेतति । येन ।
 इति । नि । इति । तं । इति ।

End. पनंल । वाजं सातये । विरंल । शुभतः । दधे । सीनं ।
राहं । सुवीर्यं । २२

Colophon. इति पञ्चाष्टके ऋतमोऽध्यायः । ।
 संवत् १८६१ मयनाम संवत्सरे फाल्गुन कृष्ण ० शुक्लपक्षे तृतीये
 भाते उपनामक वैजनाथेन लिखितं स्थाप्यं पारोपकारादेव । श्री(P)॥
 विवरणम् । अष्टादश्याष्टकस्य तत्परिचयः परंपराः ।

No. 9. **अनेहायमायकदशतः ।** Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folio, 54. Lines, 7 or 8 in a page. Extent, 800 slokas. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Incomplete.

The Pada text of the first four Adhyāyas of the eighth Ashtaka, with the accent marks.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ हरिः । ॐम् ॥ प्र । होमा । ज्ञातः ।
मुद्धान् । शुभः प्रविष्ट ।

End. अक्षयः । चार्यमानाः ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः । हरिः । छम् । श्री? ॥ छ ॥ श्री? ॥
छ ॥ राम ॥ अयं । राम ॥ वैजनायभट्टेन लिखितं । पदा-
चिपोचि (?) अक्षिरसनाम संवत्सरे आचरे ग्रामनवमीमुधवा (?)
तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । अग्नेदीयाष्टमाष्टके प्रथमाध्यायावधिकचतुर्थाध्यायपर्यन्तस्य सस्वर-
रचिकः पदपाठः ।

No. 10. अग्नेद पदपाठः This codex includes four incomplete manu-
scripts, marked respectively (A), (B), (C), and (D).

(A) अग्नेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 49. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. यचं । वः । दिद्युत् । रदेति । किचि । इदवी । दिव्याति
पयः । सुधिताइइइ । इइनां ।

End. ईउः । मयः । इउे । मेविर । पूत १ दयः । दिव । इ ।
मयु । इउपां । इइयाः

Colophon.

विवरणम् । अग्नेदद्वितीयाष्टकस्य सस्वरचिकः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(B) अग्नेद द्वितीयाष्टकपदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 14. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. य् । न द्विजः । इ व य् । चोपां । इव । मं से । अजु-
मय । नंजे । प्रावः । पूये ।

(C) अग्नेद प्रथमाष्टकस्य पदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 61. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. वाय । डा यवे । सुदाते । इत्येति । इती रति । इपंया ।
सुत्रजिम् ।

End. श्री कामपा । गिरा । पुष्पा । हि । सद्गु । अति ।
विश्वः । दिवाः । अष्ट । प्रभुः ।

विवरणम् । अष्टेद पद्यमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(D) अष्टेद-पद्यमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8 x 3½ inches. Folia, 44. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1783. Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. छुष्ट । प्रमेष्टुः । अमस्तु । अमः पच । वि । मत् । ड्युः ॥
विष्पेतसः ।

End. पवस । वाजसातये । विप्रस्य । गुरुत । हष्ट । श्रीमवास्त-
सुग्रीय । ११ ।

Colophon. इति पद्याष्टके अष्टमोऽध्यायः समाप्तः । एवं पुस्तकं गाकरोपनाम
भासुदेवमहसुतमुनेश्वरेण लिखितं । सरस्वति नमस्तुभ्यं परदे काम
रूपिणि । विपारब्धं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा । संवत् १७८३ ।

विवरणम् । अष्टेदपद्याष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

No. 11. अष्टेद पदपाठः । Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 79 (of which folia 1—50 are wanting). Lines 10 to 12 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

The Padapāṭha of the first Ashtaka of the Rīg-Veda Saṁhitā, with the accents marked.

विवरणम् । अष्टेदीय प्रथमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः । आद्यमक्षरानिह ।

No. 12. वाद्योस्तुम् । Substance, country-made paper, 5 x 3½ inches. Folia, 6, of which the first is wanting. Lines, 6 or 7 in a page. Character, Devanāgarī. Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A sukta or hymn belonging to the *Līlas* of the Rīg-Veda.

Beginning. प्रथमपञ्च संहितनाम प्रारम्भवाक्यमुद्धर्तुमनर्हम् ।

End. सरसिजनिर्लेखे सरोज हरते (?) पवतारमन्मनास्त्रयोमे । नगवति
हरिवक्त्रमे-मनोमे त्रिसुवनजनकवि (?) प्रथोद मन्मत् ।

Colophon. इति श्री सप्तोक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । सप्तोक्तं नाम अग्नेदीयविद्यानामंतं सप्तोद्देश्यप्राधान्याविषयकं सूक्तम् ।

No. 13. अक्षयिष्टम् । Substance, country-made paper, 9 X 4 inches. Folia, 30. Lines, 9 in a page, the last page containing 10 lines. Extent, about 295 slokas. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1821. Appearance, almost new ; here and there a word or two illegible. Prose. Generally correct.

The *Rikparishishtam* is a sort of appendix to the *Rig-Veda*, consisting of four parts, which are respectively styled (1) निविद, (2) प्रैष, (3) पुरोच, and (4) कुन्ताप । The *nivids* (from नि × विद, to announce) are short formularies inserted in a liturgy and containing short invocations of the gods, inviting them to partake of the *soma* libation. The *praishas* (from प्र × इष, to wish) are the invitations of the presiding priest calling upon the assistant priests to commence a recitation or a ceremony. The *purorūchas* are also invocations of the gods, differing from the *nivids* in being chanted first and their number being limited to seven. The *kuntāpas* are hymns repeated by a priest after he has finished the *vrishākapī*. "These songs do not bear a strictly religious character ; they are praise-songs principally referring to Dakshina, and belong to that class of ancient poetry which bears the name *nārāsaṃsi*."—Dr. Haug.

(1) Nivid—Beginning. अग्निदेवेकः । अग्निमन्विहः । अग्निः क्षयमित्
हीता देवसुतः ।

End. चिंमदधिष्ठातारः पृथग् मयतीदेवाचतुर्दशभिजातवेदा अथ
मे हयक् पृथक् पृथक् । इति निविदध्यायः ।

विवरणम् । निवेदयतीति निप्रत्येकात् विद धातोर्निविदिति पदं सिद्धं । निविदोनाम मन्त्राभरणमन्त्रविशेषः, यस्मिन् च प्रातर्मध्याह्न्यायस्मिन्नेषु सवनेषु यथाक्रमं मन्त्रेभ्यः प्राक्, तेषां मन्त्रोपवसाने च । निविदा षट्श्या एकादश । परिशिष्ट अन्विवरणकारमते निविदपुरी ।

यथामभेदः । ततश्च तस्मिन् पुरोचसां मेलनेन निविदां संख्याष्टादश भवति ।

(2) Praisha—Beginning. अथ प्रैषः । ॐम् ।

हीता यथदग्निं समिधा क्षयमिधा समिद्धं नामा हयिषाः संग्रहे वागव्यम् ।

End. कस्त एवाहिना जुषेर्नाम वीतां पिवतां मदेतां सोमं होतयेज ।
इति प्रेषाध्यायः ।

विवरणम् । प्रपूर्वकादिचार्यकरघातोः प्रेष इति यदं सिद्धं । प्रेषा नाम मन्त्रविशेषा यज्ञकर्तृष्वपयोगमहेति । ज्ञयते च पुरा खलु यज्ञो देवेभ्यः ऽयागश्चत्, ततो देवाः प्रेमन्त्रे सं प्रत्नानेतुमियेषुरिति तेषां प्रेषेति नामधेयं । अथर्था प्रेमितीमैवावच्छेदनामा पुरोहितः प्रेषाध्यायपरिमताम् सर्वाणि प्रेषानुत्तमवीति । यज्ञमेदे च प्रेषायां प्रकारो भिषति ।

(3) **Purorúcha—Beginning.** अयं पुरोचः । वाङ्मरुतेगा यज्ञप्रोःसाके-
गन्मता यज्ञं ।

End. वाचमहं देवीं वाचाक्षिन् यज्ञे सुप्रेमता । वातो हवामहे । इति
पुरोचः समाप्तः (?)

विवरणम् । पुरोचोऽपि देवताकान्तमन्त्राः, निवित्पुरोचममेदे सत्यपि विशे-
षकृतं पुरोचवाचयनमादौ कार्यम् । पुरोचयां संख्या सप्त ।

(4) **Kuntápa—Beginning.** कुंम् इदं जना उपनुत नरायंसकवियति ।
चदित्तद्वानवतिं च कौरमचार्यमेतु दग्धहे ।

End. महां चमिशुरवापते महतः साधुबोद्धन् ॥ ८ ॥

इत्येदीह्याः । इति कुन्तायाध्यायः । संवत् १८८६ ।

विवरणम् । माध्वन्दिने सवने व्याकथितवेदमन्त्रां वाङ्मरुचसिता पद्यमानी
मन्त्रः विशेषः कुन्तायाः । तस्यच संख्याभिमतं अक्षः (ऐ, वा, १०।१) । ताः खलु
नारायसी, रैमो, पारिधितो, कारय, दिग्माङ्गुलिः, जनकस्त्रीन्द्रयाया, ऐतंमप्रलाप,
प्रवक्षिका, मित्रासिन्धुः प्रतिशब्धो, देवनीधः, भूतचरदाहन्धेतिनाम, मिषदेताः ।
तन्मन्त्रानिदन्तीतिशासादिकमेतरेयम्, एते सप्तमपक्षिकायां प्रपञ्चितम् ।

No. 14. ऋग्वेद संहिता (सायन भाष्यसंग्रहितं मूलम्) । Rig-Veda
Sāhita (the text together with the commentary of Śāyana). Substance, fool-
scap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 676. Lines, 11 to 25
in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance good,
but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The manuscript contains the first four Adhyāyas of the first
Ashtaka. Some portions of the commentary are wanting, e.g., four
rich's of the 25th varga, five of the 26th, five of the 27th, five of the
28th, and six of the 29th.

Beginning. ॐ नमोमन्त्रेभ्य नमः । श्रीरामानुजाय नमः । वागीमायाः
सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः क्षुप्तं नमामि
गजाननम् ॥

End. तृप आसुधीयत इति तृपधयः कर्मण्यधिकरणे चेति कप्रत्ययः दासी-
भारादि ।

Colophon. इति (?) मद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीर
बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण साय (?) मात्य (?) विरचिते
माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टके चतुर्थाध्यायः ।

विवरणम् । सायनमाध्यधुष्टिताया अक्षुष्टितायाः प्रथमाष्टकस्य चतुर्थाध्याय-
पर्यन्तोद्यम् ।

No. 15. ऋग्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । Rig-Veda Saṁhitā, with Śāyana's
commentary. Substance, foolscap paper, 14½ x 9 inches. Bound in book form.
Pages, 439. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not
mentioned. Appearance, good, but slightly worm-eaten. Prose and verse.
Not very correct. Incomplete.

This codex contains the last four Adhyāyas of the first Ashtaka,
with Śāyana's commentary on the parts.

Beginning. ॥ अथ ॥ ॐ अथ (यथ ?) विवक्षितं (निवक्षितं ?) वेदा
योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्वसे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरः (?) ॥
अथ यंचमाध्याय आरंभति (?) ।

End. वेदार्थस्य प्रक्रमेण तमोऽहं (हं) निवारयन् । पुनर्वीरतुरो-
देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीर
बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण (?) सायनाचार्येण विरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥० ।

विवरणम् । सायनसंहिताया अक्षुष्टितायाः प्रथमाष्टकस्य पञ्चमाध्यायादष्टमा-
ध्यायपर्यन्तोद्यम् ।

No. 16. ऋग्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । Rig-Veda Saṁhitā. Substance,
foolscap paper, 14½ x 11 inches. Bound in book form. Pages, 276. Lines,
29 to 40 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned.
Appearance, good, but worm-eaten. Prose and verse. Not very correct.
Incomplete.

The text of the second Ashtaka of the R̥ig-Veda Saṁhitā, with the commentary of Śāyanaśāchāryya. The text breaks off at the close of the 16th varga of the second Adhyāya of the second Ashtaka, but the commentary is continued to the end of the sixth Adhyāya.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः सु (?) तं नमामि गजाननम् ।

End. वेदार्थस्य प्रकाशिनं समीपार्हं निवारयत् (?) । पूमर्थाद्यतरोदिया
द्विषातीर्धमहेचरः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरब्रह्म-
भूपाल साधवाजधुरंधरेण (?) सायनाचार्यविरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशे अक्षरसंहितामाय्ये द्वितीयादहो पद्ये (?) ध्यायः ।
ख ॥ खनमख (?) । ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥

विवरणम् । उल्लेखे गणित् द्वितीयादह-द्वितीयाध्यायपद्यवर्गे पर्यन्तं ब्रूतं वर्तते,
सायनस्य द्वितीयादह-पद्याध्यायपर्यन्तस्य प्रत्यक्षम् ।

No. 17. अश्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । R̥ig-Veda Saṁhitā. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 308. Lines, 34 to 38 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose and verse. Not correct. Incomplete

The Saṁhitā of the third Ashtaka of the R̥ig-Veda, together with Śāyana's commentary.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्था (?) मुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ।

End. वेदास्य (?) प्रारम्भेत्यादि ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरब्रह्म-
भूपालसाधवाजधुरंधरेण श्रीसायना (?) चार्येण विरचिते
माधवीये वेदार्थे प्रकाशे अक्षरसंहितामाय्ये द्वितीयादहो अष्टमोऽध्यायः
समाप्तः । इति द्वितीयादहं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । सायनमाय्यसंप्रतिर्तितं अक्षरसंहिताद्वितीयादहम् ।

No. 18. अश्वेदसंहिता (पूर्ववत्) R̥ig-Veda Saṁhitā. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 340. Lines,

32 to 34 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose. Not correct. Incomplete.

The text of the fourth Ashtaka of the Rīg-Veda Saṁhitā, with the commentary of Śāyanāchāryya.

Beginning. ॐ नमो ऋग्वेदाय यस्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलजगत् ।
निमीम (?) तमहं वंदे द्विधातीर्थं महेश्वरम् ।

End. वेदायैव प्रकाशेन तमोद्गाहं नवारयन् (?) इमयोऽष्टुरीदेवा
द्विधातीर्थं महेश्वरं (?) त (?) ।

Colophon. इति श्रीमद्रा (?) राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीर-
बुद्धूपासनाध्यात्मधुरंधरेण सायणा (?) चार्येण विरची-
(?) ते माधवीये वेदायैवप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये चतुर्थाहकेऽष्ट-
मोऽध्यायः । ॥ समाप्तः ॥ पुनस्तुत (?) । ॥ राम राम
राम राम ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥

विवरणम् । सायनाभाष्यसंपुष्टिं ऋक्संहिताचतुर्थाहकम् ।

No. 19. सायनाभाष्यं Śāyana Bhāṣhyam. Substance, country-made paper, 11½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 856. Lines, 26 or 27 in a page. Character, Devanāgarā. Date, Samvat 1873. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Śāyanāchāryya on the first six Adhyāyas of the second Ashtaka of the Rīg-Veda Saṁhitā.

Beginning. ॐ न । श्रीगणेशाय नमः । वागीशायाः पुनस्तुतः सर्वार्थाना-
मुपक्रमे । यं नना कृतद्वयाः ऋक् नमामि यजाननम् ।

End. वेदायैव प्रकाशेन तमोद्गाहं नवारयन् (?) । इमयोऽष्टुरीदेवा
द्विधातीर्थं महेश्वरः ॥ ह ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरबुद्धूपा-
सनाध्यात्मधुरंधरेण सायनाचार्येण विरचिते माधवीये वेदायै-
वप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाहके षष्ठोऽध्यायः ॥ ह ॥ ह
संवत् १८७३ मीति मार्गशीर्षे (?) ग्रन्थपत्रे ग्रन्थः ।

विवरणम् । द्वितीयाहकषष्ठाध्यायपर्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम् ।

No. 20. सायनाभाष्यम् । Śāyana Bhāṣhyam Substance, country-made paper, 12½ × 6 inches. Folia, 133 Lines, 11 or 12 in a page. Character,

Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sāyanāchāryya on the second Ashtaka of the Rīg-Veda.

Beginning. ॥ ॐ ॥ श्रीगणेशायनमः । वागीयाथाः सुमनसः सर्वार्था (?)
मुपक्रमे । यं नमः कृतकृत्याः सुखं नमामि गलाननम् ।

End. अथ वामदेति द्विषं चामत् अथमष्टमं सूक्तं देवतमम् । आग्नेय-
महुरुक्रमविका . . . . . प्रप्रतिवाक्यान्वयः प्रायेण ज्ञानमीषाश्च
प्रमत्तः ।

विवरणम् । द्वितीयाष्टकीय द्वितीयाध्यायव्यादिन आरभ्य तदष्टकद्वितीयाध्याय-
वयोदश वर्गपर्यन्तं प्रत्यक्षं भाष्यम् ।

No. 21. सर्वानुक्रमः । Sarvānukramah. Substance, country-made paper, 8½ x 3½ inches. Folia, ■ (of which 6 to 9 and 29 and 30, inclusive, are wanting). Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1846. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

A complete index of the metres, deities, rishis, and numbers of the verses of the Rīg-Veda hymns in the Sākala recension.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । ॐ । अथ अग्नेदेवतायै याककुले सूक्तप्रतीक
अक्षुष्यया अग्निदेवतायै सप्तहस्तमिष्यामो यथोपदेयम् ।

End. अतुष्टुमन्त्रं सं सं (?) अतुष्टुं सर्वाननः सप्तानमायाग्नेयी द्वितीया
त्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ १३ इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः ।

Colophon. तदेतत् सूक्तं सप्तमं सप्तमं सप्तमं सप्तमं सप्तमं सप्तमं सप्तमं
याककुले श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
कात्यायनमीषास्तुष्टुमविका समाप्तः (?) । शुभं भूयात् ।
श्रीः । १ । संवत् १८३६ रौद्र नाम संवत्सरे उत्तरायणे मृग-
श्रृंगौ (?) भाद्रमासे शुक्लपक्षे शुक्लवासरे तदिनं (?) समाप्तं ।
गलाननम् ।

विवरणम् । अथ संहितायाः सूक्त प्रतीक अक्षुष्यया अग्नि देवतायै कात्यायन
कृतातुष्टुमः । प्रत्यक्षं परिभाषायां वैदिकव्याख्या प्रत्येकः अक्षुष्यया निरूपितम् ।
परिभाषा प्रथमः एकः ११ क । द्वितीयाष्टकः २ ३ च द्वितीयाष्टकः १० ख । अतुष्टुष्टकः
१४ घ । पञ्चमाष्टकः २ १७ क । षष्ठाष्टकः २ १० ख । सप्तमाष्टकः २ १३ घ ।
अष्टमाष्टकः २ १० ख ।

No. 22. सर्वानुक्रमदीपिका । Sarvānukrama-dīpikā. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 263 (of which fol. 263 is wanting). Lines, 7 to 11 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the sarvānukrama of Kātyāyana by Gaṇeśa Dokhala, son of Bhaṭṭa Kirishna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्योनमः । श्रीकाम्यौ विवेचराम्या नमः ॥ हरिः ॐ ॥

वक्तव्यं गणेशाय नमः । वेदव्याख्यायै प्रस्तोत्रं यथाक्रमम् । वेदादिपञ्चमवेदे विख्यातः उपनिषदाश्च । संपन्नरायणः प्रोक्तस्तथावेदाङ्गनै नमः । १ । महाकृष्णः पिता यस्तु जननी रक्षिणी सती । यस्यापत्नी महादेवी शीघ्र-लेख्युपनामकः । २ परिभाषा (?) विभाषाश्च सर्वानुक्रममेव च । गणेशाय नमः । ३ । विभाषायां सर्वानुक्रमदीपिका । ॐम् । अथ अन्वेदाख्यायै आकलने । अथमन्वेदी मङ्गले प्रस्तावे वा ।

End. अथ अन्वेद इत्यादि तृतीया विष्टुवन्तः । इदं आत्मनधीयानः प्रथवा . . . . . । अक्षसंख्या ११८० । इदं सप्तधा विष्टुवन्तः प्रथमतः । अतुवाक् संख्या पञ्चमौति (?) अथ संख्या १००० ।

Colophon. गणेश शीघ्रलेख्यं लिखिता दीपिकोत्तमा । बाह्यधीष्टितिसिद्धयर्थं एवं अथमुत्तमम् । १ । गणेशश्रीलेख्युपनामा, धर्मार्थसाधन मोक्षकामः । विद्वज्जनमनोहरद्वयौ रचिता दीपिकास्तुत-मयो । २ । समाप्तोऽयं ग्रन्थः । श्रीविवेचराम्यं नमः । श्रीकाराः शतं १०० । ह ।

विवरणम् । गणेशश्रीलेख्यविरचिता कात्यायनसर्वानुक्रमस्य दीपिकाख्या-टीका ।

No. 23. सर्वानुक्रम विवरणम् । Sarvānukrama-vivaranam. Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 11 or 12 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, old. Some leaves torn, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A short commentary on the sarvānukrama of Kātyāyana by Rāma Bhaṭṭa, son of Vāla Sarasvatī Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः । अथ ऋग्वेदाध्याये आकलने सूक्तप्रतीक
अक्षरसंख्या अपिदैवतहस्ताक्षरतुल्यमिष्यामी । यद्यपीदं अयेति
मङ्गले प्रस्तावे च । अगमवाङ्मयाद् ऋग्वेदः ।

End. अथा दमपदवाचि मतानानु चतुर्थ्यं अथा द्वाधिकमाख्यात-
व्यभिचयवदग्निमिः । श्रीहस्ताक्षरमस्तु ॥ क ॥ श्री ।

Colophon. कविभक्त (?) पौरोषवाचममद्य स्रुता । विदुषा राममईन
हस्तोऽनुक्रमस्यो हता इति श्रीगङ्गरीपनामक बालसरस्वति
महाकविराममहकता (?) सर्वातुल्यमप्यविवरणं समाप्तं ।
श्रीसरस्वती सहाय (?) श्रीगङ्गरीपनामकवति ।

विवरणम् । राममहकतं कात्यायनसर्वातुल्यमविवरणम् ।

No. 24. ऋग्वेदानुक्रमिकाविवरणम् । *Rig-Vedānukramanikā vivara-
nam.* Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 84. Lines, 10
or 11 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1864. Appearance,
old. Prose. Complete. Generally correct.

Jagannatha's commentary on Kātyāyana's anukramanikā.

Beginning. श्रीगङ्गरीपनामक प्रथमं विष्णुं शिरसादयं समं शिवं च सीमं
इत्येते (?) गानिनः । गथा (?) चिपं मन्त्रमनोरथप्रदं
हरिं च बालुहिकरीं च भारती । १ । अतुल्यमपिज्ञानानि
सूक्तादि प्रथमोक्तं । इदानीं निबन्धानि जगन्नाथो यथामति । १ ।

सूक्तादीनि—सूक्तप्रतीकअक्षरसंख्या अपिदैवतहस्ताक्षरं । प्रविष्टतत्त्वचां संख्या
मन्त्रैश्च विविच्यते । १ । अथायानाथ अक्षरसंख्या स्थानेषु द्वे विविच्यते ।
प्रायोऽथ अपयः सर्वे लिख्यन्ते गोचरस्तुताः । अथायानाथ सर्वेषां तत्त्वस्थोऽभिधा
युतः । आभीष्टेषु सर्वेषु समिधायादि देवताः ।

परिभाषा । निदग्नेनानि लिख्यन्ते परिभाषोदिताश्चपि । पदपदज्ञादि
भेदानां अथायानाथ सर्वेशः । अकाराश्रितदादीनामित्यर्थः ।

End. सप्तमिन् चतुर्थः । संवत्सः । आङ्गिरसः । संज्ञानं आतुष्टुमं
स्तीयजिष्टुप । सूक्तसंख्या ४२ । अथः ११८ ।

Colophon. इत्यनुक्रमिका समाप्ता । अमं संवत् १८६४ समये माघशुक्लवदि
१५ । सीमे लिखितं विदुषनामकेन (?) । भैरवाय नमः
राम शिव (?) ।

विवरणम् । अगवाच हतं कात्यायनातुल्यमपिकाया विवरणम् ।

No. 25. अक्रमनिका विवरणम् । Anukramanikā vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2½ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1829. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rīg-Veda by Jagannāth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ ऋते अक्रमनिका विवरणे चतुःषष्टितमोऽध्यायः ।
सम्बत् १८२९ मितो पुष्य वदि ११ ।

विवरणम् । उक्तं पूर्वं

No. 26. अनुवाकाशुक्रमणौ (वेदार्थदीपिकाया वृत्त्या सहिता) ।
Anuvākānukramāṇī (the text together with a commentary called Vedarthadīpikā). Substance, country-made paper, 8 × 9½ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । सर्वकर्माङ्गलं यच्च तुष्टे चष्टे न किञ्चित्तमई
जमामि । विनायकं गिरिराजेश्वरपुत्रीमहेश्वरप्रियदत्तं नृणाञ्जिम् ।
५१ । वरुणा मलमाभास्तु मौनकस्तु प्रसादतः । अनुवाकाशुक्रमणौ
अथ किञ्चिद् प्रवर्ण्यते ।

End. चतुरधिक सप्तम्यतदसप्तदश्याधिकतत्त्वं त्रयसंख्येत्यर्थः । चत्वारि
मत्सप्तदशाणि द्वाविंशदशरसदशायाणि द्वाविंशत्सप्तदशायाणि वेति
खलित्यर्थः । दावेति पाठे एवमर्थः । द्वाविंशत्सप्तदश्याधिक
चतुर्लक्षमचरासीत्यर्थः । द्विपञ्चिः समाग्निसापनार्था । एष वा
अक्, एष वा अर्धैः, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्वेषां
ब्रह्मरूपमोक्ते रारण्यके । अथापि सर्वं सम्यक् संख्यातम् मगवता
श्रीमतेन वरुचविष्टेनेति वेदितव्यम् ।

Colophon. षड्गुणशिव्यविरचितानुवाकाशुक्रमणौ वृत्तिः समाप्ता । नमः
षड्गुणवे तुभ्यं नमोऽष्टाक्षरवेऽपि च । विनायकनिष्कलाकोमोविन्दः
तुभ्यं एव च । आसद्य शिवयोगी च ये षड्तेभ्यो नमः सदा ।

विवरणम् । षड्गुणशिव्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकाशुक्रमणौ ।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः । Rīg-Veda Devatānukramah Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Beginning. श्रीमहाशयपतये नमः । नमो तौ माधवौ देवौ ब्रह्मणे च सत्यश्रुवे
अश्वेदेव्य च अन्याय शौनकादिभ्य एव च । १ । अग्निधानादिकं
द्रुष्ट्वा अग्नेदे देवताक्रमम् बालकृष्ण ? ओषियोऽन वक्षो हीन
विधानकं । २ ॥

End. अमपेरीवाक् । इन्द्र । विद्यान् देवान् ११ । विद्यान् देवान् ११ ।
११ भायः ?

Colophon. श्रीबाल कृष्ण ओषियविरचितः अग्नेदेवतासुक्रमः ।

No. 28. संहितासूत्रम् । *Saṁhitā Sūtram.* Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Rules or directions for chanting the Mantras of the R̥g-Veda *Saṁhitā*, with their proper accents. Anonymous.

Beginning. श्रीमहाशयपतये नमः । श्रीरामचिह्नाय नमः । श्रीवगर्भे ? गति
अपि रजघातममं च रजघातनी । धर्मोहे अस्तित्व (?) इन्द्रे च
कृति ।

End. अपर्था न पुनश्चान् पैव पुनश्चान् १ ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं । इत्यमरः । श्रीश्रीवृद्ध मौर्याय
नमो नमः । मङ्गलमस्तु ।

विवरणम् । अग्नेदेवतासुक्रमोऽयं ग्रन्थः ।

No. 29. संहितासूत्रम् । *Saṁhitā Sūtram.* Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 9 to 11 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, worn-out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the codex just noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । अपि रजघातमममं रजघातमः । धर्मोहे
पितृन्मा आशुदात । यं इन्द्र पितृन्ते चर्माह्वयान्नम् ।

End. निर्वर्त्य देवा निर्वर्त्या अपर्था न पुनश्चान् पुनश्चान् ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं ।

विवरणम् । सूत्रग्रन्थमेव ।

No. 25. अक्षुक्रमणिका विवरणम् । Anukramanikā vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2½ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanāgarā. Date, Samvat 1823. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rig-Veda by Jagannāth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अक्षुक्रमणिका विवरणे चतुःपष्ठितमोऽध्यायः ।
सम्बत् १८२८ मिति पुष्ये यदि ११ ।

विवरणम् । अक्षुक्रमणिका

No. 26. अनुवाकानुक्रमणौ (वेदार्थदीपिका इत्यादि) । Anuvākānukramanī (the text together with a commentary called Vedarthadīpikā). Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । सर्वसम्पत्तयं यच्च तृष्टे चष्टे न किञ्चित्तमई
नमामि । विनायकं गिरिराजेश्वरपुत्रीमहेश्वरप्रियस्वर्तुं दृष्टावामिम् ।
११ । ऋक्षः सज्जमानास्तु मौनकक्ष प्रसादतः । अनुवाकानुक्रमणौ
अथ किञ्चित् प्रवक्ष्येति ।

End. अतुरधिक सत्रमतदसत्रसहाधिकलक्षं क्रमसंख्येत्यर्थः । अत्रादि
मतसहासहासि हासिमतदसत्रसहासहासि हासिमतदसत्रसहासहासि वेति
खलित्वर्थः । वावेति पाठे सप्तार्धः । हासिमतदसत्रसहासहासि
अतुरसंयमचरासीत्यर्थः । द्वित्रिः समाभिज्ञापनार्था । एष वा
अक्, एष वा अर्धं, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्वेषां
प्रत्यक्षपक्षोक्ते रारण्यके । अत्रापि सर्वं सम्यक् संख्यातम् मगदता
मौनकेन ऋक्षसिद्धेनेति वेदितव्यम् ।

Colophon. ऋक्षप्रशिक्ष्यविरचितानुवाकानुक्रमणौ हृत्तिः समाप्ता । नमः
ऋक्षपुरवे तुभ्यं नमोऽष्टादशपुरवेऽपि च । विनायकविष्णुलोकोगोविन्दः
तुभ्यं एव च । आसद्य शिवयोगी च ये पठन्तेभ्यो नमः सदा ।
विवरणम् । ऋक्षप्रशिक्ष्यविरचितानुवाकानुक्रमणौ ।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः । Rig-Veda Devatānukramah. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

क्षेत्र * निष्कृतः । अग्निधानं दिना तस्मादधेयं यत् प्रयत्नतः १ ।
 छत्रतस्मात्तथैक्यं अग्निधानमिवैति यः । अग्नेदी जायते
 तस्य प्रसन्नोत्कृष्टमानसः । आसुध्यं संपदोभूतं सद्यः कल्मसं नाम्नं
 अग्निधानमातुष्ठानं शुद्धं कौर्तिकं परम् । अग्निधानेन संतुष्टं
 अग्नेर्दं वेत्ति यो हिजः धर्माधिक्यममोचाचामाशयः स मवेदुष्वनं ।
 वेदेषु प्रथमो वेद आसुर्वेदनिधिः प्रभुः अग्निधानसदामासादतीत
 परितुष्यति शत्रुनाशं मनश्चुष्टिष्ठहृज्जनसमाश्रयं । अग्नेदः कुरुते
 नित्यमग्निधामेन गोपितः । ८ । अग्नेर्दं वेत्ति यः समागृह्णाति
 धानरतः सदा । मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं । कुले
 जन्मनि ग्रीहे वा प्रज्ञाहुः सुखमेव वा । अग्निधानपरिज्ञाना
 दुष्यन्ति अरितायेनां । सुष्यन्ति देवताः सर्वाः ? संपद्यन्ते विभूतयः
 दुराधयः प्रथमंति नित्यमग्निधियादिनां । ९ । अथ १५१ ।
 सर्वे अथाः ०३१ ।

विवरणम् । श्रौतकृतं अग्निधानं चतुरध्यायम्, विषयश्च अवेदाध्ययना
 दिपलक्षणम् ।

No. 32. अग्निधानं । Rigvidhānam. Substance, country-made paper,
 9 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanāgarī.
 Date, not mentioned. Appearance, not very old. Verse. Correct. Complete.

Another work on the uses of the Mantras of the Rīg-Veda
 Saṁhitā. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title
 (Rīgvidhānam) as the codex last noticed, it differs in many essential
 points from the latter, the style, as also the subject-matter, being
 entirely different. It may also be noted here that the beginning of
 this codex is the same as that of Laghu Rīdvidhāna noticed below,
 while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निष्कृतिर्नेष्टि वेदानां मन्त्राणां किल दोषतः
 मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाचयेद्भिजः । १ । गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं
 गायत्रीमयुतं जपेत् । सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं सप्तक
 जपेत् । ८ ।

End. प्रत्यापनं चाध्ययनं प्रत्यपूर्वं प्रविषदः । याजनाथ्यापने वादः
 षड्विधीवेदविशयः । ८१ । वेदविशयिणेद्रव्यं च (यज्ञ ?)
 क्रीवादुपाज्जितं । अदेवं पितृदेहेभ्यः निवा यथाजितं धनम् ।

No. 30. संहितासूत्रम् । Saṁhitā Sūtram Substance, country-made paper, 8½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 or 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1613 Appearance, very old, writing effaced throughout. Prose. Correct. Almost complete, a small portion at the beginning of the text being omitted.

A third copy of the work noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । आकांति प्रोक्तास्तत्त्वतः ज्ञेया यदिन्द्रो ।

End. निर्वर्त्या अपर्याग्या पुष्कलम् पुष्कलम् ।

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तम् । शुभमस्तु । यादृशं पक्षं दृष्ट्वा, (६ ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुभमस्तु वा नम दोषो न दीयते ।
 संवत् । १६०१ समये आश्विनवदि द्वितीया ९ रविवसरे लिखितं कामा
 कायस्थेन ।

विवरणनूतमेव ।

No. 31. ऋग्विधानम् । R̥gvidhānam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 47. Lines, 8 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A work on the uses of the Mantras of the R̥g-Veda, complete in four chapters. By Śaunaka.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । ॐ नमो ऋग्वेदाय । ॐ नमो भगवते श्रीपुरुषोत्तमाय । ॐ सूर्यसुवे ब्रह्मणे विश्वोम्ने नमस्कृत्या-
 मन्ब्रह्मभक्त्यैव । विदधुरस्य ऋग्विधानं पुरातं पुराद्वृष्टव्यमिदं
 ब्रह्मिर्मन्त्रेभ्यो मन्त्रहृत्पाद्य समाख्यातपूर्व्वेभ्यः । कर्मणावपि-
 द्ब्रह्मणा विधिं प्रोवाच श्रौतकम् ।

End. तदिदं परमं ब्रह्मयज्ञं पावनमद्भुतं नाप्रमाताय दातव्यं नापुत्राय
 तपस्विने । नासदत्सरोदिताय नाग्निष्याद्याहिताय च । ११ ।
 नमः श्रौतकाय नमः श्रौतकाय ।

Colophon. इति ऋग्विधाने चतुर्विधाय, समाप्तः । ॐ नराणां माग्यहीनानां
 ऋग्विधानमख्यानता । ऋग्वेदः कल्पलक्षोऽयं फलं नैव प्रयश्नति ।
 रमागर्भा (?) इवावाप्त ऋग्वेदः प्रतिमाति मे । ऋग्विधानप्रदीपेन
 विना नैव प्रकाशते । रमाकर इवोदार ऋग्वेदोऽत्यन्तदुस्तरः ।
 ऋग्विधानेन * * विना नैव फलप्रदं । निधानं सर्व्ववेदानां ऋग्वेदो
 ब्रह्ममंदिरं । ऋग्विधानविधानेन भुवमेत * * ऋग्वेदः पठितो

द्येयं निस्तुतः । अग्निधानं विना तस्मादक्षेयं यन् प्रयत्नतः ।
 स्तुतस्तन्नाचक्षेयं - अग्निधानमिवैति यः । अग्नेदी जायते
 तन्म प्रसूदोत्सृजमानसः । आसुयं संपदोदुलं सद्यः कलमप नामनं
 अग्निधानमातुष्टानं शुद्धंकीर्तिकरं परम् । अग्निधानेन संपुक्तं
 अग्नेदं वेति यो हित्वा घर्माक्षकाममोक्षावामाशयः स भवेदुभयं ।
 वेदेषु प्रथमो वेद आसुयैर्दनिधिः प्रभुः अग्निधानसद्वामासादतीव
 परितुष्यति मधुनायं मनस्तुष्टिपुष्टिजनसमागमं । अग्नेदः कुरुते
 नित्यमग्निधानेन तोषितः । ८ । अग्नेदं वेति यः समागमि-
 धानरतः सदा । मनोरपादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं । कुर्वे
 जन्मनि मौले वा प्रजासु सुप्यनेव वा । अग्निधानपरिज्ञानो
 दुर्मतिं चरितार्थेनां । तुष्यन्ति देवताः मर्षा ? संपद्यन्ते विभूतयः
 दुराशयः प्रव्रज्यन्ति नित्यमग्निधिपाणिनां । ९ । अथा १४ ।
 सत्ये अथाः ७३ ।

विवरणम् । मौनकलत्रं अग्निधानं चतुरथायम्, विषयस्य अविदाश्रयना
 दिफलकथनम् ।

No. 32. अग्निधानं । R̥gvidhānam. Substance, country-made paper,
 ३ × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 13 in a page. Character, Devanāgarī.
 Date, not mentioned. Appearance, not very old Verse. Correct. Complete.

Another work on the uses of the Mantras of the R̥g-Veda
 Saṁhitā. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title
 (R̥gvidhānam) as the codex last noticed, it differs in many essential
 points from the latter, the style, as also the subject-matter, being
 entirely different. It may also be noted here that the beginning of
 this codex is the same as that of Laghu R̥gvidhāna noticed below,
 while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निष्कृतिर्नेहि वेदानां मन्त्राणां किञ्च दोषता
 मन्मदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमात्रयेद्विजः । १ । गायत्रीमन्त्रमिदमर्थं
 गायत्रीमयुतं जपेत् । सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं जपकं
 जपेत् । ८ ।

End. प्रश्नापनं चाप्यनं प्रश्नपूर्वं प्रतिपद्यः । याजनाश्रयणे वादः
 पट्विधोनेदविश्रयः । ८१ । वेदविश्रयविश्रयं च (यद्य ?)
 क्लीरादुपाज्जिनं । अदेयं पितृदेवेभ्यः नित्यं दद्याज्जिनं धनम् ।

Colophon. इति रुद्रमौनकीष्टविधानं समाप्तं । श्रीकालि (?) काम पर-
शुरामार्पणमस्तु । ६ । अविधानक्षेदे पुस्तकं शुभं भवतु । ६ ।
श्रीगुरु । ६ ।

विवरणम् । रुद्रमौनक विरचित अम्बेदीयमन्त्रदोषापहारकजपविधायक
अविधानं नाम पुस्तकमिदम् । पुस्तकस्यास्य प्रथमांशो वक्ष्यमाणस्तु अविधानं
पुस्तकेवैक्यं भजते, नास्त्यमागः ।

No. 33. ऋग्विधानम् । R̥gvidhānam. Substance, country-made
paper, 4 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Extent, about 16 slokas.
Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed.
Verse. Correct. Complete.

This is a part of the R̥gvidhāna, treating of the worship of
Purusha, with a short appendix. Anonymous. As the work is very
short, we give below the whole of it :—

Beginning. श्रीमौरय । आशयावाहयेदेवस्य त्वं तु प्रदीपनम् ।

द्वितीययाऽसनीदधान्यायं चैव तृतीयया ॥ १ ॥

अथं चतुर्थ्या दानं पञ्चमयाऽचमनीयकम् ।

यथास्नानं प्रकुर्वन्ति सप्तमया नक्षमेव च ॥ २ ॥

यन्मोपवीतमष्टमया नवमया चानुलेपनम् ।

पुनं दशमया दातव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ ३ ॥

द्वादश्या दीपकं दद्याच्चोदश्या निवेदनम् ।

अतुर्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणं ॥ ४ ॥

स्नाने वस्त्रे च नैवेद्ये दद्यादाचमनीयकम् ।

दक्षिणांतं यथा शक्त्वा धीकृश्या तु प्रदापयेत् ॥ ५ ॥

ततः प्रदक्षिणां कृत्वा जपं कुर्यात् समाहितः ।

यथाशक्ति जपिन्ना तु शतं तस्य निवेदयेत् ॥ ६ ॥

स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राङ्मुखः शुद्धमानसः ।

प्रथमां विन्यसेदामे द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ ७ ॥

तृतीयां वामपादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत् ।

पञ्चमीं वामआङ्गुलि पष्ठौ वै दक्षिणे न्यसेत् ॥ ८ ॥

सप्तमीं वामकक्षां सप्तमीं दक्षिणे कटौ ।

नवमीं नाभिदेशे तु दशमीं हृदये न्यसेत् ॥ ९ ॥

एकादमीं कण्ठदेशे द्वादशीं वामपादके ।

त्रयोदशीं दक्षिणे च आशौ चैव चतुर्दशीं ॥ १० ॥

No. 35. विकृति वल्ली (विकृतिकौमुदी सहिता) । *Vikriti Valli* (with its commentary *Vikriti Kaumudi*). Substance, country-made paper, 10 × 14 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete (only a portion of the whole work).

There are two chief modes of reciting the hymns of the R̥igveda, one of which is called *Prakriti*, in which the Mantras are recited as they stand in the original text, and the other is called *Vikriti*, in which the manner of reciting the Mantras is somewhat unusual. Of these modes, the latter is of eight kinds, viz. the *Jatā*, *Mālā*, *Sikhā*, *Lekhā*, *Dhwaja*, *Danda*, *Ratha*, and *Ghaṇa*.

The *Vikriti Valli* is a work treating of these eight varieties of recitation written by an ancient author named *Vyādi*, and the *Vikriti Kaumudi* is a commentary on *Vyādi*'s work, by one *Gangādhara Bhaṭṭācārya*, who appears from his title to have been a Bengali pandit.

The codex under notice contains only a portion of these two works, treating only of the *Jatā*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ क्रमे यद्योक्ते पदजातमेव हिरण्यसेतुनद-
मेव सर्वं (पूर्वं?) । अभासा पूर्वेण तद्योक्ते पदेऽवसानमेव
हि जटामिधीयते । क्रमे यद्योक्ते क्रमोद्भाभगमित्यादुक्तक्रम-
प्रकारे पदजातं पदद्वयं पदक्रमं वा हिरण्यसेतुं द्विवारं पठेत् ।
अभासप्रकारमाह उत्तरमेव पूर्वं क्रमवत् पदद्वयं गृहीत्वा पूर्वं
प्रथमं उत्तरपदमभासं ततः सन्धानद्वारा पूर्वं पदमभ्यस्योत्तर
पदेऽभ्यसेत्, एवं प्रकारेण यदध्ययनं तज्जटामिधीयते ।

End. अमोद मोद मम १ नो १ दं । इत्यादुदाहरणानि स्वयमेवो-
च्येयानि ।

Colophon. इति श्रीगङ्गाधरमहाचार्य्यनिरञ्जनायां व्याङ्गाचार्य्यं पूर्णतजटां
सष्टविकृतिप्रतिपादकविकृतिवज्जीनाम्बः दन्त्यस्य टीकायां जट
विकृतिलच्छं नाम प्रथमं पटलं । श्रीकाशभैरवाय नमः ।

विवरणम् । अनेदपारायणं हि द्विविधं भवति प्रकृतिविकृतिभेदात् । तत्र प्रकृति
नाम धेइतैकपदैव । विकृतिस्तु जटासष्टविधा भवति । तासु जटा, माला,

शिखा, लेखा, ध्रुवो, दशो, रशो, घनः इत्यष्टौ । याद्विहृतविवृतिवर्जोऽस्य सध्वेषा
मेवैषा समागुविवरणमिति । आद्यान्तश्च तन् यद्वाच्यमश्वत्थार्थेन विवृति कौमुदी
समाख्याया विवृतिवर्जोऽप्युक्तः । अथदातोऽप्युक्तः चैतयोः द्वयोः पुस्तकयो
जेटापटलं नामां समागममिति ।

No. 36. * जटा । Jātā. Substance, country-made paper, 9½ X 4½ inches.
Pages, 83. Lines, 8 on a page. Extent, 779 slokas. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Prose, complete, but a word or two
wanting in some pages.

Jātā is one of the eight Vikriti varieties of recitation mentioned
in the preceding number. The Jātā is thus described by Vyādi : A
learned man acquainted with the Jātā mode of recitation will use it
in the following manner : First the *Krama*, then the *Vyutkrama*, and
again the *Krama*, i.e., Jātā is the recitation of two consecutive
words of a *rich*, first in their proper order (*krama*), then in the
reverse order (*Vyutkrama*), and lastly, again in their *krama* order.
As, for instance, take the first two consecutive words of the Rīgveda
अग्निमीळे. First cite the words in the order of the text अग्निमीळे, then
in the reverse order ईळे अग्नि, and again in their original order
अग्निमीळे. Thus the Jātā recitation of these two words is अग्निमीळे
ईळे अग्नि अग्निमीळे, and so of the other words. This is the principal
characteristic of the mode. There are some other rules in connection
with this, but in a catalogue like this there is no need of mention-
ing them. In the codex under notice the whole Rīgveda is reduced
into the Jātā form by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । ॐ अग्नि । ईळे । अग्निमीळे ईळे अग्निमीळे
इत्यादि ।

End. अयं आर्या बं आ पत्या । ८६ ।

Colophon. अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । श्रीरक्षु पाण्डुरङ्गनदरेन लिखितं
स्वाधेयं पराधेयम् ।

विवरणम् । जटा नाम विवृतिवर्जकपाठाय च्छाबन्नामेदविशेषः । जटायाः
मध्यं लघुणादिकश्च आदिप्रणीत विवृतिवर्जनां सविष्णुरे विवृतमिति । पुनर्नेमिन्
तत्पुनरेव अविदुष जटापाठोविद्यते ।

No. 37. जटाविवृतिः । *Jatāvivṛiti.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, letters 4½ in a line. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, very old, the writing effaced in parts, especially in the last page. Generally correct. Incomplete.

A partial commentary on the above-mentioned work containing the Jāta portion only.

Beginning. श्रीयज्ञेमाय नमः । ऋषभैरवाय नमः । यत् प्रसादेन मासके
ब्रह्माद्या जगदीश्वराः । यद्ब्रह्मणाद्दिनिर्गन्तं पाप्माः पुनपचादय-
१ । तं वन्दे जगदानन्दपरमानन्दवर्चनम् । नित्यं ज्ञानघनं विष्णु-
कीर्त्ताधिष्ठानमश्नुत । यन्मे विरुतिवज्राक्षौ बाहिरीकृते-
पुरातने कीर्त्तयेत् कियतेऽस्माभिर्माया विरुति कौमुदी ।

End. अमोदमोदमभ्य १मी १८ । इत्याद्युदाहरणानि उपमेयोद्देशानि

Colophon. The same with No 35.

दिवरणमुक्तपूर्वम् ।

No. 38. शुक्लयजुर्वेद माध्यन्दिनवाजसनेय संहिता । *Sukla Yajurveda Mādhyandina-Vājasaneyā-Saṁhitā* Substance, country-made paper, 9½ × 5 inches. Folia, 250 (of which folium 128 is wanting). Lines, 8 or 9 in a page. Extent, 3,500 slokas. Character, Nāgarā. Date, Samvat 1705. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

The text of the Mādhyandina Sākhā, White Yajurveda, or Vājasaneyā Saṁhitā, with accent marks.

The Yajurveda consists of two parts,—the śukla or white, and the krishṇa or black. Of these, the former is called Vājasaneyā Saṁhitā, because it was handed over to Yājñavalkya by the Sun in the form of a vāji, or horse; and as it was done so at noon, when the sun is white, its name is *śukla*, or white. It has fifteen Sākhās or branches, as Kanva, Mādhyandina, etc., from the fifteen followers of Yājñavalkya, who first read them. The Saṁhitā is divided into 40 adhyāyas. Each adhyāya is subdivided into short sections, called *landīkas*. The first adhyāya contains 31 *landīkas*, the second 34, the third 63, the fourth 37, the fifth 43, the sixth 37, the seventh 48, the eighth 63, the ninth 40, the tenth 34, the eleventh 83, the twelfth 117, the thirteenth 58, the fourteenth 31, the fifteenth 65, the sixteenth 66, the seventeenth 99, the eighteenth 77, the nineteenth 95, the twentieth 90, the twenty-first 61, the twenty-second 34, the twenty-third 65, the twenty-fourth 40, the twenty-fifth 47, the twenty-sixth 26, the twenty-seventh 45, the twenty-eighth 46, the

twenty-ninth 60, the thirtieth 22, the thirty-first 22, the thirty-second 16, the thirty-third 97, the thirty-fourth 58, the thirty-fifth 22, the thirty-sixth 24, the thirty-seventh 21, the thirty-eighth 28, the thirty-ninth 13, the fortieth 17,—altogether 1,975.

The White Yajurveda has been edited in Europe by Dr. Albrecht Weber (Berlin, 1849), and in India by Satyavrata Sāmaṣramī (Calcutta, Sk. 1796).

The following extract from Weber's *Indian Literature* gives a general idea of the contents of this Saṁhitā :—"The first 25 *adhyāyas* contain the formulas for the general sacrificial ceremonial; first, (i, ii) for the new and full moon sacrifice; then (iii) for the morning and evening fire sacrifice, as well as for the sacrifices to be offered every four months, at the commencement of the three seasons; next (iv—viii) for the soma sacrifice in general, and (ix, x) for two modifications of it; next (xi—xviii) for the construction of altars for sacred fires; next (xix—xxi) for the Sautrāmani, a ceremony originally appointed to expiate the evil effects of too free indulgence in the soma drink; and lastly, (xxii—xxv) for the horse sacrifice. The last seven of these *adhyāyas* may possibly be regarded as a later addition to the first eighteen. At any rate it is certain that the last fifteen *adhyāyas* which follow them are of later, and possibly, of considerably later, origin. In the Anukramaṇī of the white Yajus, which bears the name of Kātyāyana, as well as in a *Parīśiṣṭa* to it, and subsequently also in Mahidhara's commentary on the Saṁhitā, xxvi—xxxv are expressly called a *līlā* or supplement, and xxxvi—xl *Sukriya*, a name above explained.* This statement the commentary on the code of Yājñavalkya (called *Mitāksharā*) modifies to this effect, that the *sukriya* begins at xxx, 3, and that xxxvi, 1, forms the beginning of an *Aranyaka*. The first four of these later added *adhyāyas* (xxvi—xxix) contain sacrificial formulas which belong to the ceremonies treated of in the earlier *adhyāyas*, and must be supplied thereto in the proper place. The ten following *adhyāyas* (xxx—xxxix) contain the formulas for entirely new sacrificial

---

* "For in the Anukramaṇī of the *Ātreya* school these books bear the name *Sukriyakānda*, because referring to expiatory ceremonies; and this name *Sukriya*, 'expiating' (probably rather 'illuminating?') belongs also to the corresponding parts of the Saṁhitā of the white Yajus, and even to the *sāmans* employed at these particular sacrifices."—Page 104, English Translation. (Trübner & Co)

ceremonies, viz. the *puruṣa-medha* (human sacrifice), the *pītri-medha* (oblation to the manes), and the *prararga* (purificatory sacrifice). The last *adhyāya*, finally, has no sort of direct reference to the sacrificial ceremonial. It is also regarded as an Upanishad,* and is professedly designed to fix the proper mean between those exclusively engaged in sacrificial acts and those entirely neglecting them."

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ईम् ॥ इये सां इये सोमो
सां व्यायवन्ता द्वेयोर्वः सत्रिता व्यायंयत्, वेष्टतमात्र कर्त्तुः
व्यायंयद्भु मरुताः इन्द्राय भाग्यन्तावती रत्नग्रीवाः स्यैवकामा
वन्तेनः ईमत्तु माघमं ॐ सो इवुवाः अग्निमग्नीधमौ स्यातइकी
यंजंमामन्त्र पुष्ट्यांदि ॥१॥

End. हिरुमयेन पापेण । शुभाकरोपि पितृभ्यश्चम् ॥—यो सा वाङ्मिता
पुत्रपः श्रीसाव्रह्म ॥ ॐ ईम् ॥ ॥१॥ (१)

Colophon. इति श्रीवाजसनेयी संहितापाठे ।

चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ इति वाजसनेयीसंहिता समाप्तः (P) ॥ नारायण
स्तुते मंकरेण लेपि (P)

But in fols. 165+66 (at the end of part I), we find the following :—

इति संहितापाठे विंशोऽध्यायः ॥ श्रीरक्षु ॥ संवत् १०० ५ वर्षे व्यापादनात्
यज्ञपचे दशमी अनंतर एकादश्यां तिथौ भौमवासरे लिपितं (?) दौचननारायण
स्तुतमकरेण लेपी (?) ॥ अध्याय (?) ॥ ॥ अक ॥ शुभं भवतु ॥ •

॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ म ॥ च ।

विवरणम् । सङ्घर्षिर्देव्यासः खलु कलौ मामवाग्नौ चीपासुपोज्ज्वलोक्य वेदान्
अतस्तु संहितास्तु विमर्ष्य तत्रैकैकां संहितामेकैकौ शिष्याय ददौ । तथाचि पैलाय
दङ्गुचाख्यां संहितां, वैशम्पायनाय निगदाख्यां यशुगोषम्, जैमिनिषे साक्षां इन्दोग-
संहितामथसंहितास्तु मन्त्रवे प्रददौ । तत्र यशुगोवङ्गुषा खचणानि सन्ति, यथा
“अनियताचरावसानो यशु” इति केचित्, “गद्याकको यशु” इति श्रीधरः “चिगुषं
पथमानो मन्त्रवाक्याकको यशुर्वेद” इत्यन्ये । चिगुषस्तु संहितात्वेन, पदत्वेन,

* Other parts, too, of the Vājās S. have in later times been looked upon as Upanishads; for example, the sixteenth book (Śātarudriya), the thirty-first (Puruṣa-Sūkta), the thirty-second (Tāndava), and the beginning of the thirty-fourth, book (Śivasankalpa).

क्रमत्वेन च । उदात्तादिसरचयेण वा, ऋगादिषु बाह्यपक्षेष्वपीनास्ति यत्पूर्वेदे
नसीति भेदः । अथ यत्पूर्वेदे द्विविधः शुक्लः, कृष्णश्च ; तत्र च शुक्लयजुषीवा-
यसनेयौत्यभिधानं, कृष्णश्च च तैगिरौयद्वि ; तथा चेतिहासः—कदाचित् वैशम्पायनेन
स्वावलोक्यधननितग्रन्थरुत्यापापवपवार्थं व्रतमाचरितुमादिष्टेऽस्मिन् यज्ञवल्क-
नामा कविष्वियः, प्राज्ञ । भगवन्नेतेषामल्पसाराणां चरितेनाऽलमदमेव सुदुर्धरं व्रतं
चरिष्यामि । ततो शुक्लयजुः प्रकुशः प्राज्ञं ब्राह्मणान्वमन्ना जया नास्ति किमपि मे
प्रयोजनं, लमददधिगतां विद्यां परित्याज्या गच्छेति । स च मिथ्यसम्प्रादधीतं यत्पूर्वेदे
तत्रच्छा सुनयनान् यत्पूर्वेदेनवलोक्य तैगिर्युपमाधाय लोभुर्पतयाददिरे । ततए
परित्यागमात् । अथ तत्प्रवर्तितमाखानां तैगिरौयेत्यभिधानम् ।

अथ याज्ञवल्क्योशुरावविद्यमानानि वृंदाखविजिगमिषुः सूर्यमाराधयन्
तपश्च मे । ततश्चष्टोवाजिरूपधरोऽस्ति सूर्ये मुनये यज्जुष्यदात् । तेषां पञ्चदशमाखाः ।
यतः शाखा वाजिरूपेण सूर्येण, वाजेभ्यः केन्द्रेभ्यः, वाजेन वेगेन वा मन्त्राखती
वाजसनेयौसंज्ञका ज्ञाताः । एष च यत्पूर्वेदेनिगदाऽपरपर्यायः । तथा मन्त्रा-
शुक्लयज्ञेन सूर्येण दण्डोऽयं गच्छति तस्मात् शुक्लयजुःसंज्ञा च । वाजसनेयः पञ्चदशमाखाः ।
यथा, कप्राः, माभन्विताः, क्षापनीयाः, क्षापाकाः, धौध्वंसाः, चावटिकाः,
परमानटिकाः, पारामर्थ्यः, बौधिया, वैनेया, औधिया, गाक्षवा, वैजवापः,
कात्यायनीयाश्चेति । वाजसनेयौमंजितायाः नवमताधिकसङ्ख्यं मन्त्राः । छत्तानि
च. छलविशेषनाम्नीपलक्षितानि, यथा-शुक्लं, रौद्रं, सौम्यं, कौशाद्युक्तं,
जातवेदसं, सौरं, उपपद्युक्तमित्यादीनि ।

मंजितायामन्त्रां चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति । तत्राद्येषु पञ्चविंशत्यध्यायेषु सामान्यतो
यज्ञविधिर्वर्णितः । तत्राद्याध्याये, द्वितीयाध्यायाद्याविंशतिकुण्डिकाश्च च दशमौषं
मासमन्त्राः । द्वितीयाध्यायान्मन्त्रकुण्डिकायद्व्युत्पत्त्यन्तमन्त्राः । आधानाद्विहीना-
धुपपञ्चानचातुर्मासमन्त्रास्तृतीयाध्याये प्रोक्ताः । चतुर्थाध्यायमारभ्य चतुस्रस्रं द्वाविंशत्
कुण्डिकापर्यन्तमष्टोत्तममन्त्रास्तृतीयाध्यायान्मन्त्राश्च उक्ताः । तत्र चतुर्थाध्याये
अग्निगूयजमानयोः शालाप्रवेशमारभ्य क्रीतसीमस्य शालाप्रवेशपर्यन्ताः मन्त्रा उक्ताः ।
पञ्चमाध्याये सौमिकवैदिरघाने आतिथ्येन्दौ द्विविधं हषादिमन्त्राः । षष्ठीयोमीय पय
प्रधाने षष्ठ्याध्याये यूपसंस्कारमन्त्राः । सप्तम्याध्याये ग्रहपूजा-मन्त्राः । अष्टमे
क्षतीयसवनगता आदित्यपूजादिमन्त्राः । नवम्याध्याये वाजपेयराजपूयसस्यवि
किञ्चिदपि कर्मोक्तम् । दशमे अग्निपैकार्थं जलदानादिराजस्यग्रेयपरकसौवामन्यः
उक्ताः । एकादशमारभ्याद्यादशमाध्यायपर्यन्तमंश्विषयमन्त्राः । तत्र एकादशे उषा-
सम्भरणादिमन्त्राः, द्वादशे उषाधारणादिगार्हपत्यचयनघ्नेष्वरूपं चैषधवपनादि
मन्त्रा उक्ताः, त्रयोदशे प्रथमा चितिः, चतुर्दशे द्वितीयद्वितीयचतुर्थचितिमन्त्रा

पञ्चाः, पददशे पञ्चमचितिमन्त्राः पौक्रे अतश्चद्वितीयाद्याहीमन्त्राः, सप्तदशे चित्यपरिपेकादिमन्त्राः ; अष्टादशे वसोर्धारादिमन्त्राः । एकोनविंशमारभ्य एकविंशभाषायपर्यन्तं सौषामणीयागमन्त्राः । द्वाविंशमारभ्य अष्टादशवारोऽध्यायाः अथमेधमन्त्रोपेताः । अतःपरं खिलान्पुत्रानि । तत्र पञ्च विंशे अतुल्यमन्त्रकथनम् । सप्तविंशोऽध्यायः पञ्चचितिकात्रिसम्बन्धी । अष्टाविंशः सौषामणीसम्बन्धी । एकोणविंशः आश्वमेधिकः । त्रिंशे, एकत्रिंशे च पुत्रयमेधोविहितः । द्वात्रिंशयस्त्रिंशे अतुल्यिमाध्यायेषु सर्वमेधमन्त्राः । पञ्चत्रिंशे पित्रमेधसम्बन्धीमन्त्राः । अतःपरं श्रुतिपात्राः प्रोक्ताः । शान्तिपाठाद्यंश्च षट्त्रिंशोऽध्यायः । अथगादिरौहिणः सप्तत्रिंशोऽध्यायः, अष्टात्रिंशेऽध्याये महावीरनिवपणं । एकोणचत्वारिंशे धर्मोदिति-
श्रुतिनिरूपणं । एतैरेकोणचत्वारिंशदध्यायैः कर्मकाण्डो निवपितः । चत्वारिंशत्तमस्य चरमोऽध्यायः परमात्मनिवपको ज्ञानकाण्डोयः ।

No. 39. J. यजुर्वेद संहिता माध्यन्दिन शाखा । Yajurveda Saṁhitā Mādhyandina Sākhā Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 177 (of which 1—6, 63—74, and 82, are wanting) Lines, 8 or 9 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance old, and the writing in parts much effaced. Correct. Incomplete, brought down to the 19th kandika of the 28th *adhya*ya.

Both the beginning and the end are wanting.

विवरणम् । यजुर्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखाया अष्टात्रिंशत्तमस्य चरमोऽध्यायः कर्मकाण्डपर्यन्तः ।

No. 40. यजुर्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखा । Yajurveda Saṁhitā Mādhyandina Sākhā Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 180 Lines, 5 or 6 in a page. Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct. Complete, and with accent marks.

Beginning. श्री यजुर्वेदाय नमः । माध्यन्दिनशाखा संहिता । श्रीम् । सत् । सत् । श्री इषोमीमेला ध्यायवन्त द्वेवीरः संहिता प्रार्थयतु अष्टवमाय कर्मणः ।

End. त्रिरुण्येत पात्रे य । अत्यन्तं पिहितं शुभम् । ओ सा वाङ्मित्र्यं उर्वधः श्री सातुष्टम् ११०५ श्रीम् सन् ११५५ ।

Colophon. इति वाजसनेय संहितायां द्वाविंशतः चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥३॥

विवरणम् । यजुर्वेदसंहिता माध्यन्दिनशाखा सन्पूर्वा ।

No. 42. पुरुषसूक्तम् । *Purusha Suktam.* Substance, foolscap, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 5 to 7 in a page. Extent, 25 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1817. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The 31st adhyāya of the Vājasaneyā Saṁhitā of the Yajurveda, consisting of 22 rishis. The first 16 of these rishis correspond with the 90th hymn of the 10th Mandala of the R̥g-Veda Saṁhitā. See Mitra's *Dikhaner Catalogue*, No.-16, page 10. The manuscript there noticed, however, is the *purusha-sūkta* of the R̥g-Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः च [ॐ]

पुरुषसूक्तं

सद्यस्योपां पुरुषः सद्यसाचः सद्यसात् स भूर्मिं सर्वं तः सृजता अत्यतिष्ठद्भ्यांशुर्न

End.

श्रीरति सखीय पद्माक्षोराचे पाथे नक्षत्राणि दपमन्त्रिणौ
शक्तिं [यात्रम् ?] ।

रत्नप्रियाबाहुं न दपाय सर्वं लोकं न दपाय ॥ [११]

Colophon.

तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति शूरयः दिवौच चक्षुराततम् ॥
रति पुरुषसूक्तं समाप्तं सर्वत् १८४० पौषकृष्ण पष्ठमास्यां [१५] चन्द्र-
बासरे लिखितं गणेशदेवमित्र ? ग्राममुख ।

विद्वरथम् । सूक्तमिदं माध्विन्द्रीयवाक्सनेयसंहिताया एकविंशदध्यायसूक्तम्,
सहस्रसंहिताया दशममण्डलस्य नवतितमसूक्तञ्च । इदं श्रीदुर्गाय, तथा परमपुरुषस्य
मगवतो नारायणस्य शरीरतः उद्दिष्टक्रियाविषयकञ्च । अथ भाषाया अतिसारार्थं
तस्या भूषा शैलिकव्याकरणाऽनुगतमन्त्रावलीस्य केचिदिद-माधुनिक-मिति मन्यन्ते ।

No. 43. सर्वानुक्रमणी (यजुर्वेदीया) । *Sarvānukramanī (Yajurvediṃyā).* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33, of which 13, 27, and 32 are wanting. Lines, 6—8 on a page. Extent, 500 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Sarvānukramanī of the White Yajurveda, attributed to Kātyāyana, gives the rishis, deities, and metres of the Yajurveda Saṁhitā (with the *khila* and *śukrya* portions).

Beginning. श्रीदुष्टिराजाय नमः । श्रीऽम् । मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयं चाधि-
ष्ठितं येन ग्रन्थानि यजूर्पि मगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं
विद्वत्सन्तं पर्यायमन्त्रिकान्तमभिधाय माध्विन्द्रीये वाक्सनेयके
यक्षुष्याम्याये सर्वे सखिसे सशक्तिय अपिदेवतश्चन्द्रांसु-
क्तमिध्यामः । यक्षुषामनियताधरजादेतेषां इन्दो न विदुते,

on a page. Extent, 600 slokas. Character, Nāgaṭa Date, Samvat 1708. Appearance, old; in parts worm-eaten. Verse. Correct Complete

The Sāṁhitā text of the first part of the Sāma Veda, called *Purvārchika* or *Chhanda*, *Chhandaśī*, or *Chhandaśikā*. It is divided into six prapāṭhakas, each of which consists of ten daśatis (दशति), or decades of ten verses each. The last prapāṭhaka contains only nine decades. Some of the decades contain more, and some less, than ten verses. The total number of verses is 585. The manuscript contains the figures (1, 2, 3, &c.) placed above the lines to show how the syllables should be chanted.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अथ चायादि दौतये गृध्रानो ह्यदातये
^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} निधीता सत्सि बहिर्दिपि ।

End. य अविद्या अयि या । ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अचरग्रणि निषे अहना दौतसा
^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अभिजननिषे गयमया बर्षावि धृष्य वाह्यन । ३० वर्षावि धृष्यवाह्यन

Colophon. इति पठप्रमाणकः ॥ इत्यसिं समाप्तं (?) ॥ कं ॥ अ ॥ याद्वयं पुस्तक
द्वया (द्वय?) ताद्वयं अपीतं (सिंहित?) मया ॥ यदे गृह्यमगृह्यं वा
मम दौपी न दौयते । तद्वत् १००० वर्षे माघ सुदि १५ शुक्ल अपीतं
(सिंहित?) इहनागम . . . . . १॥ इत्यस्य १००॥
अथ चर्च (?) परिपाठनाय श्रीविद्येश्वरो जयति ॥ श्रीरामचन्द्रो
जयति ॥ श्रीचक्रान्तो जयति । धवादीदीदातुमन्वदध्यापय
इदं पुस्तकं ॥

N.B.—Unlike the printed text, the manuscript does not contain the variations of the rich necessary for this adaptation of music.

विद्वत्पद्म । तच्च वेदकये " गीतियु सामाख्या " गीतिरूपाः मन्त्राः सामानि,
इत्यादि वचनैः सामनाया गीतिरूपा मन्त्रा लक्ष्मि । सामग्र्यस्य सामान्यतो
गानमात्र एव वर्तते, इह द्रव्यजरादिमन्त्राच्च सामविशेषवाचिणः । गीतिर्नाम
क्रिया, सा चाभ्यन्तरप्रयत्नजन्मा, स्वरविशेषाचामभिव्यक्तिरा, सामग्र्यमभिव्यक्ता,
नियतप्राणा अस्ति गीयते । सा च गीति अंगमन्त्रेषु ऋषादिभिः इह मन्त्रैः अंगमन्त्र
विकारादिभिश्च निष्पद्यते, तन्मन्त्रादनाद्यं च अमन्त्रादर्थ ईदृशो विद्यते, विशयश्च
मन्त्राधी, विरामः श्रीम इत्येवमादयो मध्ये नामवेदे मन्त्रादर्थ । ऋषः प्रदत्तो
द्वितीयस्तृतीयश्चतुर्थः पद्यमः पद्यश्चेति मन्त्र अथाः इह मन्त्रादर्थ ईदृशो विद्यते ।
अगच्छदविकारो यथा अथवायादीत्यन्त्रादर्थ अथवायादीत्यन्त्रादर्थ अथवायादीत्यन्त्रादर्थ
अथवायादीति ।

पुराणि सामवेदस्य * सद्यभेदा आसन् । तेषु केनधायेषुधीयमानाः शक्ये
पक्षेणभिदताः प्रनष्टा इति श्रूयते । श्रितानाम् राणायनीयाया नव भेदाः केषाचिद्वे
सप्त, तत्राग्रे राणायनीयाः, सात्यगुणाः धनुषाः, मंदाखलुषाः, साङ्गलाः, कौष्ठमाः,
गौतमाः, जैमिनीयाश्चेति नव, द्वितीये राणायनीयाः सात्यगुणाः, कलियाः, महा
कलियाः, साङ्गलाः, मादूषाः कौष्ठमाश्चेति सप्त भेदाः, तत्र कौष्ठमानां पङ्क्तिभेदा मवमि
कौष्ठमाः, आधुरायणाः वातायनाः, प्राञ्जलिद्वैतभूतः, प्राचीन योग्याः, नैगमेया इति ।
कौष्ठमादीनामध्ययनं 'अथीतिभूतमाग्रेयं' पादमानं चतुःशतं, ऐन्द्रस्तु पङ्क्तिविंशतिः,
तानिस्तुतानि अधीत्य चरन्तराः (उत्कृष्टतराः मवन्तीति चरणश्रूयः । तत्र साम-
वेदीया मन्त्रायतुर्धा, अक्षतम्भं, सामतम्भं, पञ्चालचक्रं, घातुल्लचक्रमिति, साममेष्या
" अथैसामसदस्याणि सामानिच चतुर्दश, अथै भूतानि नवतिः विंशतिर्बोधिषिष्ठकम्
सरदस्यः सस्रपदं प्रोक्तस्तुतानमप्यक्षः । सारण्यकानि, सौर्याणि एतत्सामगवः
धृतः । अथै सामेति श्लोकेन साममेष्या ८८३३ मित्ता ज्ञातव्या । अपि चारण्य
सदस्यस्तुतपदं प्रोक्त-वाचस्त्रिस्तानि मिश्रिताना नव भूतानि ।

सामगानाश्चक्षावाप द्वौ ध्वौ विद्यते, इन्द्रः, उत्तरा चेति । तत्र इन्द्रोनामके
गव्ये नानाविधानां साक्षा योनीभूताएवञ्च पठिताः, उत्तराध्व्ये अगाधकानि
श्रुतानि पठितानि । इन्द्रोपन्यः पठध्यायात्मकः, उत्तराध्व्यस्तु गवाध्यायात्मकः ।
अरणीत्यपरपर्यायोऽरणेऽध्येयतयारण्यकमागच्छत्केवान्मभूतः । ध्व्योऽयमेकाध्याया-
त्मकएव । एतेषां ध्यायामार्चिकमिति सामान्यमभिधानमिति । किंचित्सारण्यकं इन्द्र
उत्तराभ्यां श्रयमिति मन्यते ।

एतच्चन्द्रोपन्यस्यमवलम्ब्य रचितानां गेयानां साक्षां चत्वारोपन्या विद्यन्ते, तैजि
क्रमेण गेया-रणीन्द्रोद्याभिधाः । तत्र गेयध्व्ये योनीभूतानाश्च गेयतया सन्निवेशाद्
ध्व्योऽयं योनिगानेतिनाम्नाऽभिहितो भवति । सायनाचार्यस्तु, इममेव ध्वं वेदसानेत्य-
भिज्ञाद । वे गानं, गे.गानमिति च तस्यापञ्चशनामद्वयमस्ति । आर्चिकप्रत्यस्य द्वितीय-
प्रपाठकीयान् मन्त्रानां सारण्यकमागच्छन्तीरचितः । तत्र ब्रह्मयज्ञीया मन्त्राः पञ्चमे ।
अदीप्त गानध्व्येतु श्लोत्रतुल्यैः, स्तुतिर्नामस्तुतकथनादप्येतदप्यम् । 'उक्तं साम अक्षं
क्रियते, श्लोचियं' इति श्रूयते । तत्रविधाविभक्तेषु सामाग्रेषु एकैकोऽय एकैकस्या-
द्यचिगातवः । अहमन्दायंस्तु इन्द्रः स्योक्तास्त्रयोर्वा गौत्योरुहमिति ।

गौतिहेतूनां श्लोमादीनां सामनिष्पादकत्वं पूर्वं युक्तमेव । ततश्च गौतिहेतुषु
श्लोमस्यात्यन्तप्रसिद्धत्वात् तद्व्यवहितिदानो निरूपणीयम् । तत्र सायनेन अधिकत्वे-
सत्युग्विलक्ष्यवर्णः श्लोम इत्यनेन प्रदर्शितम् । स च श्लोमः पदवाच्यवर्णश्लोमभेदाद्

विध एव । केपाक्षिते सायवष्टलक्षं वषेक्षोमपरम् । चायाहादिमेदेन* पद-
क्षोमन्नवविधत्तं द्रूयते, वाक्क्षोमस्यापि मानादिमेदेन बाह्व्यं द्रूयते । इन्द्रो-
पयोऽयं पट्प्रपाठकाकहा, प्रपाठकाश्च इत्येकं दमदमतीषु विभक्ताः, दमती च दमर्शा
मिका ।

No. 47. J. सामवेदछन्दसी संहिता । *Sāma Veda Chhandasī*
Saṁhitā. Substance, country-made yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 111.
Lines, 5 on a page. Extent, 323 ślokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756,
Appearance, old. Verse. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अथ आयाहि ।

End. अग्निमज्जन्तिये मधमग्ने वर्मीव हव्यवादन । ॐ वर्मीव हव्यवादन
= दमतिः दमतिः । ३९ ।

Colophon. पठः प्रपाठकः इन्द्रो सप्ताहा शर्म भवतु । प्रकाश्या १७११,
३ वैशाखे कियिः सप्ताहा ।

No. 48. सामवेदछन्दसीपद । *Sāma Veda Chhandasī-pada. Substance,*
country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 671. Lines, 7 on a page. Extent,
about 150 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1691. Appearance, old.
First two leaves torn and in part worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

The Pada text of the first part of the Sāma Veda, called Chhandasī-
pada, containing the words of the original pīṭhs, arranged in the
order in which they occur in the pīṭhs, but not combined into sentences.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ अग्ने । आयाहि, वीतये, यददातः ।
इददातये । इददातये । नि वीता । सत्सि । वरिदिधि ।

End. अग्नि । अग्ने । तजिये । मग्ने । अग्ने । वर्मी, इवहवी आदुम
ॐ । वर्मीव हव्यवादन । ३ ।

Colophon. पठमः (१) प्रपाठकः । इति इन्द्रोपापद* पदम् । पठम् १८००
वषे माने पौष वदि १६६५वातरे पद्मा दामोदरेण लिखितं ।
शर्म भवतु । श्रीपादोपापदमिदं पुष्कं । प्रकाशनाम् १ ।

* आयाहि अग्नि संहिता, प्रकाश पददेवन, श्रीपद्मवदपदेव इति आयाहि नमो
इति ।

विवरणम् : अत्र केवलं विभिन्नाभ्येद संहितापदानि लिखितानि, ननु गानोपयो
मन्त्रविकारविवरणादिस्तद्विहितानि ।

No. 49. J. सामवेद पदपाठः । *Sāma Veda Pada Pāthah.* The pada
text of the Sāma Veda. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½
inches. Folia, 46. Lines, 6—7 on a page. Character, Bengali. Date, Sak. 1756
Appearance, new. Correct. Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । इन्द्रसौपद्विन्देदः । अमृतायाहि ।

End. गच्छ । अमृता । वनी । रव । इन्द्रो । आरुह । ॐ । वनी । अमृता
आरुह । ॐ । इन्द्रो । ॐ । १८ । पठः प्रपाठकः । सु ।

Colophon. इति इन्द्रसौपद्विन्देदः समाप्तः । ॐ मासे १०१६ श्रीष्टाष्टादि
मति पदच्छेदः ।

No. 50. सामवेद छान्दसी भाष्यसंहिता । *Sāma Veda Chhandasī
Bhāshya Saṁhitā.* Substance, country-made paper, 12 × 6 inches. Folia, 114
(really 113 In the manuscript under notice fol 25 has been twice marked
as 25 and 26, hence the difference) Lines, 6—15 on a page. Extent, 4,100
slokas. Character, Nāgara Date, Samvat 1767. Appearance, new. Prose
and verse. Incorrect. Complete.

The manuscript contains the original text of the first part of the
Sāma Veda Saṁhitā with the commentary of Mādhavāchārya, called
Chhandasikā Vibharaṇa. This commentary is quite different from
that of Śāyana, which has been already published by Satyabrata
Sāmasramī under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः सूर्याय नमः सामवेदाय नमो विष्-
णुनाय नमः सरस्वत्यै । रक्षोक्षुधे कश्यपि सत्वहमये क्षितौ प्रजानां
प्रसूये तमःसूत्रे अजाय सर्वेक्षितिनामहेतवे ज्योतिषाय
विष्णुनामने नमः । पठ् विंशत् प्रकारा मन्त्राः प्रेषाः कारणाः,
क्रियमानानुवादिनः क्षोत्रमन्त्र जयानुवचनतत्ताय एते पञ्च प्रकारा
अष्टाध्याया भवन्ति । अतो सामवाक्यायामुच्यते, प्रकाशत
क्षोपहीयः इतिहारोपद्रवक्षणा निधनं पञ्चमं प्राहृष्टिकारं प्रचव-
मेव । आशांश्च अतिधेयानं प्रक्षापः परिदेवनं । प्रेष-

मन्त्रेषहं चैव दृष्टिराद्यान्मैव च । सप्तधा मेदमेकेषामन्ये षोडशधा
विदुः । पंचदिक्षन्तु सन्धेयामचारायं प्रचरते । अन्येऽपि
सोऽथकारा अथ वाव लोको जायकारो वासु होरकारश्च रमा
अथकारः । आनोदकारः अष्टिरीकारः आदित्योऽयकारः निहव
एकारः । विद्येदेवा आहोईकारः प्रजायतिर्हिकारः प्राणःसरो-
म्या वाग्विराट् । अनिरुद्धयोदमसोमः पंचरी इडाः ।
एते षट्चिन्मन्त्रप्रकाराः सामस्याख्यायां भवन्त ।

End.

ॐ अथा खेन वलेन अमित्रजाल्ये हंतिचिपेवित्तुते विस्तार्यति ।
गर्थं रवां भवं तं अथा अधानां भवं । वर्यो एव वर्गस्तत्रहनं
तद्यथास्ति स वर्यो सविता तस्य भवोचनं हे हृष्टेवा धारयतः
आद्व्याह्वजभमे मन्त्राधनं । गर्थं, आर्थं, चनम पप्रपक्षीनाराधि

Colophon. इति ह्यन्धसिक्ताविवरण माधवाचार्यैर्द्वयं परिसमाप्तं । १ । शुभमस्तु
राम । संस्कारप्रत्यय ३१०० टीकापूत ।

विवरणम् । पृथोऽयं भाष्योऽसहितमन्त्रस्य आधिक्येति नामधेयः सामवेदसंहितायाः
पुष्पं भागः ।

माध्यकारस्तु प्रतिह वेदस्याप्याहुतः सायणाचार्यश्च आता श्रीमन्माधवाचार्यः ।
सामवेदस्य सायनकृतमन्यदपि माध्यमसि । तद्धि बहू देवैर्यैस्तियादिकसमाजाम्यर्थनया
श्रीसत्यव्रतसामभिमन्त्राचार्यैश्च संशोध्य प्रकाशितम् । सायणाचार्येमाध्यमदे-
तदवतरदिकायां न तावन्मन्त्राद्यसंशोधनमौतिप्रभृतीनां सविचारं विचारः कृतः ।
किन्त्वन्तु गमपेक्षानुभाषया पृथोऽहमन्त्रसम्बद्धदेवतार्थिह्यन्त्रोऽयं आनप्रकारमुक्तां
प्रेष्योमादीनां सख्यं कर्माह्वनश्च निरूपितम् । ततश्चयोदमयोनिस्वरूपं निरूपितम्
ततोमन्त्राणां व्याख्या । शास्त्रा चैवं सायणाचार्यैर्द्वयं ददाप्यातः भविष्येव । तथाहि
प्रथमाया अपः—माधवकृतस्याप्या—हे अग्ने आयाहि, आगन्तु किमर्थं पुनरागच्छामि
उच्यते वीतये भवचायेत्यर्थः, कस्य सामर्थ्याद्विषयां, गृथानः क्रयमानः इत्यदातये
हविर्दानार्थमित्यर्थः निहोता भौत्ययमुपशमः सन्मीत्याप्यातेन भवैवर्धयतश्च, होता
आयाता केपा देवानामित्युपधाहारः निपतिम निहोदेत्यर्थः अ पुनर्निषोदामि
उच्यते वर्येऽपि यदेतदाजीर्णं वर्येऽहमेत्यर्थः । सायनकृतस्याप्यागु हे अग्ने अह्नादिगुप
विमिश्रं त्वं आयाहि अकृद्वयं प्रत्यागच्छ किमर्थं वीतये हविषां अथपुनोऽहमादीनां
भवचाय कीदृशः सन् ? गृथानः अह्नामिभूयमानः इत्यर्थेन कर्मानि कर्तुं पुन्यदः
हरत्येवंदया ।

No. 51. छन्दसिका विवरणम् । Chhandāsika Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 200 (of which two, viz. 14 and 15, are wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Incorrect. Complete (with the exception of folia 14 and 15).

A commentary by Mādhava on the first part of the Sāma Veda, called Chhandasī.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ॐ नमः सामवेदाय, नमः विष्णुराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोक्षुपे इत्यादि ।

End. वर्षादि वर्षे सप्तदशं तद् यस्यासि स वर्षो, सविता । तस्य सप्तोषनं ॐ हृष्टो, (?) धारयत । आरुणा, हज (भंगे) भङ्गा-धनं गव्यं । आश्वत्थ । मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिकाविवरणं । माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं । ग्रन्थ-मध्य । श्रीमदानुसंगकराभ्यां नमः । श्रीकालभैरवाय नमः इति-रोम् तिं (?) शङ्काघरसुत गोपीनाथसुतपीताम्बर-पुरुषोत्तम मम नाम परमानन्दपठनार्थं प्रदीपकारार्थं च ।

विवरणम् । माधवाचार्यकृतसामवेदपूर्वभागुमाख्यम् ।

No. 52. छन्दसिका विवरणम् । Chhandasikā Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 8½ × 5½ inches (in book form). Folia, 442. Lines, 19—22 on a page. Extent, 3,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1871. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary by Mādhava on the first part of the Sāma Veda—the same work as No. 50 or 51.

Beginning. श्रीगुरुगणपतिभारदाभ्यां नमः ॐ नमः सामवेदाय रजोक्षुपे ।

End. वर्षे सप्तदशं तद् यस्यासि स वर्षो सविता तस्य सप्तोषनं हृष्टो (?) धारयतः आरुणा हज भोज भङ्गा धनं गव्यं आश्वत्थ मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिका विवरणं माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं ८ पृष्ठान् १८७१ भादो गुरुपदे पंचम्यायां (?) रविवारसरे ।

विवरणम् ।

No. 53. उत्तरार्द्धकः । Uttarārdhakah Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 126. Lines, 6 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसामवेदाय नमः । उपास्ये गायता नरः
पद्मानायैदवे &c.

End. सविनो दृष्टान्तिदं धातुं ॐ सविनो दृष्टान्तिदं धातुं ॥ १ ॥

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः उत्तरार्चार्चिकः पन्थः समाप्तः ॥
सवि संवत् १७८० वर्षे वैशाख शुद्धी ६ वार शुक्ले लिखितं ।
आपा पादमर्थे अदाही श्रीपूरुषोत्तमी वासुदेवचतुर्लक्ष्मीनाम
तथा भास्करगुणाय तथा भास्व जागेकरेन (?) स्वयं लपितं (?)
भास्करनिष्ठ गोपालजीपठनार्थं परिपकारार्थं । श्री ।
मण्डपकटिपीठा बद्धुष्टिरधोगुहः ।
कटेन लिखितं पन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥
राजाचमना प्रमात मधुरं जीपरचवाने आलयेते सायेवाली (?)

विवरणम् । उत्तमम् ।

No. 55. J. उत्तरार्चिकः । Uttarārchikah Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 65 Lines, ॥ on a page. Letters, 53 in a line Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः ।

End. सविनो दृष्टान्तिदं धातुं ।

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः । इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ।

विवरणम् । उत्तमम् ।

No. 56. सामवेद-संहितोत्तरार्चिक-पदपाठ । Sāma Veda Saṁhi-
tōttarārchika-padapāṭha. Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 8 on a page. Letters, 34 in a line Character, Nāgara. Date, Samvat 1688. Appearance, very old and decayed; many leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The pada text of the Uttarārchika, or the second part of the Sāma Veda. The folia are numbered from 54, from which it appears that originally the manuscript contained both the parts of the Saṁhitā, the first part being contained in folia 1—53, which are now wanting.

Beginning. ॐ नमः * * ।

१ २ ३
उप । अथ । गायतः । नरः ॥

१ २
पवमाना ——— अग्नि । देवाना

* * ते.

End. ससि । उ । अलि । नः । उहः ।

१ २ ३
पतिः । दधातु ॥ ॐ । ससिनीष्टइतिदेवातु ॥ ६ ॥ इति
नवमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Colophon. इत्युत्तरपद समाप्तः ॥ ससि संवत् १९८८ वर्षे चैत्र शुद्धि (?) १
श्री मे लिखितं ॥ अथोपनिषद्दि वासुदेवविवादीभाष्य
पुनर्पौषाणां पठनार्थं ॥ श्रीः * * शुभं भवतु ।

विवरणम् । सामवेदसंहिताया उत्तरार्चिकस्य पदपाठः ।

No. 57. उत्तरार्चिकभाष्ये (वा) उत्तर-भाष्ये । Sāma Veda Saṁhitā Uttarārchikabhāṣhyam or Uttarabhāṣhyam (together with the Saṁhitā text). Substance, country-made paper, 12½ × 6½ inches. Folia, 155. (The page marks are incorrect, Nos. 33 and 36 occurring twice, and the folium following 48 being marked 50 instead of 49). Lines, 14—17 on a page. Extent, 6,000 ślokas. Date, Samvat 1873 (?). Appearance, old. Prose and verso. Correct. Complete.

The commentary of Śāyanāchārya on the Uttarārchika of the Sāma Veda, together with the text of the Saṁhitā.

Beginning. श्रीगणेशायः नमः । ॐ श्रीवायवापात्यैश्वरी नमः ।

ॐ : वागीशाद्या, सुमनस. सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नना कृतवत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥

End. एतेनविशेषेऽध्याये प्रथमखण्डः ।

नेदायैक प्रकाशेन तसौ इति निवारयन् ।

पुनर्वाच्यतुरो देया (?) विद्यातीर्थमहेष्टरः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्धकश्रीवीरबुद्ध
भूपालसाध्याधुरभरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये साम-
वेदायं प्रकाशे उचराचिकभाष्ये एकविंशोऽध्यायः सम्पूर्णः । ११ । लिपितं
वीरभावेन—लेखकपाठकयोः शुभं भूयात् । भवन् १८०१ (?)
आवर्षे कृष्णे १ ।

विवरणम् । सायणाचार्यविरचितं सामवेदस्य उचराचिकभाष्यम् (संहिता
पाठसहितम्) ।

No. 58. J. सामवेदोत्तराचिकभाष्यम् । *Sāmavedottarārchhikā-
bhāṣyam.* Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia,
210. Lines, 7—8 on a page. Letters, 62 in a line. Character, Bengali. Date,
not mentioned. Appearance, new. Prose. Correct Incomplete (brought
down to the 3rd *śukta* of the 1st *kāṇḍa* of the 17th *adhyāya*).

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ नमः कुष्ठमशाखायै ॥ ॐ नमः उचर
संहितायै ॥ यद्य निचक्षितं वेदा यो (?) वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
इत्यादि ।

End. विष्णी तेष्व तस्य प्रसिद्धं विष्णुरिति प्रख्यातं नाम आर्यः स्वामी
श्रुतिनां इति वा । तथाच यानि ज्ञातव्यानि अर्थे ज्ञातानि
ब्रह्मन् । जानन् यद्य इदं आत्मानयोग्यं भवम् ।

विवरणम् । सायणाचार्यां कृतं मुत्तराचिक भाष्यम् संपूर्णेन । अत्र पुस्तके निरुक्त-
आपि पञ्चचतुष्टयमस्ति ।

This manuscript contains also four folia of Nirukta.

No. 59. आरण्यक संहिता महानाम्नी । *Āraṇyaka Saṁhitā, Mahā-
nāmā* (These two works, forming portions of the *Purvārchika* of the *Sāma*
Veda, are found under the same covering)

No. 60. आरण्यकसंहिता । *Āraṇyaka Saṁhitā* (or *Āraṇyaka* portion of
the *Purvārchika* of the *Sāma* Veda). Substance, country-made paper,
9½ × 4½ inches Folia, 5½. Lines, 7 on a page Letters, 21—27 in a line.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verso. Correct.
Complete.

Beginning. ^{२ ३ २ १ ३ ३ २ ३} ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसामवेदाय नमः । इन्द्र षोडश ५ अक्षर
^{२ ३ ३ २ २ ३ २ ३} ॐ निष्ठं पुष्टिरभवः ।

End. ^{३ ३ २ ३ ३ ३ ३ ३ २ ३ ३ २} सप्तमा हरितो रथेन हनिदेव सूर्यं श्रीसिद्धयं विचक्षण १३
 ददाति ॥ ५ ॥

Colophon. रति आरण्यकसंहिता समाप्ता ।

No. 61. महानामी । *Mahānāmi*. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Letters, 24—27 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

A body of hymns forming the last part of the *Purvārchika*, coming after the *Āraṇyaka* portion.

Beginning. ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} ॐ विदा सच्चिन् विदा मातु मह्यं सिधौ दिमा ।

End. ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} एवाहि दुष् । एवाहि देवा । ॐ स्वाहि देवाः ॥ १० ॥

Colophon. ॐ महानामी समाप्तः (?) ११ । संवत् १८८८ वर्षे मार्गशीर्षे मासे
 यक्षपक्षे ११ एकादशौ रविवारसरे लिखितं गणेशचतुर्वेदी विपाठी
 उपवीतमाकलय धनेश्वर विपाठि अमरेश्वर पटनायें यत्नं भवतु ।
 कल्याणम् । श्रीकामोदिकेश्वर उवाच ॥ (६) ॥

Nos. 62, 63, 64, & 65. J. आरण्यसंहिता पदपाठसंहिता ।
Āraṇya Sāṅhitā with its *Paṭa* text. *N.B.*—Under *Āraṇya Sāṅhitā* are included the *Ārchikas* of *Āraṇyaka* and *Mahānāmi* with their *Paṭa* text, which, however, are placed first in order in the manuscripts. Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 5—6 on a page. Extent, about 200 slokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756. Appearance, new. Verse and prose. Correct. Complete.

N.B.—In the old catalogue of the library the *Ārchikas* of *Āraṇyaka* and *Mahānāmi* go by the common name of *Āraṇya Sāṅhitā*.

No. 62. आरण्यपदपाठः । The Pada text of Aranya Saṁhitā.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ इन्द्रो ज्येष्ठम् । नः । आ । मर ।

End. सप्त । सा । हरितः । रथ । वदति । देव । सूर्यः । शोचिष्येयम् ।
शोचिः । केयम् । विचक्षण । वि चक्षण । १४ दमति ॥

No. 63. महानाम्नागार्चिकपदपाठः । The Pada text of Mahānāmni Archika.

Beginning. ॐ विदाः । मघवन् । विदाः । गातुम् । मत्तु । शंसिपः । दिमः ।
मिष । म चीनाम् । पते । पूर्वोचाम् । पुष्यसो ।

End. इन्द्र । एव । हि । पूषन् । एव । हि देवाः । ॐ एवाहि देवाः । १० ।

Colophon. इति आरण्यपदसंहिता समाप्ता । दमति (P) ।
अहोः प्रपाठकः । याको ऋद्धाङ्गु वाचपि धरणिगणिते याको वर्षे
हृदये मानौ श्रीनन्दनाम्ना हरिहरहरतेः (P) ।

No. 64. आरण्यकसंहिता । Aranyaka Saṁhitā.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ इन्द्रो ज्येष्ठं न आभर १०

End. शोचिष्येयं विचक्षण १४ । दमति । ३ ॥

No. 65. महानाम्नागार्चिक । Mahānāmni Archika.

Beginning. विदा मघवन्, विदा गातु १ ।

End. एवाहि देवा । १० ॥ दमति ॥ ६ ॥ अहो प्रपाठकः ।

Colophon. पूर्वा आरण्यो ॥ ऋतुशरंभुनिचन्द्रैः सन्धिते याकवप गतवति
मिहिरेश्विं पञ्चविंशेऽङ्कि साम्यः शिरसि कुट्टममाखा न्यस्य तस्या-
दिवीयां अ लिखति कमलादिः संहिता काम्यमर्था ।

विषयम् । पूर्वोच गतायं ।

No. 66. आरण्योपदपाठः । *Āraṇī Pada Pāṭhah.* The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā* (39 of *Aranyaka* and *Mahānāmnyārchika*). Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 110 ślokaḥ. Character, Nāgara. Date, Samvat 1763. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

N.B.—The manuscripts in question may henceforth be regarded as one.

The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā*.

Beginning. ॐ योगवेगाय नमः ॐ इन्द्र । ऋद्धं । न । आभर ।

End. एवा । हि । देवाः । एवाहि देवा

Colophon. कामेश्वरखेदं पुनर्ह । मूलं तु गृहीतं । संवत् १०६१ माघशुद्धि ११ वैशाखीशुद्धी । The colophon^a is, however, in a different handwriting.

विशरणम् । आरण्योपनि आरण्यपर्वमहानामन्यार्चिकायोः साधारणी संज्ञा तस्या उपदपाठः ।

No. 67. आरण्योपदपाठः । *Āraṇī Pada Pāṭhah.* The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā*. Substance, country-made paper, 7½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9—11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. ॐ योगवेगाय नमः । श्रीरामवेदाय ॐ इन्द्र । ऋद्धम् । नः । आभर ।

End. ॐ एवाहि देवा ।

Colophon. महानामनी पर्व समाप्तं संवत् १८६८ कार्तिक, अक्षर ९ सोम-वासरे लिखितं मोठचानीय (?) चातुर्वेदिन अमरेश्वरसुन्दरे-वरेण लिखितं ॥ श्री ॥

No. 68. आरण्यपर्वमहानामनी भाष्यम् (मूल सहितम्) । *Āraṇya Parva Mahānāmnyābhāṣyam* (together with the text). Substance, country-made paper, 12½ × 6½ inches. Folia, 25. Lines, 6—13 on a page. Extent, 700 ślokaḥ. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose and verse, Incorrect. Complete.

The commentary of Śāyana on the Aranya Parva and Mahānāmni of the Śāma Veda Saṁhitā, together with the text. See Satyawrata Sāmasrami's edition in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 243—386. *

Beginning. श्रीगणेशाय नमः (१) “रन्ध्रं चोष्ठं न चामरं वज्रिष्ठं पुष्टिरिष्टम्”
यद्विष्टं मन्त्रद्वयम् (?) रोदसी उभेष्टमिष्टप्रदाय”
श्रीगणेशाय नमः । चारुचामरिष्ठः पद्योऽध्यायो वाक्यानिष्टो
(आश्रितविते?) धृता । तन्नेष्ट्यादिकानाम् पद्यपद्यामद्वयं क्रमात् ।
वामदेवमुत्तमद्वयो दृष्टतौचिष्टदेवच (इत्यादयः) गायत्री (ति)
क्रमादिन्नी भवेतिष्टु देवता । (इत्यन्ता चतुष्टमश्रीकाः च
भाष्यम्) तच्च प्रथमं खण्डे सैषा प्रथमा । ४ । हे रन्ध्रं (हे “रन्ध्रं”)
ओष्ठं चामरात्मकम् चोष्ठिष्ठं अतिशयेन वक्तव्यं । पुष्टिं पूर्यं ।
वज्रिष्ठं नोऽप्यमात्राहरं प्रथमं । हे वज्रिष्ठ । वज्रवाही हे
सुमित्र मोममद्वय एवमुत्तं हे रन्ध्रं । यद्वनं† दिष्टसेन धारायिष्ठ
निष्टेन । यद्वनं इमे परिद्वयमाने उभे रोदसी चावावधिष्यौ ।
आपभाः आपूरयिष्ठ । तद्वनमाहरे त्यज्यः । येनेमे चिष्ट-
चिष्टेति वक्तव्यं चानो पाठः

End. यद्वा एवमन्तात् स्यात् सुष्टुमिति जज्ञीसुक् । चक्रदीपं यज्ञं
आमद्वारा (आमन्तारी) भवेत्यर्थः भवतेत्यर्थः ।

Colophon. इति महानाम्नाः प्रकृतितत्त्वोविष्टितो नवसंख्यका अथ
तथा पद्यपद्यद्वयानि यथामति व्याख्यातानि ‘इति महानाम्ना
समाप्ता’ ।

विवरणम् । सामवेदसंहितायामारुच्यम्बो महानाम्नीभाष्यम्, सायणाचार्य-
विरचितम् । मीमांसकी मुद्रित प्रकृते १९ सन्ने १८१-१८६ पद्येषु द्रष्टव्यम् ।

No. 69. चारुचामरम् । महानाम्नीसहितं । Aranyagānam with Mahā-
nāmni. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 8
on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned.
Appearance, old. Verso. Correct. Complete.

* The reading in the *Bibliotheca Indica* edition of the Śāma Veda Saṁhitā
is “पद्यपद्यामती.”

† “यद्वनं” in the *Bibliotheca Indica* edition. *

A part of the Saṁhitā of the Sāma Veda, giving (together with the Vedagāna) directions for the modulation of the voice in chanting the Purvārchika or Chhandā portion of the Veda including the Mahānāmni.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । श्रीं श्रीं वै यपम् । यपां यई । उता ११ उवा ११ ।
मा ११३ ताम । हां हां ११ उवा ११ । ई ११३ मा । यत न
मीः । उता ११ उवा ११ । सी ११३ यूः ।

End. होव । ही । वाहा ११ उवा ११ । ई १३ हा । आरवा । हि
११ ११३३ न । होर । हो । वाहा ११ उवा ११ । ई १३
हा । आरवा । हि देवा ११३३ । बीर । ही । वाहा ११
उवा ११ । ई १३ हा ॥ धा । १ ।

Colophon. महानाम्नी समाप्तं [P].

विवरणम् । सामवेद मन्त्रितायां हव्य आर्चिकछात्रार्गतायाः महानाम्नाः
मन्त्रितायाः श्रमव्य सरस्वतीमादिपुत्रगीयव्यविशेषः । अयं च गानव्य आरण्य-
पर्वाध्यायपठित अगानिः ।

No. 70. आरण्यगानम् तथा महानाम्नी । Āraṇyagānam and Mahā-
nāmni. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 70 (of which
the Mahānāmni occupies a portion of fol. 68 and folia 69 and 70). Lines,
8 on a page. Extent, 800 śloka. Character, Nigara. Date, Samvat 1665.
Appearance, old and in parts torn. Verse. Correct. Complete.

Noticed in Dr. Rajendrakāśi Mitrā's *Notices of Sanscrit Manuscripts*,
No. 533, page 240, vol. ii, and *Dikāner Catalogue*, Nos. 7 and 8,
pp. 4-5. See also Satyaśrī Sāmasrami's elaborate edition of the
Sāma Veda Saṁhitā (published in the *Bibliotheca Indica*), vol. ii,
pp. 387-518 (Āraṇyagāna) and pp. 366-56 (Mahānāmni).

[श्रीपुत्र राजेन्द्रकाश मित्राजीत ग्रन्थोपस्थे द्वितीय भागे १३० वं तथा गत प्रचोत
विश्वकोर ग्रन्थोपस्थे ३-४ वं दृश्यमानि । तथा च श्रीपुत्र सत्यश्री सामश्रमि श्रम्युत
सीतारटीमुद्रित सामवेदमन्त्रितायाः द्वितीयभागि वं १८०-११८ तथा वं ११९-१८९
दृश्यमानि ।]

Beginning. ^{८२}ॐ नमः सामवेदाय । ^{३२}ॐ जीवेत्सु । यद्यथावर्हीहता १ । उवा^{३२}११
^{३२}भार १७ । ^५नाम् ^{३२}हा हा १ ।

End. ^{३२}होपि । ^{३२}हो वा हा ११ उवा ११ । ^३है १७ हा । ^५जा ओम् ।

Colophon. इति मङ्गलान्ध्याः समाप्ताः । संवत् १९६१ वष अष्टवदि १ गुरौ
 लिखितम् ॥

विवरणमुक्तमेव ।

No. 71. सामवेदारण्यगानविषयम् । Sāmavedāranyagānaribaraṇam
 Substance, country-made yellow paper, 12 × 5½ inches. Folia, 20. Lines,
 11 on a page. Extent, 650 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1876.
 Appearance, new, but some letters are effaced here and there. Prose.
 Complete.

The manuscript in question is a commentary on the pīṭha
 found in the Aranyaka portion of the Sāma Veda Purvārohikā.

Beginning. ^{८२}ॐ श्रीगणेशाय नमः । ^{३२}ॐ नमः सामवेदाय । वेदारण्यगानव्याख्यानं
 सम्यगेव कृतं मया । आरण्यगानव्याख्यानं सद्यैवाप्यभिमाच्यते । १ ।
 यथा विक्ष्यः—अथः प्रथमं च ।

End. पूषणादित्य नमपि रसात्तुप्रदाने साहाय्यं कुर्वन्ते वरदानवापी-
 न्नादित्वाः सङ्घचारिणः सर्वदेवा एव पाशयतेत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्भौमाकरकृत आरण्यकप्रपाठके षष्ठः प्रपाठकः
 मिति भाद्रपद कृष्णमिति पौषशुक्लः शुभवारि संवत् १८७६ शुभं
 भवतु कल्याणमस्तु । श्रीरघु । शुभमार्गानिर्गतम् । श्रीकृष्णः
 पञ्चसंख्या ६१० ।

विवरणम् । आरण्यकप्रपाठकानां अचामेव व्याख्यानम् ।

No. 72. उहगानम् । Ūhagānam Substance, country-made paper,
 8½ × 4 inches. Folia, 445. Lines, 6 on a page. Extent, 4,000 slokas. Character,
 Nāgara. Date, Samvat 1695. Appearance, old. Verso (gāna). Correct.
 Complete.

Colophon. इतिचयोर्विश्रुतिसमः प्रपाठकः । इतिचद्रूपम् ॥ अद्यगानं समाप्तम् ।
 ॥ संवत् १०१६ समये मासं मीयं छथ्येकादशीरवौ ॥ ॥ अद्ये इति
 मालनगरवास्य नागरजातीय, चिपाठी श्रीवासुदेवसुत चिं
 अच्युतसुत चिं विनायकचिं वाष्ठासुत चिं वलिराजसुत चिञ्चौह
 सुत चिपाठी दीक्षित श्री ॥ देवीदाससुतचिपाठी श्री ॥ गोवर्द्धनसुत
 चिपाठी दीक्षित श्रीहरिहरेश लिखितं ॥ श्रीरेशवविश्वनाथसोमे-
 श्वरशुकदेवरजेश्वरादीनां पुनर्पौत्राणां पठनार्थं प्ररोपकारार्थम् ।
 श्रमभवतु । सर्वे जनाः सुखिनः सन्तु ॥ ॥ भद्रशुकदिपीवा
 वरसुहरिधोतुलं । कष्टेन लिखितं (?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ अद्य
 गानस्य सर्वेषां साक्षां संख्या प्रकीर्तिता पट्विंशदधिकं साक्षां शतम्
 नव संख्याकम् एकचंसामनुष्ठानि स्वास्तु सामानि संख्या । पट्विं-
 चलारिंशदधिकं ग्रन्थेन प्रकीर्तितम् ॥१॥ खिलसामानि चोक्तानि
 चतुर्विंशतिसंख्या । अष्टपञ्चाशदुक्तानि द्वितीयसंख्या च ॥१॥
 अथाग्रवक्ष्ये देवयुस्तुवामि कवसंख्या (?) [१] । अग्राग्रं कथितया
 [१] श्रीमैत्रेयैका [१] छा तथा ॥ ॥ विरचितमिदमिति
 सकलं द्वितीयगानस्य ।

विदरणम् । उक्तपूर्वं मेव ।

No. 74. उद्यगानम् । Udyaginam. Substance, country-made paper, 10 x 4½ inches. Folia, 43 Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1715. Verse Correct. Complete.

A portion of the Sāṁhitā of the Sāma Veda containing songs compiled from the Uttara Sāṁhitā, with svāra marks and other hints on their proper chanting.

N.D.—This and the Udyaginam (both song-books) have their origin in the sāmās of the Uttara Sāṁhitā. This is, however, to be understood generally, inasmuch as there are songs which could not be traced to any known rīch. For their origin we must look to śloḥas.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । सामवेदाय नमः ॥ ॐम् ॥ १ यत्कारानि
 चत्वारि ॥ १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
 इमानमस्य जगतः । एता ११ द्वा मास १ ।

Colophon. इति पद्यप्रपाठकः । चतुर्थं जज्ञगानं समाप्तम् । शुभमस्तु सति
श्री संवत् १९१९ वर्षे भाष्यदि ३ सुरौऽथ (?) श्रीबाराणसीवासी
भोदज्ञानीय चणसनाभीमह श्रीविद्याधरपुत्रपौत्रादिकपठनाथं
भागराजगरेष लिखितम् । च चमरेखर घनेपरम्येदं पुस्तकं
सत्यं ।

विवरणम् । पृथक् गतायं ।

No. 76. वेद्यगानम् । Veya Gānam. Substance, country-made paper, 10½×4½ inches. Folia, 171. Lines, 8 on a page. Extent, 2,200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1605. Appearance, old and decayed. Verse, Correct. Complete.

A song-book containing the songs framed from the riches mentioned in the Purvārchika portion of the Sāma Veda. These songs, though often based on the hymns of the Purvārchika, have sometimes stobhas for their basis. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 7, No. 12.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो
देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् । नत् सवि
तुर्वरेण्यम् ।

End. श्रीदशमैरपो वेदे श्री ११० वा । आ । यिवो । इत्यादि के
११ । दमतिः । सप्तदशमः प्रपाठकः । छ ।

Colophon. इति वेद्यगानं समाप्तम् । संवत् १९१९ वर्षे चैत्रशुद्धि १४ रवौ ।
विवरणम् । सामवेदसंहितायाः छन्द आर्चिकस्य खरभेदादिचिह्नसहितगानप्रथ
विशेषः । नि वि. स्वप्नो ४ ० द्रष्टव्यः ।

No. 77. सामवेद वेद्यगानम् । Sāmavedaveyagānam. Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 336. Lines, 5-7 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ भूर्भुवः स्वः इत्यादि ।

End. श्रीदशमैरपो वा १ श्री वा ११० आ । यिवो ४ इत्यादि ११५
दमतिः ॥

Colophon. इति कृतं प्रपाठकः । अथं भवतु । पावमानपथं । इति
वेद्यमानं समाप्तः (?) ॥ सामवेद्या १८८७ अममस्तु भवतु १८११
नवे वर्षे माघं वर्षं बीजवारे जीववारे (?) चन्द्रे वेपलेषोढे (?) ।
मोदगं ज्ञातिं चातुर्धेदि । वारेजापामे गुजननं मंथे (?) ॥
अः भूषणं साधाशति चण्डोदे (४) ॥

विदरपम् । पृष्ठे चैव गतायम् ।

No. 78. सामवेदपदस्तोमः । *Sāmavedapada Stotraḥ*. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 200 Slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1764. Appearance, old. Correct. Complete.

A part of the *Sāma Veda Saṁhitā*. See the edition of the *Sāma Veda* in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 519—42.

Beginning. शिव ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अथ । सोम । प्रकृतिः । प्र ।
रुपिः । अथाः । गावः । हुवेदत् । हुवे । वधु । विदावत् ।
विदाः । वधु ।

End. ए । रदा । अथ रत् । रदा । जीयि । रः । रः । री । रदा ।
जीयि । री । रदा ११ रदा ११ । र ११ रदा ११ । रीरति
द्वितीय प्रपाठकः ॥

Colophon. इति सोमः समाप्तः (?) । संवत् १७६४ वने मार्गशीर्षदि १
शनी अश्विनर वृक्ष (?) मागरं ज्ञातीयं विपाठिं अनन्तामज्ज
विपाठि मांडवुत विपाठो हरीशंकरवुत अवादि यिवमहरेष
लिपिगम् ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः, श्रीगोबिन्दाय नमः । श्री १ ह १ श्री १
ह । श्री १ न अनरेवर श्रीदुर्गायै नमः ॥ अम् । अथादि इति
मकरन्देर् दुलकम् ॥ अः परमेस्वर अनेवरम्भेदम् प्रथमम् ॥

विदरपम् । आरपमानादिपञ्चगतानां साध्यां वृक्षभूतानां भगवद्भूयो पञ्च-
विधेयः । सोमस्य मण्डपविभागादिकं अत्र पृथक् ।

* It will be found that there are slight differences between the present manuscript and the *Bibliotheca Indica* edition in musical notations, &c.: e.g., the latter does not give the figure सो on प्र in प्रकुंठ, &c. It writes होवि as हंर, &c.

No. 79. पुष्यसूत्रम् । Pushpasūtram. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 70. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old; the writing in parts effaced. Prose. Incorrect. Complete.

This is a sutra work ascribed to Gobhila, containing sutras or rules of forming simas from the hymns of the Rig-Veda.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ अद्यामदीपुनाय जये प्रमौमर्गं जया
देव्यतं बीधसक्तरोलेय । सादिहितं प्रवक्षेन्द्रमन्त्रसपुष्कले उर
खावागवेमि प्रिकाव । साद्यप्रमौयमेयु सावं वयं भरमधाचिमेधि
पात इत्यं प्रवः शाक्यं वयं काच प्रयगः ।

End. प्रसावे शाहर प्रयमेपुष्यासपुरीयेषु च यथोपदिष्टं वै दाम्पसेषु गीत
प्रासाविकमेव साय्दयादीनामप्रसाय्या उत्तराः प्रसावाप्ये वाष
कनिनः । ११ ।

Colophon. इति दमम प्रपाठकाः समाप्तः । इति पुष्यसूत्र समाप्तः (P) । दममस्य
चापीयि जनि ॐ रूप चंद दत् गोकरचन्द अर्चंद बीरे ।

विहरणम् । खन्निदं गोभिलप्रणीतं ; इह हि अगचरेभ्यः सामनिष्पादकछपाचि
विद्यतानि ।

No. 80. ऐतरेय ब्राह्मणम् । Aitareya Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 5½ × 2½ inches. Folia, 35. Lines, 7—12 on a page. Extent, 600 slokas. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old (the writing on the last page much faded). Prose. Complete. Correct.

This manuscript contains only a few words (probably catch-words) or rather syllables of each paragraph of the Aitareya Brāhmaṇa.

Beginning. श्रीगच्छतये नमः । श्रीम् । अदिव दीचचोयं त्यक्त एव
केनयोः त्वहा तनयोः । इति चरं दारव्ययशी पञ्चमवी हेमना
वेदः । १ ।

End. पूर्वे प्रसप्यायदि जां सृष्टुते सृष्टुते । १ ।

Colophon. इत्यहमपठिका सम्पूर्णं (?) ।

अनेन प्रीयतां देवी मयवान् मगधेश्वराः ।

सचीवसिंहः पूर्वेपां अगाङ्गकुलदनतम् (P) ।

कायां (?) लिखितमिदं शेष नौककथेन । श्री

विवरणम् । मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदवेद्येति वचनात् वेदस्य द्वावंगौ यन्ते, तत्र
संहितावयवोभुताः शिष्टैरेकैस्वरूपेणाहूता मन्त्राः ब्राह्मणानि मन्त्रातिरिक्तवेदनामाः
तत्र ब्राह्मणेषु कचिन् मन्त्राणां व्याख्यानं, कचिन्तेषां तत्तत् कर्मसु नियोगविधिः,
कचिन्नावयवकेनितृत्ववर्णनमप्यस्ति । प्रतिवेदं ब्राह्मणानि स्वरूपतः संप्रसारितानि स्युः ।
तत्र अग्नेदमृतरेयकौशोतकीति द्वे ब्राह्मणखण्डेः । तत्र ऐतरेयब्राह्मणखण्डितरेयेति-
षोडशं प्रत्याख्यानविदं इति लुप्तमिदमाचक्षते । कचिद्गिरासीतस्य दमौ इतरामिधा,
सेन च तस्यां महीदासः पुत्र उदपादि । स च महीदास ऐतरेयः कुलदेवताकृत्-
वरोग्रिहं देवानामेव इत्यादिकं कृणुते अणुते इत्यन्तं ब्राह्मणं द्रष्टव्यम् । आरण्यक-
मण्डलेन किञ्चिदुक्तं ऐतरेय द्रष्टव्यादेतदुभयभूतरेयेतिनाम्ना लोके प्रसिद्धं गतम् ।

ऐतरेयब्राह्मणग्रन्थौ पश्चिकाः, प्रतिपश्चिकश्च पञ्चाध्यायाः सन्ति ततश्चात्र चत्वारिंश
दध्यायाः । तत्र त्रायमिकाश्वयोदशधाध्यायाः अष्टिष्टोमे होतुरस्तृष्टानीपदेमपराः,
चतुर्धे तु अष्टिष्टोमश्चर्यादिकं प्रपञ्चितम् । पञ्चदशोद्विंशमप्रदधाध्यायेषु उक्त्यपीव
वातिराचयादिभेदा निरूपिताः, अष्टादशाध्याये होतृकर्तृचर्याभियमाः प्रदर्शिताः, जन
विंशविंशैकविंशद्विंशत्रयविंशचतुर्विंशाध्यायेषु द्वादशातुयागौपदमाहसम्याच
होतृकर्तृचर्यानि विमेषतः प्रदर्शितानि । पञ्चविंशाध्याये यजमानस्य लोकादिदीप-
प्रापयितुं अष्टिष्टोमास्तृष्टानमनयः, ब्रह्मनामपुरोहितकर्तृव्याजं च प्रदर्शितानि ।
एवं पञ्च पश्चिका गताः, पञ्चपश्चिकायां प्रथमं पादच्छात् सप्तत्रयाध्यायोः पुरोहितयो
र्यन्त्रिचिद् कर्तव्यमुच्यते सोमयज्ञेषु यजमानप्रधानानां पुरोहितानां कर्तव्याभ्यस्यती
रक्षितानि । सप्तमाष्टमपश्चिकयोः प्रधानतः क्षत्रियास्तृष्टययज्ञकर्तृव्याजानि, तथा ब्राह्मण-
चर्यायोः परस्परं सम्बन्धं प्रदर्शितः ।

ऐतरेयब्राह्मणे वचनो मन्त्राः सन्ति ये शत्रु शकल शम्भवायां न सन्ति ते अन्त्यगर्ग्या
इत्युच्यते । तत्र केचिन्मन्त्राः अर्धवेदवेदवेदितायामपि द्रष्टव्ये परमत्र पाठानां
कोऽपि यत्किमपि लक्ष्यते । ब्राह्मणमिदं मित्रभण्डोपासुवादसंहिते भार्गवेन च
नामकेन सेनचन्द्रमुनेनमुनिवरेणोद्योयभक्तुनाभयनरीतिपर्यवेष्टकेच मुद्रितमस्ति ।

अक्षरामोऽयं पुस्तके तु ब्राह्मणग्रन्थानां केवलं वाच्यारम्भकपदानि द्रष्टव्ये ।

No. 81. ऐतरेय ब्राह्मणम् (मायासहितम्) । Aitareya Brāhmaṇam
(with commentary). Substance, country-made paper, 10½ x 4½ inches. Folia,
186. Lines, 8 on a page. Extent, 4,690 slokas Character, Nāgara. Date,
Samrat 1935. Appearance, new. Prose. Incorrect. Fourth and fifth Panchikas
complete.

The text of the fourth and fifth Panchikās of the Aitareya Brāhmaṇa, together with the commentary of Sāyanāchārya. This work has been edited and translated by Martin Haug.

Beginning of the text of the fourth Panchikā. श्रीमद्देवाय नमः । ॐ १ देवा वै प्रथमेनाकेन्द्राय वक्षं सममरंक्षं द्वितीयेनाका विष्वक्षं [?] तृतीये नाका प्रायस्वक्षं चतुर्थेऽन प्राङ्मध्याक्षतुर्थेऽन पोलमिर्न मंसति ।

End of the text of the fifth Panchikā. सपय दाद्वेद्रवतश्चुभमि-
त्येद्रो वै यज इन्द्रो यजस्य देवता सेंद्रमेव तदुद्गीर्णं करोतीन्द्राकामा
दिन्द्रवतश्चुभमित्येयैर्ना तदाह तदाह १४ ।

Colophon. इति पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः “विद्ये वै” पञ्च “गाव” दम्
‘यद्वा प्रति च भेति च’ चत्वारि ‘यद्वा समानोदक्षे’ यद् ‘उद्धरा’
नव विद्ये वै देवा देवाद्धरा वै सप्तत्ये जगमुद्धयन्नु छलुवै चत्वारि स ।
द्विरक्षम् । ऐतरेय ब्राह्मणस्य चतुर्थे पञ्चम पञ्चिके सायणाचार्यविरचितमाध्यमसहिते ।

No. 82. ऐतरेय ब्राह्मण-भाष्यम् । Aitareya-brāhmaṇa-bhashyam. Sub-
stance, country-made paper, 10½ x 4½ inches. Folia, 59. Lines, 11—15 on a
page. Extent, 2,200 slokas Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appear-
ances old, and the writing in parts obliterated (some leaves, evidently of a later
date and in a different hand, have replaced the corresponding original ones).
Prose. Incomplete. (From the beginning of the third Panchikā of the Brāh-
maṇa to the end of the third Adhyāya.)

The commentary of Sāyana on the Aitareya Brāhmaṇa.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ आहवन्ति विदः सृक्ताश्चावाकस्य वेदानां ।
यजमान पुनर्वक्षः भुवते वाधिदेवतं [?] इत्यमाध्यमस्य निरूप्य
प्र उर्गं यक्षं निरूपयितुं प्रकौति । यक्षोक्त्या एतदुद्यत् प्रजग-
नव प्रातर्गं नव प्रातर्गं गच्छन्ते नवमिः दिव्यमाने स्तुवते
स्तुते स्तोमे दशमं गच्छन्ति हिंकारं इतरासां दशमं स्तो सायमे”
ति । प्र उगायत्यं यक्षस्य मलि तद्गुह्योक्तं वै ऐन्द्रवामवादि पदाभा-
स्यं तदीय देवता प्रमसाक्षपमित्यर्थः ।

End. [सहितब्राह्मणो नास्ति ।]

At fol. 31—a. इति श्री माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मण द्वादशाध्याये
षष्ठोदयःश्रुतः ।

विषयः । सायणाचार्यविरचितं ऐतरेयब्राह्मणस्य भाष्यं (द्वितीय पञ्चिका-
पूर्वार्द्धम्) ।

विवरणम् । अत्र द्वितीय पञ्चिकायाः स्रुतीयाध्यायान्तःसन्दर्भः समाप्तो वर्तते ।

No. 83. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वितीय पञ्चिका) भाष्यम् । *Aitareya Brāhman-
bhashyam* (second *Panchika*). Substance, country-made paper, 12 X 4½ inches.
Folia, 103. Lines, 9 on a page. Extent, 3,000 slokas. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The commentary of Śāyanāchārya on the second Panchikā of
the Aitareya-Brāhmaṇa. See Mitra's *Notices*, No. 1801, vol. v,
pp. 116-17.

Beginning. श्रीवेदपुत्रपावनमः । ॐ । राजसूयब्राह्मणमुक्तमादौ । वज्रेः
प्रक्षीतिं प्रतिपादि (दधि ?) वा । तथा हविर्धानविवर्तनार्था
अग्रेषु सोमस्य च या अक्ष म्रुः ॥ अथ यद्वाध्यायेऽप्रोक्षणीयं पशु-
वैकृत्यः । तथादौ यूपचोक्तमाध्यायिका माह ॐ यन्मे व देवा
उवा समं लोकमायन [इत्यादि] ।

End. एव' विद्वानेतन्मयो देवतामयो भवति भवतीति ॥ एतन्मयो वसंत-
प्रोक्तादिविद्युदन्तवक्त्रमयो भूमा तदभिमानौ देवतानां भोगं प्राप्नोति ।
अथानोध्यायसमाश्रयः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणे द्वादशाध्याये नवमः खंडः । समाप्तब्राह्मणः समाप्तं
पञ्चका ।

नैत्राद्रयेष्वासाद्रयेत् रघेमीनमव'पनात् [?] ।

मृषे'दष्टे न दातव्य' एव' भवति शुक्लकं ३

रामः रामः श्री—

विषयम् । सायणाचार्यविरचितं द्वितीयपञ्चिकायाः भाष्यम् ।

No. 84. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वतीय पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-bhāṣyam (third *Pāṇchikā*). Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1669. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (commencing towards the end of the 13th adhyāya, so that nearly half of the manuscript at the beginning is wanting).

It appears from the figures on the margin that the manuscript originally formed a portion of a complete copy of the Aitareya Brāhmaṇabhāṣya.

End. सा विराट् दक्षिणी तद्विराजि यज्ञं दक्षिण्यां प्रतिष्ठापयन्ति प्रति-
ष्ठापयन्तीति । दक्षमेखलायुक्ता सती विराट् इन्द्रः संपद्यते
दशाचराविराडिति युक्त्यन्तरात् तत्तत्र दक्षसंप्रयोगेन दक्षिण्यां
दक्षमेखलीपेतायां विराजि यज्ञं अन्विजः प्रतिष्ठापयन्ति । अथा-
सौधायपरिसमाप्तार्थः ।

Colophon. इति श्री मदाराजाधिराजं परमेश्वर वैदिकमार्ग प्रवर्तकवैरुद्ध-
धुरन्धर [?] सायणाचार्यकृतौ भाषवौधे वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणभाष्ये पञ्चदशाध्याये षष्ठः खंडः ॥ समाप्तेयं द्वतीयपञ्चिका ।
शुभमस्तु । चवत् १६६९ भाद्रपद शुक्ल दशम्यां मौने लिखितं ॥

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं द्वतीयपञ्चिकाया भाष्यम् ।

No. 85. ऐतरेय-ब्राह्मण (चतुर्थ पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-bhāṣyam (fourth *Pāṇchikā*). Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, new. Prose. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । संख्येहीनां वाग्यमखलैजौ च यागादेवौ देवी-
कानां विप्रोपतः । संख्येक्यस्य श्रीवसुप्रकृतृभिः यक्षाणाहुः
शक्तिं श्रीवकाणा ॥ श्रीनिहोमभेद अक्षयः समापितः अथ
घोलाप्रोक्तं तद्विषयं ( ) संसर्गं विधत्ते देवा वै प्रथमेनाहं-
द्राय वक्षं समभरं द्वितीयेनाह्वा संवत् द्वितीयेनाह्वा प्राय-
श्चित्तं चतुर्थेन प्राह रतस्वाच्चतुर्थेन नृपीलिनं संसतीति
यज्ञेन वक्षंत ज्ञातवेदसमिति ज्ञातवेदस्य वृधन्वद्वितीये इति
द्वितीयस्याहोचपम् [अहोचपम्] इति । ज्ञातवेदो देवताकृतं
वृधन्वजिगं आपविष्णुः । अथासौधायपरिसमाप्तार्थः ॥

End.

Colophon. इति शायबाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे
पञ्चविंशत्याध्याये चतुर्थः खण्डः । समाप्तचतुर्थे (?) पक्षिका ॥

विवरणम् । शायबाचार्यविरचितं चतुर्थपक्षिकाया माधयम् ।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (पञ्चम पक्षिका)-माधयम् । Aitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam (fifth Pañchāṅga). Substance, country-made paper, 12½×5 inches.
Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, old (the margins of some of the leaves are worm-eaten).
Press. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमध्वे माय नमः ।

मित्राभ्यामुद्देवता श्रीमत्ताम

इत्यादिग्रन्थः सख्यं तस्मात्पि पक्षी ।

विद्वद्वाङ्मातुल्यं स्यात् समारं

स्वान् स्वान् लोकां वि निवीयेदुद्वाह ॥ [१]

सिद्धानि श्रुत्वापि यद्वै ब्रह्म

आद्येन सक्तं प्रपञ्चे ब्रह्मण ।

महत्तमोऽयं प्रतिपद्यन्तु च ।

ध्यायाः प्रगादाय तथैव सक्तं ॥ [२]

निष्केशोऽयं श्रोत्रियः प्रपद्येति

श्रोत्रिः श्रुत्वा सक्तं प्रगादः ।

तादृशं सक्तं पुनश्च नित्यं

स्यात् स्यात् सक्तं वेदस्य मन्दम् ॥ [३]

हन्दीगानां वैश्वदेवात् पुरस्तात्

दावाहीमा हस्तसक्तानि चैव ।

राधनारिचं युष्मन्वाहृष्टं मामेतरहृष्टं

वैश्वदेवादि द्वितीयं शान्तीयादिपुस्तकमाह ॥ [४]

आर्षेद्रुद्रो निहवः प्रगाद्यो

ध्यायाम तथैव समानमन्त्रा ।

स्यात् स्वान् तथा शान्तेवेदस्य मन्त्रा

हन्दीम [?] आद्यं आहृष्टतुल्यः ॥ [५]

अथ द्वादशाहंतगतस्य नवरात्रस्य तृतीयमहतिरूपयति ।

“ॐ विश्वे [P] वै देवा देवता तृतीय महर्बं हंत सप्तदश सोमी
वैरूपं साम जगती बंद” इति ।

End.

ब्रह्मणा प्रयुक्तस्यानुष्ठान मंत्रस्याभिप्रायं दर्शयति । “स्यदाहं द्रवंत
शुद्धमित्येद्रौ वै यज्ञ इंद्रो यज्ञस्य देवता सद्रम मेव तदुद्गीतं
करोतींद्राभागादिंद्र वंतः शुद्धमित्येवैनां छदाह तदाह्वे” ति ।
सप्तह्वेद्रवंत शुद्धमिति यद्वाक्यमाह । तस्याभिप्राय उच्यते ।
यज्ञः सोम याग ऐन्दो वै इन्द्र वै इन्द्र सर्वं एव इन्द्रोहि तस्य
यज्ञस्य देवता अतः तदुद्गीतं सामगैः क्रियमाणं [?] सुह्वारं सेंद्रमि-
न्द्रसंहितमेव करोति इंद्रमुद्गीतं इंद्राभागाभाप गच्छतु ।
तस्मात् हे उद्गीतारो यूयमिन्द्रवत् इंद्रविषय तात्पर्यवत् ।
एवं भूत्वा शुद्ध मित्यनेनैव प्रकारेणातुदगाद्धमृति ब्रह्मातहा-
कमाह । अस्यासौध्यायपरिसमाप्तार्थः ।

Colophon.

इति श्री सायणाचार्ये विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणे पञ्चवैशेष्याये नवमः खंडः ॥ समाप्तस्याध्यायः समाप्त्यं
पञ्चमपक्षिका ।

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य पञ्चमपक्षिकायाः सायनकृतभाष्यम् ।

No. 87. ऐतरेयब्राह्मण (षष्ठ पक्षिका) भाष्यम् । Aitareya Brāhmana-
bhāṣyam (sixth Panchikā). Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches.
Folia, 66. Lines, 11—13 on a page. Extent, 2,300 śloka Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose. Correct. Complete.

Beginning. श्रीमद्वैश्व नमः ।

अथापिहोत्रं पयस प्रशंसा

तदोहनापत्तिविनिष्कृतिश्च ।

तस्य प्रशंसापुदिते च होमो

ब्रह्मद्विजो व्याहृतयोपधीताः ॥ [१] ॥

ब्रह्मणः कर्त्तव्यविधानेन यावत्सुदुर्बुद्धिश्च ।

आपिहोत्रे कर्त्तव्यं विधातुमुपाख्यानमाह ॥

“देवा इ वै सर्वेष्वरौ सर्वं निषेदुन्नेह पाप्मानमाय जप्तिरे तान्
होवाचाहुः दः काद्रवेयः सपेष्टपि मंचरुद्देवा वै बोहोवाकता
नां बोहं करवाण्य पाप्मापह्नियन्त इति तेऽतस्त्वेषुसेपां ह
अ स मर्धदिने मर्धदिन एवोपेदासर्पावृषावृष्टिमिष्टौमीति ।”

End.

कामीव न सम्येत्याशङ्गाह ॥ “ऐन्द्रो ह्यपाकपिः सर्वाणि इन्द्रा-
कृतयश्चन्द्रापस्य सकाम उपाग्री य ऐन्द्रे जागतेऽपिदमेन्द्रा वाहं-
स्यत्यं स्रक्तमैन्द्रा वाहं स्रक्त्या परिधानीया तस्मात् सर्वमे १ इमेयं से
१ इति ॥” ब्राह्मणार्चमिचार्यसितव्यो सौर्य ह्यपाकपिः साय
मैन्द्रः ऐतश्चन्द्रापस्य सर्वेचन्द्रः प्लानौयः तथा सति प्रमंजिहा-
यित्यादिके इन्द्र ऐवताके जगदीश्वदेवे (?) यः कामीन्द्र सकामस्य
ह्यपाकपौ ऐतश्चन्द्रापे च प्राग्री भवति अय चर्धि चेदं अचद्रयं
इत्यादिकं स्रक्तमैन्द्रा वाहं स्रक्त्यातिवा परिधानीय चैन्द्रा वाहं-
स्रक्त्या तपोभयपेद्रमिमितः काम उपाग्री भवति ॥ तस्मात्
कारणात् प्राक्तमन्त्रं संभूय न संभूतेत् । अस्मासोभ्याय समाप्त्यर्थः ॥
इति त्रिंशोऽध्याये दशमः खण्डः ॥

Colophon. इति श्रीसायबापाचार्यैकतौ माधवीये वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे
त्रिंशोऽध्यायः समाप्ता पठपर्चिका ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य पठपर्चिकायाः सायबापाचार्यैकतं माधयम् ।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (सप्तम पञ्चिका) भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam (seventh Panchikā). Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches.
Folia, 67. Lines, 9—11 on a page. Extent, 1,700 slokas. Character,
Nāgura. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose.
Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सर्वं च भाष्यं तत्तु होहोचकगोचरं । पयो-
वपमतीयस्य विभागस्य च कथं ॥ आदित्याय नमः सर्वेषां धर्मेषु न
माह । सुता + + चविचिष्टमसा एव कुर्धामाः कर्माः
परिवापः पुनोदायः प्रयत्नेति । तेषां यद्यत् कामयेत्कुरुपुत्र-
युष्मद्वेषुरिति । प्राणधारणाय यदा । पय्योयति तथा
इतिः श्रेष्ठः चिन्तेन संपादनमुपपुष्कनं ।

End. नराश्रममच्चं पुनरपि फलकथनेन प्रशंसति । “आदित्य एव ह व
त्रियां प्रतिष्ठितं क्षुपुं (?) ति सर्वाभ्यो दिग्भ्यो बलिमावहन्तु”
इत्यत्र राश्रममच्चं भवति य एवमेतत् मच्चं मचयति अत्रियो यजमानो
यजमान इति ॥ पूर्ववद्वाख्यम् । अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चविंशे अध्यायेऽष्टमः
खंडः । समाप्तः ॥ इति सप्तमपञ्चिका समाप्ता ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य सप्तमपञ्चिकायाः सायणवृत्तं भाष्यम् ।

No. 89. ऐतरेय ब्राह्मण (अष्टम पञ्चिका) भाष्यम् । *Āitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam* (eighth *Panchikā*). Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches.
Folia, 32 (of which fols 12 and 13 are wanting; fols. 16—25 are in a different
hand and less closely written). Lines, 11—16 on a page. Extent, 1,200 ślokaś
Character, Nāgara. Date, P Appearance, old. Prose. Incomplete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । फलाख्यचमसो भक्षी राश्रो यज्ञे प्रकीर्तितः ।
उच्यते राजयज्ञे, पिन् विधेयस्त्रयोविधः । तदेतत् प्रतिज्ञातीति
“अयातस्तुतश्चयोरेवेति ।” अथ राश्रो यज्ञे विधेयकथनानन्तरं
सत (?) स्तुतश्चयोर्विधेयोऽभिज्ञासितः । अतः कारणात्तयोरेव
विधेयउच्यते इति शेषः । न विधेयं वक्तुमादौ विधेयपरहितमर्थ-
दर्शयति । “ऐकाहिकं प्रातःसवनमेकाहिकं द्यौयसवनमेते वै
शान्तिऋतौ प्रतिष्ठिते सवने यदैकाहिके शान्ते ऋतौ प्रतिष्ठिता
अप्रच्युत्या” इति ।

End. एवं व्रतमाचरतः फलं दर्शयति ॥ “अपि ह यथायाम्भूर्वा हिपन्
भवति क्षिप्रं है वै न क्षुण्णति क्षुण्णत” इति ॥ अथ राश्रोऽनुष्ठानं
हिपन् श्रुत्यैवाम्भूर्वा पापाश्वद्दग्निस्त्रयो सवति । अतिप्रबलं
इत्यर्थः । तथाप्ययं कर्मविशेषः शीघ्रमेवेन यन् क्षुण्णति क्षिप्रं
[क्षिप्रं ?] ॥ अभ्यासोऽध्यायः [?] समाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजधृतपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकवीरहनु-
धुरंधरस्य सायणाचार्यवृत्तौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय ब्राह्मण-
भाष्ये (फलारम्भे पंचमः खंडः ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य अष्टमपञ्चिकायाः सायणवृत्तं भाष्यम् ।

No. 90. ऐतरेय ब्राह्मणनाम । Aitareya Aranyaka Bhāṣyam. Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 15 on a page on an average. Extent, 48 syllables in a line. Character, Nāgara. Date, 1730. (A date, Samvat 1730, is given in the second part, at the end of the commentary on the fifth chapter.) Appearance old, the second part looking older. Prose. Correct. Complete so far as it goes, but incomplete taken as a whole, the manuscript in question containing two chapters only, viz., the commentary on the second and fifth chapters of the original work.

Portions of the commentary on Aitareya Aranyaka by Śāyana.

Beginning. First part (commentary on the second chapter). श्रीगणेशाय नमः, श्रीसरस्वती नमः ॐ ।

यस्य निश्चितं वेदाः यो वेदेष्वङ्गितं यत् ।

निर्दमे तमहं बन्धे विद्यातीर्थं महेश्वरं ॥

प्रथमारण्यके कर्ममहाव्रतमुदीरितं ।

सम्भरारण्यस्य सप्तस्य शेषः पृथोऽथ तावता ॥

नदीया विहृतिः सर्वा प्रोक्तैवेति नवीषया ।

कर्मकार्यं समाप्य वेदोक्तानं विवक्षति ॥

ब्राह्मणकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ।

ज्ञानकार्यं ततः सोपनिषदित्यभिधीयते ॥

End.

पूर्वमाचनकाद्ये श्रियाश्चात्म्ययोः पालनं प्राप्तेनमित्यर्थः । इदानीं फलकाद्येऽपि प्राप्यते । श्रियाश्चाविद्यातत्कार्ये निवृत्तिः फलं । आचार्यस्य तादृशश्रियदर्शनेन विद्यासंप्रदायप्रवृत्तिप्रयुक्त परितीयः फलं । अनेन मन्त्रपाठेन विधीयते । उरा विद्या प्रतिबन्धका विद्याः परिश्रियन्ते । विधीयते ह्यङ्गं असाधना विपरीतमावगत्यादका विद्याः परिश्रियन्ते । अथशुक्लारमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थे द्वितीयाऽरण्यकसमाप्त्यर्थं ।

Colophon.

इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खण्डः । १ ।

वेदाद्यं प्रकाशेन तमोहार्हं निवारयन् ।

ऽमर्षोऽमृतो दयादिपान्तीर्षमहेश्वरः । १ ।

इति श्रीविद्यातीर्थगुनीश्वरापराज्वलारण्य वेदिकमासंप्रवर्तकस्य श्रीबीरबुद्धगङ्गाराजकाश्यापाण्डकेन सायणमात्रेण विरचिते वेदाद्यं प्रकाशे ऐतरेयकाण्डे द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तं द्वितीयारण्यकं ॥ श्रीगमलिंगाय नमः ॥

Beginning. Second part (commentary on the fifth chapter). ११ श्रीगणपतयेनमः १ १ श्रीविद्येश्वरायनमः १ १ वागीशायाः सुमनसः सर्वायानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतवत्याः सुष्ठु-
नमामि गणाननं १ १ यस्तु निश्चितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विदातीर्थमहेचरम् १ ऐतरेय ब्राह्मणेऽपि
काण्डमारण्यकामिटं (चं ?) महाव्रतप्रयोगोऽस्मिन्पञ्चमारण्यकीदित-
विधिषु महाव्रताख्यं कर्म एकादशसं सचगवयवहृषति ।
तस्य विविधस्याऽपि स्तोत्रं प्रयोगं यक्तुमुपक्रमते । महाव्रतस्य पञ्च-
विंशतिसामिधेय्यमिति । ननु प्रथमारण्यकेऽप्यस्य महाव्रतमिन्द्रो-
ल्लङ्घनत्वेत्यादिना महाव्रतप्रयोगोऽभिहितः । पञ्चमेऽपि तस्यैव
विधाने पुनश्चक्तिः स्यात्प्रायं दोषः । ह्यत्रब्राह्मणेन तयोर्विभेदात्
पञ्चमारण्यकस्यापि स्तोत्रं ह्यत्र, प्रथममारण्यकं त्वपौरुषेयं ब्राह्मणम् ।

End. सर्वे वेदा यत्पटन्मामन्ति विहंत्यनेन परमात्मानमिति ब्रूयतां
वेदशब्दोऽपि तत्प्रतिपादकमेव धर्ममाचष्टे, अतः कृतस्य वेदस्य परमा-
त्मानमेतान्यंतरहस्यमंत्ररूपत्वाद्बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनमुक्तं
य. पुमानेतस्याध्यायवार्त्तं सर्वमेवमुक्तं नास्य परमात्मानमेति वेदं
विदित्वा नियमेनैवाधीयते स पुमानधीतवेदमुत्तेन परमात्मानं
विदित्वा सस्य ब्रह्मत्वादारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति । वाक्याभावे
स्तुतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यक समाप्त्यर्थः । कृतस्यारण्य-
ककाण्डसमाप्त्यर्थं च १ वेदायैव प्रकाशेन तमोहाहं निवारयत् ।
पुमधीतपुरीदेयादिदातीर्थमहेचर. १ ।

Colophon. इति श्रीमहाराजपरमेश्वरश्रीमहैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरभुव-
भूपासताषाण्यधुरंधुरेश (धरेष ?) सायबभात्येन कृते माध्वीये
वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत्पञ्चमारण्यककाण्डः समाप्तः १ १
श्रीभगवतु । संवत् १०६० समये आचरकृष्णद्वितीयायां समा-
प्तः १ १ श्रीकामोनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदम् । इदं पुस्तकं पञ्च-
मारण्यमाख्यं गदाधरदोषितपुत्रगिरिदोषितस्य समाप्तं ?

विवरणम् । अत्रमेवैतत् यदेदानीं प्रतिग्राह्यं ब्राह्मणं भिद्यन्ते, कानिचिदा-
रण्यकान्यपि । आरण्यकं नाम कश्चिदेदमागः, अरण्येऽध्ययनादेव तदारण्यकमित्यु-
च्यते । ऐतरेयारण्यकम्, तैत्तिरीयारण्यकम्, हृददारण्यकमित्यादय आरण्य-

कमेदासुनि । ऐतरेयारण्यकं नामैतरेय ब्राह्मणस्य परिशिष्टांशविशेषः । अथ पञ्चा
ध्यायासुनि । तत्र प्रथमतुरीयपञ्चमाध्यायेषु महाब्रह्मनिधयश्च विधिनियमादय-
सुनि । द्वितीयतृतीययोरेषाध्यायोऽस्तु ईदरतज्जं वाक्यगतम् । द्वितीयाध्यायस्य
प्रथमादाराभ्य चतुर्थकाणाराधिकांपञ्चमाग ऐतरेयोपनिषदित्याख्यायते । ऐतरे-
यारण्यकं चाभियातिकसोसादृष्टिं सन्नित्या मुद्रितमस्ति । अफ्फदालोषं पुस्तकं तु
ऐतरेयारण्यकस्य द्वितीयपञ्चमाध्यययोः सादृश्यकृतं भाष्यमात्रम् ।

No. 91. ऐतरेयारण्यकमात्रम्—द्वितीयारण्यकम् । *Aitareya Aranyaka*
Bhāṣhyam, *Dvitiyāranyakam*. Substance, country-made paper, 9 × 5 inches.
Folia, 21. Lines, 12—15 on a page. Extent, 26—30 syllables in a line. Charac-
ter, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete,
so far as it goes.

A portion of the commentary on *Aitareya Aranyaka* from the
fourth to the seventh book of the second chapter (*Dvitiya Aranyaka*)
by Śāyanāchārya.

Beginning. श्रीगणाधिपतयेनमः । धन्यमध्यायकयेष प्राब्रह्मविद्यामुपचिता तावता
ब्रह्मविद्यायां पुत्रपक्षं सुखाधिकारः सम्यग् ।

End. विद्योन्मेषेद्भुङ्क्ते (P) धंभावनाविपरीतभावनीत्यादकाविद्याः
परिश्रित्यन्ते । अथतु ब्रह्मरहितमभ्यासोऽध्याय समाप्त्यर्थः । इ इ—

Colophon. इति द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थः । इ इ ग्रन्थं भवतु च व च ।

विवरणम् । सायणाचार्यविरचितं द्वितीयारण्यकप्रबन्धस्य चतुर्थाध्यायादारभ्य
सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य मार्गः ।

No. 92. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् । *Aitareyopaniṣadbhāṣhyam*. Substance,
country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 14 on a page. Syllables,
33 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new.
Prose. Correct. Incomplete: first four folia wanting.

A commentary by Śaṅkara on *Aitareyopaniṣad*.

Beginning. सामान्यं किञ्चिन् वक्तव्यमित्याहसि श्रीकृष्णेन पृथिव्याः सामान्यं
एतदोष्मादि यस्मान् इदं सर्वं आवरं षड्भुजं चोचिहं (हं?) अमुच्यते
यदिदं किञ्च यत् किञ्चिद् मनोऽभ्युत्कारश्चकार भोजी (य?) ईदृश्या
उच्यते च सामान्या &c.

End.

अद्यान्ते वासित्वविशेषश्च सम्भूतमरवातिनोः य आत्र' मिथ्य-
मिति तथापि प्रवक्तुं रमिष्यत्येव नित्या प्राप्तिः । तथा च अत्रणं भीतार्थं
विज्ञातुं स्वात्मधाविने तपस्विने वेनीत्येवं आचार्या विद्याप्रवक्तो
(क्तारो ?) मन्त्रो दुर्ध्वचनेत्यविशेषोपनिषत् समाप्तिप्रदर्शनार्थं ॥३॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दभगवत्पुण्ड्रपादमिष्यपरमहंसपरिभाषकाचार्य-
श्रीमद्भरमगवतः कृतौ भट्टिनीपनिषद् विवरणं समाप्तम् ॥ ॐ
तत्सत् । श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीकालभैरवाय नमः
॥ ५ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥

विवरणम् । शङ्कराचार्यैकैतरेयीपनिषद्भाष्यं ।

No. 93. ऐतरेयीपनिषद्भाष्यटीका । Aitareyopanishad-bhāṣyatīkā.

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 16—20 on
a page. Extent, syllables 8—43 in a line. Character, Nāgara. Date,
Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete, containing the fourth, fifth,
sixth, and seventh chapters only.

A gloss on Sankara's commentary on Aitareyopanishad by
Anandajñāna, containing the original text and Sankara's commentary
It begins with the fourth chapter ; the first three are wanting.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ आत्मा वाररत्यादिना लोकात्मविधार-
णादमरं ब्रह्मं ह्यत्र कौनैयति परिसमाप्तमिति तत्परिसमाप्तिः क-
थं गम्यत इत्याशङ्कायुक्ते वेति ।

End.

पुनरप्यवतु मामित्युपाश्रितः फले विषयापूर्व्ये साधनकाले शिष्या-
चार्ययोः पालनं प्राप्तिमिदानीं फलकालेति प्रार्थ्यंति शिष्या-
विद्यातत्कार्यनिवृत्तिफलमाचार्यस्य तु तादृशमिष्यदर्शनेन वि-
संप्रदाय (न ?) प्रवृत्तिप्रसूतपरितीयः फलमननमन्त्रपाठेन विदो-
न्मोः पुरा विद्याप्रतिबंधका विद्याः परिश्रियन्ते विद्योत्पत्ते-
र्द्धमपेक्षायनाविपरीतमावेनोत्पादका विद्याः परिश्रियन्ते अव-
बन्तारमित्यस्यासौऽप्यायपरिसमाप्त्यर्थः । द्वितीयारण्यकपरिसमा-
प्त्यर्थश्च ॥

Colophon.

इति श्रीसप्तमाध्यायस्य टीपिका सम्पूर्णा ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दभगवान्छतद्वीपिकाष्टाटीकान्वितशंकरभाष्यैकैकलितस्यैतरेयी
पनिषदुपन्यास चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तोऽङ्गविशेषः ।

No. 94. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Havir-
yajña kāṇḍam. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 241.
Lines, 5—8 on a page. Extent, 3,400 slokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1511. Appearance, old (folia 51—70 comparatively new and in a different
hand). Prose. Generally correct. Complete.

The first kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in
Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 58-59, Nos. 141 and 142

Beginning. श्रीयज्ञोद्देश्यं नमः । हरिं लुम् ब्रतमुपैष्यन् अंतरेण हवनौयस
हारेणत्यं च प्राङ्मुक्तं नापःशुष्यमति तदयस्यपचयस्य मन्त्रेभ्यो नै
पुरयोयद्वनं वदति ।

End. पुनर्मातृपो मववि तुष्कादिद्वनं उपवाशि । स । औ त्येदं ब्रतं
विच्छजति ॥ ११ ॥ ब्राह्मणं ॥ सप्तमः पाठिका (प्रपाठकः ?) समाप्तः ।

Colophon. Unintelligible.

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणं नाम यज्ञोद्देश्यब्राह्मणग्रन्थविशेषः । अथ यज्ञ-
ोद्देश्यानां यज्ञानां सवितरमाहोचनं कृतम् । अथ मयमध्यायास्तुति, यथाध्याय-
सम्पन्नत्वादेवास्तु शतपथेति नामधेयमिति तत्त्वम् । ते याध्याया वक्ष्यमाणचतुर्दशयज्ञानाका
मन्त्रनिविष्टाः । काण्डानि च तानि (१) हविर्यज्ञकाण्डम्, (२) एकपदिकाकाण्डम्,
(३) चतुर्दशकाण्डम्, (४) प्रहकाण्डम्, (५) सवकाण्डम्, (६) उक्थारकाण्डम्, (७) इति-
चदमन्त्रनामकाण्डम्, (८) चितिकाण्डम्, (९) सचितिकाण्डम्, (१०) अपिरहस्यकाण्डम्,
(११) अष्टाध्यायिकाण्डम्, (१२) मध्यमकाण्डम्, (१३) अथमेधकाण्डम्, (१४) आरण्यका-
ण्डम् । हृदयारण्यकं नामागारण्यकसौवायविशेषो वर्तते । काण्डे चैकैकस्मिन् तत्त-
न्नामप्रतिपद्य यज्ञविशेषसौवायोचनं कृतम् ।

शतपथब्राह्मणस्य द्विविधं वर्तते एक माध्यन्दिन याज्ञास्तुगवमपरच कर्षुयास्तुगवम्,
अफदाहोचं प्रलकं माध्यन्दिनौयं वर्तते, एतच्च अथर्नेन देवे मुद्रितमस्ति ।

No. 95. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Havir-
yajña kāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 109.
(Folia 1—18 and 102—110 are comparatively new and in a different hand. The
folia following 18 are marked from 29 upwards, so that the original first 28
folia appear to have been replaced by the new 18). Lines, 5—7 on a page.
Letters, 20—24 in a line. Character, Nāgara. Date, P Appearance, old.
Correct. Incomplete (coming down to Kāṇḍikā 2, Brāhmaṇa 4, Prapāthaka 3).

The first kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो श्रीयज्ञोदेवाय । अतुमुपैष्यन् अन्तरेषाद्वितीयं च
गार्हपत्यं च प्राक्षिपिष्ये च यमसूत्रम् । तस्य दपञ्चपञ्चमस्यमेधो वै
पुत्रो यदुच्यते वदति ।

End. अष्टाः प्राचो भूत्वा विमर्शिं वृक्षादौ वाह भारतेति अष्टावैधं
प्रवृणोति अयिभ्यथै वै ।

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 96. अतपयब्राह्मण्य हविर्धेय काण्डम् । Satapathabrāhmana Havir-
yajna kāṇḍam Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98
Lines, 8—9 on a page Letters, 32 in a line. Character, Nāgara Date, ?
Appearance, old and slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down
to Kāṇḍikā 22, Brāhmana 2, Prapāthaka 6).

Beginning. ॐ नमो विष्णुराजाय श्रीयज्ञोदेवाय नमः अतुमुपैष्यन्, अन्तरेषा-
द्वितीयं च गार्हपत्यं चेत्यादि ।

End. मन्त्रादाह अहस्यतये ब्रह्मण इति तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन माम-
येति नाह तिरोहितमिवाहि । ११ । मनोज्ञं हि जुपताम्राव्यस्यति ।

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 97. अतपय ब्राह्मण्य हविर्धेय काण्डम् । Satapathabrāhmana Havir-
yajna kāṇḍam Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 234 (of
which folia 1—118 are wanting) Lines, 5 on a page. Character, Nāgara
Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Generally correct.
Incomplete.

Beginning. समेत देवेभ्यः त्रिवेदपत्यं मन्त्रादीर्ध्यायो यज्ञं प्रापादिति मन्त्रा-
दार्थं प्रवृणोति ।

End. पुनर्मातुषो भवति वृक्षादिद्वयं एवाहि सोऽभीत्येव प्र-
विश्यति । ११ । ब्राह्मणं ३ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः कण्टिका
सेव्या । ११४ ।

Colophon. इति हविर्धेयं नाम प्रथमं काण्डं समाप्तमिति । कण्टिका सेव्या
८१८ । ब्राह्मणं १०८ । हीमविधिः

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 98. *Śatapathabrāhmaṇa Havi-
yājña kādam.* Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 59 (of
which 1 and 2 are comparatively new and in a different hand). Lines, 12 on
a page. Extent, 2,400 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct and complete.

No. 99. इत्थमयहादापरकपदिकाकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ek-
padilīṅgam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folio, 151.
Lines, 6 on a page. Extent, about 1,600 slokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1686. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The second kânda or book of the Satapatha Brâhmana. It is also called the Tattvarahasya kânda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 59, Nos. 143-44.

Beginning. ओ नमः श्रीमवानौकुबेरेश्वराय नमः । स यद्वा इत्यु च पुत्रं धेनुवति
‘तत्संल्लभणात् धेनूवारम्’ इष्यन्नाग्रेर्वर्जं तुल्यतः धेनुवति तद्य-
ग्रहे तद्वद्र विनमेतत् प्रमुहयति । इत्यादि ।

End. परम^७ चैव मनुजस्य ध्यानं परमां गतिं मय्यतीति । ८ । आक्षेपः । ५ ।
पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः । कौटिका संख्या १०४ ।

Colophon. एतिकापदा नाम द्वितीयं काण्डं समाप्तम् । ॥ ३ ॥ एवं कण्डिका-
णानि संख्या ११३३ ॥ ३ ॥ एवं कण्डिका संख्या ११३३ ॥ यः सति संवत् १९८८ ।

विदरम् । माध्विनियमनपञ्चादये एकपदिकां नाम द्वितीयं कांडम् । अथ
सत्तरद्वयेति नामान्तरम् ।

No. 100. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम् । Śatapathabrāhmaṇa
Ekapadikakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7 x 3½ inches. Folio,
109. Lines, 8 on a page. Character, Nāgari. Date, Samvat 1658.
Appearance, old; some leaves torn and decayed. Correct. Complete.

Beginning. श्री नमोऽस्तुते । स यदा इत्येवमुच्यते । तत्प्रमाणं च
 प्रमाणं यथा यथावेति ततश्चाह । इत्यादि ।

End.	Not intelligible.
------	-------------------

दिवसशृङ्खलापुष्पमेव ।

No. 101. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Ekapadikākāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 34 (of which 1, 8, and 28 are wanting). Lines, 19 on a page. Extent, 60 letters in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1689. Appearance, old. Prose. Correct and complete.

Beginning. अरीष च तदेतुल्यैवावस्थे प्रजादास्तु करोषु शुभरति । इ । इष
शुकेराः शुभरति । इत्यादि ।

End. शु परमेवज्ञानं परमां गतिं गच्छतीति । यक्ष्मः प्रपाठकः समाप्तः
संज्ञिका दीष्टा । १०३ । एवं कठि संज्ञिका दीष्टा । १०४ ।
ब्राह्मणानि पंच १३ ।

Colophon. एकपदीनाम त्रिलोयकाण्डम् । संवत् १६८९ वर्षे पौषवदि ० रवौ

No. 102. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Adhwara-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 13—14 on a page. Extent, 200 slokas. Character, Nāgara. Date, Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The third kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, treating of *adhvara* or sacrifices. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Notices*, Nos. 145-46.

Beginning. ऊनमी श्रीगदेमाय देवपुत्रम्, जीपर्वतो सपदेव दीर्घं पुष्टं दानः
जीपदेवस्य दानं भूमेर्नामिद्वयोतिव्यादि ।

End. प्राणी इवा । अक्षीपाष्टयः । सप्तमप्रपाठकः समाप्तः सर्वं कुपिता
दीष्टा १८८ । ब्राह्मणानि २३ ।

Colophon. अध्वरकाण्डं समाप्तम् । सर्वं कठि संज्ञिका दीष्टा २३८
संवत् शुभवदि ० रवौ वासरे उचितं (P) सं (P) यम् भवति ।

विद्वरदम् । माध्विनीय शतपथब्राह्मणे अध्वरीनाम त्रिलोय काण्डम् ।

No. 103. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Adhwara-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 161. Lines, 7 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1673. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete (the last or 25th Brāhmaṇa is wanting).

Beginning. श्रीसरस्वतीनायकाय नमः । गच्छतये नमः । देहवृत्तं प्रीयते ।
सप्रदेव प्रीयते ॥ सातपथ्ये रथद्वयं नृणां मिथुनीनां रथादि ।

End. प्रीयते वा रथा प्रजाः प्रजायन्ते तदेवमेतस्य प्रीया यात्रवोहोतः
प्रजनयति तुष्ठादीवमसम् ॥१॥ ब्राह्मणं ॥ सप्तमः ब्राह्मण प्रपाठकः
समाप्तः कंडिका ब्राह्मण १० कंडिका सप्तसंख्या ८१८ ।

Colophon. श्रीमदान्नीमकरायां नमः । संवत् १९०१ वर्षे आश्विनकृष्णदि-
तीथारविवासे लिखितं समाप्तम् । शोका मुकुंदरत्नतटीकासं-
ततोः सुप्रदेव पठनाय लिखितं प्रीयकाराय च अङ्गमावा-
क्षत विभमाद्या परार्पणं लिखितं मया ॥ तत्सर्वमाद्यः
परिमोचनीयं कोपप्रकृत्यात् अशुल्लेखक्य । श्रीसाकमेरवाय नमः ।
शमनम् ।

निवरणं पूतपूर्वमेव ।

No. 104. शतपथब्राह्मण गृहकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Gṛaha-
kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 93. Lines,
8 on a page. Extent, letters 80 in a line. Character, Nāgara. Date, 1667
Samvat. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

The fourth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, treating
of the Oharu sacrifices, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*,
p. 61, No. 148.

Beginning. ॥ १ ॥ ॐ नमः सरस्वती । ॐ प्राचीहवाः अश्वोपाश्रय । रान
उपाश्रय सवन उदानाय * * * तर्हानः । अथ यकाहुपाश्र
यर्हानम् । अश्रयविनामयुहः ।

End. अथ गृहपतिः सुब्रह्मण्यामाकर्येण वा गृहपतिर्भूयात् इयदुहैवं के
सुब्रह्मण्यामाकर्यन्ति गृहपतिस्त्वेव सुब्रह्मण्यामाकर्येयं वा गृहपति
नूयामिन् सनुपहवमिह समिधे व्यादधाति । ८१ । ब्राह्मणं ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः । कंडिका संख्या १९९ एव कौण्ड कंडिका
संख्या १९८ प्रपाठकः संवत् १९१० वर्षे पौष कृद्वेद दमनि रवी
कृष्ण श्री * * * बालक (P) नगरजातीयः आत्मपठनाय श्रमं
महत् । ६ । ६ । ब्राह्मणं उल्लिखे दृष्ट्वा माहयं लपीतं (P)

Beginning. ॐ नमो गणेशाय नमः । देवाय वाऽष्टसुराय । उभयप्राक्षापातः
पश्यन् विरे' ततोऽसुरा च तिसात्रे नैव कुम्भिषु च य' शुद्धयामुति'
इत्यादि ।

End. तावा एता द्वादश वा चयोदश वा द्वाविंश वा मवन्ति द्वादश वा
वै चयोदश वा संवत्सरस्य मासाः संवत्सर' संमिते ऐहिककाद्द्वादश
वा चयोदश वा द्वाविंश मवन्ति १८ श्लाघ्यं ।

Colophon. चतुर्थप्रपाठः समाप्तः । कश्चिदासवनाम काण्डं पद्यम समाप्तम् ।
संवत् ११८० वर्ये (?) प्रमोतममाने शुक्ल पक्षे दशम्यां सीमवास्तरे
शास्त्रीयं नारदीयान्तावच्छ मन्त्रादेवं (?) लिखितं ग्रामं सवत् ।

विवरणम् । माध्विनीयमतपय ब्राह्मणे सवनाम पद्यम काण्डम् ।

No. 108. मतपयब्राह्मण सवकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Savakāṇḍam.
Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, III. Lines, 7 on
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1747. Appearance, old and worm-
eaten. Generally correct. Complete.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः । देवाय वाऽष्टसुराय उभय * * पत्याः पश्य
धिते इत्यादि ।

End. संवत्सरसमिते ऐहिककाद्द्वादश वा चयोदश वा * * * मवन्ति ।
१९ । श्लाघ्यं । * । यन्मोऽध्यायः ।

Colophon. चतुर्थः * * * समाप्तः । कश्चिदासवनाम् । ११९ । अतश्चा १२
मय * * * । श्रीकृष्ण नागनेद अण्डिचन्दो (१०१०) इत्यनेनिति
ज्ञायते । विष्णु कृष्णचयोदश्यां रवि (रवौ ?) च चान जोडया
। १ । लिखितं (?) लक्ष्मीनार्येण समाप्तं सवकाण्डम् । कस्याप्यमष्ट ।
वर्षेण (?) । मयष्टकद्वितीयवाचकमुद्रिधोमुष्यं । कश्चिनेन लिखितम्
यमेन परिपालयेत् । कथाद्वये (?) त्रैलोक्यद्वये (?) च दश
अनात् । * * * नमो एव' इदंति उक्तं । श्रीगुरुनामाप्यमष्ट
मेवकपाटिकयोः ग्रामं । श्रीरघु ।

No. 109. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 110. Lines, 6-7. Extent, 32 letters in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old; the first leaf torn. Prose. Correct. Incomplete (coming down to Prapāthaka 5, Brāhmaṇa 6, Kāṇḍika 8).

The sixth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो गवेभ्यः । असद्वा इदमथ चासीत् । तदाहुः किं तद् सदासीदिदमथयोवासीताये सदासीत्तदाहुः के त अथय इति प्राप न्ना अथय इत्यादि ।

End. समत् सरो गिर्यायं नावतद्वति । अपादाय सप्रमः प्रवेत्यः खाय सोषापतिष्ठन् ।

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणउखासम्भरणं नाम यत् काण्डम् ।

No. 110. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 11-12 on a page. Extent, 1,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat-1820. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning. नमो विश्वेभ्य (च P) नमः । असद्वा इदमथ चासीत् । तदाहुः । किं तद् सदासीदिदमथयो वासीत ये सदासीत्तदाहुरिति ।

End. काश्यपो नासास्थानादरो पुत्रः कौत्सीपुत्रान् कौत्सीपुत्रो गौत्सीपुत्राद्गौत्सीपुत्रः शालकायनोपुत्राश्शालकायनोपुत्रो भापं गौत्सीपुत्राद्भापं गौत्सीपुत्रो गौतमीपुत्राज्यनेयेन द्यावभस्तेनाख्यायते । ११ ब्राह्मणं ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः कथितकालं ख्यः । श्रीमत् समत् सर १८८० वने माघमासे शुक्लपक्षे अनावस्यायां तिथौ पुष्यासरे लिखितं ।
विवरणं यत् पूर्वं मेव ।

No. 111. शतपथब्राह्मणउखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which 2 folia, viz. 1 and 4, are wanting). Lines, 8 on a page. Extent, letters 25-26 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and in parts torn. Correct. Incomplete up to the second book of the fifth Prapāthaka,

No. 112. शतपथब्राह्मण हस्तिमत (घट) काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Hastisatakāṇḍam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The seventh kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 63, Nos. 154 and 155.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः । माहेपरं ज्ञेयम् पञ्चाग्राखायां
बुद्धवति ।

End. प्रजापतेः प्रजापतिब्रह्मणो ब्रह्म कथंभू ब्रह्मणेनमः । ८ ।
ब्राह्मणं । ८ ।

Colophon. अतुयैः प्रपाठकः सम्राजः । उषिका-संख्या ७५ । एवं काण्डे
कथितसंख्या १०८ । ब्राह्मणानि संख्या । ११ । समत् १९८०
आपाद यदि ६ छत्रवाचरे कथित (?) । यत्तं मदत्त । श्री ।
६ । श्री ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे हस्ति (मत) घट नामसप्तम काण्डम् ।

No. 113. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Chitīkāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,350 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

The eighth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 64, Nos. 156, 157, and 158.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्राणश्चत उपदधाति । प्राणा वै प्राणश्चतः

End. तत्कादिसे प्राणा उपपरिब्रादसंख्या ११११११ ब्राह्मणं । ११ ।

Colophon. अतुयैः प्रपाठकः सम्राजः ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मण चितिनाम अष्टमं काण्डम् ।

No. 114. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Chitīkāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 13 on a page. Extent, 1,300 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,

old. Prose. Correct. Incomplete (wanting a portion of the 20th and the whole of the 21st kândikâ of the last adhyâya).

विबरणन्तुत्तुर्धनेव । खचितमिदं पुस्तकम् ।

No. 115. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Chitikâdam.* Substance, country-made paper, 8 x 3 inches. Folia, 124 (of which four, viz. 40—43 inclusive, are wanting). Lines, 5—7 on a page. Letters, 20 in a line. Character, Nâgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and decayed; some of the leaves torn. Correct. Incomplete.

The last two folia are of the Sanchitikânda, which is dated as
संवत् १५५१ वर्षे प्रथम भाद्र वा यदि १९ पुषे ।

विबरणन्तुत्तुर्धनेव खचितमिदं पुस्तकम् ।

No. 116. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Chitikâdam.* Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent, letters 49—56 in a line. Character, Nâgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Incomplete.

This manuscript is of a miscellaneous nature. The first folium belongs to the Ekapadikâ kânda, and the last only to the Ōhitikânda, while the remaining ones belong to other kândas.

No. 117. शतपथब्राह्मण रुद्रचितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Rudrachitikâdam.* Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 57. Lines, 8—12 on a page. Extent, 1,400 slokas. Character, Nâgara. Date, Samvat 1450. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The ninth kânda or book of the Satapatha Brâhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 64-65, Nos 158 and 159.

ॐ नमो विनायकाय । ॐ अथातः यतश्चन्द्रियं लुप्तोति । आचयेत्
सर्वोऽग्निः प्रोक्तः शु एषोऽथ रुद्रो देवता इत्यादि ।

End. तर्हि यजमान उच्यते समानलोका भवन्ति दक्षिणात् वेदलं
सन्निहितम् ॥ संवादेनैवर्त्तिष्यो लोका इति । १६ । १०९ । ब्राह्मणम् ।

Colophon. चतुर्थप्रपाठक समाप्तः । ब्राह्मणं १३ खचितम् ४०२ । खचित-
सम्बन्ध १३३० वर्षे भाद्रपद (?) मासि शुक्ल (?) पक्षे पदम्यां
(पदम्यां?) तथो ।

(तिथौ ?) जौने अवेह श्रीश्रीश्रीमासीय इवे . . . इनायं (?)
 पुनिकासिखत् (?) ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे संचितिकान्तं नवमं काण्डम् ।

No. 118. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Sanchi-
 tikāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68.
 Lines, 7—8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1462. Appearance,
 old; the last leaf torn. Correct. Complete.

No. 119. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Sanchi-
 tikāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines,
 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old; some
 leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 120. शतपथब्राह्मणअग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Agni-
 rahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia,
 105. Lines, 6—7 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The tenth kāṇḍa, or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed
 in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos 160 and 161, p. 65.

Beginning. ॐ नमः श्रीविनायकाय । ॐ अग्निरेष प्रस्तासीयते । सम्बत्सरे
 उपरिष्टदिवादि ।

End. प्रजापतिः प्रजापतिर्ब्रह्मो ब्रह्मस्यभू ब्रह्मणे नमः । ६ । ब्राह्मर्षे
 । ८ । अध्यायः चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कथिकैस्तं द्या ७५ ।

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं । सम्बत्सरो वै यच्च प्रजा-
 पतिः । याज्ञिकदेवे क्रुष्यं चतुर्वर्ण्यं क्रुष्येव शतपथ (च) पुरितम्
 शुभमस्तु ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डम् ।

No. 121. शतपथब्राह्मणअग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa
 Aguirahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
 21. Lines, 10—14 on a page. Extent, 800 slokas. Character, Nāgara. Date,
 Samvat 1690. Prose. Correct. Incomplete (coming down to the beginning
 of the fifth kāṇḍikā of the first Brāhmaṇa of the fourth Prapāthaka).

The tenth kánda or book of the Satapatha Bráhmans, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos. 160 and 161, p. 65.

विवरणम् । माध्विनीयमतपथवाङ्मये अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं श्रीगुरु
उक्तारामेन्द्राखमिषविरचितविकनौर खचीपुस्तके द्रष्टव्यम् ।

No. 122. अतपथवाङ्मय अग्निरहस्य-काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Agnirahasya-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1691. Appearance, old and decayed. Correct. Complete (except fol. 1).

No. 123. अतपथवाङ्मय अग्निरहस्यकाण्ड माध्याम् । Satapathabrāhmaṇa Agnirahasya-kāṇḍa Bhāshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78 (of which 17 folia, viz 58, 60—66, 68—76, are wanting). Lines, 10—15 on a page. Extent, 2,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the tenth or Agnirahasya kánda of the Satapatha Bráhmaṇa by Mādhavāchārya (Śāyana). See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 182, p. 72.

विवरणम् । मतपथवाङ्मये अग्निरहस्यकाण्डस्य माधवाचार्यैविरचितं माध्यम् ।
मि वि खची (४७९) द्रष्टव्यम् ।

No. 124. अतपथवाङ्मय अष्टाध्यायिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aṣṭādhyaī-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98 (of which fol. III is wanting). Lines, 5—6 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete (except fol. 35).

The eleventh kánda or book of the Sātapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, p. 256, No. 855.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः संवत् त्वसरो दुः यज्ञः प्रजापतिः तक्षकतदारं वृद्धमा-
त्राकरी चंद्रमाण्डु दारपिधानः ।

End. Effaced.

विवरणम् । माध्विनीयमतपथवाङ्मयवाङ्मयिनामैकादशं काण्डम् ।

No. 125. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Aṣṭādhyāyī-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Complete.

Colophon. संवत् १६९० वर्षे श्रावण वदि ९ मनी खख (?) श्रीपंमातस्याने
वाखर्ये श्रातीय नारदीयमपारीयादवधुतमहादेवचरित
(चिहितं?) निदं वेदभाषका (?) .

No. 126. शतपथब्राह्मणमध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 30.
Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1690. Appearance old, and in parts slightly torn. Prose. Correct.
Complete.

The twelfth kāṇḍa of the Śatapatha Brāhmaṇa, noticed in
Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 66, Nos. 164 and 165.

Beginning. ॐ नमः मधेमाय । अयं श्री यज्ञो योयं पुषते पुनेतुः ईप्सति ॐ
संज्ञत् ॐ इय श्रीसंते तेषां गृहपतिः प्रपत्नीदीयते ।

End. श्रीवामचिकं धूपमेतौ युपावभितोभुवत्सन्नाम्निमुावमानमभितौ
वाङ् १६ भाष्यम् १ नवमोऽध्यायः ब्रह्मोदनं मयति चतुर्थका समाप्तः
११९ भाष्यवानि संख्या १८ ।

Colophon. इति मध्यमकाण्डे कथितार्थका ७१६ संवत् १६९० वर्षे वैशाख
वदि १ यादौने खखितमिदं (F) वेदभाषका धर्म मवत्ता कथायमख
श्रीः ३ श्रीः ३ श्रीः ३ ।

विद्वत्तम् । माध्विनीय शतपथ ब्राह्मणे मध्यमं नाम द्वादशं काण्डम् ।

No. 127. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9½ × 3 inches. Folia, 63
(each folium being made up of two leaves pasted together). Lines, 7 on a page.
Extent, letters 41 in a line. Character, Nāgara. Date, . Appearance;
old; torn in parts, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Incom-
plete (adhyāya 5 of the third Prapāthaka being wanting).

No. 128. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia,

56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 31—40 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, and torn in parts. Prose. Incomplete (up to the 13th Brāhmaṇa of the 11th Prapāṭhaka).

No. 129. शतपथब्राह्मणअथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 128. Lines, 11 on a page. Extent, 1,100 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1048. Appearance old, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The thirteenth kāṇḍa of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 67, Nos. 166 and 167.

Beginning. हुनम (मः ?) अग्निषेमाय ब्रह्मैदं पृथति हूतपवतुषी यद्वाप्यसृष्टिष्यते तु न नरभुतामभ्यधादति तु जीवा ।

End. पित्रभ्य मर्यादां करोत्ये संभेदाय हुक्षाडुहै हुक्नीवा अपि इत्यन संहस्यते । १८ । ब्राह्मणं । चतुर्थं प्रपाठकः समाप्तः, कंडिकासंप्त । १०१ । अथमेध नाम चयीदम काण्डं समाप्तम् एव'काण्डे कंडिक संख्या ३१८ ब्राह्मणानि संख्या ३१ देवता (?) इतु सच त्रिपेडः ।

Colophon. संवत् १६३८ वर्षे वैशाखवदि अष्टमी भौमे लिखितम् पंचाङ्गि राजस्य ग्राममस्तु । क । न पंचाकामिधेय लिखितं कक्षाध भूयान् ग्रामं भवतु । आळपठनार्थं तथा परोपकारार्थं च ।

विवरणम् । माध्वन्वितीयशतपथ ब्राह्मणस्य अथमेधोनाम चयीदम काण्डम् ।

No. 130. शतपथब्राह्मणअथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10—13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old, some of the leaves, however, are evidently of a later date. The later leaves do not appear to be so correct as the other parts. Complete (except the first leaf).

Colophon. संवत् १६९० वर्षे (?) असाद(आषाढ ?) वदि १० मनी जवित (?) ग्रामं भवतु । कक्षाधमस्तु । श्रीः । क । श्री । क ।

No. 131. शतपथब्राह्मणि अथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61 (of which fol. 59 is wanting, folia 60 and 61, however, are marked as 59 and 60 respectively). Lines, 7—9 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, decayed, and worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down to Lāṇḍikā 1, Brāhmaṇa 4, Prapāṭhaka 4).

Colophon. शुभं सकलायम् । याज्ञिकसमदायायज्ञयाज्ञिकविद्यायाऽयम्
याज्ञिकसमदायायज्ञयाज्ञिकदेवदत्ता(ः)या विजयकृष्णधाराकृष्ण-
हृत्वेन पुरितं धाट श्रीकृष्ण पटनायै । त्रिवेण देवै नमः ।

No. 132. शतपथब्राह्मणधारण्यकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Ara-
nyakakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia. 277.
Lines, 6—7 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1796. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The fourteenth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, called
also the Upanishatkāṇḍa. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 67-68,
Nos. 168, 169, and 170.

Beginning. ॐ नमो ब्रह्मण्यपतये । न । ॐ देवा इवै सप्तं निवेदुः । अपि
रिन्द्रः सोमो मन्त्रो विश्वेदेवाः अन्यं च वाचिभ्यो ॥

End. यज्जानि यजूषि वाजसनेयेन याज्ञवल्कीनाम्नायंते । ११ ।
ब्राह्मणम् । १४ । सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः । कणिका १०१ । कणिका
संज्ञा १०२ । १ आरण्यकम् ।

Colophon. सवि श्रीवत् १७८८ संवत्सर प्रवर्तमाने दक्षिणायनवृषाधाने
माद्रपदमासे यज्जपथे द्वितीयासीमवासरे सैत्रकपठयोः (?) । शुभं
भवतु । कल्याणम् श्रीमधुपुरीमधेन (?) लिखितं याज्ञिक
ब्रह्मण्यगौतमेन सप्तम् । याज्ञिकं लिखितं ब्रह्मा (इम्) ताद्रक्यं
लिखितम् ।

विवरणम् । माध्विनीये शतपथब्राह्मणे आरण्यकाण्डम् नाम चतुर्थकाण्डम् ।
इदं काण्डमाध्यायाकम् तथादिमाध्यायद्वयं कर्मकाण्डसंज्ञितमवशिष्टपञ्चाध्यायी च
ज्ञानाकाण्डाङ्गीता बृहदारण्यकोपनिषदिति प्रसिद्धा, तथाहि यम निषर्गस्य सदेः सहेतु
मन्तारनिवर्तकब्रह्मविषयं कर्माद्ब्रह्मविद्याप्रतिपादकोपन्य उपनिषत् । इयं पद-
ध्यायी ब्रह्मोन्मत्तमानन्दारण्यकम् ब्रह्मवैवर्तपरिभाषको बृहदारण्यकमिति मया ।
अष्टाशीत्युल्लेखे गूढनिषद्भागे नास्ति प्रथमद्वितीयाध्यायी देवसं वनेति, तत्र सप्त
प्रपाठकाः १०१ कणिकाः सन्ति ब्राह्मणसंज्ञातु षतिकपरिष्कृत्यमेव ।

No. 133. बृहदारण्यकाण्डम् । *Bṛhadāranya-kāṇḍam* Substance, country-
made paper, 9×4 inches. Folia, 70 (of which four, viz. 26—29, are wanting)
Lines, 11—12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1629. Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

No. 134. बृहदारण्यकाण्डम् । *Bṛihadāraṇya-kāṇḍam*. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 121 (of which 36 folia, viz. 1-34 and 74-75, are wanting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, old. Correct. Incomplete.

Colophon. संवत् १९९९ वर्षे श्रीपद्मदि ८ द्वितीया रवौ लिखितं महं श्रीश्रीकृष्ण
स्तुतम् (?) । जयराम स्तुतम् (?) श्रीपतिभाट्ट मिवदेव श्रीवत्स-
लिखितम् ।

No. 135. ब्राह्मणप्रपाठकः । *Brāhmaṇa-Prapāṭhaksh*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent, letters 36 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts, especially the last folium, which is entirely torn. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the second Prapāṭhaka).

The sixteenth book of the Satapatha Brāhmaṇa according to the recension current among the followers of the Kānva Sākhā. Noticed by Dr. R. Mitra in *Bikaner Catalogue*, No. 186.

Beginning. श्रीगवेमाय नमः देवा इ वै सर्वं निवेदुः अधिरिन्द्रः सीमामखोविष्णुः
त्रिंशदेवा अन्यत्रैवाश्विनाम् तेषां कुरुक्षेत्रं देवयजनमाह ।
तस्मादाहुः कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनमिति तस्माद्यच्च कुरुक्षेत्रम्
निगच्छति तदेवमन्यत इदं देवानां देवयजनमिति तद्दि देवानां
देवयजनं ।

End. अथैत द्वौ आयुरीत श्रीतिः प्रविशति एतमहवदा ब्रूते भव्यति ॥
तत्र ब्रतचर्या या इष्टौ १ मास्यं १ क ।

Colophon. द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । क । यक्ष । १९९९ ।

विवरणम् । काष्ठाभाष्योपनिषत्पद्यवाङ्मये प्रथमं काण्डम् माध्यन्दिनमाखातोऽत्र
कश्चित् कश्चित् पाठभेदो वर्ज्यते । ते च पाठभेदा वेदर प्रकाशितायां माध्यन्दिनमा-
खायां सम्यक् प्रदर्शिताः ।

No. 136. बृहदारण्यकोपनिषत् । *Bṛihadāraṇyaka-Upanishat*. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 57. Lines, 9 on a page. Extent, 1,050 sloksa. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct and complete.

An Upanishad of the white Yajurveda, called also Vājasaneyi Brāhmaṇa Upanishat, edited by Dr. Roer and published in the *Bibliotheca Indica*. See *Mitra's Bikaner Catalogue*, No. 171, pp. 68-69.

Beginning. श्रीमन्वेद्याय नमः सुंनम ब्रह्मणे । सुंनमो यज्ञवेदाय सुंनमो यज्ञवेदाय शिरः सुंनमो यज्ञवेदाय प्राचीनाय नमः सर्वज्ञाय नमः मेधाय नमः । इष्टमन्त्रिचतुदशं प्रविश्याजसं दिवः प्राचे चवांतरदिनः ।

End. कावयेयः प्रजापतेः, प्रजापतिर्ब्रह्मणे ब्रह्मसर्वसुवे ब्रह्मणे नमः ०१ प्रथमं ब्राह्मणं ब्रह्मो ज्ञायः समाप्तिममत् ८ । ८ ।

विवरणम् । विद्वत्पूर्वस्य ब्रह्मदारण्यकोपनिषद्भाष्यः, पन्थोऽर्थं मुख्यसुखे दीय-
वाजसनेयिष्याकोपनिषदित्यवधार्यः ।

No. 137. बृहदारण्यकोपनिषत् । *Bṛhadāraṇyaka Upanishat*. Substance, country-made paper, 8 × 8½ inches. Folia, 72 (of which six, viz. 41-49, are wanting). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Correct. Incomplete.

विवरणम् । तत्पूर्वमेव ।

No. 138. बृहदारण्यक-वाक्या । *Bṛhadāraṇyaka-vyākhyā*. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 101. Lines, 8-9 on a page. Extent, 2,000 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the *Bṛhadāraṇyaka Brāhmaṇa Upanishat* by Vijnāna Bhikṣu, a famous Hindu ascetic and author of the *Sāṅkhyasāra*, the *Yogavārtika*, the *Sāṅkhya Prabachana Bhāṣhya*, and many other philosophical works. This commentary belongs to the series of commentaries on the Vedānta philosophy by the same author called *Ālita* (see page 81 of Manuscript). The manuscript is incomplete, coming down to the beginning of the second *Brāhmaṇa* of the fourth *adhyāya*.

Beginning. सुं नमः नारायणाय नित्यानन्दाय पूर्णाय सदा सर्वथा साविधे । पञ्चविंशतितमानामाकने ब्रह्मणे नमः । वेदाङ्गाप्रौ समावसो

आख्यायनीतिविस्तृतः । बृहदारण्यकशास्त्रा—पुण्ड्रित्या समापते ।
 उषा वा अथमेत्येवमाद्या वाजसनेयिवाक्षकीपनिपत् तस्या
 अथमाक्षीको दुर्गाद्याधाननामायारभ्यते उपनिषदस्य विद्या
 सामान्ये षटः । अथातः संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्य
 इत्यादि प्रयोगवाङ्मनाम् ।

End.

ब्रह्ममिश्रोः प्राणस्योपासनायाः फलमाह नास्तीति । नास्तीति-
 शीयते य एव ब्रह्मादिदेवै रपास्ततया ब्रह्म मिश्रं वेदेत्यर्थः । ब्रह्म-
 मिश्रोः प्राणस्योपासनान्तरं दर्शयति तदेति तत्राप्राणविषये
 [एषः]* श्रुती मवति । संहितामेत्यन्तं श्रुतिः [पठिता]* स्वयंपदं-
 शीयते इति श्रीबृहदारण्यकशास्त्रार्था विषय सप्तमः श्रीकामो
 विवेचयाम नमः ।

विवरणम् । विदितपूर्वम् बृहदारण्यककीपनिपञ्चागस्य महामहोपाध्याय विद्वान्-
 मिश्रविरचिता व्याख्या । इयं हि आक्षीकाभिधेयाया वेदान्तदर्शनव्याख्या
 अन्तर्गता । पुस्तकैर्गणितं चतुर्धाध्यायस्य द्वितीयवाङ्मना प्रथमांशपर्यन्तप्रथमागमावत्
 व्याख्या वर्तते ।

No. 139. बृहदारण्यकशास्त्रम् । *Bṛihadāranyaka-vyākhyā*. Substance,
 foolscap, 15½ × 5 inches Folia, 65 Lines, 7 on a page Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, new. Correct Incomplete (coming down to the
 beginning of the second Brāhmaṇa of the fourth adhyāya The manuscript
 seems to be a fresh copy of the last, most probably made by some officer
 of the Sanskrit College).

विवरणम् ।

No. 140. बृहदारण्यकभाष्यम् । *Bṛihadāranyaka Bhāṣyam* Substance,
 country-made paper, 11½ × 5 inches Folia, 279 Lines, 11 on a page
 Character, Nāgara. Date, Samvat 1719. Appearance, old and slightly worn
 eaten Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sankarachārya on the *Bṛihadāranyaka*
Upanishat. Also published in the *Bibliotheca Indica* with the text.

* The words within brackets being worn out have been supplied from the
 MS. in the next number, which was evidently copied from this.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय, ॐ नमः परमात्मने नारायणाय । ॐ
 कृष्णाय वासुदेवाय हरये परमात्मने । प्रथमोऽङ्गनामाय गोविन्दाय नमो-
 नमः । कृष्णाय चाद्वैत्याय ज्ञानमुद्राय योगिने नाथाय कृत्स्नीनाय
 नमो वेदान्तवेदिने । ॐ रामाय नमः । ॐ नमो श्रीगङ्गाचार्य्यभ्यो
 नमः* । ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकगुरुभ्योऽङ्गनामभ्यो
 नमो नमः । उवा वा चक्षुरेत्येवमाद्युवाजमनेदित्रादृषीपनिषत्प्रमा-
 दयसम्प्रदाया इति पारमर्त्ये संसारव्यवहृत्युभ्यां संसारहेतुनिवृत्तिमाधम-
 विद्याप्रतिपत्तये कैयं ब्रह्मविद्योपनिषच्छब्दवाचा तत्प्रकाशं भूतोः
 संसारस्यात्यन्ताज्ञपादमादुपनिषत्संज्ञं सदसदर्थानां तादर्थ्यादुपनिषत्प-
 तिपदुच्यते ।

End. इष्टासीत्यनेन तं वा परमात्मरित्यनेन विधिना ज्ञातः पुनः पितर-
 पितामहं वा स्मृतिष्ठते इति त्रिधा यशसा ब्रह्मचर्यमेव परमां निष्ठां
 प्रापदित्येव सत्योऽर्थो भवतीत्यर्थः । यस्या चैवंविदो ब्राह्मणस्य पुत्रो
 ज्ञापयै च यैवं सत्योऽर्थो भवतीत्यभ्याचार्य्यम् । आरमभ्य चतुर्थं
 ब्राह्मणम् । अरमभ्यं ब्रह्मं ब्राह्मणमित्युपरिपाठः । अद्वैतानी-पनना
 प्रवचनसंज्ञः । श्रीप्राधान्यात् गुह्यात् पुत्रो भवतीति प्रकृतममः श्रीविशि-
 ष्टेनेन पुत्रविशेषादाचार्य्यपरम्परया कीर्त्यते । तानीमानि गुह्या-
 नीत्यभ्यामिषां ब्राह्मणेन अथवा यातयामानीमानि यजुषि तानि
 गुह्यानि गुह्यानीत्येतत् प्रजापतिभारभ्य चावत्योतिमपौपुत्रत्वावधो-
 मुक्तोनिषत्ताचाचार्य्यपरम्परया ब्रह्मणः प्रवचनाद्व्याख्या तथैतद्ब्रह्मप्रजा-
 पतिप्रवचनपरम्परया अत्याग्नस्तनेकभूया विप्रहृतमनाद्युवचं सर्वभूतैर्जनित्यै
 तस्यै ब्रह्मणे नमः । नमस्तद्व्यवहृतिभ्यो नमः । ॐ तत् सत् ।

Colophon इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिर्याय परममर्मपरिभाषकाचार्य्यस्य
 श्रीगङ्गाभगवतः कृतायां ब्रह्मसूत्रवटीकायां अष्टाध्याय-
 समाप्तः । उपनिषद्भाष्ये अष्टाध्यायः । ॐ तत् सत् । सवि-
 त्प्रथमम् १७१८ वर्षे प्रथमे चैत्रशुद्धि १६ शुक्लवारं समाप्तः ।
 आपाद श्रीहरदत्तरे बाबुदमाभ्यारजातीयबोबन्त्याः पुनर्विधे

* The whole of the passage from the beginning to गङ्गाचार्य्यभ्यो नमः has
 evidently been put down by the copyist. It does not belong to the work
 itself.

† निविहत्छुदा in Dr. Roer's edition.

चरेष तिम्रितमिदं । सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायऽहितकारिणे ।
 नमोवेदान्तवेद्याय सुरवे बुद्धिसाधिने ॥१॥ शर्म भवतु । कल्याणं
 भवतु । विश्वेश्वर नौपीथी (?) । श्रीरामाय नमः । कृष्णं कमलपत्रार्चं
 पुष्पवदयकीर्तनं । ब्राह्मदेव जगद्योनिं भौमि नारायणं हरिं ।
 श्री । श्री । श्री । श्री । श्री । श्री । इ । योग्यास्त
 विश्वेश्वर नौपीथी (?) । कदुपदेनेमागे चावीदे (?)

विवरणम् । ब्रह्मदारण्यकोपनिषदः श्रीमच्छङ्कराचार्य्यैः कृतं भाष्यम् ।

No. 141. बृहदारण्यकभाषाविवृतिः । *Bṛhadāraṇyaka Bhāṣya*-British.
 Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches, Folia, 233, Lines, 13-15
 on a page. Extent, 13,000 śloka. Character, Nāgari. Date, ? Appearance,
 old. Prose. Incorrect. Complete.

A gloss on the commentary of *Bṛhadāraṇyakopaniṣat*, called by
 the name of *Anandatīrtha's Bhāṣya*, by *Raghūttama Yati*, a pupil
 of *Raghūbarya*.

Beginning. श्रीवेद्याज्ञाय नमः । श्री (वि) मदानन्दतीर्थमागवतपादाचार्य्यै
 नमः । निर्विघ्नम् । लक्ष्मीवल्लि (?) सुप्रसन्नैरविवेकशुचीषै
 पूष्टं द्योतनिविलासमचिन्तामयम् । प्राचाऽदित्यं जगतीजनि-
 पूर्व्वं हेतुं भोसे (से ?) क हेतुमन्निशं प्रवनामि विष्णुम् । निनि-
 लाहैतन्निदानप्राज्ञानविनामकः । श्रीमदाचार्य्यनूय्योऽयं दद्या-
 तनप्रकाशनम् ।

End. श्रीमदानन्दतीर्थाय हस्तरोजाष्टमन्दिरं । हन्दिाराधपादाज्ञः
 प्रीयतां पुत्रदीप्तनः । श्रीद्वयकाशनाथं वा न मातृमर्यादिदीपतः
 कर्तव्यं भाष्यविवृतिः विष्णु मन्त्रोपकारिणी । ब्रह्मदारण्यकाध्यक्ष
 विवृतिर्या कृता मया । नमस्तदुपमयिनमवाधोस्तु सुरभंभ ।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थमगवतपादाचार्य्यैर्विचित्रा श्रीमद्ब्रह्म-
 रण्यकभाष्य टीकायां श्रीमद्भुवनेश्वरपादमिश्ररत्नमयनिहतायां
 परमप्रकाशिकायामहमोऽध्यायः । श्रीसुमन्त्र । प्रीयतां कमला-
 यतिः

विवरणम् । आनन्दतीर्थेन ब्रह्मदारण्यकभाष्यकारत्वेन विरचिता टीका ।

No. 142 J. बृहदारण्यकोपनिषदांशिकम् । Brihadāraṇyakopaniṣat-Bārtikam. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 134 (of which the first is replaced by two new folia, and folia 45, 51, and 108 exist only in parts). Lines, 8 on a page. Extent, 1,048 śloka. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (coming down to the 5th Brāhmaṇa of the 4th adhyāya).

A metrical commentary on the Brihadāraṇyakopaniṣat, called Bārtika. It cannot strictly be called a commentary, as it consists only of explanatory definitions of the various technical terms used in that work.

Beginning. छन्दसः श्रीरक्षिणाय । श्रीगुरुमोक्षनः स्वाविद्याविमलः जगत्सु
विपुलाद्देतप्रपञ्चादित्यस्यद्वान्तिस्त्रिंशो (री?) दित्यात्मनस्यो यं
मामगोमन्वते । विमार्ग (P) सकलाऽपिधानमननयापारकुरक्षितं ।
बन्धे यन्तिविद्यमयमल (अचक्षन् ?) मन्त्रा तमेकं विद्यम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यिकम्, श्लोकसमूहम्, अथ सर्वे धामेदेतद्गुरु-
प्रतिपाद्यवस्तुना परिभाषा वर्तते । अथ श्लोकसंख्या-मतानि इयं चैकच चमारिम्भया
श्लोक-संख्याः समूहा मायुऽस्मिन् संख्याताः संख्यायाऽविद्यतः ।

No. 143 J. बृहदारण्यकोपनिषदांशिकम् । Brihadāraṇyakopaniṣat-Bārtikam Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 147 according to the mark, but really 136 only. The cause of this difference is that the folia 1—42, having been destroyed, were replaced by 32 folia, which are evidently later and in a different hand. Lines, 8 on a page in the later portion, and 11 in the original. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (only from the beginning of the 1st Brāhmaṇa of the 5th adhyāya).

A commentary on the Brihadāraṇyakopaniṣat in poetry, called Bārtika, by Sureśvara Achārya. This seems to be the last part of the work described under the last preceding number.

Beginning. छन्दसः श्रीरक्षिणाय समागोमधुकाण्डाख्यो याज्ञवल्कीयकाण्ड-
अथपरं प्रथमेन जुष्टा याख्यायते सङ्कृतः । याज्ञवल्कीयमेतत् स्वात्म-
काण्डादनन्तरम् । काण्डं विचारभूषितमधुनारभ्यते परम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । बृहदारण्यकवाचिकं सरेवराचार्यविरचितम् । पुस्तकमिदं पूर्वमालो-
चितम् । पुस्तकस्योपरार्धं रूपमित्युक्तमस्ति ।

No. 144. बृहदारण्यकव्यानन्दगिरिकृतटीका । *Bṛihadāraṇyaka Ānanda-
Girikṛita-tikā.* Substance, country-made paper. Folia, 31. Lines, 11 on a
page. Extent, letters 40—41 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete (from the beginning of the 6th
adhyāya up to the 4th Brāhmaṇa of the same).

A commentary on the Sankara Bhāṣya of the *Bṛihadāraṇyaka*
Upanishat, by Ananda Giri. The whole commentary has been pub-
lished with Bhāṣya and text in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. श्रीगुरुभ्याम् नमः । मधुकाशे जातं कल्यणेति मधुईयं वाक्यान्
सम्पत्तिं काष्ठान्तरारम्भं प्रतिजानीते जनक इति ।

End. यथेति परेषु पुस्तकेषु ज्ञानेन दास्यते रोपितैः ।

विवरणम् । बृहदारण्यकौद्यमहरमाख्यम् आनन्दगिरिकृतटीका । उचितमिदं
पुस्तकं च षष्ठ्याध्यायस्य आरम्भपर्यन्तमस्ति ।

No. 145. बृहदारण्यकमिताक्षरा । *Bṛihadāraṇyaka-Mitākṣharā.* Sub-
stance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177 (of which 45 and 150
are missing). Lines, 12 on a page. Extent, letters 23—30 in a line. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and the writing effaced
in parts. Prose. Correct. Complete (except two folia, 45 and 150, which are
wanting).

A short commentary on the *Bṛihadāraṇyaka* Upanishat, called
Mitākṣharā, by Nityānandaśarmā, a pupil of Puruṣhottama. It is
a short explanatory note on the text in simple Sanskrit.

Beginning. ॐ नमः श्रीगुरुभ्याम् परमात्मने । गुरुभ्याम् नमः । योनंतो-
नन्वसन्तिः सन्ति जगदिदं पालयन्तीराका संविद्यन्ते नियम्य सः
महिमयतः सत्यचिन्मूर्तिराख्ये । श्रीगुरुभ्याम् नमः । सत्त्वानां परमदित-
नमः पापिनामुपश्रुतिः श्रीगुरुभ्याम् वाच्यतानि प्रदिशन्तु मगवा-
माख्यः श्रीचर्मिदः । १ । गुरुभ्याम् नमः । पवित्रपयसः संवेदनादेवमे

रागद्वेषमदामिधा चङ्गमया नेशुः स्र संतापिनः । यत्संसारपरिच-
मापददयासंश्रितलामोदमाग्वदे तत् पुत्रयोःमात्रमयुरोः पादार-
विन्दयम् । १ । या काञ्चीपनिपत् प्रसिद्धदृष्टारण्युतिः सारं
तद्वाच्यप्रशुभं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिना । रम्या तत्
कलनासमर्थमितिभिर्मोचेष्टुमिर्योगिमिः सुप्रियातुमिताचरा पुनरियं
शास्त्रा समारभ्यते । १ । उपनिषत्स्थेन तु मुख्यया दृष्ट्या
बुद्धवियैव उपसमीपस्य प्रत्यगात्मैकत्वं निनिश्चितं सन् तत्परानां
सङ्गेतु संभव * * * ।

End.

इदं तु आचार्य परम्पराकथनं सर्वाष्ट बाणिशाखासु वेदाष्ट ब्रह्म-
मूलमारभ्य पाठशुभ्रमेव सांजीविपुत्रान् सांजीविपुत्रान्सांजीवि
पुत्रपुत्र्यं सैमान् । आदिमथ्यति तु कृतमंमलाः पंधा परिचा-
रिचोभवंतीति सिद्धयितुमाह ब्रह्मणे भम इति । इति दृष्टदारण्यक
शास्त्रायां मिताचरायां अष्टमाध्याये पंचमं ब्राह्मणं । समाप्तम् ।

Colophon.

यः सन्नूतिस्तयजिकार्ककपञ्चधाप्रमेदस्फुटस्थः सत्पदपञ्चदा-
लिविलसत्माखामयब्राह्मणम् । ब्रह्मात्मैक्यफलः सुदासपुत्रुमी
बंशालवालापुत्रभाक् संसेव्यः सततं बुधैः स दृष्टदारण्यकपञ्चदशम् ।
भाष्यवातिककृतटीकामयमारण्यकोदधिं विमय्य बुद्धिरर्णदं
नवनौतं समुद्रुतम् । १ । सङ्गतामाश्रयं वोकुमाद्रुमः कः समी
भवेत् । तथापि अक्षयाऽस्त्राभिः सारमेतत् समुद्रुतम् । १ ।
यत्पादपञ्चमकरन्दरसानभिज्ञा विद्वानमाविधिपदादपि संहरतं ।
नप्राप्नुवति पयुक्कर्तरता धनेष्टा तथैव सिद्धिपुये हरये नमसो । ॥
एकं यद्वैजमेतत्कथयति सकलं नोपमन्यैनेसितं न क्लेशं नैव दाप्यं
भवति न च पुनः कालतीयस्य नाशः । यत्सत्तामात्रजोविधिमुदत्त
सुतर्माति नानारसाव्यस्तम् पायादपायात् सुखकरममलं
श्रीयसिंहामिधानम् ।

इति श्रीपरमहंसपरिभाषकाचार्य श्रीपुत्रयोःमात्रमयुष्यपादशिष्यनित्यानंदाश्रम
विरचितायां मिताचरायां अष्टमोऽध्यायः समाप्तः । ॐ सर्वत्र वर्षे चावधमुद्र ११ बुधे
प्रधानाश्रमपूज्यपादशिष्यगोपालाश्रमेनेदं पुस्तकं (P) निकटे लिखितं । ॐ
तन्सत् स्थापयन् भवतु ।

विवरणम् । पुत्रयोःमात्रमयुष्यनित्यानंदाश्रमविरचिता मिताचरा नाम दृष्ट-
दारण्यकटीका ।

No. 146. तैत्तिरीयारण्यकम् । *Taittiriyāraṇyakaṁ*. Substance, country-made paper, 9 3/4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 19—30 letters in a line. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete, containing only the second Prapāthaka.

The second Prapāthaka of the Aranyaka portion of the *Taittirīya Brahmana* of the Black Yajurveda. The Aranyaka of the *Taittirīya Sākhā* is by far the largest of the Aranyakas. It extends altogether to ten Prapāthakas, of which the last four are Upanishadas and the first six are Aranyakas. Each of these six books contains from 12 to 42 Anubākas. The whole work, with the Bhāshya of Śāyanāchārya on the Aranyaka portion, has been published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः । इति श्रीम् । नमो ब्रह्मणे नमो । अक्षुद्रो माः
नमो वाचेरोमि । ॐ मांतिः १ ॐ सप्तु वै कुवाता चातु'राषा
च उग्रो प्रत'तापासां दुय खर्मे श्रीच मेष्मानीयमे'ध्यानु रति ।

End. नमो ब्रह्मणे नमो अक्षुद्रो नमः इयिदै नम श्रीरविमः ।
नमो वाचे नम वाचस'गु नमो विष्ववे हृष्टो वै र'रोमि ।
ॐ । मांतिः मांतिः मांतिः ।

Colophon. इति तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ।

शिवरथम् । अन्तर्मेवपुष्पं वेदानामारण्यनामधेयः कश्चिदंशविशेषोऽस्ति । तत्र यजुर्वेदस्य ब्राह्मणस्य बृहदारण्यकं तैत्तिरीयारण्यकमेति, तत्र बृहदारण्यकं यजुर्वेदान्तर्गतं तैत्तिरीयारण्यकं हव्ययजुर्वेदान्तर्गतम् । तैत्तिरीयारण्यके इयं प्रपाठकास्ति तत्र प्रथमपाठः प्रपाठका चारण्यकेति नाम्ना विभुता, अथायमारण्योपनिषदाया, अत्यारण्यकमनियत मेष्मतायास्तुवाकां वर्तते । अक्षुद्रादीन्पुत्रकं द्वितीय प्रपाठकमात्रम् उक्तान्वि'यतिस्तुवाकाः । मन्त्रं तैत्तिरीयारण्यकं सायकमापासहितमुद्धितमस्ति ।

No. 147. तैत्तिरीयोपनिषत् प्रश्नोपासहितः । *Taittirīyopaniṣat* with *Śankarabhāṣya*. Substance, country-made yellow paper, 13 x 5 1/2 inches. Folia, 10. Lines, 8—15 on a page. Character, Bengali. Date. ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete, containing only the seventh Prapāthaka of the original work.

The *Sikshāvallī* of *Taittirīyopaniṣat* of the Black *Yajurveda* with the *Bhāṣyā* or commentary of *Sankarāchārya*.

Beginning—Text. ॐ यज्ञोमित्रः संवत्सः यज्ञोमित्रवर्चसा यज्ञ इन्द्रोष्ट-
रिति यज्ञो विष्णुश्चक्रमः ।

End—Text. ब्रह्मावादिषं, ऋतमवादिषं सत्यमवादिषं तन्नामादीत् तदुक्ता
वयादीत् आदीद्गं आदीद्गतारं ॐ यानिः । यानिः । ११ ।

Beginning—Commentary. ॐ यज्ञाज्जातं जगत्सर्वं यज्ञिन्नेव विद्यो-
यते येनेह धार्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः । १ । यैरि+युवमिः
पूर्वपदवाक्यप्रमाचतः आख्याताः सर्ववेदान्तास्तन्निधाय प्रणतीकृतं ।।
१ ॥ तैत्तिरीयकमारण्यं मयाचार्यप्रसादतः विष्णुष्टार्थवचीनां च
आख्येयं संप्रचीयते । १ । नित्याख्यचिन्तानि कर्माख्यपात्रदुरितच-
याद्योनि काव्यानि च फलार्थिनां पूर्वस्मिन् पंधे इदानीं कर्मापादान-
हेतुपरिहाराय ब्रह्मविद्या प्रचूयते ।

End—Commentary. यज्ञोमित्रइत्याद्यं तद्विद्याप्राप्तादुपसर्गप्रथमनाथं
यानि पठित्वेदानीं तु वक्ष्यमाणब्रह्मविद्याप्राप्तादुपसर्गप्रथमनाथं
यानि पठते । यज्ञोमित्र १५ हरिः ॐ तत्सत् ।

Colophon—Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्य श्रीमद्-
गोविन्दमगवत्पुण्यपादशिष्यश्रीमच्छंकरभगवत्पुण्यपादकृतौ तैत्तिरी-
यब्राह्मणविद्यावचीमाख्यं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्रह्मरमायासहिता, तैत्तिरीयोपनिषदः शिवावली । तैत्तिरीया
रण्यकस्य सप्तमः प्रपाठकः शिवावलीद्वयपर्यन्तः । अन्यचैतद्गतं आतथ्यं पूर्वंच्युक्तमेव ।

Both the manuscripts are bound together.

No. 148 मन्त्रभाष्यम् । *Mantrabhāṣyam*. Substance, country-made
paper, 17½ x 5 inches. Folia, 81. Lines, 14—15 on a page. Character
Nāgara Date, P Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose
Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Vājasaneyī Saṁhitā* by *Uvāṭa*, son of
Bajrata and a contemporary of the king *Bhōja*. The collection
comprises the second part only of the tenth chapter. Noticed by

Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, pp. 36—43.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः । ब्रह्मणे नमः ॥ हृदयं दक्षिणं चाश्विनपक्षं
चाधिष्ठाय यः । वेष्टते तमहं नौमि अमृतं तामविपद्यम् ।
आदिन्याज्यवान्यस्तु माताः पञ्चदशपराः । तं याज्ञवल्क्यं ब्रह्मे
मन्त्रमाप्यसिद्धये ॥ गुरुतस्तु त्वं तथैव तथा मत्तपयन्तुते ।
अपीन् बभूवौ मन्त्राणां देवतां ह्यदसं च यत् ॥ अथो यजुं पि
सामानि तद्याथैः पदुवाक्योः चतुस्रश्च याः प्रोक्ताः योयं वादस्तु
कर्मेभः ।

End. तत्तन्मन्त्रोचनं अमृतमिति, अमृतमिति । एतास्तु च पञ्चदशः तपस्य-
कीपलक्षिताः क्रुता मन्त्रानु प्रपन्नमान्त्रयति यजमानो ब्रह्मा । तं
ब्रह्माति । सविताति । सत्यप्रसव इति । इष्टा प्राह । तमेव ब्रह्माति ।
मवति । सविता वाति । सत्याभास्तुतः द्वितीयं प्रत्याह ।
तं ब्रह्मा ।

Colophon. Nothing

विबदयम् । * आनन्दपुरवासनब्रह्मण्युपब्रह्मनामधेयकृतं यज्ञवेदीयवान-
सनेयोषेदितामन्त्रमायम् । सुलक्ष्मिदं खण्डितं अथ द्वितीयाध्यायश्चादितीतम-
माध्यायस्तु विपदं श्रीवनेने ।

No. 149. श्रीपियं ब्राह्मणमायाम् । *Kṛṣṇeya-Brāhmaṇa-bhāṣyam.* Sub-
stance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 95 (or rather 94, the first
leaf being marked both 1 and 2, the second leaf 3, and so on). Lines, 9—11
on a page. Extent, 2,400 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Śiṣya on the *Kṛṣṇeya Brāhmaṇa* of the
Śāma Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । वागीशाया तत्र अथ ब्रह्मण्युपाधेयदेवमिन्द्रा-
दिभ्योऽथैवाहर्षं ब्रह्मप्राप्तं व्यापायते । तथादौ ब्राह्मणाधे-
यैः प्रदत्तं भवति । अथ मन्त्रं अथैवान्त्रयम् । यमिति
प्रसिद्धौ । अथनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्योऽर्थः । आरंभः अथि-
वति [P] । प्रदेशः उपदेशो भवति । कः पुनरुचौ तमाह ।

अपीषां नामधेयगोचोपधारणं । अपीषां नामधेयैः गोचेषोप
लक्षणेन । अविनामधेयगोचश्चोदोदेवतादिवाचकेन मन्त्रेण
साक्षां वाच्यमज्ञानमुपधारणं ईदृशार्थो अनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्यत
इत्यर्थः ।

End. विष्णु विद्यामित्रयोः संबन्धः साख्यानरामिप्रायेण पदगितः । मन्त्र-
योर्वैत्यश्वत्थो ब्राह्मणसमाहिद्योतनाथः [१] ।

Colophon. एताप्येवब्राह्मणे पञ्चाध्याये चतुर्थपञ्चमि द्वितीयः खण्डः । समाहि
[१] साध्यायः ।

इति सायणाचार्यविरचिते माधवौदे सामवेदार्थप्रज्ञामे अप्येयमाद्यं संपूर्णम् ।
ग्रंथ १४०० ।

विवरणम् । सामवेदीयार्थेण ब्राह्मणस्य माद्यं सायणाचार्यविरचितम् ।

No. 150. *Ārsheya-Brahmaṇam*. Substance, country-
made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 300 slokas
Character, Nāgara. Date, Samvat 1660. Appearance old, in parts slightly
torn and the writing effaced. Prose. Correct Complete.

One of the Brāhmaṇas of the Sāma Veda, containing notices of
the Rishis or authors of the Sāma Veda hymns. See Mitra's *Notices*,
No. 1272, vol. iii, pp. 288—297. The present manuscript is more
correct than the one noticed by Dr. Mitra, as will appear from
a comparison of its beginning and end, given below, with the corre-
sponding parts of the other given in Dr. Mitra's *Notices*.

Beginning. श्रीमद्येमाय नमः । ॐ नमः सामवेदाय । अथ खलुयमायै-
प्रदेशोमवत्पुषीषां नामधेयगोचोपधारणां सार्थं यमस्य इमं
पुण्यं पुषां पश्यन् इष्टवर्जस्य ॐ आर्त्तमायुष्यं प्राकृतातरादि-
मित्याचक्षते तदर्थेवमाहुः । य इदमुपधारयत एकैकस्य ऋषेर्द्वि-
वर्षेण हयमतिषिर्भवत्यभिनन्दितः प्रतिनन्दितोमानितः पूजितस्त-
साध्यायफलमुपजीवतीत्यद्यापि ब्राह्मणं भवति योऽह वा अविदितो
पेयश्चोदोदेवताब्राह्मणेन मन्त्रेण याज्यति । *

End. अदित्यस्तोत्रं नयं तदादित्यातेत्याचक्षत ऐन्दो महानाभ्यः
प्रजापते विष्णो वा विष्णोमित्रस्य वासिना महता वा शक्यो वा
शक्यर्गो वा । १३ ।

Colophon. इत्याद्येवशास्त्रे द्वतीयः प्रपाठकः समाप्तिः (?) । सप्तमि संवत् १११०
वर्षे माद्रपदवदि । यनौ श्रीमान्जनातीत्यश्रीभागीवर्द्धनेन
लिखितं ।

विवरणम् । साया अपिनिरूपकं शास्त्रम् । नि, खजी (सं १००९, खं प १
१८८ १८९) द्रष्टव्या ।

No. 151. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent,
450 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1060. Appearance, old and
some leaves torn. Prose. Correct. Complete.

A Brāhmaṇa of the Sāma Veda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 58, No. 140.

विवरणम् । सामवेदशास्त्रम् ब्राह्मणम् । श्रीपुस्तकाजेन्द्रशास्त्रविरचिते त्रिकुशीर
खचीपुस्तके (४ १८) द्रष्टव्यम् ।

No. 152. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1071. Appearance, old; some leaves torn. Correct.
Complete.

No. 153. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $9 \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 8-10 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1055. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 154. सामवेदछान्दोग्यब्राह्मणम् । *Sāmaveda-Chhāndogya-Brāhmaṇam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106. Lines, 7-8
on a page. Extent, 1,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1000.
Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

* This manuscript contains the Mantra Brāhmaṇa of the Sāma-
veda, consisting of two prapāthakas (noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 57, No. 139) and the Chhāndogya Upanishad,
consisting of eight prapāthakas, from the third to the tenth, inclusive.

प्रसक्तमिदं सामवेदीयमन्त्रशास्त्रं तथा छान्दोग्योपनिषत्समयप्रमाणम्
तत्र मन्त्रशास्त्रे प्रपाठकद्वयमस्ति । छान्दोग्योपनिषदि च अष्टौ प्रपाठका वसन्ति ।

एतत्तदप्रपाठकमयं हान्दोग्योपनिषत् । मन्त्रभाष्यविवरणम् श्रीपुत्र राजेन्द्रराज
मित्रविरचितकृतचौखम्बोपनिषत्के १० पृष्ठे द्रष्टव्यम् ॥

No. 155. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

An Upanishat of the Sâmaveda noticed in Dr. Mitra's *Bihaner Catalogue*, page 86, No. 214.

No. 156. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nâgara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Correct. Complete.

No. 157. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 11½ × 6 inches. Folia, 23. Lines, 16 on a page. Character, Nâgara. Date, Samvat 1840. Appearance, old; the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 158. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 12—15 on a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down nearly to the end of the seventh prapâthaka).

No. 159. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 9 (29—37, the first 29 folia are wanting). Lines, 12—16 on a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the greater part of the seventh prapâthaka and the whole of the eighth).

* **No. 160.** हान्दोग्यभाष्यटीका । Chhândogyâbhâshyaṭīkā. Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches. Folia, 101. Lines, 11 on a page. Extent, 4,400 slokas. Character, Nâgara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Prose. Correct. Complete.

A gloss by Anandajñāna on Sankara's commentary on the Chhândogya-Upanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीसदाशिवाय नमः ।

नमो अन्त्यादिसम्बन्धवन्निर्घन्तुने ।

हरये परमानन्दरूपे परमात्मने । १ ॥

ममलब्धतन्मन्दीहसरसौहृदमानवे ।

शुरवे परपक्षौष ज्ञानध्वंसपटीयसे । २ ॥

हृन्दीगानादुपनिषद्देवं व्याचिच्छासुभंगवान् मायकारिणी, पित-
प्रत्यपरिहृयति—प्रत्यपरिपन्थिदुरितनिर्हणविधायं मौकारोष्ठा-
रचलक्ष्यं मङ्गलाचरणं सत्यादयन् व्याख्येयलक्ष्यं दर्शयति ॐ
मित्येतदिति ।

End.

प्रागिति सङ्गाप्रत्ययान् दुर्लभातीति सतो ब्रह्मलोकादिन्यर्थः दिव
दादिजगज्ज्ञातं ज्ञानमज्ञानतोयतः सदसि ज्ञानरूपादिविरहि
सङ्गनिर्भयं ।

ममलब्धतन्मन्दीहसरसौहृदमानवे ।

शुरवे परपक्षौषधानाधु सपटीयसे ।

Colophon. रति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजक श्रीमदानन्दपूज्यपादभिक्षुमग-
वदानन्दज्ञानहस्तायां हान्दीग्यमाख्यटीकायामहमोऽध्यायः समाप्तः
॥ सवत् १७११ ॥ शुभमस्तु ।

विवरणम् । महाराष्ट्रायेंद्रतहान्दीग्योपनिषद्भाष्यका ज्ञानन्दज्ञानविरचिता टीका ।

No. 161. हान्दीग्योपनिषद्भाषाटीका । Chhândogyaupaniṣad-ḥāśīḥya-
tikā. Substance, country-made paper, 11 x 7 inches. Folio, 269. Lines, 6—17
on a page. Extent of the tikā portion 10,000 slokas. Character, Nāgara.
Date, & Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete. The
whole of the third-ādhyāya is evidently in the handwriting of a different person
and is written on paper of a different quality.

A gloss on the work described under the last preceding number by
Anandajñāna, a pupil of Suddhānanda. The manuscript contains also
the text as well as Sankara's commentary, on which the gloss is based.

Beginning श्रीगणाधिपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । नमो जगदादि सप्तत्र
 यं धविष्णुं सहेतवे । हरये परमानन्दवपुवे परमात्मने ॥ १ ॥ नम-
 कर्त्तव्यं सौन्दर्योत्तरसौन्दर्यमानवे । गुरवे परपौषधामधुं सपदीयते ।
 हृदीमानामुनिपद्मे हं व्याचिख्यासुभंगवान् भाषाकारदिकीर्तित
 चन्द्रपरितमाम्निप्रचयपरिपन्थिदुरित निवर्त्तय सिद्धार्थमोकारोच्चारण
 मङ्गलाचरणं संपादयन् व्याख्येयं सङ्क्षुभं दर्शयन्नि । श्रीमित्येदिति ।

End. अष्टमराष्ट्रतिवाङ्मयान्यचराणि व्याकरोत्यर्चैरादिनेति प्रागिति
 महाप्रज्ञयात् पूर्वकास्तोत्रिस्ततोमहतीकादिभ्यः । विद्यदादि
 जगज्जातं जातमज्ञानतोयतः । तदस्मि नामरूपादिविरादि ब्रह्म-
 निर्भयं ॥ नमस्तस्यैतस्य सौन्दर्यमानवे । गुरवे परपौष-
 धां स पदीयते ॥

Colophon. इति श्रीमद् परमहंस परमजगद् श्रीगुहानन्दपूजापादप्रियमगर-
 दानद्वयानन्दतायां हृदीग्यभाषाटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
 १००६० ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दज्ञानरता हृदीग्योपनिषद्भारभाषाटीका ।

No. 162. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् । Chhândogyopanishad-bhâshyam.
 Substance, country-made paper, 14 x 5½ inches. Folia, 95. Lines, 11 on
 a page Extent, about 4,000 slokas Character, Nâgara Date, Samvat 1753.
 Appearance, new. Prose. Correct Complete.

A commentary on the Chhândogyopanishat or Upanishat
 Brâhmana, an Upanishad of the Sâma-veda by Sankarâchârya.
 Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Sanskrit Manuscripts*, page 87,
 No. 216. The original text with the commentary, the gloss of
 Anandagiri, and an English translation by Dr. R. Mitra, has been
 published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. *ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः* ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः* ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः*
 मित्याद्याध्यायी हृदीग्योपनिषत्तयाः संक्षेपतोऽर्थजिज्ञासुभ्य अष्ट-
 विवरणमप्यष्टमोऽध्यायः समाप्तः । तच्च समस्तं समस्तं कर्त्तव्यं

* The portion up to the श्रीगुह्योपनिषदः of the Beginning does not belong to Sankara's commentary.

प्राजापतिर्देवताविज्ञानमहितमर्षिर्वादिमार्गेषु ब्रह्मलोकप्रति-
पत्तिकारणं । केवलं च धूमादिमार्गेषु चन्द्रलोकप्रतिपत्तिकारणम् ।

End.

इदं न च पुनरावर्तते शरीरपदवाद्य कीर्त्तं (लोक ?) पुनरावृत्तेः
प्राजापतिः प्रतिपदादर्षिर्वादिना मार्गेषु कार्यं ब्रह्मलोकं च, मत्संपद्य
यावद् ब्रह्मलोकस्थितिज्ञातव्यैव तिष्ठति, प्राक्तनोत्पत्तौ नावर्तते
उपलब्धप्राजापतमार्गप्रत्येकं समनादतीन वर्तते इत्युच्यते इत्यर्थो-
द्विरभास उपनिषद्द्विधापरिसमाप्त्यर्थः ॥ ३ ॥

Colophon.

रति श्रीमच्छास्त्रमगवद्पुण्यपादशिक्षण परमहंसपरिव्रजकाचार्य्येश्वर
श्रीमंकरभगवतः उत्तमैर्वादीश्वर्योपनिषद्भाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
ग्राममस्तु ॥ संवत् १७१ ॥ समै नामप्रयादौ वदौ चतुर्थी समाप्तः ॥
॥ राम राम राम राम ।

विवरणम् । श्रीमच्छास्त्राचार्य्यविरचितम् वादीश्वर्योपनिषद्भाष्यम् । इदं हि
मार्ग्यं वादीश्वर्योपनिषद्विवरणमिति कथ्यते ।

No. 163. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् । Chhândogyôpanishadbhâshyam.
Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 160. Lines, 12 on
a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old (the writing in parts
effaced, and the last three leaves partially destroyed). Correct. Incomplete
(wanting a few folia at the end) .

No. 164. छान्दोग्योपनिषद्विवरणम् । Chhândogyôpanishad-bibaranam.
Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 194 (of which folia 32,
41, 78, 80, and 157-89 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 4,500
stokas. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old, torn, and writing
effaced in parts. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Chhândogyôpanishad of the Sâmaveda by
Sankara.

Beginning. ॐ गच्छेमाद्य नमः । नमो श्रीवरमाहने उपपत्तमाय । ॐ
मिन्देन्दुचरमित्ताध्यायी छान्दोग्योपनिषत्तत्त्वाः स चोपनीष
विज्ञातुमाद्युविवरणमवच्छन्निदमारभते ।

End.

The last folium is torn.

विवरणम् । श्रीमच्छास्त्राचार्य्य इतं छान्दोग्योपनिषद्विवरणम्, पण्डितम् ।

No. 165. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् । Chhândogya-Mantra-Bhâshyam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 66. Lines, 9 on a page. Extent, letters 57 in a line. Character, Bengali. Date, 1753 Saka Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the third khanda).

A commentary on the Chhândogya Mantras by Guṇarishan. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 491, vol. ii, page 283, and No. 1024, vol. iii, page 11.

• विदरणम् । ऋग्वेदोक्तानामयथा सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारोपयोगिनो मन्त्राणां व्याख्यानम् । विषयास्तु च क्रमेण यथा प्रथमं सामान्यकाण्डम्, ततो विवाहप्रव-
रणम्, ततो गर्माधानम्, ततः पुंसवनम्, ततः सीमन्तोपवनम्, ततो जातकर्म, ततो-
निष्क्रान्तम्, ततो नामकरणम्, ततोऽश्रायनम्, ततो दूर्वाभिप्रायं, एवं क्रमेण प्रवने
कावे द्वाविधसंस्कारोपयोगिनो मन्त्रा व्याख्याताः, द्वितीये कावे सन्धोपाह-
नाद्युप योगिनो मन्त्रास्ततो ये तु ऋग्वेदोपयोगिनो मन्त्राः ।

No. 166. सामवेदयजुर्विष्णुब्राह्मणम् । Sāmaveda-Shaṣṭvinsī Brāh-
mapam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 550 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1600. Appearance, old, and in parts torn and decayed. Prose.

This Brāhmapa is a supplement to the Tāndya Brāhmana. Śāyana says "that it both treats of such ceremonies as are not contained in the Tāndya Brāhmana and also gives points of divergence from the latter. It is chiefly expiatory sacrifices and ceremonies of imprecation that we find in it, as also short, comprehensive general rules. The fifth book (which, with some addition at the end, is also found as a separate Brāhmana under the name of Adbhuta Brāhmana) enumerates untoward occurrences of daily life, omens and portents, along with the rites to be performed to avert their evil consequences."—Weber's *Indian Literature*, page 69 (*English Translation* : Trübner & Co)

Beginning. • छान्दोग्यः सामवे [दाय?] ॥ छान्दोग्यं वा इदमथे छान्दोग्यं चाहो ।
ततः छान्दोग्यद्विष्णुब्राह्मणं च देवा यज्ञेन ब्रह्मपर्येष्टयतामिदं ब्रह्मारा-
दिनां छान्दोग्यं तदेवा यज्ञस्य सन्ध्यावन्द्येष्टयेयं वै यज्ञस्य सन्धिर्यज्ञे
चन्द्रस्तुत्यादुत्करे तिष्ठन् छान्दोग्यः छान्दोग्यशामान्यति
छान्दोग्यो १ ७ छान्दोग्यो १ ७ छान्दोग्यो १ ७ मिति विद्यमान
मिराह ।

End. सूर्याय स्वाहा सर्व्वभद्राधिपतये स्वाहा निरवपायये स्वाहा स्वाहे-
चराय स्वाहा सर्व्वपापमनाय स्वाहेति आहुतिमिहुंवाऽय साम-
गायेत् । इति षड्विंशब्राह्मणे पद्यमः प्रपाठकः समाप्तः ।

Colophon. सखि संवत् १९६० वर्षे यावत् तु [दि] १० मनौ । अदेष्ट
श्रीवाराणसीवास्य श्री श्री श्री बालजातीय चगा + बर्हनेन
लिखितम् [?]

विद्वदयम् । ब्राह्मणमेतत् तादृशब्राह्मणपरिमितरूपं । अस्मिन् तादृशब्राह्मणादु-
क्तानि कर्माणि, उक्तानामपि ये विमेषाः पश्यन्ते । तत्र प्रथमं शुभशुभकथनं तत्र
सर्व्वनचयेऽपि शेषम् । ततो विषयवर्णनम् । ततो ब्रह्मकर्त्तव्यं । ततो आहुति-
होमादिनैमित्तिकं प्रावचिर्षं । ततः सौम्यचरविधिः । ततो बहिष्यवमानचर्माः ।
ततः किञ्चित् प्रकीर्तकम् । ततोहोषादुपप्लवः । तत्र आर्तिर्बोधु अग्निगार्हि-
विधानम् । ततो नैमित्तिका होमाः । ततोऽन्युप्रमंसा । ततो देवयजने
विधेयं कर्त्तुं ततोऽवधुः । ततः अग्निगार्हपत्या विष्टवः । ततो दादमाहवृत्तिः ।
अथ अग्निगार्हपत्याः ततो वैश्वदेवसप्तम् ।

No. 167. सामवेद षड्विंश ब्राह्मणमायाम् (मूलसहितम्) । Sāmaveda
Shadvinsa brāhmaṇa-bhashyam (together with the text of the Brāhmaṇa).
Substance, country-made paper, 14 x 7 inches. Folia, 35. Lines, 16—22
on a page. Extent, 2,160 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
New. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sāyanaśhārya on the Shadvinsā Brāhmaṇa
of the Sāma Veda, together with the text of the Brāhmaṇa.

Beginning. . श्रीमच्छेषाम नमः ।

यस्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्धने तमहं बन्धे विद्यातीर्तनहेतवम् ॥ १ ॥

यस्य गृभावसोक्तनेन राजसूयं दधद्भुवनहीयतिः ।

आदिमन् सायणाचार्यो वेदायैव प्रकाशने ॥ १ ॥

ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते आख्यायानिषेपुष्टान् ।

रुपास्तुः सायणाचार्यो वेदायै वक्तुमशत ॥ १ ॥

आख्यायानाद्भक्त्युत्पद्ये ! सामवेदेऽपि मेऽहता ।

आख्यायानाद्भक्त्युत्पद्ये ! प्रौढमाख्यायानादहता ॥ ४ ॥

अथ द्वितीय षड्विंशब्राह्मणम् ।

मा [या] पित्रीयंति ॥

End.

नैमित्तिक होमागलेन ब्राह्मणभोजनं दक्षिणां दर्शयति । ब्राह्मण-
भोजनं होमानन्तरं ब्राह्मणभोजनम् होमानन्तरं ब्राह्मण-
भोजयेदित्यर्थः । अथ तस्मिन् होमे द्विरष्टं कनकं तौराद्यं (?) दासो
भूमिरिति चैताः दक्षिणाः सुवर्णादिकमृत्विग्मोदपादित्यर्थः ।
अथो एवं सायंहोमानन्तरं अङ्गुतादिस्त्रिचिती दीपः ग्राम्यत्वेन ।
एष यथोक्तपठ्याध्यायप्रतिपादित एष होमः ग्राम्यायः सैन्धवस्तु-
स्त्रिचितीदुरितग्राम्यार्थः । द्विपञ्चद्वार्या अथायतमात्रि-
चोतनार्था (?) वा इति षड्विंशेऽङ्गुतमाह्वये पठ्याध्यायस्य द्रष्टव्य-
लक्षः । १० ।

Colophon.

श्रीमद्वाजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्धकश्रीवीरबुद्धभूपात्र साध-
व्यधुरश्वरेण सायणाचार्ये (?) विरचिते माधवीये सामवेदाद-
प्रकाशे षड्विंशब्राह्मणशास्त्राने-पठोऽध्यायः समाप्तः । शुभं भूयात् ।

No. 168. षड्विंशब्राह्मणम् । *Shadvinsābrāhmaṇam*. Substance, country-
made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 6—7 on a page. Letters, 24 in
a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1659. Appearance, old. Generally
correct. Complete.

No. 169. षड्विंशब्राह्मणम् । *Shadvinsā Brāhmaṇam*. Substance, coun-
try-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 10—12 on a page. Letters,
26 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed.
Correct. Complete.

No. 170. ताण्ड्या ब्राह्मणम् । *Tāndya Brāhmaṇam*. Substance, country-
made paper, $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 358. Lines, 7 on a page. Extent, 3,50
folias. Character, Nāgara. Date, Samvat 1673. Appearance, old. Pres-
Generally correct. Complete.

The first Brahmana of the Sāmaveda, called also the Panchavinsā
Brāhmāna or the Prauḍha Brāhmaṇa. Edited with the commentary
of Sūyanāchārya, by Pandit Ananda Chandra Vaidantavāgīśa in the
Bibliotheca Indica. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 188, page 74.

विवरणम् । षड्विंश ब्राह्मणं तथा श्रीहोमाद्यध्यायपरनामकं सामवेदस्य प्रथम-
ब्राह्मणम् । पण्डितवर-श्रीमदानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशेन संस्कृतं “एतियादिक
होमाद्वीनामकमया प्रकाशितम् । मि, नि, खची (प १८८ पं ७४, दृष्टम् ।

Beginning	॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अक्षरे वोचो भर्गोमे वोचो यर्गोमे वोचस्तोम मे वेदाधुर्गि मे वेचः भवं मे वोचस्त्यावतु नम्या विशतु देन सत्तिपं ।
End.	साधुयं गच्छन्ति य एतदुपपत्तिं तदेतदुद्दिश्यमना... एतेन वै बलजः यर्गोमदिः... सक... भुवन्ति य एतदुपपत्तिं ॥ १८ ॥ ॥ इति ।
Colophon	इति पञ्चविंशप्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ ॥ कृति श्री संवत् १६७१ ममये भाद्रपद... सुतो... जगन्नाथेन लिखितं पुनर्पुनरुद्धम् ।

No. 171. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmapam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 194 (of which one, viz, fol. 11, is wanting). Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1672. Appearance, old and torn. Correct. Complete (with the exception of fol. 11).

No. 172. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmanam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 193 (of which the first seven folia are wanting). Lines, 9-10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1692. Appearance, old and torn. Correct. Incomplete.

No. 173. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmanam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 271. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 174. ईशावास्यउपनिषद्भाष्यम् । Īśāvasyōpanishadbhāshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 12 on a page. Extent, 23-25 letters in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the 164 Upanishad of the Vājasaneyi Saṁhitā of the White Yajurveda, by Śaṅkarācārya. The text has been published in Calcutta, Bombay, and other places, along with the commentary of Śaṅkara and the gloss of Kṛandagiri, and repeatedly translated into Hindi, Bengali, and several European languages.

Beginning. श्रीरघुनाथ जयः । ईशावास्यमित्याद्योमन्त्राः अर्थोऽन्विषुक्तास्तेषां-
कर्मोपदेशादनोपायाकाशप्रकाशकत्वात् । आचार्य आचनः शुद्धतापा-

विदमैकलनित्यत्वाशरीरत्वस्यंगतत्वादि वक्ष्यमाणं तच्च कर्मणा विरप्यते
इति युक्त एवेषां कर्मोत्पत्तिनियोगः ।

End.

अविद्यासकशास्त्रदुपादानस्य कर्मोत्पत्त्यनुपपत्तिमवोचाम स्वमतमयुत
इत्यादिष्वेकमम्यतं विद्याशब्देन परमात्मविद्याप्रज्ञैश्च हिरण्यवादिना द्वार-
भार्गादिवाचनमनुपपन्नं व्याचक्षादुत्था ... व्याख्यात एवमन्वाचामर्थ इति
उपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीमोक्षिन्दभगवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिभाषकाचार्यस्य महार-
भगवतः कृतो वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णं समाप्तम् । शुभमस्तु । श्रीः । श्रीः ।

विवरणम् । श्रीमत्परमहंसपरिभाषकाचार्यस्य महाराचार्यकृतं ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । श्रो-
तृपनिषदि ईशावास्योपनिषदा प्रथमोपनिषत् वाजसनेयसंहितोपनिषत्सम्बन्धमा । सटीकभाष्य-
सहितेयं मुद्रितादिषु लभ्यते ।

No. 175 ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । *Īśāvasyopaniṣadbhāṣyam*. Substance, country-made paper, 10 x 4 ½ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, new. Generally correct. Complete.

The commentary of Sankara on Īsopaniṣad.

Beginning ॐ ईशावास्यमित्यादयो मन्त्रा कर्मोत्पत्तिनियुक्ता वेशमकर्मोत्पत्त्याकृतो-
पायात्माप्रकाशकत्वात् ।

End. विद्याशब्देन परमात्मविद्याप्रज्ञैश्च हिरण्यवादिना द्वारभार्गादिवाचनमनुपपन्नं
व्यात् तत्त्वाद्यवाक्याभिव्याख्यात. एव मन्त्राचामर्थ इत्युपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीमोक्षिन्दभगवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिभाषकाचार्यस्य महार-
भगवतः कृतो वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं समाप्तिमगात् ।

विवरणम् । ईशोपनिषद्ः महारभाष्यम् ।

No 176. सटीकभाष्यसहितकेनोपनिषत् । *Saṭika Bhāṣyasahita-
Kenopaniṣat*. Substance, country-made paper, 13 x 6 ½ inches. Folia
20. Lines, 10-18 on a page. Extent of text, 34 ślokas. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1883. Appearance, old. Generally correct.
Complete

The Kenopaniṣad is one of the Upanishads of the Śimaveda,
and being under the Talavakāra Sākhā of the same, is called also

Talavakīropanishad. It is one of the eight celebrated Upanishads. The manuscript under notice contains the text with the commentary of Sankara and the gloss of Anandajāna. All these have been published in the *Bibliotheca Indica* and elsewhere.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ यच्छ्रोत्रादेरधिष्ठानं चतुर्धा-
त्राद्यशेषं सतीत्यर्थं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भवामि नन् ॥ ११ केनेपिनमित्या-
दिषां तत्त्वकारणाधीनपदं व्याविष्टाद्युभयवात् भाष्यकारोऽहं प्रत्यया-
शेषरक्षात्मनः संस्कारित्वात्संस्कारित्वाभावश्चोपनिषत्प्रतिपाद्यभाष्यभाषा-
मिदं विषयत्वाद्ब्रह्मण्येवमित्यामङ्गादङ्गारकादिषु संस्कारित्वात्कं प्रमा-
द्याविषयत्वाद्ब्रह्मत्वप्रतिपादनविरोधात्तथावात् उपविषयत्वाद्ब्रह्मण्येव प्र-
तिज्ञानीये केनेपिनमित्यादेति ।

End of the gloss. समुच्चयिष्यामः तत्त्वमुक्त्यर्थत्वात् तन्मेष प्रपुं यत् कैवल्यादिगुण-
विद्याफलं तत् पूर्वोक्तविद्योपपत्तिरिति इत्याह श्री वेदात्मनित्यादिना
श्रीश्री भजेंद्रोक्त्याः सर्वज्ञा सर्वदर्शनः शुद्धीशोधनयः साक्षात् श्रीं
नित्याभयः प्रभुः ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करस्य तत्त्वकारोपनिषद्भाष्येऽष्टमः अध्यायः ।
सम्पत् १०८६ ।

Beginning of the Bhāṣya. ॐ श्रीगणेशाय नमः । केनेपिनमित्याद्योपनिष-
त्परमब्रह्मविषया वक्तुमिति तत्त्वमस्याध्यायकारणः प्रमेतन्मात् कर्माण्यमेव त-
परिचयमात्रानि समस्तकर्माद्यवभूतस्य च प्रायश्चोपायमनुष्ठानि ।

End of the Bhāṣya. विनिरुपेक्षितमहम् श्रीवैष्णविकोऽपि व्यादित्यत्र आह ज्ञे-
इति ज्ञे ज्ञे व्यापसि सर्वसद्वर्तरे स व्याप्तिरिति सुख एव प्रतीतिर्न पुनः
संस्कारमाश्रय इत्यभिप्रायः ।

Colophon of the Bhāṣya. इति श्रीश्रीविष्णुभक्तसूत्रपादशिष्यपरमहंसपरि-
भाषकस्य श्रीमच्छङ्करवत्कृती केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

Beginning of the text. ॐ केनेपिनं पतति प्रयतिं मनः केन प्राणः प्रथमं प्रेति-
युक्तः केनेपिनां वाचमिनां वदन्ति चतुःशोऽहं च देवा युनक्ति ।

End of the text. अपरतः साधनमनन्ते सर्वे लोके ज्ञे ज्ञे प्रतिनिष्ठति प्रतिनिष्ठति ।
इति चतुर्थः अध्यायः ।

विवरणम् । मटीकभाष्यसहिता केनोपनिषत् । उपनिषदिषं साधनदीप्ततत्त्वकारणाधीना

महर्षिगोपनिषद्दिनि च कथ्यते । तदेवमोक्षापरोक्षनिषदां द्वितीया । अतीवभाष्यविशेषं
गुणिमात्रेण वर्णने ।-

No. 177. केनोपनिषद्भाष्यम् । Kenopaniśadbhāṣyam. Substance, country-made paper, $9 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, not old. Correct in complete.

The commentary of Sankara on Kenopanishad.

Beginning. ॐ केनोपनिषद्भाष्यादीनिवन्तमस्तुविषया वक्तव्येति त्वमस्माद्विद्वत्पा-
रम् । आनेनान्तात् कर्मोपनिषदाः पवित्राणि कर्मोपनिषदाः च
आद्योपायनाद्युक्तानि कर्मोपनिषदाः विषयाः चानन्तरं च तं च
यामविषय इति विनिर्मुक्तं कार्यम् ।

End. किं त्वमस्माद्विद्वत्पा-
रम् । अनेनान्तात् कर्मोपनिषदाः पवित्राणि कर्मोपनिषदाः चानन्तरं च तं च
यामविषय इति विनिर्मुक्तं कार्यम् ।

विषयम् । केनोपनिषदः महर्षिभाष्यम् ।

No 178. सटीकभाष्यमदितकठोपनिषत् । Saṭika Bhāṣya-kṛitā
Kāṭhupanishat. Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 23
Lines, 13-18 on a page. Character, Nāgari. Date, Samrat 1553.
Appearance, old. Writing effaced, torn, and worm-eaten in parts.
Prose and poetry. Incorrect Complete

The Kāṭhupanishad of the Atharvaveda with the Bhāṣya of
Sankarāchārya, and a gloss on it by an anonymous writer. The
text of the Upanishad with the commentary of Sankarāchārya
and the gloss of Anandagiri has been printed in the *Bibliotheca
Indica*. There are translations of the text in English by the late
Rājā Rāma Mohan Rāja, the late Dr. Roer, and Babu Rājānārāja
Bose. A French version by M. Poley, is also extant, as also
German and Latin translations. The work was first translated
into a European language by Dr. Perron from a Persian version.
According to some, the text belongs to the Yajurveda.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । अष्टोपनिषदसंस्कृतं कार्यकार-
वर्जितं । आद्यादिभिरेवविज्ञेयं त्वम् यथावद्व्याख्येयं ॥ १ ॥
य. आद्यादिभिरेवविज्ञेयं त्वम् यथावद्व्याख्येयं ॥ १ ॥

समानभववस्तुतोभूतयामनानिमित्तदोषैरहितमभाव आचार्यवरपदानेन-
परमहन्तैरुपिद्यानुपदिदेम एषो बोपदिदेम ताभ्यां नमस्तुभ्याचार्यभते
विद्याप्राप्ताहने दमयति । ॐ नमोभगवते वैवस्वतायेति ।

Beginning of the Bhāṣhya. ॐ श्रीमच्छेमाय नमः । ॐ नमो भगवते वैवस्वताय
इत्येते सर्वेवद्विद्याचार्याय भविष्येति च अथ काठकोपनिषद्गीतां
सुखाद्यभोवनार्यं सूत्रपण्यद्विपारम्भे ।

Beginning of the text. ॐ श्रीमच्छेमाय नमः । उक्तवैवाजचरणः सर्वदेहमन्दो
नस्य च भविष्येतामनुप च आसनं च कुमारं सर्वं दक्षिणतु मीदमाशु
वहा विवेम ।

End of the text. सद्यः नावतु सद्यः नो मुनस्तु सद्यः श्रीमद्हरमावये वेमक्षिनावधीत-
मस्तु भाविद्विषावये ॐ शान्तिः, शान्तिः, शान्तिः ।

Colophon of the text. इति श्रीकाठकोपनिषदि षष्ठी षष्ठी समाप्ता द्वितीया
ध्यायः ।

End of the Bhāṣhya. भाविद्विषावये विद्याचार्यावन्मोर्न्य प्रमादहवाभ्यासाध्य-
माध्यापनदोषनिमित्तदोषायां कंरावये इत्यर्थः शान्तिः शान्तिः शान्तिः
इति विवेचनं सर्वदोषोपशमनार्थमित्युपनिषत् समाप्त्यर्थः ॥ १० ॥

Colophon of the Bhāṣhya इति श्रीगीर्वाणभगवत्सूत्रपादस्थित्यस्य परमर्ष-
परिमाणकाचार्यस्य श्रीमद्हरभगवत्ततो काठभाष्ये द्वितीयाध्याये षष्ठीय-
षष्ठी समाप्ता विवेका ।

End of the gloss. एवं शब्दस्य विच्छेदेन सद्यः संज्ञाः, एवमिहः एवं विदिदि ।

Colophon of the gloss. इति श्रीमद्हरस्य काठकोपनिषद्भाष्यटीका समाप्ता ॥ ११ ॥
संवत् ८८८८ ।

विवरणम् । अद्यवेदान्तकटीपनिषत् छटीकभाष्यसहिता । सुलक्ष्मिदं मद्हरभाष्या-
मन्दगिरिटीकासहिर्न मुद्रितमस्ति । तवाग्राजुवादी विविधपुस्तोवीयभाषासु हतः । देशाधिक्ये-
सुलक्ष्मिदं यजुर्वेदस्तम्भेति ।

No. 179. कठभाष्यम् । Kathabhāṣyam. Substance, country-
made paper, 10x5 inches. Folia, 21. Lines, 17 on a page. Character,
Nāgara. Date ? Appearance, not very old. Prose. Generally
correct Complete.

The commentary of Sankarāchārya on Kāthopanishad.

Beginning. श्रीकठभाष्यप्रारम्भः ॥ ॐ नमो भगवते वेवस्तवाय सत्यदे मन्त्रविद्याचार्याय
नविकेतये च । सम काठकोपनिषद्द्वितीयां सुखायंप्रबोधनायंमन्त्र-
धन्याहस्तिरारम्भते ।

End. साविद्विद्यावद्दे शिष्याचार्यावन्वीन्यं प्रसादलतान्यायाध्ययनाध्यापनदेव-
निमित्तदोषं मा करवावद्दे इत्यर्थः । शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति वि-
चनं सर्वेदोषोपशमनार्थमिति । ॐमित्युपनिषत् समाप्त्यर्थः ॥ १ ॥
रामः ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपा(?)शिष्यपरमहंसपरिभाषकस्य श्रीशङ्करभ-
क्तः कृतो काठकभाष्ये षष्ठी वसो समाप्तः ।
विशेषरूपप्रसन्न । ॐ नत् सद्गुरुस्त्वायंमनु ॥ सविदानन्दाय नमः ।

विवरणलक्षपूर्वम् ।

No 180 कठोपनिषद्भाष्यम् । Kāthōpanishad Bhāshyam Substance,
country-made paper, 10×5 inches. Folia, 21. Lines, 18 on a page
Character, Nāgara Date, 9 Appearance, not very old. Prose.
Correct Complete.

A commentary on the above-mentioned work by Sankarā-
chārya.

No 181 सटीकशङ्करभाष्यसहितगौडपाठकारिकासम्बन्धितमाण्डूकीय-
निषत् । Saṭika Sankarabhāshya-sahita Gaurapādakārikā-sambandhita
Māndūkya-ōpanishat. Substance, country-made paper, 9×6 inches
Folia, 34 Lines 9-18 on a page Character, Nāgara. Date, 9
Appearance, old, writing in most parts effaced. Prose and poetry
Not correct Incomplete (up to the first Prakarana).

The Māndūkyaōpanishad, which chiefly treats of the mystic
word Onhāra, is one of the eight celebrated Upanishadas. It
belongs to the Atharvaveda, and is divided into four Prakaranas.
The manuscript under notice contains the text, including
Gaurapāda's Kārikās, the Bhāshya of Sankarāchārya on it, and a
commentary on the Bhāshya by Jnānānanda. The whole of the
text with Sankarabhāshya and the gloss of Anandagiri has been
published in Calcutta and Bombay. Hindi and Bengali transla-

tions of the text are also extant. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iv, page 79, No. 1482.

Beginning of the commentary. ऐ नमोऽस्मै नमः । ऐ परिपूर्वपरि-
ज्ञानपरिच्छिन्नमिव सते । विष्णवे जिष्णवे तस्मै लक्ष्मणामभ्यते नमः ॥ १ ॥
गुहानन्दपदाभोगं •••• नमस्तुभ्यं पुरश्चर्यं नत्तज्ञानमर्हदयं ॥ २ ॥
मोक्षपादोद्यमायं हि प्रथममिव लक्ष्यते । मर्दयन्तोतिगन्तीरं वाकरिण्य
स्मरन्तिनः ॥ ३ ॥ यस्मै यदपि विद्वांसो व्याख्यातमिदं कृतिर । तथापि
मन्दबुद्धीमातुषकापय दन्दते ॥

End of the commentary. ऐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन उपरमाद्यैत-
न्मम कृजवपरिज्ञानवत्त्वात् ज्ञानोपलक्षितसंभारभाक्तो य उपदार्थ-
विनिर्देशं शास्त्रविदोपि न लब्धवान् •• उपदार्थाविहितित्यभिप्रेत्याह
नेतरेति ज्ञानेवं प्रथमद्वारेण निरुपाधिकर्माज्ञावस्तुमुपदार्थमप्य उपदार्थ-
परिणामान्नितरेषां परिमृश्यामिति लिखत् ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरित्राजकाचार्यश्रीगुहानन्दपूज्यपादमिथ्यभक्तवदानन्द-
ज्ञानविरचितायां भाष्यटीकायां प्रथमप्रकरणं समाप्तं ॥ ४ ॥

Beginning of the S'ankarabhāṣya. ऐ श्रीमदेषव नमः प्रज्ञानांश-
प्रतप्तैः स्मिन्मरिचिकरणाविधिर्यं चोक्तान् बुद्ध्या भोजान् समिधान्
पुनरपि विषयोक्तामितान् कामजान् । पीत्वा सर्वान् विषयान् सप-
त्तिनपुरमुद्गमयथा मोक्षपद्मो मायानुष्ठातुरीर्य परमव्यक्तमज्ञं प्रकृत्यत-
तोऽपि ॥

End of the S'ankarabhāṣya. अस्मान्मुरीय ऐकारो श्रीयते ज्ञयेति वाचा-
परिच्छिन्नः सा अमला सक्ता श्रीमन्मातावः नैतादृक्त्वमस्य परिच्छेत्तुं शक्यते
इत्यर्थं, सर्वज्ञैतोपमत्वादेव शिव. ऐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन
परमार्थतन्त्रस्य मनवानुमिः, नेतरो ज्ञानः शास्त्रविदयोत्यर्थः ।

Colophon. इति श्री श्रीमन्मदभक्तपूज्यपादमिथ्यपरमहंसपरित्राजकाचार्यस्य मङ्गलभ-
क्तः अतावानमस्त्यविश्वरे प्रथमप्रकरणं साधुश्रवणाक्ष्यानं समाप्तम् ॥ १ ॥

Beginning of the text. श्रीमित्येतद्वरविद ऐ सर्वं मन्त्रोपकाङ्क्षानं वेदाचार्य-
चारमनुद्भूतमिदं प्रकरणचतुष्टयश्रीमित्येतद्वरमित्याधारम्वते ।

End अस्मानोन्नतमानशुद्धैवमोपशमः शिवः । ऐकारो विदितो येन य मुनिने-
नरो ज्ञानः । इति साधुश्रवणनिषिद्धि प्रथमं प्रकरणम् ।

भिवरणम् । माण्डूकीयनिषदि अथर्ववेदोपनिषत्सम्बन्धमा तथेगाद्यष्टप्रधानोपनिषद-
मेता । अत्र प्रकरणचतुष्टयं वर्धते, अकारपात्र मय्यन् व्याख्यातः, चतुष्टयं समादाय श्रीमहा-
गौडपादाचार्येण काचित् कारिका निर्दिष्टाः, सा अपोदानोमेतदवयवतया परिगृह्यते । अष्ट
दासोपपत्त्ये गौडपादकारिकागङ्गाहरभाष्यज्ञानानन्दवृत्तटीकासहितं मूलं विद्यते ।

No. 182. मुण्डकभाष्यटिप्पणम् । *Mundakabhāṣyaṭippinam.* Sub-
stance, country-made paper, 12 x 6½ inches. Folia, 26 Lines, 11-20
on a page. Extent of the commentary, 400 ślokas Character, Nāgara.
Date, Samvat 1878. Appearance, old, torn in parts Prose. General-
ly correct. Complete

A gloss on Sankara's commentary on the Mundakopanishad,
belonging to the Atharvaveda. Anonymous. Noticed by Dr. R.
Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 138, No.
725. The manuscript under notice contains also Sankarabhāṣya
and the text. The text has been already published, and there are
translations in several languages.

Beginning of the gloss. ॐ श्री गणेशाय नमः । यद्वचरं परं ब्रह्म विद्यात्मनि
मौरितम् । यस्मिन् ज्ञाते भवेद्भूतान् सर्वं तत्त्वामसंशयम् ॥ ब्रह्मोपनिषद्गो-
पनिषदाद्या अथर्ववेदस्य ब्रह्म उपनिषद् । अस्मि, तादां शरीरे
अनुपयोगिमेव आचिख्यासितत्वादुद्देशत्वादिगुणकधर्मोऽस्मिन्विद्यासधिकारो-
पयोगितया गुणकस्य आचिख्यासितस्य प्रतीकमात्र * * * ।

End of the gloss. प्रकृतपरामर्शकादितच्छब्दादवगम्यते धर्मद्वारेण विद्यायां प्रकृत-
मसम्भवात् सर्वत्र ब्रह्मविद्यासम्प्रदायमिति सूत्रयज्ञाच्च यदां ब्रह्म
विद्यां यदेवेति । ८१०५११ आ० ।

Colophon. इति मुण्डकभाष्यटिप्पणं समाप्तम् शब्दा(स्य)न् १८३८ ।

Beginning of the Bhāṣya. ॐ गणेशाय नमः । ॐ ब्रह्मा देवानामित्याद्यादं
चोपनिषदस्याद्य विद्यासम्प्रदायकर्तृबलक्षयसम्बन्धमादावेनाह स्वदेव
सुत्यर्थमेव हि भवद्भिः परमपुत्रार्थसाधनत्वेन मुण्डपाद्यायेन ह्य-
विद्येति ।

End of the Bhāṣya. समाप्तब्रह्मविद्या सा वेद्यो ब्रह्मादिभ्यः पारमार्थ्यकमेव
सम्प्राप्ता वेद्योनमः परमव्यपिभ्यः परमं ब्रह्मसाक्षाद्ब्रह्मवन्तो ये ब्रह्मा-
दयोऽन्यमतवन्नाथ ते परमव्यपेक्षेभ्योभूयोपि नमः द्विवचनमत्यन्तादार्थं
मुण्डकधर्माद्यर्थस्य ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभक्तबुधपादनिष्पन्नमहामपरिब्राजकभा श्रीमच्छङ्करभगवतः छान्दोग्योपनिषद्विवरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning of the text. ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः समभूतः ।

End of the text. नैतद्वैश्ववर्तिने नमः परमहृदिभ्योनमः नमः परमहृदिभ्यः ।

Colophon. इति मुख्यं समाप्तम् इति ।

विवरणम् । सटीकशङ्करभाष्यसहितार्थवैदान्तमुख्योपनिषत् । उपनिषद्विषय ईगाद्य-
द्योपनिषद्विषयविषय विभिन्नेषु विभिन्ना मुख्योपनिषद्विषय विभिन्ना अपात्रा विभिन्ना । अपात्र-
रसभरहाजरीनकयोर्वैश्ववर्तिने प्रद्योतनं वर्तते ।

No. 183. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका । *Māṇḍūkyaopaniṣaddīpikā.*

Substance, country-made paper, 4×9 inches. Folia, 6½. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance old, torn in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Māṇḍūkyaopaniṣad by Śaṅkarācārya.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यां करिष्ये पदचारिणी । ॐ
माताभेदसम्बोधादानंदात्मप्रकाशिनी ॥ १ ॥ नामनामिनोर्लोके भेदस्या-
प्रतिद्वान् प्रसुप्तोकारस्य ब्रह्मनिर्गुणत्वात् ।

End. वेद ज्ञानानि संशोद्धाररूपानंदात्मप्रतिफलमर्थमिदं मतः शुद्ध्या मोक्ष-
स्य वा संविद्यत्यात्मनात्मनिर्दीदं फलवाक्यममु ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करभक्तबुधपादविरचिता माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

विवरणम् । श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचिता माण्डूक्योपनिषद्विवरिणीदीपिका नाम ।

No. 184. माण्डूक्योपनिषत् । *Māṇḍūkyaopaniṣat* Substance, coun-
try-made paper, 6×13 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page, except the
last which contains 4 lines only. Character, Nāgara. Date ?
Appearance, new. Prose. Nearly correct.

The text only.

विवरणसूत्रपूर्वम् ।

No. 185. काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् । *Kāṣṭhāgrīdropaniṣat*. Substance, country-made paper, 11 x 3 inches. Folia, 3 Lines, 8 on a page. Extent, 20 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very much worn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

It treats of the divinity of Mahārudra and the propriety of putting on sectarian marks on the forehead, called *tripundra*.

Beginning श्रीरामनिराव नमः । भद्रं कर्षभिः ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । एव
काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् सर्वसंकोशप्रतिपि समुद्रपद्मः काष्ठाग्रिद्रो-
देवता श्रीरुद्रस्य प्रीत्यर्थं जपे विनियोगः । अथ काष्ठाग्रिद्रो भवत्सं-
सृजन्मार्गः पप्रच्छ ।

End. इत्याह भगवान् काष्ठाग्रिद्रः एवेतद्भीवे श्रीरुद्रमेव भविष्यतीति ।
ॐ सर्वं ॐ तत् सत् इत्युपनिषत् एव नावन्तु एव ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ।

Colophon. इति काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् समाप्तः (श.?) श्रीविद्येश्वरार्चनसु. वीरसु. श्री।
विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् महाप्रज्ञस्य परमेश्वरत्वं प्रतिपादितम् । विष्णुादिधारणनियमाद्य
वर्णने ।

No. 186. रामतापनीयभाष्यम् । *Rāma Tāpanīya Bhāṣyam*. Substance, country-made paper, 13½ x 5 inches Folia, 35. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1878. Appearance, old: torn in the margin. Prose. Correct. Incomplete (containing the Uttarabhāga only).

A commentary on *Rāma Tāpanī* (Uttarabhāga) by Anandīkhyā. *Rāma Tāpanī* is an Upanishad on the divinity of Rāma, and belongs to the Atharvaveda. It is usually divided into two parts, the Pūrva and the Uttara. It has been severally published in the *Bibliotheca Indica*, and by Dr. Weber in the *Transactions of the Imperial Academy of Berlin*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीरुद्रपतये नमः । मातृवद्वाचनी रामतापनीशोप-
निषत्प्रामाण्यसमाधिकारितारतम्यात् समुद्रनिर्मुक्षोपायना प्रकाशकपूर्वो-
त्तरभागाभावात् प्रवहते । तव मन्त्राधिकारिभिः समुद्रोपासनयैव निर्मुक्षोप-
यनात् पञ्चभिः श्लोकेरादौ समुद्रपरतया रामनाम्नो निरुक्तिमाह ।

End. मध्येति नम्य प्रह्वयाः स देवं पश्यतीति देवं श्रीरामं सदात्मनि हृदया व-
रयि च पश्यति । अष्टतन्त्रमिति शोधं गच्छति प्राप्नोति पश्यं दर्शयति ।

No. 189. गोपालतापनी माय्यसहिता । Gopāla Tāpanī Bhāshya-sahitā. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1687. Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopāla or Krishna, with a commentary by Janārdana and Viśveśwara. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janārdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Viśveśwara Virachitā, (written by Viśveśwara). Perhaps Janārdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bhāshya, of Viśveśwara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारचित्तया

शुद्धोपासनकर्मभाषिकारिजनानर्पविहसते भविदान्तरूपं श्रीहस्ताक्रता-
नाम्ने च श्रीगोपालनिद्या—शुद्धोपपत्तौ तापनी दुतिः श्रीहस्तामविप्रविद्या-
सिद्धये सदापाठनवीधनाय विषयशोभ्यप्रकामनेन तत् प्रहसिसिद्धये तत्
प्रतिपाद्यपरदैवतप्रवर्तितत्त्वं महत् प्रकामयति भविदान्तरूपानेति ।

Beginning of the text. ॐ भविदान्तरूपाय हस्त्यायास्तित्तकारिणे । नमो
वेदाभवेद्याय गुरवे शुद्धिदायिने ।

End. इत्या श्रुतिं पुष्टतमां ब्रह्मणे सखरूपिणे । कर्तनं धर्मधृतानां चकाराणे
बभूव सः । ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो भारदाय तद्याच्यु(?)नं । तथा श्रीहस्तु-
मात्रवी (?) ब्रह्मं साक्षयानिकम् ॥ ॥

Colophon of the text. इत्यादर्शोपनिषत् शुद्धोपासनपन्थुतरभावाः समाप्ताः ।

End of the commentary. आद्यं ब्रह्मेति पदं पूर्वश्लोके शोजितं भारदाय इत्यत्र
पद्यम्याः शुद्धादुत्पत्तिरिति सूत्रे आदेशः, आद्यं तथेति पदं दयेत्यर्थो भव
यन्नाप-यन्नायनमात्रनी नदर्थोपनिषदीका जनाहंनविनिर्दिता ॥ १ ॥
श्रीहस्तमोतवे श्रीहस्तो जयति ।

Colophon. इति श्रीमहेश्वरविरचितार्थ (मा?) गोपालतापनीटीका समाप्ता एव
मनु । सं १८८० ।

विवरणम् । टीकापहितादर्थवेदोपगोपालतापन्युपनिषत् ।

No. 188. गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः सटीकः । Gopālatāpani Upanishat-uttarārdhah satikah. Substance, country-made coloured paper, 14×5 inches. Folia, 21. Lines, 7-16 on a page. Extent of the text, only 121 ślokaś. Character, Bengali. Date, Śaka 1751, and 1236 Śāla. Appearance, new. Prose and Poetry. Correct. Complete.

An Upanishad to vindicate the divinity of Gopāla, or Krishna, as the cowherd-boy. Noticed by Dr. R. Mitra in his Catalogue of Sanskrit Manuscripts, *Bikzner*, page 89, No. 220. The manuscript has also a commentary on the margin by an anonymous writer.

Beginning of the commentary. श्रीगोपाधरमहोजयति । अथ श्रीं गोपा-
दखजद्विचमिति प्राञ्च युतेः शिवः सकारान् श्रद्धिर्वा जाता ककाराञ्च-
लसम्भव इत्यादिभिः योगेना गौतमेन भगवता खीपधन्वस्य प्रभावतया
दमित्ता तदिह पूर्व्यतापिनी ।

Beginning of the text. श्रीगोपाधरमहोजयति । अविदानन्दकषाय कृष्णा-
क्षिरकारिणे । नमो वेदान्तदेवाय मुरवे बुद्धिवाचिणे ॥ ॐ तुमयो ह वै
ब्रह्माद्यव्युः का परतो देवः कष्यान्मृत्युर्विभेति कस्य विज्ञानेनाविर्त्तं
विज्ञानं भवति किञ्चिद् विचं संहरति ।

End of the text. ब्रह्मण ब्रह्मनिवेष्टी नारदाञ्च पुनं तथा । तथा प्रोक्तं गान्धर्वं
नाऊप सालयान्तिवम् ॥ १११ ॥ • • • •

Colophon. इत्याद्यर्णवोपनिषदि श्रीगोपालतापिन्युत्तरभागश्च समाप्तः ॥ • •
श्रीगोपाधकृष्णाभ्यां नमः ॥ श्रीकृष्णचैतन्यनित्यानन्दौ जयतः ॥ १ ॥
लिपिरित्यं श्रीलक्ष्मीनारायणदेवमहर्षयः ॥ • • मकाराब्दाः ॥ १०४१ ॥
सन १११६ साल ॥

End of the commentary. उपसंहरति इत्येति तदेवं पुण्यतमगोपालतापिनी-
रुपां स्तुतिं सम्भूतायां कर्त्तव्यां दत्त्वा अन्तर्हितवानित्यर्थः ॥ अक्षर-
माधितया विधत्ते यस्मिन् तस्यै ॥ १११० ॥

विवरणम् । गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः । उपनिषदिद्यं मुञ्जैरादिदेशप्रचिदपराशरमोष-
दिब्राह्मणसम्प्रदायसमुदायप्राज्ञावर्णवेदस्य विष्णुसादृश्यादिपठिता गोपालतापन्याख्या, सर्व-
प्रतिपाद्यः श्रीकृष्ण एव । पुस्तकमिदं आधियादिकसोसादृष्टि सभातो सुदितमस्ति ।

The Yāska and Gopāla Tāpani Upanishads are bound together.

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopāla Tāpani Bhāshya-sahitā. Substance, country-made white paper, 10x6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopāla or Krishna, with a commentary by Janārdana and Viśveśwara. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janārdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Srīman Viśveśwara Virachitā, (written by Viśveśwara). Perhaps Janārdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bhāshya, of Viśveśwara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारिद्विषयतया समुपपाद्यनकर्मसाधिकाऽस्मिन्नानर्थनिवृत्तये सविदान्स्वरूपं श्रीलक्ष्म्यात्मता-
वाप्तये च श्रीगोपालविद्या—मुदीपयन्ती तापनी कुतिः श्रीकृष्णमद्विद्विद्या-
सिद्धये सदाचारान्वेषीयनाय विषयश्रीलक्ष्म्यप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिविद्धये तन्
प्रतिपाद्यपरद्वैतप्रवृत्तिवृत्तयं महत् प्रकाशयति सविदान्स्वरूपावेति ।

Beginning of the text. ॐ सविदान्स्वरूपाय लक्ष्म्यास्त्रिद्विकारिणे । नमो
वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसावित्रे ॥

End. दत्ता कुतिं पुष्टतमां ब्रह्मणे लक्ष्म्यपिबे । कर्तव्यं सर्वभूतानां जगतांते
बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तद्याप्नु(?)त । तथा श्रीलक्ष्म-
नाम्नो (?) सम्पदं सात्वत्यानिवम् ॥ ॥

Colophon of the text. इत्याद्यवर्षोपनिषत्सु गोपालतापनुत्तरभाजः समाप्तः ।

End of the commentary. द्वाभं वदन्ति परं पूर्वोक्तो योजितं नारदाय इत्यथ
पद्यः स्यात्समुपनिषत्सु दत्ते ऋद्धेः, द्वाभं नयेति परं दत्तेत्यर्थो भव
सम्पाप-सम्मानमयतनी तदर्थं बोधनीटीका जगद्भविनिर्मिता ॥ १ ॥
श्रीलक्ष्म्योत्तये श्रीलक्ष्म्यो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विष्वक्विरचितायां (ता?) गोपालतापनीटीका समाप्ता ग्रन्थ
सम्पत् । सं १८८७ ।

विरचयम् । टीकासहितायवर्षोपनिषत्सु गोपालतापनुपनिषत् ।

शके १०२४ दुम्भि नाम संवत्सरे मार्गशि(मी)र्षे शुक्लपक्षे सोम-
वासरे तदिने सुन्दरीनाथनीयम् (?) समाप्तः । श्रीगणेशाय नमः ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तसंज्ञकसुन्दरीनाथनीयम् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । *Saṅhitopanishad-bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on *Saṅhitopanishad*, otherwise called *Brāhmaṇopanishad* of the *Baḥvrichas*, by *Sankarāchārya*. The third *Anuvāka* of the first *Prapāthaka* of the *Taittirīya Brāhmaṇa* bears the title of *Saṅhitopanishad*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बहुवचनानुषोपनिषद्, तथा इदं विवरण + + + चं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदितुषि-पूर्वेषु सदेः द्विवचनस्य शरणस्यवसादनादसकृदभाष्यते ।

End. तथा प्रवक्तुराश्रित्यश्रित निशान्तिस्थयाच स्मरणीयेनाहं विज्ञानं स्थापयेतेव माचार्याः प्रवक्तारो मन्यन्ते द्विवचनस्योपनिषद्वचनान्निर्द्देशनार्थम् । इ ।

Colophon. इति श्रीविष्णुभगवत्सूक्त्यादश्विपरमहृत्परिब्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छंकर-भगवतः सती संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणम् । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अन्नन्ताय परब्रह्मणे सदा सदा सदा सदा सभूमिविद्यतो जना अत्यन्तदृशादुक्तिं पुरतः + + + वेदं पुरं यच्च भावम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । येषां उपनिषद् बहुवचनानुषोपनिषदित्यपरपर्यायाः । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य सतीशोऽनुवाकसंहितोपनिषदि-त्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । *Tripuropanishat.* Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथैतस्मिन्नने भद्रवान् प्राजापत्यं वैश्वं विलयकारण-
रूपमावित्य भूर्भुवःसरोः श्रीषि पुत्रासीति सर्वभूषावाक्यानि विपुत्रावि-
परो मायाकलेन श्रीहारेण ऊङ्गेषापरा भवाय ।

End. तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजाष्टमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीते च तुर्यं परं प्रमोत्येवं वेदेति मन्त्रोपनिषत् ।

Colophon. इत्याद्यर्थे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ या १ जा १ पर्व १ ग ४
वि ५ पञ्चाक्षर १ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्थं ८ संवत् १० भाद्रपदा ११ अश्विनी १२
इत्येकादशधा १३ इति विपुत्रोपनिषत् ॥ संवत् १८०१ माघवदी चतुर्थी
भद्रपक्षे अयनशरदाश्विने । महातीरे मङ्गरेण मन्त्रलिङ्गं स्तुता । लि-
खिता अक्षरामेण ज्ञानन्दनवासिना ॥ यादयं पुस्तकं दत्ता (दत्त ?)
माहमं लिखितं मया । यदि द्वादशमूर्तं वा मम दोषो न दोषते ॥
शुभमस्तु ॥

विषयम् । अथर्ववेदोपनिषदोपनिषत् । सुन्दरीतापमोचिपुत्रोपनिषदोरपेक्ष एव विषयः ।

No. 195. सर्वोपनिषत् । *Sarva-Upanishat*. Substance, country-
made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent,
about 100 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old ;
torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or
salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit
Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीकामराजाष्टमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीते च तुर्यं परं प्रमोत्येवं वेदेति मन्त्रोपनिषत् । अथ-
होददमचिच्छं समाप्तम् । त्रयोऽयम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को श्रीः,
का प्रकृतिः, का परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को शङ्करः क इन्द्रः कः
ममनः, कः शूर्यः, कः चन्द्रः, के सुराः, के पितामाहा, के अनुयाया, के अवि-
रादयः, के राजाचार्यः, का कथा जातिः, को श्रीः, किमर्थं, किं कर्म,
किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धुः किं दुष्टं, किं दुष्टं, कः मर्त्यः, को भूतः,
किं परमं, का उपायाः, को विद्वान्, को ब्रह्म, का ब्रह्मासी, किं दास्यं,
किमर्थं इत्यादि ॥

शके १०११ दुमुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्ष शुद्धचतुर्दशी सोम-
वासरे वदिने सुन्दरीतापनीयम् (ः?) समाप्तः । श्रीअमरमापंचमस्तु ।

विवरणम् । अद्यवंदेदान्तमंतसुन्दरीतापनीयम् विपुरासुन्दरीमाहात्म्याविवरिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bhāshyam. Sub-
stance, country-made paper, 9 × 1 inches. Folia, 129 (of which fol. 127
is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced.
Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Brāh-
manopanishad of the Bahvrichas, by Sankarāchārya. The third
Anuvāka of the first Prapāthaka of the Taittirīya Brāhmaṇa bears
the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीमन्मेषाय नमः । ॐ एव एव्या इत्याद्या बहुचक्राक्षरीपनिषद्, वद्या
इदं विवरण + + + एवं सुचारुबोधायंमारभ्यते । उपनिषदितुपनि-
पूर्वस्य सदेः क्लिप्तमस्य मरचमत्यवसादनायंस्वरूपमाधत्ते ।

End. मया प्रवक्तुरमिष्यत्येव निराशिक्षयाच अरवीयेनाहं विद्यातं व्यापेते-
माचार्याः प्रवक्तारो मन्वते द्विचक्रममेवोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनायम् । ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुभक्तसूत्रपादमिष्यपरमसुखपरिभाषकाचार्यस्य श्रीमच्छा-
भगवतः ज्ञानी संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीलक्ष्मणापंचमस्तु । ॐ शान्ति
शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अमन्ताय सहचक्रमंते सहचार्यसहचार्य
सभूमिनिवसतो धन्या अत्यतिष्ठद्माहुस्त्रि पुनर + + + देव सुव
यस्य भाष्यम् ।

विवरणम् । महाराचार्यज्ञानी संहितोपनिषद्भाष्यम् । वैया उपनिषद् बहुचक्राक्षरीपनि-
षदित्यपरपर्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य ज्ञानीशुभवाकसंहितोपनिष-
त्तात्प्रायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-
made paper, 7½ × 3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a
different hand from the rest.

शके १०५४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्षे शुक्लपक्षे दशमी मीम-
साधरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयम् (?) समाप्तः । श्रीजगदम्नापंथमस्तु ।

धिवरपम् । अथर्ववेदान्तमंतसुन्दरीतापनीयपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bhāshyam. Sub-
stance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127
is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced.
Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Brāh-
manopanishad of the Babvrichas, by Sankarāchārya. The third
Anuvāka of the first Prapāthaka of the Taittirīya Brāhmaṇa bears
the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीमधेश्वराय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या षड्गुणब्राह्मणोपनिषत्, तस्या
रश्मिपरप + + + र्थं सुखायबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनि-
षुर्लक्ष्यं चदे- किवन्तस्य शरणमत्यवसादनार्थं स्वरूपमाचक्षते ।

End. मया प्रवक्तुरश्रित्यस्त्रैव निप्रानिष्ठयाच स्मरणीयेनाहं विद्वान् आत्मवेत्येव-
माचार्याः प्रवक्तारो सन्त्यते द्विवचनमयोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ॥

Colophon. इति श्रीविन्दभक्त्युन्मेषादश्रित्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमच्छङ्कर-
भगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीलक्ष्मणपेठमस्तु । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अन्ननाय सदासमूर्तवे सदासाधसदासपाद
समुपनिषत्ततो धना अत्यन्तिष्ठशान्तिः पुनर + + + वेद पठुं
यच्च भाष्यम् ।

विवरणम् । महाराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । येषां उपनिषद् षड्गुणब्राह्मणोपनि-
षदित्युपरपर्यायाः । तैत्तिरीयोपनिषद्ः प्रथमप्रपाठकस्य कृतौ योऽनुवाक उपनिषदिति
त्याद्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-
made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old Prose.
Generally correct. Complete. The writing of the first fol. 15 is in a
different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नने भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विष्णुकारण-
स्वभावित्य धूर्ध्वऋतं श्रीषि पुराणीति स्वर्गभूषातास्तानि त्रिपुराणि
परो मायात्मकेन श्रीहारेण अङ्गेष्टापरा भवाय ।

End. मन्त्रादेनां विद्यां तृतीयां श्रीकामराजाच्छमेकादश्याभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीते च तृथ्ये परं प्राप्नोत्येवं वेदेति सप्तोपनिषत् ।

Colophon. इत्याद्यवर्णे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ गा १ जा १ पर्व १ अ ४
वि ५ पञ्चाक्षर १ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्धं ८ अक्षर ८ भानुना १० अक्षरा ११
इत्येकादश्या १५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ अक्षरं १८०१ भाष्यवद्दी चतुर्थी
अमुषासरे जयमकरपात्रे । मन्त्रातोरे मकरेण शमस्तिष्ठत्य्छमुना । छि-
न्विता जयरात्रेण चामन्दवमवाहिना ॥ शास्त्रं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?)
माह्वं लिखितं भयाः यदि यदस्यद्वयं वा मम दीपो न दीयते ॥
शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोत्प्रेद एव विपर्ययः ।

No. 195. सर्वोपनिषत् । *Sarva-Upanishat*. Substance, country-
made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent,
about 100 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old ;
torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or
salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit
Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसायनाग्रने नमः । श्रेष्ठं च ज्ञानजीवानां समस्तारिहृत्मान्तये । यच्च-
होदव्यमक्षिप्तं समासत्त्वा त्रयोदशम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः,
का प्रकृतिः, क परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को शम्भुः क इन्द्रः कः
ममनः, कः सूर्यः, कयन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के ह्यवि-
रादयः, के प्राक्षुषादयः, का कक्ष ज्ञानिः, को मोक्षः, किमकर्षः, किं कर्म,
किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धुः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः,
किं परमं, कः उपायाः, को विद्वान्, को मूढः, कः सज्जायी, किं धर्मः,
किमपाय इत्याशङ्काह ।

End. अनादिरन्तर्वर्ती प्रामाण्यप्रमाणासाधारणपतीमपती न सदसती साधार्यमाणा सती निषाध्यमाणा न सती चयमविकारी विरहहेतुभूता छत्तशून्या सा मायेत्युच्यते ।

Colophon. इति सर्वोपनिषत् समाप्तम् (समाप्ता?) । शुभं । सत्त्वैक्यकैलास-
चौराभ्यो भैरवस्तथा । विश्वरूपम् । चैतन्यमेतन्मायास्तत्त्वकम् ॥ नेत्रे
जामरिचं विद्यात् कण्ठे क्षप्पो विनिर्दिष्टेत् । सुषुप्तं हृदयस्था च तृतीयं
मूर्ध्नि संस्थितम् ॥

विश्वरूपम् । श्रीसादिनिरूपको-धन्यविशेषः ।

The manuscript under notice contains, in fact, two Upanishadas: the Nirālambōpanishad, and the Sarvopanishad. The former, Nirālambōpanishad, is an elementary treatise on the Vedantic doctrine, comprising thirty questions, such as :—Who is Bráhma? Who is the Creator? &c., and their appropriate answers. It ends in the first page of the fourth folium, and then begins the latter, which has been already noticed.

The concluding words of the former are (निरालम्बोपनिषत् समा-
प्तिवाक्यम्) :—स मुक्तः स पूज्यः स योगी स परमहंसोऽनूतः स चमत्कारी स ब्राह्मण इति
निरालम्बोपनिषत् ।

Colophon. इति निरालम्बोपनिषदोऽष्टौ ब्रह्मसबोभूता कार्यकामानुपभुङ्गन् वि-
मुक्तवन्तः पुनर्माभिजायते ॥ ॐ नमस्तु ब्रह्मार्पणमस्तु ।

The opening words of the latter are (सर्वोपनिषत् प्रारम्भवाक्यम्) :—
योग्येष्टाय नमः । कथं बन्धः, कथं मोक्षः, का विद्या काविद्या चेति ० ॥

The former has also been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 95, No. 675.

अथ पुस्तके उपनिषदुद्ग्रहं वर्धते, निरालम्बोपनिषत्, सर्वोपनिषत् । अथ निरालम्बोपनि-
षदि किं ब्रह्मेत्यादिकाः सोपराक्षिणत् प्रश्नाः सन्ति । सा हि पुस्तकस्यास्य चतुर्थपत्रीय-प्रथम
प्रश्ने समाप्तिममस्तु ।

No. 196. मुक्तिकोपनिषत् । Muktikopaniṣat. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, letters 54-72 in a line. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Poetry. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Suklayajurveda; treating of the different kinds of Mukti. Rāma, the hero of the Rāmāyaṇa, is the speaker, who, on the prayer of the great Monkey, Hanumān, begins his lecture. In the course of the speech, he mentions all the Vedas, their divisions and sub-divisions, in Śākhās and Upanishads, respectively. According to him, the Rīgveda has twenty-one śākhās; the Yajurveda, one hundred and nine; the Samaveda, one thousand; and the Atharva, fifty only. Each śākhā has its own Upanishad. Of the Upanishadas, some one hundred and eight are considered the most sacred. The work has been published in Calcutta.

Beginning. ॐ पूर्वेभदः पूर्वेभिदं पूर्वात् पूर्वेमदुषवे । पूर्वेस्य पूर्वेमादाय पूर्वेमे-
वाऽमशिष्यवे ॥ ॐ अथोद्धान्नरं रम्ये रत्नमखपमभयं । सोताभरतसोमि-
विश्ववृद्धायै । समन्ति ॥ १ ॥ चक्रायेर्मुनिगयेर्वशिष्यायैः गृहादिभिः ।
अन्यैर्भगवतेश्चापि क्षुपमानमर्चनिश्चयम् ॥ १ ॥ योविजित्याचक्रायां चाचि-
षां निर्भिकारिषां । स्वरूपध्याननिरतं समाधिरिरवे चरिम् । भक्त्या
गुणपया रामं क्षुब्धं पप्रच्छ मावतिः ।

End. तदेतद्व्याभुजं तद्विष्णोः परमं पदं । सदा पश्यति स्वरूपः दिवौव-
चक्षुराततं ॥ तद्विष्णोः विपन्द्वीजाम्बवांससुभिन्धवे । विष्णोर्यत् परमं
पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् ॥ ॐ पूर्वेभद इति शान्तिः तत्तद् ब्रह्मा-
येवमस्तु ।

Colophon. इति गुरुकुलमुर्वेदान्तर्गता मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । उपनिषदिष्य गुरुकुलमुर्वेदान्तर्गता । अथ भवभनयस्य इदमन्तः प्रज्ञानान्तरं
भगवता श्रीरामचन्द्रेण मुक्तेः स्वरूपं, लघुत्वं, मेदाद्याधिकारिण्य कथिताः, इदमपि पुस्तकं
मुद्रितमस्ति ।

No. 197. मुक्त्युपनिषत् । Muktyupanishat. Substance, country-made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new. Poetry. Correct. Complete.

A copy of the work described under the last preceding number. The only remarkable feature of the manuscript is the occurrence of the following śloka at the beginning.

ॐ नमः परमात्मने वेदान्तवेद्याय शुद्धमुखाययायाकाशमसक्तकामाय श्रीवद्वतीनाथाय ।

No. 198. सभाष्यप्रश्नोपनिषत् । Sabhāshya Prāśnōpanishat Substance, country-made white and yellow paper, 13×6 inches. Folia, 36. Lines, 11-12 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, but slightly worm-eaten in parts. Prose and poetry

The Prāśnōpanishad, with the commentary of Sankarāchārya, and a 'gloss' by Anandaśāna. This Upanishad belongs to the Atharvaveda, and treats of the Parabrahma and his Upāsana. It is divided into six prāśnas, or questions. It may be regarded as a sort of appendix to the Mundakopanishad, for the questions in it are evidently intended to throw light on some of the Mantras of the Mundaka, in the form of a dialogue. The text, with the commentary of Sankarāchārya, and a gloss by Ananda Giri, has been published in Calcutta, Bombay, and other parts of India.

Beginning of the शानन्दस्नानश्लोका — ॐ श्रीगणेशाय नमः स्वर्गये ब्रह्मा
देवानामित्यादि मन्त्रैरेवात्मतत्त्वस्य निश्चितत्वात्तत्रैव ब्राह्मणेन तदभिधानं
पुनस्तत्तमित्याद्यद्वा तथैवेह विश्वरेष ब्राह्मोपाधनादिचाधनसाधित्वेना-
भिधानाद्वा पौनरक्त्यमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति ।

Beginning of the शङ्करभाष्यम् — ॐ श्रीगणेशाय नमः मन्त्रोक्तद्वयार्थस्य विश्वरा-
मुवादीदं ब्राह्मणमारभ्यते ऋषिप्रश्नप्रतिवचनाख्यायिका ॥ विद्या-
स्तुतये एनं सनत्तरजब्रह्मपर्यात्मवेदित्युक्तेः तथोक्तैर्गोपाधिविधानादिवन्
स्वर्गब्रह्मोपाधयेवैतत्या च न या येन केनचिदिति विद्या स्तौति ।

Beginning of the सूत्रम्—ॐ भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः । ततः सुकेशी च भारद्वाजः
श्रेयस्य सत्यकामः शौर्व्यायणीच भार्गवः कौश्लस्ययाज्ञवल्क्यनो भार्गवोवैदर्भिः,
कबन्धी कात्यायनश्चे देवे ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परंब्रह्मान्वेषमाणा एष च
तत् सर्वं वक्ष्यतीति ।

End of the सूत्रम्—ते तमर्चयन्तस्त्वं हि नः पिता योऽस्माकमविद्यायाः परं पारं
तारयसीति । नमः परमश्रविभ्योनमः परम श्रविभ्यः ॥ पठः प्रष्टुः ।
भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः प्रश्नोपनिषत् समाप्ता ।

End of the मङ्गरभाष्यम्—अतः पिबलं तवास्मान् प्रत्युपपन्न (?) इतरस्यादितरीति
हि पिता इतीरमात्रं ज्ञायति तथापि स प्रपूज्यतमीदृशे किमु वक्तव्य-
मात्यन्तिकाभयदातुरित्यभिप्रायः नमः परम श्रविभ्यो । ब्रह्मविद्यासम्प्र-
दायवर्द्धभ्योनमः, परमश्रविभ्य इति दिव्यं चमसादराद्यम् ।

Colophon. इति श्रीमदीन्द्रभगवत्पदादित्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीमज्ज-
ङ्गरभगवतः छान्दासाचार्यश्रीपनिषत्प्रश्नभाष्यं समाप्तम् ।

End of the आनन्दज्ञान टीका—अतः पिबलं तवेति जनकस्योप(स्यो ?) नेता च
पद्य विद्यां प्रयच्छति अन्नदाता भयवाता पशवे पितरः क्षृता इति क्षुदे-
रित्यर्थः । योऽस्माकमिति श्रेयस्तेषां त्वत्वं वदन् पिबन्तोहिनाच्चेष्ट विद्या-
निष्क्रियार्थं किं इत्यमित्यपेक्षायाः । स इतीरमेव परिचारकतया दास्यभावेन
गुरवे इत्यमित्याह इतरस्यादिति पिबन्तादेव किं पूज्यतत्वं परिचार्यत्वं
स्वामित्वं किमु वक्तव्यमित्यर्थः । अतएव नात्र सनेयके माहापि सच दास्या-
येतीत्युक्तमिति भावः । ७ । ८ ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीमदानन्दज्ञानविरचितं प्रश्नोपनिष-
द्भाष्यं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । अद्यत्वेदान्तमता प्रश्नोपनिषत् इत्याद्यष्टोपनिषदानन्वतया च । अथ वदन्भिः प्रश्नै-
र्ब्रह्म, तदुपासनञ्च विवृतमस्ति । तथाहि मन्त्रा इति विधे वेदितव्ये, परा वैवापरा चेति उक्ता
तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिधेयेत्युक्तम् । सा च विद्या कर्णोद्घाता उपपन्ना कृषा च ; तत्र द्वितीय-
द्वितीयप्रश्नाभ्यां विव्रियते आद्या । उपधोः फलन्तु ततो वैराग्यार्थमिति प्रथमप्रश्ने स्पष्टोक्ति-
यते, परनिद्या च—अथ परा यथा तदुत्तरमधिक्यत इत्युपक्रम्य छत्वेन सूत्रकेन प्रतिपा-
दिता । तथापि यथा सुदीक्षादित्यादिभ्यस्तद्व्योक्तार्थस्य विस्तारार्थं चतुर्थः प्रश्नः । प्राश्नावोधनु-
रित्यवोक्तस्यार्थस्य स्पष्टीकरणार्थः पठः प्रष्टु इति पुस्तकमिदं आनन्दगिरिटीकोपेतमङ्गरभाष्य-
वर्धितं कलिकातादि—नन्दे मुद्रितमस्ति ।

End. देव सप्रकाशस्वरूप जे ॥ साची देवै सोई खोर देव खदेव साची विना
न सोई ॥ ८१ ॥

Colophon. इति साचीस्वरूप इति श्रीषट् प्रणीं निरने नाम भाषा पद्यिननोद्ध
दास निरञ्जनौ कथिते सम्पूर्णसमाप्तम् । श्रीसंवत् १८५२ ॥

विवरणम् । कासाक्षित् प्रसिदानास्तपनिषदां हिन्दीभाषासुवादप्रसक्तम् ।

No. 201. शिक्षा । *Sikshā*. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 4½. Lines, 8 on a page. Extent, about 40 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Poetry. Generally correct. Complete.

The *Sikshā* of Pāṇini is the orthography of Sanskrit Grammar, treating of the alphabet and the sounds of the letters.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । ॐ कथं शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्व्याने विद्याद् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥ प्रसिद्धस्यैव शब्दार्थमविज्ञा-
तमनुदिभिः । पुनश्चातं करिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥ निषट्टिपतुःप-
ट्टिर्वा यथाः श्रुमवे मताः । प्राज्ञये संस्तुते चापि सयं प्रोक्ताः श्रुमवाः ॥

End. शैनाक्षरसमाधानमधिगम्य मधेश्वरात् । कृतं च याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणि-
नये नमः ॥ येन शैना गिरः पुंसां विमलैः शब्दवारिभिः । तमद्याद्यानजं
भिन्नं तस्मै पाणिनये नमः ॥ विनयनमभिमुखनिःकृतानिमां पठेत् । प्रपतय-
सदा द्विजः । स भवति चतुर्धाऽप्युप-कीर्तिमाननुक्तं च सुखं सम-
श्रुते दिवोति दिवोति । ११ । ॥ शिक्षामाद्यात्मादान्तय वकारे सराय
यथा । गीत्यथो साद्योदानं चापेक्षु श्रुत एकादश ॥ ॐ ॥

विवरणम् । पाणिनीयशिक्षाग्रन्थोऽयं अथ यथोक्तां सरायां च नामतः सप्त्यात उच्चारण
मय भेदा दर्शिताः ।

This manuscript contains also a work on ज्योतिष or astrono-
my; a codex of the same description. It begins from the second-
half of the fifth folium and ends in the eighth.

अथ ज्योतिषं नाम कीर्ष्यपरोक्षि चन्द्रोपन्यो विद्यते तस्य पञ्चसङ्ख्या मार्वदे ।

Beginning. ॐ पंचसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं । दिनत्रयनमासाश्च प्रथम्य शिरसा
शुचिः ॥ प्रथम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वती । कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि
क्षमप्रदा मन्त्रात्मनः ॥ ज्योतिषामयनं कृत्यं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः । विप्राणां
सम्मतं लोके यज्ञकालार्थमिदमे ॥

End. वेदादि यज्ञार्थमभिप्रष्टाः कालानुपूर्वविहितानि यज्ञाः । तन्नादिदं
कालविधानमाहं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान्यो ज्योतिषं वेद सवेद
यज्ञानिति ॥ ० ॥ संवत्सरप्रपञ्चेन कार्याः कालाः दृश्यन्ते । एवं
चविता विपुलं यज्ञः ।

Colophon. इति ज्योतिषं समाप्तं । १५ । आ । १ । मयराट् ।

No. 202. कल्पसूत्रम् । *Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent, 1,124 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1767. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

All the manuals on the rituals of the Vedas have a common name, *Kalpa Sūtra*. They are also called *Srauta*, from *Sruti*, the Vedas. There are a good many of these *Sūtras*, generally called after the name of their authors; only the rules of *Māsākāchāryaya*, for the use of the rituals of the *Sāmaveda*, have still the old epithet, *Kalpa Sūtra*. This work has been already noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, No. 113, vol. i, p. 61; and No. 654, vol. ii, p. 81.

Beginning. श्रीरवेणाय नमःकार्थं कृत्रीज्योतिषोमोतिरावः षोडशिकः पञ्चरात्रो
ज्योतिषः । पञ्चवेदो ज्ञानान्न उपार्थो मायना नरः ।

End. कृत्रेण ज्योतिषोमेन वा, यथाश्रोमकृत्रेण यथाश्रोमकृत्रेण ।

Colophon. इति विपुवानायेते एव पूर्वे अहनी आहते वाभ्यामाहताभ्यामुत्तरा
खरामासः पू खेयामेकाग्रविंशो प्रथमस्त्रिसंवत्सरः प्रजापतेः सदस्यसंवत्सरं
विश्वरूपनामयनमिति सर्वाणि । इति कल्पेण वकादशोभ्यायः समाप्तः ॥
समाप्ता संवत् १७६७ वर्षे अपरपञ्चदि एकापि ह श्रीः ।

विवरणम् । वैदिक यज्ञकर्मनिष्ठादका वज्रविधा सूत्रग्रन्था वर्तन्ते । ते हि कल्पसूत्राभिधेयाः, नृतिचोदितकर्मनिष्ठादकनाम्नोत्तरेत्यपरपर्यायाश्च । तत्र प्रायः सर्वेषामेव सस्त्रनिष्ठापनुमानता दृश्यते, केवलं मयकाचार्यकृतसामवेदीययज्ञपरम्पराविधादकग्रन्थस्य कल्पसूत्रेत्याख्याया प्रविष्टिसूत्रस्यैव प्रथमोच्छेदः क्षणः । ग्रन्थोऽयमेकादशाध्यायैः पूर्णतमाद्य । तत्र प्रथमाध्याये प्रायश्चित्तप्रश्नतीर्थीनां, द्वितीयेऽभिहितं, सूरसाम, मन्त्रावनादीनां, तृतीये विद्वजितु, ब्राह्मणो-मादीनां, चतुर्थे वैश्वदेविक, वायव्य, प्रवारमाकमेध, सुमानिरः प्रश्नतीनां, पञ्चमे पुनस्त्रोम-धर्मोमोपसितोन्द्रोमप्रमुखाणां, षष्ठे मन्त्रातिरावाकमेधातिराव, हव्योमपवमानातिरावा-दीनां, सप्तमे चतुर्वेदाश्च जामदग्याश्च, जाठकाश्च, काशिकाश्च, पञ्चमारादीय, वज्रपादादीनां, अष्टमे ककुबदग्याश्च, विश्वजितातिरावनवमाश्च, कुक्षुरविन्द पञ्चराव, ब्रह्मोमदमरावादीनां नवमे वयोदमरावप्रश्नतीनां, दशमे मन्त्रावनाश्च, ब्रह्मोमदमरावादीनां एकादशे उपरुचान् ३४, ब्रह्मोमप्रथमाश्चप्रश्नतीनामुच्छेदोक्तिः ।

No. 203. कल्पसूत्रम् । *Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in the last preceding number. The manuscript contains the following special direction for the reader, in the colophon :—

इति कल्पसूत्रेऽध्यायस्य समाप्तोऽर्थः पञ्चः । कल्पसूत्रेऽध्यायस्य-
उच्छाः समाप्तः । यच्च यथाध्यायवाक्यानि चंडव्यसमाप्तो भवति (भवन्ति?) । तत्र पञ्चमसमा-
प्तिध्यायस्यानितं वाक्यं बोद्धव्यमध्यायो विरचितिरित्यर्थः । प्रतिचंडव्यसमाप्तो पूर्वावतारिका पूर्वं-
पौढिका । शुभं भवतु ।

No. 204. कल्पसूत्रभाष्यम् । *Kalpa Sūtra Bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 156. Lines, 13-14 on a page. Extent, about 5,000 śloka. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct, but not complete (only up to the 9th chapter).

A commentary on the above work, by Varadā Rāja.

Beginning. श्रीवसुधतये नमः । श्रीवसुधतये नमः । ॐ वसुधैव कुटुम्बकम् । तदस्य अथः सर्वज्ञानप्रधानभूतस्य विद्वत्सोमोतिरोदस्य पञ्चदश

प्रकृतिभूतस्य च मूढस्य हादशाचस्य माद्युषे नैर्दन्ति * * * तदुपजीव-
नेन क्लृप्तं नराण्येव कल्पितानि । अस्माभिस्त्वस्य प्रबन्धस्य कानुध्यायंतयो-
स्मावत् प्रयोगः सूत्रमाद्युषानुसारेण प्रदर्शये ।

End. माद्युषमित्येवैव यथामयनमुक्तं तस्य कृतिः पूर्वमेवोक्ता ।

Colophon. इति कल्पव्याख्यायां सूत्रेष्वष्टमोऽध्यायः आदिनो नवमः । * * *
दायेन लिखितम् पचा(वि?) १५५ । कल्पसूत्रभाष्यपत्रः ५००० ।

विवरणम् । वरदराजकृतं कल्पसूत्रभाष्यं । लिखितं । प्रत्योऽयं कल्पसूत्रभाष्येति च कथ्यते ।

No. 205. कल्पसूत्रव्याख्या । *Kalpa Sūtra Vyākhyā*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 102. Lines, 12 on a page. Extent, about 4,500 (in the manuscript 3,270) ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Correct. Incomplete.

A commentary on the *Kalpa Sūtra* of Maśaka, by Varadā Rāja. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii., p. 87, No. 664.

Beginning. औषधमैदाय नमः । अथार्चयः कल्पव्याख्यातयस्तस्यस्यः सर्वकृतु
प्रकृतिभूतस्य विषयं शोचोतिहोमस्य सर्वार्चयप्रकृतिभूतस्य मूढस्य हाद-
शाचस्य माद्युषेवेव कृतिरुक्तेवेति तदुपजीवनेन क्लृप्तं नराण्येव कल्पितानि
अस्माभिस्त्वस्य प्रबन्धस्य कानुध्यायंतयोस्मावत् प्रयोगः सूत्रमाद्युषानुसारे-
ण प्रदर्शये ।

End. अथवा पक्षधरारयति माधवं वा + + अर्थं न वा ।

Colophon. Nothing.

विवरणम् । औतिहोमाग्निहोमादिश्रौतकर्मविनियोगानां शास्त्रं देशाद्यविदेवतादीनां
प्रस्थापकस्य कल्पसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 206. आपस्तम्ब सूत्रम् । *Apastamba Sūtram*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old Proso. Generally correct. Incomplete (coming down to the 9th chapter).

No. 208. आपस्तम्बचयनसूत्रम् । *Āpastamba-Chayana-Sūtram.*

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, letters 46 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1800, Saka 1665. Appearance, old. Correct. Complete.

Āpastamba's aphorisms on *chayana*, or the method of setting up the sacrificial fire.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अग्निं वै वेध्यमाप्नोमावास्यायां सोमं मास्यामेकादकाशं
शोका ५ संभरत्यापोदामधिलक्ष्यैवे समामनन्ति, इत्युच्यते ।

End. पुरोहिता देवा देवानां देवादेशाः, पवित्राने शोपदिष्टं नवापनीत्येवे
निषादे तिथोराविषंयतो वैद्ये तिथोराज्ये तिथोवास्तुषो शान्तिपुलिषः
संवत्सरं न याचेद्गदीयमानं प्रत्याचक्षीत न चेत् संवत्सरं द्वादशां
द्वादशां ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वितीयचयनप्रश्नः ॥ अग्निः ॐ तदग्नौ मुक्तिप्रदोपश-
नराष्ट्रापेयमस्तु अगत् १८००, मास १९९१ बीरानी अथति श्रीगोपाक्षो-
जयति ००१ ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयचयनसूत्रं यज्ञीयाग्निचयनकार्यविषयकम् ।

No. 209. आपस्तम्ब सूत्रवृत्तिः । *Āpastamba Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 44. Lines, 10-11
on a page. Extent, letters 37 in a line. Character, Nāgara. Date,
not mentioned. Appearance, old, torn, and slightly worm-eaten in
parts. Prosa. Generally correct. Incomplete (up to the 9th Prāśna).

A commentary on Āpastamba's Sūtra, by Bhatta Rudra
datta, called Āpastamba-Sūtra Dīpikā.

Beginning. श्री उक्ताणि सोमाह्वोहि नित्यानि कर्माणि यानोह पवित्रं प्रवृत्तिं
याचकुराचार्योऽपेक्षामिदानीं प्रायश्चित्तप्रवचनमारभ्यते ॥

End. प्रथममावेष्टयत् तदुपजमानस्य मरणं सूचयेत्, अतस्तत्परिहारार्थं सर्व-
प्रायश्चित्तं कुरुयात् । सर्वप्रायश्चित्तस्य प्रायश्चित्तस्यास्मात् । नष्टमपठत् ।
(नष्टमपठत् ?)

Colophon. इति महद्भद्रप्रणीताया आपस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां नवमः प्रश्नः ॥
विवरणम् । भद्रप्रणीताया आपस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकाभिधेयापस्तम्बसूत्रवृत्तिः ।

No. 210. अग्निचयनम् । Agnichayanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 70. Lines, 11-12 on a page. Character, Nāgara. Dato, Saka 1663. Appearance, very old, decayed, slightly torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for lighting the sacred fire in the performance of Vedic rites, according to the rules of Apastamba.

Beginning. ॥ श्रीवक्रतुण्डं नमो । श्रीगुरुभ्योनमः । अग्निं वेद्यमाद्योऽनावध्यायां
शौचं मास्यमेकारकायां शौचाष्ट्रं संभरति । अद्यादिदीक्षापक्षे उक्ता-
सम्भारश्चन्द्रत्यागिवाकपय्यंनकर्मोऽपि वसन्ते यदा भविष्यन्ति तद्यौष-
ज्जमः कार्यः ।

End. इदमुक्तुं तेषां वसन्ते मासमे आचयनं यमग्निदोषं कुक्षीत्यंतं समानं यमि-
च्छावेदग्निः । अग्निं विना अनन्तरपन्थादि शौचमन्या यजेत । अपरेषु-
र्भवावस्था आनिषया ॥

Colophon. अग्निचयनं समाप्तं ॥ याके १९१२ दुर्गमो तपस्यावितपह्न्यां लिखित-
मिदं पुस्तकं काष्ठभट्टसंन्यासुरख्येन करवाडकचेने स्वार्थं परीक्षकाय च
सर्वसाहित्यानां । श्रीरामार्चयसु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बधनुषारिषी यज्ञीयाग्निचयनपद्धतिरियम् ।

No. 211. आपस्तम्बोक्ताग्निचयनम् । Apastambóktágnichayanam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 55. Lines, 8 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Nāgara. Dato ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Vedic rite, called Agnichityakratu, according to the rules of Apastamba, with a gloss, by Somapa, an inhabitant of Tilabrinta.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । अग्निं वेद्यमाद्यः अग्निमित्तोऽकाष्ठनं च्यंदिमुच्यते तत्-
संशोभान् ऋतुरप्यग्निरित्युच्यते छत्रवशा तं वेद्यमाद्यं च्यंदिमेवाग्निमुच्यते
यद्यमाद्य इत्यर्थः ।

End. आग्निचित्ये उक्त्यविषय इति चेत्तन् स च क्रमागोषं आग्निचित्यः कर्तुः
तव शौको ददाननभिषेकः स्यान् संसात्तावनयोर्नेह । यथोद्भूतभूतेषु

दर्भैः सूर्यमेव च । आग्नेयाद्यांपशोः काले विकल्पेन विधीयते । रक्षाद-
भ्रातृभूये वा श्लोकश्चात्रपि लभ्यते । रथा वैनिवृत्तास्तृहन्निवासिना सीम-
पेन हता हभिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे प्रथोमदृष्ट्या तास्तृहन्निवासिस्तथाभाप्रिचित्यक्रतुः समाप्तः
श्रीलक्ष्मणार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥ हरिः ॐ ।

विवरणम् :—तास्तृहन्निवासिसीमपहनदृष्टिसंहिताप्रिचित्यक्रतुविधियष्ट्यापस्तम्बसूत्रानु-
मतपदनिरियम् ।

No. 212. आपस्तम्बपशुप्रयोगः । *Āpastamba Paśu Prayogaḥ.* Sub-
stance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 11 on
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn,
and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

The work contains directions as to how sacrifices should be
performed with animals.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ सर्वान् लोकान् पशुसंख्याद्यभियजति वेन
यजमानः प्राहपि पौर्बन्मास्याममावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं ५ उवाच-
र्भेन्वाचीनोद्भौन् चारयमाणः पश्या चह प्राद्यानायस्य रेन्द्राग्नेन निवृ-
त्तपशुसंख्यां करोति पशुमारणे वेन संवत्सरे संवत्सरे प्राहपि यज्ञे इति
प्रथमारम्भे ।

End. प्राद्यानाऽहोर्ध्वयत वै । अग्ने नवेत्युपचारः ॥ अथ वे धीमि । रथि ॥
अरथीः चकारोय । अग्रागारं गत्वा आपतये निधाय इष्टादानादि
पूर्ववत् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बपशुप्रयोगः समाप्तः ॥ १० ॥

विवरणम् : यज्ञे पशुवृत्तिदानप्रथोमदृष्ट्यविधेयः ।

No. 213. आपस्तम्बोक्तदृष्टिप्रायश्चित्तिः । *Āpastambokta Ṭṣṭi-prāyaś-
chittah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 53.
Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Ap-
pearance, old, torn. Prose. Generally correct. Complete.

A work on expiating the sins of omission and commission, in
the performance of Vedic rites, as declared by Āpastamba.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः । विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । विधिश्चेन विहितमुच्यते
विहितस्याकरणेन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्मणा । प्रायो विनाशश्चित्तिः
शून्यान् विनष्टसंभानं प्रायश्चिन्निरिच्छुक्तं भवति । तथाच विध्यपराधे
यति तदर्धे यद् विहितमस्ति तदेवकर्मणं नास्ति चेद्वावृत्तिरोमः कर्मणः ।

End. अथमग्री पत्रां भविराजायेतां तदा भावतं यथोदमकपातं निर्वपेत् ।
देव्याद्यधिकारं आमावास्यां तत्त्वं पूर्वोक्ते याज्यानुवाक्ये येषममावास्यायत् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इहयः समाप्ताः ॥ * ॥ संवत् १८११ श्वे, अ, ५ ।

विवरणम् । अथ प्रथमं यज्ञप्रकरणोक्तकर्मज्ञानविहितस्याहविष्टेपस्याकरणादिजन्यपरा-
धयाय कति प्रायश्चित्तानि विहितानि, तथादावग्निहोत्रप्रायश्चित्तमुक्तं, ततो हर्म्योर्वभाष-
प्रायश्चित्तं, तत आशुक्तायमानुमनहविर्होत्रप्रायश्चित्तम्, तत आपस्तम्बोक्तहविर्होत्रप्रायश्चित्तं,
ततः यजुप्रायश्चित्तं, अथ होमप्रायश्चित्तं, ततः होमे रजस्रुताप्रायश्चित्तं, ततो धर्मप्रायश्चित्त-
मित्येतानि प्रधानानि चानि, चान्यानि वेषामङ्गभूतान्यप्रधानानि ।

No. 214. आपस्तम्बप्रायश्चित्तेष्टिः । *Āpastamba Prāyaścitteshtih.*
Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 44 (of which 1-23,
both inclusive, are wanting). Lines, 10 on a page. Extent, letters 48
in a line. Character, Nāgara. Date, 1793 Samvat. Appearance, old,
torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete,
except the first 23 folia.

Another copy of the work noticed in the last preceding
number.

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इहयः समाप्ताः १६ पुस्तकं * * * * संवत् १८२१ शीति
भाष्यमदि ११ ग्रन्थम् ।

विवरणम् पूर्यते ।

No. 215. विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । *Vidhyaparādho Prāyaścittih.*
Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 10-13 on
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only
a few pages wanting at the end).

Another copy of the work noticed last.

No. 216. विध्यपराधप्रायश्चित्तम् । *Vidhyaparādha Prāyaścittam*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 8-9 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

No. 217. क्वालयायनश्रौतसूत्रम् । *Kṣwālāyana-Srauta Sūtram*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. (*Pūrvashaṭka*, 60; *Uttarashaṭka*, 35) Lines, 10 on a page. Extent, 2,200 ślokas (*Pūrvashaṭka*, 1300, and *Uttarashaṭka*, 900). Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The S'rauta of Kṣwālāyana, a manual of ritual in the Sūtra form, in 12 adhyāyas.

Beginning of the Pūrvashaṭka. श्रीमधेशाय नमः । श्रीसरस्वत्ये नमः । श्रीश्रीशङ्करायनाचार्यभ्योनमः । ॐ श्रुतेस्तथा समाख्यायथा विताने शोभायति वक्ष्यामीद्वाधेयप्रवृत्तीन्मात्र वैतानिकानि इदं पूर्णमासौ तु पूर्वे व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तथास्मान्मादशं पूर्णमासस्योर्ध्वविद्यासमेतु श्रोता मन्त्रितः प्रागुद्गाहयन्नीषादवस्थामप्राकृष्टस्यो यज्ञोपवीत्याचम्य इतिषाद्विष्टारं प्रपद्यते ।

End of the Pūrvashaṭka. सर्वं तु शीचितोन्मिता इयमग्नौ चमरोप्योददक्ष यजनान् मध्विन्दवसानोऽपि यजते पीनराधेयिष्व...विहता ॥ १४ ॥

Colophon. इतिष्टारार्था नमः । श्रीकामोनाचार्यभ्यमसु ।

Beginning of the Uttarashaṭka. श्रीमधेशाय नमः ॥ ॐ न सनाशापुत्रा दीचोपसद एतेनाञ्जा सुत्यानि प्रातरनुवाक्यायुदवधानीयान्मान्यन्त्यानि यज्ञीसंयज्जानानोनराणि इक्ष्वाक्यमसह्यविषर्जने सन्धय भुवाः प्राप्तायाः समानानां सृज्जान्येव ।

End of the Uttarashaṭka. च एव जेतुः प्रथतिभावे प्रथतिभावे नमो नमश्च
नमः आचार्येभ्योनमः आचार्येभ्योनमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon. इत्याद्यज्ञायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः । उत्तरपट्कः समाप्तः ।

विवरणम् । श्रौते कर्मसूत्रस्य समाख्यानुसोदिनप्रयोगविज्ञानाय शान्तिमिदं प्रवर्तते । इदं हि
शास्त्रं पूर्वोत्तराभ्यां भाषाभ्यां विभक्तमस्ति, प्रतिभावं च बहुधायास्तुति । अध्यायानु कश्चिदभि-
विभक्ताः, कश्चिदाद्य प्रत्यध्यायमनियतसंख्या एव । अथ अक्षमसाद्यादिविहितश्रौतकर्मचामनुष्ठ-
नपद्धतिरभिहितः । अन्यस्यास्य कोऽपि परिशिष्टभागीष्यति । तस्य च परिशिष्टभासस्य श्रौत-
प्रसङ्गासङ्गतमेकाग्रार्थकत्वं सम्प्रमाणेनाचार्येणैव भासः सूत्रग्रन्थान्ते कारिकाकारैश्च प्रदह-
सन्निवेयितः, दृष्टिगता च भासस्यास्य दृष्टिरपि न लता । अतो बहुषु पद्धतिकेषु पुस्तकेषु
भासोऽयं न विद्यत इति प्रतिभाति । पुस्तकमिदं सहलिकमाधौयादिकसमित्या मुद्रितमस्ति ।

No. 218. आश्वलायनश्रौतसूत्रं पूर्वपट्कम् । *Kīwālāyana Śrauta Sūtram, (Pūrvashaṭkam).* Substance, country-made yellow and white paper, 9×4 inches. Folia, 109. Lines, 7 in a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855, Śāka 1720. Appearance, new. Prose. Generally correct. *Pūrvashaṭka*, or the first six adhyāyas. Complete.

Colophon. इति सूत्रं पूर्वपट्कं समाप्तम् । श्रीः । संवत् १८५५ । आषाढ मासः ११ ।
शनिवारः । शके १७१० । इदं पुस्तकं धन्यारोपनामकनारायणभट्टेन
लिखितं साधे पटोऽ(?)पकाराद्यं काष्ठमैत्रयः प्रसन्नोऽयुः । विद्येश्वरप्रभो-
ज्युः । शनिवार(?) प्रसन्नोऽयुः । रामः ।

विवरणसूत्रपूर्वमेव ।

No. 219. आश्वलायनश्रौतसूत्रम् उत्तरपट्कम् । *Kīwālāyana Śrauta Sūtram, (Uttarashaṭkam).* Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 53. Lines, 8 in a page. Extent, 900 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1658. Appearance, old. Prose. Correct. *Uttarashaṭka*, or the last six adhyāyas. Complete.

Colophon. इत्याद्यज्ञायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः । श्रीरायः । संवत् १८१८ पक्षे

विशेषादि १० बार मङ्गलवार ॥ श्री ॥ श्री ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
श्रीमदाजीदासोदरस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परोपकारार्थं ॥ द्रुमं भवतु ॥

No. 220. **ध्यात्राणां यन्त्रोत्पत्तिः ।** *Kāwālāyana Śrauta Sūtra-*
writtih. Substance, country-made, yellowish-rod paper, 9×4½ inches.
Folia, 500 (the first six chapters contained in 297, and the next six
in 203 folia.) Lines, 9-11 in a page. Extent, 9,000 slokas (Part I,
5,500, Part II, 3,500). Character, Nāgara. Date, Śāka 1607, and
Samvat 1741. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

The Sūtras of Kāwālāyana, with a gloss by Nārāyaṇa.

Beginning of Part I. श्रीमद्योगे नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥

प्रज्ञानानन्दमूर्तिः सकलदिनतिथः सर्वदा सद्यन्त्याः

सर्वस्मान् संप्रकाशः स्मिरचरनिष्ठः प्रत्यगात्मा सदेव ।

श्रीमत्प्राज्ञेतिपादाः शुद्धिभवननिदिध्यासवैराग्यसंभ्यः

स नष्टा विष्णुरीशः सकलमपि जगत् सर्वदायादृशो(श्री?) नः ॥ १ ॥

गुणदोषविनिर्मुक्त संप्रकाशमनाकुलम् ।

मन्त्रोरसोपभोगन्दे नमामि नष्टा प्राचलम् ॥ १ ॥

आत्मज्ञानसूत्रस्य भाष्यं भगवता कृतम् ।

देवसानिधिसाक्षेण विश्वीर्यं सद्माकुलम् ॥

ननुप्रसादान्मवेदानीं शिष्ये कतिरीदृशी ।

भारायसेन मार्गेण नरसिंहस्य कृतम् ॥

अथेतस्य सत्त्वज्ञायस्य विज्ञाने योग्यपत्तिं वक्ष्यामः । लोके यानि प्रत्याख्यायं प्रयोगशास्त्राणि
सर्वानि तान्मुद्राजीपयितव्याः अध्ययनविध्यादिप्रज्ञानात् प्रत्याख्यायमद्वयं प्रतिपद्धानि ॥ तथा-
द्वादिनोरनुष्ठानकृतमानन्दार्थमध्यशब्दो द्योतयति । एतस्मिन् शब्दो निवित् द्वैतपुरोदजुतापवा-
सिद्धिमन्त्रानाम्निरेयमाह्वयचरितस्य आकलस्य वाक्कलस्य आख्यायकस्य एतदाचलायन-
स्य नाम प्रयोगशास्त्रमित्यथेदप्रसिद्धं सम्प्रतिशेषं द्योतयति । समाख्यायकस्युत्पत्तेः । एतस्मिन्
सम्यग्भाष्यस्युत्पत्त्येदं शास्त्रं न चित्तानां सम्यग्भाष्यसरचित्तानामिति । वितता अद्रष्टो यस्मिन्निति
श्रीतत्त्वज्ञानं अद्रिष्टोवादि वितानशब्देनोच्यते । समाख्यायस्य विज्ञानं इति विशेषणम् । श्रीदे-
वेष चित्तरचितस्य मार्गेण शुद्धिस्तन्मेवेति ज्ञायने । योग्यपत्तिः । प्रयोगपत्तिः प्रयोगपरिचयः
प्रयोगसूत्रमित्यर्थः । तां वक्ष्याम इति शुद्धिद्वयेन शास्त्रं प्रतिपाद्यमिति दर्शयति ।

End of Part I. किञ्चाविष्टता विभक्त्याभ्यामविकारा उपार्गुलरचितकेवलमग्नि-
देवताप्रधानसिद्धलक्ष्मीयाश्चानुवाक्याद्यानिदिशन्ते नास्तिदित्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon. इत्याद्यस्त्रायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥ • ॥
अपिचलिन्दुशकेपिन्नुवान्दे चीनरायणे । शुभेऽसिते दशम्यां च भौमाद्विन्या
समापितं । कार्या विधेमाप्यमधु ।

Beginning of Part II. श्रीनयेनाथ नमः । स्वार्था अधिकारोऽयं । अहमाध्याय-
परिसमाप्तेयं दृश्यति नत् सवेविति वेदितव्यं । उक्ता दीचीपसदः । एका-
हप्रथया संवत्सरदिन्यादिना यथा सुखीपसद इत्येवमन्तं तेन दीचाः
स्वार्थासुक्ताः उपसदस्यतुभिर्गतिः संवत्सर इति स्वार्थासित्युक्ताः तत्र
वचनं प्रकृतिप्रसदीचीयसदः संख्यानिष्टमर्थे ।

End of Part II. अतएव भगवान् सूत्रकारः श्रोतानि कर्माच्छ्रुत्वा अतो ब्रह्मणे नम-
स्कारं कृतवान् । तेन भगवतोऽप्येवमेवाभिप्राय इति सूत्रवे नम आचा-
र्येभ्यो नम आचार्येभ्य एव ब्रह्मणे नमस्तुत्य आचार्येभ्यो नमस्कारं कृत-
वान् । सोऽयमस्य शास्त्रस्य अर्थसम्प्रदायावच्छेदो अस्माभिरभिमतं तेन
स्वमनोवीके अयमि भगवता दर्शितः । तेन कारणेन । नमः शौनकाय
नमः शौनकाय । भगवानाचार्यः स्त्राभिमतव्येहं शौनकाचार्यं नमस्का-
रोमि । वतुः कर्त्तव्यदितिः शास्त्रसमाप्तिस्तुचनावो ॥ श्रीरक्षु ॥

Colophon. इत्याद्यस्त्रायनश्रीनयनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ समाप्तेयं
इतिः । संवत् १७३१ । मके ११०१ (११) । भाव संवत्सरे उत्तरायणे पुष्यशुक्ल-
पक्ष्यां भौमवासरे पूर्वभाद्रपदा नक्षत्रे षष्ठ्यां नरेवकारणे कार्या छि-
न्तिमिदं पुस्तकम् मञ्जरीपनामकहिन्दुदौ नरसिंहभट्टेन साधे परायेण ।
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु श्रीरक्षु ।

विररयम् । नरसिंहछनुना साधेव नारायणेन विरचितेयं इतिरायस्त्रायनश्रीनयनसूत्रम् ।

No. 221. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Āśvalāyana Sūtravṛttih*. Sub-
stance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 213. Lines, 10
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833, Sk. 1693. Appear-
ance, old. Correct. Incomplete (containing the *Pāruśhasika*, or the
first six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं षडोऽध्यायः पूर्वाह्नः समाप्तिमम-
मन् । श्रीसंवत् १८२१ ॥ शके १९९८ भाद्रपदाधिककृष्णपक्ष्यां चन्द्रे
श्रीकाम्यां बृहस्पतेन लिखितं ग्रन्थमस्तु ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥
श्रीराम ॥ श्रीराम ।

No. 222. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 134 Lines, 10 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833, Sk. 1098. Appearance,
old, slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (containing the
Uttarashaṭka, or the last six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं द्वादशोऽध्यायः ॥ १९ ॥ समा-
प्तिममः ॥ श्रीसंवत् १८२१ ॥ शके १९९९ ॥ आश्विनकृष्ण १४ ॥ धर्मो
श्रीकाम्यां बृहस्पतेन लिखितं ॥ ग्रन्थं भूयान् ।

No. 223. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made yellowish paper, 8×3½ inches. Folia, 75.
Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1663.
Appearance, old Correct. Incomplete (containing the *Uttarashaṭka*,
or the last six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं द्वादशोऽध्यायः ॥ ग्रन्थमस्तु संवत्
१९९१ समये भाद्रपदपक्ष कृष्ण्यां लिखितमिदं पुस्तकं श्रीनयानिनाराय-
णेन सार्वं परार्थं चेति कृष्णार्पणमस्तु ॥ ४ ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ ४ ॥ त्रिप्रे-
क्षयाय नमः ॥ ४ ॥ आम्नपूर्वायै नमः ॥ ४ ॥

No. 224 आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 127 (of which
fol. 129 is wanting) Lines, 9-17 in a page Character, Nāgara.
Date, not mentioned. Appearance, old Generally correct. Incom-
plete (containing the *Uttarashaṭka*, or the last six *adhyāyas*.)

No. 225. आश्वलायन सूत्रशास्त्रा । *Āśvalāyana Sūtra-Vyākhyā.*
Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 43. Lines,
9-17 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance,
very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose.
Generally correct. Incomplete (up to a portion of the second chapter).

An explanatory gloss on *Āśvalāyana's* aphorisms, by *Varāha-kāya Devatrātā*, a name quite strange; in fact, this is the only work that has come to our knowledge under such authorship. The manuscript is in the handwriting of different copyists, so that it may be easily seen that some of the original folia have been subsequently replaced.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । श्रीगुरुवे नमः । श्रीमहाशक्त्यै नमः । हरि ॐ नमः ।
एषो आश्वलायनसुत्र आवेति अथ एष सन्नापि कर्माणि । अथान्यथा-
योग्येव तदर्थमुद्दिष्टं अथाध्यापयति यजते याजयति अथानन्तरं प्रा-
ज्ञावेदंशोविधीयते यज्ञेन वेदिकं पक्षं अग्रायादि आनुष्मिकं पक्षं
छन्दादिप्राज्ञास्य अग्रायमेवेति सन्नापयन्ते यस्य सार्थयोग्यानुष्मै चो
भागा इति प्राज्ञासम् ?

End. ? (अष्टमनादन्तो नास्ति) ।

Colophon. The manuscript being incomplete, no real colophon is to be found. The words written at the end of the first chapter are :—

इत्याश्वलायन सूत्रशास्त्रायां बराहकायदेवनामस्य द्विती प्रथमोऽध्यायः ।

No. 226. आश्वलायनप्राधानप्रयोगः । *Āśvalāyanādāhāna Prayōgaḥ.*
Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 100. Lines,
10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1800. Appearance,
old, and partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, called *Dīpikā*, by *Mahatāchāryaya*, for the performance of the rite of establishing the sacred household fire, according to the rules of *Āśvalāyana*.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । य एषो विविधैर्देवैरिच्छते विविधाभिधः सङ्ग्रे नमः
ऋतुभुजे विध्यते प्रथमिच्छते ॥१॥ आश्वलायनप्राधानप्रयोगस्य प्रदीपिका ।

क्षियते मन्त्रार्थेण दक्षिकाराधुसारतः । अथैतस्य समाम्नायस्य विधाने-
योगपक्षं वक्ष्यामः ।

End. अन्यत् सर्वं पौर्णमासवत् पौनराधेयिकी आविष्कृता इति वचनात् पूर्वा-
कृतिपक्षे श्रुतानामप्रयोगः । इत्युच्यते ।

Colophon. षष्ठोऽध्यायः समाप्तः संवत् . . . मीति कुनामदी १ वद देशः दुः
भाग आचरन्महा यथाऽऽः शुभमशु । एतमष्टमं करपनामकी पोषी,
विपदा पान्यमानां प्लान्तिर्यजमानापदं ॐ तस्य ज्ञायात् या इज्जरेवा
दमपदा धृताः । ॐ यो मौनमोभारदाजसेन मरं सोमे आषान् महेन्द्रं
यजेत् । पूर्वेकारिकावशेन ॐ मौनमो भरदाजयेति महेन्द्रयाजिनः, अथै
इन्द्रयाजिनः । इति विधिरत्ने । दक्षिणार्नां चतुर्भां पक्षविंशतिधातनं ।
दद्यान्ममादीनामकर्तुं पुत्रपात्रकैः ।

विवरणम् । मन्त्रार्थाव्यविरचितदीपिकासहितमाचक्ष्णायनप्रयोगसूचम् । षष्ठ्याध्यायकम् ।
तत्र प्रथमेऽध्याये आग्राधेयस्य प्रयोगः, द्वितीयेऽध्याये पाषमानेष्टादयः समाख्याताः । तार्त्त
दशपौर्णमासिकमेव प्रधानं, दशपूर्वमासाविहीनां प्रकृतिरिति वचनात् । तृतीयेऽध्याये चतु-
र्मास्येषु कापिठलपत्रप्रयोगः, चतुर्थेऽध्याये सप्तविंशतिद्वितीयाः सोमप्रयोगः, पक्षमे प्रातरनु-
वाकादिप्रकरणम्, षष्ठे अग्निहोमादिप्रकरणम् ।

No. 227. आचक्ष्णायनमहाव्रतं । Kāśwālāyana Mahāvratam. Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches Folia, 15. Lines, 11 in a
page Extent, 29 letters in a line Character, Nāgara. Date, Samvat
1728. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The work contains directions for the performance of the
Mahāvratā rites in honour of Mitra and Varuṇa, by Kāśwālāyana.

Beginning. ॐ नमः भगवते वासुदेवाय अथ महाव्रतस्य सुत्याजानि शौचप्रयोगः
कथ्यते । सामिषेनीषु, गोषिष्येण्यसोमस्यो १ प्रथु पा इति षट्कं सप्त-
थीः शोनादेवो अवाजीवाजेषु ।

End. अथै मरुद्भिरिति यजेत्, यथाकाशे अवष्टये प्रेक्षं चरेयुः संदरेपुष्टयो ।
इति आचक्ष्णायनोक्तमहाव्रतम् । ॥ १०५८ वैशाख कृष्ण १२ गुजरा
अशेषि अर्चना सुरे सैन्धे ।

विवरणम् । आचक्ष्णायनकृतं महाव्रतं मित्रावरुणाभ्यर्चनप्रयोजनकक्षौचविधयकप्रवर्तिमम् ।

No. 228. आश्वलायनमहाव्रतम् । *Āśvalāyana Mahāvratam*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 20. Lines, 10 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The same as the foregoing.

No. 229. महाव्रतप्रयोगः । *Mahāvratā Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 12-13 in a page. Extent, 300 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Mahāvratā ceremony. Anonymous.

Beginning. श्रीमहेश्वर नमः । महाव्रतस्यैकादश उच्यते । महाव्रतस्य पञ्चविंशति-
मित्याधारश्च द्विचित्रिभिरध्यायैरुच्यते । अत्रापि प्रारम्भवाक्यादि-
उद्गमं आपमोदपाकरणात् ।

End. खान् खान्ग्रीन् स्यो स्योरस्योः समारोप इत्यमनीयेनाग्निहोत्रेण
संख्येन यज्ञोक्तेन दक्षिणेन हृदयनामा अग्निर्भिः हना से से गृहेऽग्नी
..... हना घान (?) नमः श्रीवामघो परस्माः पूर्वेषामेव संतिष्ठते
महाव्रतम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ श्री । श्रीहृदयार्पणमस्तु ॥ १०० ॥

Colophon. ? (अधिमन्त्रावलि)

विवरणम् ' महाव्रताभिधीकृत्यविशेषस्य प्रयोदशवृत्तिरियम् ।

No. 230. महाव्रतहोत्रप्रयोगः । *Mahāvratā Hantṛa Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1777. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priest in the Mahāvratā ceremony according to the rules of Āśvalāyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमहेश्वरवाचोऽग्रे नमः ॥ अथ महाव्रतस्य क्रमार्चनि होत्रप्रयोगः ।
महाव्रतस्य पञ्चविंशति चामिषेन्द्रेणविंशतो प्रागुच्यतेनमोः । पवित्रादि
मिति चतस्रः ।

End. उच्यते वाचोऽग्रे देवेभ्य आहुता दत्ता । इति ब्राह्मणम् ॥ अग्नेर्देवहि-
रिति वाच्या । यदावाचमवश्यं । देहं चरेत्तु संदरेत्तु इषोः ।

Colophon. इत्याश्वलायनं महाप्रमं श्रीं समानं । लिखितमिदं पुस्तकं संवत् १०००
 वैशाख वदि १० गुरौ साधारणसंवत्सरे ॥
 विवरणम् । आश्वलायनमतानुगतमहाप्रम-यज्ञीयश्रौतकर्मप्रयोगनिषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 231. आश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिका । *Āśvalāyana Sūtra Vṛtti Dīpikā.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia 4. Lines, 13-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1783, Sāka 1648. Appearance, old. Prose. Correct. Complete, (only a fragment of the work).

The codex under notice contains a portion of a gloss on the *Sūtra Vṛtti* of *Āśvalāyana*, by *Traividyaśriddha*, an inhabitant of *Tālabṛnta*, treating of the *dwādaśāha* ceremony.

Beginning. श्रीशस्त्रे मम । अथ सर्वाचीनाम् प्रह्वेरचीनस्य द्वादशाक्ष प्रयोग
 उच्यते ॥ तत्र प्रथमं श्रुत्युच्यते । प्रत्यक्षमाश्वलायनं द्वादशोपसदः
 द्वादशमस्तुतानि प्रातरनुवासादिपञ्चीयानामानि ।

End. यन्नायन्तावः देवोवाः । समिदमग्निं इति वचं जातवेदस्य द्वे प्रज्ञानि-
 वित् । आपोचिकीयादिभस्मानमग्निदोमेन ॥ समाप्ति इत्युच्यते ॥

Colophon. आश्वलायनसूत्रस्य इतिरेषा प्रकाशिता कृता वैविद्याश्वेन तादृशमभिवा-
 चिना ॥ संवत् १०८२ मन्वे ११४८ गुरुवारे लक्ष्मणनामसंवत्सरे पौषकृष्ण
 ११ मंदाश्वरे गजरोपमानकवामसरसति भद्रस्य छत्रुरामेव निमित्तं
 उत्तरपदकस्योभिज्ञा ? ।

विवरणम् । पुस्तकमिदं दीपिकाश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिकाया अचीनद्वादशाश्वलायनानि
 वयं चमिमेवमानम् ॥

No. 232. बौधायनोपनिषत्सूत्रम् । *Baudhāyana's Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (a fragment only, viz., the eleventh book of the work).

The eleventh book of *Baudhāyana's Kalpa Sūtra*, treating of the three Vedic rites—*Dwādaśāha*, *Atirātra*, and *Bājapeya*.

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रोपनिषत्सूत्रम् । अथ यथाक्रमं द्वादशाक्षान्तिरावभाज-
 पेयानां वर्धनमस्ति । पुस्तकमिदं दर्शपूर्णमासस्याख्यापुस्तकेन सङ्केतन निषदम् ।

No. 233. बौधायनकल्पसूत्रोद्यः(?)द्वितीयः(?)प्रश्नः(?) । Baudháyana Kalpa Sūtrīya Dwitīya Praśna. Substance, country-made white paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 18. Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara Date
 Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The second book, or question, of the Baudháyana Kalpa Sūtra, treating of the Agnyādhāna rite.

Beginning. श्रीमशमपतये नमः । अथोपस्थादरुषं विश्वायते ऋतुकामं कामपीत यज्ञानादो यज्ञानकाममिति ।

End. चन्तिष्ठते एव इष्टिः संपूर्णेषावविदुःकमादिष्टजवे व्रतमथ पीर्यसाचाव-
 सधाभ्यां यजते संतिष्ठतेऽग्राधेयं संतिष्ठतेऽग्राधेयं ॥ १८ ॥

Colophon. इति बौधायनीये द्वितीयः प्रश्नः खलम् ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रोद्यद्वितीयः प्रश्नः अग्राधानविषयकः ।

No. 234. बौधायनप्रवर्ग्यसूत्रम् । Baudháyana Pravargya Sūtram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 10-11 in a page. Extent, 350 slokas Character, Nāgara Date, not mentioned. Appearance old. Prose. Correct. Complete.

A part of the Sruta Sūtra of Baudháyana, treating of the Pravargya ceremony. See Mitra's *Notices*, No. 661, vol. ii, p. 86.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः ॥ प्रवर्ग्यं संधरिष्यद्गुहकस्ययवे आदिरीमोद्वरी वैश्वी वैकंकी वाधिं आमसाचीं वारविसाचीं श्रीभयतः अदंशभावितां भरहीया । At fol. 19 (b) उदृत्य तत्र च आधित्यसाधनं यमुप-
 तिष्ठत एममुत्पत्यमसम्यङ्मुचनिगायन् न असमग्रेदेमेषु प्रवीच इति अथा-
 द्ग्रीभदेमं मलाग्रीभदेमं उत्तरमर्धनिमपर्थमिति अत्रोनामः पवतां मानरिचेति ॥
 १६ ॥ अथ प्रायश्चित्तानि आध्याये ।

End. अग्निमभिश्रन्त्यग्निरसि वैश्वानरो यान्तेवेनानूवाकेन च वो वेऽग्नेर्दक्षिणं
 ददाति व्रतं स हवमन्निहर्कं वा ॥ १७ ॥

Colophon. इति बौधायनीयधर्मप्रज्ञः समाप्तः ॥ नीरस्तु शुभं भवतु ।

विवरणम् । बौधायनीयश्रौतसूत्रान्तर्गतं प्रथमं सूत्रम् । मिस्रको (पं १११ पं ११ पं ८१) द्रष्टव्यम् ।

No. 235. बौधायनचातुर्मास्यसूत्रम् । *Baudhāyana Chāturmāsya Sūtram*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 8-13 in a page. Extent, about 400 ślokaś. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A portion of the *Kalpa Sūtra* of *Baudhāyana*, treating of the *Chāturmāsya* or seasonal sacrifices. See *Mitra's Notices*, No. 865, vol. ii, p. 270.

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिनिष्यक्तं बौधायनसूत्रं तदीयकल्पसूत्रान्तर्गतम् ॥ मि (पं ८१ पं ११०) द्रष्टव्यम् ॥

No. 236 बौधायनयजमानसूत्रम् । *Baudhāyana Yajamāna Sūtram*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Extent, about 60 ślokaś. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Some aphorisms on the duties of the *Yajamāna* or the sacrificer by *Baudhāyana*.

Beginning. यी । अथोपवसथा येदृशि यज्ञोपवीत्यथ आचम्य यजमान आचन उपविश्य निरः पविनमय आधासति यश्चक्षतेतीरोधीयः ययधीः धर्मत्वाच्चनो यमिध आद * * * स्वे मनपवे त्वं वरिष्यामि वे ।

End. प्राङ्मुख्यं जपति ओषा आग्ने विन्द प्रकाश एभ्यः ज्ञातारं नित्यं प्राङ्मुख्यं स्तपयित्वा वा इति संश्रियन्ति ॥ ८८ । अक्षय्यं करिष्यन् ॥

Colophon. इति बौधायनीययजमानसूत्रं समाप्तम् ।

विवरणम् । बौधायनकल्पयजमानकर्मान्यनाप्रतिपादकसूत्राणि ।

No. 237. बौधायनपशुसूत्रम् । Baudhāyana Paśusūtram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 8-9 in a page. Extent, about 290 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old, the writing of the last two pages entirely effaced. Prose. Correct. Complete.

The Paśu Sūtra of Baudhāyana, treating of the animals that are sacrificed in a Yajña.

Beginning. यौवरुतै नमः । ययाना ययानाधो भवति च उपकस्य पौतुनान् परि-
धीन् मुत्तमुत्तु-मुत्तुमिति जगं ययानाधो ययानाधो नमः इमे हे रणे
दिगुधा च दिगुधा च ।

End. Illegible.

विवरणम् । बौधायनसूत्रं यजुर्वेदप्रयोगसूत्रकं सूत्रम् ।

No. 238. पशुसूत्रम् । Paśu Sūtram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 (of which the first three folia are wanting). Lines 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first three folia).

A part of Kalpa Sūtra treating of the Paśu sacrifice by Baudhāyana.

Beginning. अष्टितम् । (Wanting)

End. अष्टितम् । (Not legible.)

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्राज्ज्ञेयपशुयज्ञप्रवचनविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 239. बौधायनप्रयोगसूत्रम् । Baudhāyana Prayogasūtram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 14. Lines 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, very old, writing effaced and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a small portion of the second prāsna only).

Aphorisms of Baudhāyana directing the performance of the new and full moon sacrifices. In fact this work may be considered as a part of the author's Kalpasūtra.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । आमावास्याय वा पौर्णमास्येन वा जपिषा यज्ञ-
माशोभवति स पुरस्तादेव जपिरात्मन्वन(आत्मन्वान?)मुपकल्पयते, एकादेन
वा द्वादशेन वा यजनं वै प्राप्नुवन् भवति ।

End. समान उपस्थानः । अथ कथं वा चमसं वा । अथ भृगैरमाह ।
अथादत्ते दक्षिणोऽश्वस्याक्षौ संघुर्वा भुवेन जुष्टं । अयेनां तदेव ।

Colophon. इति बौधायनीये प्रथोमसूत्रे प्रथमः प्रश्नः । जपिः जपति ।

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतदशपौर्णमासप्रथोमविषयसुसूक्तम् ।

No. 240. कात्यायनसूत्रम् । Kātyāyana Sūtram. Substance, country-
made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 81 (of which the first is wanting).
Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned.
Appearance, very old, decayed, and writing effaced slightly in parts.
Prose. Correct. Complete (except the first folium).

The aphorisms of Kātyāyana on Vedic rites, divided into 26
adhyāyas.

Beginning. अष्टितन्नादादिवाक्यं नास्ति ।

End आवाहयिषी चेति इतिधर्म्यवचनं मयिन्वदितिकवचनं त्रिषः संदधीति
महाव्रतम् वै चानास्ति * * * * आध्याय आध्याय इत्येनाम् ॥१॥

Colophon. इति कात्यायनसूत्रे षड्विंशतमोऽध्यायः ॥ सुभक्तम् ॥ ४ ॥

विवरणम् । कात्यायनसूत्रम् । विषयस्य यज्ञानुष्ठानविधिः ।

No 241. कात्यायनहौत्रसूत्रम् । Kātyāyana Houtra Sūtram. Sub-
stance, country-made paper, 9 x 5 inches. Folia, 22 on the whole, but
marked separately. (From the beginning to a portion of the third
chapter, there are six consecutive folia, then the paging begins with
unity and is continued to 17. In the latter system, folium 15 is want-
ing.) Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat
1821. Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and writing effaced
throughout. Prose. Correct. Complete (except the defect above
mentioned.)

The aphorisms of Kātyāyana on the duties of the Hotri priest, complete in five chapters.

Beginning and End. आद्यं सप्ताक्षरम् अक्षरैश्च ।

Colophon. इति होत्रिके षष्ठ्योऽध्यायः संवत् १८११ शके १९८१ मिति वैशाख-
शुक्लतृतीया १ पुष्यमासरे लिखितं काम्यं मध्यमांशादयज्ञान्तं ।
ग्रन्थस्य ॥ १८० ॥ श्रीगोपाध्याय नमः ।

विवरणम् । कात्यायनहोत्रसूत्रम् विषयस्य होत्रिकस्य ।

No. 242. कात्यायनसूत्रभाष्यम् । Kātyāyana Sūtrabhāṣhyam. Substance, country-made paper, 10½ x 5 inches. Folia, 39. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Correct. Incomplete, (a fragment containing the eleventh chapter only).

Kātyāyana Sūtra with the Bhāṣhya of Karkopādhyāya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अत्ययं संतु विधितुं माघायैव ज्योतिर्होमोऽनु-
विहितः । इदानीं पुनिसम्प्रदायवधरे प्राप्ते द्वादशाक्षी विधीयते तत्र
तृतिपाठः सर्व्वदा वै देवा अपि यजमा आसुरित्यपास्तपशुविधानं
द्वादशाक्षी तान् वै ददो षड्भ्यो यज्ञोपात् पूर्व्वे अथ इत्येवमादिमन्त्र
पाठोपि च ।

End. कलमिन्तरे पुनर्पाठिष्यामि नैव शब्दंति ॥ ३ ॥

Colophon. इति श्री कर्कोपाध्यायकृता कात्यायनसूत्रभाष्ये रक्षादसोऽध्यायः ॥ ३ ॥
अथाध्या(य?) एवुरामसा पुस्तकं कर्कपूर्यादेम् ॥ ३ ॥ श्री । ३ । श्री ३ ।
० । ० । श्री । ३ ।

विवरणम् । कर्कोपाध्यायकृतं कात्यायनसूत्रभाष्यम् पूर्यादेम् । (आदितः अष्टितस्य) ।

No. 243. कर्कभाष्यम् । Karkabhāṣhyam. Substance country-made paper, 10 x 4 inches. Folia 299. Lines, 10 in a page. Extent, 7450 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1824. Appearance, old torn, worm-eaten and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete, (containing the first half only).

A commentary on Kātyāyana's Aphorisms on the performance of Vedic ceremonies by Karkopādhyāya.

Beginning. ॥ ॐ नमः श्रीरघोचराय ॥ अथोषु रंघ(धर्मोत्त?) विदेकनिर्दिष्टा,
धर्मधनिःप्रेयसिदिदितवः । समस्तमाध्यायं सुतत्त्वोपधका अयम्नि कात्या-
यनपादपर्यवसः ॥ १ ॥ अथातोऽधिकारो व्याख्यास्यत इति सूत्रमेव ।
माध्यायनारचमन्त्रप्रयोगनाभिधानं पौर्वाभाषादौ कृतमिदानीं पदपदा-
धर्मावस्थाप्यार्थं क्रियते ।

End. वा द्वाचिदेन परमानार्थं तु समाप्ते चवने द्वाचिदेनैवेति ॥ लघून्निहारे
तरे पुनश्च यथासं धिष्टानेवमेवाव्यति(अव्यति?) ॥ अथाध्यायकं-
कृतो कान्तोयसूत्रभाष्ये व्योतिष्टोमः समाप्तः ।

Colophon एकादशोऽध्यायः समाप्तः पूर्वार्धे (रं ?) समाप्तः (' ?) द्वाभ्यस्य ॥
संवत् १८१३ चमेनाम वैशाखशुद्धे शुक्ल द्विचिदं मनोगिता ।

विवरणम् । कात्यायनश्रीतत्त्वोपधकाध्यायस्य पूर्वार्धे पाठ्यायकृतं भाष्यम् ।

No. 244 पुराणभाष्यम् । *Pūrāṇa Bhāṣyam.* Substance, country-
made paper, 9½ × 4 inches. Folia 38. Leaves, 10 in a page. Character.
Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Prose. Correct.
Complete.

A commentary, by Yājñika Devakrishna, son of Prajāpati,
on an appendix of Kātyāyana's aphorisms on Sacrificial Fires.
As the appendix treats in detail of some important matters
omitted in Kātyāyana's work, it is entitled *Pūraṇa*, or the Sup-
plement.

Beginning. ॥ श्री महाशयपते नमः ॥ द्वैमातुरं नमस्कृत्य सर्वभाषितदायकं ।
इहकापूरयसाहं कुर्वे विदितिरुज्ज्वलं ॥ १ ॥ अथातः सुपर्षित्यष्टाग्रे
कान्तोयसूत्रमेव ऋजुपर्षिसानुव्याख्यातः । अथायमर्थो महत्कार्यः ।
आनन्तर्यामी वा । अथवा कात्यायनसूत्रोपन्यासानन्तरं । अतः-
शब्दो ज्ञेयः । यस्मात् कात्यायनसूत्रे अग्निः कार्त्तवेत्तो वाचि ।
किञ्चिद्वक्तव्यमवशिष्टमस्ति । अतोऽतोरग्रेयसमन्त्रिकांतोयसूत्रमेवं वय-
मनुव्याख्यास्यामः ।

End. तिर्यग्मनुवाके यथा उद्भूतस्य दृष्टका उपधीयते स्वमवापीत्यर्थः ।
अथ राजानो महत्समाचरति । अथुतश्च सदस्यश्च मनश्च मन्त्रिं (तिः?)
तथा । चतुर्लोकं भाषित्वायाग्रेष्वक्षेपे च मुनये नमः ॥ इति ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमहाद-स्यपति-विरचित्चिन्मयात्रिकयोप्रजापतिपुत्रशान्तिदेव-
कृष्णकृतार्था(?) पूर्यभाष्यं समाप्तं ॥ श्री सम्वत् १८११ ॥ ॥

विवरणम् । महर्षिकान्त्यायनप्रबोतयज्ञकर्मप्रयोगसूत्रेणाग्निः कार्त्तुर्न . नोत्तमतत्तन्-
पूर्यभाष्यं कानिचिन् पूर्यसूत्राणि सन्ति । तेषामेव पूर्यसूत्राणां
श्रीशान्तिदेवकृष्णकृतार्था व्याख्या ।

No. 245. *Śāntāyanaśrānta Sūtra Bhāṣya* (together with the text). Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 251. Lines, 10-12 in a page. Extent, 8,000 slokas. Character, Nāgara Dale, Samvat 1769. Appearance, old, worm-eaten, torn, and decayed, especially towards the end. Prose. In- correct. Complete.

A commentary on the *Lāṭyāyana Śrānta Sūtra* of the *Sīma Veda*, by Agni Swāmī, together with the Sūtras. The work has been published in the *Bibliotheca Indica* under the editorship of Ananda Chandra Vedantavāgīśa. A manuscript of the text only is noticed in Mitra's *Bikaner Catalogue*, I. p. 157, No. 357.

The *Lāṭyāyana Sūtra* differs but slightly from the *Drāhyāyana Sūtra*. Among other points of difference, it may be noticed that two Sūtras of the one have often been made into one Sūtra in the other, and *vice versa*.

Beginning. नमो विष्णुराजाय । अथ विध्यथपदेष्टे सर्वज्ञसर्वं किमिदं सूर्यं नाम
मात्रं । किमर्थमिदमारभ्यते । यज्ञप्रविवक्षते इह हि चान्द्रोऽपि द्विविधा
[यो ?] विधिः । अनुवाक्यविकः यद्भूया?भाविकश्च । तथापुनश्च-
विकः । यजुर्वा कथंयु सिद्धनीविधानमर्थयज्ञादित्यन आरभ्य वाधा-
रयमुच्यविधिषु दर्शयन्ति यावत् ।

End. ते इमे अमावास्या प्रथमो तथा दीपेन यथायावास्या प्रथम

सम्पद्यते । अद्या[पद्या] पूर्व[पद्यस्य] दीप्तिः *नानां द्दतीशायामपरप-
द्यस्य अद्या एवममावास्यायां प्रभवः सम्पद्यते । पठस्तमिति ।

Colophon.

इति द्दमस्य विंशमा(?)कण्डिका । द्दमः प्रपाठकः समाप्तः ।
इत्याचार्येषांशिक्षामिना कृतं छात्रायनसूत्रभाष्यं समाप्तम् १७६८ मिता ।
शुभमस्तु । सिद्धि[सिद्धि?]रस्तु ।

विवरणम् । सामवेदीयछात्रायनसूत्रभाष्यं अग्निवामिरचितं मूलपद्यितं, छात्रायनसूत्रं,
द्राक्षायसूत्रवत्तेति सूत्रपद्यद्वयं प्रायेण समानमेव । कुवचिरैकस्य सूत्र-
मेकमन्यत्र द्विधा त्रिधा चतुर्धा वा विभज्य द्वे त्रीणि चत्वारि वा सूत्राणि
इत्यत्र कृतानि । कुवचिद्वा द्वे त्रीणि चत्वारि सूत्राणि एकौकृतानि ।
कुवचिद्व्योविद्येयोऽस्ति । पद्योऽयं रसियादिकसोपादौपाद्यायेनानन्-
यन्दवेदान्तवायोद्येन प्रकाशितयेति । मि वि सूची (पं ११७७ ११७८)
प्रदृष्ट्या ।

No. 246. छात्रायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhā-
shyam*. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 169.
Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1681. Ap-
pearance, old. Generally correct. Fragmentary (containing the last
five prapāṭhakas only, viz., vi-x).

No. 247. छात्रायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhā-
shyam*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163.
Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old,
Correct. Fragmentary (containing the last three prapāṭhakas only, viz.
viii-x).

No 248 छात्रायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta-Sūtra Bhā-
shyam*. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 126 (of
which eleven folia, viz., 78-88 are wanting). Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1682. Appearance, old, slightly
worm-eaten, and in parts torn, and writing effaced. Correct. Incom-
plete (coming down to the end of the fifth prapāṭhaka).

* These letters, completely obliterated in the manuscript, have
been taken from the printed edition.

In the old manuscript catalogue of the Library, the work is simply called *Sāma Sūtram*.

No. 249. लात्यायनश्रौतसूत्रमायत्रम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhāṣhyam*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete, (coming down to the 4th *sūtra* of the 5th *kaṇḍika* of the sixth *prapāṣha*).

The *Śrauta Sūtra* of *Lātyāyana* of the *Sāma-Veda*. In the manuscript catalogue of the Library the work is simply called *सामसूत्रम्* for the sake of brevity.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रोक्तम् । ॐ नमः श्री सामवेदाय नमः । अथ विधयपदेशः सर्वकर्मधिकारी मन्त्रविधिश्चादिपञ्चवेनोत्तरादि पूर्वाष्टकेकपुतिविधाना ज्ञातस्तत्त्वकर्मोऽपि सोद्वयेव कुर्यादनादेशे ।

End. [अधितनादन्तोनाति ।

विवरणम् नूतनपूर्वम् ।

No. 250. शाङ्खायनसूत्रमायत्रम् । *Śāṅkhāyana Sūtra-bhāṣhyam*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 10 in a page. Character *Nāgara*. Date, ? Appearance very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The *Śrauta Sūtra* of *Śāṅkhāyana* with commentary.

Beginning. ॐ नमो मन्त्रेशाय । सर्वं शाखाशास्त्रम् । अथ यथा श्री शाङ्खस्य विधयोर्वैश्वदेवा चामन्दुश्च विधीयमानानि साधारणसंयोगाद्वाप्यतिष्ठते ।

End. इति भवमन्त्रसंज्ञायमानेषु महावीरं पापेभ्यश्चिन्तयन्तं समवापरातोऽन्ति पूर्वांश्च । अतिरिक्तम् ।

Colophon. नाति अतिरिक्तम् ।

विवरणम् । शाङ्खायनश्रौतसूत्रं सभासमस्यपूर्वम् ।

No. 251. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम् । Śāṅkhyāyana Sūtra-bhāṣyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 160. Lines, 15-18 in a page. Extent, 6,800 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (folia 29-52, both inclusive, are wanting).

A commentary by Anantīya, son of Varadatta, on the Śrauta Sūtra of Śāṅkhyāyana, and consists of eight chapters. A manuscript of the work containing the first four chapters and a small fragment, which evidently contains the first few lines of the fifth chapter, has been noticed by Dr. Mitra. See Mitra's *Notices*, No. 665, Vol. ii, p. 88.

Beginning of the 5th chapter (at folia 79a). ॐ नमः ॥

उक्तानि प्राक् सोमिकानि कर्माणि सोमस्यावसरसदृशमाह । ॐ
आपरेष्व न्यूनोऽनुष्ठानमिति ज्ञो हवीरे सोमेन यज्यमाह ।

End. अथोक्तवीर्यं । रोहाभ्यां रोहे प्रह्वस्य विष्टपं क्षयान्मूलकं [?] रति । नाक इत्यकारान्न माखान्तरं दृष्टत्वात् । द्विरभ्यासोऽध्यापन-
रित्यभासो द्विष्टाचारसदाचरणं चायुषमिति ।

Colophon. शाङ्खायनकसूत्रस्य सप्तं प्रियवृत्तेऽध्यायः । वरदत्तपुत्रो भाष्यमनन्तर्येण
करोन्नमः । इति शाङ्खायनसूत्रभाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विवरणम् : वरदत्तपुत्रेण आनन्तर्येण विरचितं शाङ्खायनसूत्रभाष्यमष्टाध्यायमिदम् ।
मि सूची (स ११५ ख १ पं ८८) दृष्टत्वा ।

No. 252 आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । Kśwālāyana Prayogavṛttih. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 93. Lines, 8-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the ceremonies described in Kśwālāyana's Kalpa Sūtras, by an anonymous writer.

Beginning समस्तप्राजिजातस्य ह्यवप्रनिष्ठवे स्थितम् । वेदार्थविदुषोऽज्ञेयं यज्ञ-
स्थानं नमाम्यहम् ॥ अथ आश्वलायनसूत्रस्य देवक्षाम्यादिवाङ्मन्युषारेष्व प्रयो-
गवृत्तिः क्रियते । अनादेशं सोपादिकर्तव्ये दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीतो

शुचिर्भवति । शब्दां पादपङ्क्ते कर्माय प्रतीयात्मादमित्यविवक्षितप्रतीत-
मात्रमेव ।

End. पण्डितस्यार्द्धोभाय पूर्वोक्ता एव शब्दे बंदोमे प्रातः श्वने एकादिकोक्तो-
विशानुहये ।

Colophon (न खण्डितमात्राति) ।

विवरणम् । आशुबलायनकन्यसूत्रविवक्षितकर्मजानानां प्रयोगशास्त्रानुविद्यकोपन्यविशेषः ।

No. 253. आशुबलायनप्रयोगसूत्रम् । *Āśwālāyana Prayogaśūtrīti*, Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 93. Lines, 8-15 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete (up to the duty of the Brahmanachhansi).

Another copy of the same work. The only special feature
of the codex is that it starts with a discussion on certain points
of grammar.

Beginning. रीरेमस्येष्वेषिषु ह्रिदिपदो ह्यप्ये व वान्यश्ववशाद्युच्युः । शेषेषु भास्मोः
कपरः सरोन्त्यः सापोरदीर्घः अविशर्म इहः ॥ १ ॥ रीरेमस्येष्वेषिषु रीरेष्विषा
रवतः माधः । मार्मशीर्षः । श्लेढः । श्वेधः । इषु पङ्क्तु मज्जेषूत्तप्रकारेया-
दिह्रिदिशीयते । ह्यप्ये व वा निशेषनिधावाभावाच्चकारसमुच्चयाच्च प्रौढ-
पद् इत्यर्थं प्रकारेण ह्रिर्भवति । ह्यप्ये इत्यनेन एकारात् परभागे विश्व-
मानस्य प्रकारस्यापि ह्रिर्भवति । श्रूयमाधविकन्यादियं प्रकारह्रिर्विक-
ल्पिकीति आचते । तेन यत्र यवादिह्रिदिपङ्क्ता सा स्यापि नित्येव ह्यप्ये
इत्यनेन नह विकल्पस्य सम्बन्धत्वात्तेन प्रौढपाद इति द्वैह्रिकोपि
भवतीत्यर्थः । अथश्ववशाद्युच्युच्यते भवः अन्त्यः अपभरणः श्ववशः शत-
भिषक् अथयुक् एतेषु चतुर्थे मध्येषु द्वैह्रिदीपम्यायेभादिह्रिर्विकल्पः
भवत्येते । शेषे पुनः अनुज्ञाः शेषमन्वेनोच्यते तेषु पुनर्ह्रिदिरेव न भव-
तीत्यर्थः । भास्मोः कपरः सरोन्त्यः आर्द्रागूत्तयोरन्यधरः कपरो भवति
आर्द्रको गूत्तक इति । साधोः व्यानिपुनर्मयोः कन्यः भूरः अदीर्घः
अविशर्मः कर्मण इत्यर्थः सानिः पुनर्वहिरिति ।

समस्तप्राविजानस्य ह्युपनिषत्तये स्थितः । वेदायैविदुषोमेयं यज्ञा-
कामं ममाग्यधेम् ।

अथाशुबलायनसूत्रस्य देवसाम्यादिव्याख्यानसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. (Writing effaced).

0

विवरणनूतपूर्वम् । विमेषस्त्वव घन्यारम्भे नक्षत्रदिविषयाः केचित् विधाकरणनियमाः सन्ति ।

No. 254. आश्वलायनीयप्रयोगवृत्तिः । *Āśvalāyānīya Prayogavṛttiḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 132. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Generally correct. Complete (writing effaced at the end).

A work on the same subject by Traividyaś-briddha, of Tālbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुवरारविन्देभ्यो नमः । ॐ समस्तप्राणिना-
मस्य हृत्पद्मनिष्ठये स्थित वेदायैविदुषा श्रेयं यन्नाकारं नमाम्यहम् ॥ इ ॥
आश्वलायनसूत्रस्य देवसामित्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः लिप्यते ।

End Effaced

Colophon Do.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 255 प्रयोगप्रदीपिका । *Prayoga Pradīpikā*. Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 214. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1693. Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten throughout. Prose. Correct. Complete.

An explanatory gloss on Vedic ritual, according to the rules of Āpastamba, Baudhāyana, and other authorities, by Somapa, surnamed Traividya-briddha, of Tālbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवेङ्कटपुरीकेशवाय नमः ॥ श्रीदेवराजदीप्तये-
भ्यो नमः ॥ प्रथम्य शिरसादेवं लक्ष्मीकान्तं तथागुहम् । श्रीमन्नी पितरौ
नमस्तथा मे कुलदेवतम् ॥ १ ॥ भवानौतनयायाद्यतनयानंददायक ।
कामौनाधिजनाद्यौघहारिन् दुष्टे नमोऽस्तुते ॥ २ ॥ ॐ उज्ज्वला शिरस-
स्तोत्राभक्तमोघनेत । इष्टा यद्ये शिरसस्तोत्राद्यैरिति आग्नेयमष्टाकपालं
सावित्रं द्वादशकपालं । भूम्येवचतुर्भूम्या अहमन्नादः ।

End.

तत्र श्लोकाः ॥ कौकिल्या यत्रा इत्यामूर्त्तवर्मां पूर्ववत् भवेत् । चोता
कालायसेनापि आत्माकाशं प्रकल्पतु ॥ द्वादश्यामिन्द्रदेवेभ्यो न पट्टोता-
निर्दृष्टवत् । आदित्यायस्तन्नेष वत्सस्तु तु दक्षिणा ॥ धुरेष्टिः पूर्ववत्
काय्या वटोकारोत्तरं तु वः । लोक्यादिल्लिख संज्ञं परम्येकानामेव च ॥
पर्वसु वीक्षि च पयोनपट्टोता पुरातनः । इविषा च यथा सूत्रमादित्य
च ना भरम् ॥ यमाग्रा कौकिलौ । ग्रामस्तु इति । ॐ ।

Colophon.

संवत् १९८९ फाल्गुनशुक्लद्वितीयाभीषणापरं लिखितं ॥ शास्त्रं पुस्तकं
दृष्टा (दृष्टं ?) साष्टमं लिखितं भया । यदि ग्रन्थग्रन्थं वा भम दोषो न
दोषवे । भग्नश्लिखितेषोवदनुष्ठितेषोमुद्यम् । कष्टेन लिखितं पद्यं
यत्नेन परिपालयेत् ॥ वीरसु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बस्य वायुत्रयश्रवणप्रयोगक्रममात्रं प्रदीपिकाया एतिहासिकानिवा-
सिषैवेत्यहममपेनारचिता ॥ विषयस्यापि दर्शयोर्यमापादित्यश्रवणप्रयोगक्रम एव ।

No. 256. श्रौतप्रयोगरत्नसिंहकारिका । Śrauta Prayogarātna Nṛ-
siṅha Kārikā. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia,
98. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old, in the hand-writing of different copyists. Poetry.
Correct. Complete

A manual on Vedic ritual according to the rules of Saunaka
and Āśvalāyana, in verse, by Nṛsiṅha Yajvan.

Beginning.

श्रीमधेयाय नमः ॥ श्रीवरसत्यै नमः ॥ प्रथमामि मवापीम विप्रभ्याम
दिवाकरः । इतावत्सुखं वाक्षिर्दूरावचविप्रं ॥ वदे विष्णुं जगद्गुरुं
जीलावत्सनिवासिनं । शम्भुताचेकदेशः स्मृः कृतकृत्याः सुरा इति ॥
श्रीमन्मायुसल्लवाव्यानिपुणं श्रीमकर्मणां । विप्रान्तरं गुरुं जौमि यतिमो-
क्षरभारति ॥ प्रथमं पञ्चाननवाचनामुसाधर्षि तथा श्रीनकमायज्ञार्थं ।
करोति तत्सूत्रनिबोधितायै प्रयोगरत्नं नरसिंहदत्ता ॥ १ ॥ नानाश्रोतेषु
निपुणा याज्ञिकास्त्यक्तमत्सराः । युक्तमेतदुक्तं वा चतुर्दशं भज्जना ॥
वक्ष्ये प्रथमं दर्शयोर्यमापो यत्सत्योः । ऋष्यानादिकं संख्याजपानं
तन्ममीरितम् ॥

End.

नाश्रोतावात्सल्यिह्यायेदक्षिणा वायुनानिमा । अनुयाज्यादिकं पद्यं कुर्या-
द्वानिपविक्त् ॥ ८३ ॥ ० ॥ अथनि सद्योवक्ष्ये यामवयोनामनो

वसुधातुः ॥ यत्र श्रीमृषिंहोजातस्तत्सुनुरनुगतकंठी । अत्रान्वयावतंभी
नारायणभट्टसञ्जकः काव्याः । अमाद(वी?) च सुपुत्रं मोपीनायं विपदिनं
सुपुत्रे । मोपीनाय । बुधानुजयन्वा (अ?) श्रीमृषिंहविरचितेऽग्रिम्
श्रीतप्रयोगरत्ने आश्रीरामप्रभास्तुकर्मात् ॥

Colophon. इति मृषिंहकारिका समाप्ता ॥ १ ॥

विवरणम् । श्रीमृषिंहयन्त्रा विरचिता यज्ञकर्मप्रयोगविपदिष्यः काव्याकारिकाः । अत्र
पुस्तके तथाविधाभिः कारिकाभिर्द्वेष्टोर्बमानाद्यनुष्ठानं विवृतमस्ति ।

No. 257. श्रौतप्रयोगरत्नमृषिंहकारिका । Śrauta Prayogarātna Nṛ-
siṅha Kārikā. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia,
120. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, new, written by different hands. Poetry. Correct. Com-
plete.

Another copy of the same work

Beginning. श्रीमृषेयाय नमः । प्रथमास्ति तथाशीर्षः ।

End. माधीनावाञ्जित्वायेत् ।

Colophon. इति मृषिंहकारिकाः समाप्ताः ॥ १ ॥ १ ॥

विवरणान्तपूर्वम् ॥

No 258. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣyam. Substance, country-
made paper, 14 × 8 inches. Folia, 105. Lines, 11 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1712. Appearance, very old. Generally correct.
Incomplete

Aphorisms of Drāhyāyana on Vedic sacrifices, with Dhanvi's
commentary.

Beginning. श्रीमृषेयाय नमः । ॐ मिति प्रक्षयपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । इन्द्रोमस्तं
यापद्ये धन्वी शुद्धार्थमंजया ॥ अथ भगवान् स्रवकारः प्रथमं तावत्परि-
भाषां करोति ॥

End. आवाजं वाजिनो अथा वित्युद्धीयादावाकारमुपसंखोपयिन्वा तस्या स्थाने
 द्वाचरप्रत्याहृत्य मायेत ॥ अथा द्वाज वाजिन इति ॥ यो ॥ द्वाद्यायवृत्ते
 खरे दीपे धन्विनिनिर्मिते । द्वितीये द्वाके द्वाः पञ्चमः षट्सोऽष्टुना ॥
 योरसु ॥ योः ॥

Colophon. संवत् १०१९ समवे वैशाखशुक्लशमी भौषे वाराणस्यां मधुसूदनात्मज
 जयलब्धेन लिखितं ॥

विवरणम् । दीपाक्ष धन्विभाष्यसहितं द्वाद्यायवृत्तसम्पूर्णम् ।

No. 259. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāshyam. Substance, country-
 made paper, 10×5 inches. Folia, 188. Lines, 12 in a page. Character,
 Nāgara. Date ? Appearance, old. Incorrect. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. योगवेद्याय नमः ॥ योगरत्नस्ये नमः ॥ १ ॥ (?) मिति प्रह्लादपरमं प्रपद्ये
 पुत्रपोतनम् । अन्दीमरुतं व्यापद्ये धन्वी शुद्धार्थमंजसा ॥ अथ भववान्
 खलुकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ अथातो विध्यपदेशे सर्वज्ञान
 धिकार इति ।

End. षट्द्विधैरोहसिद्धिरिति ॥ ४ ॥ अभावस्याप्रमते चक्षुष (च ?) संवत्सरं
 चक्षुष (च ?) संवत्सर इति प्रजापतेः । चक्षुष (च ?) संवत्सरं नि
 (वि ?) चक्षुषां चक्षुष (च ?) संवत्सरं विचक्षुषां चक्षुष (च ?)
 संवत्सरं च हे अथ हे अपि अभावस्यायां प्रदमस्तुत्या यस्या स्यात् प्रथमं
 तथा धनि पूर्वपक्षोऽप्यो (?) न सिद्धिरिति शक्यते ॥ ११ ॥ काय्यपत्रो-
 वेष्ट स्मृत्योमेन धिया धिया खलुकारोदिते पुत्रपोतनः निदानधन्वी-
 संवत् ॥ तस्या दीपमारोप(यन्?)स्तुतं । अन्दीमरुतं हृदयं पाषातस्थं पितो
 दीपोहस्तं दमेन धार्यतां ॥

Colophon. इति द्वात्रिंशोऽध्यायः समाप्तः (: ?) ॥ इति धन्विभाष्यं समाप्तं ॥ १ ॥ यो ॥
 (: ?) स्यान् यौमुदभ्योदयः ॥ यो ॥

विवरणम् । धन्विभट्टनदीपाक्षभाष्यसहितं द्वाद्यायवृत्तसम्पूर्णम् ।

F Appearance, very old, writing effaced in most parts. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A part of the first Paṭala of the first half of Dhanvi's commentary on Drāhyāyana's Sātras.

Beginning. श्रीमहाश्वपते नमः । इति ॐ । अथ महाव्रतं प्रकीर्ति । ॥ । महा-
व्रतस्य षष्ठ उपास्यते युक्ताच्छीमं परित्रावेदिति भांडिलायन इति ।

End. तावत्तं काचं वयेयुरिति ।

Colophon. इति द्राघ्यायनकेने (कवे ?) ..... इत्येके प्रथमः पठस्त्रीधुना ।
॥ ५ ॥ श्री । अथ कर्त्तव्यं ।

विवरणम् । दौपाच्छाश्वनिभाष्यवहितद्राघ्यायनसूत्रपूर्वार्द्धस्य प्रथमपठस्तत्पर्यन्तीप्रथमः ।

No. 263. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāśhyam. Substance, country-made paper, 17×8 inches. Folia, 13½. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1711. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete (the latter half only).

Beginning. श्रीमहेमाथ नमः ॥ पूर्वध्विन् पदस्ये सोमभागेषु संवत्सरकं च परिमार्चं दर्शितं ॥

End. अमावस्यायां प्रसवे सप्तसंवत्सरे इति सप्तसंवत्सरे इति । राजापते सप्तसंवत्सरे विद्यमानां सप्तसंवत्सरे च हे अथ व हे अथमावस्यायां प्रथमसूत्या यस्यां भ्यान् प्रसवं मया सति पूर्वपक्षीत्यामिबिरिति १० ॥ एकविंशो ॥ काश्रपयोपेच सूतसोमेन दुधिया...रूपस्यापिपिने पुत्रपौत्रमः ॥ निदानकन्या यन्मः...तस्या...रीय...मारोपय म्पुदं ॥ बंदीमस्यवदुदयं याद्यातथ्य...पितोदीपोहसे यमेन धार्यतां ॥

Colophon. इति उत्तरधन्विभाष्यं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥ पंचकक्षां भवेद्विंश (श्री ?) शेषकोमचनारक (?) । तस्यास्तु चक्षिमा मुदिमानुवाचाव का कथा ॥१॥ पंच १०११ समये जैनशुद्धवतीयायां विष्णो जित्चितमिदं पुस्तकं मयुरा-
काजपेयिना ॥ शुभमस्तु ॥ भद्रशठकटिपोवनदमुदिरपोषुष (?) ।
कहेन जित्चितं पंचं यमेन परिपास्तयेत् ॥ १ ॥ ॥०॥ शेषकपाठकपोः
शुभं ॥ विपादोमपुस्तत—नोपादोमयत्तपटनार्थे चेदं पुस्तकं ॥
शेषकपाठकपोः शुभं पंचपंथा ॥१०॥

No. 264. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣyam. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 22. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1795. Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete (only a part of the work).

Beginning. अथ सर्वथज्ञेषु दक्षुलं विधातुमुपक्रमते ॥ सर्व्वेन प्रज्ञा दक्षिणत इति
सर्व्वेष्वपि शीतकार्त्तुषु कर्म प्रज्ञा दक्षिणतो भवेत् ॥

End. आवाजं वाजिनो अथ विष्णुपदोवाकारमुपसंक्षेपयित्वा तस्य स्थाने
ह्यपर प्रत्याश्रित्य भावेत् ॥ धामभाजं वाजिन इति ॥

Colophon. प्राज्ञायकले खले दीपे धन्विनिर्मिते द्वितीये दशके हप्तः पंचमः
पटलोलुना ॥ संवत् १७९५ मीति पौषवदि ॥ श्रीरघु ॥ धो ॥ धो ॥

No. 265. सोमसूत्रम् । Soma Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh, but partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (only a portion of the work).

The Sūtras or rules on the performance of the Soma sacrifice. As the codex under notice comprises the fifth question (Pañchama Prasna) or book only, so nothing about the author can be ascertained from the fragment.

Beginning. सोमवेद्याय नमः । अथ माधंदिनप्रश्नः । ॐ अभिववादि माधंदिनस्य
सवनं त्रायते । तस्य प्रातःसवनेन कल्पो व्याख्यातो शीतसमयेन
वसन्तीवरीश्वो निषिष्य दिवाभ्यां करोति द्विदेवेत्यनुगृहादभ्विहोमाय
न विद्यते ।

End. अभिववादिमाधंदिनस्य सवनं त्रायते । अभिववादिभ्यादित्यारम्भं वा
ममाद्यपरिनिष्ठे वक्ष्य ॥ * प्रायसीद्यन् सप्त * ॥

Colophon. इति सोमसूत्रे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीमोविन्द जी ॥ * ॥

विवरणम् । सोमसूत्रेतिप्रसिद्धः सोमयामप्रयोगविधयकसूत्रग्रन्थविशेषः । पुस्तकैरिदं
पञ्चमप्रश्नमात्रं विद्यते ।

No. 266. *सुल्वसूत्रम्* ! *Sulva Sūtram*. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Decayed, torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (the first chapter being lost).

A work treating of altars, their construction, measurements, &c.

Beginning. योषरस्तवै नमः । अद्वाष्टमाः पुरपाः प्रथमोऽग्निर्द्वन्द्वमा द्वितीयोऽग्निं
द्वितीयोऽग्निं रवस्तुतरोत्तरोविद्याभ्यास एकमताविद्याभ्यासदेतन् सप्तविध-
प्रत्येकमन्त्रविद्याभ्यास अद्वन्द्वमन्त्रविद्याभ्यास..... ।

End. पाद्याद्याद्यमेधिकस्याग्नेः पुरपाभ्यासो वारमिषादेमावां पङ्क्तो वा
विमुषस्तथोऽग्निर्भवत्येकविंशतिर्भवतीति तदुभयं ब्राह्मणमुभयं ब्राह्मणम् ।

Colophon. समाप्तं सुल्वसूत्रम् ।

विशेषम् । पञ्चीयाग्निक्रुष्टादिपरिमाणादितिपादकार्येयमित्यादि सुल्वसूत्रमात्राभि-
धीयन्ते । ततश्च प्रतिशोतसूत्रं मन्त्रसूत्रवत्परिमितिरूपाणि तत्सूत्रवत्तद्विनिर्मितानि
मन्त्रसूत्राधीयन्प्रतिशोतसूत्रवत्परिमाणादिविधायकानि काविवित् सुल्वसूत्रादि
विद्यन्ते । सुल्वसूत्रमिदमाद्यस्याधीयमित्यनुमीयते ।

No. 267. *दीपिकासहितसुल्वसूत्रम्* ! *Dīpikāsahita Sulva Sūtram*. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

The *Sulva Sūtras* belonging to the Baudhāyana school with a commentary entitled *Dīpikā* by Bhaṭṭātmaja.*

Beginning. दीमवेमाय नमः । अग्निमे अग्निप्रयागेवां भूमेः परिमादविद्यारान्
वाप्याभ्यासोऽप्याहुस्तमाचम् ।

End. ? (अग्निर्द्वन्द्वम्) ।

* It seems that, at the time when the commentary was written, some one of the Bhatta clan was so famous as a literary man that the epithet "Bhatta" only was sufficient to refer to him. Hence his son, the commentator, speaks of himself as Bhaṭṭātmaja or the son of Bhatta, instead of giving his particular name.

Colophon. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । बीधायनीयशुल्बसूत्राणां भट्टाक्षप्रकृतस्याख्या दोषिकाख्या ।

No. 268. सटीकशुल्बवार्तिकम् । Śaṭīka Śulva Vārtikam. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 57. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, very old, worm-eaten, and writing effaced slightly. Prose and verse. Correct. Complete.

A Vārtika or explanatory note on Kātyāyana's Śulva Sūtra with Rāma Chandra's gloss.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ शुक्रविद्याकरगुरुः प्रदत्त रामो व्याख्यानि सक्तं शुल्बवार्तिकम् ॥ १ ॥ तत्र विप्रोद्यमानये शिष्टैर्विधीष-
माणं गुर्व्याधाराद्य प्रणामं शिष्यमिच्छाये निवेशयंश्चिकीर्षितं प्रतिज्ञा-
नीते ॥ रामो विद्याकरगुरुः प्रदत्त श्रीसूर्य... अः ॥ कातीयशुल्बकर्कसौ
कुरुते श्लोकवार्तिकम् ॥ १ ॥

End. शिखंशेषेषपरम्यायः वेदे शेषरूपतयायूपानां स्थित्या । इयं धूपकाद-
शिखी वैदिकहृदिषत्वेऽप्यहदिषत्वेऽपि शिखिपिनी भवतीति सिद्धम् ।
भवति चाव इति सूत्रसूचित्योक्त्या उक्तं एव । अनुष्ठानं ॥ ।
संख्याः परिमाणः समसूत्रमिरीचकः । समभूमौ भवेद्विद्वांशुत्पत्तिं
परिशुद्धक इत्यादिः शुल्बाधिकारिपदं नञ्छेनाद्येमाः ॥ संख्याः
प्रमिती पदुल्लंघनः सम्यक्गुणाकर्षको भूयोभ्यधितागमो ... नोशांशु
निष्ठानतः । नोमुग्धः करवीधु शिल्पमिषुषः... प्रभातुवः साम्यकत् साधुः
सततोद्यतः शिष्यमुदः शुल्बायसं भोक्ष्यते ॥ ७४ ॥ स्रष्टार्यः कात्यकर्कस-
मौः कुमुदनीरामचन्द्र... तिथा (?) व्यकारयत् ॥ साधु तद्रूपमदधौ-
रभं खादयंतु मखत्तमधुना ॥ ७५ ॥ स्रष्टार्यः । खिलान्तं यत्कलि-
नार्यदेशे रामेष तद्वार्तिकलांशेन छटं क्रतुचेनमिदोप्रकर्षवीजा
संभवां फलमिच्छसिद्धि ॥ ७६ ॥ शास्त्रप्राप्ते... माच ॥ श्रीपर्वता निकर-
विपुरारिभैः सुखेन संभितपथाः पितृपूजपादाः यावत्तममवदन्ति-
चितः प्रपञ्चक्येव वार्तिकपदेः सधिया मथाय ॥ ७७ ॥ सद्विज्ञापन-
माच ॥ यद्वक्तव्यमपि किञ्चिदुद्भवेत्तद्विज्ञाप्य सुधियाव गच्छताम् ॥ पञ्चपूत

फल...वे किमु पंथिकर्मोत्तमवीजदोषतः ॥ ७८ ॥ चौरस्त्रामिनामदे.....
 काग्नोराचार्यमथमथितविधिं । यस्मादोमनुप्रवृत्तान् सभयादये ? दमु-
 हाटितं मांजम् ॥ ७९ ॥ चन्द्रमंदमनुसंमितवर्षं वैश्वमे व्यधितं वार्तिकमेतत् ॥
 पटकरनिमग्निधंभित्तयाके चैवमिति विधये कविरामः ॥ ८० ॥ आसन्नैतां
 वार्तिकयष्टिं सख्यद्विदा क्रतुवधुभासु । प्रमुदितमनसः प्रचरन्तु सख्यक् माभू-
 द्भवनां यमकशिकापि ॥ ८१ ॥ इदो हि यष्टिमवलम्बा भूमौ संवरच्छ्रेष
 न परिभूयते । अक्षिप्तं निरस्य भोक्षं चेवादिविभागकल्पनासु सुधीः ॥
 इति वार्तिकोपनिषदा चैवज्ञोतीतुं परतत्त्वम् ॥ ८२ ॥ चैवमावन्म वेद्या-
 दैव विभागकरणे सौधमज्ञानं त्यक्त्वा एतद्वार्तिकोपदेयेन चैवज्ञः सन्
 परतत्त्वमारोपितकल्पं सभतां यागिकः न ? चेवे प्रमादिविभजनकल्प-
 नासु वस्तुतोनिध्वंषमाभावान्नोपमज्ञानं समताच्छं विना सुदु ध्यायति यः
 सः सुधीः ॥ चैवज्ञोतीथ उपनिषद्गो...तत्त्वं प्रकृत्योभावं प्राप्नोति तत्त्व-
 मसीत्यादि जुवेरिति ध्वनिः । धर्मोत्तयायजकविग्रहचैवबोधमान् पुदि-
 क्षयापिनमेक्षु साधुनारायणार्थवे ॥ ८३ ॥ छनोः श्रीधरमास्त्रवक्ष्य मिव-
 दासाध्यादुदङ्ग्यातितः प्रमाद्विप्रविदाय यस्या जनकः श्रीधर्यदावी-
 जर्नि । यस्मात्तुयंमा दिगोदरनिमास्त्राव्यवस्था कथान् । वडो यत्त्व-
 ज्ञानतिकां सविमदां यष्टितविद्यामोवषष्टेति ॥ ८४ ॥ इति निज-
 कनयत्त्ववार्तिकस्य कथितं निगूढपदार्थजानकोकां । यष्टितविग्रहनाय
 रामचन्द्रविमलधियोव विधीयताम् प्रसादः । पुक्तिरजनिह कापि कापि
 न्यासि मया धिया । तदा दाय मनोवाचं सास्त्रं तु सदाधियः ॥
 इति श्रीरामचन्द्रविरचितायां यत्त्ववार्तिकटीकायां षष्ठी कंठिका
 समाप्ता ॥ ध्वनं १८११ यत्की १ तुरो विधिनं...य ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon.

विवरयम् ; रामचन्द्रकृतः कात्यायनीययत्त्ववार्तिकटीका । वार्तिकमपि तन्कृतम् ।

No 269. हविर्यज्ञप्रायश्चित्त । Haviryajña Prāyascchitta. Sub-
 stance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 5. Lines, 12-13 in
 a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed.
 Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the use of substitutes when things prescribed for
 the Haviryajña rite in the manuals are not available, and to
 the purification of the right things when they are spoiled ; by an
 anonymous writer.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ अथ हविर्यज्ञे प्रायश्चित्तानुष्ठानम् । विध्यपराधे प्रायश्चित्तिगत्यादिना उक्तविहितपदार्थानामन्यथाकरणे प्रायश्चित्तं मिष्टाभावे प्रतिनिधिसूद्रव्यापचारे प्रतिनिधिना कर्तव्यम् । सदृशेनातिप्रमिदेनाद्याभावे पशुप्रभवेऽदधिपयसा वा तैलाद्योक्ता अक्षामर्करा इत्यत्र मिहान्तिनोमतिः ।

End. आहवनीयं भक्षमा सद्योद्धृत्य दक्षिणतोविहारं नीत्वा मार्क्षपत्यायतनाद्गुह्यापोय पङ्कपिण्डेनोपलिप्याग्निं तत्रैवनिधायाहवनीयायतनमुत्तिष्ठ मार्क्षपत्याहवनीयमुद्धरेत् । दक्षिणमपि तत उद्धृत्य दक्षिणतोनिदध्यात् । एतेषामन्यतमेन प्रकारेणाहवनीयं प्रतिष्ठाप्य शास्त्रान्तरोक्तप्रायश्चित्तं कृत्वा तदा तस्मिन्नेवाग्नौ इष्टिं कुर्यात् । तस्या इष्टेः अग्निस्तपसान् अलङ्घ्यान् एतेस्मिन्भिर्मुषयुक्तो (मुषैर्युक्तः ?) अग्निर्देवता । आयाहि तपसा जनेनिति पठितया..... ।

Colophon. ? (अष्टितमम्) ।

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् तत्तत्तद्विहिततत्तद्वहवनीयसामदीपानामभावे शास्त्रोक्तसाम्यवस्थितिः प्रतिनिधिः कथा रीत्या कार्य्यः, दुष्टत्वे वा कथा रीत्या संशोधनं कर्तव्यमित्येत् सध्वं प्रतिपादितम् ।

No 270 यज्ञपुराखरणम् । Yajña Purāścharanam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 18. Lines, 11 in a page. Extent, about 400 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1555. Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of some preparatory or introductory rites for an agnihotrin by an anonymous writer.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथपुरवसाय नमः ॥ पुरवसरं प्राजापत्यादि प्रथमं वीरित्वा शुचिः पूतः कर्षण्यो भवति । निभिरनग्रत् (न?) पारायणैः पूनोभवति । प्राजापेत्यस्य नियमागतो दिगुषं व्रतमाचरेत् । चरितार्थेनयः कुर्यात् अधीत्य पुनिमाद(दि?)मः । तस्य नदाराय यथा (ने?) मर्जयाया(?) दवाप्रजः । अनायवी न निष्ठेत दिनमेकमपि द्विजः । आशमेव विना दिपं (तिष्ठन्?) प्रायश्चित्तोपदे हि सः ॥ अथ आवसथाधानम् ।

End. श्वनीनां लक्षणं तत्र । यावज्जीवमिति स्थितिः । सप्तम्याचोमस-
रिति न दोषो लङ्ने भवेत् । चातुष्पांशे पत्नीनां तु दिवाणां वाग्नि-
होषिणां ॥ ८३ ॥

Colophon. शुभं भवतु ॥ संवत् १३३२ वर्षे भाद्रपददि बुधे श्वेद पठनार्थं भद्रवाल्-
म्येत्तुवनीरक्षी इदं पुस्तिकास्तुलिखिता ॥ कल्याणमस्तु ॥ यादयं पुस्तकं
इदं तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धत्वा सम दोषो(पौ?) न दौषये ॥
शुभं वतु (भवतु?) कल्याणमस्तु ॥ भद्रशष्टिकदिपौवावत्तुष्टिरधोमुखं कटेन
लिखितं धन्यं यत्नेन परिपालयेत् ॥ मैत्रादयेज्जलाद्रचे(त्?) रचे(त्?)
स्यल्ल(शियिल्ल?) बन्धनात् । परस्मैपदानाद्रचेत् एवं वदति पुस्तिका ॥
- शुभं भवतु ॥ धन्यधन्या १०१ मया ॥ ८४ ॥

विवरणम् । वेदाध्ययनादनन्तरं प्रथममनुष्ठानन्ययज्ञविधेयप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 271. प्रयोगः । Prayogah. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 22 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A hand-book for the performance of various Vedic ceremonies. The codex being incomplete, nothing relating to the author can be ascertained. There is no colophon.

Beginning. ऋक्षितनादायन्तो न सः ।

विवरणम् । विविधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

Manuals following the School of Apastamba :—

आपस्तम्बसूत्रानुशास्त्रप्रयोगवद्व्या लिख्यते ।

No. 272. आपस्तम्बानुशास्त्रनेष्टिप्रयोगः । Apastambānusāri Nak-
shatreshṭi Prayogah. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 9 in a page. Extent, 675 śloka. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875. Appearance, new. Prose. Incorrect. Complete.

रवतो यथा । अग्रे यज्ञस्य वेतनोऽमदास्यः पुर रताग्रिर्विमां मानुषीषां
तुषंरस्यः सदानवोऽमिदो अग्र इत्यादि आवाचने ।

End. अग्रिरिदं सोम इदं अग्रिरिदं विष्णुः इदं अनुमितिः इदं जवा इत्यादि
संस्कारपान्तं पूर्णवत् ॥ इति वैश्वेदिके ॥ २७ ॥ ५ ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिहोतः समाप्तः संवत् १८०१ पौषशुद्ध द्वि(द्वि?)दशमदिने
महरोपनामकवासुधरसूत्रिभट्टाक्षरामेष्ट काशीं लिखितं ॥ शेषक-
पाठकयोः ग्रामस्य ।

विवरणम् । नक्षत्रेष्टिकस्यैव होतृकर्त्तव्ययोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 274. नक्षत्रेष्टिहोतृप्रयोगः । Nakshatreshṭihautra Prayogaḥ
Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 16-18
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, old.
Prose. Correct. Complete.

. Another copy of the same work.

Colophon. संवत् १८११ माघशुद्ध ८ चतुर्थे ।

No. 275. स्वर्गाद्वारेष्टिप्रयोगः । Svargadvāreshṭi Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 8½×2½ inches. Folia, 10. Lines, 6 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slight-
ly worm-eaten. Prose Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite, called Svargadvāra, according to the rules of Āpastamba, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । द्विवर्ग्येनस्य होतृपयोजोऽस्मिन्नुते । नमः प्रवक्ष्य इत्या-
दि सप्तदशमामिधेयः । ऋग्वेदाग्रयोऽमिदो अग्र आऊतेत्यादि ॥ आवा-
चनकाले अग्रिमग्र आवाचे ॥ सोम मा उवच । अग्रिं काम मा उवच
आमा मा उवच ॥

End. अनुमितिरित्यादि । सूक्तं चरण इदं इत्यादि चरणेष्टिः संतिष्ठते । पञ्च-
पाथाः समाप्ताः ॥ सवनेष्ट्या यजेताग्रिहोतेन पशुनाऽथवा । सवनेष्ट्या
अथवा वेदानथ्यां सम्पूर्णतायै कामचारो भवेत्तस्य स्वर्गलको (के?) यजे-

अथा । मित्राः सुः सवनेष्टु देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विद्येदेवा
इति याव्याः सूर्याशुषा इति । अग्निसूक्तानुवाः । ऐन्द्रसानमिं प्रससाविरे
विद्येदेवा अथाष्टयः विद्येदेवाः शृष्टुष इत्यपि । दिविद्येननुवितीनां शृष्टुष
सवे करोति यः । आशादि देवता प्रोत्या सत्याशादि भवेत्तु दिक् । काम-
पारो भवेदंते स्वर्गार्थं सप्तह । स्वर्गोक्ते कामपारोऽन इत्युच्येदेवेदिनः ।

Colophon.

इति स्वर्गद्वारेष्टुषोऽनप्रयोगः समाप्तः ॥ सवनेष्टु देवताः । अग्निः । इन्द्रः ।
विद्येदेवा इति ॥ आपस्वर्गसूते याजुषसूते ॥ गतमानं चिरत्वं दक्षिणा ।
आग्नेय कपास्तानि । ८ । ऐन्द्राग्र ११ विद्येदेवा ११ । वैद्यदेवदरा ॥
४ यो ॥ श्रीरक्ष ॥ ४ ॥ ११ ॥

विवरणम् । यद्येष्टुसर्वभोग्यसक्तकलमंदारैरिनामकयाजुषयश्चविद्येदेव्यापस्वर्गसूतानुसारि
प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः । *Pākayajña Paddhatih*. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Pāka Yajña according to the rules of Āpas-
tamba by Chandra Sekhara or Chandra Chūḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वती नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरक्ष ॥
नमो मन्त्रेष्टु देवमापस्वर्गं शुनिं तथा । तत्सूत्रवभाष्यकारादीन् पितरौ
च पितामहं ॥ उमापतितमूलेन चन्द्रसेखरसंज्ञया ॥ विद्योक्तं स्वं भाष्यं
विधिषाः परतोलया । १ । शिष्ये पाकयज्ञार्ता परतिष्ठ विनिर्ययः ।
यद्यपि लिखितं किञ्चिच्छोधं तद्वक्तृवेदिभिः ॥ २ ॥ शोधिकाया पाकय-
ज्ञस्य ॥

End.

अथाजिनं । उलूखलमुपसं ॥ शूर्पमाव्यासी । चव्यासी । अक्षप-
पावं । दर्शो ऋषयः ॥ अयमपिष्टाभश्चरदुमाक्षं वा प्रापयेत् ।
संतिष्ठते पिष्टपित्तस्य ॥ इत्यसं भूयसावर्षेष्टराक्षजबीमदुमाक्षरक्ष-
मुषा । अतोऽयं चन्द्रचूडेष्ट(म?) पाकयज्ञविनिर्णयः ।

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umāpati; while at the end, he is called by the name of Chandra Chūḍa, son of Umā Sankara (Umap Bhatta, in the Colophon).

Colophon. इति श्रीपौराणिकधर्मशास्त्रे श्रीमद्दिगम्बरकुम्भमाध्विन उक्तधर्मशास्त्रे श्रीमद्-
चन्द्रचूडभट्टकृतः शाक्यप्रतिनिर्णयः समाप्तः ॥ संवत् १८०४ ॥ श्रीराम-
चन्द्राय नमः । श्रीलक्ष्म्याय नमः ॥ ॥ राम राम राम राम राम राम
राम राम ।

विवरणम् । सन्तीष्ट ग्रन्थमेषमिदमित्यानुष्ठेया देवयज्ञादिभेदेन पञ्चमहायज्ञाः । शाक्य-
प्रभु देवव्यक्तसः । पुस्तके प्रसिद्धं तस्यैवानुष्ठानपद्धतिनिर्णयश्च कृतः ।

No. 277. काम्येष्टिप्रयोगः । Kāmyeshti Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 39. Lines 11-13 in a page. Character, Nāgara Date, ? (No date is mentioned in the colophon, except this, भाद्रपद शुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं, written in the month of Bhādrapada, white 13th, Sunday.) Appearance, very old, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of those Vedic rites, which are known as काम्य or voluntary, according to the precepts of Āpas-tamba, by Govinda Dīkshita, son of Bālakrishna, an inhabitant of Karavīra.

Beginning. श्रीमद्भेन्नाय नमः ॥ श्रीसरस्वते नमः ॥ सार्धैर्भवेत् देवं महासर्धैर्
वसिष्ठकं । आपस्तम्बविनिर्णयं प्रथम्य पितरौ मुच्यन् ॥ १ ॥ शंकरस्य धुम-
कोटो वासस्तस्य इति पुनः । तस्य पुनश्चाग्निपिता करवीरनिवाशिना ॥
विश्वजिज्ञाशिना सर्वजिज्ञाशान्वयज्जना । गोविन्देन प्रयोगोऽयं काम्येष्टी-
नां विरच्यते ॥ १ ॥

End. स्रग्धरायै अग्निरिदं धीम इदं ईन्द्रा विष्णु इदं वेता सवीरधेतां सवी-
र्याथो ज्ञाता ॥ ॥ इति षड्गुणार्थं वैधानवीर्येष्टिः ॥ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूक्तकाम्येष्टयः समाप्ताः ॥ ॥ तीरो रत्युपनाम्ना विश्वजिज्ञा-
शिनाग्निपिता । गोविन्ददीक्षितेन रचिताः काम्येष्टयः समाप्ताः ॥ इदं
पुस्तकं मङ्गरोपनामरामभट्टेन लिखितं ॥ भाद्रपदशुद्ध १३ रवौ तद्दिने
लिखितं ।

विवरणम् । श्रीरोपनामक गोविन्ददीक्षितविरचितः काम्येष्टीनां प्रयोगः ।

अथा । निम्नः क्षुः सन्नेष्टेन देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विष्णवे
इति याव्याः सूर्याम्बा इति । अग्निसूर्याम्बाः । ऐन्द्राभिः प्रसन्नादि
विष्णवेना भवाहयः विष्णवेनाः शृणुत इत्यपि । दिविष्णोनुवितानां प्रस
सने करोति यः । आमादि देवता प्रोक्ता सत्यामादि भवेण दिक् । काम-
पारो भवेदन्ते खर्गद्वार्यं सप्तम् । खर्गोके कामपारोत इत्युच्यते देवदिमाः ।

Colophon. इति स्रग्गदारेष्टिचौनप्रथोऽयः समाप्तः । चवनेहि देवताः । अग्निः । एतः ।
विश्वेदेवा इति । आपस्त्र्ययने याजुमहोत्सवं । शमभानं विरप्यं दक्षिण ।
आग्नेय कपाद्यानि । ८ । ऐन्द्राग्र ११ विश्वेदेवा ११ । विश्वेदेवकाः ।
॥ श्री ॥ श्रीरक्षु ॥ ॥ ५ ॥ ४९ ॥

विशेषम् । यथेष्टसमंभोगफलकसमंद्वायेष्टिनामकयापुन्यप्रविष्टिस्थापनं स्वयमुच्यते ।
प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः। Pākayañña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Pāka Yajña according to the rules of Āpas-
tamba by Chandra Sekhara or Chandra Chūda.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरघु ॥
 नमो भगवते रघुने देवभाषणं शुनिं तथा । सत्सङ्गभाष्यकारादीन् पितरौ
 च पितामहं ॥ उभापतितनूजेन सङ्गमैश्वर्यमोषा ॥ दिङ्मोक्षं ह्यर्वा भाष्यं
 विविधाः पदतोस्तथा । १ । मितये पाकपत्राणां पदतिष्ठ विनिर्देशः ।
 यदन स्थितं किञ्चिच्छोधं तद्वद्वेदिभिः ॥ १ ॥ श्लोडिकानां पाक-
 यम्यः ।

End. लष्पाजिनं । जलूषसमुपसं ॥ शूर्यमाश्वत्थाक्षी । वरत्थाक्षी । वल्लभ-
पाथं । दम्भी वल्लभ । अपःपिप्लानमवहरदुमाक्ष्यं वा प्राग्येव ।
संतिष्ठते पिप्लपिप्लक्षः ॥ इत्यसं भूयमाधर्षोहराक्षजोमनुमाक्षरक्ष-
मुना । एतोऽयं चन्द्रपुद्गेय(म?) पाकयज्ञविनिर्धयः ।

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umāpati, while at the end, he is called by the name of Chandra Chūda, son of Umā Sankara (Uman Bhaṭṭa, in the Colophon).

विवरणम् । साग्रिकसाग्रौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्तव्यं तदेवात्राभिहित-
मुक्तानि चापप्रसङ्गतः साग्रिकसाग्र विदेशमननप्रमुखाग्रशिशुपक्षणीजानि, तदानीन्तनकर्म-
णि च ।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः । *Prāyaścitta Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Dikshita Ananta.

Beginning. ? (चण्डिनम्) ।

End. जुनां यतुर्द्वेदीनामाद्यं द्द्वेदीना महाविद्योता यत् यतुवाकः । साया
वाचसतये नष्टाय रदं ॥

Colophon. इति नीमदोषितचनमेव सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । नीमदोषितचनमेव सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

No. 281. दर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगः । *Darśa Pūrṇamāsahautra Pra-
yogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priests of the Taittirīya or Apastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासहोत्रेवमुच्यते पुरस्तात्सामवेदीना-
मिति पटलोक्ते चापस्तवेनोक्तं भवता होत्रदेवीत्युक्ते तीर्थेन प्रपद्यते ।

End. द्द्वेदेधिनो भूयावमिति यथा सूत्रं ॥ तस्मिन् पूर्वापावनिनयनं होत्र-
मिति केचित् । कर्महोत्रं केचिदाध्ययवमिति ।

Colophon. इति नैमिरीयकहोत्रं समाप्तं नैमिरीयाहामवयवं कर्मणम् । रदं पुस्तकं
महरोपनामकपामेव लिखितम् ।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम् । *Sōma Prāyaścittam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sōma, if spoiled, in the Sōma sacrifice, according to the rules of Āpastamba, by a Tālavṛnta-nivāsin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उक्थ्यः षोडशमिराषाश्रोयानस्य । उक्थ्यपश्च-
क्षुतौयसवने गच्छत इत्युक्थः । तस्य कर्म चर्ममग्निहोमवत् ॥ सोमेन
वप्ये व्योतिहोमेनोक्थ्येन दृढस्यान्ना द्वादशमतदक्षिणेन पशुनाम् भुजा
वसिति । मित्य एति केचित् ।

End. शान्ते रथाप्योत्तरवेदिकेतु रथादियाने पथिके क्षद्गुणेष्टिः शान्तस्य चाशौ-
चगतस्य योनिः । पुटेति तं मध्यमतस्य योनिः ॥ द्दशमः पठसः ।

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रप्रयोगद्वयां तासुहृदं(त?)निवाचित्ततया सोमप्रायश्चित्तानि
समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः पत्रः ॥ संवत् १८०३ । मङ्गलेश्वरिणः
साधे परार्थे ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुगत सोमप्रायश्चित्तविवरणं पुस्तकमिदम् ।

No. 279 प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścitta-bidhiḥ.* Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nagari. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangādhara.

Beginning. श्री ॥ धार्मिकप्रवयसधर्माः प्रस्थितेन यज्ञमानेन तद्दिग्गुण उपविश
प्राणायामादिकं कल्पत्यागोपस्थानं कर्माव्यम् ।

End. पदाश्लेषे लङ्घिते वा पापपातनमेव । अरण्योक्तु भक्षणमेव ।

Colophon. एति गङ्गाधरपदतौ प्रायश्चित्तविधिः ।

विवरणम् । साग्रिकस्याग्रे कथमपि दोषबाधये यन्प्रायश्चित्तं कर्मणं तदेवापामिहित-
मुन्नानि चात्रप्रसङ्गः साग्रिकस्य विदेश्यमनप्रमुखाद्यग्रिदूषणवैजाभि, तदानीन्तनकर्मा-
दि च ।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः । *Prāyaścitta Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Dīkshita Ananta.

Beginning. ? (अपि नम्) ।

End. जुनां चतुर्दशोत्तमाथं गृहीता मन्त्राविवर्तिता सत्यं अनुवाकः । साचा
नाचक्षते मन्त्राय रदं ॥

Colophon. इति श्रीमहोदितचलनेन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । श्रीमदमलहोदितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविवरणकं पुस्तकम् ।

No. 281. दर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगः । *Darśa Pūrṇamāśahautra Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priests of the Taittirīya or Apastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्होत्रचतुष्टये पुरस्तात्पामेजीना-
मिति षट्श्लोके आपस्तम्बेनोक्तं भवन्मा होतरेहोत्र्युक्ते तौर्देव प्रपद्येत ।

End. गृहमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं ॥ तस्मिन् पूर्णपावननिर्गमनं होत्र-
मिति केचित् । कर्षोर्होत्रं केचिदाध्ययमिति ।

Colophon. इति तैत्तिरीयकहोत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाध्यामवयम् कर्तव्यम् । रदं पुस्तकं
महरोपनामकराभेयं लिखितम् ।

End. वयं यथाच तदित्याडनौजुडयात्समिधो वा दध्याज्वपेदित्येके यन्म आत्म-
भोमिंदाभूत् पुनरग्रियस्युरदादित्येताभ्यामभिनिष्पुं(म्?)ताभुदितपय्योचित
परीष्टपरिनिमपरिनिमपरिनिविदानो वा जुडयाज्वपेदित्येके वाचीत-
मिति तिथो नाज्ञावे जुडयाज्वपेदित्येके ॥

Colophon. ऋनोयं पठस्तम् ।

विवरणम् । यज्ञकर्मोक्तानामन्यथादिदोषजनितपापानोदनश्राययितविषयकं पुस्त-
कमिदम् ।

No. 284. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhānidhiḥ. Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 51. Lines, 9 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and
writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only
a fragment of the work, but it is complete by itself).

A very interesting and valuable work by Śāyanāchāryaya on
the rites and ceremonies enjoined on the different orders of the
twice-born, in the Sūtras of Kṣvālāyana. The MS. contains
only that portion of the work which refers to the Darsapūrṇamāsa
rite. The work is also called simply Yajñatantra.

Beginning. औमप्रेमाय नमः । अथाहिताग्निकरवीययोर्दर्मैर्दमाचयोः प्रयो-
क्तम उच्यते । यद्यौक्तमन्त्राद्यामदिने प्रातरग्निदीपं ऊत्ता यजमानः शत्रु-
घ्नकेयलोमानि वापयित्वा छतनचबिहस्तन(वो?) नवनोताभ्यङ्गाञ्जनः
पावनमन्त्राधमनमन्त्रप्रोचसायनमन्त्रं वपमाभ्यजवेतरकर्मभिरभ्यर्च्युवा
चंभृतया यज्ञा सप्त दर्भांस्तने दर्भान् धारयन्नावः पाद्यान्धभावे मार्चय-
न्त्यथ शत्रुञ्च उपविश्या प्राधानायस्य जपति ।

End. ओमाञ्च अग्नेविमाञ्च अथा यज्ञोत्थवत्समासदमिदमथय- इहावाञ्च दुषो
असुर प्रजावाः दीर्घारयिः शत्रुष्टवः सभावान् । आत्मानं धेयति ।
प्राङ्मवाञ्च संप्रवीत वै ।

Colophon. इति यज्ञाभिप्राजहरिहरराजसकलसाध्याश्वपुरंधरस्य वैदिकमार्ग-
स्थापनाचार्यश्रीसायणा(ना?) चार्य्य(का?) कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ दर्म

Beginning. श्रीनमोऽस्तुते । विष्णुनामाय नमः । ॐ बुद्धिस्तुष्टयं प्रायश्चित्तं विष्णु-
पराधे विधीयते । एकस्मिं (२१) दोहे श्रुतमात्राणि प्रायश्चित्तानि दशभु-
वोयेरु ।

No. 286. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatāntra Sūdhānidhiḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 30. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but as a part complete in itself).

A third portion of the same work, referring to Chāturmāsya sacrifices.

Beginning. ॐ नमोऽस्तुते । अथ चातुर्मास्यानुचिन्ते । चातुर्मास्यानीति क्रम-
समुदायनाम । तस्य चातुर्धा प्रयोगः । यावज्जीवः सांवत्सरिकः, द्वादशाहो
यथाप्रयोगेति । यथाप्रयोग इति प्रयोगपर्याप्तः कालः । एषु पूर्वः
पूर्वः वेदान् ।

End. अग्निपूर्वां मुखे यज्ञयेति । इन्द्रस्य । ऐन्द्रमानसि रविषू । यमसाहिप-
पुच्छनविश्वेषां देवानां विद्येदेवके प्रापये केचिन्ना इति यामानुवाक्यो
प्रतिवदितम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥

Colophon इति श्रीमहाशक्तिराजपरमेश्वरस्वरिचरमहाराजसकलसाक्षात्पुत्रं चरम
वैदिकर्मागच्छापनाचार्यस्य कृतो यज्ञतन्त्रसुधानिधौ आद्यसायनोक्त-
चातुर्मास्योपकरणम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ श्रीगुरुवरपाभ्यां
नमः ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ नमः प्रांशुर्यं घनवचनोमीर्षां वरपा
रमाः कीलाः कुठनया विभक्ति न मचीमाचन्यमाना अपि । आरोह-
णवचापसाधसिद्ध शैल्युप नन्यव्यता दूरे मोर्निवृत्ते क्षतान्महद्विषयेय
चंडारवः ॥ १ वैधायनचातुर्मास्यप्रयोगोपकरणे प्रयोगवत् (?) ॥ ११ ॥ ४ ॥

विवरणम् । पूर्वोक्तनिबन्धनीयचातुर्मास्योपकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 287. पञ्चतन्त्रप्रयोगः । Pāñcābandha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 29. Lines, 9 in a page. Extent, 475 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875, Saka 1740. Appearance, new, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Incorrect. Complete.

पूर्वभाषप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ श्रीवज्रकुण्डोदयनितम् ।
श्रीमन्मन्त्रविशेषो जयतः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यद्वलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्रयायनसूत्रानुमतवैदिकभाषा-
नपद्धतिनिबन्धोपदेश्यपूर्वभाषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 285. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhānidhiḥ. Sub-
stance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 9-13
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
decayed, torn, worm-eaten, and written by different hands. Generally
correct. Incomplete (only a part of the work, but, as a part, complete
in itself).

Another portion of the work noticed last, referring to Paśu-
hotra, or animal sacrifice.

Beginning. ॐ नमो विष्णुराजाय । अथ पाशुकं प्रकथ्यते । तत्र पशुर्नित्यः प्ला
(का?) म्यक्षः । तत्र नित्यः षडसु मासेषु यावज्जीवप्रयोगः । माघमासे
श्वविधानश्चतुर्विधः सवितर्य्येक्ष्य पशोष्कात्तः (पशोः कात्?) आषाढे
अश्वेषीनरार्धमते सवितर्य्येक्ष्य पशोष्कात्तः (पशोः कात्?) अथनपोरादौ
वा एव पशुद्वयं कर्तुमशक्तस्य प्रतिचम्नत्वरसुदमये पूर्वपक्षे देवनक्षत्रे वा
एक एव पशुः कर्तव्यः । पञ्चद्वयेऽपि देवत्वाममावाद्यायां दज्जवीये
धारयः ।

End. एतत् सूक्तं वशिष्ठमुनिकादि जितानां सर्वेषामपि विकल्पेन भवति ।
नरामवद्वितीयानां आमद्वयापक्षे वशिष्ठमरांश्वो द्वितीयो भवति ।

Colophon. इति श्रीमन्मन्त्रविशेषोदयनितम् हरिहरमन्त्राजसकलसाक्षात्पुराण-
वैदिकभाषायापनाचार्य्यस्य सायनाचार्य्यस्य द्वितीय यज्ञतन्त्रसुधानिधौ
प्रमाणाश्रयायनसर्वो समाप्तम् ॥ ५ ॥ श्रीरक्षु ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यद्वलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्रयायनसूत्रानुमतवैदिक-
भाषानपद्धतिनिबन्धोपदेश्यसर्वोविषयकं पुस्तकम् ।

End. पायुके वितते तन्ने होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विचारे म्नात् भदे-
बोचरवैदिके । सदास्त्राले (सदाः काले?) प्रयोः पचे होमकाल उप-
स्थिते समाप्येव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरुद्धपयस्यवंधप्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विवरणम् । पूर्वमालोचितस्य निवन्धस्यापरीभाविशेषः । तत्र वर्णाकालीनपयस्य-
प्रयोग उत्तोन्नयन्युत्तरायणपूर्वपक्षीयपयस्यवन्धयोश्च इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ *Mṛgāreshtīḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, *Mṛgāreshtī*, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि सप्तदशपामिधे-
न्यः । सोषिष्केरुषमौः सद्योवपामिदन्युत्तमं सप्तदश विवेकम् । अन्ते
अक्षयं तु येनयः पावको अक्षयं शिवो भवो नमस्ते हरसेष्टोर्षिणे नमस्ते
अक्षयिणे । अन्ते भवोऽसमिधो अग्न आजवेत्यादि ।

End. आजि पौतस्योपकृतस्योपकृती भक्षयामि । इष्टिपक्षमाह रेन्द्रेण
मृगारेष्ट कदाचिन्मित्रविंदया । पवित्रेष्ट्या विद्युभन्ति सर्वे घोराः प्रति-
पदाः । वैश्वानरा भ्रातृपत्नी पवित्रेष्टिं तथैव च । अन्ताहतो प्रयुज्जानः
पुनरिति द्रमपौरुषमिति । सन्तिहवे मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समवे श्रीहनुमि दशम्या देवरात्रेष्ट लिखितम् ।

विवरणम् । असन्प्रतिपदादिअन्यदोषापनोदप्रप्रायश्चित्तयज्ञविशेषोपहोचविषयकं उपकृतम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । *Mṛgāreshtīhotram*. Substance, Euro-
pean foolscap paper, 7½×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, ? Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of animal sacrifices, by an anonymous writer. It is called also Nirūḍha Paśubandha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पशुबन्धप्रयोगोल्लिखने । प्राहपि पश्वन्वि प्रवर्तयि-
शौचं ऊना प्राधानायम्य रेन्द्राग्नेन निरुद्धपशुबन्धेन यद्ये इति संकल्प्य
समारोप्य देवयजनं बला पुष्पाचं लला मयिना लौकिके शोपावरो
ह्यापतने निधाय विद्युदधि । अथ उपसृष्टम् । अग्निं पशुबन्धे अध्वर्युं
मां हवीमहे । एवं ब्रह्मादीन् हवीवे ।

End. दहिरसि दह मे पाशमन्मतात् पत्यमुपामां । ब्राह्मणाः सर्पि-
(वी ?) न वै प्राजोहितः समारोप्य मर्हति । शीलक्रीडधिषाय नमः
सम्पूर्णम् ।

Colophon. लिखितं मंदराम ब्राह्मण(वेन?) कलिकातामध्ये गंगाधरीषी नीरत्न ।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुभं (?) सम्यं
वा मम दोषो न हि (दी?)यते ॥ १ ॥ अक्षं रत्नं तैलं रत्नं रत्नं शिथिल-
बंधनं । कटेन लिखितं ग्रंथः (?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ४ ॥ पदमं
(प?)ला ४०॥ संवत् १८७५ भागे १०३० वैशाख कृष्णतृतीया तृ-
पत्वार ।

विवरणम् । निरुद्धपशुबन्धेत्यपरपठ्यायस्य आद्यलायनसूत्रानुशीलितपशुबन्धपामस्य प्रयोग-
पुस्तकमिदम् ।

No 288. निरुद्धपशुबन्धप्रयोगः । Nirūḍhapaśubandhaḥ Prayogaḥ.
Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 10-13
in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, old,
slightly damaged. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on animal sacrifices.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । अथ पशुबन्धप्रयोग उच्यते । तस्य उदायने पूर्वपक्षे
देवनक्षत्रे रेवत्यां चमायां वा यजनो(?) त्येवानुष्ठानं । तस्याये प्रयोगे
पूर्वेषुर्नादीमुखं रात्रावुदकशान्तिं प्रतिहरनबंधं कुर्यात् ॥ अः शान्तिं
पंचकं कुर्यात् ।

End. पाण्डुके वित्तवे मन्त्रे होमकाल उपस्थिते ॥ अग्रे तु विद्वारे स्यात् सदे-
 वोत्तरवेदिके । सद्यश्काले (सद्यः काले?) यतोः पक्षे होमकाल उप-
 स्थिते समाख्येव तु होतव्यम् काल एव अहोति तु ।

Colophon. इति निरुद्धपद्युपनिषद्प्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विदरयम् । पूर्वमालोचितस्य निवन्धस्यापरोभावनियेषः । तत्र वनांकादीनपद्यव्य-
प्रयोग उल्लोकाव तून्तरायवर्ण्यपद्योपपन्नव्यप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. नगारेष्टिः ॥ Nṛgāreshtīḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Négara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, Mṛigāśreshti, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः । अथ आचार्यः नमः प्रवक्ष्य इत्यादि सप्तदशश्लोके-
भ्यः । श्लोकादिभ्यः सप्तश्लोकानि सप्तदशश्लोकानि । अथ
अथार्थं तु देवः पावकी अथार्थं शिवो भवो नमो देवदेवो नमो
अथार्थं । अथार्थं भवो सप्तश्लोकानि सप्तश्लोकानि ।

End. काञ्चि पौनस्योपक्रमस्योपक्रमतो भक्षयामि । इष्टिपुष्टमाह रेन्द्रेण
 यमारेव कदाचिन्निर्विन्द्या । पवित्रेष्ट्या विग्रह्यति सर्वं पौराः प्रति-
 पदाः । वैज्ञानरा ज्ञानपत्नी पवित्रेष्टिं सदैव च । ज्ञानाहो प्रयुक्तानां
 पुनानि दम्पतीरुपमिति । अन्तिमते अमारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१४ ममने शैष्ठ्यदि दशम्यां देवरायेण लिपितम् ।

विवरणम् । अमृतप्रतिषेधादिष्वन्वयोपापनोदनप्रायश्चित्तपञ्चविंशोपधोवविषयकं उक्तम् ।

No. 290. मृगारेक्षितोत्रम् । *Mṛgāreṣṭhiotram*. Substance, European foolscap paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4 Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, *not much old*. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work, but with a few different readings at the end; as, for instance, instead of the passage, "रुद्रिपुत्रमात्र", &c., we find here

"प्राच्यभक्तं भवेत् । पत्नीयाश्चादिधर्मात् ॥ अगारेष्टिचोर्षं समारम्भम् ॥
॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणभूतपूर्वमेव ।

No 291. अगारेष्टिप्रयोगः । *Mrigāresbī Prayogaḥ*. Substance, foolscap paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 in a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, fresh, but slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the process of performing the above-mentioned Vedic rite, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः । अथ अगारेष्टिः सा च पूर्वसि कार्या अथपुनरिति
प्रकृत्यनन्तरं च स एवाथपुनरर्थस्य पूर्वसुदेव विद्वत्तिं कृत्वा प्रकृत्यन्ता-
धानं कार्यमित्युक्तम् ।

End अथ दर्शपूर्णमासपक्षेन तद्विकारा अपि गृह्यन्ते इति वदन्तः ।

Colophon. श्रीरक्त(?) पक्ष(धन्व)शं(र्ष)ख्या १५० । यादयं पुस्तकं दत्ता तादयं लिखितं
मया यदि गृह्यन्गृह्यं वा मम दोषो न दोषवे । अक्षं रक्षं तैक्षं रक्षं रक्षं
श्रियिस्तवन्मने कहेन लिखितं धन्यं यत्नेन परिपाद्यते । रंनत् १८१५, १
शकै १७४ (?) वैशाखस्यष्टमीया वृषपक्षवार ।

विवरणम् । अगारेष्टिनामयज्ञविधेयस्य प्रथोमधन्योप्यम् ।

No 292. दर्शपूर्णमासहौत्र्याख्या । *Darśapūrṇamāsahautra-vyākhyā*. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 16. Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced. Prose. Correct. Complete.

An explanatory manual of the duties of a Hotṛi priest, in connection with the New and Full Moon sacrifices, according to the precepts of Kṣvaláyana, by Chaundopácháryaya.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । दर्शपूर्णमासयोर्होत्रं प्रयुज्म...मघं कथ्यते । ॐम् ।
नमः प्रवज्जे प्रपद्ये.....निरुचिकाः । प्रवज्जे प्रवचनहेतवे वायवे
ममोक्षु ययोपद्रष्टे अग्रये चनुष्णाव आदित्याय च नमः ।

End. ? (विज्जलाहुग्रावरनावाको न बुध्यते) ।

Colophon. श्री चैदपाचार्य्यहमदर्शपूर्णमासयोराचक्षायनहोत्रयाख्या समाप्ता ।
श्रीसूर्यभूराभेयार्य्यमस्तु ॥ ५ ॥ श्रीः ।

विवरणम् । आचक्षायनमतानुसारिदर्शपूर्णमासीयहोत्रनिबन्धस्य याख्यापुस्तकमिदम् ।

No. 293 आचक्षायनब्रह्मत्वप्रयोगः । Kṣvaláyana Brahmatva Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 11. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual treating of the rite required to be performed on the occasion of a Brahmá's (priest) appointment, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाचक्षायनब्रह्मत्वप्रयोगः । इतो ब्रह्मा इतोऽग्निं करिष्यामीत्युक्त्वा अग्निः प्रागुदमावरवीयात् प्रादुमुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विचारं प्रविश्या समस्तपाण्डुहायेवाचमवीयम् ।

End. संख्यिनाथां देवावरुणा मयासेत्यादिभिः सर्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संख्या जपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् । ऐहिकमुदवधानीयायां ।

Colophon. इत्याचक्षायनब्रह्मत्वदर्शपूर्णमासाग्राधेय आचक्षायनब्रह्मत्वप्रयोगः समाप्तः । शिवाय नमः । नमः सदाशिवाय ।

विवरणम् । आचक्षायनमतानुसारि ब्रह्मत्वप्रयोगनिबन्धकं पुस्तकमिदम् ।

No. 294. सारं प्रातरग्निहोत्रहोमप्रयोगः । *Sāyam Prātaragnihotra-homa Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Agnihotra rites to be performed in the morning and evening, according to the rules of Āśvalāyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमधेमायनमः । अथ सारं प्रातरग्निहोत्रप्रयोगः । सायमपराह्णे प्राह-
वचसि यजमानपत्न्यभ्यर्च्यः स्वाहा तस्य तीर्थेन प्रविशेत् । ततः पत्नी
नार्चयत्यस्य दक्षिणतः स्वाहा न उपविशेत् । यजमानश्च सायतने स्थिता
उदराहचनीयमिति त्रैधं भूयात् ।

End पूर्व्वन्ममसत्या चतुर्दशीतं ऊवा विशारपरिसूचनवात्विशगंष्टे
चवादि पूर्व्ववत् कुर्यादिति प्रवक्ष्यतः प्रवासादागतस्य चाग्रप-
चानविधिः ।

Colophon इत्याहसायनसूत्रानुसारी अग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासीपञ्चाननप्रयोगश्च समाप्तः ।

विवरणम् । पुस्तकेऽभिप्रायसायनमतानुसारी सारंप्रातरग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासानन-
कर्त्तव्यापुत्रपञ्चाननप्रयोगश्च विद्येते ।

Manuals based on the precepts of Baudhāyana.

शौचायनमतानुसारिप्रयोगप्रत्या लिख्यन्ते ।

No. 295. प्रायश्चित्तसदीदयः । *Prāyaścitta-sadōdayaḥ.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 52. Lines, 8 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803, Śaka 1668. Appearance, not much old but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of penances for expiating the sin of wilful neglect of religious duties, according to the Śāma Veda School.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ ब्रह्मोमानां तत्तत्कृतोः
संस्तुत्यैकानिहमे विहितानि प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ॥ तत्तत्कर्मवैगुण्यपरि-
हारायै तेषामवश्यमनुष्ठेयमानत्वात् । अतएव न केवलं पापनाशमार्थ-
कर्मण एव प्रायश्चित्तपदवाच्यमपि तु विहितकरणनिमित्तेऽविहितं
कर्मपि । यथाह याज्ञवल्क्यः ॥ विहितस्थाननुष्ठानाद्विन्दितस्य च
सेवनात् । अनियच्छाचेन्द्रियाणां नरः पतनमश्नुति ॥ तस्मात्तेनैव कर्तव्यं
प्रायश्चित्तं किमुदस इति ।

End. अथैः शतशतान् शोमान् (तु ?) एकः शिष्यशतौ वरं । शिष्यैः शत-
शतान् (तु ?) शोमानेकः (देकः ?) पुण्ड्रशतौ वरं, पुनैः शतशतान्
(तु ?) शोमान् (तु ?) सकोद्यात्मशतौ वरं सयं शो सयं दोक्षी
स्यमेवोपनिषेताग्निहोषमिति । शौम्यप्रशेषं इच्छिषा इति) एतन्वा-
न्यपि प्रायश्चित्तानि द्रष्टव्यानीति शिष्यम् ।

Colophon. इति श्रीमन्नरकुलोत्पन्नविषाडीसूरजितनुजदेवेश्वरात्मजसहारासहजो
प्रायश्चित्तचरदोदये प्रकीर्णप्रायश्चित्तप्रयोगः ॥ स १८०० म १९९८ माघ-
शुद्धौ १५ त्रे तिथिर्भ विषाडिविषाधरखनुना आमाधरेष ॥ ९५थी
१ । आमाधरली श्री रत्नदाम ने ज्ञाप्यार्षे आमी ।

दिवरणम् । सामवेदीयानां यज्ञविहिततत्तत्क्रियातिशक्तमन्यप्रत्ययपरिहारकप्रायश्चित्त-
प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 296. पवित्रेष्टिप्रयोगः । Pavitreshti •Prayogah. Substance,
country-made paper, 9½×5 inches. Folia, 5. Lines, 11-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and writing effaced
in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Pavitra rite intended
to purify one from all sins, by Vireśvara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । पापक्षयकारणः पवित्रकामो नामावस्थायां पौर्णमास्यां
वा देशकालौ संकीर्त्य पवित्रेष्ट्या यज्ञे इति संकल्पः विदुन् पौर्णमासं
नवं सप्तदशसामिधेयम् ।

End. एतदपि य इमेत्यादीनां विनियोग इत्यादीनां विनियोग विध्यभावा-
दन्येषां बोधायनसूत्रेष्वपि विनियोगविधिसंज्ञेन एतेषां पवित्रेष्टौ विनि-

श्रीमत्कल्पनायाः निर्णयमाधिक्यनाद्वैतध्यानसूत्रानुसारी (रि ?) चन्द्रिकादि
धर्मविरोधाद्योपेक्ष्यमेवेति ।

Colophon. इति श्रीविद्येश्वरचरणकमलसुगलभजननिरतमानसहादिभद्राक्षरी-
श्वरभट्टरचितः पवित्रेष्टिप्रयोगो श्रीचप्रयोगमध्वितः सनिर्ययः समाप्तः ।
लिखितं गङ्गातोपनामकराभेष्ट ।

विवरणम् । पवित्रतासम्पादकयज्ञविशेषप्रयोगपञ्चोऽथम् ।

No. 297. मृगारेष्टिप्रयोगः । *Mṛgāreshti Prayogaḥ.* Substance, country-made white paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual of the *Mṛgāreshti* ritual, according to the Baudhāyana School.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः । अथ मृगारेष्टिः । तत्र बोधायनः । यः पापयज्ञस्य
श्रीमत्साधो वाचस्पत्येन देवेभ्यः ऋषिभ्यः पित्र्येभ्यः श्रीभ्यो ब्राह्मणेभ्यः नोति
मृगोभिर्मृगं नामो वा रथस्येष्ट्या यन्तेवेति । अस्मानिष्टादेन रथाभि-
कारिणः पवित्रकामो वा यद्यस्मात् (यद्यः कालः ?) पञ्चमादित्य प्रयोगः ।

End. वाजिनस्याग्रे वीचीचै वा मीनः द्विःचलद्वा चस्ये वाजिनं पापमादा-
याभ्यर्च्युः उपाङ्गयत्येत्यामुपाङ्गयोपकृतौ यन्ते रेतः प्रविश्य च इति मन्त्रेण
वाजिनं प्राणभर्षं भक्षयित्वा चस्य वेदोमीत्यादि संख्याजपितं (संख्याजपि-
तं ?) समानम् ।

Colophon इति मृगारेष्टिचौचप्रयोगः ।

विवरणम् । मृगारेष्टिनामप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य बोधायनमतानुसारिचौचप्रयोगविष-
यकं पुस्तकमिदम् ।

No. 298. राजसूयपद्धतिः । *Rājasūya Paddhatiḥ.* Substance, coun-
try-made paper, 9×4 inches. Folia, 38. Lines, 10-12 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, 1768. Appearance, very old, decayed and worm-
eaten in the margin. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the great imperial ceremony, known as Rájasúya, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीरामवेशाय नमः । अथ राजसूयपदतिः ॥ अग्नि-
होमं प्रथममाहुरनीत्यादिचतुर्भिर्ब्रह्मवैवर्तः । सूत्रकारेणापि सप्त-
षष्ठे राज्ञा राजसूयेन यज्ञेवेत्यादिसप्तधृत्या तस्य उक्ता । तस्याः सप्त-
सुत्यायाः क्रम उच्यते । प्रथमा अग्निहोमौ अग्नारोहणीया ।

End. अथ ऋतोभ्योतिहोमः चवस्य हविरिति ॥ नैकाद्वीनाद्वीनौ । चातु-
र्मास्यानि राजसूयं च अन्ये च हवीर्देयं ज्ञातिः । जात्यायनेनोक्ता ।

Colophon. सम्राज्ञीत्यं राजसूयः ॥ वीरस्य शुभं भवतु ॥ संवत् १७८८ वर्षे मार्गशि-
(श्री?)र्षेयसप्तमश्विनीपुरी स्थितं मोहनाक्षय्य अथमादिद्वामने ॥ ३॥

विवरणम् । राजसूयेतिप्रतिद्वयस्य प्रयोगपदतिरिचम् ।

No. 299. सर्वप्रदेष्टिहोत्रम् । Sarvapishṭheshtphotram. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, folia 1-2 slightly spoiled. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called Sarvapishṭheshtī. The MS. is a fragment.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथ सर्वप्रदेष्टिहोत्रं ॥ अग्निपश्यनं ॥ अग्निर्नयनं ॥
नमः प्रवक्तु इत्यादि ॥ सप्तदशसामिधेयः ।

End. ॥ (अधितम्) ।

विवरणम् । सर्वप्रदेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगपदतिरिचम् ।

No. 300. यजुतन्त्रम् । Yajñatantram. Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 98. Lines, 11 in a page. Extent, 1,650 ślokaś. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वादा-
नामुपक्रमे । यं नत्वा हतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥ सत्सुखावित-
शब्दनाममहारम् विधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपागच्छे वयसमी बोधाय
बोधायनम् । यद्वाग्भाव (यद्वाग्भाव ?) सर्वथर्वधमजनी प्राप्याध्वराभोनिधे
पारं यान्ति मनीषियो वडविधेस्तवेस्तस्योभिभिः ॥ सूर्याचन्द्रमसौ प्रकाश-
वपुषावास्तां जगच्चतुषो । ताभ्यामन्वययोर्द्वयं समुद्भूतवाधिराजं जगुः ।
धंशे चाद्रमये तदन्वयनिधिः योऽंमसोभुवुपसन्मान् पादुरभूदलौहसुरभिः
योऽनुदृश्योपतिः । हरिहरनिभभुमाकामदोभुजगत्या हरिहरप्रद्युम्न-
(वर्धपात्त ?) सस्य भूषुस्तमूजः परित्यजति धरिणोर्कोनिधामप्रधाना प्रभ-
वनि मण्डलेष्वलपाणस्य मण्डलाये च लील्यता । विदुषां कपदन् भावि
विदिषां च गिरां च ।

End पूर्वोक्तं तत्रैव व्योतिषा इत्यनेन च योषधीभ्यस्योषधीर्जिन्वेत्यादि । बभूवुं
पद्मेऽपरिपेक्षनात् + + + ... कर्म कुर्यात् ॥

Colophon इति श्रीसायनाख्येऽष्टमो यज्ञतन्त्रे समाप्तं ॥ ४ ॥ ४ ॥ पदसंख्या ११५
एवं लिखितं कारिवाभिभिर्दुक् हरिश्च ॥ ५ सप्तकर्मणां समाप्तम् ।
विवरणम् । सायनाख्ये विरचितं बोधायनमतानुसारि वडविधयश्चक्रेप्रयोगविरदकं
पुस्तकम् ।

No 301 यज्ञतन्त्रसुधानिधि-कुष्माण्डहोमविधिः । Yajñatantra Sudhā-
nidhi: Kushmāṇḍa-homavidhiḥ Substance, country-made paper, 10×4
inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Character, Nāgari. Date,
Samvat 1820. Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing
effaced in parts Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Kushmāṇḍahoma,
a preliminary rite to one's establishing the sacred household
fire, according to the rules of Baudhāyana, by Śāyanāchāryaya.
The work belongs to his series of Yajñatantra Sudhānidhi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्वादानामुपक्रमे । यं नत्वा
हतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥ सत्सुखावितशब्दनाममहारम्
विधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपागच्छे वयसमी बोधाय बोधायनम् । यद्वाग्-
भावमन्वयधमजनी प्राप्याध्वराभोनिधेः पारं यान्ति मनीषियो वडवि-

धैर्यैः सन्ध्याभिः ॥ श्रीचायनाचार्यः कृतवान् यज्ञनक्षत्रप्रधानिधिम् ।
 श्रीचायनविद्दीनं तं । लिखाम्यन्यधियां मुदे ॥ श्रीग्रीवाधायमानः सव्यं-
 दुरितपूर्वपापक्षयकामः । सव्यं प्रायश्चित्तकर्म कुर्यात्तद्विधिं कुर्यात् ।

End.

अथमर्थः । पञ्चधा विभक्तस्य यामस्य भागवत्तं दण्डोभागद्वयं सुष्ठु सुखा-
 यामो विचारदुद्धिमुखः । सुखार्दमिनो विचारपञ्चमासकदर्शं यौवा(पावा?)
 तर्दं विवर्तितम् ॥ वीरस्य ॥

विवरणम् ।

चायनाचार्यविरचितवौधायनमताभुमताग्राधानपूर्वकसंप्रायश्चित्तकर्म-
 कुर्यात्तद्विधिं प्रयोजनविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 302. सोमप्रयोगमन्त्राः । Soma Prayogamantrāḥ Substance,
 country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 7 Lines, 14-15 in a page
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and
 slightly worm-eaten. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *mantras* used in the performance of the
 soma sacrifice, according to the rules of Baudhāyana, by an anony-
 mous writer.

Beginning. श्रीमहर्षय नमः । नमो वागे ऋगवे नमः, दुभिः क्षाया । देवस्य-
 अत्रिराभिर्देवेभ्यः । उतिष्ठ ब्रह्मणः त्रेतु नमः । देवी स्वावाह-नप्रसादा ।
 अय्याय-मिरा ।

End.

अथवा अ-आया-अथं वे योनिः अमुज्जानः उच्छुय-पतते-अथमे
 विरते ददासि । अग्रवे स्वाहा ।

Colophon.

अनेन प्रीयतां देवीभगवान् मङ्गलेश्वरः सखीवर्षिणः पूर्वेषामस्त्राणं
 कुलदैवतम् ।

विवरणम् । श्रीचायनमतानुसारिसोमप्रयोगव्यवहृतवैदिकमन्त्राणां संप्रदयस्योऽयम् ।

No 303. अग्निष्टोमहौत्रं । Agnishtomahautram Substance, country-
 made paper, 10×4 inches. Folia, 45. Lines, 22-13 in a page. Charac-
 ter, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing
 effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnish-
toma rite by an anonymous writer. *

Beginning. श्रीमश्वेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तशर्माः सोमो भविष्यति तव
भवता होतॄन् कर्तव्यमित्युक्ते होता तं प्रच्छति को यशः कश्चमित्रः का
दृचिषेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन हतः सन् लपति ।

End. संस्मितायां सर्वप्रायश्चित्तानि ऊक्ता संस्मालयेन्नोपस्थाप्य तीर्थेन निष्क्रम्य
यथार्थं गच्छेत् । उदकपात्रीयाद्यामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्होता पौरो-
मास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य होतॄन् सभातॄन् । इदं पुस्तकं गङ्गारोपनामकस्यैव पुस्तकं ॥
विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्म्मप्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् ।

No 304 अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishṭoma Paddhati: Substance,
country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia 76 Lines, 8-11 in a page.
Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn,
and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Com-
plete

A manual for the performance of the Agnishṭoma rite by
Devāsawamin.

Beginning. होतॄन् योतवन्तः । स रेन्नाग्रे पुनश्चत्सुहृत्सालमेत । पूर्वे बहनादिना
जीर्णैः पूनर्वैद्यमान्यातोमह्वान् पुनः . . . . पक्षं भवति । अग्निं न
होतॄन् . . . सद्गुत्यमिति वद । यस्य पिवादयोविच्छिन्नैराश्रयना-
विच्छिन्न . . . . शीर्षामवेदिसम्भन्धावच्छिन्नसोमपत्ना वा यो वा इरक्षी-
यति । यस्यादिच्छादु धूषवर्णं ललाम . . . . अग्निहोतादिपूर्वार्त्तनपक्षे
पश्चपक्षेन भेदेनेष्टा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीहोतीमेनास्य वो पक्षो-
पालम्भो भवतः । पूर्वोपुर्वाग्दीप्यादि, अपरेषु स्नानादि रन्धा . . . .
शीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नौन् सभारोक्ष “स्यष्टे . . . . पतनेषु मथित्वा . . . . काले
काले सार्धं प्रानरग्निहोतॄन् जुहुयान् ।

Colophon. इति देवसामिहोमोऽग्निहोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारपश्चा-
मापदेवेन लिखितम् ।*

निवरणम् । देवसामिहोमोऽग्निहोमप्रयोगपदनिर्दिष्टम् ।

No. 305. अग्निहोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyākhyā. Substance, country-made paper, 10½×5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

*An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (पतं हिमं नाचरावि सम्यगुपसम्यक्ते) ।

End. ? (अग्निहोमम्) ।

निवरणम् । अग्निहोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्यापुस्तकमिदम् । अतीव मोर्चम् ।

No. 306. अग्निहोमः । Agnishṭomah. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. ओम् नमो भगवते महादेवराय ओम् नमो भगवते श्रीगणेशाय ॥
अग्निहोमम् ॥ १ ॥ अग्निहोमेन वसुधाया ओ भवति च उपकरणपदे ।

End. संतोष्य चत्वार्यर्घमाषाधान्पूजार्थं ददाति या प्रथिदेष्टि संतिहवेत्य
मदानोमेकारहोमोऽग्निहोमं चत्वारोऽप्यन्यथापनान्पवसाय मदिनाग्नी-
निहोमप्राये प्रतराग्निहोमे प्रतिगुहोति संतिहवेऽग्निहोमः संतिहवे
ऽग्निहोमः ॥ १० ॥ १ ॥ १ ॥ ओम् ॥ ओम् ॥

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnish-
toma rite by an anonymous writer. *

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तमर्थः सोमो भविषति ॥
भवता श्रीं कर्तव्यमित्युक्ते श्रीता नं श्रुति को यज्ञः क कलिजः का
दचिषेति वेन प्रतिवचने दत्ते यज्ञमानेन हतः सन् जपति ।

End. संस्कारायां सर्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संख्याजपेनोपस्थाप्य तीर्थेन निष्क्रम्य
यथार्थं गच्छेत् । उदकपानीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्होवा पोह-
माश्लेषिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य श्रीं समाप्तं । इदं पुस्तकं मङ्गरोपमासकस्यैव पुस्तकं ॥
विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 304. अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishtoma Paddhati. Substance,
country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia 70. Lines, 8-11 in a page.
Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn,
and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Com-
plete.

A manual for the performance of the Agnishtoma rite by
Devāswamin.

Beginning. श्रीं न होतवन्तः । स वेन्नाग्रं पुनश्चत्तुष्टमाहमेत । पूर्वं सधनादिना
जीर्णः पूनर्वत्तवानजानोमज्ञान् पुनः . . . . पश्यं भवति । अग्निं न
कोमं . . . सद्यमित्यिति षट् । सद्य पिबादयोर्विष्टिर्गृह्णाध्वना-
विष्टिश्च . . . . होर्गामवेदिसम्बन्धान्विष्टिश्चोमपाता वा यो वा ह्यष्टौ-
पतिः । सद्यश्चिच्छाद् भूषवर्षे लक्ष्मा . . . . अग्निहोवादिपूर्वार्धमपश्ये
पश्चात्पश्येन भेदेनेहा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीहोमीयेनास्य वो षो-
पालंभौ भवतः । पूर्व्यपुनर्वाग्दीप्यादि, अपरेषु क्षानादि रम्भा . . .
श्रीयतामिति पुण्याहः ।

End. पुनरग्नौ न समारोह्य "सय्यते . . . . पतनेषु मयिना . . . . काले
काले सद्यं प्रातरग्निहोवं जुहुयात् ।

Colophon. इति देवसामिहृतोद्दिष्टोद्गमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारपद्मा-
मायदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देशस्वामीयताग्रिष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमयाखा । Agnishtoma-ryākhyā. Substance, country-made paper, 10½ x 5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

*An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishtoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (एवं चित्रं नाचराशि सम्यगुपलभ्यते) ।

End. ? (सङ्क्षिप्तम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रथोमविधायकसुवासां श्याध्यापुस्तकमिदम् । अतीव जोरम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः। Agnishtomah. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमद्भैरवाय नमः । ओं नमो भगवते महाशैलराय श्रीमद्विष्णुजीवर्यिण्डाय ।
 त्रिविष्णुमस्तु ॥ ३ ॥ अष्टिष्टोमेन वरदाभाषो भवति न उपपन्नपद्यते ।

End. संयोगे चत्वार्यहंभाषापात्राणां ददाति धा प्रविष्टिः संतिष्ठतेत्य
नदानोमेकारणोऽसौ भूमासौ च स्तान्दृष्टान्तान्दृष्टव्यपाय मदिनादी-
निष्ठान्दृष्टापायं प्रत्यक्षिणे प्रत्यक्षिणे संतिष्ठतेऽप्रतिष्ठोऽसौ संतिष्ठते
प्रतिष्ठोऽसौ ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 307. अग्निष्टोमादिसंख्या । Agnishtomādi Saṁsthā. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 94 Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Correct. Incomplete.

This work is a part of a commentary, entitled Prayoga Sāra, on Baudhāyana's Śrautasūtra by Keśava Svāmin. The codex under notice begins from the seventh Prapāṭhaka of the text, and treats of the Agnishtoma rite.

Beginning. श्रीमहात्मनः (न ?) ये नमः । श्रीचरत्तले नमः । श्रीदत्तपुरदाय नमः । श्रीनुरचरसेधो नमः । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिपद्वचःतुर्मासैरथ सोमेनेति क्रमेण चातुर्मासान्तरं सोम आरभ्यते । अग्निष्टोमेन यज्यमाच भवति ।

End. ? (अखितम्)

विवरणम् । अन्योऽयं केशवखानिहृतप्रयोगचाराख्यबौधायनसूत्रवृत्तेरभिधेयः । अग्निष्टोमस्य भेदास्तत्तद्देशेषु चानुष्ठेयानि कर्माण्युक्तानि ।

No 308 अग्निष्टोमसप्तहोत्रप्रयोगः । Agnishtoma-saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 21. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Saptahotra rite, a part of the Agnishtoma ritual, by Chandra Chūḍa Bhaṭṭa.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । उद्गात्र होत्र प्रशास्त उग्नेत्र अध्वर्यु यजः कर्मांश्च प्राचक्ष्यामीति उद्गात्रादिवादनम् । अघ्नान् शब्दान् प्रक्षयस्य इति त्र । अनेभ्य अलिम्बाचकेभ्यो होत्रादिभ्यश्च इति वः । यदा होतृशानां वरणं तदा होतुः पूर्वे यदा चतुर्थी तदा ब्रह्मवः । होत्रकायां (नां ?) दादयानां अनियतक्रम इति वृत्तौ ।

End. ग्रन्थे वापुस्यवर्जितानां भूम्यां समिद्धो अथ मनुषः ॥ १० ॥ इत्यादौ विवेकः ।

Colophon. इति चन्द्रचूडभट्टले अग्निहोत्रप्रयोगः ॥ धनवारोपनामकः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रान्तर्गतसप्तहोत्राणां यत्रविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमेतत् ।

No. 309. अग्निहोत्र । Agnihotra. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, 1786 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnihotra rite by an anonymous author.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीमोक्षेश्वरो अग्निहोत्रं व्याख्याभ्यामांश्विष्टसूत्र्यं आविः सूर्यं वा दृष्टिरसि प्रक्षुप्यतेति दृष्टिमादाय पुनार्हपत्ये वैदेवं नमामोदपयः शेषवीः शेषवीर्दधम् ।

End. अग्रे नम इत्यदिना वसुधारां कृत्वा यज्ञं क्षुत्वा चेति अपिना भगवत्-कारणं करोति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रं सम्पूर्णं ॥ मङ्गरोपनामकरणमेव लिखितं अवाप्तव्याम् । सं १७८६ यो. ग. ५. ।

विवरणम् । अग्निहोत्रविवरणकं पुस्तकम् ।

No. 310. अग्निहोत्रप्रयोगः । Agnihotra Prayogah. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 7. Lines, 6-7 in a page, (leaving a blank space of about an inch square in the middle of each page). Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Agnihotra ceremony.

Beginning. ॐ नमः शिवदेवाय । अथाग्निहोत्रप्रयोगः । आधानानन्तरं द्वादशदिनमध्ये योर्ध्वायधोभारध्याप्रसक्तो द्वादशदिनपर्यन्तमग्रेणैव तत्कार्यं । ततो-

इरषकासे अग्र्यत्तिजमेव प्रादुष्करत्वं कार्यम् । काष्ठातिक्रमे एवं
प्रायश्चित्तं तयोदयेऽहनि प्रातर्होमान्तेऽश्विन्याम् ।

End आदावन्ते च न परिमृञ्चनपर्युच्चयत्ययःसंस्कारान् प्राक्कथं ननु
क्षुप्यते ॥ मृग्युर्विषये एवं विधिरिति ।

Colophon. ? (नास्ति खण्डितलान्) ।

विवरणम् । अग्निहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 311. ज्योतिष्टोमपद्धतिः । Jyotishṭoma Paddhatih. Sub-
stance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 10-11 in a
page. Character, Nāgara. Date, 1777. (Samvat or Śaka cannot be
ascertained). Appearance, very old, torn, entirely decayed, and writing
effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Jyotishṭoma rite.

Beginning. त्रीमहेशाय नमः ॥ त्रीमहेशं जमस्तुत्य ज्योतिष्टोमस्य वै कृतोः । ज्यो-
मानां यज्ञाश्चानं लिख्यते कथंनः क्रमः ॥ १ ॥ तत्रादौ मातृपूर्वकं चार्द्रं ।
ततः प्रादुर्गुह्योपविष्टानां अग्निजां उदुर्गुह्यो यजमानः वरपं करोति ॥

End. तस्य जमती भृगुः + × × × + × × × जमती भृगुचोम
इति इन्द्र अग्निदेवताः ॥ समाप्तमिति ॥

Colophon. इति यज्ञप + × × × × १७७७ समये आश्विन शुक्लतयोदमि
(शो?) भृगुकाशालितस्य × × + + × + + लिखिता एवं
पद्धतिः ॥ त्रिपाठिकव्यभूषण + + + + + मद्य लेखक
पाठकयोः श्रमं भवतु ॥

विवरणम् । ज्योतिष्टोमेति प्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य पद्धतिरित्यम् ।

No. 312. बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudhāyana Darśa-
pūrnamasā-prayogaḥ. Substance, country-made white-paper, 10×4 in-
ches. Folia, 35. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1828. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct.
Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudhāyana.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ अविघ्नमस्तु । अथ दर्मपूर्णमास-
प्रयोगः ॥ तथ भवः ॥ द्वैषकर्म्यान्धोषानुवाक्यविषयः कल्पकारेणोक्ते-
विधिभिर्विकल्पन्त इति केचिदुच्यते ॥ अपरे तु विधिप्राप्तेन विकल्पने ॥
अथ नियमोक्ता अनुज्ञाश्च ग्रहणेन संबध्यन्त इति ।

End. उपान्यस्य चाने पञ्चवारं गृहीत्वा यजेन् ॥ द्वितीयपुरोडासादौ मध्याह्नं
पद्याह्नात् । पूर्वाह्नाद्वददानं । सिरकृति उत्तराह्नादिव द्विरवदानम् ।
दृढावदाने पद्याह्नां तृतीयमवघेन् ॥ ४ ॥ चोरस्तु ॥ ४ ॥ श्री संवत् १८२८ ।

विवरणम् । दर्मपूर्णमासनामप्रसिद्धं वैदिककर्मणं अनुष्ठानप्रयोगविषयको बौधायनमुक्तो
पञ्चविधः ।

No. 313. बौधायनीयदर्मपूर्णमासप्रयोगः । Baudhāyāniya Darśa-
pūrṇamāsa-prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches.
Folia, 37. Lines, 9-12 in a page, but the last folium has two lines
only. Character, Nāgara Date, ? Appearance, not new. Prose.
Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudhāyana. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ १ ॥ आहिताग्निरन्वाधानदिने शतरश्मिद्वयं कृत्वा
शुद्धं (?) पचे (पक्ष?) केचनयज्ञोमानि वापदिता कृतवाननव-
नोनाभ्यग्नमाग्नौ हतवासाः सातो पद्माभ्यांदिभिः सप्त प्रत्येकं सप्तभिः
सप्तभिर्दंभिः सप्तलेभुष माभिः शुद्धौ च संयज्य दर्भान् समुक्षित्य प्रोक्ष्यो-
दग्भिरष्टा नमस्कृतम् ॥

End. इदं वाङ्मयं प्रजापतौर्धोरवि श्यु बुधः शुभं भवति ॥ उपविश्य वाङ्मयः पू-
जयेत् (श्री?) त वै इत्याद्यायः पूजयेत् ॥ मनोऽप्रापं गादिनाङ्ग-
नपंचानं कुर्यान् ॥ १ ॥ इति ह्येते दर्मपूर्णमासो ॥

Colophon. (अपिचम्) ।

विवरणम् । दर्मपूर्णमासनामप्रसिद्धः पञ्चविधप्रयोगस्तुल्यकर्मिणम् ॥

No 314 दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणम् । *Darśapūrṇamāsa Prayaścitta Prākaraṇam*. Substance, country-made white paper, 10½ x 4 inches. Folia, 23. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of expiations for any errors or irregularities, occurring in performing the new and full moon rites,

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विधिद्वन्द्वेन विहित-
मुच्यते । विहितस्याकरणे चन्दयाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्यः प्रायश्चित्ताश्च
चित्तिः संधानं विनष्टसन्धानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति । तदाच नाति
चेद्वाहतिशोभः कर्त्तव्यः ।

End. स्वस्तिप्रदोचदर्शपूर्णमासपञ्चातुर्मासीमादिषु सप्तमाहानुक्तप्रायश्चित्तं
सप्तमाहोक्तमाहो वा परमाहोक्तं प्रायश्चित्तं विधाय नित्यकर्त्तव्यमाहोक्तं ।
अनुक्तप्रायश्चित्ते सर्वप्रायश्चित्तं विध्युत्तरण्येति सचेष्टः ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमास(प्रायश्चित्त ?)प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रविद्यञ्जीयविध्यपराधनिमित्तकप्रायश्चित्तविषयकोद्वन्द्वविशेषः ।
उक्तकोद्विन् पाठकानां बोधोपकारायान्येपि विषयाः समालोचिताः । तथादौ निबिड-
प्रायश्चित्तपरिभाषाकथनं, तत आधानप्रायश्चित्तप्रकरणम् । ततोऽग्न्याहुतमनप्रायश्चित्तं ततः
स्रग्नादिप्रायश्चित्तं ततः कात्यायनातपप्रायश्चित्तं ततोऽन्यानुकरप्रायश्चित्तं ततोऽदर्शपूर्णमास-
प्रायश्चित्तम् ।

No 315. बौधायनचयनप्रयोगः । *Baudhāyana Chayana Prayogaḥ*. Substance, country-made white paper, 9 x 4 inches. Folia, 82. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose : Correct. Complete

A manual directing how the sacred fire is to be established, according to the rules of Baudhāyana, by a pupil of Vāsudera Dīkṣita.

Beginning. श्रीमहाश्वपतये नमः । श्रीमेवागुदेवदीक्षितमुत्तरचेष्टेनमः । अग्निं
आस्थास्यामः । उपरुतिविहृत्योत्तरवेद्याविकल्पे हुक्कायन्नादिप्राप्ये
आधानोर्ध्वमाग्निदोमेनेति ।

End. यावज्जीवं नरानां हृषीकेशेणाथ वरेति धारयन्तो मुषं वरेमादति
प्रथं कुर्व्यादयायमेवाभ्युपारमेत इति माह्वयं । नदिदं नारायणधमं
महाप्रभो बोधायनाय नमोमुदयः ।

Colophon. इति बोधायनस्यवप्रथोऽः समाप्तः ।
महानीदे मरुदेव रागलिङ्गस्य अनुना ।
लिखिता जयरामेव चानन्दवनवाग्निना । ॐ नमो नमः ।

विवरणम् । बोधायनमतानुसृताग्निषट्पदोऽविषयकोप-नविषयः ।

No. 316. दर्शपूर्णमासव्याख्या । *Darśa Pūrṇamāsa-vyākhyā.* Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 60. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1793. Appearance, old, especially of the latter part beginning with fol. 56, which not only looks older but has the writing slightly effaced in most parts. The codex is by different hands, the parts lost having been gradually replaced by the owners. At the end, the codex is said to have been written by Sivarama on the 8th day of the white fortnight of Jyāishṭha in 1792 (Saka or Samvat not clearly mentioned), while in the Colophon we find that the codex was written by Bhavāni Sankara on the 11th day of the black fortnight of Baisākha in Samvat 1793. From the above, it appears that Sivarama originally wrote the codex in Samvat 1792. The first 58 Folia, having been spoiled or lost, were re-written by Bhavāni Sankara in 1793 Samvat, and the Colophon was also added by him. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining in detail the purport of Baudhāyana's rules on the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning. योमवेनाथ नमः । योवावाय्वेयोवायनयूवानुधारेव हरेपूरुषमाययो-
योजमानमहिनं वाय्वाय्वायः । योवेमायुपयमावावावायः ययो योव-
नययो यानां ययोययोवा योवेमान्नाः यम्यां नियो चन्द्रमा पुषो
भवति यम्यां वा न हस्तवे उभयो ययोयोमुष्यं उपवययः ।

End. यवेमयययवा हयादि प्रहस्तिनमन्धारे कना ।
यवेन योयमां देयो भयवान् यवेयवरा ।
योरेवुवादेवी पूर्वेवायय्वाकं कुलदेवतम् । १ ।

केनाम् सासनयादुर्द्धं धारवेद्भवंवान् द्विजः ।
 यत्ननः पर्वणोः चौरं धारणं नादितादृते ॥ १ ॥
 आदिताग्रेर्द्वयं पर्वं द्वादशी च प्रशस्यते ।
 पञ्चम्यामथ आष्टम्यां पर्वणोर्यद्यसम्भवः ॥ २ ॥
 पक्षौ यवाग्रदस्त्रन खयं वा तत्र वाग्रयः ।
 विकल्पे स्तेच्छ्या कार्यं एव धर्मः सनातनः ॥ ३ ॥
 स्त्रमाद्यानयमुत्पद्य परमाद्यानयं च यः ।
 कर्तुमिच्छति दुर्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ४ ॥
 क्षमिया विविधाः प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणः ।
 क्षमिया च परोक्ता च तृतीया चादयाक्षिया ॥ ५ ॥
 द्विष्टे पिष्टे तथा क्षूने चात्राय्ये मार्तिके तथा ।
 यद्याग्नन्त्राः प्रयोक्तव्या भवन्त यज्ञार्थसाधकाः ॥ ६ ॥
 भृशुक्ते ऋषि द्विनवति श्लेषस्य दितपचक्षे ।
 निरन्तरोऽष्टम्यां शिवरासोऽस्तिषद्वो ॥

Colophon   द्विनवतिष्वभिभृशुक्ते इदं पुस्तकं भवानीमद्वरेण लिखितं संवत् १२८१
 वैशाखमासे छत्रपक्षे एकादश्याम् ।

विवरणम् । शोधयनानुगतानां दर्शपूर्णमासपञ्चीयमित्यसनां व्याख्यानपुस्तकमिदम् ।

No. 317. दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगः । Darśapūrnāmāsīyādhāna
 Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches Folio, 41. Lines,
 3-9 in a page. Character, Nāgara Date, 1816 Samvat. Appearance,
 very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose.
 Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Kdhāna ceremony
 belonging to the new and full moon rites, according to the rules
 of Baudhāyana. Anonymous.

Beginning   षवितारं षवसान् देवानादित्यान् विद्यान् देवान् इन्द्राग्निमिवारव-
 षोमसवित्रबृहस्पतीन् आनवेदसमग्नि अग्निशार्दपत्यं अतिरयम् ।

End.   यज्ञयागप्रादुषतपंथावसमापनं मतविसर्जनं कुर्यात् । शोधमासीय-
 यागान्मर्त्यै + + + + आधानस्य छत्रनाम् ।

Colophon. दत्तनारण्यपीथा ः पौर्णमासीययात्र प्रति + + + + नं घमात्रं ।
शुभमस्तु ॥ स्वत् १८१६ नीति कार्तिकवदि १४

निररथम् । बोधायनसूत्रानुसारि दम्पूषमासीथाधानप्रयोगविषयकं सुल्लङ्घितम् ।
अतीव लोचम् ।

No. 318. दर्शपूर्णमासयजमानव्याख्या । *Darśapūrṇamāsa Yajamāna Vyākhyā.* Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka (?) 1792, Samvat 1815 (1928?). Here also we find two different dates mentioned in the Colophon, one written in words but not clearly mentioning whether Saka or Samvat is meant, and the other written in figures mentioning Samvat as the era. The former is 1792, and the latter 1815. The difference between the two is 23, whereas the difference between the Saka and the Samvat eras is about 136. Now if the former be taken for Saka, then the latter should be 1928, and not 1815. There is still another discrepancy which cannot be reconciled, for, according to the former statement, the codex was written on the 8th day of the white fortnight of Jyāishtha, while according to the latter on the 7th day of the black fortnight of Māgha. This is evidently absurd. Besides, the former date is the same, and written in the same words as that mentioned at the end of codex No. 316. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the purport of Baudhāyana's rules on the duties of a Yajamāna in the performance of the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning योमचेमाय नमः ॥ योवाचायंयौधापनयूत्रानुसारि दम्पूषमास्यो-
पात्रनामवहितं व्याख्यास्यमः । पौर्णमास्युपवसावाकाशकालो योव-
चयो भ्यानाम् । ययो ययो वा पौर्णमास्यः स्यात् निधो यन्मनाः
पूर्वाभवति स्यात् वा न दहते उच्यते स्यादेतस्य उच्यते ।
योभूते यामः यगुर्दमोपहृदमोदिकतिदेरदुन्नयनं पददमोनादिका-
वाक्ये प्रति प्रतिपन्नाहोकाश्वे दिननृपहृदमोदिकतिदेरदुन्नयनं
प्रतिपन्नाहोकाश्वे दहवीर इति ।

End. तमोऽप्यर्चकारिवाह्वरदं कुर्यात् । कतिडे दम्पूषमास्ये वा न-
दपय इत्यादि इदित्येवमर्थः इत्यम् ।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान्महद्येयरा ।
 श्रीदेवूकादैर्यैः (?) पूर्वेषामग्राहं कुलदेवतम् ॥ १ ॥
 केमान् मासवयादूर्ध्वं धारवेद्भगवान् दिनाः ।
 दध्मनः पर्वणोः श्रीरे धारणं त्वादितादये ॥ १ ॥
 आदिशेदेयं (आदिताशेदेयं ?) पर्वं द्वादशी च प्रशस्यते ।
 पञ्चम्यासयवाटस्यां पर्वणोर्यत्र भवतः ॥ १ ॥
 एनीयधाग्रयस्तत्र सत्यं वा तत्र वाग्रयः ।
 विकल्पः (: ?) लेख्या कार्यं एव धर्मः सनातनः ॥ १ ॥
 सभाकाशयमुत्सृज्य परशास्त्राययं च यः ।
 कर्तुमिच्छति दुर्मोधा मोघं तस्य विघेष्टितम् ॥ १ ॥
 अक्रिया विविधा प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणां ।
 अक्रिया च परोक्ता च ऋषीणां च यथाक्रिया (या ?) ॥ १ ॥
 विघ्ने पिष्टे तथा ब्रूते साध्यायै कार्तिके तथा ।
 पद्यान्मन्त्राः प्रयोक्तव्या मन्त्रापला (ता ?) संसाधकाः ॥ ० ॥

Colophon.

भृगुस्त आदि दिनवति ज्येष्ठस्य सितपक्षके ।

निरुक्तरोहण्यां यां (?) शिवरात्रीर्द्विषष्टवो ॥

दिनवति अपिभूयुक्ते संवत् १८१५ माघ सप्तम्यां च(३?)निवारय ।

विवरणम् । दर्शपूर्वमासस्यै यजमानानुष्ठानविषयकानां बोधायननिरुक्तानां शास्त्रानु-
 पसकमिदम् ।

No. 319. पवनपावनम् । Pavana Pávanam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of Pavana Pávanam, a rite belonging to the new and full moon ceremonies, and purifying the actions of the Adhvaryu priest.

Beginning (जुष्ठाश्वरत्नादबोध्यम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्वमासस्यै यजमानपवनपावनशास्त्रानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 320. चातुर्मास्यप्रयोगः । Chāturmāsya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, ॥ in a page. Extent, 820 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, new, appearing to have been recently copied under the orders of the authorities of the Sanskrit College. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Chāturmāsya rite by Tryambaka.

Beginning. योत्रचेमाय नमः । नना मचेमपादात्तं मुहुरथ मद्यामयान् । कुर्वे
यन्मकनामात्तं चातुर्मास्यमाहृतः ॥ १ ॥ प्रथमं चर्चयानमुद्यत्येव
वेदवे (विदवे ?) । अथचर्चुं चरे चातुर्मास्ययाजिनः दृष्टतं भवति ॥
फादुन्यां योत्रेमायां यैत्र्यां वा वेददेवेन योजत (यजेत ?) । तत्र
प्रथमः ॥ यथा प्रथममावित्य रेष्टिकं चातुर्मास्येयं ॥ इति पाश्चाच्चिकानां
संकरयः । अतुयजनपचमावित्य म्यु (द्यु ?) त्रयाजिनां । चातुर्मास्य-
यजनपचमावित्येति चातुर्मास्ययाजिनां एव रेष्टिकचातुर्मास्येषु चर्चय
(य्यु ?) । नामचं हवे । एवं तस्मात्तं चोक्तारमाद्योत्रं च अतुयामादि-
पचे तस्करवे प्रथक् प्रथक् करयम् ।

End.

मीकुप्यादोममंवाचां प्रथमादिपु कुचधित् ।

अप्येवां च विदद्यानां आखेनाचमनादिना ॥ १ ॥

विवाचनपत्रेषु वादे चोमेवेने जये ।

पारमे (मे ?) तुतकं न आह्नानारमे तु तुतकम् ॥ १ ॥

प्रारम्भो वरचं यत्र संकल्पो ज्ञतयचयोः ।

मान्दीमुखं विवाहादौ वादे पादपरिक्रियेति ॥ विष्णुवचनात् ॥ १ ॥

चातुर्मास्य (मास्य ?) पुस्तकं सम्युचं ॥ आर्गुमास्य (चातुर्मास्य ?) प्रथमः

समाप्तः ॥ लिखितं मन्दरानम्राक्षकलिकानामधे सम्युचं शुभमस्तु ॥

संवत् (?) वैशाखमास (वे ?) शुक्ल (शुक्ल ?) पक्षे ॥ चन्द्रमास (च ?) दे ॥

पादम पुस्तकं दृष्टा (दृष्ट ?) वाह्यं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमस्तु वा मम दोषो न दि (दो ?) पवे ॥ १ ॥

अथ एवं नैवं एवं एवं त्रिविधवचनम् ।

कथेन लिखितं ग्रन्थं यमेन परिपाद्येत् ॥ घंत (घ ?) संख्या ८९० ।

विरचयम् । चातुर्मास्येतिप्रचिदवसानुष्ठानप्रयोगविरचयकं पुस्तकम् ॥

No. 321. चातुर्मास्यप्रयोगः । *Cháturmásya Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. The MS. not being in good order, and some of the folia being lost, the exact number of the folia cannot be ascertained. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the *Cháturmásya* rite according to the rules of *Baudháyana*. The folia being bundled together without any order, it is impossible to find out either the beginning or the end.

विवरणम् । चातुर्मास्येतिप्रसिद्धस्य यज्ञविधेयस्य द्वाधायनमतानुमतानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 322. चातुर्मास्यहौत्रम् । *Cháturmásya-hautram.* Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 45 (Of which foll. 1-7 are by different hands. Lines, 8-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the duties of the *Hotri* priest in the *Cháturmásya* rite.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । आवाधानहौत्रम् ॥ नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि पञ्चदश-
शान्तिधेयः । आवाहने आवाधमागवावाह्य आग्निमावह, अग्निं पवमान-
मावह देवा आवाप्या इत्यादि, उत्तमे प्रयागे ये साक्षाग्निं साक्षा श्रीम
साक्षाग्निं पवमानं साक्षा देवा इत्यादि ।

End. याज्यानुवाक्याः प्रकृतिवद्गम्येपीर्षेमासवत्सम् । तव ह्योकाः । चातुर्मास्ये
सर्वेषु शुद्धहुषं प्रयोजयेत् । वेन्द्राग्रस्य मरुत्पक्षे मरुतो एष वा रेवेति ॥
इति चातुर्मास्यहौत्रम् समाप्तम् ॥ सप्तत्वे तु अष्टो देवताः वाग्निर्देवान्
वायुर्वा षष्ठः । शुनाशीरोः इन्द्रो वा शुनाशीरोः ॥ इन्द्रो शुनो वा ।
पक्षेपौ जयाशौ एकतमः । सूर्योऽष्टमः । पूषा नृपति उक्ता । याज्यानु-
वाक्याः आवाधोः भूषप्रयाभिर्वाचीति वायोर्निर्मुक्तः । केवलवायोः
एकं शुनाशीरादिर्मा वाचं शुनं नर्धनला इति शुनाशीरीययोः इन्द्रस्य
शुनाशीरीयस्योक्ते शुनो ना । अयायतो जयत इतीन्द्रस्य शुनीस्य
सूर्यस्योक्ते वाजिनः वरुं अन्यत् वै वैश्वदेववत् ॥

Colophon. इति चातुर्मास्यं शीवं समाप्तं ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ इदं पुस्तकं
ब्रह्मरोपनामकरामभट्टस्य ॥

विवरणम् । चातुर्मास्यग्रन्थीयदीपकग्रन्थोपयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 323. चातुर्मास्यब्रह्मत्वप्रयोगः । *Cháturmásya Brahmatva Prayogah.* Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9-18 in a page. Character, *Nágara.* Date, ? Appearance, old, with writing by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual on the functions of the *Brahmá* priest in the *Cháturmásya* rite. The codex being incomplete, nothing in regard to the author can be found in it.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । अथ चातुर्मास्यदीप (शीवं ?) ब्रह्मत्वप्रयोगः । चातुर्मास्यानि प्रयोगप्रमाणः पूर्वपूर्वशान्तपार्ष्णान्येति चातुर्मास्यानीति रष्ट्रयजननाम । तानि वैश्वदेवादीनि यन्मादि पर्वणांति तानि पाशुन्या पौर्णमास्यां वैशां वा चारुस्मानः तस्याः पूर्वदिग्वा खेदादिनि वैश्वानरपर्वण्यदेवतामिति चातुर्मास्यानामारम्भायै कुर्यात् ॥

End. (अक्षितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यग्रन्थीयब्रह्मत्वप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 324. चातुर्मास्ययजमानम् । *Cháturmásya Yajamánam.* Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 in a page. Character, *Nágara.* Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the *Yajamáná* in performing his duties in the *Cháturmásya* rite. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । अथ चातुर्मास्ययजमानम् । नव शानादिपर्वण्यदिपार्वाः (विश्व ?) षड् कला मार्चपत्यम् पद्यान् शक्युक्तान् दर्शनादीनां तेषु पत्रा षड् यजमानं (न ?) उपविश्य प्राश्नानायम् यज्ञाधिदेवतं भिजु (विभु ?) भ्याम् ।

End (अस्मिन्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यव्रतकृत्यजनानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 325. चातुर्मास्यव्रतविवृतिः । Cháturmásya Brahmatra Paddhatih. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, P. Appearance, very old and decayed in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the Brahmá priest for performing his duties in the Cháturmásya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्मन्प्रयोगोक्तिस्तुते । अथ धर्मो वाचस्पति
कृत्वा दक्षिणावृत्तिवारं चरं । अथर्व्यं यजमान इति वरं धूमं देवमन्त्र-
पाठमुद्योपेक्षा (उद्योपेक्षा ?) चरनीयं परीत्य आचरनीयं ब्रह्मचर-
भवति तस्य दक्षिणत उद्योपेक्षा ब्रह्मचरमन्त्रागुणं गृहीत्वा निर्या-
परावसुः इति मन्त्रेण चरणं निर्या । अथ उपसृग्य रश्मिचर्मवर्धो-
पदने वीदामि इति मन्त्रेण आचरनीयमभिमुखे दक्षिणोत्तरं चोपेक्षा-
वर्धयति ।

End. पित्राऽचरनीयानुयमने योनितस्तुष्टीं प्रवीयावाहितप्रायश्चित्तं चर-
यामात् प्राणोन्तः प्रवीय सर्वप्रायश्चित्तमेव ।

Colophon इति चातुर्मास्येण ब्रह्मचरं समाप्तं ॥ श्रीरक्ष ।

विवरणम् । चातुर्मास्यव्रते ब्रह्मचरीनुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 326 नक्षत्रसूत्रभाष्यम् । Nakshatra Sûtra Bháshyam. Sub-
stance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 in a
page. Extent, 1,050 slokas. Character, Nágara. Date of the work,
1813 Samvat. Appearance, not old. Prose and verse Generally cor-
rect. Complete.

A commentary on the rules of Baudháyana on the Nakshatra
rite, by Deva Bhadra, son of Balabhadra, a descendant of Gangá-
dhara Páthaka, whose father, Ráma Chandra Páthaka, was sur-
named Maháyájúka or a great performer of the Vedic rites.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
 श्रीविघ्नेभ्यं नमिं बौधायनं कान्वायनं गुरुम् ॥
 अथ द्वादशनामां सद्गुरुं हरिमहेश्वरम् ॥
 शायकालनिवेकज्ञं मंगारं पाठकम् ।
 पितरं बलभद्रं भागीरथीं तु मानरम् ॥
 मर्मादियात्रिकान् स्त्रीयान् क्षपद्रादौन् परमपि ।
 प्रथम्य मनसा वाचा कर्मणापि च भक्तितः ॥
 नैमिरीयदुतिं मूर्च्छं प्रापयित्वादीपकम् ।
 देवाऽनन्तरयोगं नया गोपालकारिकाम् ॥
 प्रयोगो केयवाक्यावापस्तम्भानुसारिणो ।
 धन्यानेतान् सुसंगृह्य निजकुम्भा विन्यस्य च ॥
 बौधायनोक्तनक्षत्रचक्रसंज्ञाधरं तु ।
 सूर्यभाष्यसहं कुर्वे कान्तीयानुमतनिदम् ॥

End.

प्रदीपे तु द्वादशप्राकारिकाम इत्येकं । शायकालाय इति द्वितीयम् ।
 शतसुप्तकाम इति तृतीयं । श्रौतिश्रौत इति तुरीयमिति पञ्चमस्तुष्ट-
 यं गीतम् । अथैव संकल्पः शायकालदेवतात् । यज्ञतरपापान्नामरमो
 निर्वन्द्यायै नक्षत्रचक्रे यन्मतेति चन्द्रिकायाम् ॥
 त्रिगैत्रचरपदद्वन्द्वभाषाय इति मङ्गलम् ।
 बलभद्रतनूनेन देवभद्रेण धीमता ॥ १ ॥
 कामीयानां क्षितार्थाय भाष्यं वेदं मया कृतम् ।
 संक्षिप्तं पूर्णजिह्वं ग्राह्यं कृतं बृहदाश्रितैः ॥ २ ॥
 न ते मयि क्षमाशोचायुक्तं वेदपरंप्रपि च ।
 तुष्टं तु यात्रिकाः सर्वे यद्वच परिशोषये ॥ ३ ॥
 ज्ञानादज्ञानतो वापि यथेह विहर्तं मया ।
 यत्नस्य तस्य संशोर्धं यात्रिका अप्यमङ्गलिः ॥ ४ ॥
 नमदीया छतिपेक्षादेवा यज्ञस्य वै छतिः ।
 यथा प्रेरितवान् यज्ञस्यथा विहृतवानहम् ॥ ५ ॥
 यद्य यमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विवेकने ।
 यज्ञभोक्ता विमुक्तोऽयं प्रीयतां परमेश्वर ॥ ६ ॥
 मेवेन्दु वरु गुरुर्वै (१८१४) विदे नमसि भगवते ।
 पितृभ्यो च द्वितीयायां च (सूर्य २) याचन्निदं कृतम् ॥ ७ ॥
 भवत्सूर्यभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकवे वर ।

सपञ्चाशत् सप्तमं च (१५०) पंचमस्कंदमीरिता ॥ ८ ॥

अपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिश्वतम् ।

अक्षयतोऽनेन धार्कं नक्षोध्यमेव ममाह्वयिः ॥ ९ ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकनामरक्षानीयपाठकश्रीरामचन्द्रभूम्भट्टाध्यापक-
संशसक्तुयपाठकश्रीवल्लभद्राक्षजदेवभट्टततो बोधायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्त-
सूत्रान्तर्गतमन्त्रवचनप्रश्नस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयं खण्डमध्यायस्य तृतीयम्
(यः ?) ॥ ४ ॥ समाप्तं च मन्त्रवचनम् (यः ?) ॥

. निवरणम् । बोधायनकृतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतमन्त्रवचनप्रश्नस्य वल्लभद्राक्षतभाष्यश्रीयम् ॥

No. 327. *हौवालोकदर्शपूर्णमासप्रयोगः ।* Hantrāloka-darśa-pūrṇa-
māsa Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
6. Lines, 16-19 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, directing the performance of the new and full moon
rites by Sivarāma, son of Nāgarāja Gadādhara Dikshita. It is a
work belonging to a series called Hantrāloka. At the beginning
many Vedic terms are well defined.

Beginning. होवमित्युद्देश्य समाख्या तद्देविहितानां पदार्थानां कर्ता होवेत्युच्यते ।
साम्नाचम्य यज्ञोपवीतो भूत्वा हविर्वाचस्रेषु आसन्नित्तय सन् होता
प्रातुदमाहवनीयाद्यो देशस्थानिन् प्रातुदुषोत्तस्याप निष्कृत्य प्रातुदुष एव
भूत्वाचम्य दक्षिणाहदुभूना पूर्वोत्तरमपरेषु प्रणीता यो देशस्थेन विचारं
प्रपद्यते ।

End तेन प्रथममध्ये सार्वाङ्गरेषु निष्कृतास्तस्यापि नियमा भवन्त्येवेति. इ. धि.
सर्वाङ्गि मन्त्राणि यथासति विलिखितानि तत्रोपपादनं विस्तरमिथा न
कृतम् । तेषु सुधीर्भिरुपपादयितुं शक्यते अतोऽत्र न्यूनातिरिक्तं विभाव्य
ग्रोध्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकनामरक्षानीयपाठकश्रीरामचन्द्रभूम्भट्टाध्यापक-
संशसक्तुयपाठकश्रीवल्लभद्राक्षजदेवभट्टततो बोधायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्त-
सूत्रान्तर्गतमन्त्रवचनप्रश्नस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयं खण्डमध्यायस्य तृतीयम्
(यः ?) ॥ ४ ॥ समाप्तं च मन्त्रवचनम् (यः ?) ॥

निवरणम् । शिवरामकृतहौवालोकनामनिबन्धान्तर्गतदर्शपूर्णमासप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 323. कौकिलीहोत्रम् । Kankilihastram. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 9. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1713. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of the Vedic rites according to the Kankilī School.

Beginning. श्रीमहामन्त्राय नमः । अथ होत्रं कौकिल्या । ऐन्द्रस्य पत्नोः पां
ह्यादिष्वर्थं निरुपपन्नम् । नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि धामिषेभ्यः । आवाहन-
कात् आचमनादवाप्या । इन्द्र मा १ वज्र । वनस्पति मा १ वज्र । देवा
आश्वपामित्यादि ।

End. यज्ञ वाक्ते-इन्द्रं नमो वज्र इदं व छत वनस्पतिमित्यादि ऋषे । निरुप-
पन्नम् । आदित्यस्य धियोः अदितिर्न उग्रस्य नमोऽस्मान् देवं इमं पूर्वमाह-
वन् । उपदेष्टादिमया होत्रि वचनात् । पूर्वमाहस्तापनमप्यवन् ।

Colophon. कौकिल्याहोत्रं समाप्तं धनम् १७१३ मन्त्रमात्रे ।

विवरणम् । कौकिलीनामपन्नकम्पानुष्ठानप्रथोत्रविषयकं पुस्तकम् ।

No 329. सोमपद्धतिः । Sômapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, 10x4 inches. Folia, 178. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and worm-eaten throughout, especially the last folium in which the writing is effaced. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Sôma rite by Râma, a pupil of Divākara.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥
यथाऽग्निप्रवृत्तिर्न मत्वा दिवाकरजरोः पदे ।
रामः पद्धतिमाधत्ते सोमकर्मरूपकाम् ॥
तत्र इमं पूर्वमावाविष्टावन् श्रीमेव धमेव ॥

End. (अष्टमम्)

विवरणम् । रामहताहोत्रस्य पद्धतिः ।

No 330. कौकिलीमैत्रावरुणप्रयोगः । Kaukili Maitrá-varuna Prayogaḥ Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to duties of the Maitravaruna priest in the performance of the Vedic rites according to the Kaukili School.

Beginning. श्रीमद्येशाय नमः ॥ अथ कौकिल्याः मैत्रावरुणप्रयोगः । मित्रावरुणयोस्ता वाङ्मनो प्रमासोः प्रमिषा प्रतिगृह्णाम्यवज्ञो विधुभूयांसं ॥ न्याह प्रयाज-
काले ॥

End. देवो अग्निः विष्टकदेवमिन्द्रं यदोषसं देवो देवमवर्धयदनिष्टमस्य हन्-
सेन्द्रियं अमिन्द्रे यदोदधद्वय ॥ ११ ॥ येनं निरुचयत् ॥

Colophon. इति कौकिल्या मैत्रावरुणः प्रयोगः ॥ श्रीः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

विवरणम् । कौकिलीमाचानुगते मैत्रावरुणकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 331 सौत्रामणिहोत्रम् । Santrámani hotram. Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 6-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Vedic rite called Sau-
trámani. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्येशाय नमः । अथ सौत्रामण्यां होत्रं लिख्यते । सत्रावसने अग्नि-
प्रवचनं कृत्वा वरुणप्रभाते प्रदेशं देवधियेत्यादिवाग्ब्रह्मविषयानि ।

End. ककुभाह्वसेन्द्रियं यत्र रद्रे यदोदधद्वयवने वसुधेयस्य देवयजारी देवो
अग्निरिष्टकदेवमिन्द्रं यदोषसं देवो देवमवर्धयत् । अतिवर्धयत् अमिन्द्रे यदोदधद्वय
अमिन्द्रे यदोदधद्वयवनेवसुधेयस्य वेतुं यजामास श्रीवत् अग्निमदेति ॥

Colophon. इति सौत्रामणिः ।

विवरणम् । सौत्रामणिनामकयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 332. अक्षवाकप्रयोगः । *Achchhāvāka Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nagara. Date, Samrat 1799. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the duties of the *Achchhāvāka*, or the inviter, a title of a particular priest or *Ritvig*, one of the sixteen required to perform the great sacrifices with the *Sōma* juice, by *Yājñika Raghunātha*, son of *Rudra Bhaṭṭa*. See Dr. R. Mitra's Notices, No. 702, Vol. II, p. 114.

विवरणम् । इन्द्रभट्टाकप्रयोगनिरूपणार्थेन सङ्कलितं अक्षवाकप्रयोगविधिविषयस्य पुस्तकम् ।
योनविषयकं पुस्तकमिदं (मि, सूचो नं ७०२, खं २, प ११४)

Some more manuals following the *Keralāyana School*.

पुरातनकालानुगतप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 333 अग्निमुखमन्त्रार्थः । *Agnimukha Mantrārtha*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 13. Lines, 15-17 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work, explaining the meanings of the *Agnimukha Mantras*, or the chants by which the sacrificial fire is invoked. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. ओमरमन्त्रे नमः । अग्निदेवतामग्निमुखमन्त्राणामर्थः कथ्यते । तत्र ताव-
दर्थज्ञानाय फलमात्रं याज्ञवल्क्यः यज्ञं जानाति तत्त्वेन आग्नें वन्दय
देवतं विनिर्धोमं याज्ञवल्क्य मन्त्रार्थं तथैव च । एकेकस्य अग्निः भोगं
वन्दोच्छतिविवद्भवेत् । देवतानाञ्च साधुभ्यो वन्दयेत् न संशय इति ।

End. श्रीऽग्निः बोध्यते उदीप्यते समिधा पालायता ।

Colophon. सप्तमम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्नेरुदीपनविषयकमन्त्रार्थं व्याख्यापुस्तकम् ।

No. 334. अग्निप्रधानव्याख्या । Agnyādhāna Vyākhyā. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 81. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete (the last portion of the 5th Paṭala and the whole of the 6th Paṭala are wanting).

A commentary, entitled Pradīpikā, on the rules of Agnyādhāna, or putting the sacrificial fire in its proper place. It is evident from the difference of handwriting as also from the folio marks, that the seventh and eighth Paṭalas did not originally belong to the codex under notice. They might have been subsequently added by some of its owners in order to get it complete.

Beginning. विज्ञा विद्याय कर्त्तव्यमेव प्रत्येहन् रति वास्यथानुकरणं सूत्रकारस्य कर्त्तव्यं काशीपक्षस्यार्थः । उक्तपत्नीकस्य शुद्धया पश्चात् काव्याणि कर्त्तव्यानि अशुद्धान्यास्य यागः । आधानेऽपि सदृश्यात् प्रवृत्त्युपपत्त्ये यागः कर्त्तव्य इति केचित् ।

End. आग्नेयस्यतत्प्रदर्शनेन समतर्पणादः । व्याख्येये पुनराख्येयं प्रत्यादयविधे-
यार्थमिति वेदितव्यम् ॥ अहमं पठन्तम् ।

Colophon. इति भट्टवरदत्तप्रख्योतायां सूत्रहत्तो प्रदीपिकायां पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥
विवरणम् । अग्निप्रधानसूत्रव्याख्यापुस्तकम् ।

No. 335. आधानप्रयोगः । Adhāna Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 23. Lines, 8 in a page. Extent, 375 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but the writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire for one's lifetime, by an anonymous author.

Beginning. त्रीमशेषाय नमः । आधानं आतपुवः कृष्णकेशवस्यः सभार्यः पितृ-
भ्योऽहं वा । अग्निप्रधानस्य (स्य ?) प्रवृत्ताधिकारप्रतिबंधरहितो (तो ?)
ऽपि कश्चित् कालमनादिनाग्रियेत् उक्तं अशुद्धानुद्धानपूर्वकक्रियादिभे-
दात्मानं पावयेत् । यद्यपि वादिपाकोपजीवौ विद्याभ्यसननिष्ठेभ्यो नदा
कश्चित् कालं सत्यधिकारेनादिनाग्रेऽपि न कृच्छ्राद्यपेक्षा ।

End. आधानेन लज्जाम्बु मध्ये शीघ्रं तु कथ्यते । पीरमाध्यां तु गुत्यायां
श्रीमाधाने तु नेष्यते ॥ श्रीमाधाने तु नाजवाः साधारणवचमुदा ।
आहितानि वतानि स्युर्विना वान (तं ?) पतिष्यते ॥ १३ * १ * १ * १

Colophon. उ खण्डं लं द्राम (?) पीरस्य ग्रामं चतु ॥ ग्रंथसंख्या २०५ :

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निपद्वयान् पूर्वानुष्ठेययौक्तकस्यविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तक-
निदम् ।

No. 336. आधानप्रयोगः । *Adhāna Prayogaḥ Substance, country-made paper, 8½ × 2½ inches. Folia, 5 (There are only five folia, but without any page marks. On closer examination, however, it appears that the first two folia, and the last three are consecutive, so that the intervening folia are wanting.) Lines, 11-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and slightly worm-eaten. Prose. Not correct. Incomplete (owing to the want of the intervening folia).*

A manual on the same subject by Ananta. The codex, owing to mistake of course, bears the title of *Adhāna Prayoga*, but the work treats of *Ganahoma*, which though allied to *Adhāna*, is a slightly different rite.

Beginning. श्रीः ॥ अथ प्रयोगः ॥ तत्र ऋद्ध्याहिताग्निमित्येवमादिना आधाने
अधिकारः । सत्यधिकारे अग्निमाधाने अनाहिताग्निना (अनाहिताग्नि-
चेत् ?) प्राशयितं कुर्यात् ।

End अथ पायवेन प्राञ्चयान् भोजयित्वा दग्धानानि दद्यात् । तथाचोक्तं ॥
मो भू तैस्तु द्रिष्ट्यान्वे वायो धान्यं गुडानि च । रोषं हवश्चमित्याहु-
र्दग्धानानि यष्टिता इति महासंवल्लभम् ॥

Colophon. इति महाश्रीः । अवादीत्वमन्त्रेण कृष्णाष्टमश्लोकयोः । प्रयोगश्चेन
योग्यः प्रीयतां सर्वयज्ञभुक् ॥ श्रीवज्रपुत्रः ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निपद्वयान् पूर्वानुष्ठेयमहाश्लोकनामप्राशयित्वेतिप्रयोगविषयकं
पुस्तकं अनन्तकृतम् ।

No. 337. आधानहोत्रप्रयोगः । *Adhānahantra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.*

A manual directing the performance of the Hotṛi priest's duties in the Adhāna ceremony, according to the rules of Āśvalāyana.

Beginning. श्रीमद्यज्ञेय नमः ॥ आधानहोत्रप्रयोग आश्वलायनधनानुमारी । आश्व-
लायनापसंबस्रोत्तेष्टिपथेषु लिख्यते । तत्र तानदाश्वलायनधनेऽग्निपथ-
न्यस्ये दृष्टिनयं दयं रक्तं वा कार्यमित्युक्तम् (कार्यमित्युक्तम् ?) ।

End. (अथितम्) ।

Colophon. (अथितम्) ।

विवरणम् । पुस्तकमिदमाश्वलायनधनानुमताधानहोत्रप्रयोगविषयकं, अथितम् ।

No. 338. इष्टिहोत्रम् । *Iṣṭihautram*. Substance, country-made yellow and green paper, 8x3 inches. Folia, 6. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Chāturmāsya rites, according to the precepts of Āśvalāyana, by Ananta Deva, son of Apadeva.

Beginning. श्री दक्षिणाकृतये नमः ॥ श्रीमद्यज्ञपतये नमः ॥ होतरेहोति होता-
मथितः ॥ प्रागुद्गाहवनीयादवस्थाप । प्रागुक्ता यज्ञीयवीत्याचम्य
दक्षिणादक्षिणं प्रपद्यते ॥ पूर्वोक्तोक्तवचनपरं (कर्मपरं ?) प्रची-
त्रभाप्रपद्या (प्रचीनभाप्रपद्या ?) भिक्षुमतरेष पादेन वेदिषोऽनुरथा
पार्थीयं धर्मा निधाय प्रपदेन वरिष्ठैराहम्य संधितो पाथी धारयन् । आका-
मवर्त्यगुजौ हृदयसंभितारं कर्ममितो वा यावाहयितोः संधिमौचमावः
प्रेषितो जपति ॥

End. श्रीमेन यमाग्निपथे अग्निहोमः ॥ यज्ञपथे वेन्द्रागः ॥ दृष्टिपथे आग्नेय-
महाकपालं ॥ वेन्द्रागमेकादशकपालं वैश्वदेवं द्वादशकपालं निर्वपेदिति
केमवः ॥ आश्वलायनोक्ते चातुर्मास्यानि वा पुनरिति पथे नैवामन्यतर-
कार्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेवधनुना अनन्तदेवेन विरचितचातुर्मास्यप्रयोगहोत्रप्रयोग-
शास्त्रार्थसंग्रहः । आश्वलायनधनानुमताधानहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिकसंघु होत्रहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 339. सप्तहोत्रप्रयोगः । Saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten in parts. Prosa. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Saptahotra rites, belonging to the Agnishtoma sacrifice. It has also a short appendix, showing clearly which mantra of the Aprī Sūkta is to be used, and by which of the several clans.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः ॥ सप्तहोत्रप्रयोगः ॥ ॥ उद्गातृहोत्रप्रमानुष्ठेयं
अथर्वण, रभ्यः कर्वाये प्राच्यश्चातोति उद्गावादिमादम् । प्रक्षमप्यापु
प्रक्षमप्य इति नमः । अन्वेयः अग्निम्यापकेभ्योहोवादिभ्य इति नमः ॥
यदा वीरुमाना अरणं तदा होतुः पूर्वे यदा वतुर्वा तदा प्रक्षमः ।
होवकावा हादमाभाननितकमा इति होतुः ।

End. अग्निवृद्धिमानिदं ऋषिः अग्निपितृमानिदं ऋषिः अग्निदिदं देवा इत्यादि-
येषं पौर्वमाधत्तु । इदमुपमादनुयायान् प्राच्यपतं श्रीपांयुर्ववति ।
अपि तुमहं तंभानिदं ऋषिः पुर्वतं रं दमोऽहोः प्रयोक्तव्यमाधत्तं प्रधान-
कर्वायेव । पूर्वाङ्गितपत्ते न होत्रप्रयोगः ॥

Colophon. इत्यग्निहोत्रसप्तहोत्रप्रयोगः । आदिताग्रियेदं निम्नं सप्त इति यागो रवे-
नाग्रे प्रक्षमः साक्षा । अवादिताग्रियेदं इमायग्रे यं वा साक्षा । अहत-
विवाचोऽहोविकाग्रो रतयेव । क्रान्तं रवे आहोत्रमाग्रेऽपि क्रतो
होत्रपर्यन्ते अग्निमा निधमा भवत्येव । आवीच्छते निर्वेदः । पमिदी-
प्रितति मुमकावा । जुषसे अग्निवायिनि वायिदानी । वसिष्ठमुनक-
यतिरिक्तानी सर्वेषां पमिदो अथ मनुषोदुरोच इति । तथायादीनां
नारायण्येव वायिष्ठे आहतं वा प्रैवसिष्ठं वाभित्युक्तान् । एवं प्राजा-
पत्ये यमो वसिष्ठादीनां नारायण्येव । यो यथा अविष्टदानुदं वागी-
यज्मः । कस्तानो दुममिदो न आहव- १ कस्तव्यंमोनिदं पमिदो
अथ आहव १, अयहोनां पमिदो अथ राजाभि १, मुमकावां पमिदो
अग्निर्निचिता १, निवादिवाचां पमिन् पमितुमनाः १, अयोवां दुम-
मिदा यमोपि १, वसिष्ठानीं जुषस वा पमिदं ०, कस्तानीं पमिदो
विष्टतपतिः ८, वाध्यायानीं इयां मे अग्रे पमिदं ८ मुमकावाध्याय-
वसिष्ठानीं भूध्यां पमिदो अयमान्वा ॥ इति निर्वेदः ।

विष्टतपत् । अग्निहोत्रसप्तहोत्रप्रयोगः प्रक्षमप्य इति ।

Note.—Dr. R. Mitra has noticed a codex of the same title in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, but this neither agrees with the beginning nor with the end of the one noticed above: See Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, P. 150, No 340. Dr. Mitra's codex, however, partially agrees with the beginning of Somahotra, a work on an entirely different subject.

No. 340 सोमहोत्रप्रयोगः । Somahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara Date, 175 (1705?) Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Foll. 1-8 are spotted with ink for which fol 5 is materially injured. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Somahotra rite, which is to be performed on the occasion of appointing the Hotri priest to some sacrifice. Anonymous.

Beginning. ॐ श्रीं (शु?) भिराजाय नमः ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तमर्मणः सोमोभविष्यति सप्त भवता श्रीं कर्मन्मित्युक्ते होता तं उच्यति की दक्षा, क अविज्ञः, का दक्षिणेति ॥ तेन प्रतिनचने दत्ते दजमानेन हतः सन् जयति ।

End. अथ लिखतः पिपीदि० यजिदो० । ये० देवि लिखतमग्रे यदथ विदो अथरक्ष होतः० अथावी सखितायां सर्वप्रार्थितानि ऊता सखा-जपेनोपस्थाप्य । तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं मध्येत् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्री अग्निहोत्रस्य श्रीं सम्पूर्णे ॥ श्री ॥ श्रीविद्येश्वरार्चनम् ॥ भिदेयर्थं ॥ ॥ ॥ ॥ इदं पुस्तकं शेषेण लिखितं स्वार्थे परार्थं च सम्पत् १०५ (१०५ ?) देवलस्मीनाम चंवरपुरे भानुवाचरे नामेश्वर-मावे श्रुतपत्रे काश्या राजधान्यां लिखितम् ॥ ॥ श्रीश्रीशराय नमः ॥

विनंरथम् । सोमयज्ञेषु होतृनियोगावरसम्पादयेदिकर्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 341 सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः । Somé Brahmatva-prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 6. Lines, 11-13 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the rites to be performed on the occasion of appointing the Brahmā priest to the Soma sacrifice. Anonymous.

Beginning: श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ श्रीने प्रह्वनप्रयोगः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः ।
श्रीमी भविष्यति तत्र भवता प्रह्वनं कर्ममदित्युक्तो प्रह्वानं न प्रह्वति को
यज्ञः कश्चनित्यः का दक्षिणेति तेन प्रतिपद्यते द्वाे यज्ञमानेन इतः
सम् अयति ।

End. उदये तमस इत्यादित्यं तदभावे चाहवनीयमुपस्थाप्य अनबोचमाया
इत्यादि समिदाधानानं पद्यावन् । संक्षिप्तायां मैवावस्थां अवस्थेता-
दिभिः कर्मप्रायश्चित्तं कृत्वा संक्षिप्तपर्वणोपस्थाप्य तीर्त्वेन निष्क्रान्ते ॥ ॥

Colophon. इति प्रह्वनं समाप्तम् ॥

विवरणम् । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः ।
उक्तम् ॥

No. 342. अहीनदादशाहप्रयोगः । *Ahina-dvādaśāha Prayogaḥ*. Sub-
stance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 56. Lines, 11-18 in
a page. Character, Nāgari. Date, 1637 Saka. Appearance, very old.
Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Ahinadvādaśāha rite,
according to the rules of Kāyālāyana, with a gloss by Traividya-
vṛiddha, an inhabitant of Tālavṛinta.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ अहीनदादशाहप्रयोगः । अहीनदादशाहप्रयोगः
उच्यते तत्र प्रथमं कर्मप्रयोगः । प्रत्यक्षप्रायश्चित्तान् । अहीनदादशाहप्रयोगः
यस्यानि प्रातरनुवाकादिपञ्चमयाज्ञानानि ॥

End. केचिदवापि प्राहुर्वाचस्पतिः एकस्माद्विधानुसाराद् वदति । अपरे श्रीवि-
द्यानुसाराः सर्वत्र यथा रवेति वदति । अहीनदादशाहप्रयोगः सर्वं सुहृत्पति-
त्वेन काष्ठात् । एकविकः समाप्तः ॥

Colophon. अहीनदादशाहप्रयोगः इतिरेवा प्रकथिता कृत्वा वैविध्यरूपेण तादृशान्वितानि-
विना । अक्षरपाठकयोः श्रीरघु । आक्षिप्तप्रायश्चित्तान् सरावधत्ते इति
शान्दमाने मन्त्रेणैव यथो पद्य वदति । अहीनदादशाहप्रयोगः वै समाप्तः
वाहितारुणा ॥

No. 343. व्यूहहीनदादशाहप्रयोगः । *Vyūhahina-dvādaśāha Prayogaḥ*.
Substance, country-made paper, 10x4 inches. Folia, 117 (of which
Fol. 2-44, and fol. 111 are wanting, but folia 54 and 73 are defective)

Lines, 11-13 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn and writing effaced. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the full performance of the Dvādaśāha rite by an anonymous author. The Dvādaśāha rite is of two kinds, the Abīna and the Satra. The performance of the latter is, however, prohibited in this age of Kali. The word Abīna means a rite to be performed in several days, and Vyúḍha, complete or full.

Beginning. श्रीमद्योग नमः ॥ श्रीमद्वामनस्यै नमः ॥ अथ ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः प्रयोग उच्यते ॥ तत्र महत्त्वे योष इत्यादि समिदाधानां विधिः सर्वोऽपि भवति ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon (अष्टितम्) ।

विवरणम् : ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगविशेषः प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 344. ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः । Vyúḍhāhīna-dvādaśāha Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 43. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. ॐ श्रीमद्योग नमः ॥ श्रीमद्वामनस्यै (मातङ्ग?) नमः ॥ अथ ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः प्रयोग उच्यते ॥ तत्र महत्त्वे योष इत्यादि समिदाधानां विधिः सर्वोऽपि भवति ॥

End (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् : ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः ।

No 345. दादशाहप्रयोगः । Dvādaśāha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 180. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the *Dvādaśīha* rite, which is almost the same as that noticed above, differing only in this point that it takes full twelve days to finish it, while the other may be finished in the course of twelve days.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः । श्रीमद्दामान्त्ये नमः । अथ द्वादशीनद्वादश्याहम्प्र
प्रयोग उपपत्ते । तत्र मन्त्रमेव शेष इत्यादि समिदाधानात्मनिधिः सर्वो-
पपि भवति । नियमस्तुतः । तस्या द्वादशदीक्षा द्वादशोपपदोद्वादश-
प्रवृत्तः षड्विंशदेवाराधयो भवति । यस्मात्ते दीक्षापरिमाणे प्रथमो-
पमदिवसे उपपद्यार्था द्वादशाहे, नवाहे, अष्टाहे, सप्ताहे, षड्दहे,
पञ्चाहे, चतुर्दहे, त्रिदहे, द्विदहे च ख्यातिमिति ।

End. (कथितम्) ।

Colophon. (कथितम्) ।

विषयम् । द्वादशाहोपपन्नविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् । अशीनद्वादश्याहम्प्रद्वादश्याहयो
वक्रभाभेदेऽपौदनेन मन्त्रैर्मिश्रितं, यत्प्रथमं द्वादशसेवाहम्पु पूर्वं भवति, द्वितीयम्
द्वादशाहे, तन्मध्ये नवाहे अष्टाहे, कथितम् शान्तिस्त्रयस्त्रि पूर्वंतामाप्तमहेतीति ।

No. 348. अनेकपक्षद्वादशाहप्रयोगः । *Anekapaksha-dvādaśīha Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 16. Lines, 10-13 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called by the name of *Anekapaksha Dvādaśīha*, or a rite to be performed in the course of twelve days for several fortnights, by an anonymous author. The codex seems to be a fragment only, the page marks beginning with 169.

Beginning. श्रीशिवार्थं द्वादशः तत्र प्रारम्भवाक्यः । अथाध्यातुं प्रतिपदिष्यः
प्रतीकपदमुत्तरः । एता देवता प्रतिपद्यन्तुः कायान् ममान् इयं ।
प्रति प्रियत्वं यत्नं मन्त्रैर्विदुर्न मनः ।

End. धन्युत्पन्नवत् श्रीकामः । अथ द्वादशाहो दीन एव श्रीकाम इत्येवमपदे-
नोपदेमान् परिभाषायाः । वैश्वानरोपपन्नवाक्यः । एव मन्त्रः । अथ
भरतद्वादशाहस्य श्रुतिः अतिराधः १ अद्रिहोमं १ अहो उपपदाः ८
अद्रिहोमः १ अतिराधः १ प्रहस्योविहोमस्य अनु-पञ्चमेन विहाराः ।
अथ द्वादशः पद्यः ।

Colophon. इत्यनेकपक्षदादमाहप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं रामेश्वरं लि + + + + ।
 विवरणम् । अनेकपक्षदादमाहेतिप्रसिद्धग्रन्थविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 347. द्वादशाहब्राह्मणाहंसिप्रयोगः । *Dvādaśāha Brāhmanāchchh-*
anisi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
 31. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1793.
 Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the functions of the Brāh-
 manāchchhānsin priest in the Dvādaśāha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीधरस्तुते नमः ॥ अथ द्वादशाहे ब्राह्मणाहंसीप्रयोग उच्यते ॥ पद-
 निमद्वयो वा एव य (यः ?) द्वादशाहः ॥ द्वादशदोषा द्वादशोपपद्यते ।
 द्वादशतया एवं पदमित्युक्तम् ॥ द्वादशाहमन्त्रः कर्मतामये यः सत्प्रवक्ष्या-
 म्यामेन अहः मन्दो याज्ञिकानां मये सुत्यायाम् ईशा ॥

End. विंशो योगो योगे सवस्तर १ श्रीं शृंगति वज्रमदधं १ श्रीं यदिन्द्राय जया
 वरमित्यादि समाप्तं प्रापसीषवत् ॥ समाप्तः पद्यांशः ॥ विनिकुप्ता १
 इत्यादि श्रुते अग्निहोमवत् ॥ अभयं च (अवधय ?) समिदधानं ॥
 उपस्थानं च समाप्त उच्यतेति(?) रायः ॥

Colophon. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाहंसीप्रयोगः समाप्तः ॥ द्धमस्तु ॥ संवत् १७९९
 मिति माघवदि एकादश्यायां (या ?) ११ सोमवासरे । लिखितं काक-
 कुलब्राह्मणमन्त्रालयः श्रीकल्याण नमः ॥ श्री ॥

विवरणम् । द्वादशाहस्य ब्राह्मणाहंसीप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 348. द्वादशाहब्राह्मणाहंसीप्रयोगः । *Dvādaśāhāchchhāvāka Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9× $4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 14-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Brāhmanāchchhānsin rite in the Dvādaśāha ceremony, including the performance of the Achchhāvāka rite belonging to that ceremony, by Raghunāth Yājñika, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

Beginning. श्रीमद्भागवतये नमः । अथ द्वादशाहस्य ब्राह्मणार्चसौप्रयोगः उपच्यते
पद्विंशदशो वा एष यो द्वादशाहः द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादश-
सूत्याः एवं पद्विंशेषु द्वादशाहमन्दः कर्त्तव्यमधेयः । ननुपस्थान्मायैव
अहः मन्दो याज्ञिकानां मते सूत्यायाः संज्ञा एवे एकाहाः एकसूत्या-
त्मकाः, सप्तसोमर्चस्था अन्ये बहव एकाह काष्ठे पठिताः । अदीनाद्यह-
प्रभृतयोद्वादशाहपर्यन्ताः ।

End. किमिच्छताडनीत्यादि सर्वे पञ्चपुष्पमग्निहोमवत् अवश्यस्य समिदाधानं
अपस्तम्बस्य समाप्त उदयं नीरातिराहः ।

Colophon. इति श्रीमदथायिनोपनामकवीरद्रष्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन विरचितो
द्वादशाहब्राह्मणप्रयोगः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः इदं पुस्तकं मङ्गरोप-
नामरातेषु स्ति ? ॥

विवरणम् । साध्याशकद्वादशाहप्रयोगस्य ब्राह्मणार्चसंस्तुत्युपेयविधिविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 349. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । *Dvādasāha Maitrāvaruṇa Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrāvaruṇa priest in the Dvādasāha rite, by Raghunātha.

Beginning. श्री भवेन्नाय नमः ॥ अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोग उपच्यते । तस्मात्
सर्वे प्राक्तन्योतिहोमवत् अग्निं वरुणमुपस्थापयौपमोयान् अग्नी-
सोमोयैव पशूनाः सप्त केचित् पक्षिकादिभ्यो कुर्मन्त्रि याज्ञिकस्य ऋतो
इहकाः पर्या कुर्मन्त्रि । तत्र द्वादशप्रवाजा भवन्ति । पञ्चपशुपक्षो न
कुर्मन्त्रि । अग्रधनान् ।

End. अयं पद्यः समीचीनो हिंसाभावात् परन्तु अथ तु जानिबानादोषः । रघु-
नारायणेषु आग्नेयः ऐन्द्र इहत्पुष्टेषु अयं समीचीनः । अन्यत्र वा एका-
दिभिरान् । एकादिभिरानामेव एकेषं पद्य आदिन आरभ्य अग्र्यहमि
क्रमेण आसमेत् । अयं पद्यः सम्यगेत्यासमीचीनः । हिंसा भावि
वज्रनारायं देवतानां समायानं भवति ॥

Colophon. इति श्रीमद्भद्रभट्ट (स्व ?) अष्टाविंशतिसंस्कृतसुतेन रघुनाथविरचि
तोऽयं (रघुनाथेन ? विरचितोऽयं ?) ग्रन्थः ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । द्वादशाक्षरजीयमैवावरणानुष्ठेयविषयकं पुस्तकम् ।

No. 350. द्वादशाक्षरैत्रावरुणप्रयोगः Drādaśha Maitravaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 36. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1799 Samvat. Appearance, very old, with red spots throughout, slightly worm-eaten, and the last folium torn. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed above.

Colophon. इति बीमन् व्याचिन्तोपनामकरवृत्ताद्यभ्युक्तो द्वादशाक्षर मेवाक्षर-
प्रयोगः समाप्तः संवत् १०६६ मिति माघशुद्धिपक्षमी शुभवासरे गङ्गादेय-
नामकरणेन लिखितं श्रुतमस्तु ॥ विदिरत्त श्रीः ॥

No. 351. मैत्रावरुणप्रयोगः । *Maitravaruna Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 13. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgari. Date, P Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite.
Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । विं भूर्भुवःस्वरोम् ॥ ध्येय्योऽमोमो धानोतमेधुवुवः-
नितेप्रदेयरात्रिः ।

End.   ॐ श्रीगणेशाय नमः इति प्रतिगदः । प्रश्नेषु सदाशिवोत्तरम् ॥ सर्वेष्वेक-
पदासु प्रचयन एव प्रतिगदः । अन्यत्र प्राक्तन एव प्रतिगदः ॥ दृष्टमनु ॥
सर्वं एव सात्वर्थात्मि सदावास्तवीतु (सातोर्थात्मसदावस्थित ?) ॥

Colophon.   मैत्रावरुणप्रयोगः ।

विवरणम् । मैनावरुचनामप्रसिद्धयन्त्रविशेषप्रथोमविषयकं पुस्तकम् ।

No. 352. मैत्रावरुणमुहोत्रम् । *Maitrávaruṇa Paśahotram*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 10. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete.

A guide showing how an animal is to be sacrificed at the *Maitrávaruṇa* rite.

Beginning. यमादिष्टिरभयतोऽन्तरतो वा ऽग्नेयी वा वैश्वरी, वा वापेया अग्नि-
देवता अदिष्टुर्वाधुवोपन्नस्येति यावन्नुवाक्ये मेवं पौर्वमाचरन् ।

End. (लुगाचर लक्षितम्) ।

विवरणम् । मैत्रावरुणमुहोत्रकथं सम्पन्निपुणं जानिष्यदर्थं पुस्तकम् ।

No 353. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । *Dvādaśāha Maitrávaruṇa Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 15-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the *Maitrávaruṇa* rite as a part of the *Dvādaśāha* ceremonial by *Raghunātha Bhaṭṭa*, surnamed *Ayāchita*.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रमवपतये नमः । अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः । तस्य
वचनप्रथमं अग्निमीमांसां तमग्निहोमवत् । प्रथममुत्थायी वापेयः पशुः
प्रयाज्यादिपूर्ववत् । वपयामि अग्ने नमः, छ—मो होमा पचदग्निं वा,
४, ज, धानासं धाज्जनं चरधुपवेष्टवं सवनीयं पुरोडाशादि ।

End. अग्निमेत्यादि अग्निहोमवत् चारियोजने अथाः होममन्त्रान् प्रयाजि
हविषावोवातो धोमावामिति प्रैवः । अन्ववाक्य उक्तमादिति वचनान्
अग्निप्रैवो न भवति । दशप्रयाजिहविषमग्निहोमवत् ।

Colophon. इति श्रीमद्वाचिष्पथनामकपुनामभट्टकृतद्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः
समाप्तः । श्री ४ इदं पुस्तकं मङ्गरोपनामकवाचस्पत्यनिभद्राक्षमतामेव
लिखितम् वापेयः, लम्पयीवः, १, पारस्यो मेवो १, वधुः धोमः २,
पोम्यकाः ३, मित्रिहो वाचस्पत्यः ४, मित्रोवैश्वदेवः ५, वेन्द्रावका
७, धावताः कल्पावः ८, वेन्द्राशः संवितः ९, अथोपायः धारिवः १०,
वाचस्पतेनः ११, पुनराधेयः ११ ।

विवरणम् । द्वादशाक्षीयमेवावच्छेदकानुष्ठानप्रयोगनियमकं पुस्तकमिदम् ।

No. 354. व्यूढसमूहप्रयोगः । Vyūḍha Samūḍha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 17-18 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A manual directing how the rites, Vyūḍha and Samūḍha, should be performed, according to the rules of Āśvalāyana.

Beginning. श्रीमन्महादेवतये नमः । श्रीचरुल्ले नमः ॥ नन्वाद्याहयनं सूर्ये
पितरं वदसन्नितं रघुनाथोपितनुते योगं व्यूढसमूहयोः ॥ नवाक्षौ विहि-
तुषुक्तं सिध्यते । अग्निचयनपक्षे दृष्टकापम्, आद्यसाधनानां तु प्राजा-
पत्यः पशुः ॥

End. अष्टितम् ।

Colophon. अष्टितम् ।

विवरणम् । रघुनाथस्तन्यूहसमूहनामकयज्ञविशेषानुष्ठानप्रयोग पुस्तकमिदम् ।

No 355. पौष्टरीकहोत्रप्रयोगः । Paundarikahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1774 Appearance, very old and decayed Prose. Correct. Complete.

A manual showing how the rite called Paundarika is to be performed, by Ayāchita.

Beginning. श्रीमन्महादेवतये नमः । हरिः १ ॐ ॥ अथ पौष्टरीक उच्यते । तस्य सूर्ये
ज्योतिष्टोमवत्, सप्तश्रीमन्मन्त्रकः ॥ अक्षीमाद्याहयप्रभृतय इति ॥ माघप-
क्षयोः ॥ तस्य दीक्षा सप्तदादशोपसदः ॥ एकादशतुत्या अग्निष्टोमः ॥ १ ॥

End. मानवे पौष्टरीक एकादशरात्रे यजेत पारमेष्ठ्याकामः साराण्यकामोवा-
आभ्यासंश्चः बल्लवजयश्चदोभागोत्तमस्य अनुष्टोमाग्निष्टोमो विश्वजिदनि-
रापः ॥

Colophon. सवत् १७०४ समये आषाढ शुद्ध १५ शुक्लवासरे नदिने रामे वाचकर-
मीलकंदभट्टेन लिखितं ॥ ॥

विवरणम् । अष्टितम् पौष्टरीकनामकयज्ञविशेषहोत्रप्रयोगनियमकं सप्तम् ।

No. 356. पौण्डरीककृतिः । Paundarika Kṛitih. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22 (of which fol. 16 is wanting). Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paundarika rite. There are two methods of performing the Paundarika rite. The codex contains the first method only. The difference between the two methods is well illustrated in the Colophon. Anonymous.

Beginning. श्रीमरुत्यै नमः ॥ पौण्डरीकस्य रक्षाद्वारायस्य प्रथमपञ्चमनित्य प्रथमं उपदेते । तत्रादौ अथः कृतिरुच्यते । अभ्यासश्चः वदुः वयः समुत्तः वन्दोमां, मोतमसोमः विद्यजिन् सर्वप्रद्योतिराय उत्तमः वैद्यानरोवातिराये वा रवमहः कृतिः ।

End. एवं चत्वारिंशद्वीनरात्रिषु ॥ चारियोज्जवादि प्रकृतिरुच्यते ॥ अभ्यासति-
थिषु ।

Colophon. एवं पौण्डरीकस्य प्रथमः प्रकारः । अथ द्वितीयोऽपि मोतमसोमे अविवाक्य-
चमपञ्चे कर्त्तव्ययोगीनिदानकारेण ॥ तन् व्याख्यायनमादिति ॥ तत्र
हरचपञ्चेपि कर्त्ते पञ्चीयवाग्नेयो गार्हपत्ये जुहोतीत्यादिष्वर्था एव भवन्ति ॥
न तु पूर्वपञ्चां अनुष्ठानद्वारादयः ॥ पुरो जितो वो अथयः ॥ दुधोद्वति-
रथा इति प्रत्ययेष्व अनुष्ठानं विधानात् ॥ एवं तुल्यव्यापकात् उत्तरक्रिन्
कृते मन्त्रावते अविवाक्यपञ्चां पद्यप्रवर्तनी व्याख्याते ॥ श्री ॥

इति पौण्डरीकस्य प्रथमकृतिः ॥ पौण्डरीकस्यदिकानः प्रद्योतमसोमो मोतमसोम-
विद्यजिन् ॥ श्री ॥

विवरणम् । अनुष्ठानप्रकारभेदतः पौण्डरीकपञ्चप्रयोगस्य द्वौ पद्यौ विद्येते, तत्र प्रथमपञ्चा-
मृतप्रयोगस्यन्योऽपि । पद्यद्वयस्य वैलक्षण्यमुक्तिरितिवाक्ये सम्यक् प्रदर्शितम् ।

No. 357. पौण्डरीकप्रयोगः । Paundarika Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paundarika rite, according to the second method, by Rāma, surnamed Gahvara.

Beginning. श्रीधरस्त्यै नमः । अथ शूद्रो नवरत्नो महावतं वै स्यात् इति वा.
द्वितीयपद्यमाप्त्य प्रयोग उच्यते । प्रानरमुवाकादि आथ्यमप्यान् आथ्य-
मस्ते विशेषः ।

End अथ पारदजनः शूद्रो. १५नः पर्येदति दिनेशे आपोहिष्ठामयोधुव
इत्यादि भूमिमुपस्थुमन् कांचेत् । समाप्तः महावतं दशममद्यः ॥ १० ॥
वैद्यानरोतिराव ११ एकादशमहावतदशममद्यः ॥ १० ॥ वैद्यानरोतिराव
११ एकादशमद्यः सप्राप्तनातिरावकत् ।

Colophon द्वितीयप्रकारः पौष्परीकः समाप्तः । इदं पुस्तकं गङ्गरोपमानकरामेव
विरचिता(तं?) । श्रीवस्तुभिः ॥ यथाज्ञानम् ।

विवरणम् । द्वितीयपद्यानुमतपौष्परीकप्रयोगविवरणं पुस्तकमिदम् ।

No. 358. पौष्परीकएकादशाहः । *Paundarikā Ekādaśāha* Sub-
stance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 3. Lines, 14-15 in a
page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, old.
Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the *Ekādaśāha* cere-
mony in the *Paundarikā* rite. Anonymous.

Beginning श्री ॥ अथ पौष्परीक एकादशरात्रोपनन्दस्थिः । मया कर्मदादयवत् ।
शिशिरे एकादशरात्रो पौष्परीकेव यद्ये सप्ताहदिवसाप्रवाणि ।

End. यादावनेजनं माष्टु सल्लयवृत्परिमया सां आनेभ्यः जने च यज्येत् ।
सा श्रीचा यदि संवत्सरं न शक्रुयाद्वा दशाहम् ॥ ॥

Colophon. इति सायकः (?) समाप्तः ॥ सं१८०३ आषाढशुक्ल १५ मंदवापरे ॥

विवरणम् । पौष्परीकयज्ञान्तर्गतेकादशाहविषयकविशेषप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ।

No. 359. सप्तसोमसंख्यापद्धतिः । *Saptasōma-saṁsthā Paddhatih.*
Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 87 (of which the
first is wanting). Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date,
1661 Saka. Appearance, old, and worm-eaten in parts. Prose. Cor-
rect. Complete (except fol. 1).

A guide prescribing rules for the performance of the first Agnishtoma rite, by Govardhana Dikshita Tripāṭhin, son of Venīdāsa Dikshita Tripāṭhin, noticed by Dr. R. Mitra, in his Notices of Sanskrit MSS., p. 208. No. 804.

Beginning. (अष्टितं प्रथमपथं नास्ति) ।

End. सप्तदशानि ब्रह्मणि सप्तदश ब्रह्मव्यंशः एकविंशोऽग्निहोतः द्वादशमन्त्रं दक्षिणाः । प्रथमायां पूर्वपथस्य होतृतेकादशः । इत्या नाम चतस्रोऽम-
मिति दीक्षाकाशः ।

Colophon. इति श्रीदीक्षितविपाकीरेषोदायधनुषा दीक्षितविपाकीजीवरंनेन विर-
चितायां सप्तमोमथं व्यापकतौ प्रथमाग्निहोतः समाप्तः ॥ मन्त्रे १८११ मन्त्र-
शिरसि १ ब्रह्मो नदिने लिखितं दिवाकरदीक्षिताय्यजिनामविदीक्षि-
तेषु १८ पुस्तकं निजरोपनामकवापदीक्षितस्य दत्तम् ।

विवरणम् । श्रीदीक्षितविपाकीरचितस्य सप्तमोमथं व्यापकतिसामकस्य पुस्तकस्य
प्रथमाग्निहोतानुष्ठानप्रयोगविषयकोऽर्थविशेषः ।

No. 360. एकाहोपनिषद्ब्रह्मपद्धतिः । *Ekāhinasatra-brahmatra*
Paddhatih. Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 34.
Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ॥ Appearance,
old, partly decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Brahman priest in the Vedic
rite, called Ekāhina, by Rāma Krishna Dikshita, surnamed Tāhṇā-
bhāi, son of Dāmodara Tripāṭhin.

Beginning. श्रीमन्मन्त्राय नमः ॥ त्रिदशाधेयुः सर्वकर्मणु दक्षिणाय नमः । श्रीम-
न्मन्त्रिस्तुपदेनमस्तुति सर्वकर्मणु दक्षिणाय नमः ॥

End. अविश्वदत्तः जून् भूमिः सा इत्यस्मिन् ब्रह्मार्थं मानुषमुदितेन ॥
इत्यस्मिन् ब्रह्मार्थं मानुषमुदितेन ॥

Colophon. इति श्रीविपाकीरदायोदरधनुषा दीक्षितविरचितस्य ब्रह्मपद्धतिः समाप्तः (मा १) ॥ शुभमस्तु ॥ ११

विवरणम् । एकाक्षीननामसु यज्ञकर्मसु ब्रह्माख्यपुरोहितसम्पादककर्मज्ञातप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 361. अतिरात्रः । Atirātraḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 6. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Appearance, old Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Atirātra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ब्राह्मणार्थं हि उक्तं हि भुवः स्वरोम् । अथैषां
श्रीश्रीशारंगधनुनामपूर्वधूरं न कश्चिद्भरंतीवक्ष्ये यः । राजेश्वरं हवा-
महो विः राजेश्वरं हवामह उपमाकर्मदूतये समीपुषा ।

End. प्रजापदिन्द्रमनुषोद्गुरोमणे मस्तुर्मन्त्रः सधमाद्यासां वीर्यम् ।

Colophon अतिरात्रः समाप्तः ।

विवरणम् । अतिरात्रेतिप्रसिद्धयज्ञकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 362. दशरात्रप्रयोगः (विष्णुगूढः) । Daśarātra Prayogaḥ (Viṣṇu-
gūḍhaḥ). Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches Folia, 53.
Lines, 10-12 in a page Character, Nāgara. Date, 1675. Appearance,
old, indicating writing by different hands. Prose. Correct. Complete

A guide to the performance of the Daśarātra rite, by Viṣṇu
Upādhyāya. The series of Viṣṇupādhyāya is known under the
name of Viṣṇugūḍha.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ हवाणामुक्तादीचोपसद् इत्यादिचोपसद्
उक्ताः पूर्वमेव हवाणां सामान्येन अस्मिन् उक्ता इत्यनुवादोऽयमस्मा-
न्मार्गं प्रथमं नवावयनमुच्यते प्रायश्चित्तोतिरात्रः प्रथममहः पूर्वपदके
विस्तारेणोक्तम् ।

End. एवमेतदहः कला एतां रात्रिं वरन्ति । संतिष्ठदशमहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः । धनं १६७१ समये चोपसदि ७ लिखितमिदं
पुस्तकम् । शुभमस्तु कल्याणमस्तु ।

विवरणम् । विष्णुपाध्यायकृतोदशरात्रप्रयोगविषयकम् ।

No. 363 विष्णुगूढः (व्यतिरात्रोक्तप्रभृति) । *Vishṇugūḍhaḥ*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, 1776. Appearance, old, damaged, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the use of the *Uktha*, a kind of *mantras* (chants), recited at the *Atirātra* rite, according to the rules of *Āvalāyayna* as explained by the commentator *Devaswāmin* and others, by *Vishṇupādhyāya*.

Beginning. अथानिरिक्तोक्तानि ब्रह्मायुक्तानि । अभिचिंकारादावो अराधोभनद्विवि-
होतिषोऽङ्गंम् ।

End. अथानरे वसिष्ठित्यनेन मन्त्रेण वाचं ब्रह्मर्ष्यता सर्वं उभरदेष्टे ह्यिवा
सुप्रसूतोमिति विप्रज्ञा सुर्भुषः खरोमित्युक्ता वाचं विद्वज्जवे । एवमेतद्वदः
क्षमा वतां रात्रिं वधेति धनिहवे दम्भनदः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः ॥ ग्रन्थ भूषात् । संवत् १७७६ आषाढशुक्ल १९
गुरो लिखितमिदं ॥ ग्रन्थः ॥ विष्णुगूढः समाप्तः ।

विवरणम् । विष्णुपाध्यायविरचितमात्रादायनसूत्रसंस्तुतातिरात्रकर्मण्युक्तप्रभृतीनां प्रथो-
मविषयक पुस्तकमिदम् ।

No. 364 दशरात्रस्तोमः । *Daśarātrastomaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *stomas* or prayers to gods required to be chanted at the *Daśarātra* rite, by *Harirāma*.

Beginning. (अङ्गितम्) ।

End. सर्वमेतस्मिं स्तोत्रे अन्योन्यं समीचयेन प्रस्तावादिभक्तोन्मायुपक्रमय समा-
ग्निय विज्ञापयन्तःसुनीरन् यदाध्वर्युर्मभूयत्यन्त्येत तस्य मनभोगद्वन्द्व-
स्वाकं भवयामीति मन्त्रेण भवयेत् ।

Colophon. इति बृहदाक्षीनमौरोतिव्यास दशरात्रस्य सामयोजकतः विः हरिरामेण ॥
• ॥ भारग्यशास्त्रं नमः ॥ • ॥ श्रीहरिः ॥ श्रीमोविंदरात्रमेव ॥ लिखितं ॥

विवरणम् । द्धरावनकश्रीमधुनदेवस्तुतिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 365. उक्थस्य प्रयोगः । Ukthasya Prayogah. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date,   Appearance, very old and decayed, writing effaced, and indicating different hands. Prose. Correct. Complete (except the first fol.).

Directions for the employment of the Ukthas in the Vedio rites, according to the rules of Kāvalāyana as explained by Deva Svāmin, by Vishnúpādhyāya Achārya. (See Dr. Mitra's Notices, No. 161, Vol. I, p. 86.)

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः । तस्यै वैन्द्राग्रः पद्मः । आराधनकाये आश-
भायान्तरमिन्द्राग्री आवह, वनस्पतिमावह इदं वस्तुमंतमित्यादि तस्य
पञ्चोक्तैव कृतिः । आहवहया । होना यत्तदिन्द्राग्री कामस्यति त्रैपः ।

End. उक्थानु पद्मरैन्द्राग्रः । अग्रिमावतमंघनादे होवकास्त्रीणि मन्त्राणि यज्ञ-
पुष्पादिपूर्ववत् । होलमिषहः सध्याया पद्मरैन्द्रोविधीयते । विह्व-
होलम्युग्यानेयान्यो वा यज्ञ पुष्पकं । वाजपेये अग्रिरिन्द्राग्री इदं य म-
तक्षया । सरसती सरस्वाय प्रजापतिश्च देवताः । पद्मना होलमंवेति-
रिक्तोपयमेव च । यज्ञपुष्पादिसंस्कारा वाजपेयविशेषः । होलमंतमवि-
कारं होलम्यवेतिरिक्तं । पद्मः होलमिवन्कार्यो यज्ञपुष्पादि पूर्ववत् ।
अतिरात्रे सरसत्याः पद्मः होलमिवंस्थिते । पर्याया द्वाइमोक्ता आ-
श्विनं यज्ञपुष्पकम् । आश्विनामे पशोरेव सरसतीचोदितं पुनः । आशि-
वानातिरिक्तोपयापनारो यज्ञपुष्पकम् ।

Colophon. आश्वलायनछत्रपथपरितनपट्कस्य देवसाम्यादिव्याख्याकारानुसारेण
प्रयोग उत्पत्ते ॥ १९ । ग्राममस्य सर्वजगतः ॥ ५५ ॥

विवरणम् । विष्णुपाध्यायधर्मविरचितविष्णुसूत्रान्तर्गतमाश्वलायनछत्रीयदेवसामियाख्या-
नानुसृतोप्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 366. **वृहस्पतिस्वः** ! *Vṛihaspati Savaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. *Folia*, 4. (The MS. appears to be the concluding portion of a codex, complete in eleven folia, of which foll. 1-7 both inclusive, being lost, there remain the last four only. In fact, the work with the above title begins with the 2nd page of the 5th folium, so that it may be inferred that the first portion contained a work on a different subject). Lines, 10 in a page. Character, *Nāgara*. Date, *Samvat* 1771. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite called Vṛihaspati Sava. Anonymous.

Beginning. श्रीः ॥ अथ दृष्टान्तिप्रकाशः ॥ दृष्टान्तिप्रकाशः प्रयत्नं भवति (यत्?) सद्यः-
दृष्टिप्रकाशे विद्यमानेष्वपि दृष्टान्तो बोद्धव्यः । संवत्सरादयस्तु
सर्वेष्वपि सद्यः-दृष्टिप्रकाशेषु चेति वेदादयस्तु दृष्टव्यः । सर्व्वेति नव-
मपि दृष्टान्तः ।

End. इन्द्राविष्णू इदं विजृम्भेतामवौहयेतां महीच्यायोक्रातां देवा आश्रया
इत्यादि । उद्वधोनीयां वमग्निदोमवत् ॥ समाश्रित्य ह्यसृतिमवः ।

Colophon. १७०१ समये मार्गशीर्षशुद्धतृतीये तदिने लिखितम् सरस्वतीसम्यग्देव
 सार्वे परोपकारार्थे । तैलान्नसंज्ञकान्नसंज्ञकसंज्ञितसर्वधनान् । मूर्ध्वपदे च
 दान्त्यमेव वदति पुस्तकम् ॥ यादृशं पुस्तकं इदं तादृशं लिखितं मया ।
 यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो च विद्यते ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥
 पदामिव ।

विवरणम् : दृष्टान्तिसमाधिध्वैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No 367. वृहस्पतिसवहोत्रम् । Vṛihaspati Savahantram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotri priest in the Vṛhaspati
Sāya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देशाय नमः ॥ अथ दृष्टान्तिसवस्य शीवं लिख्यते ॥ अन्तिमवस्थादि-
शीरोन्मीयस्य यश्च पुरोदाशमन्देशिकाचरिणां निर्वाणः ।

End. इन्द्र आदित्यवामित्यादिन्मप्रायश्चित्तांतमग्निहोमवत् ।

Colophon. इति हृदयसतिषवाः समाप्तः ॥ संवत् १७७१ समवे पौषवदि ७ गृह्णे तदिने
लिखितं १ धरसतोऽख्यभट्टेन ॥ ४ ॥

विवरणम् । हृदयसतिषवाभिधयज्ञीयदीहकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 368. निष्कैवल्यम् । Nishkaivalyam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 50. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1798. Appearance, old, decayed, partly broken, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Nishkaivalya-rite. Anonymous.

Beginning. ॐ अथ बुद्धयुक्त्यै प्रारभते ॥ अभिर्दिष्टन्यध्वर्योऽग्निमानो वा हवे दिदा-
समुपनेषु ज्येष्ठं पुनर्दं ॐ इतीना । यतोऽजस्र उपस्थेय भूमीवर्नदपो युव-
तीनो यद्योजमानोनिषीधति अयम् पतिं वो अद्भ्यगता ।

End मतः ब्रह्मायतने उपविश्य होता उक्त्ववाचमचमस्य भक्षयेत् ॥ वामदेवी-
शोमस्य हव्यतु । शीमोमे राजाधुःप्राणाय बर्हंतु । समे प्राणः सर्वमायुर्धा
मवत् ।

Colophon. इति निष्कैवल्यम् ॥ संवत् १७९८ कार्तिकशुक्ल १३ एवी ४ ॥

विवरणम् । निष्कैवल्यनामवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 369. प्रयोगपद्धतिः । Prayoga Paddhati. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 189. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1799. Appearance, not very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of rules for the performance of such Vedic rites, as Atirātra, Dvādaśāha, &c., according to the rules of Kāśvalāyana, by Ragunātha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

Beginning. वीर्यशेषाद्य नमः ॥ मनायाश्चायनं सूर्ये पितरं ब्रह्मंश्चितम् । एतना-
शोवितनुते योगं व्यूहसमूहयोः ॥ तवादी किंसिदुपशुक्त लिख्यते ।

End. नान्मुमाशवाणि मायनस्तनीयसवन एषवद इति वाङ्मयम् ॥ याव्याप्राणता ।
इति व्यूहसन्धोनाः द्वतीयाः समाप्तः ॥ व्यूहः इष्टाप्रहस्यपचे व्यूहसन्धि-
माः व्यूहोभवात् ॥ श्रीसायनपदाश्रितार्थमस्तु ॥ ८७ ॥

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकचन्द्रमहात्म्यजराधुनायेन रचा प्रथोमपद्धतिः कृता ॥
ग्रंथं अथ तु संवत् १७२६ संमौरानाम संवत्सरे आश्विनवदि ५ भोमवास
रोज्यं तदिने द्वादश्याहोवपुस्तकं लिखितं संपूर्णतां ॥ श्रीकामौ ॥

विवरणम् । आयाचितोपनामकचन्द्रमहात्म्यजराधुनायनिरचितं अतिरावदादशादिप्रथोम-
पद्धतिपुस्तकमिदमाचक्षायनछवानुगतम् ।

Manuals following other schools, as those of Śāṅkhyāyana,
Kātyāyana, &c.*

सांख्ययनादिमतानुसारिणः प्रथोमनिबन्धाः ।

No. 370 एकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः । *Ekāhika Chāturmāsya Praya-*
gaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11-14
in a page. Character, Nāgara. Date, P† Appearance, very old,
and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Ekāhika Chāturmāsya* rite,
by *Viśrēsvara Bhaṭṭa*, son of *Lāhi Bhaṭṭa*. It has an appendix
treating of the duties of the *Hotṛi* priest in the *Ekāhika* rite.

Beginning. श्रीमधेश्वर नमः ॥ श्रीराक्षामरशिंह पूजितपदः श्रीसाहिबहादुरजः श्री-
श्रीरेवरभट्ट रच तनुवे मानाविचारैर्भूतैः । चातुर्मास्यविधौ प्रथोमरचनाने-
काहसाधे सदा श्रीविश्वेश्वरपदपद्मपुष्पकं शुभं कृतां प्रीतये ॥ अथैकाहि-
कचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिः लिख्यते । तत्र तावन्मुक्तभूतं सांख्ययनछवम् ।

End. एकस्मिन्नेव घाते शस्त्रिनद्वयं द्युहीना वक्ष्यप्रसासवद्भवति । शस्त्रिनभक्ष्य
तथा प्रघाते विमोकादि अवश्यादिः यदर्थः पर्यवर्त्तयदिति नयनं ॥ येन
वक्ष्यप्रसासवत् प्रयोगादे चतुःशतश्राद्धभोजनमिति ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलपुष्पकनियोगात्मकवचनान्दशादिभहादुरज-
श्रीरेवरभट्टरचितरकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः सन्निर्धेयः समाप्तः ।

* The number of such manuals in the Library being inconsiderable, it has not
been deemed necessary to arrange them under separate heads.

† Though the date of the work is not specifically mentioned, yet the time of
the author can be approximately ascertained from the opening śloka of the text, in
which the author speaks of himself as श्रीराक्षामरशिंह पूजितपदः, respected by Rānā
Amarasīṅha. There are, however, two kings of this name in the history of Mewar.
The elder and the more eminent of the two died in 1621 A.D., while the younger
died in 1716

Appendix. **वैय्याकृतिकसौत्रप्रयोगः ।** प्रत्ययनीयादि यथापूर्वं सप्तदशमामिधेयम् ।
 इत्युपाजवत्यो धाये आवाचनोक्तप्रयाजास्त्रिष्टुत्तृष्टाकेषु मन्तो
 ऋचभेदिनो वर्ज्यिना देवतानामनाष्टानाम् शुनाधीतौघेन्द्राग्रचिनाम्
 ऋतेषु प्रयोगः । मवप्रयाजानुषाजाः । वारुण्णायाश्चभागौ क्रमेण विचारः ।
 विराजो साम्नाभ्येपि रचयन्त प्रयाजानुषाजावाश्चभागौ । येषं ययोद्दिष्ट-
 वरुणप्रसासवद्वाजिनोमदवीभस्यस्य । अथष्टयादिरेषो ययोद्दिष्टप्रकारेषानु-
 शेष्ट इत्येकादिकसौत्रप्रयोगः । रामेष्टं लिखितं मकरेष्टम् ।

विवरणम् । छांक्षापनभनानुनैकादिकचानुयौषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । द्रव्यस्थापन
परिमिताद्ये रसादिकहोदकप्रयोगस्य संक्षेपतः प्रदर्शितः ।

No. 371. उद्गातृप्रयोगः । Udgāṭṛi Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches. Folia, 67. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1115. Appearance, very old, decayed, and torn slightly in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Udgátī priest in a Vedic rite,
by Sāyanāchāryaya.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अग्निनामैषां ब्रह्मणो
 यजुःसं तच्छास्त्रमाध्वर्युमभवति । यजुर्महर्षीणोतिष्ठोमेनाग्निहोमेन रथं
 हृष्टेन द्वादशमर्तं धोमेन यजुर्वे । तत्र उद्गारं भवता कर्तव्यमिति धीम-
 प्रवाकेनाभ्यर्चितः । ऋतोतिष्ठोमेनाग्निहोमेन रथं हृष्टेन द्वादशमर्तं दधि-
 सेनाहं यजुः । तत्र मे ननुद्गारा भवेति च यजमानेन प्रार्थितः उद्गारा
 यद्यानिर्ध्वं न करिष्यं स्यात्(?) । तदा नमः धीमन् राधे इत्युक्त्वा प्रत्या-
 स्थानं कुर्यात् । न करिष्यामीति यद्यानिर्ध्वं चिकीर्षति तदाग्नीं धीम-
 प्रवाकं यजमानं वा प्रतिभवंसेत् ।

End. मदीनी पूर्वाह्निहोमपत्रेऽपि प्रसिद्धः सामग्रानं कार्यः ।

Colophon. इति मद्राजाधिराजपरमेश्वरादिज्ज्ञातपदतिः समाप्तः (भा ?) ॥ संवत् १९१५, वर्षे आषाढकृष्णशुक्ले द्वितीये । श्रीबालभवाण्णोमीतये । ह्य ॥ ५ । श्रीविराटभवेन (प?) । अनंतरां ? भवेत् पुस्तक ॥ स्वरितम् ।

विवरणम् । साधनाध्यायं निरदिष्टं उद्गातृकर्माप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 372 आग्रयणप्रयोगः । Agrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Extent, 200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the Agrayana rite, which is of three kinds,—Yava Agrayana, Syāmāka Agrayana, and Vṛihi Agrayana, according as it is performed with either of these three different kinds of corn.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अग्रयणप्रयोगोऽभिहितः, तत्राग्रयणं तत्राभिहितं यवश्यामाकश्रीहिमेदान् ॥ तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कर्मिभित् पर्वणि अथ (य ?) वा वसं (य ?) ते मङ्गु (छ) पञ्चातमं देवर (न ?) अथ देवत्यां वा कार्यं ।

End. षड्दादशकपालोद्याना इतिवा (नौ ?) भ्यामू होमुद्रां द्विकपाल इति युतिः ॥ ४ ॥

Colophon. नमस्तस्मादिने पक्षे दुन्दुभ्याम्बे च वसरो (रे ?) विनायकपितृताम्योद्दो-
ष्टनारेतिपुस्तक ॥ ४ ॥ वेताग्राग्रीमये कात्यां यल्लिखन्नाङ्गवीतये ॥ ४ ॥
लिखने (चित ?) मंदराम त्राक्षाय पय (पंथ ?) मंथा (संख्या ?) १००
संवत् १८७५ मासि १०५० वैशाखशुक्ल २० गुरुवाचरे ॥

विवरणम् । अग्रयणनामकवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 373. आग्रयणप्रयोगः । Agrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 7 (of which the first two are wanting). Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agrayana rite, with quotations of the necessary texts, by Virésvara, son of Lāhi Bhaṭṭa.

Beginning. : (अधितम्) ।

End. दमपूर्वमासमहाजनतद्विकारा अथि यष्टंति इति वदन्ता ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलपुत्रलज्जनैकचित्तमहाभान्यलाहिमहाज्योति-
श्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः ॥ रामेश छि, गङ्गर ।

विवरणम् । उल्लूख्यपत्रपत्रस्य वीर्यरक्तः सविशेषः प्रयोगपत्रम् ।

No. 374 भक्षप्रयोगः । Bhaksha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1787. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing directions for drinking Soma juice after a rite is over, according to the rules of Kātyāyana, by Chandra Chūḍa Ihaṭṭa, surnamed Dhanvāra.

Beginning. ॥ वीर्यभक्षः ॥ सोमभक्षः । अथ भक्षणे द्वौ पक्षौ वषट्कर्तुं पूर्वं ततो
 सोमकर्तुरिति भीमांशकाः ॥ सोमकर्तुः पूर्वं ततो वषट्कर्तुरिति वष-
 टप्रदायकारणादिकादयः । सर्वेतिना सोमकर्तुः पूर्वं भक्षपक्षः प्रद-
 श्यते । तत्र पूर्वं सोमा समर्पितमैन्द्रवायवमध्युरितवष्टरिति प्रतिगच्छ
 सोमवपञ्चयत्येति सोमार्चं वष्टोपकृतं इत्यनुष्ठानान् रेन्द्रवायवमुषस्य
 लोकपिना वामदेवीनि सर्वं भक्षयति । सोमवदित्यादिदेशादेव जेप-
 मात्रमवग्राहं वा । तथा च शोषायना ॥ क्षिपे देवता जिघेदपदिदेव-
 तेषु चेति ।

End. वष्टुस्तु यजमानः स्यात् यद्विपद्वातुश्च्यवे ॥ १ ॥ प्रसादुरवतः स्यादु-
 मष्टौ मष्टमष्टिनः । योतुरपे विम्राष्टिः स्याद्रेष्टः स्याद्विष्टोतकः ॥ १ ॥
 चण्वावाकस्य मल्ली वामग्रीभः मकुवद्वेत् । समवज्जः सदस्यः स्यादेतव-
 मसक्तचयम् । समाग्रिममत् ।

Colophon. इति चन्द्रपूज्यध्वारोपनामककृतकात्यायनभक्षः समाप्तः ॥ सवत् १७-
 ८० शके १९-२ पभाद्रपद्वदि १९ श्रमो मङ्गरोपनामकरणेष्टे लिखितं
 चण्वावात्मा ।

विवरणम् । कात्यायनसतानुसूययज्ञावसानसोमपानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 375 अश्वमेधहोत्रम् । Aśvamedha Hotram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 11-17 in a page. Character, Nāgara. Date, 1794. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the *Āśvamedha* rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अश्वमेधेन सकल्प्याशेषं सज्जेनात् पूर्वमिष्टिद्वं
कुर्व्यात् । प्रथमायामग्निमूर्धन्यान् देवता उपदग्गसामिधे आवाहने आश्व-
भगवानन्तरं अग्निमूर्धन्यं आवाह उत्तमे प्रयाजे साहाग्रिं मूर्धन्यं साहा-
देवा इत्यादि वारंघ्रावाश्वभागौ ॥

End. अग्निर्जना यदाग्रपोतो जातवेदस स्रज १ पञ्च त्वेग्रेऽग्रे प्रतपसीधि-
त्यादि शाश्वदि रात्रिपर्यायाः प्राक्तना एव केषाञ्चिन्मते प्राक्तन एवाति-
रात्रो भवति ।

Colophon. इत्यश्वमेधपौषम् ॥ इदं पुस्तकं मञ्जरीपनामकवासुधरसतिभट्टाक्षर-
मेव लिखितं ॥ सव १०८४ आ. य. १९ भोगे ।

विवरणम् । अश्वमेधेतिप्रतिपन्नकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 376. गौतमस्तोमपद्धतिः । *Gotamastoma Paddhatih*. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 15. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the application of the *Gotama stoma*, a kind of prayer recited at the *Āśvamedha sacrifice*, by *Ragunātha*, son of *Rudra Bhaṭṭa*, surnamed *Ayāchita*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीं गौतमस्तोम उच्यते । योपि एकाचकंठे
(काये ?) पठितः । अंशाय (अग्राय ?) कामो गौतमस्तोमेन च
रञ्जेत् । दानकामा मे प्रप्ता स्यात् ॥ च गौतमस्तोमोऽश्वमेधे भूयते ।

End. प्रकृतिवत् । अस्या दक्षिणा पूर्ववत् भवति । दक्षिणा भवति ।

Colophon. इति श्रीमद्याचितोपनामकपद्मभट्टसेन रघुनाथेन एषा पद्धतिर्विर-
चिता ॥ इदं पुस्तकं मञ्जरीपनामकरामेव लि...।

विवरणम् । अश्वमेधान्तर्गतगौतमस्तोमप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 377. मैत्रायणीयाग्निष्टोमपद्धतिः । *Maitrāyaṇīyāgnisṭoma Pad-dhatīḥ.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 9 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Agnisṭoma rite according to the custom of the Maitrāyaṇī School. The manuscript being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. र ॐ ॥ ॐ नमोयज्ञपुरषाय ॥ ॐ मैत्रायणीयके अग्निष्टोमादिकतूनां सप्तसोमसंख्यापद्धतिर्लिखिते । तत्रादौ संभृतसंभारोभुजा आन्नातदेवयजन-करणं माहपूजनं नान्दीमुखपूषकं । अतिजो हवीवे ॥ अग्निष्टोमेनाग्नि-ष्टोमसंख्येन रसंतरष्टेन त्रयां द्वादशमस्तद्विचित्रेनार्चं यज्ञे ।

End. (अष्टितम्) ।

निवरणम् । मैत्रायणीयमाख्यानमत्राग्निष्टोमप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 378 मैत्रायणीयः । *Maitrāyaṇīyah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 132 (of which foll. 1-21, both inclusive, are wanting) Lines, 9 in a page Date, ? Appearance, very old, decayed, the last page entirely torn. Prose. Generally correct. Complete (except the first 21 folia).

A guide to the performance of the Saptasoma Sañsthā rite according to the custom of the Maitrāyaṇī School. Anonymous.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. सोमे कीवे सुरादर्थंकीषानि सुराधोमवि...विश्व. सोमान् कीषामीत्या-मन्त्रयवे इत्युक्तं द्र.....सादुना...ससोमे..... ।

Colophon. इति सोमैत्रायणीयके सप्तसोमसंख्यानं पद्धतिः समाप्ता । ग्रन्थं भवतु लोककपाठकयोः ।

निवरणम् । मैत्रायणीयमाख्यानमत्रसप्तसोमसंख्यापद्धतिरितम् ।

No. 379. रुद्रपद्धतिः । Rudrapaddhati. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 154 (of which the 8th and 36th folia are wanting). Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1764. Appearance, not very old, but worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Rudra rite, or the worship of the god Rudra (Siva) in the Vedic manner, by Siva Dīkshita, surnamed Kāśī Dikshita.

Beginning. श्रीमद्योगेश्वर उवाच ॥ अथ रुद्रविधानं । तत्र रुद्रप्रमंसा तत्र जावाक्षेप-
निपत् अथ देवं ब्रह्मकारिणं जपुर्मायेन वा अथमनं ब्रूयति च वा
उद्यो याज्ञवल्क्यः मतवद्विद्यमधीते योगप्रपूतो भवति ।

End. तत्तत्तत् ब्रह्मार्पणमसु ॥ कुम्भजलं विवेत् ॥ ततः सदस्यांघ्र्यनाचतपुण्य-
बल्लतांमूलद्विधादिभिः पूजयित्वाअक्षिं बद्धा मया यन्मूलं महाब्रह्मा-
दिकर्म तन्मालाक्ष्मीं भक्तिपीठं महापीठं च भवतां ब्राह्मणानां वचनान्
महाब्रह्मसादात् सर्वे सम्यक्मन्त्रिणं चासु इति श्रयंवेत् । ततः सम्यक्-
मन्त्रिणमभिलिखि सर्वं (क्व ?) वदेत् ॥ ततस्तेषां संवामिणो गृहीत्वा
मान् चानुनयं विद्वच्च ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानायांदाग्रादिना मंतीष्य
अथ सप्तस्त्रिणादिभ्यः श्रीग्राह्यं समुद्धोदविष्यं भुञ्जीवेति ॥ ४ ॥
ग्रन्थान्तर्गतवल्लीकम्.....कृतवमन्त्रेण विभुः शंकरः प्रीयतां नमः ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकपदा (महाब्रह्म) शिवदीक्षितकामिदीक्षितकृता रुद्रप-
द्धतिः समाप्ता ॥ ४ ॥ अथ १७६४ ॥ संवत् ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम् । शिवदीक्षितकामीदीक्षितविरचित रुद्रपूजापद्धतिरियम् ।

No. 380 यक्षमखः । Graha Makha. Substance, country-made paper, $5 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23 (of which the first folium is wanting). Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Graha rite, a rite in which *homa* oblations are offered in honour of the planets. Anonymous.

Beginning. (अक्षितम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । पञ्चमस्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 381. ग्रहयज्ञः । Grahayāga. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, torn, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete

A work on the same subject, but compiled in a different manner. Anonymous.

Beginning. श्रीरवेणाय नमः । पूर्वा पौर्वाशीमुत्तरा । प्रवृत्तं शुचिरावातः
सपत्नीको हृत्विषदातेषु ग्राह्या प्रविद्यापरेषु गार्हपत्यं स्त्रीपदः प्राह्मण्य
सपत्नीका कालज्ञानं ह्यत्रा पौर्वाशीष्ट्यात्वं वक्ष्ये पंचभूतंस्त्रापुरतः
(पुरःपुरे ?) अग्रे वदरथम् ।

End. नमस्कृत्याय कर्मणे अष्टताकर्मणे नमः । अथाभ्यासं जातवेदा अमरं पूर्वा
अस्तिद्विषय संवत् ७ सनि ७ शुविभुषा निमृष्य अष्टभ्यं इविषं जातवेदः
साहा यथेतमैवेतद्वृत्तानिद्विषयोः ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । पूर्वोक्तितविषयकमपरविधिं किमपि पुस्तकम् ।

No 382. स्वस्तिवाचनमन्त्राः । Svastivāchana-mantrāḥ Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 19. Lines, 13-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work explaining the mantras or hymns recited at the beginning of religious and auspicious ceremonies. Anonymous.

Beginning. श्रीविदिनिनायकाय नमः ॥ इति ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ।
भद्रं पश्येमाधभिर्जवाः ॥ स्थिरैरङ्गैश्चक्षुषा ॥ सस्तूयामहि । अथेम ईश्वरि
यदाह ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विदरयम् । सतिवाचनमन्त्राणां शास्त्रानुष्ठकमसम्पूर्णम् ।

No. 383. जपहोमार्चनविधिः । Japahomārchana-vidhiḥ. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 11. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Japa (recitation), Homa, and Archanā (worship) of Siva. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथातः पञ्चाङ्गव्रताणां न्यासपूर्वकं जप-
होमार्चनविधिं शृण्वाम्नामः ॥ ॐ यावे ददमिवातनूच्चोरापापकामिनौ
तया न क्षुनुवार्हतमया मिरिगताभिषाकमादि ॥ मिषायै नमः ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विदरयम् । जपहोमादिपञ्चाङ्गशिवपूजनप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 384. विष्णुयामपद्धतिः । Vishṇuyāga Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 9½×4 inches. Folia, 38. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1758. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Vishṇuyāga, a rite performed in honour of the god Vishṇu, by Anantadeva, son of Apadeva. Although the name of Vishṇu occurs in the Vedas several times, his worship prevailed in the Pauranic age. Hence, in spite of a good many Vedic mantras being used in the worship, the work may be regarded as a Pauranic rather than a Vedic Manual. Besides, not only is its style modern, but references are chiefly made to modern works.

Beginning. श्रीमच्छेषा नमः । सद्यश्चोपादिविधौ उक्तः पुमान् अगजकनि-
वीजभूतः । वेदैः प्रथम्याशुमध्यं तुष्टेः वध्योऽयं तदेवतपत्रवेदान् ।
अन्विधाने ॥ ग्रहपक्षे ग्रहे वारे सुनघने सुगोचरे द्वादश्यां पुनश्चामयं
चरं कुर्वीत वैष्णवम् ।

End. इत्येवं प्रथमोऽद्वैतविद्वत्तुः सार्वभौमः प्रतिपाद्यनाममन्त्रेणाग्निं संपूज्य-
जितं इति श्लोकेण सुखा प्रदक्षिणादिस्तुतवर्जं मन्त्रप्रतिपादनं
कुर्यात् । उक्तसंख्यग्राह्येभ्यः सद्यश्चिद्विद्वत्तुः सद्यश्चानं ततो भूषणौ
(?) दक्षिणोत्तरादिपरमेष्ठरान् पूर्ववत् । इति अतुल्यवर्णाधिकारिको
वैष्णवग्रन्थप्रयोगः । इत्ये वैष्णवग्रन्थविधां मानेन संदर्शिताः श्रीगो-
विन्दपदारविन्दभजनेकासक्तिमतेनधाम् । साधूनां परमां मुदं चक्षुः
मन्येहमेतावता श्रीमन्मन्दकुमारचिन्मनपरोभूयान्धमस्य तयो । मौलिः
लक्ष्मिचरितैर्भांशर ग्रन्था (शा ?) मन्त्रिण्युर्वन् । मौलिं नमस्य
मदयन् जयति आदित्यमण्डले ह्यः ॥ १ ॥ नाना वैष्णवग्रन्थां च
प्रमाणं निरूपयम् । अकारोन्मनन्वेन देन तुष्यतु यश्चभुक् ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेष्टुताऽनन्तदेवविद्वत्तुः श्रुते विष्णुयामपदतिः समाप्ता ॥
संवत् १०५८ समवे श्वेदग्रहद्वितीयाष्ट(या?) ह्याराधने लिखितम् ।

विवरणम् । श्रीमन्मन्त्रदेवविद्वत्तुः विविधवैष्णवग्रन्थस्यानन्तदेवविष्णुयामपदतिः ।

No. 385. आश्विनं ग्रन्थम् । *Āśvinam Sastram Substance, country-*
made paper, 9 x 3½ inches. Folia, 62. Lines, 8-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, 1791. Appearance, old. Prose. Generally correct.
Complete.

A collection of prayers addressed to the *Āśvinikumāras*.
Anonymous.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रदेव नमः ॥ आश्विनं ग्रन्थम् । पर्यायग्रन्थानन्तरे श्रुता विप-
क्षितसंपरिच निष्कृम्याग्नीध्रीवेष्ट्यान्वावाङ्मती (वाङ्मती ?) अङ्गुष्ठान् ।
अग्निरन्ता आयनेष चंदरा तमग्र्यांतमन्वारमे तये मामवतु मयै स्वाहा ।

End. यदि लिखितं कुर्यात् । पुरोता अये पचनस्तुभ्ये वायापरिष्कृतं अयस्य
यविष्ठोम् ये इष्टेष्टेष्टवान् आङ्गिनि पुरोडाश आतवेदः ॥ अयस्य तियो
अह्नां वैषट् ।

End. उक्त्य वाचीन्द्राय देवेभ्यः ॥ इहस्यते शुभमिन्द्राय वसोदिव्यः यस्तु । धर्मं
रथिं सुवते कीर्यन्निदयूथं पाः सदाः नावो । सोमस्याजीवो । याव-
प्राकृताः ॥

Colophon. इति इषाकविमल्लं समाप्तं ।

विवरणम् । इहस्यतिवत्त प्राकृत्याच्यं विप्रयोग्य इहस्यत्युद्देश्यमिति विवचकमिदं पुस्तकम् ।

No. 388. महावलभिच्छस्त्रम् । Mahā-valabbhicchbastram. Sub-
stance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 14-16 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn,
especially the first folium, and the writing effaced in parts. Prose.
Correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the great god Indra
(Mahāvalabbhit). Anonymous.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः ॥ अथ महावलभिच्छस्त्रम् ॥ हि शुभं वः सरोमध्यैः
योगीं सादी ॥ मेच्छुव न. नराभिरः । इमि इंदुभीतिः एव कृष वे उत्तरम् ।

End. यूयं पातः सल्लिभिः सदानां ॥ भीतिः ॥ ॥ उवत्तु (?) नां भीत्याय
देवेभ्यः ॥ ये यज्ञाच्च इन्द्रावक्ष्यामधुमत्तस्य इव्यः १ । मादाय चां १ वो १
वद । सोमस्यास्ते वद ।

Colophon. इति महावलभिच्छस्त्रम् । समाप्तम् ।

विवरणम् । महावलभिच्छस्त्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 389. चतुर्थोविश्वजिच्छिपः । Chaturthovishvajichchhīpaḥ Sub-
stance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11
in a page. Character, Nāgara. Appearance, very old, decayed and
torn. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the fourth Visvajich-
chhūpa, or Sādyāstra. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्योगे नमः । अथ चतुर्थो विद्यजिन्वित्यः । सायकः । अथ सायक-
रपः । अक्षौब इति धानं । अथ दैचं प्रथममहः । क्रमप्रभृत्युपवामाभ्यं
दितोयं श्रीत्युग्रं । तस्य दक्षिणा यमोन्माहं दद्यादिति ।

End. आपोहिहत्यादिस्मानम् ।

Colophon. इति विद्यजिन्वित्युत्तरं सायकः समाप्तः ।

विवरणम् । विद्यजिन्वित्युत्तरं वैदिककर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 390. कुष्माण्डीप्रायश्चित्तम् । *Kushmāṇḍī Prāyaścittam* Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 8. Lines, 17-22 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, and writing effaced throughout. Prose and verse. Correct.
Complete.

A guide to the performance of the *Kushmāṇḍī Prāyaścitta*, or
a penance called *Kushmāṇḍī*, which is performed to expiate irre-
gularities occurring in the performance of a Vedic rite. Ano-
nymous.

Beginning. श्रीपरस्मै नमः ॥ अथाह संप्रवक्ष्यामि कुष्माण्डीविधिमुत्तमं ॥ एतत्
खूळखूळानी प्रायश्चित्तं तु वैदिकम् ॥ १ ॥ अकुर्वन् विहितं कर्म
निमित्तञ्च समाहरन् । प्रपन्नचेन्द्रियार्थेषु प्रायश्चित्तौभवेदुद्दिष्टः ॥ १ ॥
केशमृगु वापयिता आत्मा पुच्छजलागमे । आध्यभासमंतरक्तं कुष्माण्डी
जुञ्ज्यादुद्दिष्टः ॥ २ ॥ यदेवेत्यनुवाक्यैश्च विभिर्देवाभ्यन्वितं । वैश्वानरा-
देत्येताभिः समग्रिमुपतिष्ठते ॥ ३ ॥ अथ प्रयोगः । उपवासनस्याग्रे पश्चादग्ने-
स्वासीनोद्भार्ग्वारयमाकः पवित्रपाणिः पश्चात् सप्त प्राणानायम्य रयोवि-
षं च वेनाधावाधिकादिभिर्हारा श्रीपरमेस्वरजीत्यर्थं कुष्माण्डीं यात्रीति
संकल्प्यान्वाधावे अष्टौ आच्येनेत्यंतमुक्त्वाऽपि प्रधानं देवानादित्यान् । १
विद्येदेवं १ यावाष्टयित्री सरस्वती २ इन्द्राग्नीमित्रावरुणधोमधाहव-
स्ततीन् ३ ज्ञानवेदं.....आध्यभागावे ॥ यदेवा देवदेवनमित्यादिभि-
स्त्रिभिरनुवाकैः पुनराप्याहुतीर्जुञ्ज्यात् ॥ अम ॥

End. वेद्यायामोहका कार्यं पंचिकामध्यमेजुश्च । विकारित्येकं विकारहेतौ-
नीची अथर्देके परे ॥ १४ ॥ आधामं दिगुचं लला मध्यपिञ्जं तु कारयेत् ।
अतो श्रींशयोः दक्षिणे न निरामयेत् ॥ १५ ॥ उपान्व पश्चिमाहंको

पूर्वस्मृतां परितोषयन् ॥ स्वस्त्यस्तु सप्तमाध्यायः ॥ १९ ॥
यदि भूमिरेषुस्तु ध्याद्वज्रं दशधा मता । नर्भयेतां ययोदध्यां तथापि
वह्निः क्षिप्यः ॥ १ ॥ ॥

Colophon.

इति दर्शपूर्णमासविचारकारिका समाप्ता ॥ ॥ ॥ श्रीरक्षः ॥ ॥ ॥
प्राचीं निधित्य नं पद्यान्मभ्यान्मन्त्रगुणेन तु ॥ सूत्रेण धर्म्येन्द्राक्षपत्या-
यसमनुष्यते ॥ १ ॥ आक्षेपत्याग्रेः प्राक्पदं मत्ता इक्षिमे तु पदद्वय ।
अङ्गुल्येकोनविंशत्या मंडलोर्ध्वे तु इक्षिमे ॥ १ ॥ प्रत्यग्रेः प्राक्पदान्द्वयो मत्ता
तु चतुरस्रकं ॥ द्विस्त्रय्याङ्गुलिमात्रेण कुर्यादाक्षवनीयकम् ॥ १ ॥ चतुः
संयुक्तैस्त्रय्येकं प्रत्यग्रेः पुरतोभवेत् ॥ चतुःस्त्रय्याङ्गुलिस्त्रय्येकं प्राग्ग्रेः
पश्चिमो भवेत् ॥ १ ॥ द्वाङ्गुल्यधिकमात्रेण गमनं पार्श्वतो भवेत् ॥ एषा तु
दार्जिका वेदिः सर्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥ १ ॥ इति पुरातनकारिका ।

विवरणम् । कुशाक्षीनाममन्त्रविधयाप्रायश्चित्तकर्त्तव्योक्तविषयकं पुस्तकम् ।

No 391. अग्निष्टोममावर्तं शस्त्रम् । Agnishtoma-māratam Śastram.
Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a
page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, slightly
worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse Generally correct.
Complete.

A manual on the invocation of the Maruts by the Brāhmanā-
chchhāṣin priest in performing the Agnishtoma rite.

Beginning श्रीमपेशाय नमः ॥ अथ ब्राह्मणाच्छास्त्रं शस्त्रं । हिं भूर्भुवः स्वरो १ मध-
र्योगोर्ध्वो १ सारो १ वयमुन्नामपूर्व्याच्छूरे न कश्चिद्वरं तोनधमः । वाजे-
चिचं हवामहे १ विः वाजेचिचं हवामहे उपत्वाभूतदे सनोपुवा ।

End विनर्देणु मदेमधोर्मदस्म मदिरस्म मदेरी १ ओं ओं ओं १ मोधामोदेवो
मिति प्रतिमरः । अन्यत्र सर्वत्र प्राक्तन एव प्रतिमरः १ ।

Colophon. एषथा मन्त्रमस्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्राह्मणाच्छास्त्रानुष्ठेयमग्निष्टोमोर्ध्वं मावर्तं शस्त्रम् ।

No. 392. प्रैषाध्यायः । Praishādhyāyaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual containing the mantras of Praishādhyāya used in performing a Vedic rite.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । होतायवदग्निं समिधा समिधं वाभा इविषा। संमथे
वामस्य अग्नेवे हस्तस्य देवेनायस्य होतयंज ॥ १ ॥

End. इहमद् एव सववग्निं देभ्यो वसुमतेवद्रवतः आदित्यवतः ऋतुमते विष्णु-
मते वाजवते इहस्यतिमते विश्वदेवेभ्यः यः सुत्या वामिन्द्राग्निभ्यां प्रववौनि
विश्वेभ्योदेवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः सोमेभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मवाचं यज ॥ ७५ ॥

Colophon. इति प्रैषाध्यायः ॥ माधवस्य पिते पत्ने द्वितीया सोमशामरे प्रैषाध्यायस्तु
लिखितः श्रीनारायणस्वामी ।

विवरणम् । प्रैषाध्यायमन्त्रप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 393. सर्पसंस्कारः । Sarpasāṅskāraḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for expiating the sin of killing a snake either in this or any previous birth, by Śaunaka.

Beginning. श्रीनचेन्नाय नमः ॥ अथ सर्पस्य वक्ष्यामि संस्कारपंचमुत्तमं । विमो-
वाक्षां पौर्ववाक्षां पश्चम्यां कारवेन् तप्तः ॥ छत्वे सर्पविधे विप्रः पूर्वजकृति
वा यदि । सः श्वाग्रज्य नतो ब्रह्मदंडं दत्त्वा द्विजातये । दद्यात्पापविमु-
ह्यर्थं श्रीविद्याय कुटुंबिने ।

End. अथ संकल्पः ॥ आधम्य प्राधानाधम्य प्रथोजं छत्वा एव गुपेत्यादि पुष्प-
निधौ मम इह अन्मनि अन्त्यान्तरे यः यः सप्तोनिचनस्यत्यापनिरतिद्वारेण
ममांशदोषजो नितभंनतिप्राप्तेन अतसर्पस्योत्तमनतिस्त्राभाय सर्पसंस्कारं
श्रीनकोत्तविधानेमाचं करिष्ये ॥ ४ ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीनक्षत्रकारिकायां सर्वसंस्कारविधिः ॥ ६ ॥ संभार । प्रियंगुग्रीवि ।
 मोधुस । यव । तिष्ठ । तस्य पिष्टानि । पञ्चमय । नामपतिमा । शूर्प ।
 रक्तवर्क । बल्लभ । वज्र । ग्रीवि । आच्य । पुष्प । पार्श्व । पूगोपल ।
 नारेष्ठ । विरेष्ठ । विर्लिज (?) । माच्छाष्ट ८ । घोरे ८ । पञ्चमावा-
 स्यकर्षमावा ८ । उपानयनोद्वे ८ । बरे ८ । लोददंष्ट्र । मोदान । छ-
 त्तिरिच्छं ।

विवरणम् । श्रीनक्षत्रविद्यामन्त्रसर्वसंस्कारजनितपापप्रायश्चित्तप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 394 आतोर्यामहौत्रम् । *Āptoryāmahautram*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 (of which fol. 25 is wanting) Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1651 Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. The first and last folia appear to have been recently stiffened with gum. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the *Āptoryāma* rite. Anonymous.

Beginning शुभं श्रीसर्वेश्वराय नमः ॥ अथ सर्वसंस्कारातोर्यामहौत्र प्रयोगः । तत्र शौचम् ।
 अतिरात्रवदुत्पन्नभक्ष्यान्तं कृत्वा पराध्वर्याहते समुत्पन्न इत्यादिषु
 अध्वरा करोति आतवेदीमग्निं नरोदीधितिभिररच्छोः । वृक्षचुतीजनयन्तं
 प्रमलं ।

End. पुनः कृत्वाः संख्याशिवानिमध्यामदेससहस्रसमाना १ वो १ वत् ॥
 श्रीनक्षत्राग्नेविद्या वो १ वत् ॥ इत्येवा ॥

Colophon. इति श्रीसर्वेश्वरातोर्यामहौत्र प्रयोगः समाप्तः ॥ १ ॥ सर्वत् १६१
 विमाप (शब्द ?) यदि ८ मुखे लिखितं श्री आर्षा (वा ?) यं भवा-
 नीनाथपुरेन आचार्यमाधवेन स्वार्ये परोपकारार्थे ॥ लेखकपाठकयोः शुभं
 भवतु ॥ श्रीभैरवाय नमः ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ कल्याणमस्तु ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ॥
 * । यादवं पुस्तकं दृष्ट्वा (छ ?) नादवं लिखितं भवा ॥ यदि शुद्धमप्यं
 वा मन दोषो * * ते ।

विवरणम् । आतोर्यामनामवेदिककर्मविशेषस्य शौचकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

Manuals on funeral rites.

अन्येष्टिप्रियाप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 395. दाक्षायणयज्ञप्रयोगः । *Dākshāyana-yajña Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 10 in a page. Extent, 725 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the *Dākshāyana* rite.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः । अथ दाक्षायणयज्ञमुच्यते (पञ्च उच्यते ?) । तत्र प्रथमप्रयोगो (: ?) पौर्णमास्यां मासपूर्णाभ्युदयिकं चार्चं कृत्वा पञ्चदश-वर्षाणि मुच्यन्ति तान्मासां दाक्षायणयज्ञाभिधानान्मासां दशैर्पूर्वमासा (आ ?) मर्चं च (च ?) इति सङ्ख्या ।

End. अथापरं नामास्य (?) प्रकारः प्रतिपाद्यते । अथं प्रातस्तमौ श्रीमासुभौ-चाथं समस्त ॥ ॥ आप्तौ जुहुयात्तत्र सविदेकायवा इयं । श्रीमस्य सुख-काङ्क्षान् सदीर्घांते ।

Colophon. इति अन्येष्टिप्रियाः संपूर्णतानममन् । अन्यसंख्या ०२५ ।

विवरणम् । दाक्षायणयज्ञानुष्ठानप्रयोगनियमकं पुस्तकम् ।

No. 398. आहिताग्निमन्त्रदाहविधिः । *Ahitāgni Mṛitadāha-bidhiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual treating of the funeral ceremony of an *Ahitāgni*, or a householder who has kept sacrificial fires, according to the rules of *Āśvalāyana*, by *Bhaṭṭa Nārāyaṇa*, son of *Rāmeśvar Bhaṭṭa*.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं भट्टानेष्टरं मुदम् ॥ जना-हिताग्निमन्त्रे दाहादिहोच्यतेऽस्मिन् । आहिताग्निमेतन् आधिरपतयेन् अतिप्रीत्येन् तन्नामत्याहिताग्निर्ग्रभिः सप्त ग्रामादग्निः प्राच्यामुदीत्या-भीमान्वा वा दिशि प्रज्जले स्थले यत्ना यावदाग्नेयं तत्र स्थित्वा आग्नेये-सति अग्निहोमं श्रीमन्नामं पशुमाग्नेयौमिह कृत्वा अथमप्यहन्ता वा धामं प्रविशेत् ।

- End.** अनुदितेषु सर्वेषु दुर्मरुतेषु इमान्येव प्रायश्चित्तानि । इति प्रेताधानम् ।
- Colophon.** इति श्रीभट्टराजेश्वरसुतनारायणभट्टकवे आश्रमज्ञानादिनामिष्यतदाष्ट-
विधिः समाप्तः ।

विवरणम् । आश्रमज्ञानविधानुसारेणादिनामिष्यतदाष्टविध्याकृष्टापप्रयोगविषयकं पुस्तकम्,

- No. 397.** पितृयज्ञप्रयोगः । *Pitṛiyajña Prayogaḥ*. Substance, country-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on the *Pitṛiyajña*, or a rite to be performed in honour of the dead. Anonymous.

- Beginning.** अथ पित्रपितृयज्ञः स यदहोरात्रे समावास्यान्वप्यथ तस्यापराह...
...सर्व्यं काशे वा कार्यं ॥ यदहयन्द्रमथ न पश्यति सूर्येण मासि
पित्रभ्यः क्रियत इति ।

- End.** प्रतिपिष्टमावत्यंत हस्तुभो अर्घ्यं वक्ष्यतीरिति च ।

- Colophon.** अष्टिमम् ।

विवरणम् । पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

- No. 398.** आहिताग्निपितृमेधः । *Ahitāgni Pitṛimedhaḥ*. Substance, country-made paper. Folia, 16. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed and broken. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an *Ahitāgni* according to the rules of *Bharadvāja*. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमहपतये नमः । आपस्तम्बमुनिं नत्वा भारद्वाजोक्तमार्गतः । औताग्नि-
पितृमेधस्य प्रयोगोऽयं निरूप्यते ॥ अथातः पितृमेधिकं दर्शनं पुत्राङ्गति-
र्ह्यग्निपतमेति विज्ञायते ।

- End.** आहिताग्निर्देवकालभेदेन मरणेषु ये प्रकारास्तौ च सर्व्येन सप्रपञ्चमुदा-
हृता इति ।

Colophon. इति भारद्वाजानुष्ठायाद्विनाशिनिरुद्धमेव समाप्तः ॥ श्रीरघु ।

विवरणम् । भारद्वाजमतानुष्ठायाद्विनाशिनिरुद्धमेव विनाशप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 399. ब्रह्ममेधप्रयोगः । *Brahmamedha Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 5. Lines 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, 1805 Samvat. Appearance, very old, spoiled, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the funeral rites of a Brāhman. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्ममेधप्रयोग उच्यते ॥ श्रीं हन्मार्त्तं वेतं श्री-
नाशिनिरुद्धमेव पापैः पैतृकमेधिककर्मणा पुत्रलोभमनारायणप्राप्तये
ब्रह्ममेधेन च कर्मणा संस्कारिये इति सूक्तम् । परे पुनः पूजयितुं कृत्वा
विनिः श्रयितुं च यं वेजोऽग्निर्महाविद्यैवेत्येतैः संपद्ये प्रत्यनुवाकं
पञ्चाध्याऊनीराहरेत् आर्चयत्येव च कुड्यात् ।

End. सर्वे ज्ञातयोपश्रोतपतिनोऽप उपस्थान्य उदयं तमसः परिश्रान्तिवत्तनं
आदित्यमुपस्थाप्य हृदयदेशमनवेद्यमाया जनास्तथं ब्रह्मेणु । अतः परमा-
दिनाशेनाविनाशेय समानम् ।

Colophon. संवत् १८०५ अधिकाश्विनपक्ष ७ श्रीशुक्लपदे समाप्तमिदम् ।

विवरणम् । अथदेवदाहक्रियाप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ।

No. 400 हिरण्यकेसिसूत्रेण्येष्टिप्रयोगः । *Hiranyakesisūtreṇyēsṭi Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 11-15 in a page. Extent, 1,101 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Ahitāgni, according to the rules of Hiranyakesī, by Keśava Bhaṭṭa, son of Abhayañikara Nārāyaṇa Bhaṭṭa. This treatise belongs to a series of manuals, called Prayogamaṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नलाऽथ पादयुग्मं परस्व पुंशोर्द्वेर्गिरौशजगदभि-
कयोर्गुरोश्च कुर्वे प्रथमं हृदि केशयोऽं प्रेतलमुक्तिकरं पिष्टोक्तयेतुम् ।
विधायं स्तुतं सुविष्टोक्तं शास्त्रं सन्नाथ भाष्यं विदुषां सुष्ठुम् । हिरण्य-
केशीयमुनेश्च धर्मान् विप्राः क्षमन्ते छिन्नितं हि यत् तत् ॥ अथ
हिरण्यकेशीयभाषितान्नेः पेटभेदेन विधिना दहनप्रयोगः ।

End. आदिताम्रैर्नानाप्रिभिः । पट्मन्त्रवधिरादीनां लौकिकाग्रौ दहनं
इत्यग्रीनामुत्तिप्रकारः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमदभयङ्गराचार्यभट्टाक्षजकेश्वरविरचिते प्रयोगमणौ उपयोगां
त्येष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ सं० १७१६ कार्तिकवदी ११ भृगुः सत्तारावृत्तिना-
मवेरिदं पुस्तकं लखल्लिखितम् ॥ अन्यदप्या ११०१ ।

विवरणम् । हिरण्यकेशीयस्त्रयानुगतांत्येष्टिप्रियाप्रयोगविरचकं पुस्तकम् ।

No. 401. लोष्टचितिप्रयोगः । *Loshtachiti Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 4. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, 1805 Samvat. Appearance, old, torn and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Loshtachiti* rite, a part of the funeral ceremonial to be performed on the 3rd, 5th, 7th or 9th day after death, by Rāma Mahāpātra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शास्त्रसम्प्रदायाभां लोष्टचितिप्रयोगः । दिव्यमनस्य
तृतीये पक्षेने सप्तमे नवमे चाहनि क्रियते । दिव्यमनं मरणं । तस्माद्-
पुत्रु दिवसेषु लोष्टचितिः सम्प्रदायविद्वद्वा इति तत्र ब्राह्मणभोजननिवे-
धादनीये दशाचे षष्ठादये, षोडशे इत्यादिषु कर्तव्या । पक्षिप्रवृत्ति
करिष्यते मर्यादां पूर्वदिने संकल्पं कुर्यात् । तस्मान् पूर्वं तृतीयदिवसे
संकल्पः कर्तव्यः भुवनपक्षे भुवनन्तु कलिपुत्रे निषिद्धमिति न लिख्यते ।
द्वादशाहसपिण्डने सपिण्डीकरणादुद्भूते अष्टनामहल्लानमपराके पादौ
प्रवासाचस्य अनुकमोवध्यामुक्तदेवार्थोवस्तुवस्तु स्तमेप्राप्त्यर्थं लोष्टचितिं
करिष्य इति प्राचीनावीतो सहासं कुर्यात् । द्वादशाहसपिण्डाभावे षड-
वपदस्थाने प्रेतपदप्रदेशः (पदं प्रदेशं ?) मनदशादिदिवसेषु यक्षिप्रं
करिष्य इति पूर्वदिने संकल्पं कर्तव्या । अतदिनापरिज्ञाने अनावध्याया-
मेव कुर्यात् ।

End. अग्निचित इत्यविशेषोक्तेर्न केवलं सोदचितिः पुनरपि किमुज्ञिया
अग्नि । अग्निचित इत्यविशेषोक्तेः ज्ञियाद्यैवमिति वचनात् । भवत्वेन
शास्त्रमय्यादा नैति मुरवः । यद्वानेत्य पुष्पाच्च वाचयिन्ना प्राक्षयान् भोज-
येत् तव नान्दी संप्रदायान् ।

Colophon. इति श्रीहरविदुषा कवितोऽनमलेन (?) राममहापात्रेण सोदचितिधर्मये
गुरुमुखा (न ?) श्रान्ता कृता सोदचितिः पदमिः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
संवत् १८०१ आश्विनकृष्ण १० ।

विवरणम् । सोदचितिनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 402. सवदादग्राहप्रयोगः । Savadvādasāha Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 265 (of which foll. 1-45,
both inclusive, are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Nāgara.
Date, Samvat 1795, Śaka 1660. Appearance, very old, decayed, torn
and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except foll.
1-45).

A manual on the Savadvādasāha rite according to the Sāma-
veda School. Anonymous.

Beginning. अक्षितम् ।

End. १ = ८ १ = ८ — १ =
विष्णुमहामहाराजोन्मा । उवाचमेवमीयातापि प्रतिवचोत्तरा ११११ ॥
१ १ १ १०१
ॐ वा १ । पुष्पो वा १११ ॥ १ १ १ १ श्री १ १ १

Colophon. इति श्रीरामकः यमात्रः ॥ १ १ १ श्री । संवत् १८२१ मके १११० वैषमाये
शुद्ध (क ?) पंचे कर्तव्या १ शुद्ध (भृगु ?) वाचरे लिखितं नाम्नाम् ।
वाचरे पुस्तकं तादृशं लिखितं श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम ॥
श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ शुभं भवत्सु ।

विवरणम् । सामवेदीयसवदादग्राहनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 403. पित्रमेधप्रयोगः । Pitṛimedha Prayogaḥ. Substance, coun-
try-made white paper, 9 x 4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page.
Character, Nāgara. Date, effaced. Appearance, very old, decayed,
torn, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Complete.

A manual on the performance of the funeral ceremony, called Pitṛimedha. Anonymous.

Beginning. अथ पितृमेधिकदहनपुरषाऊनिर्घात प्रियतमेति विज्ञायते आचिताग्नेर्मर्य
संशये दहनदेमं ओपयते ।

End. सन्मानमन्यन् । प्रथोऽनुष्ठुभिमिदं ।

Colophon. पितृमेधप्रयोगप्रयोगः ।

विवरणम् । पितृमेधप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 404. अहीनकृतिः । Abinakṛtiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6 Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the uses of Stotras, Sastras, &c., especially ordained for the Abina rite, by Mañichau Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अद्योत्तरपटके विहितेष्वहःषु होतव्येष्वप्येव बुद्धिमे-
यानि । तानग्राहविचारः क्रियते ॥ अथ प्रायश्चीनादीनि महाप्रतपय-
न्तानि पञ्चविंशतिरुक्तानि ।

End. विष्णोर्भुक्तमिति श्रुते परोमाचयेत्यच्चावाहः ।

Colophon. एतदाहीनकृतिः । इति महाप्रतपये अहीनकृतिः ।

विवरणम् । अहीनकृतिर्नामपुस्तकमिदमवाहीनयज्ञप्रयोगकोषमलङ्कारादीनां प्रयोगप्रका-
रोद्दिष्टः ।

No. 405 अग्निष्टोममैत्रावरुणम् । Agniṣṭoma Maitrāvaruṇam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 28. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old, worn out, fol 1 almost spoiled. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrāvaruṇa priest in the Agniṣṭoma rite. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमद्देवाय नमः । होता यच्चदग्निर्हविषा सुपमिषा समि ...., सद्ये
वासस्य वदन्दिन इच्छस्य देवेनाश्रय्य होता ....
- End.** तस्य देव सस्तेहेमनिविदो यभिः सुतस्य तत्सोमस्य शस्त्रोक्त्वस्तेष्टयजुषो
षो भर्गोमो स निरयसति तस्य न उपह्वयस्योपह्वनो भवयामि ॥
- Colophon.** इति अग्निहोत्रे मेधावचसं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ ग्रामस्य संवत्
११९० वर्षे कार्तिकशुद्धि १ भद्रो अविशुद्धसंविध्यौ अग्निहोत्री अनन्तमुत्त-
ररोपानेन(?) लिखितं ॥ धाव अरपुत(?) जैरामपठनायं तयापरेणां
पठनाध्यापनेष्टुः(?) ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ श्री ॥ ॥

विवरणम् । अग्निहोत्रे मेधावचसानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 406. **आग्नीध्रं ।** Agnidhram Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1736. Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Agnidhura priest. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमद्देवाय नमः ॥ आग्नीध्रः । इतोर्ग्निरु करिष्यामीति इतो जपति ॥
देवसहितः प्रवचाश्विनोर्वाङ्मयां प्रश्नोच्चरताभ्यामाददे ॥ मय्यामादाय ॥
- End.** प्रकर्तं प्रक्षिपमाहमनुमन्तयते । अनुप्रचर । अमान ... । संवदन् । अमम् ।
श्रीपदं सक्षमाश्वत्यासीमुदककमण्डलुं च । आग्नीध्रः प्रथमासयाम्
इत्यतः ॥ प्रत्यंचो यन्ति ॥ आग्नीध्रं समाप्तम् ॥ ॥ पु ॥ ॥

Colophon. आग्नीध्रं खरितं संवत् १७११ शैव शुक्लाष्टम्यां इदं पुस्तकं कोरडोप-
नामकवीरेचरस्य ॥

विवरणम् । आग्नीध्रकमानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 407. **अग्निहोत्रहोमः ।** Agnihotra-homah. Substance, country-made paper, 16×8 inches. Folia, 3 (marks effaced.) Lines, 13 in a page, the last page having 10 lines only. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally Correct. Complete.

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agni-hotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ तिष्यादिसंकीर्त्यं सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा
पयसा मंदुष्ठादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य धृष्टिरसि ब्रह्म यज्ज
धृष्टिमादाय ॥ सुगार्हपत्यो विद्वं वरानोत्पद्यः श्रेयसो ज्येष्ठोर्दंष्टम् ॥

End. अग्रे भूर्भुवःस्वरिति (स्वरिति?) जप्त्वा अग्नेनवेत्यादिनामदक्षिणमन्त्रा-
राम् कृत्वा यज्य कृत्वा चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

निवरणम् । अग्निहोत्रहोत्रहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निहोमहोत्रम् । Agnishtoma-hautram. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Incomplete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agni-hotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ होमप्रवाकेशाहुकर्मकां होमो
भविष्यति । तत्र भवता होत्रं कर्मणः । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति
(प्रच्छति ?) कीं यज्ञः कः अग्निजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने इति
यजमानेन इतः संजपति ॥

End. अथ मध्यः पिवतसादधे जज्ञा यात धविभिर्देवयज्ञैः शीर्षत् ॥ वाजिन-
स्याग्रे श्रीहोत्रं होषत् ॥ द्विर्वाग्योऽयः ॥ वाजिन भक्षमिनामिव प्रति-
श्लक्षोपत् ॥

Colophon. अखितम् ।

निवरणम् । अग्निहोमे होमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. *आग्रयण्येष्टिपद्धतिः । Agrayāṇeṣṭi Paddhatih.* Substance, country-made paper, ३×४ inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Agrayāṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथापयस्य कर्म । च यद्यमावाद्यायां पौर्णमास्यां
ना प्रातरग्निर्होतुं ऊना यज्ञीभिः सप्त प्राचानायम्यापयसेन यज्ञे तेन
परमेष्ठरं श्रीयथावि सर्म होतुमवाप्तवानिति ।

End. देवा आश्रया इदं अग्निर्भवेत्वादि पौर्णमास + + + संख्या
जपानं ॥ श्रीः ॥

Colophon. इत्युक्तकृतोक्त श्रीमन्निष्कल्पना । पुस्तकानुसारेण विद्वत्साध्यानु-
कल्पतः विद्वत्प्रीतयेष्टारि सन्नुद्धितयेऽपि च ॥ कर्मसाधयसे वना
+ + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आपयस्यनामयज्ञविशेषस्य निष्कल्पयज्ञप्रयोगपरितरिपम् ।

No. 410. *अपाद्याहोत्रम् । Apādyāhantram.* Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the Hōtri priest in the Divahāyeni rite, called also Apādyā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्वेनि होत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्तु इत्यादि-
सप्तदशशान्तिवेद्यः इयुः नं सवाधो आवाचने काये अग्निमय आनय ।
होम नाः अग्निं कामभावय । आग्रभावाय ।

End. शान्तंश्रुः चरते पवित्रं विततं पुराणं देव युत्स्वरति दुष्कृतानि । तेन
पवित्रेण युदेन पूता । अ. गो १ वे १ चरते होतस्य द्वारमर्चिमन्-
पवित्रं श्वेनिष्कल्पद्वाराजगानं महत्तम् । अस्तस्य चारा वज्रपा दोहमानं
चरणं नो होत्रे सविता दधातु १ नो । चरणस्य त्रि, चरण १० छत-
त्रेव समानं ॥ १ ॥ आपद्याहोत्रम् ॥

विवरणम् । आपद्यापरपद्यापदिश्वेनिनामयज्ञस्यहोत्रकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agni-hotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ तिष्यादिपञ्चीत्यं चायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा
पयसा तंदुष्टादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य धृष्टिरसि प्रक्ष्य यच्छ
धृष्टिमादाय ॥ शुभाहंपत्यो विद्वं प्ररानोरुपयः त्रेयषो त्रेयषोर्दधन् ॥

End. अग्रे धुर्धुवद्वचरिति (सरिति?) जप्त्वा अग्नेनवेत्यादिनामदक्षिणमन्त्रा-
राम् कृत्वा यच्च कृत्या चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहोत्रम् । Agnishtoma-hantram. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Incomplete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agni-hotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीमुचभ्यो नमः ॥ होमप्रवाकेषामुक्तकर्कषा होमो
भविष्यति । तत्र भवता होमं कर्मेवं । इत्युक्तो होता तं प्रव्रति
(इच्छति ?) को यज्ञः क जलिजः का इच्छिषेति तेन प्रतिवचने इते
पञ्चमानेन वता संजपति ॥

End. अथ मन्त्रः पिवतमादर्धं तप्रा यात यविभिर्देवयानैः शीश्नद् ॥ वाजिन-
स्याग्रे शीशीश् शीश्नद् ॥ दिव्योमोजः ॥ वाजिन भवमिनामिव प्रति-
म्यस्योपय ।

Colophon. अथितम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेश्टिपद्धतिः । *Agrayaneshṭi Paddhatiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Agrayaṇa* rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. पौर्वमेवाय नमः । अथादयस्य कर्म । स ययमावाद्यायां पौर्वमाद्यां वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्नीभिः सह प्राचानायम्यादयसेन यद्ये देन परमेष्ठये प्रीक्षयाचि सर्वं लोकमवाप्नुयानेति ।

End. देवा आच्यता इदं ऋषिर्जुनेवेत्यादि पौर्वमाद्य + + + संख्या कर्पातं ॥ नोः ॥

Colophon. दमपुत्रकुलोद्भूत श्रीमत्तिन्नलपत्तना । सुबभाषानुसारेण विद्वत्पाद्यानु-
कल्पतः विद्वत्प्रीतयेऽकारि चतुर्दशवेदिषि च । कर्मोपादयसे सक्त
+ + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविधेयस्य विद्यालयनक्षत्रप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याहोत्रम् । *Apādyāhantram*. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the *Hōṭṛi* priest in the *Divahāyeni* rite, called also *Apādyā*.

Beginning. श्रीमवेमाद्य नमः ॥ दिवाःश्वेति होत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्ष्य इत्यादि-
सप्तदशसामिधेयः इत्युः तं सनाथो आवाहये काशे अग्निमग्न आचर ।
श्रीम माः अग्निं काशमाचर । आशमाचर ।

End. वानेन्द्राः चरथं पवित्रं विततं पुराचं देन पूतचरति दुष्कृतानि । देन
चविनेषु गृहेन पूता । अ. मां १ वे १ चरथं लोकस्य हारमर्चिमन्-
पवित्रं श्रीतिष्ठदुद्राजमानं मयस्तु । अस्तनस्य वाया वज्रया होत्रमानं
चरथं नो लोके खपितां दधातु १ नो । चरथस्य त्रि, चरथ १० दत्त-
शेषं समानं ॥ १ ॥ अपाद्याहोत्रम् ॥

विवरणम् । अपाद्यापरपर्यायदिवाःश्वेतिनामयज्ञस्यहोत्रकर्मप्रत्येकविवरणं पुस्तकम् ।

No. 411. **आधानप्रयोगः ।** *Adhāna Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1757. Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire, by Tryambaka, son of Kṛishṇa Bhaṭṭa, surnamed Molha, according to the rules of Āpastamba. The MS. under notice has also an appendix containing a general discussion on the subject.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ यदौघपादिदं विचं भवत्युद्योग्यमिति च । तन्-
चयमचं गन्दे देवं दायायवीधवम् ॥ १ ॥ यत्कृपासेवतोऽपि स्यान्मूर्धो
वाचस्पतिः स्वयम् । तं गुहं नोमि सध्वं मातृचाग्नौक्षदीक्षितम् ॥ १ ॥
नना नवेनं प्रनूचमोदध्वान्तदिवाकरम् । समस्तवेदतत्त्वप्रमापस्तम्-
नवागुनिम् ॥ १ ॥ मोक्षाख्यं प्रमापस्तवार्थिर्दिष्टुं श्रीलक्ष्मणभट्टप्रवराजगोत्रं ॥
स्वयार्थेनितृच्यन्कभूनामा तन्मेऽनुमाधानविधिप्रयोगं ॥ ४ ॥ अनेकप्रत्य-
क्षयादभौदभिः पुरिभिः स्वयं । निमन्तुवैद्यैर्गोत्रिरेरात्रियेतेष्टमेव मे ॥ ४ ॥
अधाधिकारी ॥ तव पुतिः ॥ ज्ञातपुत्रः लक्ष्मणमोऽग्नीनादधीवेति ।
उपलक्ष्य चैतन् ॥ अज्ञातपुत्रादीनामप्यग्राधानववथात् ।

End. ॥ अथारथौलक्ष्यं ॥ अतुरकुलोच्छ्रायः । विश्वारा वङ्गुलः ॥ अर-
मात्र देव्यं । इत्येके शास्त्रिनः । अतुरकुलोच्छ्रायो द्वादशाक्षुलक्षितुतिः ।
भोदुमाङ्गुलदेव्यं इति भीषाधनः । स्वस्वरे प्रमाणाभावान् । उभयो
रारण्योः एकहस्तादाध्वर्यं ॥ अन्यतरारणेहंजान्तरादाध्वर्ये नाम्नापतिः ॥
इत्याधानं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीमोक्षोपनाम्नः लक्ष्मणभट्टश्च नूना चाम्यकेन कार्यां कृता आधान-
प्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्रोजयति तदा ॥ श्रीवाक्यवेदमखिलान-
भूरिकीर्ते भूपावतंसजयसिंहपुरोर्निर्देशान् । अं वे कराख्य १ पुनाथ
इषामनूनामाधानपदनिमसौ अलिखन् परार्थे ॥ १ ॥ धं वत् १०६० मार्ग-
शीर्षलक्ष्णाष्टम्यां समाप्तोऽयं लेखः ॥ श्रीअभिकेशः प्रथमोऽयं ॥ श्रीवा-
धिगानाभट्टकृताधानपदतो सध्वंवाचसाधकः ॥ अर्धाधानं स्मृतं श्रीत-
त्त्वार्णाग्रोऽयं प्रकृतुतिः । सध्वंवाचं तथोदैक्यवृत्तिः पूर्वगुणावयेति वच-
थो माधवपण्डिकासदनद्वयपण्डोदयादिप्रामाणिकैरलिखनाग्निर्मुञ्चलमेव ॥
समुत्तमेऽपि सध्वंवाचानादाधानवोदमथोरपि कलिनिवेधकं सदग्रिहीतं

क्वासंभं सन्धासं पञ्चपैष्टकं । देवराजं तुतोमनिः कस्यो पञ्च विरज्जदे-
 दिति निममवाक्यममानादकं कुन्तन्तनाञ्च सादकं दावद्वर्षविभासोच्चि
 धावदेदः प्रवर्तेते । सन्धासं चाद्रिचोचं च तावत् कुप्यान् कस्यो पुत्रे इति
 वाक्येनापोदिनं ॥ ४ ॥ येषां सूर्ये अनुष्ठं तन् मासाभिरान् पाद्यं । मनुजं
 बन्धोमपरिमिते । यथाभ्यासं समासायां पारक्यमविरोधि यत् । विद्व-
 द्द्विषदनुष्ठेयमद्रिचोवादिनं यथा ॥ अनुष्ठमन्यतो पाद्यमिति न्यायात् ।
 तत्र अग्रेदेन होता करोति यजुर्वेदेवाभ्यासं । सामवेदेनोद्गाता र्वर्ष-
 म्रैष्टा । अथेव चोचं विरते याजकाभ्यासं चाख्येन्द्रायमिति । अनुष्ठ-
 मन्यतो पाद्यमिति सामान्यतः प्राज्ञस्य माकाविमिषयद्वयानुष्ठं यज्ञकाये ।
 आभ्यासं याजमानमादौर्धं यव मोदिनं । तत्र बोधापनपाद्यं वज्र-
 चादिभिरादरात् ॥ वैतानिकाद्रिकाये यत् समासायां न विद्यते ।
 आपसम्नोदिनं पाद्यं बन्धोमादिभिरादरादरात् ॥ बन्धोमायां अद्रिचोच-
 चोमद्यु वाक् परिचयो अथ एव भवति । अथः वज्रुचः सामदयापि
 कुप्यादाभ्यासवादिनं । आपसमेव वा प्रोक्तं तदा बोधापनेन वा ।
 यज्ञकायो वज्रुचः साममायापि सख्यभावनस्तथा । आपसमेव कर्म-
 मन्धया पतितोभवेदिति । तथा यामुचो वज्रुचानात् सन्धेये समुप-
 स्थिते काष्ठ माकानु सन्धेयन् तादमोषु च साममाः ॥ आभ्यासं याजमानं
 पाद्यं बोधापनोदकं । आपसमेव वा प्रोक्तमिति शानातपोऽवोत् ।
 शानिनामपि सन्धेयभावे सत्रयोमिषां । आपसम्नोत्तमार्गेण कर्मं
 मनुजवोत् ॥ बोधापनोयधकर्मरक्ष्ये वज्रुचानां सामानां च अद्रि-
 चोवादिनं मेतिरीयं वाग्रुर्धं भवति । न कात्यापनोष्ठं । अथोपादीनां
 तु कात्यापनोष्ठमेव । कस्यो अविद्या वैद्या गृह्णा वाजपनेदिन इति
 मुदयाञ्चकस्यात् ॥ एवमेवान्दमाकायां मध्ये शोन्वा समावरेत् । मासा-
 र्हाः स विज्ञेयः सन्धेयस्यैवविद्युतः ॥

विवरयम् । अग्राधामयोरविषदकं पुस्तकमिदम् ।

No. 412. अग्निष्टोमहोत्रम् । Agnishtoma-hantram. Substance,
 country-made paper, 8x5 inches. Folia, 35 (of which fol. II
 has the first page blank). Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara.
 Date, P Appearance, old. Correct. Incomplete.

Another copy of the codex noticed in No. 303.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीः ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तप्रमाणः सोमो भवि-
ष्यति न च भवता श्रीं कर्मणं इत्युक्तो सोमा तं प्रच्छति ।

End. सुआना सः परिचरन्ति श्रीरावो रक्षायां स्रज्जवाके । प्रकृतिवत् ॥

No. 413. आहिताग्निप्रवासमविधिः । *Ahitāgni Pravāsavidhiḥ.* Sub-
stance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 14. Lines,
10-14 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old,
decayed Correct, Complete.

A guide to the duties of an *Ahitāgni* when he happens
to go out to a foreign country and returns therefrom, according
to the rules of *Āśvalāyana* and *Āpastamba*, by *Ananta*.

Beginning श्री ॥ अथाचक्षायनस्याहिताग्नेः प्रवासविधिः । यस्मिन् घाने अग्रयः
सन्ति तस्यादुषामानरे गत्वा एकरात्रावसोवासः प्रवासः ॥ स च इत्या-
चक्षयितुं कार्यः । न नीयाये ॥ तदुक्तं विकाचमखने ॥ इत्याचक्ष-
यितुं मध्येनीयायि तु न तु कथित् ॥ इति ॥ विद्यायमपि कार्यं इत्युक्तं
सायनाचार्यः ॥ तं करिष्यन् उधरवपसे अग्नीन्विहृत्य प्रज्जवेत् ॥
अजवपसे नान् ज्जवेत् ॥ तत आचम्य प्राणानाचम्य प्रवासविधिं करिष्ये
इति स्रज्जवा यत वाक्तीर्त्वेन प्रपञ्चाहवनीयस्य प्रत्यगुद्गरेणे अत्यन्त-
समीपं गत्वा ॥ तमुपतिष्ठते ॥

End. पिबतेषान् पूर्वं तदूर्ध्वमप्यग्निधंशमात् पूर्वं समागतयेत् सुरभिमतौसेव
कुर्यात् ॥ स्वामिनि प्रीतिवे पुनराधानमिति त्रिविधेयमात्रं संवत् ॥
अग्राधेशादिकं प्राक्तनुभयानुगमादिवा स्वाभ्यासमनपर्यन्तमुत्तममर्चमय
इति पुनराधानमिति नामि ॥

Colophon. इत्यापछममुत्तममग्निश्रीश्रीरिम् ॥ प्रायश्चित्तमन्त्रेण तेन तुष्टु
यज्ञमुक् ।

No 414. आग्रयणः । *Agrayanaḥ.* Substance, country-made paper,
9×3 inches. Folia, 2. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct. Incomplete.

A discourse on the *Agrayana* rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणकर्मणि काले प्रख्या भव पौर्वापर्यभावे चानेकशो विप्रतिपत्तिर्ग्रहभेदेन दृश्यते । तथाहि । स इत्या पशुनेति वाक्यं प्रलतिषामान्ये द्युपकास्तानिबर्णकं कास्तयस्याविधिकं चेति ज्येतिनिवतम् ॥

End. नवपुराणे छप्पाग्रमहावीर्यस्तत्र तत्र कर्मणि विषयंवे न तावता इत्यभेदः । एवं चैवेरित्यनियमः । नियमवत्तादेन नवपुराणयोरसंभोगः । एवं भूति वैदिकविकल्पापेक्षया अथव्यावधिकत्वस्यैवोचितत्वमिति पुनस्तुत्यग्रमः ॥ ६ ॥

Colophon. (अन्ततम्) ।

विवरणम् : आग्रयणकर्मण्यधिकारविषयकं पुस्तकमिदम् ।

. No. 415. दर्शपूर्णमास्यहौत्रम् । Darśapaurṇamāsya Hāutram. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 50. Lines, 10-16 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Darśapaurṇamāsa rite with explanations of rules bearing on it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथैतस्य समाख्यापस्य विताने योमावर्ति, वक्ष्यामः ॥ तत्र प्रथमप्राधेय + + + त्रयः । हविष्यत्वादित्ये विधत्ता-
पक्षितत्वादित्ये विधत्तस्य दर्शपूर्णमासयोरैवाद्यातन्मात् तदुपाध्यायमन्त-
रेष आधानाद्यध्ववादिति ॥ दर्शपूर्णमासावेव प्रथमं दर्शयति ॥

End. दर्शपूर्णमासयोरिति वचनात् दर्शपूर्णमासप्रकरणे ब्रह्मपञ्चम्याद्याभं
हौत्रप्रवरादिन्यत्रिभाष्यार्थः ॥ अतः सर्वेषाधारण्यप्रारो हवि पशुवत्यानां
विहितमित्युक्तं इत्युपदेशः ॥ ॥ राधे भारधेय ।

विवरणम् : दर्शपूर्णमास्यग्रविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No 416. दर्शपूर्णमासस्याधौपाकः । Darśapūrṇamāsaathāli-pākḥ. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 12. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1838; Śāla 1703. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the preparation of *charu* or oblation of rice boiled with butter and milk, in the performance of the Darśapurṇamāsa rite, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmesvara Bhaṭṭa, according to the rules of Kāvalāyana. This work belongs to his series called Prayogarātna.

Beginning. श्रीमच्छेश्वर नमः ॥ अथाद्यज्ञायनोपयोगी दर्शपौर्णमासस्याज्ञौपाकप्रयोगो
स्तिष्ठत्येव ॥ तत्र यजमानः क्षतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधीतवाचा
दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो वाग्यतो द्विराद्यस्य प्राचानाद्यस्य
देशकालौ संकीर्त्य परमेस्वरप्रीत्यर्थं अनुकलनं करिष्ये । तदंगं श्रीमं कर्तुं
श्रद्धालादि करिष्ये इति संकल्प्य मांसयादिना क्षिप्ते शुचौ शुद्धमर्दम-
न्यारभमुदकस्य चतुरदुल्लोभतमदुल्लोभतं वा चतुर्दिशु न ह ततो
न्यूनं मधोघ्नतं श्रुपिलं कुर्यात् । तद्गोमयेन प्रदक्षिणमुपस्थित्य दक्षिणे-
ष्टानुदीर्घां द्वे प्राच्यामर्दमित्यदुल्लानित्युक्ता दक्षिणोपक्रमामुदकसंज्ञां
प्रादेशमेकां क्षेत्रां तस्य दक्षिणोत्तरयोः प्रागायवे पूर्वरेखाया अर्धद्वे
प्रादेशसंमिते द्वे क्षेत्रे स्तिष्ठित्वा तयोर्मध्ये परस्परदृक्क्षणां प्रागायताः
प्रादेशसंमितास्तिष्ठ इति षट्क्षेपा यस्त्रियश्चकलमुलेन दक्षिणक्षेत्रे-
क्षिप्य क्षेत्राद्यु तत्क्षकलमुदमयं निधाय श्रुपिलमद्विरभुज्य एकल-
भाग्नेय्यां निरस्य पाणिं प्रचाक्ष्य वाग्यतो भवेत् ।

End. ततः कर्ताचारान् । सामलोका इत्यादिनिरस्य कुत्सो वज्रो जगती विभूति-
पश्ये वि । ऐ मानसोक्ते चवामहे । इति पुनो विद्वद्वेदेन विभूतिं
मदीत्या । ऐ चग्रायुषं जमदग्ने इति क्षत्रादे । कश्चपस्य चग्रायुषं इति
कथ्ये । अगस्त्यस्य चग्रायुषं इति नाभौ । शदेवानो चग्रायुषं इति दक्षिण-
क्षेत्रे । तस्ये अस्तु चग्रायुषं इति वासस्त्वमे । सर्व्वमस्तु यतायुषं इति
शिरशि धारयेत् । केचनोपस्थानात् पूर्वं विभूतिधारणमाश्रिति । ततः
कर्ता परितरण्यामि विद्वद्वाग्निं समुक्ष्य परिविष्ट विद्यामिच्छ इत्येदिना
मना च पुण्यादिभिरलंछत्य नैवेद्य ताम्बूलं च निवेद्य ऋद्धये यथोक्त-
दक्षिणां दक्षिणाभावे ऊतयेयं छतादि सदिरस्थं दत्त्वा मज्जाभावेऽन्ये
मादृष्याय दत्त्वा पावाणि प्रचाक्ष्य पूर्व्वक्रमेण दादम अतृणस्य यस्य
श्रुत्येति विष्णुं ननाद्यस्य हतपवित्रपत्न्यं विश्वस्य शुद्धदेये चिपेत् । दर्शं तु
अग्नीषोमस्थाने इन्द्राग्नी इतरत्यर्घ्यं समानं । तत्र दर्शितमेव । यस्य
क्षत्राक्षणां पौर्णमास्यामन्त्योभय एव याज्यदिन एव प्रातर्पणमामना-
मन्वाधायैष्ट्या वरिषोषं न श्रोत्रिप्रयोगं कुर्यात् ॥

Colophon. इति श्रीमद्दिदम्बुकुटमाश्रित्य श्रीभट्टराजेश्वरसूनुना नागायकभट्टविरचिते
(भट्टेन विरचिते ?) प्रयोगरत्ने पार्ष्ण्यसालीपाकप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत्
१८६८ याके १००१ परिधानीयं आवच्छे युद्ध १० चन्द्रवासरे तद्दिने
बहुदशेन कार्या लिख्यते ॥ श्रीमाधवोमाधवार्षभस्तु ॥

विवरणम् : दर्मपौर्णमासयज्ञादौभूतसालीपाकप्रयोगनिषयकं पुस्तकम् ॥

No 417. दर्मपौर्णमासयज्ञरसप्रयतोर्होत्रप्रयोगः । Darśapaurṇamāśayorasana-
yatorhantra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches.
Folia, 10 Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual on the functions of the Hotṛi priest in the
Rasannayat Darśapaurṇamāśa rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्येमाय नमः ॥ प्रथमिहोषम् ॥ अग्नये समिधमादायानुवृष्टिं चेति
हुत्वा कपेत् । नमः प्रवक्षे नम उप इन्द्रे नमीनुवृष्ट्याने ॥ इदमनुवृष्ट्यति
व इदमनुवृष्ट्यति वक्षोवीरं वृष्ट्यां वीर्यं प्रविदो वाचस्य राविद्याप-
योवधयय वाक् वृष्टस्त्रिस्त यत्र साधु वंदाधि प्रपद्येहमेव मां ॥

End. अवासावयमा कृतो वासन् इत्यनुवृष्टिरे यानोर्धेहि भेवर्जं साक्षा ॥ अतो
देवां अर्चन्तुनो, क्रमे प्रथियाः स, मि साक्षा । इदं विष्णुर्नि पदं ।
समूह न, सुरे साक्षा । भूः साक्षा । भुवः साक्षा । स्वः साक्षा । भूर्भुवः
स्वः साक्षा । वंस्या कपेनोपवृष्ट्याय निष्कृतमिति ॥ उत्तं वसे स्वरयमे
नमस्य । यमे नूनं तस्मै न, वेतिरिति तस्मै वे नमः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीदर्मपौर्णमासयज्ञरसप्रयतोर्होत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मणार्षभ-
स्तु ॥ ॥ लिखितमिदं द्वादो उपनामकवेदव्यासेन साये परार्थे च ।

विवरणम् । रसप्रयज्ञमदर्मपौर्णमासयज्ञीय होटकर्मप्रयोगनिषयकं पुस्तकम् ।

No. 418. द्रोणोपदिष्टमक्षविधिः । Droṇopadiṣṭabhakṣavidhiḥ.
Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 8 Lines, 9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ॥ Appearance, not old. Prose.
Generally correct. Complete.

A work directing the drinking of the Sōma juice in the
Prātah savāna rite, according to the rules of Baudhāyana, as
directed by Drōṇa.

- Beginning.** श्रीगणेशानमः । बोधायनानां प्रातः सवनं मुखमघर्षं उपयते ॥ इति
 होतुः समीपे संख्याय आसद इन्द्र वायुभ्यामनुवृद्धि इत्यादि ऋचिभ-
 यागांते उच्येयमानेभ्योऽनुवृद्धिः । आनाव. शुक्रामंघ्रि प्रचारकाले ऋचा-
 वाकवर्ण्यं नव चमसान् चमसाध्वर्यवः वपट्कारोऽनुवपट्कारे च कुरुति ॥
- End.** होतुः समाध्या भघर्षे ऋध्वर्यु उ. । प्रति प्र. वाग्दे. ११ अतोऽध्वर्युः
 होतव. प्रतिप्रस्थानव. । समवेष्टं सक्तुं क्षुत्वं । ततः प्रतिप्रस्थाना ।
 होतव. ऋध्वर्यु उ. समवेष्टं सक्तुं क्षुत्वं । यस्या यस्या ग्लानं तस्या तस्या
 समाध्या भघर्षेऽयं विशेषः । प्रक्ष्वाध्वंसाध्यावाकयोरादौ समाध्या भघर्षे
 प्रतिप्रस्थानव. ततोऽध्वर्यु उ. स्तेतिविशेषः ।

Colophon. इति श्रीबोधदिष्टौ भचविधिः ।

विवरणम् । बोधायनमतानुगतप्रातःसवनमुखमघर्षविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No. 419. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः । *Dvādaśābasyabrāhmaṇa-
 chchhāṇsi Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×5 inches.
 Folia, 5. Lines, 15-17 in a page Character, Nāgara. Date, 1764,
 but the era not particularly mentioned. Appearance, old. Prose.
 Correct. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 347, having
 only the following additional reading at the end.

“ वौत्सीके बुकोनवरानो मन्वावर्तं वैशाखर इति पक्षे तृतीयं दोमे
 प्रातः सवने ग्लानं जं मन्वा इन्द्रो य ओ मन्वा १ छक्पकुलं १ यो मि इं वो
 विद्यत इत्यादि समानं मन्वावर्ते प्रातः सवने ग्लानं जं यो छक्पक १ यो
 मन्वादि छपु १ यो मिद्रं वो विद्याः यो मिद्रमिद्वेवता १ तन्मित्रेष्ट
 संदिद्वचये १ वर्षधोमाद्व सखा. १ यमो मिद्रो दधोधो य. गृही-
 मुष्टिष्ठं यो यथा. १ नन्वं मन्वां मिं धि विद्या अपदिषः १ भरो यो
 चमन्तीरयस्युवः १ आमुयोयंनरिच मतिरदित्यादिसमानं याच्या प्राकता
 मायदिने ऊर्ध्वोयो विकंडुकेषु मदिषो य सत्य इंदो विः भेद्र पापु
 रनः । विः । यवा, य पापुषा यो मिद्राय वि द्योः । विः । इंद्रं विपुर
 इद्राय वि. मानुषो यो प्रोयक्षे पुरो यत । यमोके वि. धन्व यो लं
 धिं धूं रवाहं न हिं ॥ यवा पुष यो विपु विद्य यक्षाधि. यवां यो
 कं मन्वा. १ यवां यो मन्वाया ते १ योमो तीव्रस्थामि वर्षेयो ॥ पञ्चः ।

यत्नं ऊने र्वा मस्या इदु प्रतवसे १६ पक्षः अंगम्यो मुदु प्रप्राण्ये
इत्यादिसमानं वैश्वानरातिरावम्क युद्ध एकादोऽतिरावः कर्मयः अयत्मुभे.
यूद्धनवराववत् कर्मथम् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति द्वादशादस्य ब्राह्मणार्च्येपीप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गरोप-
धामरामेन लिखितम् । १७१४.

विवरणपूर्वम् ।

No. 420. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । *Nakshatreshṭi Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 20. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the same subject as that of the codex noticed before in No. 272, by Keśava Somayāji, surnamed Bharadvāja.

Beginning. श्रीमन्मेषाय नमः ॥ श्रीम् । अद्यातो नक्षत्रेष्टीर्वाद्याष्टाशोऽष्टिर्वा अकाम-
यनाष्टादो देवानां पूजामिति ता मास्त्रयेन आख्याताः ।

End. श्रीवाद्भानतो वापि यन्मया किंचि दीरितं । इति वीष्मानुष्टकं तु
चतस्रद्वीतमस्तुराः नक्षत्रेष्टीः शब्द बोधयन्त्यु त्वं वापचंबदुबोद्धमर्मे ।
वाङ्मानी तदोधनार्थं जगद् भरद्वाजः केसव सोमयाजी ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ रघुनाथदेवापरेण कृतम् लिखितं ॥
॥ ॥ ॥

विवरणम् । भारद्वाजकेसवसोमयाजिहृतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ॥

No. 421. पवित्रेष्टिः । *Pavitreshtīḥ.* Substance, country-made paper, 16×13 inches. Folia, 3. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed before in No. 296, according to the rules of Baudhāyana, by Raghunātha, surnamed Aśhita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ पवित्रेष्टिः ॥ भैषा संवत्सरमतिप्रवधतः शुद्धि-
कामो वा न देवाभि यज्ञगाथा जीयते ॥ वैद्यानरीं शतपत्नीं पवित्रेष्टिं
नयेव च । अथाष्टमी प्रगुह्मानः पुनाति दम्पौषमिति ॥ शंखः ।
अमारेष्ट्या वैद्यानर्या कदाचिन्निर्वर्तयत् । पवित्रेष्ट्या विग्रहान्नि सन्ने
घोराः प्रतिपद्या इति ।

End. प्रकृतिवन् खिष्टकन् प्रामिर्षव इक्षोपाङ्गानादि दक्षिणाकाक्षे हिरण्यं
इदानीं हिरण्यमब्धो जातिवचनो न परिमादवाचकः ॥ हिरण्यं दक्षिणे
यज्ञे हिरण्ये कार्वाणवचकः पञ्चानव नयाधिकेति बोधापनवचनादिप्रसङ्गो
बोध्यः । इतिः सेषोद्घातनादिस्मान्नं कर्म पत्नीसयानेभ्यः पुरस्तादुत्तर-
पतेः सुवाङ्मनोव्य कुरुति यदेवा देव वेदमनित्यन्विष्टेभ्यः सुवादेन
प्रत्युचं देवस्तनमिति कुप्यादेनानुवाकेनैत्यन्ये । यद्वपतिषागादिमाद्व-
नर्पणा मां संनिष्ठते ।

Colophon. अथाचिनोपनामेन रघुनाथेन भीमता । पवित्रेष्टिनिर्घयो यत्नेन तुष्ट
यज्ञमुक्त् ॥

विवरणम् । अथाचिनोपनामेन रघुनाथकृत पवित्रेष्टिप्रयोगविवरणं बोधापननानुयायि
पुस्तकमिदम् ।

No. 422. पवित्रेष्टिः । Pavitresetih. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 2. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A fragment of the work noticed in No. 296, containing the last two folia only.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No 423. पशुवधविचारः । Paśubadhavichārah. Substance, country-made paper. Folia, 45, (of which foll. 1-10 are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete (having neither the beginning, nor the end).

A work containing a discussion on the sacrifice of an animal in a Vedic rite. Being only a fragment with no beginning or end, nothing about the author can be ascertained.

(अष्टितनादायन्मोनसः) ।

निवरणम् । यज्ञीयपशुघानविचारविषयकं पुस्तकम् ।

No. 424. दिव्येनिकाठकः । *Divaśyenikāṭhakaḥ*. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 2. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Divaśyeni rite as performed by the followers of the Kāṭha Śākhā, with a short appendix quoting authorities, &c., on the subject. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्मन्त्राय नमः ॥ दिव्येनाभिरन्वयं जग्ज्जगती यजेत ॥ दिव्येनयो नाम उग्रेहयः ॥ वे गृह्यपथे प्रतिपद्याभ्य उग्रायं यजेत ॥ अन्वय मेकेकया विद्विष्यया यजेत ॥

End. ब्राह्मणपर्यन्ताः उर्ध्वा हयः ॥ आप वेगाप्रविकाराः ॥ मिहाः उर्ध्वा आग्नेयविकाराः ॥ ५ ॥

Colophon. दिव्येनयः समाप्ताः ॥ तत्र स्त्रीकी ॥ इहा साग्नेयशा तस्मिन् प्रथमायाः सुपक्रमः । दिव्येनाभिरन्वयं दिव्येनं विद्विषया ॥ १ ॥ आप वेगाप्र उर्ध्वायः मिहा आग्नेयधर्मकाः । पट्टोद्यादि यथा वेदं क्षियाभरव-
मेव च ॥ १ ॥ अथाद्याभियः । अथाद्यानां उर्ध्वं पूर्व्ववन् ॥ अथाद्या इति समुदायनाम ॥ पूर्व्ववदारंभकास्तः ॥ पंचेहयः ॥ अप तु विद्येयः । अग्रानुमती पूर्व्ववदनुवर्त्येते पथ आद्येनमे ॥ तपः ॥ अहा ॥ यद्यं । मानः अरचमित्येताः पंचदेवताः । पंचसिद्धिषु द्वितीयदेवता ॥ अथा-
द्याभिर्येते स्त्र्ये लोकमवाप्नुवतीति संकल्पः ॥ आपाद्यं चविः । आग्नेय-
महकपार्श्व ॥ तपसे चरं ॥ अनुमत्यै चरं ॥ भारिहान् ऊना ॥ अग्रवे
माहा ॥ तपसे साहा ॥ अनुमत्यै साचेति पूर्व्ववन् सिद्धयन्तं ॥ अग्नि-
पूर्वा, भुव इत्याग्नेयश ॥ तपसा देवा इति वा चे तपसाः ॥ पूर्व्वोक्ता
अनुमतिमिहयतोः ॥ पूर्व्ववन् पट्टोद्यादयो दत्तिषा ॥ १ ॥ श्रीभुते ॥
आग्नेयमहाकपार्श्व ॥ अहाये चरं ॥ अनुमत्यै अरमित्यादि ॥ अग्रवे

साक्षा ॥ अथाथे साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेति पूर्व्ववत् ॥ अथवा देवो
 देवत्वमप्युत इति ॥ हे अथाथाः ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ १ ॥ ॥ शोभते ॥
 आग्नेयमष्टाकपा ॥ सद्याय चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये
 साक्षा ॥ सद्याय साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ आगान् सद्यमिति
 हे सद्यस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ १ ॥ शोभते ॥ आग्नेयमष्टाक ॥ मनसि
 चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये साक्षा ॥ मनसि साक्षा ॥
 अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ अद्याऊतीरिति हे मनसः ॥ ४ ॥ शोभते ॥
 आग्नेय म. । चरयं चरं ॥ अनुमत्यै चरमित्यादि ॥ अग्नये साक्षा ॥
 चरयाय साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ उपहरेद्य चरयाविति हे
 चरयस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ आद्यायनर्पणानां परेष्टयाः । अयाया
 समायाः ॥ तत्र श्लोकः ॥ ४ ॥ अयायाभिस्तथा यत्वे अयायाभिर्भविस्तथा ।
 आग्नेयस्य च विध्यंता तपसादेर्दयं इयं ॥ आद्ययकेतुका समायाः ॥ चतुर्थः
 यत्तुकाः काठका समायाः (तः ?) ॥ ५ ॥

विवरणम् । दिव्यशेनिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 425. पिंडपितृयज्ञः । Piṇḍa Pitṛiyajñah Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 4. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old Prose Correct. Incomplete

A guide to the performance of the Piṇḍa Pitṛiyajña rite, performed in honour of dead ancestors. Being incomplete nothing about the author can be ascertained.

Beginning चीनशेनाय ममः ॥ अथ पिंडपितृयज्ञः च च यद्दीपावे समायासां
 यद्यस्यपराकेधिर्दत्तं वा सूर्यकाले वा कार्यः । यद्दत्तंममं च
 पर्यंतौ (?) सूर्येव मासि पिंडयज्ञः क्रियत इति लिङ्गेन च तथा
 भाष्योक्तेः ।

End. (अष्टितम्)

विवरणम् । पिंडपितृयज्ञनाम पितृदेवक्रियमाध्ययनविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 426. पशुसमानतन्त्रैकादिकेष्टिचातुर्मास्यप्रयोगः । Paśusamānatān-
 trailābikeshṭi-chāturmāsya Prayogaḥ. Substance, country-made paper,
 7×3½ inches Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara Date,
 Samvat 1879. Appearance, almost fresh. Prose. Correct. Complete

A manual on the performance of the Ekāhikeshṭichāturmāsyā rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ अथ परममाननैकादिकेष्टिचातुर्मास्यसौवर्ण्योमः ॥
तत्र मांसादनसूत्रं ॥ परममत्तं चातुर्मासेष्वित्युक्तं अपि नाप्येक
यत्नं कथ्यते चेदमे परं विदुर्वीति ॥

End. ततः मूलोद्गाहनादि, यद् न वि, आचरणप्रमाणवद्वयपेष्टिः संज्ञाजपादे
मीर्यमविष्कृत्यानिदमः ॥

Colophon. इति संक्षेपेण संपन्नं रेकादिकचातुर्मास्यसौवर्ण्योमः समाप्तः ॥ संवत्
१८०८ वैशाख शुक्ल १९ भौमे तिचापिनं रामचंद्रदेवेन काया ॥ ३ ॥

विवरणम् । परममाननैकादिकेष्टिचातुर्मास्यसौवर्ण्योमविषयकं पुस्तकम् ।

No. 427. मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । Mitravindeshṭi Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 10. Lines, 10-11 in a
page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Mitravindā rite per-
formed in each season in order to gain a friend or universal
friendship. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ श्रीचरस्यै नमः ॥ अथैतस्याः प्रयोगः सर्वपात्रिक-
साधारणेन लिख्यते ॥ प्रथमप्रयोगे नवोत्पन्ननादिकायै ॥ पुष्पा-
वाचनं च ॥ तदुक्तं हैमि ॥ नामनामयं कथायं श्रोतं श्रोतं च लौकिकं ।
कुर्वते तस्य कथायमकथार्यं भविष्यति ॥ शार्ङ्गिनी हि महाधनो
यज्ञादौ भवतिष्ठतिः । तस्यादिपुं अनुमत्तं ॥ ३ ? ॥ मन्त्रो यजमिदं (?)
तदेति ब्राह्मणवचनम् ॥ न अवे नक्षत्रिये किंच नरेति कुवे ॥ यमः
पुष्पाववाचनं देवे ब्राह्मणस्य विधीयत इति ॥ बन्दसारे तु विद्येयः
द्विपचातः क्रियादिषु ॥ द्विजानुज्ञादनं पूजा चरितद्विष्टमनुष्ठानमिति
पूजा वेदामेव ॥ अथवा पूजा नवोत्पन्ना ॥ चरितद्विष्टमनुष्ठानमिति
विशुद्धानं ॥ अथमुक्तं प्रायः ॥ दर्शनाद्यौ नो दर्शनादिमित्रविन्देष्ट्या
प्राये ॥

End. ब्राह्मणान् अतिप्रदायाय वै इति विद्येयं तर्पेत् भोजनादिभिः ॥
इति भाष्यकारवृत्तौ नवेन दम च्छा नेतो नूना इति वनीयते कोषाद्येन

रहो दस्य शनं निप्राः पशो घोमे सप्तशकमिति कात्यायनानामेकः स्याद्
 भीषायनमतादस्य कपिञ्जलाधिकरणस्याधादिष्टो यथोपि वेति शेषस्ततः
 श्रोतृसम्बन्धे ॥

Colophon. प्रयोगोमिवविन्देष्ट्याः सप्रपञ्चो निरूपितः । सुख्यननेन भगवानुदगायजि-
 विरुद्धः ॥ इति मिवविन्देष्टिप्रयोगः ॥ श्रीलक्ष्मीरुचिंदाय नमः ॥ सं

विवरणम् । मिवविन्दानाम्नाः मिवस्तोत्रकलकाः कापिदिष्टय आध्यायनादिकल्पसूत्रेण
 विरचिताः । तासु च वैराज्योनामकेष्ट्याः प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् । मिवविन्द्याः
 कर्तृकाले प्रमाणं यथा—“मिवविन्द्या पश्यदेव पविनेष्टिस्तथैव च । अताहतो प्रपुष्टागः
 पुनाति दस्यपौषधम् ॥” इति ।

No. 428. मित्रविन्देष्टिः । Mitravindeshṭīḥ. Substance, country-
 made paper, 12×5½ inches. Folia, 11. Lanes, 7-12 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Complete.

This codex contains two manuals treating of different subjects,
 but written one after the other. The former treats of the per-
 formance of the Mṛigāreshṭī rite in a general way, while the
 latter treats of the Mitravindā rite as noticed last.

Beginning. ॥ श्रीमच्छेमाय नमः ॥ अथ अगारेष्टिप्रयोगः ॥ तस्याः काष्ठः उत्तरापथं
 मृत्कपसदेवनक्षत्रादिषुमुदितानि मुखः काष्ठः वादकानस्य पर्व्वरूपं
 मृत्कपतिपदादिपुस्तकदेवनक्षत्राणि वा काष्ठः रोमपुस्तकस्यापनेव काष्ठः
 तस्याः प्रयोगः ।

End. एनीमुग्धो द्वादशकपालेष्टिरनुमत्यै अथ चाग्रये वेद्यानराय द्वादशकपालो
 चावाग्रधीभ्यामंघोमुग्धो द्विकपालः ॥

Colophon. इति अगारेष्टिप्रयोगः ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् द्वौ प्रयोगनिबन्धौ वर्त्तन्ते । तयोः प्रथमो अगारेष्टिप्रयोगो द्वितीयो
 मिवविन्देष्टिप्रयोगः । तत्र प्रथमस्यावन्तु सन्ध्याधारण इति पूर्व्वोक्तिविनाश्रद्धायनापुस्तकविधेय
 अगारेष्टिप्रयोगनिबन्धेभ्योभिन्नरूप इति तदीयायनपाठवत्त्वं प्रदर्शितम् ।

No. 429. दर्शपूर्णमासप्रयोगः । Darśapūrṇamāsa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 45. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1798. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Darśapūrṇamāsa rite, according to the rules of Āpastamba, by Ananta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अद्यानो दर्शपूर्णमासो । प्रातरग्निहोत्रं उक्ता संस्तुतं संहारोऽस्तवासः । पवित्रयादिरपरिहृतं मासं दत्तं पक्वां च हवं-
ज्वासीनः विः प्राधानायस्य देवकासौ संकीर्णं पौर्णमासेन दक्ष्ये क्षमे-
लोकमवाप्नुवानि इत्येवं नित्याधिकारेऽपि संकल्प इति भाष्येष्टम् ।
निष्क्रान्तः ईश्वरं प्रीत्यति दुर्जितचयकाम वा (कामो वा ?) इति संकल्पं-
येदिति विचारयः कामे सत्यपि पूर्णमासेन दक्ष्य इत्येव संकल्प इति
वदन्तः ।

End. अन्तेषामप्रयोग इति उपदेशमनेन च प्रतिपद्येवं कृतं याजमानमिति
विश्वक्रममोभत्योः प्राक्विधानादिहाराभिमुखमनिर्हतिरिति च भाष्ये ।
आपस्तम्बोक्तरीत्येणाकारोऽयं दर्शपद्वतिः । अन्तेषामनया प्रीतिमनन्ता यातु-
मापति (मन्तां यातुमापतिः ?) ॥ अग्निमार्चणानुजनः साधुचरणो
वायस्य न्यूनमीनं वरैरस्त्राकं न विभूषय । श्रीः श्रीः श्रीः ॥

Colophon सं १०८८ प्रजापतिर्चवत्सरे माघ कृष्णैकादश्यां तदिने काश्या देवीप-
नामकमहादेवसुनरामचंद्रैश्च लिखायितम् ॥

विहरयम् । अनन्तलतापल्लवमतामुगतं दर्शपूर्णमासप्रयोगविहरकं पुस्तकम् ॥

No. 430. पिण्डपितृयज्ञः । Piṇḍa Pitṛiyajñaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Piṇḍa Pitṛiyajña, a rite to be performed in honour of dead ancestors on the afternoon of the new moon. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अमावास्याया (या ?) मघाशुक्ले पिण्डपितृयज्ञः ।
अमावास्यामन्दः प्रतिपन्पूर्वकोः पवित्रयनोऽप्येवापराकृष्टमन्त्रमन्त्रानु-
त्यहोरात्रे वर्तते ॥ तस्य अपराह्णे चरुदत्तुर्धे भानि पिण्डपितृयज्ञः कर्तव्यः ॥

End. अथैवाव विशेषः ॥ यदन्तरिक्षमित्यस्मिन् अने मासं पत्यग्रय्य उदरं च ॥
तप्यन्दस्य प्रहतिनिमित्तस्य संस्कारस्य अथ भावादिनि ॥ द्विवः धर्मः ॥
दिग् इत्यर्थः ॥ तप्यः दिग्ने ॥ एकस्यातिरिक्तस्य त्वेन दिवं संपाद्यो-
त्तमः कर्तव्य इत्यर्थः ॥

Colophon. इति पिंडपितृयज्ञः समाप्तः ॥ रामेश्वरं त्रिभुवनं ॥ ५ ॥ श्री ॥

विवरणम् । अमावास्यापराह्णकर्मस्यपिनुद्देश्यकयज्ञविशेषप्रयोगमुक्तमिदम् ।

No. 431. पाकयज्ञपद्धतिः । *Pākayajñapaddhatiḥ*. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 90. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 276.

No. 432. आहिताग्नेः प्रवासविधिः । *Ahitāgneḥ Pravāsavidhiḥ*. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed in No. 413. It has the following additional śloka after the Colophon.

अकार्येनान्देवेन प्रवासविधिरुत्तमः । वेदान्देवो गोपीयः प्रीयानु
यज्ञमुत्तिष्ठः ॥ ५

No. 433. पितृयज्ञप्रयोगः । *Pitṛiyajña Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 3, without page marks. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

A manual on a Vedic rite, called *Pitṛiyajña*, performed in honour of dead ancestors. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । पितृयज्ञेन यज्येति (यज्य इति) संकल्प्य तदनु-
ष्ठितिः । विदुदग्निप्रत्ययं वेदस्यादानमेव च । वेदैर्दक्षिणपूर्वादि भवेत्
यं यज्यते इति ॥

End.

अयं वेदो होतृपावनकल्पनं निर्वेदेनोपवीथाग्रिमुच्छृप्सो अग्र इत्यपि ।
 अग्निदे अग्र इति च संज्ञयाग्रिं वितीरयेत् । स्वं गृहीत्वा मानुपांत-
 याध्यभागे ततश्चरेत् । निर्देमत्संघ होतारमुपस्थित्यावदाद्य च । मयद्गो
 गृहमेधिनुं ब्रूहीत्यादिकं वदेत् । यन्वा ब्रूयादुद्वहेति नम्यन्नास्ति
 पान्मंषः । ऊना छिद्यलनं वैश्वानरे हविर्वितीरयेत् । न एवभावा
 ग्रामिण पिच्छमादाद्य चर्मेतः । प्राचीगुमांज्वेगुय समानेष्टितो भवेत् ।
 योक्तो को वेदश्रुतिः होमसंख्यापञ्चया । अधिकं होतुरित्येता गृह-
 मेधीपकारिका ।

विदरयम् । पिच्छपत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदमसम्पूर्णम् ।

No. 434. चातुर्मास्यपद्धतिः । Chāturmāsya-paddhati. Substance,
 country-made paper, 7x5 inches. Folia, 100. Lines, 8-15 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Incomplete.

A complete manual on the performance of all kinds of
 Chāturmāsya rites, by Rāmachandra, son of Mahādeva.

Beginning. श्रीनघेशाय नमः ॥ महिष्युपदमानस्य मुपनेन्द्रप्रपूजितं । श्रीरामचन्द्र
 कुर्वेत्तं चातुर्मास्येषु पठति ॥ मानानिर्धानास्त्रोच्य संघोऽयं निरूप्यते ।
 महादेवतन्त्रेण सकलेष्टेष्टतुष्टे ॥ तत्र भावनेषां प्रथमावधितत्वात्
 काष्ठोनिष्पद्यते । भावद्वित्यनैमित्तिककाम्यकर्मणु काष्ठस्य शेषमेव
 तद्विधेयोनिमद्यते । नव काष्ठो नाम चिरचिन्नादिव्यवहाराध्याधारणो
 चेत्तुः । अतएव चिरचिन्नादिप्रत्यक्षोपाधिहारेण कल्ययत्याधिपतीति
 काष्ठ इत्युक्तं भाषणाचार्य्यः । अहं च । कल्ययति जगदेवा काष्ठोऽत
 इति । स च ईश्वर एवेति श्रीराधिकाः । तदुक्तं पुराणेषु । अनादिरेव
 भगवान् काष्ठोऽनंतः परो जग इति । स्वभनंतवत्कथादिव्यपि ।
 अतएवोक्तं पदार्थसंदने शिरोमणिना । दिक्षास्तो नेथरादभिरुच्यत इति ।
 परमात्मनोभिन्नो नित्य एकः प्रमेयपदार्थ इति नैयायिकाः । द्रव्यपदार्थ
 इति वैशेषिकाः । मुख्यपदार्थ इति पातञ्जलिः । सर्वभिमेषा जज्ञिरे
 निष्कृतः पुष्पादधीति नैमित्तिकादिश्रुतिभिरौचरादुत्पन्नश्रद्धांतर्गत इति
 वेदान्तिनः । काष्ठो नास्तीति कापिषे । एवं परस्परं विप्रतिपन्नाना-
 मयनेकशास्त्राध्यायभिमतोऽयं द्विविधः काष्ठः काष्ठकाष्ठश्च ॥ आद्यस्तिधि-
 पचभासादिरूपः । जगदीशरोपः ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । रामचन्द्रस्य सर्वविधचातुर्मासप्रयोगपदितिरियम् । चातुर्मासानि तावन्
नित्यानि साम्यानि च सन्ति । तानि च पुनः सप्तशतिकादिभेदेन भिन्नरूपाणि
भवन्ति । अत्र सर्वेषामेव वेदामनुष्ठानप्रकारो दर्शितः ।

No. 435. महाव्रतचौचप्रयोगः । Mahāvratachauca Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 48. Lines, 14-18 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796. Appearance, very
old, writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex
noticed in No. 230. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ महाव्रतचौचप्रयोगो लिख्यते ॥ इति नमः
प्रवक्ष्ये इत्यादि पञ्चविंशतिं सामिधेयम् ॥ शोचिष्ये मन्त्रमौमहो इत्युपाजा
अमर्त्यो भुवनिर्णिताः ॥

End. अथावष्टमेष्टिः ॥ सा च प्रयाजायनुयाजान्ता न वशिष्मन्तो प्रयाजानु-
याजो । अप्सुमन्तावाच्यमानो अप्सुमे अविष्ट वापु मे सोमो अग्नौ
दिति ।

Colophon. समाप्तं महाव्रतचौचं ॥ संवत् १७८६ अक्षरोपनामरामेव लिखापितम् ।

विवरणम् । महाव्रतचौचचौदककन्यानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 436. चातुर्मास्यसूत्रम् । Chāturmāsya Sūtram. Substance,
country-made paper, 8×3 inches. Folia, 15. Lines, 8-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced
in parts. Prose. Correct. Complete.

The aphorisms of Baudhāyana on the duties of a Yajamāna
in the Chāturmāsya rite. It belongs to the Kalpa Sūtra series of
Baudhāyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ चातुर्मास्यसूत्रम् ॥ तत्र खानादिपंचकं
अनिश्चयः सद्व्रतना मार्चपत्यस्य यद्यान् + + कूडान् दर्मानासीत्ये
वेनु पत्न्या सद्य यजमान उपविश्य प्राधानाद्यस्य यथाविदेवतं दिष्टु भ्राता
प्राङ्मुख + + + + निवृत्त्यं नं जपित्वा श्रीपरमेश्वरीत्यर्थे
सर्वकामो वा चातुर्मास्येष्ट्ये इति पंचकम् ।

End. श्रीभूते धान स्रुं धादनकाले पलाशं ॥ अचय्यष्टु हवि चातुर्मास्य-
याजिनः सुष्ठवं भवति ॥ अचय्यं ततस्त्वं दानं । प्रतिपूर्य ततोद्वादे
पट् ॥ १२ ॥

Colophon. ॥ इत्यष्टमः प्रश्नः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ श्रीलक्ष्मणाय नमः ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥
॥ ॥

विवरणम् । श्रीधायनकल्पसूत्रान्तर्गतं चातुर्मास्यसूत्रं यज्ञमानसूत्रविषयकम् ।

Sūtras and Manuals on Gṛihya rites.

ऋद्धाकर्मप्रयोगसूत्राणि ।

No. 437. ध्यान्धवायनऋद्धासूत्रम् । *Kēvalāyana Gṛihya Sūtram.*
Substance, country-made yellowish paper, 9×3½ inches. Folia, 43.
Lines, 7 in a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1855. Appearance, new. Prose. Generally correct. Com-
plete.

The Gṛihya Sūtra of Kēvalāyana, or a ritual work treating of
“domestic ceremonies, those celebrated at birth and before it, at
marriage, as well as at death and after it.” The work is divided
into four Adhyāyas. The present MS. contains the first three
Adhyāyas only.

Beginning. श्रीनरेन्द्राय नमः । इति ॥ श्रीम् ॥ उक्तानि वैतानिकानि ऋद्धाणि
वक्ष्यामस्तथाः पाकयज्ञा उक्ता अग्नौ ज्वरमाना अनग्नौ प्रकृता प्राकृतभीक्ष्णे
प्रक्षालि उक्ता । अद्याग्नीः उदाहरन्ति यः समिधा य आहुती यो वेदे-
नेति समिधमेवादि अह्वाय आह्वयन्मन्त्रेण यज इदमिति नमस्तस्मै
य आहुत्या यो वेदेनेति निययैवायसि त्रीनिकदेतद् पश्यद्विषयाय ॥

End. श्रुतानीयं जपन् पशूनां मध्यमिषान्मध्यमिषाग्रमः शौनकाय नमः
शौनकाय ॥ ८ ॥

Colophon. इत्याचक्षायनऋद्धासूत्रे चतुर्थोऽध्यायः ॥ इति ऋद्धासूत्रं समाप्तः (३१ ?) ॥
संवत् १८५५ यावत्कृत्य ५ रविवाचरे ॥

विवरणम् । आचक्षायनऋद्धासूत्रम् चतुर्मास्यसूत्रम् । सुष्ठवेनस्मिन् आदितस्तयो-
ऽध्यायास्त्विति । परमत्र प्रथमाध्यायसमाप्ते यथोद्देशोऽध्याय इति द्वितीयाध्यायसमाप्ते चतु-

दंशोऽध्याय इति तृतीयाध्याय समाप्तौ पञ्चदशोऽध्याय इति च यत्किञ्चित् तदुक्तान्निविष्टमित्त-
मेवेत्यनुमीयते । तत्र प्रथमाध्याये चतुर्विंशतिः कुण्डिकाः, द्वितीये दशकुण्डिकाः तृतीये
द्वादशकुण्डिकास्तुर्थे च नव कुण्डिकास्तन्नि । विषयाश्चात्र पाकपञ्चो, देवेभ्योऽलिहरणं,
शोमविधिः, शौचकर्म, उपनयनं, समावर्तनं, विवाहचर्यादीनि गृहमेधिकर्माणि । ऽष्टके-
ऽस्मिन् प्रथमाध्यायद्वितीयकुण्डिकाया अन्ननरं परिशिष्टं नाम कथिदंशो विद्यते, स चांश-
आधियादिकृषोसादित्युद्रिते रामनारायणवित्यारमानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशाभ्यां परिशोधिते
पुस्तके न दृश्यते । भिन्नरवाज्यं तद्व्यतितात् परिशिष्टांशादित्यत्र दद्यादयमग्रेषमवेतो-
द्रियतेऽस्माभिः ।

देवतानां [देवानां] कीर्तयिष्यामो यत्र यत्र वसन्ति ते । द्वारे पितामहं विन्द्यात् प्रक्रीये
च अनापतिं ॥ आग्नेयां [यां] वसुभद्रश्च यमं विष्णुश्च इति ॥ वैश्वंतां स्रग्द्वयं (च)
शोमं सूर्यश्च पश्यमे ॥ वायव्यामग्निनो वसवः शोमो-इत उत्तरस्थां दिशि [?] ईमानां
नक्षत्रान्द्राग्न्याः पूर्वस्थां दिशि ॥ गृहमध्ये वज्राणं प्रतिष्ठाप्य अग्निहविः त्रियाः कीर्ति-
रिति ततः स्मार्तवलिचय गृहाङ्गने देयं विहितं । ये भूताः प्रवरन्ति दिवा नक्तं वल्लि-
म्बो विदुरश्च प्रेक्षाक्षेभ्यो वलिं पुष्टिकामो ददामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्ददात् साक्षा ॥
देवदारुण वायवां याम्याश्चैत्रिकाश्च ॥ ते काकाः प्रतिगृह्यन्तु भूम्यां पित्रं स्यादिति ।
नैवस्तकुले जातो हो ग्यामश्वको ग्रनी ॥ नाभ्यां पित्रो मया-इतो रचेतां पयि मां वदा ॥
वचाष्यालभूतपतितवायवेभ्योऽग्ने भूमो निचिषेत् ॥ गोदीचनसावं तत्र स्थिता त्रियमाका-
कुलेत् वसो पादो प्रचाष्याधम्य गृहं प्रवेशयेत् ॥ शान्ता इयिषी शिवमन्तरिचं शोचोरेव-
भयज्ञो अक्ष । शिवादिशः प्रदिश अग्निशो न आपोविपुतः परिपातु सन्तः शान्ति शान्ति
शान्तिः ॥ १ ॥ इति परिशिष्टं ॥

No. 438. आश्वलायनगृह्यकारिका । *Kāvalāyana Grihya Kārikā*.
Substance, country-made paper, 11x3½ inches. Folia, 39. Lines, 12 in
a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1668.
Appearance, old, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

The Grihya Sūtra of Kāvalāyana rendered into Kārikā or
verse in four chapters, by Yallambhaṭṭa, as appears from the
title of the work on the cover "आश्वलायनकारिका पञ्च भद्र" ।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ आश्वलायनमाचार्ये नमो तद्गृह्यकर्माणां ॥
प्रयोगं वच्मि केषाञ्चिदुक्तिकारादिभाषितं ॥ १ ॥ प्राणानामग्न्यं चक्षुष्यं
परितः स्यष्टिहं गृहि । अघिकं देवुमात्रं वा गोमयेनोपलिप्य च ॥ १ ॥
वेनात्र शकसेनैव पञ्चधा अग्निसेन् नतः । यज्ञियं शकञ्च किञ्चिदाददीत

ततः परम् ॥ १ अग्निस्त्रापनदेशस्य पश्चात् प्रादेशसंमिताः । उल्लिखितेदु-
 मायामां तस्या उभयतोऽपरे ॥ २ पूर्वार्धे उदकसंख्ये अचमन्ये च
 पूर्वार्धे । मध्ये तिस्र उदकसंख्याः पूर्वार्धायाम् अचमन्याः ॥ ५ लिखिता
 येन शक्यं यन्निधं न निषाद्य च । अक्षिरभ्युक्ष + + + निरक्षाय
 उपस्थयेत् ॥ ६

End.

विशेषः सर्वस्ववादि नावाच्यमनानि च । ज्ञानार्थं पात्रिकानां तु
 मथोक्ता मृद्वकारिका ॥ १ उत्तमान्यैककर्माणि साकलावधनीं प्रवीत् ॥ १०

Colophon.

इत्याचलायनमृद्वकारिकायां चतुर्थोऽध्यायः । ८१॥ देवपूजाय साकल्य
 भाषा (?) आद्यमृद्वं ततः । अग्रागारान् विचित्रत् + + + ॥
 ततः कुर्यात् प्रतीक्षां वक्ष्यमन्त्रयोः । ततः परं वायव्यां कुर्याद्वाय-
 र्वं मृद्वी ॥ उदन्द्वाहं द्वितीयं कुर्यादायाम् × × × क्रमात् ।
 मध्ये मृद्वं सर्वां कुर्यादुत्तरं आन्वलायनाः ॥ सर्वत् ११५८ समये-
 पाद्युननदि-५ भौमे लिखितं त्रिंशो नाराय [चेत] ।

विवरणम् । मृद्वकारिका । आचलायनमृद्वकारिकायाश्चतुर्माभिः कारिकाभिस्तुक्ताः
 सर्वे विषया विहताः । तथा चान् परिभाषायास्त्रीपाकप्रयोगस्तत्तिनाचनमर्भाधानपुंसवना-
 स्त्रोकनमीमनोव्रज्यमजातकर्मनामकरणमिच्छमयाश्चामनचौलकर्मोपमधनप्रभतीनि । मृद्वक-
 र्माणि समालोचितानि ॥

No. 439. आचलायनकारिका । *Āśalāyana Kārikā*. Substance,
 country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 65 (of which foll. 2 and 12
 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
 Appearance, old, and in parts torn, and the writing effaced. Correct.
 Incomplete.

Another copy of the work noticed in the last preceding No.

Beginning.

चो मपेशाय नमः । ॐ १ ॥
 आचलायनमाचार्ये नना नदुमृद्वकर्मणाम् ।
 प्रथोर्ध्वं वक्ष्मि संक्षेपादुत्तिकादिभाषितम् ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम् । पूर्वार्धेव ।

No 440. च्याम्वलायनकारिकावृत्तिः । *Āśvalāyana Kārikā Vṛttih.*
Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 201. Lines, 9 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old.
Prose. Generally correct. Complete

A commentary on *Āśvalāyana's Kārikā*, complete in three
chapters. Anonymous.*

Beginning. चोमवेशाय ममः ॥ नत्वा तवावलायनमाचार्यं सर्वकर्मनिर्णयार्थं
यद्गृह्यकारिकार्यो यदनुपदात् समर्थ्यते क्वापि १ तवादावावलायनमष्ट-
सुवभाषेवैवावधुतमिमतां अध्ययनेनैकदेशिस्थान्या मनुक्ततत्त्वार्थ-
निर्णायो दुस्तर इति इतिष्ठन्नारायणो इतिमकरोत् । तामेव इति
पुरस्कृत्य स्वार्थानुक्तान् अर्थमादीन् विचार्य कारिकाकार (८?)
ममेवैवेतिकर्मवताकारिणीं कारिकां चकार । तथाप्यत्र केचनसंक्षेप-
काङ्क्षित्वात् कर्मनिर्णयकारिणीमपि कारिकां निवार्य पञ्चतिक्तमेवै-
वावोपयोगिनोमवधार्य कर्म कारयन्ति कुर्वन्ति च । अतः कोप्यत्र
कर्मदेशानुप्रवेशेन मृच्छीकृतकलकर्मसु किमादौ किमते किमिति
किंवा नास्तीत्यादिरूप संशयं केवलं पश्यता दूरीकर्तुमशक्यत्वात् ।
कारिकार्यपरिग्रहार्थं अग्नेर्दातःपातिन्यामावलायनमाचार्यां वर्यु-
पुरवासिनं लोकोत्तरं पुण्यवेवमहास्त्रं मुच्युपास्य मनुक्तिमेव निमित्तीकृत्य
मिथमावकर्मकलापसंदेशापनुत्वे २१तौमेव कारिकां निहतोति ।

End. अष्टाध्यायः प्रमादवशाद्विद्वद्य वर्ष वा पंच महायज्ञा न कृतायेत् तदा
निवृत्तमतीर्जन्ता चतस्रोवाचयौर्ज्येत् अनन्तरं पंचमहायज्ञाः कार्याः
एवं दम दादमदिनेषु निहनेषु चतस्रश्चतस्रोवाचयौर्ज्येता अनन्तरं तं-
मत्याद्यत्र उक्ता पंचमहायज्ञाः कार्या इत्यर्थः ॥

Colophon. इत्यावलायनमष्टाकारिकाविवरणे ऋत्नीथोऽध्यायः ॥ १५५ ॥
कल्याणं भगवंतं प्रणम्य ॥ ॥ श्रीरक्षु श्रीः ॥ ॥

विवरणम् । आवालायनमष्टावलायनमकारिकायां व्याख्यानपुस्तकम् ॥

* This codex has three additional folia containing explanations of some parti-
cular passages in folia 158 and 159

No 441. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya-Pari-*
śiṣṭam Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61.
 Lines, 9-12 in a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. The first three
 Adhyāyas complete.

An appendix to the Gṛihya Sūtras of Āśvalāyana in four
 Adhyāyas. The present MS. contains the first three. There is a
 difference in the number of sections between this MS. and
 the printed edition in the Bibliotheca Indica. In the second
 Adhyāya, the MS. contains twelve additional sections (9-20).
 There are also considerable variations in the readings.*

Beginning. वीमलेनाथ नमः । अथाश्वलायनगृह्ये कानि चिदप्यवीक्षणीयेष्वन्ता-
 चार्यैश्चानुमतानि प्रापितानि यानि श्रोत्रप्रदर्शितक्रियाणि तानि सर्वा-
 नवोपाय यथावदभिधास्यामः ।

End. अग्नीदहः गन्तव्यं पर्यापतिः यथा गृहीभवी भवादेव इति वामभि-
 रचंदेन्द्रमेव वा यथासम्भवमुद्दिशेत् । अथयनं वाचयेदेवमेतानि सर्वाणि
 यथाज्ञ क्रूयात् सर्वाणि त्रेधास्याप्नोति तदेतदाश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं
 नम आश्वलायनाय नम आश्वलायनाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे त्रयोविंशत्यायः । इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं
 समाप्तम् । अभ्यधत् (उ?) [इत्यादि] तैकादृ एवेत् [इत्यादि] ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यस्य परिशिष्टांशोऽयम् । अत्र, सूत्रस्यैव सम्यग्गतांशोचितानि
 कानिचिदुद्दिष्टाणि च विवरेणोक्तानि सन्ति ।

* The following are specimens of the additional matter, and they are evidently
 interpolations. Sec. 10, Chap II, Fol. 22b

अथ यदमन्त्राः । यथावासादिरादित्यो लोकस्वकारकाः । विषमस्थानमभूतां पीडां
 दहतु ते रविः ॥ रोदिद्योमः सुधामूर्तिः सुधामारः सुधामनः । विषमस्थानमभूतां
 पीडां दहतु ते शशी ॥

[Sec 17, Chap III, Fol a].

अथ धर्मप्रकारः । पित्रोवाणां पौर्वासायां पञ्चम्यां वा क्रूयात् कृतमपर्वधः
 चान्ना मन्त्रदष्ट दत्ता यथं प्रक्षालययतुर्दमलक्ष्मांयत्ति लोचदष्टं प्रादुषाय दत्ता
 तदुच्यं वा निष्कृतं दिनिकं निष्कृतमेकं तद्वर्गं वा यथाशक्त्वा वा दत्ता निष्कादि-
 क्षयं धर्ममासादवमस्य गुरोर्गुरां सत्त्वा संक्रूयात् ॥

No. 442. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya Pariśiṣṭam*. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 17. Lines, 7-3 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old. Verse. Generally correct. Complete.

An appendix to *Āśvalāyana's* Aphorisms on domestic rites in verse, complete in five chapters. Anonymous.

Beginning. श्रीमशेषाय नमः । रामाय नमः । गच्छेत् यानि नीत्तानि क्वचिदैनानि-
केपि वा । विधेरक्षोपनायं (श्राव) तानि वक्ष्याम्यतः परम् ॥ कश्चित्-
पयैः क्षविक्षोकेष्वहस्याभ्यानुपूर्वम् ; माययादिषु बन्धः स एव देवता देवता ॥

End. एते तुल्ये च पिष्टे च साम्रावे मार्तिकेऽपि च । आश्वलायनो वक्ष्या-
(वक्ष्याः ?) संस्काराख्यायते एविरिति संस्काराख्यायते एविः इ नमः
श्रीमकाय नमः श्रीमकाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टाद्याभ्यः (परिशिष्टाद्याभ्यः ?) श्रीमकप्रताने
पञ्चमोऽध्यायः ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् श्रीमकायः कश्चित् परिशिष्टांशविशेषः पञ्चमा-
ध्यायसम्पूर्णः ।

No 443 आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya Pariśiṣṭam*. Substance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 16. Lines, 9 in a page. Extent, 350 ślokaś. Character, Nāgara. Date, 1688. Appearance, old. Prose. Generally correct. Fragmentary, containing only the fourth chapter.

The fourth chapter of the appendix to *Āśvalāyana Gṛihya Sūtra*. Appended to it is an *Anukramanikā*, occupying two folia, pointing out the contents of the whole work.

Beginning. श्रीमशेषाय नमः ॥ अथ पिष्टमेधमुक्षुसपिष्टीकरणम् धादो* ॥ अथ
पूर्वाङ्गमयन आपूर्वाभाषपथे ज्योतिर्विदुक्तपूर्वदिने पूर्वोदुः क्षतस्य-
यन्क्षत ईमानां चतुरपां चतुरदुक्षुचिन्तां यथोक्तेन† एक्षमावां वेदिं
क्षमावेन विधानेन वासुमण्डलं कृत्वा ‡यद्योत्तरमुदीच्या ।

* These words are not found in the printed Edition.

† क्षुक्षिपाचन in the printed Edition.

‡ यथोक्त in the printed Edition.

§ गृह्योक्तवदुदीच्यामधिकेककुक्षिपाचामीत्युच्यते [ ] ।

End. ब्राह्मणान् भोजयित्वा सन्त्ययन् वाचयौव नमः आचार्य्यो नम आचार्य्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ १२ ॥

Colophon. इत्याचक्षायनमष्टापरिमिते चतुर्थोऽध्यायः ॥ ३ ॥ श्रीकृष्णार्चनमस्तु ॥ श्रीमालिवाचनं शके १६८८ अवेन्दे ज्येष्ठ शुक्ल १ भौमदिने समापितं ॥ (अतःपरं किञ्चिज्जितमस्यनावशकविधा तत्परित्यक्तमस्माभिः । अथा-
मुक्तमपि का लिख्यते ।

अथ मष्टापरिमितानुक्रमविधापर्यायः । सन्त्योपासना । आचमन-
विधिः मुष्ठादिदेवतास्मरणं । पुनराचमनं । प्राचायामः । देवता-
ध्यानं । मन्त्राणां अपि चन्दोदेवतानि । स्नानविधिः । सभाक-
सानं । मन्त्रस्नानं । वैद्यदेवः । सप्तिवाचनं । होमविधिः । धमस-
लघनं । तत्र ब्रह्मा । पार्वत्यस्त्रीपाकः । नित्योपासनं । पुनराचमनं ।
दिग्भार्वाचंयोजनं । कन्याधरणं । अनयोर्निरीक्षकं । आशोचतारोपणं ॥
इति प्रथमोऽध्यायः ॥

गर्भोधानं । गर्भोत्थनं । जातकर्म । चैत्ययज्ञः । अयाचनान्नानि ।
अयाचनविधिः । नववस्त्रावाचनं । अग्निप्रतिष्ठा । यजमानाभिषेकः ।
होमविधिः । प्रवृत्तिदेवतानां वलिः । भोजनविधिः । वाढानि ।
वाढाचंनाराधनाः । पित्रर्चनं । पित्रयज्ञविधिः । अग्नौ करणं । पित्र-
दानं । आश्वमेधमन्त्रिः । आभ्युदयिकं ॥ इति द्वितीयोऽध्यायः ॥
उदकविधिः । पित्रहोदकं । नवप्राशनं । अस्त्रियसन्त्ययनं । शकौदितं ।
शकौदितविधिः । सपिण्डीकरणं । अतीतवम्भारः । पादागमविधिः ।
नारायणवलिः । नागवलिः । प्रेतचतुर्दशामेकोदितं । ह्योत्थनं ।
इति तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ पूर्वानि । तत्रादौ वास्तुमण्डलं । प्रमिताश्रयादि । प्रतिमाप्रतिष्ठा
य । वायोब्रूपादिप्रतिष्ठा । आरामेषु विधेयः । शान्तिकानि तत्राहुन-
शान्तयः ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति श्रीमष्टापरिमितानुक्रमः पूर्णः ॥ समाप्तमिदं । मष्टापरिमितं ।
श्रीविश्वेश्वरोजयति । सैषकपाठकयोर्महोत्तमो ।

अर्जितं भूमि कष्टेन दुष्करं लिखितं मया । इदं लिख्यन्ति यः पापो तस्य
वंगस्यो भवेत् ॥ श्रीरायचन्द्रार्चनम् ॥ श्रीकृष्णोत्थनवज्रभाय नमः ।
इति मष्टापरिमितं पूर्णं ॥

विवरणम् । आचक्षायनमष्टापरिमितम् अनुक्रमविधापरिहितं, अनुक्रमविधात स्वार्थ-
ज्ञानो विषयाणां अतिर्भविष्यतीत्यर्थः ।

No. 444. चाश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः । *Kāvalāyana Gṛihya Sūtravṛttih.*
Substance, country-made paper, 9 x 4½ inches. Folia, 117. Lines, 10-12
in a page Extent 3,000 ślokas. Character, Nāgara. Date ? Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Gṛihya sūtras of Kāvalāyana, by Nā-
rāyaṇa Naidhruva, son of Divākara..

Beginning. खृषिभिस्तृवरालेभं विघ्नेभं विघ्नमानये । प्रथमामि वदावापीं वाचा
वागार्थेसिद्धये ॥ वातृषं कामौशरं कामीं गंगाकां सप्तिकर्षिकां । सप्तंदा
सप्तंदा दूषिं नामद्राममधूनचम्* ॥ चाश्वलायनमाचार्यं प्रदिपत्य-
जगद्गुरुं । देवसामिप्रसादेन लिखये हनिरीदगौ ॥ उत्तानि वैतानि-
कानि गृह्याणि वध्यामः । वितानोऽग्नीनां विस्तरः । तत्र भवानि
वैतानिकानि वक्रप्रिपाध्यानि कर्माणीत्यर्थः । गृह्यमिनिगोऽग्निगृह्या ।
तत्र भवानि कर्माण्यपि कृच्छ्रवशा गृह्याणीत्युच्यते । गृह्यमन्दो भार्यायां
शास्त्रायाश्च वर्तते । तथा सगृह्योऽगृह्यमागत इति । अथ हि पूर्वा
गृह्यमन्दोभार्यावचनः । उत्तरस्तु शास्त्रावचनः । वेदा भार्यावचनो
हुत्पद्माग्नौ वैतानिककर्माणि प्रवर्तन्ते वेदासर्थे गृह्यमन्दो भार्यावचनः ।
येषाम्नु दाशविभानकालेऽग्निदत्तस्यवे वेदां शास्त्रावचनः । भार्यादिरदि-
दाशदिवां तस्मिन् गृह्याणीति श्रौतमः । उत्ता उत्कीर्तनं सम्बन्ध-
वार्थं । सम्बन्धकरणे प्रयोजनं कथं नोच्य- एरिभाषाः प्रामुगुरिति । कथं
वा न प्रामुगुः । शास्त्रान्तरत्वात् । कथं शास्त्रान्तरत्वं । सूत्रवशात्
वाचाव्यंनमस्कारात् । शास्त्रान्तर एव वाचाव्यंनमस्कार उपपद्यते ।
इदं प्रतिज्ञासूत्रम् ।

End. अन्नपत्यानाम्ने प्रेतानां सपिण्डीकरणं नास्ति । अन्यस्यापि यस्त सपिण्डी-
करणं कार्यं यस्त न कार्यं येन कर्त्तव्यं कार्यं वैश्व सप्त पिण्डदानं कार्यं
तन् सर्वं स्मृतितोऽवगम्यम् । एवमाचार्यान्तरसत्वेन प्रयोगः सुचार्यमिदं
अन्न व्याख्यातं ॥

Colophon. चाश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यं भगवता कृतं । देवसामिप्रसादेन विस्तीर्णं
नत्प्रसादतः ॥ १ ॥ दिवाकरदिअध्याय्यं (?) खलुना नैप्रुवेण वै ।

* These two ślokas are not found in the following No.; they have most probably
been added by the copyist

नारायणेन विशेषं कृतं हस्तिरीहमी ॥ १ ॥ मृच्छावृत्तिः समाप्तः (भा?) ॥
त्रैलोक्या परमेश्वर्यै नमः ॥ ॐ ॥

विवरणम् । दिवाकरछन्दुनारायणनैभुनविरचिता आश्वलायनमृच्छावृत्तिः ।

No. 445. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Āśvalāyana Sūtravṛttih. Substance, country-made paper, 9½ x 3½ inches. Folia, 89. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.*

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीश्वेशाय नमः ॥ श्रीगुरुर्गोपाक्षो जयति । आश्वलायनमाचार्यं प्रचि-
पत्य जगद्गुरुं । देवतामिन्द्रादेव त्रिपदे हस्तिरीहमी ॥ १ ॥ चक्रनि-
वक्ष्यामः । वैतानिकान्युक्तानि मृच्छावृत्तिं चतः परं वक्ष्यामः ।

End. एतत्सर्वं कृतिर्गोपगन्धर्वम् । एवमाचार्यान्तरत्वेन प्रयोगः । सुखार्थ-
मिदमत्र व्याख्यातं ॥ आश्वलायनमृच्छावृत्तिं भाष्यं भगवता कृतं देवतामि-
न्द्रमाख्येन विस्तीर्णं तत्प्रसादनः । दिवाकरदिवाचार्यस्य सुनुना नैभुनेन
वे । नारायणेन विशेषं कृतं हस्तिरीहमी ॥

Colophon. इत्याश्वलायनमृच्छावृत्तौ नारायणीचार्या चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

विवरणसूत्रपूर्वम् ।

No 446. आश्वलायनमृच्छावृत्तिः । *Āśvalāyana Gṛhyavṛttih Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete. (Only the latter portion of the work)*

A commentary on the latter portion of *Āśvalāyana's Gṛhya Sūtra*. Anonymous.

Beginning. श्रीश्वेशाय नमः ॥ अथानादिताग्रिपिष्टमेधोस्त्रिष्वदे ॥ अथानः पितृ-
मेधिकं, दधनकर्मानादिताग्रैर्मन्त्रसंश्लेषैः सापथिला विवित्रकुमास्तुत-
देमे दक्षिणैरिषष्टु संश्लेषयित्वा ओदयं विज्ञानं द्दिश्यच्च सापथिला
मृच्छाविदाग्री परं भुजं वावधिरित्येताननुशासौ दक्षिणे कर्णे अपत्यायुधः ।

End. एकदशेति कुर्वाचः पूर्वाह्ने सव्यमाचरेत् । अपराह्णे तु सापिण्यं कुर्या-
दित्याह सपिण्डः (?) ॥ १४ ॥

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रीयवेपथ्वमावस्य इति । अत्र सरसोत्तरदिशात आरभ्य
सपिण्डीकरणान् कृत्यज्ञानं वर्णितम् ।

No. 447. आश्वलायनसूत्रभाष्यम् । *Āśvalāyana Sūtrabhāṣyam.*
Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 15. Lines, 11
in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A Bhāṣhya or commentary on Āśvalāyana's Gṛihya Sūtra.

Beginning. योन्येमाय नमः ॥ श्रीभवानीमहाराभां नमः ॥ ॐ ॥ उक्तानि वैतानि-
कानि ऋद्धाणि वक्ष्यामः ॥ उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि
वैतानिकानि च उक्तानि अग्रापेयप्रधतीत्याह वैतानिकानीत्येवमारभ्य
इति सवाचीत्येतानि ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रभाष्यमष्टितम् ।

No. 448. आश्वलायनऋद्धइति । *Āśvalāyana Gṛihyavṛttiḥ.* Sub-
stance, country-made white paper, 4×3 inches. Folia, 49. Lines,
10-14 in a page Character, Nāgara. Date ? Appearance, old.
Prose. Correct Incomplete (third chapter only).

Only a portion of the work noticed in Nos. 445, 446.

Beginning. ॐ आरण्यां पौर्णमासी कर्त्तव्यमिति शेषः । सर्ववर्तित्येवमाचार्ये । आर-
णेनयुक्ता आरण्यां यदा पुनः पौर्णमासी अवर्त्तेत युज्यते तदापि कर्त्तव्यमेव ।

End. यथा अन्वाचार्यमिति सूत्रं पश्चाद्व्यस्त्यावस्थायां ब्रूहि ओषूतयेति कवथं
ऋद्धावेत्येवमादि । अध्यायान्तं सूत्रचार्यं दिव्यचर्न ॥ ११ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनऋद्धे नारायणोपायां हत्तो हत्तोयोऽध्यायः ॥ ४ ॥

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रीयवर्त्तनीयाध्यायइति चोपाययोः ।

No. 449. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Āśvalāyana Gṛihya Sūtram.*

Substance, country-made white paper, 6×3 inches. Folia, 18. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Aphorisms of *Āśvalāyana* on *sañakāra* or purifying ceremonies.

Beginning. चीमदेशाय नमः । हरिः ॐ । उन्वेन वा यदुदकेनेष्टादिनिः केयाम्
वपतु ।

End. उन्वे भ्रातृदां कामं वापौने योमे पुनः परित्ते सं धामा यदुमे पुनं
माता दम ॥ १० ॥ उन्वेन धामा ददातु कथायु हानिपूजति ।

Colophon. महोपनामकरामेव लिखितं । जयशब्देन खरितं ॥ ॐ ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रपरिभाषाः ।

No. 450. आश्वलायनगृह्यपरिभाषा । *Āśvalāyana Gṛihya-paribhāshā.*

Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 20. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete

A work, defining the technical terms used in *Āśvalāyana's* *Gṛihya Sūtra*. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. उक्तानि वैतानिकानि विज्ञानीनाम अग्र्येनां विचारः । तस्मिन् भवानि
वैतानिकानि वक्रद्विधाभ्यानि कर्मादीत्यर्थः ।

End. यज्ञो वा सर्वं पित्रं प्राज्ञोवाहर्षवान्निता जगुवादेति वेमाहिः ॥

Colophon. (अक्षितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रपरिभाषाविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 451. आश्वलायनहोमपरिभाषा । *Āśvalāyana Homa-paribhāshā.*

Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A work, defining the technical terms used in connection with *Homa* or libation in the rules of *Kāvalāyana*. Anonymous.

Beginning. अथ चैवतु होमस्य परिभाषोच्यतेऽमुना । बहुधानां दिनार्थाय पद्म-
साधनकारिणो ॥ नित्यहोमे तु पत्नी स्याच्छ्रद्धा दैव तु सन्निधौ । अग्निरा-
सा यदा कुर्याद्वनस्पत्यादिकं स्रवम् ॥ विच्छिन्नवह्निधम्भानं स्रव पद्मया च
श्रद्धया । कुर्याद्विमिश्रितं चापि प्रवदन्ति महर्षयः ॥

End. हस्तदारो न वै तिष्ठेत् स्रवमप्यग्निना विना । द्विजस्य दध तिष्ठेत् स च
वै पतितो भवेत् ॥ यस्तु क्षिप्त्वा द्विजोऽग्निर्माह्वयं तस्य हन्यवे । अग्नं
तस्य न भोक्तव्यं भुक्त्वा चान्द्रायणक्षरेत् ॥ अतं विषमदानेन गतानां
निरक्षुणाः । नक्षुणेन गतो राजा निरग्निर्माह्वयो गतः ।

Colophon. इति परिभाषा आश्वलायनकृतिः ॥

विवरणम् । आश्वलायनकृतानुनतहोमसम्बन्धिपरिभाषाविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 452. *Ārśhoyā Gṛihyam*. Substance, country-
made paper, 9×3½ inches. Folia, 58. Lines, 7 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old, torn, worn out,
worm-eaten, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Com-
plete.

A work treating of the *Rishis*, *Devatas* and *Chhandas* of
the *Mantras* used in the *Gṛihya* rites of the *Sāmaveda* school.
Anonymous.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ऐकारस्य परमेष्ठो ऋषिः । गायत्रीऋन्दा * *
* यना सर्वकामारम्भे विनियोगः । द्विकारस्य सविह ऋषिः । गायत्रीऋन्दा
प्रजापतिर्देवतास्तोत्रे विनियोगः ॥ १ ॥ तत् सवित्रुगांधर्वं तस्य * *
रि ऋषिः गायत्रीऋन्दाः । सविता देवता अपि विनियोगः ॥

End. अनुहुप् आत्मा ॥ ११ ॥ विदामधवन् । मन्त्रानाम्भः । इन्द्रः विराट् ।
इन्द्रः ॥ स्वादि । पञ्चपदा पङ्क्तिः । पुरिषपदानि ॥ ११ ॥ अ अ ॥
अ अ ॥

Colophon. इति ऋन्दावर्धं समाप्त (पुम् ?) ॥ अ ॥ श्रवपदा धदेव ॥ ॥ अथ
संवत् ११५४ वर्षे आषाढ शुद्धि चतुर्थ्यां शनिवासरे कार्त्तिकी * * द्विजो-
त्तम श्री श्री ६ भ्रातृभ्यः पाठी श्री केमवभ्याम्ना (?) * * * पुस्तकमा-
ख्यायि परोपकारार्थे * * ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणम् । आर्षेयग्रन्थानामेदं पुस्तकम् अथचि सामवेदीयग्रन्थोक्तमन्त्राणां अविदेवता-
शब्दाभि नामतः प्रदर्शितानि ॥

No. 453 व्यभिनिर्णयः । Agni Nirṇayah. Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 5. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct, Complete.

A work treating of the sacred fire. This is generally of three kinds, 1 Śrautāgni, 2 Āgrihyāgni, and 3 Laukikāgni. Śrautāgni is the fire in which the rites of the Agnibotrin, are to be performed. This again is of three kinds, the Dakṣhiṇa, Gārhapatya and Ahaniya. Āgrihyāgni is the fire established on the occasion of one's marriage ceremony, and in it all the household ceremonies are to be performed. Laukikāgni is common fire purified occasionally for the performance of ceremonies other than the Śrauta and Āgrihya rites. By Kamaḷākara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीमधेयस्य ममः ॥ अथ सर्वकर्मसु अग्निनिर्णयः ॥ वैवाहिकेष्टौ कुर्वीत
ग्रहं कर्म यवानिधि । पचयन्नविधानं च पतिं चान्वाहिकीं
ग्रहौ ॥ अथ मेवानिधिः गृह्याग्निवाधमहकापार्धपचादहोमादि
ग्रहकारेवत्तु ग्रहं । न ह्यन्यद्ग्रहं नाम किञ्चित् कर्माणि तेन गृह्य-
कारोक्तमेव लक्षय्या ग्रहं मन्तव्यम् । नापि गृह्यग्रहः शास्त्रावचनः ।
न हि शास्त्राणां किञ्चित् कर्माणि । यदपि वास्तुकर्माणि तदग्न्याग्निचर्-
धेवोक्तं । नापि दारावचनः गृह्योक्तमेवैव मतत्वात् ।

End. लौकिकाग्निं समानीय कुटे पूजाम्बितोन्मयेत् । लक्ष्यहोमाधिके यत्ने
शान्तिके षोडशे तथा । अन्यानि ॥ मन्त्रचर्चोभतादीनि शास्त्रोक्तानि
लौकिकाग्निवेति संक्षेपः ।

Colophon. इत्यग्निनिर्णयोभट्टकमन्त्राकरग्रन्थः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रीमत्तत्त्वलौकिकमेतेन विविधेभ्यः कृष्णं कृष्णं कानि कानि कर्माणि
कार्याणीति निर्णीतविषयकं पुस्तकम् ।

No. 454, गृह्यसामगः । Grihyāgni Sāgarah. Substance, country-made paper, 11½ x 5½ inches. Folia, 180 (of which foll. 113, 114, 151, and 152 are wanting). Lines, 10 in a page. Extent, about 3,800 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. (Foll. 177 and 178 torn). Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the fire used in domestic ceremonies by Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Beginning.

वीमशेषाय नमः ॥ निर्विघ्नमस्तु ॥
 मत्वा कृष्णपदाशोभं मघेनं मद्धरं निवं ।
 छल्लीधरश्च पितरं भद्रनारायणं तथा ॥ १ ॥
 यथाज्ञानं विचार्याय पञ्चशेष्टै* रनुष्ठितं ।
 वीधिं सूत्राणि तदुपन्यासाद्योपान्याय भुरिमाः ॥ १ ॥
 आरहेत्युपनामा वै भद्रनारायणः कुपीः ।
 गृह्याग्निसामरक्षेण कुचये मिहनुदये ॥ २ ॥
 तथादो† सध्वेकमेतु । प्रायश्चित्तं विनाऽधिकाराभावात्तद्विषयत्नूपरीक्ष्य
 तावदुच्यते ।

End.

धनस्तुष्टीप्रति धर्मात्मा मातृभक्ति परायणः ।
 आदायास्त्रीन्यथो यातुं गङ्गामार्गस्थितो भवेत् ॥
 पञ्चमथेन संकाय तथापञ्चाशदेन वै ।
 पञ्चकर्मलेपेन छिन्ना पुष्टी. प्रपूज्य च ॥ [?]
 अवेद्य [?] तन्मन्त्रेण ततः वीताम्बरैश्च ।
 नमः सुरसन्नेष ततोर्माजिह्वास्रधा ।
 मेधासकम्भलोनाप यदा वाय विग्रहया ॥
 नाभसंपुष्टकं कृत्वा मातुराभ्यान्मयावत् ।

* The correct reading एवं मिष्टे is given in the next No.

† The following is given in the next No between तथादो and सध्वेकमेतु ।

देवताराधनपरस्त्रया छर्चं समाचरेत् ।
 रसायनाणि [?] मन्त्राश्च तथाचैवोपधानि च ॥
 तस्य ध्वजाणि सिध्यन्ति यो नरः छच्छ्रच्छ्रवेत् ।
 वैदिकानि च सर्वे [वि] यानि काम्यानि कानिचित् ॥
 सिध्यन्ति सर्वदा तानि छच्छ्रकर्तृनैःसंश्रयः ।
 वेदुचित् ।

शासः ॥ यद्वृषं वचमोर्थमाजिहं येतवक्षकं ॥

कमलं मापयदं(?)व अजिनस्य यमोत्तरं ॥

रषां विकल्पः ॥ अन्यथ तव विशेषजिह्वालौघेनो भद्रः ॥ एवमधि-
श्रुतिः * ।

Colophon. इति श्रीयज्ञाप्रिसामरः समाप्तः ॥ श्रीरक्षु ॥ श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । कारास्यभट्टकृतं यज्ञाप्रिसामरनामकं पुस्तकम् । अथ यद्यात्मनं प्रादक्षिणिक-
पदं, श्रीमद्विषयनिरूपणं, श्यालोपाका, साक्षयजीवकर्म, श्रीहिमामाकाप्रयणानां समाप्त-
तन्त्रनेन प्रयोगो अक्षिप्तपात्रंयथाहप्रयोगः आहप्रयोग इत्येतानि आलोचितानि सन्ति ।

No. 455. यज्ञाप्रिसामरः । Gṛhyāgni Sāgarah. Substance, coun-
try-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 154 (of which the 33rd
being lost has been replaced by 3 new pages with the same mark).
Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870, Saka,
1735. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. इति श्रीमदारोक्षीयनाम लक्ष्मीधरभट्टकृतनायासभट्टकृतयज्ञाप्रिसा-
मरः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मीधरभट्टकृतः ॥ शुभ ५७८८ ॥ श्री. संवत् १८७०
प्रभाषीसंवत्सरमार्गशीर्षवद्यवे (?) कादम् माके १०२६ भाद्रपदा दुर्गा ।

विवरणम् । कारास्यभट्टकृतं यज्ञाप्रिसामरनामकं पुस्तकम् । अथ यद्यात्मनं प्रादक्षिणिक-
विषयनिरूपणप्रयोगचक्षुःश्यालोपाकाश्यालोपाकारप्रयणानां समाप्ततन्त्रनेन प्रयोगो
अक्षिप्तपात्रंयथाहप्रयोगः आहप्रयोग इत्येतानि आलोचितानि सन्ति ।

No 456. मैत्रायणीयग्रन्थसंस्कारः । Maitrāyaṇīya Gṛhya Saṅskārāḥ.
Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 8-11
in a page. Extent, about 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Saṅskāras or purifying ceremonies as
observed by the followers of the Maitrāyaṇīya School. Anony-
mous.

* The whole of this passage is wanting in the following No.

No. 458. *Ṛghyatātparyaya-darśanam*. Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 165 (of which foll. 28, 29, and 164 are wanting, while on others the folia marks are put twice.) Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and writing effaced in parts, and at the same time indicating writing by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise on the performance of the Gṛhya or domestic ceremonies according to the rules of Āpastamba, by Sudarśana-chāryaya, complete in eight Pāṭalas.

Beginning. + + + + दृष्टवे नित्ये कर्मभिद्योदिनैर्निजैः । तेष्वो + ' + +
यद्य स नमस्ये पुनं हरिम् ॥ १ ॥ आपस्तम्बं मुनिं वरे मन्वीर्षित-
काम्यया । योजुष्टेयपदाद्यानां ज्ञानकल्पनकल्पयन् ॥ १ ॥ यत् कृतं
वेदवद्वाच्यमात्रियंते विवक्षितः । स कपर्दी चिरे जीयान् वेदवेदाङ्ग-
नञ्चविद् ॥ १ ॥

End. प्रतिष्ठापयति वरिधिविधानाच्च सध्याग्नयः प्रच्यवनं न कर्तव्यमिति ।
दधानीति द्विवर्तिः प्रब्रह्ममात्रिकृषणार्था ॥ ११ ॥ इदं सुदर्शनाचार्येण
Ṛghyatātparyaya-darśanam । कृतं भाष्यानुवादेण यथामति यथापुनम् ॥ अथानुक्तं
या मतेर्मान्दाच्छ्रितस्तथा ॥ सक्रातेप्रवया नाम्नाः चतुर्नष्टेति पद्धिताः ॥
Colophon. इति सुदर्शनाचार्यकृतो Ṛghyatātparyaya-darśanamः पञ्चमः ॥

विवरणम् । सुदर्शनाचार्यकृतं Ṛghyatātparyaya-darśanam नाम पुस्तकम्, अष्टपञ्चसप्तसूत्रम् ।
अथापस्तम्बोक्तदृष्टकर्मोक्तगुह्यनपयतिप्रदर्शनपूर्वकं विवृतानि । पुस्तकमेतद्वर्तमानं जीर्णं वर्तते ।

No. 459. *Sudarśanakārikā*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35 Lines, 10-14 in a page. Extent, about 600 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Kārikās or verses treating of the Gṛhya ceremonies according to the rules of Āpastamba by Sudarśana.

Beginning. नीमवेशाच्च नमः । चीरुचक्षो नमः ॥ चरेः पादाम्बुजं नमः कर्पूरादिभि-
रोत्तिम् । आपस्तम्बाङ्गकर्मप्रयोगः प्रवितन्वते ॥ मधोदगपने 'पूम्-

पथे ऽहनि शुभान्यथा । पुण्यादेवपि कर्माणि कार्याणीमानि सर्वतः ॥
सकाशोक्तिर्न यत् ज्ञानेनैव नियमोऽस्ति च । तत्र तत्र तु तदुपाद्यो यदेवा
शुभवे किल ॥

End. तथान्यथे दक्षिणत एमं जीवेभ्य इत्युक्ता । यत्पौरुषार्थानभूतमज्ञानं
विदधानि चि ॥ ५२९ ॥ न तस्य चानर्थं कुर्व्यादग्गतः शुभमिच्छता ॥
५२९ ॥

Colophon. इति शुद्धमैत्रकारिका समाप्ता (भा?) ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
एवं पुस्तकम् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बोक्तशुद्धमैत्रकारिकानुष्ठानविधिविष्णुः कारिकाः शुद्धमैत्रज्ञताः ।

No. 460. शौनकश्रृङ्गकारिका । *Saunaka Gṛhyakārikā*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 71. Lines, 11-13 in a page. Character. Nāgara. Date, V Appearance, very old, torn, worn out, and worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Incomplete (only a fragment of the whole work)

A treatise on domestic ceremonies in verse by Saunaka. The codex under notice seems to be a fragment of Saunaka's work on this subject, for only a few of the domestic ceremonies are treated of in it.

Beginning. अथ समाजमविधिः । आतायाः सुलभायाच कृतमत्याः समेवनि ।
प्रातरभुदयथाचं कला प्रथाचमोरयेत् ॥ १ ॥ नतस्तदीय उथा अपम-
नैरपि द्विजैः । रथीतोपनिषद्वाय अपराक्ते समाजयेत् ॥ १ ॥

End. अदक्षा मरये प्राप्ते मभेच्छेदं न कारयेत् ॥

Colophon इति शौनकीये मर्षिणी विष्णुरजस्रसामरथविधिः ।

विवरणम् । शौनकीयश्रृङ्गकारिका अप्यज्ञा, पुस्तकेष्विन् मर्षायावाद्धारभ्य रजस्रसामरथ-
विधयवधिकोषयो निश्चये ।

No. 461. बौधायनश्रृङ्गसूत्रम् । *Baudhāyana Gṛhya-Sūtram*. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page. Character. Nāgara. Date, P Appearance, very old, worn out, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

Aphorisms of Baudhāyana on the Grihya or domestic ceremonies.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः । अथ गार्गायि कर्माण्युदयनपूर्वपंचादः पुण्यादिषु
काय्यादि यज्ञोपवीतीप्रदक्षिणदक्षिणाद्याधारं कुर्यान् पुरस्तादुदग्धो-
पक्रमापनर्चोपिद्याणपरपचे प्राचीनावीती प्रथम दक्षिणतोपवर्गे निभि-
त्ताननरं नैमित्तिकानि नामाग्नौचोपनयनगोदानविवाहदान वीमंतं
हवनेषु पूर्वेषु गार्गीयायं कुर्यात् ।

End. श्रील्लोहितमित्तुभयोर्वेत्तावथ्य गौरी प्रथमः शुद्धगौरकस्तद्वैवंध्रं
कायनानि दद्यात् पुण्यौभिराग्निर्वादान् दद्यादित्याह भगवान्
बोधायनः ॥ ६ ।

Colophon. (लघितम्) ।

विरचयन् । श्रीधरमल्लस्तवम् ।

No. 462. गोभिलाग्रहसूत्रम् । Gobhila Grihya Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 34. Lines, 8-11 in a page. Date, Samvat 1579. Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

Gobhila's aphorisms on the performance of domestic ceremonies, observed by the followers of the Sāmaveda, complete in four Prapāthakas. The Grihya Sūtra of Gobhila has been published under the auspices of the Asiatic Society of Bengal by Pandit Chandrakānta Tarkālakāra with a commentary of his own.

Beginning. श्री नमः श्रीमच्छेषाय ॥ श्रीधामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्माणिपदैक्यामो
यज्ञोपवीतिना । १ । तीक्ष्णं कृत्यमुदगंवनपूर्वपचे पुण्येऽग्नि प्रग-
वर्तनादङ्गः कालं विद्यायादिसम् ।

End. धातकी राजा विवाहः प्रियोऽग्निधिरिति प्रतिध्वन्युरानर्हयेषु पुनर्दक्ष
* * पुनर्वर्गविवाहयोय ॥ १० ॥ ६ ॥

Colophon. इति गृह्ये सूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ ६ ॥ बंदोम्यग्रहसूत्रं समाप्तं ॥ ६ ॥
संवत् १५७९ वर्षे मार्गशीर्षमासि १३ चतु * * अनिदिने अष्टौ श्रीवारे-
खाप्राप्तस्थाने वि.सभोद्युतनिः देवशर्मा * * चित्तं मयाप्राप्त्याने विः
मंसाधरचतु विः रंसापठनार्थि ॥ ६ ॥ यादयं तादयं लिखितं मया
शुद्धमशुद्ध वा सम दोषो न दीयते ।

विमरयम् । गोभिलमृच्छपञ्चमम्, सामवेदकीषुमीमांशानुमतानां मृच्छकर्मविधयर्कं पुस्त-
कम् । पुस्तकमिदं आशियातिकर्ममितिआचार्येन महामहोपाध्याय-
श्रीचन्द्रकान्तकर्कसद्वारेण सङ्कलनार्थाध्यानेन सप्त मुद्रितमस्ति ।

No. 463. गोभिलमृच्छपञ्चमस्य नारायणपद्धतिः । *Gobhila Gṛihya Sūtra-
sya Nārāyaṇa-paddhatih.* Substance, country-made white paper,
10×4 inches. Folia, 28 Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara.
Date, Samvat 1863. Appearance, very old. Prose. Generally correct.
Complete.

An explanatory index of the domestic ceremonies mentioned
in Gobhila's Gṛihya Sūtra by Nārāyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय । गोभिलमृच्छपञ्चमस्य नारा-
यणपद्धतिः ॥ आरभ्यते ॥ परिभाषातिदेशानां शास्त्राधिकारिपुत्रिभिः
कर्मणां विप्रकीर्णानां मृच्छे पद्धतिरच्यते ।

End. मामिति जपोमुष्णपदोर्ध्वः (१) कर्त्तव्यद्वानामपक्षो मामवेदमावक्ष्य,
मातावद्भाषामिति जपोग्रहोभादिषु ईषत् आविषीपादैनमुपकंक्ष्य विरे-
दिति मधुपर्कमद्यर्धं भवे विप्रयो गौरित्युक्ते अर्धद्वौषे उत्सृजत मामिति
भूषात् । गोवि गौरचिति वा तुल्यं येषम् ॥ * ॥ नारायणपद्धतिं मृच्छपद्धतिं
य इमां भरः । शान्ता कर्मोषि कुरुते स कर्मसु न मुह्यति ॥ १ ॥
• अमृतेन कर्त्तव्यं कर्म विनश्यत् न भवेत् कश्चित् ॥ अवेदुष्यात् पञ्चाधिकं
नष्टाज्जानीत पद्धतिम् ।

Colophon. इति मृच्छपद्धत्या सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ श्री संवत् १८६३
वैशाखसुद्धदितीयाश्वमी तिथिः ।

विमरयम् । गोभिलमृच्छे मृच्छकर्मोषि प्रकीर्णानि सन्ति, नारायणेन तु पञ्चैकम् तान्-
गुणमेषोक्ता वेदानुष्ठानपद्धतिः प्रदर्शिता ।

No. 464. गोभिलमृच्छपञ्चिका । *Gobhila Gṛihya-pañjikā.* Substance,
country-made paper, 10×4 inches. Folia, 72 (of which foll. 1-3, 25, and
57 are wanting) Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, and torn in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete

A commentary on Gobhila's Gṛihya Sūtra by Devarara. (?)

Beginning. (अष्टिमम्) ।

End. गङ्गाधररक्षाचार्या अष्टिमं क्षातकोराजा वि + + + अष्टि
पूजाभीष्टं गङ्गाधरं उग्रवीर्यवीर्यदायादकः १ यज्ञकरः । १ विवि-
धक्षानकः । १ अष्टिमं (अष्टिमम् ?) । १ कन्या वा ।

Colophon. (अष्टिमम्) ।

विवरणम् । गोभिलसूत्रस्य व्याख्यानपुस्तकम् ।

No. 465. गोभिलसूत्रसूत्रम् । Gobhila Grihya Sūtram. Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 29 Lines, 11 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Saka 1761. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 462 in the Bengali character.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । अष्टिमो यज्ञकर्माष्टिमपुत्रेष्टामो ।

End. ऋग्वेदविषयम् गङ्गाधररक्षाचार्या अष्टिमं देवो राजा विशाखा
त्रिवीर्यविरिति परिचयः अष्टिमं देवो पुनरष्टमिविवाहोच पुनरष्टमिविवाह-
योच ॥ १० ॥ इति अष्टिमः प्रपादकः ॥ * ॥

Colophon. इति यज्ञस्य सम्पूर्णम् ॥ * ॥ १०५१ श्रीफाल्गुनीनक्षत्रदिने द्वाद-
श्यां तिथौ गङ्गाधरं लक्ष्मणविवाहसमये लेखितम् ॥ * ॥ गङ्गाधर-
राय भूमिस्थिते संवत्सरे फाल्गुने रत्ने नक्षत्रवेरौ चरितियो पक्षे च
दृष्टे दिवा । गङ्गाधरं गोभिलं सुनिवर्तं सामार्थ्यं पादकं तत्तुष्टं
समस्तं विप्रकमलाकालेन सामाख्या ॥ * ॥

विवरणम् । गोभिलसूत्रसूत्रम् ।

No. 466. चोलक्रिया । Chaulakriyā. Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 3 (of which fol 2 is entirely torn). Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and almost useless. Prose. Correct. Complete.

A book treating of the Chūdā (tonsure) ceremony. Anonymous.

Beginning. (लुप्तपत्रम्, not legible) ।

End. स्निहलदादिश्रीमयेवं समापयेत् ।

Colophon. इति श्री ॥ ५ ॥ शुभम् ।

विवरणम् । धुवाकर्मविषयकं पुस्तकमिदमतीव जीर्णम् ।

No. 467. श्रवणकर्मोद्दिष्टयोगः । *Sravaṇa Karmādi Prayogaḥ*. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Śravaṇādi ceremonies, which include Sarpavali, Kṣvīyujī, Agrayaṇa, Pratyavarohana, Pindapitṛiyajña, &c. Anonymous.

Beginning श्रीमच्छास्त्रेण ज्ञातः ॥ ज्ञानानि पार्वतीस्तु भगवती सिद्धिदायकं । त्रिपदे
सुपकाराणां श्रद्धाः सप्तसंज्ञकाः । यथा कर्माणां इत्यर्थः । इदानीं
श्रवणकर्मणां सप्तश्रद्धा उच्यते ।

End कृत्वादिषु काम्यकार्ये हस्तिकारमवेनाहमेषादवत्सर्गं कार्यं ॥ यदा
श्रीमकोक्तरीत्या हविषादवत् ।

Colophon. इत्यष्टकाविलिखितश्रवणयोगः ॥ इति संख्याप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरत्न ॥ ५ ॥

विवरणम् । श्रवणादिकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । श्रवणादीनि सप्तकर्माणि यथा श्रवण-
कर्म, सप्तवलिः, आश्वीयुजौ, आग्रयणं, प्रत्यवरोहणं, पिण्डपितृयज्ञः, माध्याह्निकः ।

No. 468. बद्धार्पणविधिः । *Baddhārpanavidhiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1785. Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A book treating of the Baddhārpaṇa ceremony which is performed on one's birthday. Anonymous.

Beginning. श्रीरुद्रिः ॥ श्रीगोवर्धनेनो जयति ॥ अथ मातृश्रेयादिपूजनं लिख्यते । तत्र प्रतिपंचत्वरं-जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं लिख्यते । तत्र प्रतिपंचत्वरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं कुर्यात् । तस्मात् प्रयोगः सुमुखचैकदन्तश्रेत्यादि ।

End. इति श्रीरुद्रिः विष्टजम् । नमस्कृत्य मुकुनपि नमस्कुर्यात् । भूरि रुद्रिणां रुद्रा मातृश्रेया भोजयेत् । अर्धनं नष्टकीर्त्या अथाप्याध्यमो तथा (कथाप्याध्यमस्य ?) । आमिषं कस्यचिदं हिंसां वर्धेदो विवर्जयेत् ।

Colophon. इति महापंचविधिः । लिखितं रामेश ॥ संवत् १७७५ भाद्रपदवदि १४ बुधवासरे । श्रीमोकुलेशो जयति । श्री ॥ योगभक्त ॥ श्रीमोपीजमवल-भाय नमः ॥ श्रीगोवर्धननाथजी ॥ श्रीनवनीतप्रियजी ॥ श्रीमयुरानाथजी ॥ श्रीविहङ्गनाथजी ॥ श्रीहारिकानाथजी ॥ श्रीमोकुल ।

विवरणम् । जन्मदिनिष्ठत्यविशेषविषयकं पुस्तकम् ।

No. 469 प्रतिसरबन्धप्रयोगः । Pratisarabandha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 20. Lines, 14-19 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Pratisara-bandha ceremony which is performed on occasions of marriage or other auspicious events in order to ward off the evil influences of planets and demons. Anonymous.

Beginning. श्रीगवेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ अथ जन्मवचने विवाहचौहोपनयनाग्राप्रेषणनावर्तनादिमहत्कार्येषु चहोपराजे, चहोत्पाते वा द्विषामुच्युष्यात्सु अथ विन्देत् यथाशान्तिमारभेत ।

End. पुष्पस्य दक्षिणे दक्षे बध्नीयात् ॥ क्षिप्रौ वामदक्षे । ततो भस्मना घृत-संज्ञेन रक्षां कुर्यात् ।

Colophon. इति प्रतिसरबन्धप्रयोग- समाप्तः ।

विवरणम् । प्रतिसरोनाम महत्सूत्रम् । तत्र सूत्रं विवाहादिमहत्कार्येषु दुष्टप्रहादीना-मुत्पातवारणार्थं पुष्पस्य दक्षिणदक्षे क्षिप्राय वामदक्षे मन्त्रपाठपूर्वकं बध्यते । उक्तशेग्नन्तसूत्रबन्धनप्रयोगो वर्णितः ।

No. 470. उत्सर्जनप्रयोगः । Utsarjjana Prayogaḥ Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 3. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Utsarjjana, a kind of Gṛhya ceremony, by Nara Siṅha. This work belongs to his series called Prayoga Pārijāta.

Beginning अथ उत्सर्जनप्रयोगः ॥ आचार्यप्रागुक्तदिने उपार्कमदिने वा पूर्वोक्त ग्रामाद्विधिविहिते, सप्ते द्वेष्टे त्रिष्टेः सप्त साचीना प्रचानायस्य देवकाष्ठो कथयित्वा शिष्याणां आधीतवेदाध्यापनद्वारा वीपरमेस्वरप्रीत्यर्थमधीतानां जम्बुसामुत्सर्जनाख्यं करिष्ये ।

End. ब्रह्मयज्ञानं देवर्षिपितृनरपंचं कृत्वा सप्तविधितामसादींश्च संनय्यायस्य वेदानुदित्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति श्रीनारसिंहीये प्रयोगपारिजाते वीपरमेस्वरकाण्डे उत्सर्जनप्रकरणम् ।

विवरणम् : उत्सर्जनकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । उत्सर्जनं नाम आधीतवेदाध्यापनप्रयोजनं कर्म ।

No 471. उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः । Utsarjanopākarma Prayogaḥ Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on two Gṛhya ceremonies, called Utsarjana and Upākarma, according to the rules of Apastamba. Anonymous.

Beginning. वीरमवेशाय जमः ॥ अथापस्तम्बानामुत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः ॥ तत्रादौ षोडशयनोक्तं अग्निकाष्ठानं ॥ देवकाष्ठो संकीर्त्य ॥ रभिर्मांशुवैः सप्तोत्सर्जनोपाकर्मोत्सर्जनं अग्निकाष्ठानं करिष्ये ॥ इति संकल्पः ॥ अथातो अग्निकाष्ठानविधिं व्याख्यास्यामः ।

End. ॐ नमो ब्रह्मणे, इति. १ इत्यंतं पूर्व्वं पठेत् । उपार्कता ये वेदाः । इति सर्व्वं ब्रह्मा आचार्यदत्तदर्भान् सौलस्य सप्तधमिद्वा संनयनं यागो प्रकृत्य जयादिमन्त्रविचर्जनानि परिधीन् प्रकृत्य । व्यापित्वा अग्नि(वी)र्वा विचर्जनं यथा कृत्येति अर्थोस्वरपंचं कृत्यादित्युपाकर्म ॥ ॥ ॥

विवरणम् । उत्तमं नोपाकमं प्रयोग उपकमिदम् । एतत्कमं हृदयधौतवेदाय्यनार्थं प्रदमेते ।

No. 472. उदकाशन्तिः। *Udakaśāntih*. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 30. Lines, 9-10 in a page. Character, *Nāgara*. Date, 1725 Saka. Appearance, old, torn. Generally correct. Complete.

A work treating of Udaśānti according to the rules of Bandhāvāna. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ अथोद्भवमंत्रिप्रयोगः ॥ ओषधेन श्रीचर्मनाभं चतु-
रक्षमुपचिह्न्य । कर्णां ग्रन्थिः पुत्रव्याधितपाक्षिपाद् बाष्पानोदभेदूपविच्छ-
द्वृणादर्भांश्च वारदमाक्ष पवित्रपाक्षि प्राधान्याय देवकाक्षौ संकीर्त्या-
मुककक्षांश्चभूतामुदभवमंत्रिं करिष्ये इति संकल्प्य पंचप्रस्थपिकताभिः
ग्रहाभिररमिमांश्च चतुरक्षं च्यवित्छं हत्वा पुनर्पंचोद्दिदभांश्चतुडेन च
महाजात्र्या ओषधंस्तथा ।

End. इत्यनेनैवैष प्रीयति । कथं नरराजा राघवपुरोहितायां वाङ्मनुजिह्व-
वतीनां पापरोमिषां क्षीरोरोमिषां पद्मभिष पद्मवान् प्रीयत्येकपार्श्वं
विद्यायं पचयाम ॥ शत्रूणां वापसत्यं जपतोऽन्याह भववान् बोधायनः ।

Colophon. इत्युदकशानि समाप्ते (शान्तिः समाप्ता ?) । श्रीहृदयार्पणमस्तु । श्रीचंम
नेवार्पणमस्तु । वाङ्मयौ श्रीचमयौभ्यां नमः । मते १७९८ पविरोद्गातो
नाम चंमयौ भाद्रपद शुद्धद्वादशौ इन्दुवासरे वरवे मन्वे इदं पुस्तकं
मुमुक्षुते इत्युपनामकश्रीपादेन लिखितं । काये परोपकारायै । चापुदं.
शान्तिः । पुस्तकादुक्तम् । वनीय इत्याहुः । पुस्तकाद्वापुशोभते । पु(म?)
भगोवनीय इत्याहुः । मन्वेन चापुशो भते । जलपद्वनीय इत्याहुः ।

विवरणम् । उद्बन्धनिप्रदोऽप्युक्तम् ।

No. 473. उदकघान्तिः । *Udakaśāntiḥ*. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Pārthiva Samvatsara, one of the Lankika years. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

Δ work on the same subject, but not so full.

Beginning. (Identical with the preceding No.)

End. उत्तरं पूजनं कृत्वा ॥ मधुपुष्पपदीपनैवेद्यफलतांबूलदक्षिणपदक्षि-
पानमस्कारं कृत्वा ॥ अभिर्षेकं कुर्यात् ॥ आपोद्विष्टेति ॥ द्विरण्वर्षा इति
यत् ॥ पवमानः ॥ शिरोमे श्रीः ॥ पशोमुखं ॥ विश्वे राजा प्रवि-
ष्टितः ॥ देवसत्ता सवितुः ॥

Colophon. अद्वयशान्तिः समाप्त (समाप्ताः) ॥ श्रीरघु ॥ पार्थिवनामर्चनस्तरे दक्षिणा-
वर्षा षष्ठौ भाद्रपदे मासि शुक्लं पंचमीधौम्यवाचरे तद्दिने लिखितं पुन-
र्पोक्तं भट्टनान्धवेन (भास्करवेन?) लिखितं ॥ श्रीविद्येश्वरार्चनस्तु ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । अद्वयशान्तिविवरणमन्यत् पुस्तकम् ।

No 474. आपस्तम्बोक्तआवखहोमविधिः । *Āpastambokta Śrāvapa-
homa-vidhiḥ* Substance, country-made paper, 6x3 inches. Folia, 8.
Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Śrāvapa-homa ceremonial according to the
rules of Āpastamba. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीनखेमाय नमः ॥ आचार्यः शिष्यैः चण्ड महापाताळं काला पूर्वो-
त्तरिणं मम कायिकेनोनिवर्हणार्थं सर्वस्वरक्तपापक्षयार्थं अधीतबंदपातु-
त्सर्जनमध्योमायानामुपाकर्मं करिष्यमाणः शानविधिना वास्ये । अवि-
पूजनं तपर्थं करिष्ये ।

End. ततस्तु प्रत्येकं ब्राह्मण्येभ्यो गीर्वाणानि दत्त्वा प्रत्येकमाभ्युदधिकं च कृत्वा
मग्नोबोतः पवमानित्यादि शानिं पठित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति आपस्तम्बआवखहोमविधिः ।

विवरणम् । आवखहोमनामस्तुष्टकस्यविशेषप्रयोगपुस्तकविदम् ।

No. 475. औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्म । *Aupāsanaṅganyanngamana-nimittakarma*. Substance, country-made paper, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for purifying the Gṛhya fire. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री ॥ औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्मणि तु उपासार्तं औपासनाग्निं औपशामारादाहताग्निं प्रतिष्ठापनपद्मपवाधाभ्यां पुनरन्वाहयिष्य इति पशुवाचपद्ये ।

End. इति ऋग्यजुष्यसामाग्निं समाग्राणि ॥ अह्नोऽहोर्वा कपालं च ग्रारं मन्त्रिकां । इष्टिणे प्रोचन्ती सद्ये जुष्टं दर्शनीं मयैव च ॥ प्रदीतां इष्टिणे सद्ये आश्वपार्श्वं तयाग्रयं ॥ ततश्चेध्ना वर्षिणीं च शूर्पलप्याजिने ततः ॥ उलूखलं च लुण्ठं जम्बा वेदो ततः पुनः ॥ इषई औपशामां चैव उपवेष्टं च मोचयं ॥ दानिंश्मनाग्नीं पावापां शोणिकां क्रमयिष्यते (इष्यते ?) ॥

Colophon. समाप्तं इति नमो महद्गो नमः तु नः ॥ कथामो यज्ञेन यज्ञा पराया भावे राय ईशुः उत्तमर्हः । तव ह्यात् ॥ दिव्यिवाये वाधा महापितृता । माया भूता प्रतीतो श्री वज्राता । नमोपपद्ये । शूर्पानं दिव्योनामि । यज्ञाग्नीं । मोनारागो । वे के वज्रना ॥ अग्ने सदा । परि प्रथम् वेदाया प्रयाजान् मेष्टं अभिर्दंष्ट्राभि वे ॥ समाहि । ब्रह्मपाटी । धर्मीजान । इदं वे धार्म । यज्ञेन यज्ञ इति त्रिं का ईवा विसर्जनीयाः ॥ समाप्तम् ।

विवरणम् । औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 476. बद्धापनविधिः । *Baddhāpanavidhiḥ*. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

It is only a supplement of the Bṛihad R̥gvidhāna, noticed before, containing notes on the 9th folium, first page, line 4, and not a manual for the performance of the Baddhāpana ceremony, as the title would indicate.

Beginning. दृष्टव्यनिधाने नवम ए पने चर्नकपटे चतुर्थं ॥ पञ्चो दीपनम् ।

End. मवाचः ।

विवरयम् । हृदयविधानीयमन्त्रनिघेयस्य टीप्यनमिदम् । न तु वक्ष्येनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 477. विधुराधानप्रयोगः । Vidhurádhána Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 5. Líneas, 13-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Completo.

A manual for the performance of the Ádhána ceremony, or the establishment of the sacred fire by a widower, on the occasion of his performing the Agnihotra rite, by Govinda Yajvan, a descendant of the Daśaputrakula.*

Beginning. श्रीमन्मेषाद्य नमः ॥ श्रीसूर्याय नमः ॥ तत्त्वसाध्यस्तुवर्षेन श्रीहृष्याक-
खलुना । श्रीकोपस्तये काश्याभाधानं विधुरस्य तु ॥ अभूतपूर्वस्य हि
नष्टुतिस्त्रयस्तुतेर्वेदात् ॥ श्रीनवाध्यायवाक्याश्च क्षिप्रान्दायोपसंहितात् ।
तथा विदुषः(प्रा) वाक्यास्तु संमन्त्राभ्यासिनामपि । आक्षिप्त्वाऽनुरागाच्च
नित्याऽऽकरशोचतः । निरूपितमिदं सम्यक् कृतं च अक्षया क्षये ॥ तानि
वाच प्रमाचानि क्षिप्यन्ते त्वमपूर्वकं ॥ युतिश्चावद्वक्तुवासानपमौकाग्निवा-
धिका । अपमौकोऽप्यग्निशोचमाहरेदिति पश्ये ।

End. अथ विधुराधाग्रोधेयं आध्यास्थान इत्यादि कपर्दिकारिकायां । अग्निमि
धेयपद्विषय पमौदाहस्तु सत्यंवा । प्रकर्तव्यं ततोधानमाकार्यमय कारयेत् ।
अपूर्वाधानवत् कार्यं नूतने चारथी उभे । आहृत्य विधिवत् सर्वं कर्म
कुर्याद् यथोचितं ॥ पमौकस्यं विदुषेऽपि पूर्वमावादिष्येत् । अद्याद्यावा-
दनं सप्तम्यष्टौविधिना भवेत् । उत्तराग्री तु पक्षेदं भवौदनिकर्ष-
यिकं । अग्रीकदेशपक्षे तु जुह्वाहुभयश्च च । नित्यं नैमित्तिकं कुर्यात्
काम्यकर्म न किंचन । यमेत् श्रीवाचर्षी देन चातुर्ध्मादिकं तथा ।
अशोममिति वचनात् श्रीमयामो निराकृतः । प्रायश्चित्तादिकर्म कर्म-
कुर्याद् यथोचितं । एवमुक्तप्रकारेण यावज्जीवं समाचरेत् ॥ पश्चात्वा-
ग्निशोचं तु कुर्यादा विधुरस्य तु । अनाथमलतो दोषो न भवेदिति
निश्चय इति ।

* There is a curious tradition relating to the Daśaputrakula. Once upon a time, a leader of this family had ten sons born at the same time. Hence the family became famous under the name of Daśaputrakula.

Colophon. दशपुत्रकुलोद्भूतयोगेश्वरोविन्दयन्त्रना । छतोऽयं निरूपणेन परितुल्यतु
यन्त्रमुक् ॥ ४ ॥ लिखितमिदं अयाचितनीलवर्णेन । काव्याम् ।

विवरणम् । पुस्तकेऽग्निप्रपञ्चोक्त्याग्निहोत्रकाण्डोपाधानप्रयोगो विहृतः ।

No. 478. मन्थनाभावनिर्णयः । *Manthanā-bhāva-nirṇayaḥ.* Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 6. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1685. Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work discussing fully that the rubbing of the Arani wood in order to produce the ritual fire is prohibited on a Paryan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निमित्ते सत्यनारोहे नवरोहे विधी सति । विना-
निमित्तनारोहेऽप्यनारोहे विधिं विना ॥ १ ॥ भवेदनुमते वक्रावाधानमुद-
याद्यधोः ॥ आरोहे प्रत्यनारोहे च शास्त्रस्यातिशये अग्नीनामनगतामुद-
याद्यमपयोपाधानमित्याह निमित्त इति ।

End. आधाननिमित्तनिर्णयः संपद्यते । अतएवाद्यात् पूर्वमनुमतोऽपि अक्षो-
नमनुमत इति धर्मादौले छत्वे तदुत्तरमाश्रयचनादद्यात् पूर्वमनुमति-
निर्णयोभयत्वेवाग्निप्राधेयः । मन्त्रदायोऽपि शिष्टानामेवमेव ॥ ४ ॥

Colophon. इति गोविंददत्तप्रबोधे पञ्चविं संयन्ताभावरिति निर्णयः ॥ ४ ॥ शके १६८५ ॥
कान्तिशिवयुक्तमौ तदिने पुस्तकं समाप्तं ॥ श्रीगोपाक्षकृष्णार्पणमस्तु ॥ ४ ॥

विवरणम् । पञ्चदिनेऽस्मिन्मन्थनाभावनिर्णयविवरणं पुस्तकम् ।

No. 479. नागवलिः । *Nāgavalī.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 3½. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of Nāgavali, a ceremony performed at a wedding for the good of the newly wedded pair according to local or tribal custom. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अमोक्षपने शुक्ले पक्षे पुष्पाक्षनामधु काण्डेषु पक्षकं
नेविष्यते नवधाः पुष्पाक्ष अयुजोऽष्टका ॥ १ ॥ अग्नौनामाग्नौहिनाम्येव
नवधाणि विदुर्बुधाः ॥ कदम्बशादिसुशोभुःशर्तः शुभकर्मणि ॥ १ ॥
ततः सकलकर्मपादार्थं पुष्पाक्षवाचनं वध्यते ।

End

सुवादिनीम् अनामदेष्टरप्रीतये श्रीभाष्यप्रति। चाक्षकप्रसादिपूति-
वेधुपावादि दापयिना दंपत्योर्लेख्यतांभूतनिर्मित दक्षिणोत्तरदिक्छित
हस्तारोहणं कारयेत् । नव मंत्रः ॥ आत्मानं रंजं चक्षुषं विषं प्राप्य
संश्रुताय महादक्षो दक्षिणे स्मदिति विः प्रदक्षिणेन हस्तारोहणं
कारयिना ॥ ततोभिगुनप्राद्वेभ्योऽन्येभ्यः सुवादिनीम् ताम्भूतानि
दापयेत् । ततो ध्रुवरयोर्धाम्भूतानि भोजयेत् ॥ तवाग्निं यज्ञोना
प्राद्वेभ्यः विचर्जेत् ।

Colophon.

इति श्रीविश्वप्रकाशपटौ नामवत्याख्यं लौकिककर्म समाप्तम् ।

विवरणम् । नामवत्यानामकविवाहकालीनकर्मवत्याख्यलौकिककर्मविधेरप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 480. सन्ध्यामन्त्रव्याख्या । Sandhyāmantra-ryākhyā. Substance,
country-made coloured paper, 17×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose.
Generally correct. Complete.

A work explaining the Mantras used in Sandhyās or daily
prayers by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ ह्यर्वाय नमः ॥ सन्ध्यामन्त्रव्याख्या ॥ ॐ नमः, आर्वाय नमः । मनो
सकलपुण्याः ॥

End.

अथ श्रीब्रह्मशापविमोचनमन्त्रस्य ब्रह्म अग्निः कामदुघा मायवीर्यो
ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा उ वीर्यं भक्तिमुक्तिप्रदा ब्रह्मानुमन्त्रोना मायवीर्य-
देवता ब्रह्मशापविमोचनार्थं जपे विविधयोगः । ॐ मायवी ब्रह्मायुपाधिता
यद्रूपं ब्रह्मविदो विदुः तां धाम ॥ • ॥

Colophon

इति सन्ध्याव्याख्या समाप्ता ।

विवरणम् । सन्ध्याव्याख्यापुस्तकमिदम् ॥

No. 481 स्मार्तप्रायश्चित्तम् । Smārta Prāyaścittam. Substance,
country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the performance of a Grihya rite to avert the malefic influence of the stars. By Tippábhāṭṭa Gahvara, son of Rāmabhāṭṭa and grandson of Bālabhāṭṭa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नमो गणेशाय नमः । मुदनेनमस्तु ॥ शंकराय
नमस्तु ॥ वरदा शारदायिका ॥ नैमिषिकेण दुर्गिस्तु ॥ एते पादपूज-
नित्यान्वयेऽऽज्ञायास्तु ॥ सम्यक् कृत्वावशेषाय विरच्यते तत् ॥
शालाभयस्य शोकेन रामभयस्य सुखेन ॥ शंकरेणुपमाया वै तिष्ठाभयेन-
शोभता ॥ पापविशोर्विनिर्वाहं नाशं शारदयमताः ॥ वाञ्छानामस्तुशुभी-
कृत्ये श्याम विनाय वै ॥ दृग्निभायास्तुशारेण संयुक्तं लिख्यते ॥ अथैतानी-
माहो पञ्चशोभनित्यंशोभिर्भोषये ।

End. ॐ अथैव कामये सार्वेति उवाच शिवस्तदादिशोभयेन समापयेत् ॥

Colophon. ॥ एतद्व्याख्यानं श्रीशालीपादः ॥

विवरयन् । मृद्वक्षत्रापरामर्शजितपापशाययित्वानुष्ठानविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 482. स्मार्तप्रायश्चित्तम् । Smārta Prāyaścittam. Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of penance in the case of any irregularity in the performance of a Grihya ceremony. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ स्मार्तप्रायश्चित्तानि लिख्यते ॥ अथ पञ्चोक्त-
स्तथा चेत् तत्र विरच्यते ॥ अथान्वाधानान्पूर्वमेव श्रीगणेशाय नमः
तदा पञ्चमदिवसे सप्तशालायाश्चान्पूर्वमेव जुगुप्यात् ॥

End. (अथितं) ।

Colophon. (अथितं) ।

विवरयन् । मृद्वक्षत्रापरामर्शजितपापशाययित्वानुष्ठानविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 483. प्रयोगस्तम् । Prayōgastnam. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 8. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of purifying ceremonies according to the rules of *Kāvalāyana*, by *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ हरिः ओम् ॥ अथाथलापनमाचार्ये प्रथमं पितरं
गुरुं भद्राग्नेश्चरुतोभट्टनारायणः सुधीः ॥ १ ॥ पंचविंशतिशंखारेणुक्ता-
द्यादशशंखतोः ॥ पाकपशान् सप्तमिष्टान् वणि मिष्टेष्टुष्टये ॥ २ ॥ अग्नौ
परं द्विजातीनां शंखनिर्णयतोऽथवे ॥ शंखाररदिता येतु देवां कथं
निर्येकं ॥ ३ ॥ पंचविंशतिशंखारि शंखता ये द्विजातयः ॥ वे पवित्राश्च
योग्याः स्युः आद्यादिषु सुपविताः ॥ ४ ॥ मर्माधानं पुष्टवर्नं धीमनो वसि-
रेव च ॥ जातकृत्यं नमककर्म निष्कृत्योद्गामनं परं ॥ ५ ॥ शौचकर्त्तव्यपनयनं
मृतावाह चतुष्टयं ॥ जानोदाहो आपयणमहका च दद्यात्तथं ॥ ६ ॥
आव्यामात्रपुण्यां च मार्गशीर्ष्या च पार्श्वं ॥ उत्तमं चापुपाकर्त्तं मत्त-
यश्चाथ नित्यम् ॥

End. ततो यजमानः शंखताग्नेन सादुयंजनपुष्पेन श्रीनविकान् वा मत्स्या
प्राक्ष्यान् भोजयिष्या तैः स्रक्ष्ययनं वाचयेदिति ॥ इदमपि कर्म केचि-
हूक्ता कृत्वंति ॥ युक्तं तु पवित्रमेव चानिष्टुपवाहो कृत्वा भुक्त्वा मयीत ॥

Colophon. इति श्रीनारायणभट्टकृते प्रथोदरत्ने प्रत्यवरोचनप्रथोदः ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५
॥ ५ ॥ ५ ॥ अथ विंशतिपत्रप्रथोदः ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं प्रथोदरत्ने नाम पुस्तकम् । अथ शंखारकर्त्तायाहोचितावि ॥

No. 484. उपसर्गनाप्रायश्चित्तम् । *Upāsana-prāyaścittam*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the maintenance of the sacred fire on the part of an *Agnihottin*, by *Anantadeva*. It belongs to his series called *Saṅskāra Dīdhiti*.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथोपासनं प्रायश्चित्ताणि ॥ तत्र आचम्य प्राधाना-
यस्य अग्नानुमनननिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति शंकरस्य आत्मं सङ्गत्य
तुलं संध्यं अथाथाग्नेविभदो अपासयिषिः पक्विः ।

End. इह चविरुद्धं प्रविण्मिंद्राडित्यं वाचुतीथ कृत्वा भूर्यादानप्रभति
चविरुत्तरं अत्वादयिष्या यजेत विंशतिपत्रप्रकारेण तु कान्यायनः ।

पिष्टयज्ञात्परे चैव वैश्वदेवात्ययेऽपि च भोजने पतिता तस्य चरुर्वैश्व-
नरोभवेदिति ।

Colophon. इत्यनंतदेवीये (देवीयायां ?) संस्कारदीपिनौ श्रीपादनमिमिभानि-
प्रायश्चित्तानि ।

विवरणम् । श्रीपादनाम्नानुगमनिमिभप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ।

No. 485. शौनकीयविधानम् । Saunakīya-vidhānam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Incomplete (only a part, viz., the third chapter of the work, but a part complete in itself).

Only the third chapter of the work called Saunakīya-vidhana or Saunaka's rules on Gṛihya ceremonies of the Bahvṛicha school in verse. This chapter is complete in 85 sections (khaṇḍas), and treats of the following Gṛihya ceremonies :—Sthālikāpāka, Snāna-vidhi, Puṇyāha-vidhi, Punarādhāna-vidhi, Apāmpratishṭhā-vidhi, Grāmapratishṭhā-vidhi, Agniparicharaṇa, Putra Saṅgraha-vidhi, Samāropa-vidhi, &c., 30 in number.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । श्रीमरुतायै नमः । जयति जयद्भानतमसुखरभास्करा ।।
रामानुजपदाभीमभूषणाः पुष्पोत्तमाः ।। १ ।। युतिश्रुति सदाधारमस-
कलोत्त सन्तुष्टः विष्णुभक्तिमहावीर्यं वंदेऽहं शौनकार्यम् ।। १ ।। यत्-
स्वर्गं शौनकोदृष्टा स्वयं जयं समन्वितः । सपाठयत् स्वर्गं शिष्यं तं प्रथम्या-
न्वसायनम् ।। २ ।। शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणां विधिम्भान् ।
स्नानं प्रतिस्तरं चैव पुन्याहधानमेव च ।। ३ ।। अर्पाधामप्रतिष्ठा चाग्नेः
परिस्तरणं तथा । पुत्रपरिपणं चाग्निममारोपणमेव च । मत्ताभिषेक
संस्कारमप्यत्युत्तमं तथा । आयुष्यं यजुर्मानि च अद्भुतं दाहमा-
निकम् । यज्ञाग्निं रोमग्निं छत्यग्निं तथैव च । श्वसुग्निं चा-
भिषारं जीवच्छात्रं तथैव च । अभिर्घुदक्षा (?) संस्कारयति संस्कार-
मेव च । प्रनामयत संस्कारमादमभ्युदयं तथा । वधो नघनहोमं च
नारायणवर्तिं तथा । अनाग्रनमघं तच्छ प्रथम्य शिरसाव्ययं । यासां-
कासां चिदर्थोक्तान् कस्यान् वधो यथा तथा ।।

End.

हृदिवाहमचं वक्ष्ये शौनकस्तुपिमन्मः । पुनस्तीकरणं कृष्याद्दिजः
 येष्टः प्रयत्नतः । नापुनस्त्य च लोकोर्ग्रिह इति च युतिचोदनात् ।
 आतस्य निधु लोकेषु आनुलोम्येन वा यज्ञः । देवतानामपौषांश्च
 पिष्टुषामस्तस्यः सदा । अग्निश्चो ब्रह्मचर्येण पिष्टमस्य दत्तकदा । कृष्याद्
 यज्ञेन देवेभ्यः स्नायमं धर्ममाचरेत् । तज्जगद्ग्रासां करणं पिष्टुषामिह-
 कर्मतः कर्मा गते यदादित्ये छण्यपचे च पंचमी । आर्चं पुनार्चिभिः
 कार्यं मासि मासि च वत्सरं । प्रोष्ठपद्यादिपंचम्यां तेषि मासां तमा-
 चरेत् । पार्ष्वणेन विधानेन आर्चं कृष्यात् समाहितम् । अथ यज्ञो-
 पवीती च अजुर्दधेयं धीमता । तिस्रार्चं तु यथा प्राच्या हृदिवाहमदि-
 द्यते । प्रोष्ठपद्याः परे पक्षे पंचम्यामाचरेत्तृतीयाः । तत्पक्षे चाष्टमी चैव
 माध्याह्नं इति स्मृता । हृदिवा च प्रदातव्या सुवर्षं वाचसी तु वा ।
 हृदिवा शौनकदेवां निष्कलानि भवन्ति हि । तस्मादुत्तमं हामव्या
 हृदिवा च क्षमन्तिताः । सर्वदा होषमार्त्यमध्यममविनाशमं । तज्ज-
 गदेयमाकारं दृष्ट्वा च परा सदा ॥

Colophon.

इति शौनकीय द्वितीयपादे सामान्यधर्म्यं हृदिवाहमिधिः पंचविंश-
 तमः खंडः । । । ।

विवरणम् । शौनकीयमृच्छविधानस्य द्वितीयपादमात्रम् । अथ यथाक्रमेण आलोपाक-
 क्षानविधिः, प्रतिहरविधिः, पुण्याहविधिः, पुनराधानविधिः, अर्पां प्रति-
 ष्ठाविधिः, घामप्रतिष्ठाविधिः, अग्निपरिचरत्पुनर्वसंहरविधिः, समारोप-
 विधिः, द्विभार्यासंयोगप्रताभिषेकचपस्यतुअयविधिः, आयुष्यहोम पञ्च-
 मातिप्रभृतीनि विंशत्युक्तानि विहितानि ।

No. 486. श्रौतप्रयोगः । Srāuta Prayogaḥ. Substance, country-
 made paper, 8×3 inches. Folia, 21. Lines, 9-11 in a page. Charac-
 ter, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct.
 Complete.

This is a guide to the performance of penances by men
 suffering from serious diseases, such as consumption, and also of
 penances for any irregularities in the performance of certain
 Gṛihya ceremonies, as Pindapitṛi-yajña, &c. It is not a Srāuta
 Prayoga as the title indicates. By Ananta Dikshita.

Beginning. । सरस्वत्यै नमः । श्रीगणेशाय नमः । अथ प्रायश्चित्ताग्निं लिख्यते ।
अथ याज्यादिभिर्भक्तकर्मसु संकल्पो लिख्यते । एवं गुणेत्यादि । याजित्व-
परिहारार्थं षड्भाङ्गं चरुहोमं करिष्ये इति संकल्प्याग्निमुपममाधाय
तदयमन्वाधानं करिष्ये । अग्निवन्वाशाभित्यादि चक्षुषी आच्येनेत्यं-
मुक्ता । अथ प्रभातं । यज्ज्वादनं चरुद्वयेण श्रेष्ठेण लिख्यतमित्यादि
सप्तोपदेशः ।

End. सतः कर्मश्रेष्ठं समापयेत् । उपवासपक्षे तु सतन्महायज्ञलोपनिमित्त-
उपवासं करिष्ये इति शेषः । स्नानकर्मतलोपे तु स्नानकर्मतलोपनि-
मित्तं उपवासं करिष्ये इति । रवमष्टकाद्यावज्ज्वाकर्मलोपनिमित्तमुपवासं
करिष्ये इति विशेषः । पिङ्गपिङ्गद्वयोपे तु पिङ्गपिङ्गद्वयोपार्थं सप्त-
होतारं स्वमहं होष्यामि । जुहोतुं चतुर्होतृमासं गृहीता । महा-
हविर्होता । पत्युर्ध्वं अनुषाकः । साहा । वाचस्पतये ब्रह्मण इदं ।

Colophon. इति श्रीमदीश्वरानन्देन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । यज्ज्वादिरोमप्रशमनहेतुकानां महायज्ञादिहोपनिमित्तहोपनिमित्तहोतृमास-
प्रायश्चित्तानां प्रयोगपुस्तकमेतत् न तु श्रौतकर्माविषयकम् ।

No. 487 सप्तसंख्याप्रयोगः । *Sapta-saṁsthā Prayogaḥ*. Substance,
country-made paper, 9×3 inches. Folia, 8. Lines, 8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed.
Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the seven Gṛhya ceremonies
beginning with Śravan. By Bālakṛishṇa, son of Mahā-deva.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । रिः (रिः ?) के । तत्र ऋतुप्राप्तं अवशाकर्मो-
च्यते । पूर्वोक्ते कर्मणेन हृदिवाहं कृत्वा मनुजस्मैवाचतमङ्गुनी
मवं कक्षमं पूरयित्वा मवे शिखे निदधाति । मदवंच बलिदेमेष
(देमांश ?) संपाद्य । नतस्वचतुर्धाना भर्त्तयित्वा अनक्तिवदपात्रं कपा-
लं च आश्रयपात्रं च संपाद्य स्थापयेत् ।

End. अन्यकर्मणामिति अग्निप्रश्नमपात्रं श्रीमपेत्यादि संवको उपस्थानं प्रव-
ह्यं तेन तासुनिदिश्यावे । शंखवाङ्मनसादय विस्मरन्मन्त्रकर्मणा च
लिखितः ।

Colophon. इति श्रीमहादेवमुमुक्षुभ्राजवाचस्पत्येभ्यः श्रुतानुरोधेन सप्तसंख्याप्रयोगो-
लिखितः । श्रीरामापरंभसु । यत्करोषि यदश्रासि यज्जुहोषि ददासि
यत् । यत् नपस्यसि कोनोय नत् कुर्वस्व मदपंभम् ।

विवरणम् । श्रवणादिसप्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 488. प्रातिशाख्यम् । Prātisākhya. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 128 (of which the first two are wanting, and the last spoiled). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Vedic grammars are known under the general name of Prātisākhya. These works are classed according to the Vedas to which they belong, and are attributed to different authors, such as Saunaka, Kātyāyana, &c.

यस्य पुस्तकस्य लिखितनादार्भक्षमात्रिवाक्यानामभावात् ।

No. 489. प्रातिशाख्यभाष्यम् । Prātisākhya Bhāṣyam. Substance, country-made yellow paper, 10½×4½ inches. Folia, 91. Lines, 9-10 in a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Kātyāyana's Prātisākhya of the Yajur-veda by Uvaṇa, son of Bajraja, a resident of Anandapura. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 136, No. 316, and also in his Notices of Sanskrit MSS., Bengal, Vol. IV, p. 51, No. 1450.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । यस्य श्रंवावलिः कंठे श्रुतदानान्मुपूतिः । भाति-
प्राचभासेन स षः पाथाद्व्याधिपः । प्रथम्य परमात्मानं व्याख्यास्ये प्राति-
शाख्यकम् । सरस्वतीय जगतस्तमोनाम्नदीयिकाम् ॥ जपादो नाधिका-
रोऽस्ति सम्यक् पाठमजानतः । प्रातिशाख्यमनोभेषं सम्यक् पाठस्य
सिद्धये ।

End. इत्याह सरस्वतीप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः । एवं सरस्वतीप्रयोगः
प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायन इदं शास्त्रमाह ह्यहं हदिः, एवं हदिः
तित्युक्तार्थः ॥ ५ ॥ ५ ।

No. 491. प्रातिशाख्यम् । Prātisākhya. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 9. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of a Prātisākhya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ । विः श्रीभयन् ॥ भोषू ॥ रंमयवि ॥ मानस-
पदच्छिद्रागावा उल्लभ्यं तद्विवो ममदेवेभिः सिंधू रवानावापमग्निः अभि-
कंदय रक्षामन्येत न यदा मां निवावरणमाकिरे मा रंमनिदिपक्षीनां
अथा पूतकतो समुत्पेन त्यज ।

End. कश्चिदपमिति यन्नारि अंतः विषमः । अवेद्विर्वाजमसंदतो त्रवेसीधरे
धने धाचंतं तरपिरिष्णे यतिसमुदायोन्वाहृतेर्जुहीति पुष्यति वृक्षेभ्यो ।
मार्गमयं ददाम् वा यदित्येका ११ पुष्यतीति ।

विवरणम् । प्रातिशाख्यं (अथितम्) ।

**No. 492. ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (वीन्ताख्यम्) । R̥gveda Padakramalāk-
shanam, (Bontākhya).** Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 20. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1525 Appearance, very old, decayed, and torn, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A grammatical work pointing out the accents, anusvāras, visargas, &c., of the Padas in the R̥gveda. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री वागीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीदेविराजाय नमः ॥ तदितारिपु
अमृषंति द्वे अरवुः ॥ तारां विमल्य आवाशयिवी इति द्वे पश्चिमा
स्वरांता ॥

End. समानसंधिमपञ्चाश चयौवर्षा यथा चैवमादयः । यदिवानं एकारेण
यस्यो तावन्संधुनो ॥ न च पदसंधि ॥ साचल्लया भादधातु ॥ ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीऋग्वेदसंक्षिप्तापदक्रमस्य लक्षणं (?) वीन्ताख्यं पथवति
सभाशिममन्तु ॥ शके १५२५ शौभलद्वदे आषाढशुक्लतृतीयां अंमयेन
लिखितं + छल्ला + वीन्ताख्यमिदं पुस्तकं ॥ चिरस्थायि भूषात् ॥
विप्रसन्द्यै नमः ॥ अथचिद्वर चिद्वर चिद्वर ॥

विवरणम् । अश्वेदीयपदानां खरादिनिरूपको पद्यविशेषः ।

No. 493. ऋग्वेदपरिभाषा । R̥gveda - Paribhāṣā. : Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 66 (of which the 2nd has been torn out). Lines, 7-9 in a page. : Character, Nāgara. Date, Samvat 1661. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Some of the pages have been entirely spoiled with ink. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work pointing out the *Padas* ending either in Na, Visarga, Aragrīhya, Su, Se, Vishama, or Sāma, and showing also the number of Pragrīhyas in them, in each Varga of the R̥gveda saṁhitā; and defining also the Na (न), &c. Anonymous.

Beginning. श्रीमहाविपनये नमः ॥ श्रीकार्त्तवीर्याङ्गुनाथ नमः ॥ नानं विद्यमानम-
द्यावदक्ष्यं क्षतं तु क्षतं विषये समं च । संख्या प्रत्यक्ष्य च पंचकेते पदेन
वक्ष्ये प्रतिबर्द्धनम् ॥ १ ॥

End. संक्षिप्तम् ॥ छि । द्वे । चिहितपपचापदा ॥ ११ ॥ इति अष्टमाहवेऽष्टमो-
ध्यायः समाप्तं (समाप्तः ?) ॥ श्रीकार्त्तवीर्याङ्गुनाथ नमः ॥ इत्यमरम् ॥

Colophon. संवत् ११११ समये श्रावणदि अष्टमी आदित्यवाचरे + + + +
+ लिखितं तत् छापार्पणम् ॥ श्री ॥

विवरणम् । अश्वेदीयान् प्रतिबर्द्धये पदानि, नाम्नादिभेदेन संख्यानादि, नाम्नादीनां परि-
भाषा च प्रदर्शिता ।

No. 494. आश्विनः । Āśvinaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 7. Lines, 12-13 in a page. Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

The title is misleading. On examination, the work was found to be a grammatical work, illustrating the accents, anusvāras, visargas, &c., of some especial Mantras, instead of being a collection of prayers or benedictions, as the name of the work would seem to indicate. Anonymous.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः ॥ ॐ शुभोरक्षिना विरोक्षिता शुभोद्भायति ये ननु
स्वत्कारेण ॥ १ ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । वैदिकशास्त्राणां गतः कश्चिद्विषयविशेषः ।

No. 495. सामतन्त्रम् समाख्यम् । Sāma-tantram Sabhāshyam. Sub-
stance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 98 (of which
foll. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-12 in a page. Extent,
2,400 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1645. Appearance,
very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct.
Complete (except the first 9 folia).

A grammar of the Sāmaveda Sañhiti with commentary.
Anonymous.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. यः शब्दविशेषाभ्यां परयोर्ध्वंशब्दस्य आकारयोर्ध्वो भवति । त्विवाचरो
प्रत्यययोः चत्तरोक्षे वाचसास्मि च । यो विभ्याः चत्तरोक्षे विवाचरोः ॥
१३ ॥ घाम इहद विपरीतं विचोरोचतु ॥ घाम इहद विपरीतं विचो-
रोचतु ॥ १४ ॥ घाम इहद विपरीतं विचोरोचतु ॥ १५ ॥ रका-
दशो दशकः ॥ ॥ अनुशासकः ॥ * ॥

Colophon. सामतन्त्रे चत्तरोक्षः प्रपाठकः समाग्रः ॥ * ॥ समाग्रमिदं हृदयचर्चविषयं
सामतन्त्राभिधानव्याकरणम् । सारमात्राकमल्लक्षणेन प्रसिद्धेतिः सारमा-
त्रां विचार्य शास्त्रसारमात्रां दुतांशुल्लक्षं परिच्छित्तम् ॥ परिच्छि-
तम् ॥ ॥ संवत् १६४५ वर्षे माघवदि १० शुक्ले चत्तरोक्षे श्रीकाम्यां शास्त्र-
व्याख्यानमरप्रणीतं यवाङ्गी शोषीनायतनपुरोहितमेव लिखितम् यवाङ्गी
पुरोहितमयवाङ्गी पद्मनाभयवाङ्गी परमानन्दं च हरिहरणं रघुनाथपठनाथं
परोपकारार्थम् ॥ यादवं पुस्तकं दत्तं मादवं लिखितं मया । यदि शुद्ध-
मशुद्धं वा मम दोषो न दोषवे ॥ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ शुभं भवतु ॥
कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

वियरयम् । सामन्त्राभिषं सामवेदीयव्याकरणम् ।

No. 496. तण्डालक्षणासूत्रम् । Tāṇḍālakṣhaṇa Sūtram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 17. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

A work laying down some particular rules relating to the stotras of the Sāmaveda, complete in three Patalas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय । अथ यत्ने भव्यस्तोत्रविधिनामधेयो दया
भाजनं तन् प्राच्यान् कार्त्तिकं तस्य साधनार्थं वा । आख्यानामथ्यन् स्तो-
त्राद्याधरः बोद्धव्यः ।

End.   निर्यां निधानं अथाः । अथाः ।

Colophon. (अष्टमः) ।

विवरणम् । सामवेदीयग्रन्थस्य विषयकं तत्रास्य च सूत्रम् ।

No. 497. तन्मूलक्षयं सूत्रम् । *Tanmūlakṣhaṇam Sūtram*. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1618. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. ओ नमो ब्रह्मेदेव्यः । ब्रह्म दत्ते भद्रं सर्वविधिनाम्नैर्वा यथा
भाष्यं ततु ।

End. १६महाशालोमकवमदेषर्णामन्दुनाम्याम्बसा दत्यावेत् आ-
 षार्या दत्यावेदाषार्या दत्यावेदाषार्याः ॥ ४ ॥ १० ॥

Colophon. इति शतिका प्रकाशकः ॥ ५ ॥ समाप्तमिदं शतिकाप्रकाशकः ॥ ५ ॥
 प्रकाशकः १९१८ वर्षे भाष्यप्रकाशकः प्रकाशकः (प्रकाशकः)
 ॥ ५ ॥ प्रकाशकः ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥

No. 498. यज्ञसाम । Yajña Sāma. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work arranging the sāmans or Vedic songs according to the rites at which they are to be chanted. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीमन्मेषाय नमः ॥ अक्षमेवस्य सोमाणि छिद्यन्ते । परस्य वाजसोतपो ॥
ॐ परिवर्ते चारया सुता १ रंदाय सोमपा ॥ ११११ ॥

End. अग्रे वाजस्य सोमस्य इति मूर्धं अग्निहोम समास मूर्धं च विष्णुर्हन्ता ।
अग्रे वाजस्य इति विश्वं । सूर्यं प्रहृतवत् ॥ उषसं प्रहृतवत् ॥ अग्निं
ह (वि?) हन्तुसोमः वैश्वदेव आग्रः ।

Colophon. (कथितम्)

विपरचम् । पुस्तकेष्वस्मिन् कश्चिन् कश्चिन् यज्ञे कानि कानि सामानि, तद्विधेषां
सोमादयो वा र्जोपस्य इति सम्यग्निवृत्तमस्ति ।

No 499. पञ्चविधसूत्रम् । Pañcha-vidha Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1663. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the following five kinds of Sāman, (1) Prastāva, (2) Udgītha, (3) Pratibhāra, (4) Upadrava, and (5) Nidhāna. It is divided into two Prapāthakas, each of which is again sub-divided into two Paṭalas. Anonymous.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः ॥ प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधानानि भक्त्यवसृज्य
पांचविधं सूत्रं व्याख्यास्यामः ।

End. प्रतिहारो निचनं प्रत्यंभितरेषां यथोक्तं स्य (?) योक्तं म् (?) ।

Colophon. इति सूत्रमः खंडः ॥ इति निधनपटलस्यतुर्थः पञ्चविधसूत्रे द्वितीयः
प्रपाठकः समाप्तः । पञ्चविधं नामाष्टमं सूत्रं समाप्तं । संवत् १६६३
कार्तिकेयदि ८ बुधेश्वर्यो (?) ० सामसूत्र्येषु संपादितमस्य श्रीः
श्रीमन्मेषाय नमः ॥

विपरचम् । सामवेदीयप्रस्तावादिपञ्चसुखरभक्तिनिरूपकनिबन्धविशेषः ।

No. 500. पञ्चविधसूत्रभाष्यम् । Pañcha-vidhā Sātra-bhāṣhyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 29. Lines, 12 in a page. Extent, about 700 ślokaḥ. Character, Nāgara. Date, Samvat 17 (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the work noticed last. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । प्रज्ञाबोद्धीयप्रतिष्ठापरोपद्रवनिधानानि भक्तयः ।
अबोधते किमिदं शास्त्रं अशास्त्रस्य किमिदमारभ्यते पांचविधं नामिदं
शास्त्रम् ।

End. तथा वैद्वतप्रत्यंतरत्नात् वादिभ्यानुवादः ।

Colophon. इति द्वितीयः प्रपाठकः । इति पञ्चविधसूत्रभाष्यं समाप्तं संवत् १७(?)
श्रावण शु ८ भोमे ।

विवरणम् । पूर्वोद्धिखितपञ्चविधसूत्रस्य भाष्यमिदम् ।

No. 501. चरकव्याख्यः । Charakavyākhyāḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the various schools into which the Vedas had branched off, briefly narrating the traditions relating thereto. By Kātyāyana.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथानुसरयन्मूर्धं वाङ्मनोमनसश्च यदुक्तं चातुर्वेद्यं
चतुरो (चत्वारो ?) वेदा विज्ञाना भवन्ति । अथर्वेदो यजुर्वेदः साम-
वेदोऽथर्ववेदश्चेति । तत्र अथर्ववेदस्यादौ खानानि भवन्ति ।

End. य इदं चरकव्याख्यं पठेत् पथ्येत् पथ्येत् । यच्चिर्विभुत (धूत ?) पापाद्या
प्रक्षुभ्याय कथ्यते । इत्याह भगवान् काल्यायनो भगवान् काल्यायनः ।

Colophon. काल्यायनोक्ताष्टादशपरिग्रहान्तरात् चरकव्याख्यं परिग्रहं समाप्तम् ।
इदं पुस्तकं मङ्गरोपनायकरामेण आधिक्येन लिखितं । भं मि माध-
वदि ६ वे रामेण सताः पूर्वं रासरा मोतपीतडे । ते पथ्ये शास्त्रवा-
जानाः कोकचे वेदपारजाः ।

विवरणम् । कात्यायनोक्ताष्टादशपरिमितान्तचरणब्रूहीनाम् परिश्रवविशेषः । इदं
चतुर्थीं वेदानां श्लोकसंख्यां शास्त्राभेदादयो निरूपिताः ।

No. 502. चरणव्यूहः । Charaṇavyūhaḥ. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 5. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1933. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete

A work showing the divisions and sub-divisions of the four Vedas, as well as other particulars relating to them.

Beginning. ॐ अथातः चरण (अथातश्चरण ?) ब्रूयं ब्राह्मणास्त्रात्मन्त्र निरुक्तं च-
तुर्थ्येयं चत्वारो वेदाविज्ञानानि भवन्ति । अग्नवेदो यजुर्वेदः सामवेदो-
ऽथर्ववेदयेति ॥ तत्र अग्नवेदस्याष्टौ स्तानानि भवन्ति । य इमे वेदानां
नामरूपं गोत्रं प्रमाणं ब्रूही दैवतं वर्षं वर्चयन्ति ॥ ४ ॥ इति चतुर्थी-
वेदः । अविद्योत्तमवे विद्वान् (यां ?) जातिस्त्रोऽयजायते जन्मे जन्मे
(जन्मनि जन्मनि ?) वेदपारमो भवन्ति (भवन्ति ?) व्रती व्रती भवन्ति
(ति ?) ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवन्ति जमः श्रौतकाय जमः श्रौत-
काय ॥ य इदं चरणव्यूहं अभिधी (अभिधी) आवयेत् क्षिपुष (क्षि-
पुषम् ?) पुमान् संजायते पुनश्च विभिर्वेदपारमैः (? ?) भवति । य
इदं चरणव्यूहं आदकास्ते पठेत् द्विजश्च अक्षयं लभते पात्रं पितृर्क्षो-
पतिष्ठति (वे ?) । य इदं चरणव्यूहं पठेत् स पत्निपायनां तारयेत्
प्रष्टतिन् (नीन् ?) पुमान् पुत्रयः भवन्ति व्रजति (वृ विव्रजती ?)
य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्वन्तु पर्वन्तु । विधीयुत (?) पात्रा वे हर्मे
शुचिस्तावद् ब्रह्मभूयाय गच्छन्ति ब्रह्मभूयाय गच्छन्ति ॥ ४ ॥ अति इति
श्रिया श्रामा वेदपत्रिका अग्नवेदपति व्रजस्यति (व्रजस्यति) यजुर्षा
दानवः पूजितः पुरा सामासिधो चराक्षजः ॥ ५ ॥ लघं चतुरो वेद
(चत्वारो वेदाः ?) लघं भारत भवे च ॥ लघं आकरषं प्रोक्तं चतु-
ल्लं चतु व्योनिधं (पं ?) ॥ १ ॥

Colophon. इति चरणव्यूहसंपूर्णं (चः सम्पूर्णः ?) संवत् १९११ भाद्रपदे ८ वेद-
परमन्ये आवषमाखे शुक्ल (शुक्ल ?) पक्षे म्यायां (?) वारवीवारनाथ
पुत्रं (?) । श्रीरं । मया मरा । श्रीरं म श्रीरं म भट्टा मदेवं-
मीद (दिवानामिदं ?) शुक्लं ॥ श्री-३ व ॥ श्री ॥ व ॥

विवरणम् । चरव्यूहो नाम वेदानां शाखाभेदादिप्रदर्शकं पुस्तकम् ।

No. 503. चरव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, bound in book form, 10×8 inches. Pages, 52. Lines, 17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new, but worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A commentary on the Charanavyūha. Anonymous.

Beginning. श्री श्री गणेशाय नमः । अथातश्चरव्यूहं व्याख्यामानस्तत्र यदुक्तं चातुर्वर्ण्यं चत्वारो वेदा व्याख्याता भवन्ति ।

End. अथो वामं चरव्यापि वामानि च पौर्यभासी संक्रान्तिषु च पठति सधूत पाप्मा धूतो दूरीकृतः पाप्मा पार्थ येन स एव शुचिश्च पवित्रः सन् ब्रह्म-भूषाय ब्रह्मभावाय गच्छति । कर्मणि चेति चतुर्थो ब्रह्मभावनामो तीत्यर्थः । * ।

Colophon. इति चरव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । * । * । * ।

विवरणम् चरव्यूहभाष्यम् ।

No 504. चरव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 22. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Sakā, 1701, Samvat, 1836. Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति चरव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । शके १००१ संवत् १८२१ । साधारणसंवत्सरार्थद्वयद्वादमि शुद्धवासरे गह्वरे कामि(मी?)सेने दशाष्टमेधे इदं पुस्तकं समाप्तं स्थायै परार्थं वा वेङ्कटारोपनामदधिपदेने विकारि नाम संवत्सरे श्रीरमानेन ।

विवरणम् चरव्यूहपूर्यम् ।

No. 505. चरव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, 9×2½ inches. Folia, 22. Lines, 12-14 in a page.

Character, Nāgara. Date, 1663 (Saka or Samvat not particularly mentioned). Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

Colophon. निरुक्तसंग्रहस्य अन्ते मधुमावे दशमीतिथौ शुधीमौ । मणिदासो-
विधौ परायण्यै चरचरुचमिदं स्ववार्ति काव्याम् ॥१॥ निद्विष्टि प्रवि-
तेनेयं मणीदासद्विजयना । चरचरुचविद्विष्टिनिविष्टिदेवमया कृता ।
१ । ५ । शुभमस्तु कल्याणमस्तु । श्रीकाशीविद्यवाचार्यमस्तु ।

विषयानुसूचम् ।

No. 508. निरुक्तं (पूर्वार्द्धम्) । Niruktam (Purvārdham). Sub-
stance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 67. Lines, 8-10 in a
page. Extent, about 187 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, partly torn, and writing effaced in parts. Prose.
Generally correct. Complete (first half only).

The Nirukta or the Vedic lexicon of Yāska is divided into two
parts, (1) the Purvārdha, and (2) the Uttarārdha. Each of these
is subdivided into six Adhyāyas, and each Adhyāya into six sec-
tions. The first half or the Purvārdha is called Naigamakāṇḍa,
and the second half or the Uttarārdha, Daivatakāṇḍa. There is
a third part also under the name of Naighantūkāṇḍa which
supplies a complete list of Vedic words only, and is often re-
garded as an integral part of the Nirukta. [See Dr. R. Mitra's
Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 306, and also Notices
of Sanskrit MSS., vol. iii, p. 316.] The text with the commen-
tary of Devarāja Yajvan has been published under the auspices
of the Asiatic Society, Bengal, by Pandit Satyavrata Sāmaśramin
of Calcutta. The codex under notice contains the first half only.

Beginning श्रीमधेशाय नमः । ॐ समाध्यायः समाध्यातः । स व्याख्यानयस्त्रिमिदं
समाध्यायं निबन्धं इत्याद्यन्ते निबन्धनः ।

End. श्रीमधय उच्यति प्राचिनय इयिषां दक्षिणो रूपवेदिनो श्रीति
श्रीति । ८ ।

Colophon. इति षष्ठाध्यायस्य षष्ठः पादः । इति षष्ठोऽध्यायः समाप्तः । ४ । १८
 स श्लोकसंख्या १८० । नैवज्ञ व. हरि समस्य ? पुस्तक व. देवराज
 कृपारामयोः पठनायं ।

विवरणम् । यावत्कृतं निरुक्तमस्यदेशीयपण्डितेषु सुप्रसिद्धमेव । वैदिकग्रन्थानां सम्यक्
 निर्वचनमादस्य निरुक्तमिति नाम । प्रथमस्तावत् चन्द्रगुप्तस्य भागद्वयं वर्तते
 पूर्वार्द्धम्, उत्तरार्द्धमिति । तत्र पूर्वार्द्धस्य नैवमकाण्डमिति नाम, उत्तरार्द्धस्य
 तु देवताकाण्डमिति । नैवदुष्काण्डं नाम परिशिष्टरूपं द्वितीयकाण्डस्य इत्येव ।
 पुस्तकमिदं देवराजयन्त्रकृतभाष्यसहितं चाधियनिकमनितिसाहाय्येन पण्डि-
 तश्रीपत्यव्रतशामशमिषा प्रकाशितमस्ति । अष्टादशोऽपुस्तकम् पूर्वार्द्ध-
 मात्रम् ।

No 507. निरुक्तम् पूर्वार्द्धम् । Niruktam (Purvārdham). Substance,
 country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 55. Lines, 6-9 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, partly torn, and
 writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

विवरणपूर्वार्द्धम् ।

No. 508. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham). Sub-
 stance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 189. Lines, 5 in a
 page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842, Saka 1707. Appear-
 ance, not old, but fol. 1 has been partly destroyed. Prose. Not cor-
 rect. Complete (second half only).

The second half or Daivatakāṇḍa of the Nirukta noticed
 last.

Beginning. अथानो देवतं नदुयानि मामानि प्राधान्यक्षुतीनां देवतानां तद्देवत-
 मित्याचचते सैषा देवतोपपत्तीया यत्काम अपिर्यस्यां (यां ?) देवताय
 (यां ?) मार्गपत्यमिच्छन्ति प्रयुक्ते तद्देवतः समनो भवति ।

End. अथि षष्ठा शृण्वीः ऽथासीद् विश्वं विप्रासो जातवेदं स इदं ते न्याभि-
 ह्वयन्वक् । अत जीव मान्ते राधां सीभि सविंशत् । ।

Colophon. इति नैरुक्ते उत्तरपट्टके अष्टमोऽध्यायः । इति नैरुक्ते समाप्तः (?)
 संवत् १८३९, साके (शके ?) १००७ पादमुनछण्डः १९ मदवाचरे ये (?)
 दि शुद्धं निशुद्धं वा मम दीपो न दीयते । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?)
 तादृशं लिखितं याः (?) । ख । ख, ख, ख, ख ख ख ख ख ख ख ख
 ख ख ख ख ख ख ख ।

विवरणम् । पञ्चोपनिषद् वैदिकग्रन्थानां निर्वचनमर्थस्य प्रदर्शितः । पन्थीयं चादिपा-
 निकसमिति साहाय्येन जीमता सत्यव्रतसामयमिषा सभाद्योक्तितः ।

No 509. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham). Sub-
 stance, country-made paper, 10×4½ inches Folia, 23. Lines, 7 in a
 page. Character, Nāgara Date, Samvat, 1823. Appearance, very
 old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally
 correct. Incomplete.

Only the thirteenth chapter of the work noticed last.

Beginning. ॐ अथेमा अभिस्तुतय इत्याचक्षतेऽपि वा संप्रत्यय एवं स्यान्नवाभासा-
 देवतायाः सोऽग्निमेव प्रथममाह नमश्चे शुभिसुवामाशुचक्षिरिति ।

End. सैवा सर्वभूतजिज्ञासु ब्रह्मणः सारिर्हि सरूपतां सलोकतां गमयति
 य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते देवाय नमो यास्त्राय ब्रह्ममुक्त-
 मणीय ब्रह्ममुक्तमणीय । । । ३८ ।

Colophon. इति त्रयोदशोऽध्यायः । सखि । संवत् १८२८ वर्षे श्रीहमावे ग्रन्थपत्रे
 ८ बुद्ध (?) वाचरे लिखितं + + + + विषादि धनेश्वर विषादौ
 संवाराय पठनाये नीरस्तु । श्रीकाशीविद्येश्वराय नमः । गंगाजि
 सत्य ख । खी । ख ।

विवरणम् । पूर्वोक्तलिखितस्य निरुक्तग्रन्थस्योत्तरभागः । त्रयोदशाध्यायमात्रम् ।

No. 510. निरुक्तम् । Niruktam. Substance, country-made paper,
 12½×4 inches. Folia, 146 (of which 2-68, both inclusive, are wanting).

Lines, 4 in a page. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Incomplete.

But for the defect noticed above, the codex would be a complete copy of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अद्यान्तो देवतां तद्यानि नामानि प्राधान्य-
स्तुतीनां देवताणां तद्देवतामित्याचक्षते । सैषा देवतापथरीक्षा दत्तकाम-
अपिर्यक्षा देवतायामार्यपत्य + + + स्तुतिं प्रयुक्ते तद्देवताः समन्तो
भवति ।

End. सकृपतां सान्त्विकतां जमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महर्षे
+ + + + + स्ताय ब्रह्मगुरुजननीय ब्रह्मगुरुजननीय ॥ ० ।

Colophon. इति चतुर्थः पादः । इति पयोदशोऽध्यायः समाप्तः । इति निबन्तं
समाप्तं । निबन्ते अष्टकानि संख्या ४८८ संवत् १९०८ समये प्रौढ-
पद्मावे गुरुपक्षे चतुर्थ्यां तिथौ रविवारे कात्यां क्षितस्य मुंडिराज-
सन्निधौ विपाठिनि भारद्वाज कृत्याय येन लिखितमिदं पुस्तकं परोप-
कारार्थाय विपाठि कृत्याभूषरत्न हरिरामोय पठनार्थं शुभं भवतु ।
श्रीरामार्यवमस्तु । भद्रप्रदिकविपीयो बह्ममुदिरवोमुषः । कटेन
लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ शेषकपाठकयोः शुभं भवतु ॥
कृत्याय भूयात् ।

विवरणम् । निबन्तम्, लिखितम्, मध्यस्थानि कति पद्याणि न सन्ति ।

No. 511. निबन्तभाष्यम् (पूर्वार्द्धम्) । Nirukta bhāṣyam (Purvārd-
dham). Substance, country-made paper, 12×1½ inches. Folia, 232.
Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796.
Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct.
Complete. (The first half only).

A commentary on the first half of the Nirukta by Durgā-
bhāryya.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आदितः पाश्चिमीयं तु शिवा व्योतिस्ततश्चन्द्रः ।
पंचाध्यायी निबन्तौच निबन्तमुपरिस्थितम् । प्रथम्यं तत् प्रवक्ष्यामि

ब्रह्मायामितवेजये । स मे दिमतु सुप्रीतो ब्राह्मिषो ब्रह्मभक्तिं ।
समाध्यायः समाध्यातः स्यात्प्रातः । अथ किमर्थं वेदो वेदांगानि
प्रवृत्तानि । सर्वकामप्राप्तादिर्मोक्षांतः पुत्रपार्थो वक्तव्य इति वेदः
प्रवृत्तः । तत्परिज्ञानाय वेदाङ्गानि प्रवृत्तानि ।

End.

अवीसमित्यनवसतं अपयतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधेयः इष्टिभि-
धेया साहि छस्रप्याया तस्यादपयतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधेयः
उपपद्यंत ८ हिमेज्जग्निं स्वं हि कधीवत आर्षां ५, विदुवादिनीः प्रात-
रनुवाकाश्चिनयोः गच्छते । ३ अश्विनौ हिमेनोदकेन कतिप्रवृत्तं
घोष्पातेऽग्निं प्रंसमचर्भक्षं इमावलोका इच्छितं तमिवाद्भुवाम कारयेथा ।
वारयित्वा कपिमर्तं अन्तवर्तं पुरोकाश धत्ते सवितं उज्जमाचलवर्षं
युवामधत्तं । अस्या अद्यये हविर्भाजे वषांनुपहृष्टं कया ओषधि-
निप्यत्वा । किंच अवीसे अचमश्चिनाववतीतं युवामेवदे । अश्विनौ
पाव्यवीसे इष्टियामग्निरनुप्रविष्टोः । तः येनेमानि इष्टिवीगर्भेण उप-
निहितानि तिंदुकादीनि पश्यते यमवेष्टोक्तं । अवीसपक्षं नाओषा-
दिति । तमुपहित्यसु युवामौपध्यायंतर्वर्तितं ओषधादिरूपयेव सर्वग्रहं
सर्वनामानं । अग्निरेव ह्यथमनेवोषधादिरूपेवावस्थितः । सर्वैर्ना-
मभिरभिधीयते अग्नेः सर्वैर्नोत्पत्तिर्दत्तेनात् । कं पुनरर्थं पुरोधायनुवि-
त्युचुरिति सप्तयनास्य जज्ञतः ओषधायभावेन सर्वमेव जगदभक्षत । एवं
अवीसग्रन्थेन ग्रन्थेन इष्टियुच्यते । अथोमप्यनात् । स हि गच्छते वज्र-
संयोगात् गच्छोऽपि गच्छनादेव असावपि हि गच्छत एव । द्विनुपहित्युप
इति निगमप्रसक्तमेतदुक्तं । अधुनास्य संवत्स भाव्यकारः समस्तार्थमात्र ।
पदद्वयं ओषधय उपपत्तिं प्राचिनस्य इष्टियं तदश्विनो रूपं अश्विनो रूपं
सोऽश्विनोरधिकारः । तदश्विनोर्महाभावं लक्षणेन रूपेण एवावस्थितौ
संवत्स्रं ज्योति ज्योति ।

Colophon.

+ + + दशोध्यायः यावन्तोमंवाः सर्वैर्नासासु देवपानि गुणपदानि
लघुबोदेशतस्तानि सर्वानि व्याख्यातानि । संवत् १०८६ समये कालीक-
वदी चतुर्थी । ।

विवरणम् । दुर्गाचार्यवृतं निबन्धपूर्वार्द्धभाष्यम् ।

No. 512. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabhāshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93 (of which the last three are stuck so closely together that it is hopeless to separate them). Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the twelfth or last chapter of the Nirukta.

Beginning. समाग्रं वैकपदिकं प्रकरमस्यानुदैवतं नृभवति यस्यायं आदिरयातो दैवतमिति । यावन्तो मन्त्राः स्रज्जास्तु मास्तास्तु तेषु यानि गुणपदानि लक्षणेर्देवतज्ञानि स्रज्जांश्चैव व्याख्यातानि ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । निरुक्तोत्तरार्द्धव्याख्याभाष्यम् ।

No. 513 निरुक्तं (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham) Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 83. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The latter half of the Nirukta.

Beginning. श्रीमच्छाय नमः । समाम्नायः समान्नातः स व्याख्यातव्यमिति समा-
न्नायं निरुक्तव इत्याचक्षते ।

End. अथि यावं तु देवपत्नी इन्द्राचीन्द्रस्य पत्नीप्राच्यये. पत्नीदिन्यन्निनीः
पत्नीराट् राजवे रोदसी वदस्य पत्नीवक्षानी च वक्षस्य पत्नी यतु
देव्यः कामयतां यतुः कासी जायानां यतुः कासी जायानां । १२ ।

Colophon. इति द्वादशोऽध्यायः समाग्रः । उत्तरार्द्धं निरुक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । देवयन्विवरितं निरुक्तभाष्यम् ।

No 514. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabhāshyam. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 167. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1824. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nirukta by Devarāja Yajvan. In the codex under notice, the commentary on each of the two parts of the text is distinguished not only by separate folia marks, but also by a different colophon after each. The colophon of the first part being more descriptive than that of the last, is quoted below.

इति निरुक्तस्य पूर्वार्धं समाप्तं । ग्रन्थं भवतु । संवत् १८२४ वर्षे आषाढ-
मासे कृष्णपक्षे १४ चतुर्दशी भृगुवाचरे चिं मोदशती यजुर्वेदी विपादि
धनेश्वर ग्रन्थे निपादि अमरेश्वरपठनार्थं । श्रीकाशीविश्वेश्वरभट्टे ।
॥ श्री ॥ ४ ॥

No 515. नैघण्टुककाण्डभाष्यम् । Naighaṇṭuka-kāṇḍa-bhāshyam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 167. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nighaṇṭu portion of the Nirukta, called Naighaṇṭu Nirvachana, by Devarāja Yajvan, son of Yajñeśvara, and grandson of Devarāja Yajvan, a descendant of Atri.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ महत्संख्यन्तर्कान्तरसंचारि करिणं मुखे ।
महासद्वैत्यमानंदमजे केशरिणं भजे ॥ १ ॥ नमस्त्रिधास्त्रे त्रिपिबि-
नास्त्रे निरुक्तविद्या निरुक्तप्रतिष्ठा । अवाप यास्त्रो विविधेषु यामेधनेन
नाम्नायमभिदुनातः ॥ २ ॥ प्रथमानि यास्त्रभास्त्ररमाश्रुतमसः प्रकाशित-
पदार्थं । यस्त्र भुवनत्रयीमिव सारः प्रकटां त्रयो जितवन्ति ॥ ३ ॥
शान्तिशरं त्रयोभिर्विचित्रमुष्मान् सुनीलपोभिः । अनुकृतं वंदे
पितामहं देवराजयन्मानम् ॥ ४ ॥ आचार्यं शान्दिकानामपि यजुषि
च यदुद्वेगमुत्पन्नं वंदे निरुक्तनिवृत्तिकारमुपनिषद्भरणीशमुपमं ।
आभक्तारं क्रतूनामभिमुखकरप्रक्रियानुक्रियायै नानं यशेश्वरायै

वित्तवतमं ज्ञानभासन्मुमुक्षुः । १ । यत्रावन्मग्नपूरीपथैतग्रामवास्तवो ।
 निरवयति देवराजो नैघंटुककांडनिर्वचनम् । भगवता यास्त्रेन
 समाधाय नैघंटुकनैमदेवताकांडरूपेण विविधं भवादिदेवप्रांतं
 निर्वचता नैमदेवताकांडपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निर-
 क्तानि दर्शितानि निगमानि च नैघंटुककांडपरिपठितातां तु
 नवायपरिचिंतानामेकचत्वारिंशमवयवाधिकं सामान्येन एत + +
 + + सल्लस्य नामधेयानीति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्य कतिचिदेव निर-
 क्तानि तद्यापि तानि चेदेव दर्शितनिगमानि ।

End. देवलयस्थो देवाणां पाठयित्वाः । मलनीयाः । ४ । अध्यायपरि-
 समाप्तिद्विवचनं युतिदर्शनात् ।

Colophon. अग्निगोत्रीयदेवराज (देवराज ?) यजनः छत्रे निघंटुकांडनिर्वचने
 पद्मोऽध्यायः । समाप्तः । । । मम् । । राम राम । । राम । । राम ।

विवरणम् । देवराजयज्ञकृतं नैघंटुनिर्वचनं नाम निघंटुभाष्यम् ।

No. 516. निघंटुभाष्याम् । *Nighaṇṭu-bhāṣyam*. Substance,
 country-made paper, 10×4 inches. Folia, 31 (of which foll. 25-20
 are missing). Lines, 15-17 in a page. Character, Nāgara. Date,
 ? Appearance, very old, worn out, torn, and useless. Prose.
 Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the codex noticed last.

Beginning. श्रीदेवराय नमः । मरुसम्यक्कालारण्यचारिकरिचं कुम्भे । तदास्त-
 दैत्यमातङ्ग भवे केशरिचं भजे ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् ।

No. 517. ऋज्वर्क्याख्यानिरुक्तायाख्या । *R̥jvarchhākhyā Nirukta-*
vyākhyā. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia,
 74. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Almost new.
 Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Nirukta.

Beginning. । श्रीमधेशाय नमः ॥ । समाप्तं पैकपदिकं प्रकरणमस्यानुद्भवं तद्वति यस्यायमादिरयानोद्भवमिति । यावन्तोमंवाः सध्वंशाष्टाष्ट तेषु यानि गुणपदानि लक्षणेद्देशनस्तानि सर्वान्धेव व्याख्यातानि दयोः प्रकरणयो- नैधंतुपैकपदिकयोः संविज्ञानपदानि तु प्रधानस्तुतिभागदेवताविषया- ष्यग्रादीनि सर्वमंवेष्टव्यमिति ।

End. इदमेव मन्दायनायसंकटेयु संचार्यघटनेषु दुरवबोधेषु मतिमता मनषो न प्रतिपद्यते । वयं नेतावदवबुधामह इति ॥

Colophon. इति ऋग्वेदायां निबन्धविहितः ।

विवरणम् । निबन्धस्य ऋग्वेदायां विहितः ।

No 518 छन्दः । Chhandas. Substance, country-made paper, 8×2½ inches. Folia, 9 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1741. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

A book treating of Vedic metres. . Anonymous.

Beginning (अष्टितम्) ।

End. मय द्वादशधा पंचदशच्छंदः षोडशधाऽपरोक्षिक् प्रसारपंक्तिविंशति- विंशतिदेवतादिनोदो चतु-शतं पद्यो विंशतिविंशतिर्युगपरांतिका चयो- दशदृष्टं गवादो विंशतिविंशतिर्यवमती षोडि यतिविंशति योतानोमहा- शप्रदर्विषोविंशति. आदूखविष्कोदितं पचदशवासिद सप्तदशाष्टदश ।

Colophon इति छन्दः समाप्तः (जं ?) संवत् १७४१ । समवे माघवदि अष्टम्यां मंदवासरे प्रयागे श्रीचुपनाम्ना चंद्रभट्टेन लिखितं । समवे माघवदि- चयोदश्यायां (?) १ गुरुवासरे यज्ञभट्टो विद्यानाथभट्टस्य प्रयोचधोमेयर- भट्टेन लिखितं । श्रीलक्ष्मणपंचमस्तु । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । वैदिकछन्दोविषयकं पुस्तकम्, अथ छन्दसां वर्णसंख्यानिर्णयोपदिष्टः ।

No. 519. छन्दोभाष्यम् । Chhando-bhāshyam. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 43. Lines, 11 in a page. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary by Halāyudha, entitled Mṛita Sañjivani, on Piṅgala's work on Vedic and other metres.

Beginning. श्रीमपेमाय नमः । श्रीमत्पिङ्गलनामोक्तचन्दः शास्त्रमसौदधौ । इमानि भौतिकानौब कानिचिद्विद्वद्विषयम् । इह हि वैविधिकायां संग्रह-वेदभाष्यनमाज्ञायते । अर्थावबोधपर्यन्तसाध्यनविधिः । वेदानं चन्दः । तदध्ययनं वेदानमादनुष्ठेयम् ।

End. पिङ्गलाचार्यरचिते चन्दः शास्त्रेणैवायुधः । अतस्त्रीवर्गे नाम इति निर्मितवानिमां । १ ।

Colophon. इति श्रीमद्वल्गायुधकृपायां चन्दोक्तौ वेद्यामरामलिखितायां × × × नाम्नामष्टमोऽध्यायः संपूर्णतानमात् । ८ । रामं रामं ।

विवरणम् । पिङ्गलचन्दसूत्रस्य वल्गायुधकृतं भाष्यम् ।

No. 520 निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, country-made paper, 8½×4 inches. Folia, 82. Lines, 10 in a page. Extent, 1,944 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1708. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Vedic metres in aphorisms, complete in ten Prapāthakas. Anonymous.

Beginning. श्रीमपेमाय नमः । अथातश्चन्दसां निचयं आख्यास्यामश्चन्दःपादा भवन्त्यष्टाक्षर(रा?) एकादशाक्षरा द्वादशर(रा) इति ।

End. तत्र खलु दृष्टान्तिसवकषेन्नीधोऽग्निष्टोमम् (क्षि?) इत्युक्तोभरयनरष्टोऽथोनिष्टोभतन्नीभवतीति न्यायकृष्णमुनरं न्यायकृष्णमुनरं । ११ । इति दशमः प्रपाठकः ।

Colophon. निदानसूत्रं समाप्तं भवन्तः श्लोकसंख्या १९४४ यावत् × × १ दुधे लिखितं वि. हरिरामेव लिखितं संवत् १७०८ ।

विवरणम् । वैदिकचन्दोनिचयप्रख्यापकं श्लोक दशप्रपाठकसम्पूर्णम् ।

No. 521. निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 82 (of which foll. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1632 Samvat. Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete (foll. 1-9 being wanting).

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. । इति द्दशमः प्रपाठकः । सप्तमः । निदानसूत्रं समाप्तमिति । । श्री । । श्रीरक्षु ग्रंथं भवतु । निदानं नाम धर्मीयं सूत्रं समाप्तं । संवत् १६३२ वर्षे आषाढ वदि ४ सोमे अष्टमे श्रीविनायके श्रीमद्वाराहसीमास्य आभ्यन्तरमानरक्षातीय चिवाङ्गी विष्णवाय सुत विवाङ्गी गंगाधरसुत मोचीनाथेन लिखायितं । पीतांबर पुष्पोत्तम पद्मनाभ परमानन्दानां पठनार्थम् प्रोपकारार्थं च । । श्री । । श्रीरक्षुपूर्वाय नमः । । श्रीरक्षु । ८ ।

निवरणमूलपूर्वम् ।

No 522. उपग्रन्थसूत्रम् । Upagrantha Sūtram. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 34. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1699. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Aphorisms, enumerating the Chhandas or metres, Stobhas, &c., used in Vedic rites and ceremonies by the Sāmaveda School, complete in four Prapāthakas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय । अथ सम्प्रतिचिद्विनाये स्तोत्रीयान्कृते विग्रहे सख्यासमस्यास्ये प्रत्येकमर्थादिनियमोच्योतिष्ठोमेन वतमुष्टे विपश्चामे द्वाचनारिपूशानि चत्वार्येनिरावे सबनानां भक्तिराजम्भन्दस्तोभमक्ष-
स्थानदेवतैर्यानि सप्तचतुश्चत्वारोति मायजीजयत्यो दे हृदयानुष्णिक विष्टुभो च दे पञ्चननुष्टुभो धैव सप्तमीवैश्चक्ष्येय बंदोभिरिति षष्टि-
ष्टुभस्तोमाष्टु चिद्विज्ञयोर्विग्रनिर्गयथः ।

End. स्तोभां प्रस्तावं चाध्यायस्यापुत्रीयचपदेऽपु उरीयपदशेषाणि निधनानग-
चाय्याः स्तरितानि यथाधीत तेषु पांचविधं यदोविकाराद्गमंतोरा-
मतः । १९ ।

Colophon. इति चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । इति उपपद्यच्छ्रवं समाप्तं । संवत् १९८८ वर्षे भाद्रपदयदि द्वितीयायां पुण्यतिथौ भौमवासरे वाराहस्थां लेखक उपाध्याय उदयेन लिखितोऽयं ग्रंथः । त्रिवाङ्गीश्वरामेष्ट लिखापितोऽयं ग्रंथः । शीरस्तु शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः शुभं ।

विवरणम् । सामवेदीययज्ञकर्मोपयोगिसम्बन्धाणां हन्तलोभादिनिरूपको ग्रन्थविशेषस्तुः प्रपाठकात्मकः ।

The following MSS. are out of place here, according to the system of classification adopted. We were not aware of their existence in the Library, till a considerable portion of the catalogue had been sent to the press. Some of the manuscripts had been lent to parties from whom they have been only recently recovered, while not a few had been mislaid.

No. 523. ऋग्वेदपङ्कजम् । Rīgveda-shadaṅgam. Substance, country-made coloured paper, 9×6 inches. Folia, 32. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka, 1504. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Though entitled Rīgveda Shadaṅga, the codex really contains the hymns of the Rudrādhyāya.

Beginning. ॐ श्रीमहात्मन्मन्त्रं नमः । अथ ऋग्वेदीयपङ्कजं लिख्यते श्रीम् २ मन्त्रो रुद्रमन्त्र उतोत इत्ये नमः ।

End. नुमुपेक्षां ननुपेक्ष्यतां वा देवा अर्चन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु श्रीम् शान्तिः शान्तिः शान्तिः सद्यः नावन्तु सद्यो भुजन्तु सद्योऽर्थं करवाव दे वेजस्विनामधितमस्तु भाविदिषावदे श्रीम् २ शान्तिः, शान्तिः शान्तिः ॥

Colophon. ऋग्वेदपङ्कजसमाप्तः (पङ्कजं समाप्तम् ?) श्रीमाके ११०४ श्रीवमाये छाप्यते चतुर्थ्यां शनिवासरे ऋग्वेदेष्टु पङ्कजेष्टु यादृमं उपलब्धं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृमं लिखितं मया यदियदमममं वा कथं दोषो न दोषवे लेखकं मन्त्रलानाथ (लेखकानां मन्त्रल ?) पाठकानाथ मन्त्रं पर्वलोकाणां श्रीम् भूपतिग्रन्थम् । श्रीमवाचीमंकरचरणकमन्त्रो नमः ।

विवरणम् । रुद्राध्यायोऽयं ऋग्वेदपङ्कजेतिनाथाऽभिहितः ।

No 524. ऋग्वेदपादानुक्रमशिका । Rigveda-pādānukramanikā.

Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

An index of the Pādas of the R̥gveda-saṁhita by Saunaka.

Beginning. श्रीदुन्दिराजाय नमः । अक्षुपादाः संग्रहिका भवन्ति दुराग्रामाद्यानि भवन्ति केचित् । तदनुसंदश्येदं निबोधताचार्येण मौनकेनेजितं यत् ।

End. औषाधवित्तयांश्चये । अक्षयितमावोत्रं । पितृभूतान्तंनुमिन्नुदानवः । * । । = ।

Colophon. इति अष्टमाष्टकं समाप्तं (समाप्तं ?) । । इति पादानिधानुक्रमशिका समाप्तं (समाप्तं ?) । । । । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । ऋग्वेदसम्बन्धिन्याः कल्पानुक्रमशिका द्वाविधा भवन्ति । तयाहि चार्थ-
नुक्रमणीत्याद्या आदौ दीयते तथा । अनुवाकानुक्रमणीकृतानुक्रमणी
तथा । अक्षुपादयोर्विधानेन आर्षद्वैतमेव च । प्रतिभाष्य मौनकौप-
यर्णं दृश्यते । तत्र पादानुक्रमणीयम् ।

No. 525 ऋग्वेदानुक्रमशिका । Rigvedānukramanikā. Substance,

country-made paper, 6×3½ inches. Folia, 73 (of which the first is replaced by a new one). Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date,

Appearance, very old, decayed, slightly torn. Prose. Correct. Complete.

It does not really treat of any Anukrama, but illustrates pādas like the work noticed in No. 492. At the end is given the number of Pādas in each chapter. Anonymous.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । इदानीं सर्वसमागमि । अक्षितौजाः अक्षिता
नीचावया अभीरवेपा हृष्टक्षरा बोधा द्युमानवेदा अद्योदीर्घतमाः
अक्षुपाजा अक्षमा अक्षमा अक्षमा विमना अक्षमा अक्षमा अक्षमा
यथा भोजा अक्षुपा चंद्रमा अक्षरा अक्षोषा अक्षवेदा इति सर्वं
विशर्जनीयाः ।

End. षेदे निषधक्षुत्तं अनानिचाहावय चद्विंशतिश्र श्रक ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । अत्रापि पदानां खरानादिविवेकीकर्तव्ये ।

No. 526. ऋग्वेदपदरत्नम् । *Rigvedapada-ratnam.* Substance, country-made paper, $6 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A book relating to the *Padas* of the *Rigveda*. The beginning coincides with that of the codex noticed in No. 493, but the end is different.

Beginning. वीमवाधिपतये नमः । नानां विसर्गेतमयावष्टयं ।

End. वषयादे । मीदैतिवृत्ति । तुतिमिम । वि. । ० । ४ । ।

Colophon. इति पदरत्नं समाप्तं ।

विवरणम् । पदरत्नं नाम ऋग्वेदीयपदविषयकोपन्यः ।

No. 527. पदगाढः । *Padagádhah.* Substance, country-made paper, $9 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A work relating to the *Padas* of the *Rigveda Samhita*, called *Padagádhah*. Anonymous.

Beginning. वीमवेमाय नमः । वीमवाधिपतये नमः । वीमवाधये मेवमंजये वसि-
ष्ठया वल्ले वीमभिबुधति ।

End. पवच । मोच ।

Colophon. इति वीमदगाढः समाप्तः ।

विवरणम् । पदगाढोनाम ऋग्वेदीयपदविषयकोपन्यः ।

No. 528. पदसंज्ञकम् । *Padasaṅjñakam.* Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 15. Lines, 9-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

An enumeration of the *Padas* by means of certain mystic syllables, by Kāvalāyana.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ योगं च प्रथम्यादौ चक्रपाणिं विलोचनम् । आच-
छायनशाखायां वक्ष्यामि पदसंज्ञकम् । एकं दशमं श्रेयं संज्ञेति कच-
वर्मयोः । एकं शतं पञ्चमं दशैकं च षड्वर्मेके । श्रीकारांतमकारादि-
क्षराप्रामिति निर्णयः ॥ ऋक्षदीर्घाविति श्रेयो ऋकाष्टकाष्टवर्जितो ।

End. धीनि कुंडे दोडुपिडीमडिडैषोडिडौछपो । १ । इत्युक्तं ॥

Colophon. अक्षिप्तनायकरोहवशाचनसुदिनमैष्ठसुतावितसप्ततुः । अथपरांशुषि
धुंडसुतावितो वस्तु शं ममिलाम्बनमेखरा । १ । एविरमोष
फलोषयनिर्भरं जनविनाशचयधमभेषजं । शरवमोषफलाभरमाशिनः
भय जनार्दननाम मुखांशुजे । १ । + + + + + + +
इति पंचाननः प्रचयानि । ५ । ५ ।

विवरणम् । आचछायनपदसंज्ञकं नाम पुस्तकम्, अवाचरविशेषैश्च संक्षिप्तापदानां
प्रतिबोधे संज्ञा निरूपिता ।

No 529. दक्षिणामूर्तिपदवर्णसंज्ञा । . *Dakṣiṇāmūrtipada-varṇa-saṅkhyā*. Substance, country-made paper, 6x4 inches. Folia, 39. Lines, 11-12 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1376. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete

A work enumerating in the same way the number of *Padas* and *Varṇas* (letters) in the *Rigveda Saṁhitā* by *Dakṣiṇā-mūrti*.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ अविघ्नमस्तु । ओम् स्फुरन्मौमनुभूय शीरे परां
कलां संतत + + + संवा । समाचरिष्ये पदवर्णसंज्ञा श्रीदक्षिणा-
मूर्तिरनुत्तरात्मा ॥ ॐ अक्षिनामस्य वेदसंज्ञया + + + लां छतां ।
देवः कोपि न कोष्यन्ते श्रीरियतां चष्ट + + + पदवद्वर्णानुगमेः
सविस्मयेः पदैः । तत्प्रभां कादिचानाचरैः वक्ष्ये युक्तायुक्तेः ।

End. श्रीधधठज्ज्यामिश्र ॥ सत + रेक अवव ॥ सस्तु + + + + +
भपपथोषदा ॥ इति दशमं मंडलं । इत्यष्टमोऽध्यायश्च ।

Colophon. श्रीलक्ष्मी + + पद्मयोः समष्टि (?) संवत् १३७६ + +
+ संवत्सादित्युपदशदा मम परं संविदायुर्चितं ॥ वर्षादिप्र

+ + + + श्यातकीर्त्तुंदा । श्यानिहरहरस्य चर + +
 + दंभोजेचं सदा । + + + श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तदेवश्रीपादोपदि-
 टा(यां ?) पदवर्षेसंख्यायां + + + अष्टमाष्टकं परिपूर्णे । ८ । शिवाय
 नमः । श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । । श्रीमिदिविना-
 यकाय नमः । श्रीराम राम राम राम राम राम राम राम राम
 राम ।

विवरणम् । श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तिल्लतं ऋग्वेदीयपदवर्षेसंख्यापुस्तकम्, अद्यापि तथाविधैरहर-
 निशेचैरेव गण्डकं संख्या निरूपिता ।

No. 530. चातुर्ज्ञानम् । Chaturjñanam. Substance, country-made
 paper, 6×2½ inches. Folia, 41. Lines, 6-7 in a page. Character,
 Nāgara. Date, Samvat 1600. Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Complete.

A book treating of the passages of the Rīgveda Saṁhitā
 called Chaturjñān. Anonymous.

५। ६। १। ११ १०। १८।
 Beginning. श्रीमन्महाय नमः । अग्निमीळे सुता विद्या दधाना । अजोबा इभताः
 ११। १०।
 श्रीमपा रमा ।

२६।
 End. महं पिशुं पिशुं सुवशायुदातं ब्रह्म मिति । १५ । १५ ।

Colophon. इत्यष्टमाष्टकके चातुर्ज्ञानं समाप्तं । श्रीरक्ष । ५ । इदं पुस्तकं लिखितं
 संवत्सखसिंहभेदे सत्यसंवत् १६०० ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयचातुर्ज्ञानं नाम पुस्तकम् ।

No. 531. मन्त्रपञ्चगः । Mantra Pannagah. Substance, country-
 made paper, 6×3 inches. Folia, 12. Lines, 8-9 in a page. Character,
 Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced
 slightly. Verse. Correct. Complete.

A collection of some special mantras with accent marks.
Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । हरि ॐ । प्रसुयंता धिपष्टा तस्य सु + +
वरिभिर्वा राष्ट्रं अभिपु प्रसीदत । अस्माकमिन्द्र सुभयं जुजोषति यत्सो-
मस्यां धेसो जुवोषति ।

End. प्रसुयंता सोमेन सुत्येभोर्भिता रसर्वेभोर्दीर्घान्तौ अथमन्त्रा विष्णुर्वाणि
प्रातरग्नि मिमांसेनाभ्युदुसावचीभ्यामुष्टादयः ॥

Colophon. । हरिः श्रीम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥

विवरणम् । मन्त्रपद्योनाम मन्त्रसंग्रहपुस्तकम् केचिन्नन्ताः सङ्गमः सङ्गहिताः
छरिताश्च सन्ति ।

No. 532. संख्यापुस्तकम् । Saṅkhyā-pustakam. Substance, country-
made paper, 6x3 inches. Folia, 175. Lines, 6-8 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, Randri Samvatsara. Appearance, very old,
decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Complete.

A work containing the *Varga-pratīkas* of the Rīgveda Saṅ-
hita, "each followed by seven numbers, the force of which is
expressed by the combination परदुविमनत्, viz., the first denoting
the number of padas in each vargā, the second the number of
padas having इति after them; the third the number of compound
words; while the fourth, fifth, sixth and seventh indicate the
numbers of padas ending in visarga, वृ, नृ, and तृ, respectively."

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । परदुविमनत् । अग्निमीले प००, इ० । दुष्ट । वि
१३ । म११ । न१ । इत ।

End. अतंच प० । इ० । दु० । वि० । म० । न० । त० । संसमित् प११ ।
इ० । दु१ । वि१८ । म१८ । न१ । त१ ॥ ४ ॥

Colophon. इति सङ्ख्येया पुस्तकं समाप्तं ॥ इति श्रीरोद्री नाम संवत् उत्तरायणे
पौष्ण अतो आषाढे मासि कृष्णपक्षे अष्टम्यां भानुवाधरे सिद्धनामयोगे
समाप्तं लिखितं परोपकारार्थः (ये ?) ॥ ४ ॥ अन्त्यार्थमस्य ॥

विवरणम् । अम्वेदसंहितायां प्रतिवर्गं पदादीनां संख्यानिरूपकोयं ग्रन्थः । तथाह्यत्र
 प, इ, ड, वि, म, न, त इत्येतेः सप्तभिरक्षरैः प्रतिवर्गं यथाक्रमं पठेति
 मन्ददुराध्यात विषयान्मानवान्तान्तानानां प्रतीकमुद्गाद्य तेषां संख्या
 निरूपिता ।

No. 533. **संख्यापुस्तकम् ।** *Saṅkhyā-pustakam.* Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 31. Lines, 12-16 in a page. Character, *Nāgara.* Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणपुस्तकम् ।

No. 534. **हौषिणः बालखिल्यः ।** *Haupḍinaḥ Bālakhilyaḥ.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9-11 in a page. Character, *Nāgara.* Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras called *Haupḍina-bālakhilya.* Anonymous.

Beginning. **नीमवेद्याय नमः ।** अथर्षोमोमोवातोमेधुनवाविदेव इहेनयाविरः ।

End. **भूरोदये वसुधो रमियमिन्द्रः सखिभिः सदाबोम् इति ।**

Colophon. **प्रथमहौषिनः बालखिल्यः । । ग्रन्थसु ।**

विवरणम् । हौषिनबालखिल्याभिधर्मवाणी संयच्छुद्धकमिदम् ।

No. 535. **बह्वृषारण्योपनिषद्भाष्यम् ।** *Bahvṛṣāraṇyopaniṣad-bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 11×5½ inches. Folia, 13. Lines, 14-20 in a page. Character, *Nāgara.* Date, *Saka 1622.* Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the *Bahvṛṣāraṇyopaniṣad* by *Sikha-chāryya.*

Beginning.

श्रीसरस्वत्ये नमः । यद्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽपि स जम् ।
 निमिमे तमश्च वंदे विद्यातीर्थमद्देशरं । १ । प्राचविद्या मध्यमस्य
 मध्यविद्योत्तमस्य च । पूर्वोक्तोक्त्याधमस्याय संहितोपाख्येयवे । १ ।
 विविधो विद्याधिकारी । उत्तमो मध्यमोऽधमस्य । सर्वस्मात् संसारादि-
 रज्ञ एकापचितः सदोमुक्तिकाम उत्तमः । तं प्रत्याद्या वा रदमेक
 एकरव आसीदित्यादिना प्रच्छविद्योक्ता हिरण्यमर्भपात्रिद्वारा जगमुक्ति-
 कामोमध्यमः । तं प्रत्युक्त्यमुक्त्य मित्यादिना प्राचविद्योपाख्येयता यद्य
 द्विविधा मुक्तिकामयमानः प्रकापद्यादि कामोऽधमः । तं प्रतिर्षद्विती-
 यासनं कर्तव्यारण्यकेऽभिधीयते । तत्र संहितोपासनं प्रतिजानीते ।
 अचातः संहिताया उपनिषदिति ।

End

अतः छत्सुवेदस्य परमाद्यनामत्वेन + + + रदस्य संरूप्यतात्
 षड्विधनियमपुरस्सरमध्यमं युक्तं । यः पुमानेतत्साध्यायवार्त्तं सर्वं +
 + + कारेण अथ परमाद्यनामो नामेति वेदविदितनाम निपतेना-
 धीवे च पुमानधीतवेदमुत्तेन परमाद्यानं विदित्वा ह्यस्य प्रच्छमावरका-
 ज्ञाननिष्ठया सर्वं ज्ञप्तं भवति । वाक्याभ्यासकृतीयाध्यायसमाग्रायः
 पंचमारण्यकसमाग्रायः छत्सुवारण्यकाव्यसमाग्रायश्च । १ । १४ । वेदा-
 यंसु प्रकाशेन तमोद्वादे निवारयन् । पुमर्थायतुरोदेयादित्यातीर्थ-
 मद्देशरः । १ ।

Colophon.

इति श्रीमद्राजाधिराजमहाराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकजीवीरबुद्ध-
 महीपादसहाय्यधुरंधरस्य सायनामात्यस्य कृतो माधवीये वेदार्थ-
 प्रकाशे बहुवारण्यभाष्यं समाप्तं । ५ । ऋद्धद्विनिंदुमाकेऽस्मिन् मासीचे
 छत्सुपक्षके । गुहमाने विद्यत्यन्दे क्षमायां बुधवासरे । १ । ऐतरेया-
 ण्यकस्य भाष्यं तस्मिन् समापितं । लिखित्वा पानिभेन ऋद्धिद्विद्विद्वि-
 न वै । १ । वाराणस्यां श्रीरामलिंगधर्मिधो समाप्तमिदं पुस्तकं । श्रीराम
 लिंगार्थचमस्तु । ५ । ५ । ५ ।

विवरणम् । श्रीसायनाचार्यकृतं बहुवारण्यभाष्यम् ।

No. 536. संहितोपनिषदिवरणम् । Sāṅhitopanishad-vivaranam.
 Substance, country-made paper, 11 x 4½ inches. Folia, 128. Lines, 7-10
 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old
 and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sāñhitopanishad or Bahvrīcha Brāhmaṇopanishad by Śāṅkarācāryya.

Beginning. श्रीमद्देशाय नमः । ॐ एषपंचा इत्याद्या बह्वच ब्राह्मणोपनिषत् तस्या
इदं विवरणम् ।

End. नेचेत्येवमाचार्याः प्रवक्तारोमन्यदे द्विवचनमग्रेपोपनिषत् समाप्ति ×
× × नार्थे । १ ।

Colophon. इति श्रीविन्दभद्रवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीमच्छंकर-
भद्रवतः कृतो संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं श्रीलक्ष्मणार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः । ॐ नमोस्तु जनताय सहस्रमूर्त्यै सहस्राक्ष सहस्रपाद
स भूमिं विद्यतो हवा अत्यतिदूरमांशुलि पुरतश्च वैदं यद्गनं याच-
भवे ।

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् ।

No. 537. संहितोपनिषद् (विवरणम्) । Sāñhitopanishad (vivarāṇam).
Substance, country-made paper, 15×5 inches. Folia, 40. Lines, 12-21
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1817. Appearance,
very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीमोविन्दभद्रवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीमत्
शंकरभद्रवतः कृतो संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तम् । लिखितमिदं न-
मिदं नार्थे धरार्थे च । संवत् १८१७ भाद्रपदशुक्लार्धे श्रीमद्वारादे संपूर्णे
मयमत् । इदं पुस्तकं उपामन्युपनामयधिरभद्रम् ।

विवरणम् ।

No. 538. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Araṇyaka-bhashyam.
Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 32. Lines, 12-19
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, written
by different hands. Correct. Complete, so far as the first Araṇyaka is
concerned.

Sāyana's commentary on the first Araṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । वसुशिरायाः सुमनसः सर्वादा-
नामुपक्रमे । यं नमो ह्यतस्तस्याः स्तुतं नमामि ब्रह्मजननम् ॥ १ ॥ यस्य
निश्चितं वेदा योवेदेष्वोषिष्ठं अग्रम् । निर्गमे तमहं वंदे विद्यातीर्थ-
महेश्वरं ॥ १ ॥ तत् कदाचेष तद्रूपं दद्यदुवक्ष्यमहीपतिः । आदिमत्
सायबाचार्यं वेदार्थेण प्रकामने ॥ १ ॥ ये पूर्वोत्तरमीमांसे वे वाष्ठा-
यानिधं पहात् । ह्यपालुः सायबाचार्यो वेदार्थे बभ्रुमुद्यतः ॥ १ ॥
रेतरेय आरण्यकेऽस्ति चांडमारण्यकभाभिधं । अरण्य एव पाण्डित्यारण्यक
मितीर्थ्ये ॥ ५ ॥ आरण्यकानि पंचेति श्रोत्रान्यर्थविभेदतः ।

End. इममित्यादिकं शोकमहं सूत्रं जातवेदी देवताकं पठेत् । तस्मिन् सूत्रे
ब्रह्मसूत्रे अग्रे सत्ये भारिकामात्रयं वेदित्यर्थेन सत्यं पादस्य पठितमात्र
समानोदकं । अन्यत् पूर्ववत् । द्विरभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ।
कर्णकांडसमाप्त्यर्थः । वेदार्थेण प्रकाशेन तमोर्वादे निवारयत् ।
प्रमर्शोऽस्य वेदादिप्राप्तौ महेश्वरः ॥ ५ ॥ ११ ॥

Colophon इति भाषणीये वेदार्थप्रकाशे रेतरेयारण्यके प्रथमारण्यके पंचमाध्याये
मनीषः अष्टः । समाप्तवाध्यायः । समाप्तं प्रथमारण्यकं । समाप्तं च
कर्णकांडं । ५ । ५ । ५ । ५ ।

विवरणम् । सायनाचार्य्येन रेतरेयारण्यकप्रथमकाण्डभाष्यम् ।

No. 539. रेतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Araṇyaka-bhāṣyam.
Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 29. Lines, 16-23 in
a page. Character, Nāgara. Date, P Appearance, fresh. Correct.
Śīyapa's commentary on the second Aranyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीम् । यस्य निश्चितं वेदा
यो वेदेष्वोषिष्ठं अग्रम् । निर्गमे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥
प्रथमारण्यके कर्णे महाव्रतमुदीरितं । पंचत्यारण्यसूत्रस्य श्रेयः पूर्वोत्त-
मावता ॥ १ ॥ तदीया निहतिः सर्वा श्रोत्रैवेति मनीषया । कर्णकांडं
समाप्य वेदज्ञानं निश्चयि ॥ १ ॥ आरण्यकं द्वितीयं यत् मनीषं च
तदाव्यकम् ।

End. विद्योत्पत्तेरैव अर्धभावनानिपरीतभावनोत्पादकविप्राः परिश्रियंते ।
अथवा वास्तवमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थः ।
इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खंडः ॥ १ ॥ ११ ॥ वेदार्थेण

प्रकाशेन तमोदाहै निवारयन् । पुमर्थास्तुरोदेयादियातीर्थमहेयः ।
१ ।

Colophon. इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापरावतारस्य वैदिकभाष्यप्रवर्तकस्य श्रीवीर-
बुद्धमहाराजस्याप्रापाच्छेन सायबाषाय्येन विरचिते वेदार्थप्रकाशे
ऐतरेयारण्यकादे द्वितीयारण्यके अष्टमोऽध्यायः । समाप्तं च द्वितीयार-
ण्यकम् । श्रीरायचिंतामण्यम् ।

निवरणम् । सायनाचार्य्येन ऐतरेयारण्यकद्वितीयारण्यभाष्यम् ।

No. 540. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya Aranyaka-bhāṣyam.
Substance, country-made paper, 12½ x 5½ inches. Folia, 16. Lines, 19-2½
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and
writing effaced in parts. Correct. Complete, so far as the fourth
Aranyaka is concerned.

Sāyana's commentary on the fourth Aranyaka.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । वाचीशाखाः सुमनसः सर्वाद्यानामुपक्रमे यं जना-
हृतकथाः श्रुत्वा जगाम भोजाननम् । १ । यस्या निरुचितं वेदा योवे-
देभ्योऽधिकं जगत् । निशंमे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेयम् । १ । ऐत-
रेयब्राह्मणेन कांडमारण्यकाभिधं । महाव्रतप्रयोगेऽपि पंचमारण्यकी-
दितः । १ । विविधं महाव्रताख्यं कथं । एकादश्वं । अहीनावयव-
कथं । अवाक्यकथं चेति ।

End. तदिदं नवमं स्थाकामासकां प्रतीवपदानां प्रतिपादकं ग्रंथजातं य-
द्यपि कर्मकावेति पठितं युक्तं तथाप्यारण्य एवाभ्येत्यमित्यभिप्रेत्य अतु-
र्धारण्यकेनात्र पठितं । इति अतुर्धारण्यकस्य प्रथमः खंडः । १ ।

Colophon. इति श्रीमहाजाधिराजपरमेश्वरवैदिकभाष्यप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धमहाराज-
सायबुद्धमहाराजसायबाषाय्येन विरचिते सायनीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरे-
यारण्यकादे अतुर्धारण्यके अष्टमः । १ । वेदार्थप्रकाशेन तमोदाहै
निवारयन् । पुमर्थास्तुरोदेयादियातीर्थमहेयः । श्रीरघु । १ ।

निवरणम् । सायनाचार्य्येन ऐतरेयारण्यकअतुर्धारण्यभाष्यम् ।

No. 541. ऐतरेयारण्यम् । Aitareyāranyam. Substance, country-
made paper, 13½ x 1½ inches. Folia, 25. Lines, 13-14 in a page. Char-
acter, s. c.

acter, Nágara. Date, Samvat, 1730. Appearance, very old, decayed, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete, so far as the fifth Aranya is concerned.

Sáyana's commentary on the fifth Aranyaka.

Beginning. ॥ श्रीमच्छपतये नमः ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः ॥ श्रीगौमाद्याः सुमनसः
सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा छतलत्याः स्मृत्तं नमामि गजाननं । पक्ष
निवृत्तितं वेदा योवेदेभ्योऽग्निं जगत् । निवृत्तमे तमचं नन्दे विद्या-
तीर्थमश्नेत्तरं । ऐतरेयब्राह्मणेति कर्दमारण्यकाभिधं । महाप्रमप्रपीमे-
ऽग्निं पंचमारण्यकोदितः ॥

End. परमात्मानं विदिता सस्य ब्रह्मत्वावाकाशानविदित्वा च ब्रह्म भवति ।
वाक्याभ्यासस्तुनीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यकसमाप्त्यर्थः । छत्रा-
रण्यकाकांडसमाप्त्यर्थः । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोर्द्धं निवारयन् ।
प्रमर्षाद्यतुरोदेयादिद्यातीर्थमश्नेत्तरः । । ।

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरश्रीमद्देविकर्मायप्रवर्तक श्रीवीरगुण-
भूषाक्षसामान्यपुरश्चरेण सायनाचार्येण हवे साधनीये वेदार्थप्रकाशे
ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यकांडः समाप्तः । । । । शुभमस्तु संवत् १०१०
समये आश्विनशुद्धितीयायां समाप्तः । । । श्रीकामेश्वरप्रसादसिद्धये
लिखितमिदं ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकपञ्चमारण्यभाष्यम् ।

No. 542 वामनसूक्तभाष्यम् । Vámana Súktabháshyam. Substance,
country-made paper, 14×5½ inches. Folia, 16. Lines, 9-18 in a page.
Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-
eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Vámana-súkt of the Rígvéda Sañhitá,
Mandala i, Anuváka 22. Consequently, the title *Vamana súkta*
Bháshyam is not correct.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः ॥ अस्य नामस्तेति द्विपंचाशत्पञ्चमहमं स्तुतं देवतमर्षं
आचयेयमनुक्रमयिका ॥ अस्य द्विपंचाशत् अल्पसर्वं जेतत् समयो तथा-
पनप्रसन्नप्रतिवाक्यान्त्यव प्रायेण ज्ञानमोक्षाचरप्रसंसा च पञ्चपादंशकं-
ज्यानां यद्वा ज्ञायनेयसहिते (?) सप्तार्द्धमर्भाजोरिति अगत्यः ।

End. यदा अभिपतः अभिगमनवन्तः सल्लिखाधारान् तद्वामादीन् नयन्तं अथ वा अभिगन्तां सरस्रन्तं उदकवन्तं सर इत्युदकनामकदेवं ध्याये वा अथवे रचयाय आहवीमि पुनः पुनराह्वयामि ॥ ११ ॥

Colophon. इति द्वितीयस्य अतीये त्रयोविंशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ इति प्रथमे मंडले द्वाविंशोऽनुवाकः ॥ श्री ॥ वेदपुराणपरमेश्वर ॥

विवरणम् । अथवेदीयप्रथममण्डलान्तर्गतद्वाविंशानुवाकौयथामुक्तस्य भाष्यम् । वामन-
छात्रभाष्यमिति यद्विहितकृतप्रमादविहितमेव ।

No. 543. मनुसूक्तविधानम् । *Manu-sūkta-vidhānam.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Complete.

The application of the Manu-sūkta in benedictions, imprecations, &c. It forms a part of a work entitled Niyogadīpikā. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथ मनुसूक्तविधानं । तत्र प्रयोगार्थे चतुर्दश-
मेकं सूक्तं । विनियोग दीपिकायां सूक्तद्वयमुक्तं । सूक्तार्थभाष्यं । द्विती-
यमपि सूक्तं । प्रथमस्यैव अपि दीपितवन्तः पञ्चमेव ।

End. सूक्तीप्राप्तिर्भवति । वंधानां पुनःप्रथमार्थे सूक्तपुरस्सरं । पुनर्जीवपक्षे
होमः । प्रतिदिनं द्वादशैः सूक्ताभिषेकमपि नैसर्गिकः स्थापयेत् । अपरं-
मात्रावधि । अथान्यत्र अपासोमकरणं । अतुदिने नामदेवरत्नभिषेकं
कुम्भेन पाययेत् । पुनःप्राज्ञः । नष्टपुराणार्थे द्वादशैः अपरं । नष्टैः
मृतपक्षैर्होमः ।

Colophon. इति श्रीविनियोगदीपिकायां मनुसूक्तविधानं । समाप्तं । श्रीरघु ॥

विवरणम् । मनुसूक्तस्य विनियोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 544. वेदभाष्यम् । *Vedabhāṣyam.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. General's incomplete.

'The commentary of Mahādhara on the Suklayajurveda of the Mādhyandini Śākhā, Chaps. 21-24.

Beginning. इमं मे मन्त्रेणैककपालस्य । अवभृथेणो वावथस्यैककपालस्य । पुरो-
वागस्य दे पुरोनुवाक्यायाम् इत्यर्थः ।

End. नैषारण्याः धर्मो उत्पद्येत्या ननु चिन्ताः । ४० ।

Colophon. इति चतुर्विंशोऽध्यायः । अथमदीधरकृते वेददीपे मनोहरे । मनो-
ऽध्यायचतुर्विंशोदेवता पद्मभाषकः । ४ । श्रीमधेयः । प्रथमं कमला-
भायं मधेयं मिरिमा ।

विवरणम् । यजुर्वेदमाध्यन्दिनीयशाखाया रक्विंशध्यायतत्तुर्विंशध्यायपर्यन्तस्य मनी-
षरुक्तं भाष्यम् ।

No. 545. चमकभाष्यम् । Ohamaka-bhāshyam. Substance, country-
made paper, 7×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Gen-
erally correct. Complete.

Sāyana's commentary on the Chamaka-sūkta of the Vājasaneyi
Sāhita, so called, because the words cha (च), mē (मे) are repeated
therein.

Beginning. श्रीचिद्विनायकाय नमः । यद्य निश्चितं वेदा दीवेदेभ्योऽखिलं
जगत् । निश्चये तमह वंदे विद्यातीर्थमहेन्द्रम् । १ । परिपेक्षत-
स्यासु सत्काराः यद्य ईरिताः । वसोर्धारादयः मिष्टाः प्रोथं किंश्च
(प्राच्यनेऽस्मिन् ?) सप्तमे २ । कल्पः ।

End. अग्निद्वनुवाक उत्तरभागगतानि वाक्यानि प्रमंसति । वाजं तिष्ठतीति
ध्वनियोगराय्य अग्रा विश्वसोर्धारात्वेकादशभिरादितः अनुवाकैर्जुषो-
त्येकामाहुतिं संमतो ददाति । शोबसदा + + ।

Colophon इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां
चमकभाष्ये रक्तादशानुवाकः ।

विवरणम् । वाजसनेयसंहितायां कानिचिद्वक्त्रकच्छत्राणि सन्ति । य मे इत्येतयोः प्रयोग-
वाक्यान् वेदां चमक इति भाष्य । पुस्तकमिदं तत् सूक्तीयसायनाचार्यकृतभाष्यरूपमित्यलम् ।

No. 546. चमकभाष्यम् ! Chamaka-bhāshyam. Substance, country-made yellow paper, 6x3 inches. Folia, 9. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka 1800. Appearance, fresh. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तर्गतपुर्व्वम् ।

No. 547. काव्यब्राह्मणम् । Kāvya Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 108. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

A Brāhmaṇa belonging to the Yajurveda.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय । वेदपुराणाय नमः । माहं पत्यं धेयम् पत्न्या
माय (५ ?) या दूद्वति । अयसति रेतसद्गुहं पत्यं चिन्तति ५ ७
कैकुबाप्ति चिन्तो व्यामेव ते न वेनास्यद्विदूयत्युपनिनामेव वद्वि-
द्वति नेदवपिता मय्य सान्ति ।

End. (अष्टितमम्) ।

विवक्ष्यम् । यजुर्वेदान्तर्गतकाष्ठशास्त्रम् ।

. No. 548. रुद्रजपः । Rudrajapah. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 29. Lines, 5-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1864. Appearance, very old and worn out. Verse. Correct. Complete.

The Rudrādhyāya of the Vājasaneyī Saṁhitā, accented.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ हरि श्रीम् ॥ ॥ आम्हण्यः प्रमाहण्यः वनि-
आहण्यः ? वसोवयम्हण्यः पङ्क्तिम्हण्यः उष्णिक्हण्यः वृषभोहण्यः नुपु-
हण्यः मापुहण्यः निरादहण्यः शिबुपहण्यः जदनीहण्यः इष्टिनी-
हण्यः ॥ १ ॥ इष्टिनीहण्यः पारिचम्यहण्यः योम्हण्यः सम्राहण्यः वध-
वाविहण्यः वाक्हण्यः मन्त्रहण्यः छविहण्यः हरिहण्यः वीरहण्यः
आहण्यः वयम्हण्यः ॥ १ ॥ मन्त्रानाम्ना मन्त्रनिष्ठ हवामहे ।

- End.** पश्येम भरुदः श्रुतश्चैवैम भरुदः श्रुतं श्रुतयाम भरुदः श्रुतम्भ्रवामः
भरुदः श्रुतमदीनाः स्याम भरुदः श्रुतं भूयश्च भरुदः श्रुतात् १४ ।
- Colophon.** इति वाजसनेयीषंहितायां दीर्घपाठे रुद्रभाष्ये अष्टमोऽध्यायः । ८ ।
लिखितमिदं पुस्तकं व्यासदेवरामेभ्यः प्राप्तिं शिष्यवाले उदेरामस्य पुत्रः ।
शुभमस्तु सर्वम् । १८६४ विनि ज्येष्ठशुक्लप्रतिपदिने । शुभभूयात् ।
स्वामी वा । श्रीः । । श्रीः । । श्रीः । । श्रीः । । श्रीः । । श्रीः । ।

विवरणम् । वाजसनेयीषंहितान्तर्गतरुद्रजपः ।

No. 549. रुद्रशङ्खः । Rudra Shakaṅgaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 23 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete. (Except the first fol.)

The Rudrashaṅga or Rudrādhyāya of the Yajurveda.

Beginning. (अधितम्) ।

End. भरुदः श्रुतं श्रुतयाम भरुदः श्रुतम्भ्रवाम (प्रववामः ?) भरुदश्रुतं
अदीनाः स्याम भरुदः श्रुतभूयश्च भरुदः श्रुतात् १४ ।

Colophon. इति रुद्र ऋषे शुभम्, यद्वचरं पदं धृष्टं नावाचीनं च यद् रुद्रम् (?)
तत्तुष्टं चमतां देवि प्रसिद्धं परमेष्ठरि । व्यासश्रींश्रि मरुश्रींश्रि सर्वा-
वश्रींश्रि सर्वदा । भवन्तु मां प्रपन्नोऽपि रक्ष मां मरुप्रागतम् ।
श्रीरामहस्ताय नमो नमः ।

विवरणम् । यजुर्वेदीयरुद्रभाष्यः ।

No. 550. रुद्रभाष्यम् । Rudra-bhāṣyam. Substance, country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 21. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sāyana on the Rudrādhyāya of the Yajurveda.

Beginning. श्रीमहाश्वपतये नमः । अविप्रमद्य । यथा निश्चितं वेदा योवेदेभ्यो-
ऽधिकं जगत् । निश्चये नमस्ते वंदे विद्यातीर्थमक्षरं । १ । रुद्रका-

चिन्तयः सर्वास्तुष्टौहि दद्यादिता दद्याये च पंचमे तु नित्यहोम
उच्यते ।

End. उभयविधं वेरिषं चे दद्याः वो युष्माकं जंते विदारिताश्चे दद्यामि
द्यापयामि । तमिममेकादशानुवाकात्मकं दद्याध्यायं विनियुक्ते । श्रीः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां
अनुर्वाक्ये पंचमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः समाप्तः । विष्णुचरणाय-
नमः । श्रीः । श्रीः । श्रीभक्तानीमंकराभ्यां नमः ।

विवरणम् । यजुर्वेदीयब्रह्मार्थस्य सायनकृतं भाष्यम् ।

No. 551. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-kāṇḍa. Substance, country-
made paper, 6½ x 3 inches. Folia, 42 (of which fol. 1 is wanting.)
Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date,   Appearance,
old, worn out, and torn in the margin. Prose. Generally correct.
Incomplete.

The codex contains the *pravarṅgya* section of the Śatapatha
Brāhmaṇa. The beginning and the end are both wanting. The
mantras are accented.

No. 552. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-kāṇḍa. Another copy of the
same work and of the same character, containing 39 folia, with a begin-
ning, but no end or colophon.

Beginning. । । श्रीवेद्यायनमः । । । ॐ । देवा इवे नरं त्रिवेदुः । अग्निर्देवः
भूमो भूषो विष्णुर्देवेदेवा अन्वरेवाहिना । १ ।

विवरणम् । प्रवर्गकाण्डाभिधः सप्तपदब्राह्मणश्रवितोः ।

No. 553. वेदरुद्रि । Vedarudri. Substance, country-made kash-
miri paper, 9 x 5 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1073. Appearance, very old and worn out.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

No. 554. वेदार्थप्रकाशः । Vedārtha-prakāśah. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 63 (of which foll. 1-10 are wanting). Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Sāyana's commentary on the Yajurveda Saṁhita called Vedārtha-prakāśa.

Beginning. (उच्यते) ।

End. प्राज्ञं धनादिकं सर्वं प्राप्नोति जेतव्यं वैरिण्यै सर्वं जयति ॥ ६ ॥
वेदार्थस्य प्रकाशेन तनोद्धारं निवारयन् पुनर्याचतुरी देवा वीषा (?)
तीर्थमहेन्द्रः ॥ ६ ॥

Colophon. इति सायनाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुः संहितायां
पंचमकांडे चतुर्थप्रपादके द्वादशोऽनुवाकः ॥ समाप्तचतुर्थः प्रश्नः ॥ ६ ॥
॥ अक्षतं अपरिमलम् ॥ ६ ॥

विवरणम् । सायनाचार्यकृता वेदार्थप्रकाशाभिधाना यजुःसंहिताटीका ।

No. 555. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 70 (of which foll. 1-13 are wanting). Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Ekapadikāṇḍam noticed before. See Nos. 99-101.

विवरणसूक्ष्मम् ।

No 556. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 89 (of which foll. 2-4 are wanting. Foll. 48 and 49 appear to be by a different hand.) Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

No. 557. एकपदिकाखण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 75 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete.

No. 558. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 190 (of which foll. 107-110 are double.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 102 and 103.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीम् ॥ देव पूजनं जीयंयते ।

End. सेतुस्य श्रीमायाः श्री श्रीः पूजनयति तन्नादोक्तममान् ॥ १५ ॥
ब्राह्मणं ॥ १ ॥ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ मन्त्रमः प्रपाठकः समान् । कठिका
११५ ॥ अस्मिन् काये प्रपाठकः ७ ब्राह्मणानि संख्या ॥१॥ कांठे कठिका
७५८ ॥

Colophon. इत्यध्वरपञ्चकं तृतीयं कांठं समानं (समानं) अविशुद्धवाराणसीक्षेत्रे
श्रीविश्वेश्वरपत्तिश्री मारुतीरमासे शुक्लपक्षे दशम्यां संदीपावरे(?) विहितं
दीः काकां छत्रोः पुनदी + + + शुभं भवतु ॥

No 559. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 119 (of which foll. 1-20 are wanting.) Lines, 2 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. श्रीः पूजनय तन्नादोक्तममान् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ १ ॥ मन्त्रमः प्रपा-
ठकः समानः ॥ कठिका सं ११५ ॥ अध्वरकाण्डं समानं ॥ संवत् १७३९
५५५ कार्तिकशुद्धद्वितीयायां रविवारे शुक्रि (शु ?) में जायां भीय
श्रीदीदी श्री (शि ?) श्रीमामहाशुभानुन जायारामेश्वर आश्विन-
पटनायै नमः ॥ अष्टक पाठकयोः दीपानुन ॥ शुभं दी दीपा-
जयति ॥ श्रीमहाकाशीविश्वेश्वरः अत्यन्तः ॥

No. 560. ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 133 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 104.

विवरणग्रन्थपूत्रम् ।

No. 561 ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, ? (the folia being in disorder, the number cannot be exactly determined.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 562 सवकाण्डम् । *Savakāṇḍam.* Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 189 (of which foll. 5, 38, 169, are wanting.) Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 563. ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1657. Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Colophon. प्रपदकः । १ । संवत् १६१० चैत्र मदे वददाने रचो चय्य श्री ++
 वासुधैव कुटुम्बकम् ++ वासुधैव कुटुम्बकम् ग्रन्थं भवतु । कदाच-
 नम् ॥ यादव पुस्तिके (?) दृष्टा (?) वादवम् स्यात्त (?) मया । एव
 ग्रन्थ (?) मग्रन्थ (?) वा मम दोषो न दीयते ॥ नैलादधेदित्यादि ।

No. 564. सवकाण्डम् । *Savakāṇḍam.* Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 50. (The page marks begin with 10.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. The first folium seems to have been written by a different hand. Prose. Correct. Incomplete.

No. 565. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50 (but without any order.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Fragmentary.

The codex is simply a bundle of papers written by different hands and without any order, and is useless for purposes of reference.

No. 566. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 11. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose. Fragmentary. Like the codex last noticed, it is merely a bundle of folia without any order.

No. 567. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163 (of which foll. 155-162 are wanting) Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten. Correct. Incomplete. Accented.

No. 568. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 126 (of which foll. 80 and 81 are wanting) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and worn out. Correct. Incomplete. Accented.

No. 569. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times \frac{1}{2}$ inches. Folia, 103 (of which foll. 1 and 2, 23-65, 67, 69-73 are wanting.) Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 570. उल्लासम्भरणम् । Ullāsambharaṇam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Incomplete. The folia are in disorder.

Another copy of the work noticed in No. 102.

No. 571. उखासम्भरयम् । Ukhásambharayam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 80. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete, (fol. 1 being wanting.)

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ १०१ ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ ११ ॥ सं १६१९ वर्षे
भाद्रपदे १ नु अष्टो दीर्घमन्त्रे लिखितं कर्मासीवा अष्टके उपपु-
रोत्तमकस्य पुनरोवाचा अध्यनायै ॥ ग्रंथं भवतु ॥ सर्वज्ञानसुखी
भवतु ॥ कर्मासीवा अष्टके नारायणलिखितं ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥
॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥
४ ॥ ४ ॥

दिवरयन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 572. उखासम्भरयम् । Ukhásambharayam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which folia, 1-47, both inclusive, are wanting) Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

दिवरयन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 573. ब्राह्मणोखासम्भरयम् । Bráhmaṇókhásambharayam. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 10-13 in a page. Character, Nágara. Date, 1690 Samvat. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete. (Except fol. 1)

It is a copy of the *Āśvamedhakāṇḍa* noticed in Nos. 129 and 180, and not one of *Ukhásambharayakāṇḍam* as we find in the title-page.

Colophon चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ॥ कंडिकासंख्या १०१ एवं कंडि कंडिकासंख्या
४२८ ब्राह्मणानि संख्या ४२ ॥ संवत् १६९० वर्षे(?) आषाढ़(?) यदि १०
मनौ लिखितं(?) ग्रंथं भवतु(?) ॥ कल्याणमस्तु (?) ॥ श्रीः ॥ ४ ॥
श्रीः ॥ ४ ॥ श्रीः ॥ ४ ॥

दिवरयम् । अश्वमेधकाण्डमिदं भट्टासम्भरयकाण्डम् ॥

No. 574. उखासम्भरम् । Ukhásambharanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 107. Lines, 7-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains two incomplete copies of two different Bráhmaṇas, Ukhásambharana, and Haviryajña. Of the former there are 7 folia only, while of the latter 100 folia from fol. 55 to fol. 155.

No 575 हस्तिषट्नामकाण्डम् । Hastishatṣṇámakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 121 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 112.

विवरणनूतनपूर्वम् ।

No. 576. हस्तिषट्काण्डम् । Hastishatṣkāṇḍam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 222 (of which foll. 1-77 and 192-221 are wanting.) Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1637. Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete (except the folia wanting.)

Colophon.

इति हस्तिषट्नाम सप्तमं काण्डं समाप्तं हस्तिषट्काण्डे प्रपाठकः ॥
 प्रास्तव्यं १२ ॥ एवं काण्डे कटिवासंख्या ॥ १८८ ॥ ग्रामं भवतु संवत् १६१०
 वर्षे वैशाख(शु) मासे अष्टम्यां पक्षस्यां त्रिंशो भौमवाचरे-वीर-
 वाचारमी वासव्य उदीच्य आनिर्य(नीय ?) प्रोदीतरामस्तुतद्वरजीति-
 क्षायवे ॥ ग्रामं भवतु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥
 श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

No. 577. चितिकाण्डम् । Chitikāṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 101. Lines, 6-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, worn out, and slightly worm-eaten. Foll. 43-101 appear to have been written by a different hand. Generally correct. Incomplete.

No. 578. चितिकाण्डम् । Chitikanḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 168 (of which foll. 115-153 are wanting.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and written by different hands. Correct. Complete but for the defect mentioned above.

No. 579. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 10×3 inches. Folia, 77 (of which foll. 4, 43-61, are wanting) Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Foll. 1 and 3 appear to have been written by a different hand. Correct. Incomplete.

No. 580. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 103. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete (without colophon.)

No. 581. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 101 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1078. Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the 1st fol.).

Colophon.

अमुचे. प्रयातकः समाप्तः ॥ कटिका ॥ १०१ ॥ कांडे कटिका ॥ ४०१
(१?) माधुष्यादि संख्या ॥ १५ ॥ संवत् १६७८ वर्षे श्रावण शुद्ध पौष-
मास्या (?) रविवारेण लिखितं मोदकैवेद्य ज्ञानिभ्यः आचाराराम सर्वेश्वरेण
लिखितं ॥ ग्रन्थमस्तु ॥ अग्र्यरुद्रकटिपौरोवध (?) मुद्रिरधोमुखं (ख. ?)
कटेन लिखितं धन्यं (लिखितोऽग्रन्य.) यन्ने (यदेन ?) परिपालयेत् ॥ १ ॥
नैलादधे (?) अलादधेदधेस्यल (?) बंधनान् ॥ मुद्र (?) दशेन दातव्यं एवं
नदति पुस्तिका ॥ १ ॥ श्रीः ॥ क ॥ श्री ॥ क ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः ।

No. 582. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikāṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 111 (of which foll. 1-4 are wanting.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1268, Saka 1152 (?) Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first four folia.)

Colophon. साचीकाण्डं सम्पूर्णं ॥ लिं याज्ञिक (?) चकारासेष ॥ सं ११६८ शके ११५२
वा. सु. न ५० अलिङ्गः श्लोकाः ।

No. 583. अग्निरहस्यकाण्डम् । Agnirahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 106 Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 123. Accented.

Colophon.

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं ॥ संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः ॥
याज्ञिकदेवहृत्पुनकश्चाक्षयेव व्रतपथं पूरितम् ॥ गुप्तमस्तु ॥

No. 584. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtādhyāyikāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 44 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete

Another, incomplete copy of the work noticed in Nos. 124 and 125. Accented.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 585. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtādhyāyikāṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 66 (of which foll. 1-25 are wanting.) Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 586. मध्यमकाण्डम् । *Madhyamakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 31. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1509. Appearance, very old, worn out. Prose. Correct. Incomplete.

The first Prapāthaka of the *Madhyamakāṇḍa* noticed in Nos. 126, 127, 128.

विवरणमूलपूर्वम् ।

No 587 मध्यमकाण्डम् । *Madhyamakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 588. अश्वमेधकाण्डम् । *Aśvamedhakāṇḍa*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10½ (of which fol. 1 = lost) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 175½. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 130, 131.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. ऐतज्जीवाय पितृभ्य न संदध्य ॥ १९ ॥ वाचस्पति ॥ ७ । चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । अष्टिका संख्या ॥ २६ ॥ ग्रन्थस्तु संवत् १०५४ वर्षे माघशुक्ल ५ शुद्धे वास्या अर्धे द्विद्विंशं ज्ञाती वीरेवर यादव क्षात्रपवनार्थम् ॥

No 589. सतपथब्राह्मणप्रवर्णकाण्डम् । *Satapatha Brāhmaṇa Pravargyakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 10×1 inches. Folia, 45 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 77 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The *Pravargyakāṇḍa* belonging to the *Kaṇvaśikhā* of the *Satapatha Brāhmaṇa*.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । सतपथब्राह्मणप्रवर्णकाण्डप्रवर्णकाण्डम् ।

No. 590. वृहदारण्यकभाष्यम् । Vrihadāranyaka Bhāshyam. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 24. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Correct. Incomplete.

An incomplete copy of Ananda Giri's commentary on the Vrihadāranyaka.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ मधुकांठे जायते कथं चेति मधुहयं व्याख्यातं सम्मति कांठांतरारंभं प्रतिजानीते जगद इति ।

End. (अष्टितम् ।)

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आनन्दगिरिकृतं वृहदारण्यकटीका ।

No. 591. वृहदारण्यकमिताक्षरा । Vrihadāranyaka-mitāksharā. Substance, country-made paper, 11×8½ inches. Folia, 187. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vrihadāranyakakāṇḍa of the Śatapatha Brāhmaṇa, belonging to the Kāṇva śākhā, by Nityānandāśrama, a pupil of Purushottamāśrama.

Beginning. ॐ ॥ ॐ नमः श्रीगणेशाय परमात्मने श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीमत्तो जन्तु-
मन्त्रिः सृजति जगदिदं पालयत्यनरात्मा सविष्णवे निषीय स्वकमहि-
ममतः सत्यचिन्मूर्तिरासे । श्रीगुरुः सत्यवानां परमहिततमः पापि-
नामुपमूर्तिः सोऽन्नाकं वाहितानि प्रदिशतु भगवानात्मदः श्रीवशिष्ठः ॥१॥
यत्कृत्प्रवृत्त्यन्विकल्पसः सृष्टेकलादेव मे रामदेवमदाभिषा यद्वयम् नेश्य
स्य संतापिनः ॥ यन्मसारपरिवर्माणदद्या संश्रितलाभोदभाग् नदे तत्
पुत्रयोत्तमायमनुरोः पादारविन्दद्वयम् ॥ १ ॥ याकाष्ठोपनिषत् प्रसिद्ध-
वृहदारण्यकद्वये सादरं तद्वाच्यप्रमुखं चित्तोक्त विपुला टीका कृता ज्ञानि-
नाम् ॥ रम्या तत्त्वज्ञानासमर्थमतिभिर्मोक्षेषुभिर्योगिभिः पुत्रेया तु
मिताक्षरा + + + रियं व्याख्या समारम्भे ॥ १ ॥ उपनिषत्सन्देह
तु मुञ्चया हन्ता द्रष्टव्यमेव ।

End.

इदं चार्थपरंपराकथनं सर्वास्तु वाजिशालासु वेदाध्ययनसमा-
रथ पाठानुक्रमेण सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रपर्यंतं
समानं ॥ आदिसध्यान्तेषु कृतमंत्राः यथाः परिचारिषो भवन्तीति शि-
क्षयितुं + + + प्रश्नो नम इति ॥

Colophon.

इति हृददारण्यकनाम्नायां मिताचारायां अष्टमाध्यायस्य पंचमं ब्राह्मणं ॥
समाप्तं ॥ यः सङ्गतिस्तयस्त्रिकान्दिकवद्व्यायप्रभेदस्तु यथा ॥ हृदरस-
वावलिक्लिप्त + + मय ब्राह्मणः ॥ ब्राह्मणैककृतः पुत्राकक्रुतुमो-
नंशालवालांनुभाक् संवेद्यः सततं बुधैः च हृददारण्यककल्पनाः ॥ १ ॥
भाष्यवार्तिककृतटीका मय + रण्यकं दधि ॥ विमय्य बुद्धिरनेदं नवनीतं
समुद्यते ॥ २ ॥ महतामाश्रयं बोधुं साहजः का जसो भवेत् । तथापि
कदाप्यश्लाभिः चारमेतत् समुद्यतम् ॥ ३ ॥ यत्नादस्य सकरेदरसाभि-
न्नाविषामविधिपदादपि संवरणः । न प्राप्नुवति पद्मकर्मात्ता धनेचा-
श्लौ चर्चिश्चपुत्रे चरते ममस्ते ॥ ४ ॥ इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्य-
श्रीपुष्योत्तमात्मनःपूज्यपादमिथ्यामित्रानंददासविरचितायां मिताचारायां
अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॐ ॥ संवत् १९११ चैत्र ११ बुधे प्रजाप-
तमपूज्यपादमिथ्यामित्रानंददासेवेदे पुस्तकं वाराणस्यां + + + नि-
कटे लिखितं ॥ ॐ नमः ॥ द्वाभ्यापंचमस्य + + + भवतु ॥

विवरणम् । नित्याजम्पादमविरचिता हृददारण्यकस्य मिताचराभिधा टीका ।

No 592 सुक्लयजर्वेदशास्त्रसंज्ञिता । Sukla-yajurveda Vājasaneyi
Sāhitaḥ. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 177
(of which foll. 1-7 are wanting.) Lines, 8-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing
effaced in parts. Verse and prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 38, 39, 40. Ac-
cented.

No. 593. रुद्रजपः । Rudrajapah. Substance, country-made paper,
7×3 inches. Folia, 16. Lines, 5 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, very old. Versa. Generally correct. In-
complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

विवरणम् ।

No. 594. **अथर्ववेदसंहितापदपाठः ।** Krishna-yajurveda-saṁhitā Padapāṭha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 110. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the eighth Prapāthaka of the Prathama Kāṇḍa.)

The Pada text of the Black Yajurveda up to the end of the eighth Parapithaka, Kāṇḍa 1. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । इति । श्रीम् । हुम् । ह्रीम् । अ० ॐ । नमः । शायम् ।
 म् । उपायम् । इत्युप शायम् । म् । हुम् । ह्रीम् । अ० ॐ । नमः । शायम् ।
 म् । उपायम् । इत्युप शायम् । म् । हुम् । ह्रीम् । अ० ॐ । नमः । शायम् ।

End. मृमिषं । सोमस्य । रंदिष्य । मिषः । आग्नेयं । मृषः । आग्नेयं चिरस्यं ।
आग्नेयं । मृषोमा । अया विष्णू । हविष्मतिः । १ । अनुमयै ।
यमायै । देवी राधा । मिषैः । अतो वा । द्विषामादिभ्यम् ।
चरि । सोमः । १८ । १७ । १२ । १४ । ११ । १२ । १२ । ११ । १४ ।
संख्या । । सोमद्विषे चरो विजयदेवरा । । श्रीदेवप्रसाय नमः । ।
। श्री । । चरिर्जयति ।

Colophon. (नाटि) ।

विमरयन् । ह्यप्यजुर्वेदसंवितायाः श्रवमकाशीयाहमप्रपाठकपर्यन्तमनस्य पदपाठा
संस्तरविज्ञः ।

No. 595. **कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः ।** Krishna-yajurveda-saṁhitā Padapāṭha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 124. Lines, 4-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1650, Samvat 1519. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Kāṇḍa of the Black Yajurveda.
Sāṁhitā. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः । श्रीम् । वायुम् । स्त्रुतं । रति । लभेत् ।
भक्तिं काम रति भुक्तिः ।

End.   सुनिधः । द्यौर्वा । वषात्राभावं । । हितमनु । इत्येह प्रजापे । ।
 अन्तेत्याह । युष्म । भृशनि । । ०० । । ११ । । ०१ । ।
 ४६ । । ४८ । । ०४ । । ०० । । १८ । । ०३ । । ४६ । । ०३ । ।

Colophon. मके १६२० संवत् १४१८ संवत्सरे चैत्र शुक्लद्वितीया भीमवामरतरिने
रदं पुस्तकं लिखितं गोविंदरामभट्ट + + + त्र्युपनामकं तस्य रदं
पुस्तकं ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहिताया द्वितीयकांडस्य पदपाठः मल्लरचित्रः ।

No. 596 छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitā
Padapāṭha. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 68.
Lines, ■ in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the third Kāṇḍa of the Black Yajurveda
Saṁhitā. . Accented.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । हरिः । श्रीम् । प्रजापतिरिति प्रजापति ।
शुक्लामयम् ।

End. पूर्वता छन्दान् नवमि प्रायेत्तु वदन्निष्कम् ॥ ११ ।। १ ।। ११ ।
॥ ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। श्री-
कामिनायोविजयतेनरम् ॥ ११ ।। श्रीः । करोजयति ।

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहिताया तृतीयकाण्डोपपदपाठः मल्लरचित्रः ।

No 597. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitā
Padapāṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 87.
Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fourth Kāṇḍa of the Black Yajurveda.
Accented.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । हरिः । श्रीम् । युजन्तः प्रमुभं । मनः । तत्त्वार्थे ।
श्रुतिना । धियः । श्रुतिः । ज्योतिः ।

End. अग्राविष्णुः । अग्रिष्व वाजोनाः । अद्विजोपः । एकोनवन्तरिम् ॥
१८ ।। श्रीछण्डाय नमः ।

Colophon (नास्ति) ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहितायाश्चतुर्थकाण्डीयपदपाठः (सस्तरचिह्नः) ।

No. 598. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda Pada-pátha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 128. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, . ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fifth Kánda of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः ॥ हरिः ॥ सोम् । सावित्राणि । जुहोति । प्रमूत्या
रति प्रमूत्या ।

End. यो वै रुपाङ्गतिं अभूत् सं पर्यभिः सुवदभ्यु चानुदुं सुष्टौ पंचामत् ॥
१८ । हरिः ॥ सोम् । १८ । १७ । १८ । १८ । १९ । १७ । १८ ३२ ।
सावित्राणि विष्णुमुखाः अमृतायज्ञः देवाह्वराः यदेकेन चिरव्यवर्षाः ।
यो वा अयमा देवसंततः । पंचमाहकयमात्रं पचात् । यीः ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहितायाः पञ्चमकाण्डस्य सस्तरचिह्नः पदपाठः ।

No. 599. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitá Padapátha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 103. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, . Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the sixth Kánda of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः ॥ हरिः ॥ सोम् । प्राचीनवृद्धमिति प्राचीनवृद्धम् ।
जुहोति । देवमनुष्या रति ।

End. ईमः । पत्निया । प्रति । देवावा । इन्द्रियं । देवावा । अदाभ्ये ।
देवा वै । प्रवाङ्क । प्रजापति देवेभ्यः । सः । रिद्विषानः । प्रोद-
मृषा । एकादम । च । ११ । श्रीविद्यनाथाय नमः । सुवर्माय यजति
प्रजा श्रीमेनै मृक्षीयान् प्रत्येच मृक्षीयान् प्रजा पुत्रान् विचनारि
मत् ॥ ३११ ॥ ॥ ११ ॥ ३२ ॥ ११ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ २२२ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । छन्दयजुर्वेदसंहितापदपाठः सप्तविंशः ।

No. 600. छन्दयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitā Padapāṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 85. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the seventh Kāṇḍa of the Black Yajurveda Saṁhitā. Accented.

Beginning. नीमचेमाय नमः ॥ ओम् । शुक्लमिनि प्रज्जननं । श्योतिः । अपि
द्वे कताता । श्योतिः ।

End. माकः । सुमुक्तः । सर्वममृताभिः । वा । इवे देवहव । अमुजित्युः
हताङ्कः । सर्वद्योहिः सार्वे । अतुः पशुमत् । ५३ । ५४ । अति ।
ओम् ।

Colophon. सप्तसाहस्रपदानि समाप्तिं यथाय । शुभमस्तु मित्रं भूतात् । कुम्भन(?)
क्षान । १० । नीमः प्रवीदतु । कामीनापोविजयवेतवाम् । श्रीः ।

विवरणम् । छन्दयजुर्वेदसंहितायाः सप्तसाहस्रीयपदपाठः सप्तविंशः ।

No. 601. तैत्तिरीयसंहिताभाष्यम् । Taittirīya Saṁhitā-bhāṣyam. Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 68. Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Generally correct. Incomplete.

Sāyana's commentary on the fifth Kāṇḍa of the Taittirīya Saṁhitā.

Beginning. । नीमचेमाय नमः । यस्तु निवर्धनं देवा ये वेदेभ्योऽखिलं जनन् ।
निर्धमे तमसं मन्वे विद्यातीर्थमहेतरम् ॥ १ ॥ अतुर्थकादे पितृयमंशा
सर्वं न वर्धता । आस्तुर्थं पंचमे कादे वन सप्तप्रपाठकाः । १ । सप्तसा-
हस्रातुर्थकादौ मित्रयैपानुवाका एकादसानुवाकाः स्युताद्योऽर्धवेवभी-
रिताः । ११ । साविताजनिस्त्वस्र स्त्रीकारः प्रथमेऽभवत् । द्वितीये अतुर्थं
अष्टमचेनामस्येदुर्ध्वं ॥ २२ ॥ तृतीये अतुक्त्वाप्याशं भूषंकारोऽजला-
दिभिः । अतुर्थेण अदं काना संरधेस्यंयवयोः । पंचमं संधनामेना-
म्यमभूयो समाचरेत् । षष्ठे तुमां निर्धमेति सप्तमे संस्मरेति ता । ११

अष्टमे पञ्चदशे नवमे अष्टमिः । अष्टमं दधीत दशमे द्वाद-
शे अष्टमधिकः ॥ ७ ॥ अष्टममनुवाक्योऽथ भोक्तुं उक्त्यन्तां ततः ।

८ ।

यमिदं इत्येवमाद्या अष्टम्याप्रिय ईरिताः ॥ अष्टम्यास्तु प्रयाज्यानां याज्या
एकादशेऽवताः । अष्टम्याष्टकांते ताः विनियुक्ताः स्फुटं नुतम् ॥ ८ ॥

End.

अष्टम्या प्रपाठकस्य विनियोगसंग्रहः ॥ आयथादिभिराग्नेयमर्चैः पंचचितीः
स्रुयेत् । अग्ने देवा मिचेत्याद्या माचिकेत चितीरिताः ॥ १ ॥ आयथाद्याः
पंच मंत्रा इहानेय्यास्ययाज्यं । सौरिचिचवतीचिचं देवानामित्यसौ
भवेत् ॥ २ ॥ आग्नेये उपमं दद्यात् प्रत्येकं चित्तिपंचके । पंचाक्षरस्यैव
दद्यात् प्राजापत्यामिचेरकां ॥ ३ ॥ यो देवा उष्ट्यन्तिथे दद्यादष्ट्यानि
संग्रिका । शतायुवायेति पञ्चमर्चैः पंचेष्टका इमाः ॥ ४ ॥ इन्द्रस्य यदि-
चोर्दध्यादग्राविष्णू इमाः ॥ ५ ॥ चित्तिं जुहोमि चाचेतं सप्तवेची जुहोति
चि ॥ ६ ॥ अग्ने यद्येत्युपादध्याद्वा इन्द्रस्य पंचेष्टकाः । सुवर्चपंचभिर्ज्वा वे-
ज्जिह्वो दधाति चि ॥ ७ ॥ याज्ञे तिस्रो जुहोत्येवं तज्जापामीनिचो-
मकः । यदा कृतादिनि प्रोक्तैर्मन्त्रैराहुनिचोमकः ॥ ८ ॥ याज्ञेष्टमर्च-
नकेति मंत्रातृक्यं दधाति चि । यद्येत्यग्निपचो आयथाद्याः पूर्वमुदी-
रिताः ॥ ९ ॥ ताभिः पंचेष्टकादद्यादष्टिकां चितीरितं । सोभानित्य-
श्मेषाममंत्राः सोऽग्रस्य अष्टाः ॥ १० ॥ अनुवाकेषु कांठं यत्पंचमं यदि-
सुस्थितं वेदार्थस्य प्रकाशेन ततोऽर्च्यं विचारयन् । पुनर्वास्तुरोदेया-
द्विधानीयमचेष्टारः ॥

Colophon.

इति सायनाचार्यनिरचिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां पंचमकांठं
सप्तमप्रपाठके षड्विंशोऽनुवाकः ॥ १६ ॥ सप्तमप्रपाठकः सप्तमः (पञ्चाङ्गः ?)
सप्तमकांठश्च पंचमः (?) ॥ सायनाचार्यनिरचितं यजुः (?) वेदार्थपुस्तकं ।
अयोधिवान(?)कृत्येन खरः । वर्षसमं श्रुतम् ॥ ग्रंथसंख्या १५० ॥

विवरणम् । सायनाचार्यकृतं तैत्तिरीयसंहितायाः षडमकांठीयभाष्यम् ।

No. 602. तैत्तिरीयब्राह्मणम् । *Taittirīya-brāhmaṇam*. Substance,
country-made paper, 10x4 inches. Folia, 157 (of which 1-3 are
wanting) Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incom-
plete

An incomplete copy of the *Taittirīya Brāhmaṇa*, having
neither beginning nor end.

No. 603. **आरण्यसंहिता ।** Arani Saṁhitā. Substance, country-made coloured paper, 19×3 inches. Folia, 6. Lines, 5 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, new. Verse. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 60. Accented.

Colophon. चर्द्धप्रपाठकः । पूर्वां आरण्यं चतुर्हरमुनिचन्द्रैः सन्निवृत्ते प्राक्वर्षे दत्त-
वति निधिरुद्रिं पञ्चविंशेऽङ्के भावः । शिरशि कुटुम्बगार्वा न्यस्य
नद्या द्वितीयां अ लिखति कमलादिः संहितां कान्तमर्त्या ।

निवरणकूलपुष्पम् ।

No. 604. **आरण्यपदच्छेदः ।** Arani Padachchhedah. Substance, country-made yellow paper, 16×3 inches. Folia, 6. Lines, 5-7 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

The Pada text of the Arani Saṁhitā. Accented.

Beginning. ॐ भवः सायवेदाय । ॐ । इन्द्र । च्छेदम् ।

End. ॐ इवादि देवाः ।

Colophon. इति आरण्यपदसमाप्ता । दत्तमिति । चर्द्धः प्रपाठकः । प्राक्वर्षे भद्रादि-
वायविंशरुद्रिर्वापते शके वर्षेऽष्टमोभाषोभानन्दनाम्नोदरिचरणरतेः ।

No. 605. **वैराजसामः ।** Vairāja Sāmah. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, १ Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of hymns belonging to the Sāmaveda under the name of Vairājasāman. Accented.

Beginning चय वैराजसाम । ॐ । चोर्या चोर्या चोर्या १११ विम्ब । मन्त्रा
चाय । चोर्नाचाय । चोर्नाचाय । चोर्नाचाय । चोर्नाचाय । चोर्नाचाय ।

End. १ २ ३ ४ ५ ६ ७
इडा १२४ चायि चैदो १४ मिः रदिया १ चाचो १ इडा ।

विवरणम्-। वैराजसामेति प्रसिदानां समवेदीयमन्त्राणां संपदपुस्तकम् । अत्र मन्त्राः सप्तर्षिचक्राः सन्ति ।

No. 606. भारद्वाजसाम । Bhārṇadīdi Sama. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete. It contains only two Sāmans.

A collection of Sāmans known under the name of Bhārṇadīdi. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथ भारद्वाजसाम लिख्यते । ॐ इयाम् । नमस्तस्मा-
१।
त्तौ १२४००तिः । पश्यंत उत्तरा १२५ ।

End. धर्मोत्पत्तिर्भुवनेषु चतुर्दश । इदं इति १२४५ ।

Colophon. इति भारद्वाजसामः समाप्तः (याम समाप्तं ?) । अथ भारद्वाजसाम लिख्यते ।

विवरणम् । भारद्वाजीनि कति नाम सामानि सन्ति, तेष्वत्र सामद्वयमात्रं वर्तते ।

No. 607. सामवेदब्राह्मणम् । Sāmaveda Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 12. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1660. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains three small works, (1) Devatādhyāya, (2) Saṁhitopaniṣad, and (3) Vāñśa Brāhmaṇa, so connected that they cannot be separated. Of these, the first and last belong to the Sāmaveda, and the second to the R̥gveda.

Beginning. (of Devatādhyāya) × त्रि × त्वा × ने × ॥ अग्निर्हिन्द्रः प्रजा-
पतिः सोमो वषट्पत्तशमंभिरा ।

End. (of Devatādhyāya) सखि देवविभ्यश्च ब्रह्मसत्यश्च पानुमासि +
+ सत्यं च पानुमासि ॥ १ ॥

Colophon. इति देवताध्यायः ॥ समाप्तः ॥ १

- Beginning.** (of the Sāṃhitopanishad.) अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्व्वपरोक्षादेव ।
- End.** (of the Sāṃhitopanishad.) पुरुषोवाकमीशरोभिजायदेनाका-
शोकरं च चतुर्थो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥ ५ ॥
- Colophon** इति संहितोपनिषद् समाप्तः (समाप्ता ?) ।
- Beginning.** (of the Vāṃśa Brāhmaṇa) . नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम
आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च
मृत्यवे च विष्णवे च नमो विश्वकाय चौपजाय च ।
- End.** (of the Vāṃśa Brāhmaṇa.) बृहदसौ पितृबृहद्गुर्गोभिलो गोभि-
स्तादेव गोभिलोराधाश्च भोतमान् समानं परं समानम् परं ॥ १ ॥
- Colophon.** इति ब्रह्म ब्राह्मण समाप्तः (?) संहि संवत् १६९० वर्षे यावत्
शुद्धि १५ बुधे । अथ च श्रीवाराहकीर्तिनाथसहोमासश्रौतौयजुर्मगोर्वर्णेन
लिखितम् ॥ च वैकुण्ठपठनार्थं तथानीलकण्ठस्य ।

विवरणम् । अथ श्रीवि पुस्तकानि मिलितानि सन्ति (१) देवताभाष्यः (२) संहितोप-
निषद् (३) ब्रह्म (४) ब्राह्मणमिति चर्चान्वितानि सुप्रसिद्धान्येव ।

No. 608 इन्द्रसलभभाष्यम् । Indraśalabhabhāṣyam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 95. Lines, 10-14 in a page, bound in book form. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Indraśalabha Sāṃhitā. Anonymous.

Beginning. श्रीमदेषाव नमः । प्रथमसौकमाद्यमवचस्त्रेभिर्ज्ञादंशं यत्तु ह्यथा ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । इन्द्रसलभसंहिताभाष्यम् ।

No 609. अमृताहरणम् । Amṛtāharāṇam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, 1678 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A legend of Garuḍa bringing down, at the request of his mother, the nectar of immortality from heaven after defeating the Devas.

Beginning. ॐ नमो विष्णवे । यन्मां हन्तोऽहं हन्ताहं हन्तो भुवनं कपिताः स्रजो-
काः पातालं पद्माम्बो वनमजमहितं कच्छं भवयिता तु म कुक्षो वक्ष-
तुङः सुरासुरविनिजितायां ब्रह्मपक्षं (?) वंदे कामपयो ह्युत्तमस्तुतः

११ १ १ ११ १
पातु वोचैतदेवः । ॐ मदाहो प्रिय नामो देवो वरुचः प्रजापति यो
१ १ १ १ १० १० ११
देवा देवा दिविपददुष्ट वेभो वो देवा देवेभ्यो नमः ॥ १ ॥

End सत्त्वं पु लोकेषु ११५५ अथवा अथ ११५५। अथवा नरे मा ११५५। ११५

Colophon. इत्यमताहरणे द्वितीयः प्रपाठकः समग्रः ॥ वक्षसरागावलिभिर्नि-
वेन्दे विज्रमाहृतः । चन्द्रेक्षि लिखितं काम्या प्रतिपच्छावणे दिवे । श्रीरा-
माय नमः । अथैव वाराणसीक्षेत्रे हृदनामारग्रातिना राउल श्रीमं-
जीतुवेन राउल श्रीप्रयागजीविन लिखपितममताहरणं सप्तमया
परोपकाराथे च ॥ यादवमिति न्यायान्न मे दोषः । श्रीरामाय नमः ।
॥ च ॥ च ॥ च ॥

विवरणम् । मन्त्रद्वयममताहरणविषयकमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम् ।

No. 610. मन्त्रभाष्यम् । Mantrabhāṣyam. Substance, country-
made paper, 12x5 inches. Folia, 81. Lines, 12-15. Character,
Nigara. Date,* ? Appearance, old, decayed, slightly torn. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Mantras generally used in Vedic rites,
by a son of Bajraṭa.

Beginning. निदिः श्रीमधेशाय नमः । ब्रह्मणे नमः । हृदयं दक्षिणं चादिमधलं
बाहि अक्षयः (?) । चेतरे नमसं जीमि अक्षयु नामविषयं । चादिन्या-
हम्बान् यक्षु मायाः पंचदशापराः । नं याज्ञवल्क्यं वन्दे मन्त्रभाष्य
प्रविद्वे । मुनिसत्त्वैतथैव तथा यतपदद्वये । अथैव वक्ष्मीय मन्त्राणां

* The work was written by a son of Bajraṭa, an inhabitant of Śrāṇḍapara in the reign of the king, Dhōṣa.

देवता ब्रह्मं च यन् । ऋषो यजुर्वि भामानि नमार्थः पदवाक्ययोः ।
 युतयथाय याः प्रोक्ताः योर्थवादस्तु कथंयः । तत्र हि पूर्वस्मिन् विशि-
 ष्टकर्मजनितकृतिमंकारसमानानुष्णिगिधर्मोऽयः सुप्रतिबुद्ध्यायेन हि-
 रण्यमर्षप्रभृतयः कथ्यादौ सप्त विद्ययाभियज्यमानाः धर्मास्तद्वत्
 ऋषय इत्युच्यन्ते ।

End. (अष्टितं) ।

Colophon. (अष्टितं) ।

विवरणम् । मन्त्रभाष्यं नाम पुस्तकम् सुप्रविशमेव ।

No. 611. अनुपदः । Anupadab. Substance, country-made paper, 12½ x 4 inches. Folia, 73. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out, with writings by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A work explaining fully some Vedic rites performed by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो ऋषेभ्यः ॥ ॐ नमो सामवेदाय ॥ यजुषां कर्मसु हिंसतो-
 विधानमर्थपदसाहित्यस्तु सर्वेष्वेव(?)शब्दविशेषो द्रव्यवचनौडमती-
 प्रयमेवेति ।

End स सर्वेषु लोकानाम्नेति सर्वेषु कामान्नपदतपाद्या निष्ठाकथ भवति
 संपन्नाश्च जयति संपन्नाश्च जयति । १६ ।

Colophon. इत्यनुपदे दशमः प्रपाठकः समाप्तः समाप्तस्यायमनुपददर्पयो यस्मिन् ।
 १ ग्रामस्तु ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

विवरणम् । अनुपदाख्यो वैदिकमन्त्रविशेषस्याध्यात्मिकोऽयम् ।

No. 612 अनुपदसूत्रम् । Anupada Sūtram. Substance, white Kāś-
 miri paper, 16 x 6½ inches. Folia, 38. Lines, 8 in a page. Character,
 Nāgara. Date, Samvat 1942. Appearance, fresh. Prose. Generally
 correct. Complete.

Another copy of the work noticed just before.

Colophon. इत्यनुपदसूत्रे दशमः प्रपाठकः समाप्तः । श्रीचं १८५१ भाद्री शुक्ल ११ ।
 विवरणम् ।

No. 613. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaṇīya Brāhmanopani-
 shat. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 13. Lines,
 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost
 new. Verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । श्रीमुच्यतेऽदेवताम्यो नमः परास्वरमुच्यते देवता-
 म्यस्तद्विषयं यस्यावलोकनेनैव मता संसारवासना १ । अथ वैराग्य-
 लक्षणं दुःखशूलोद्विग्नं संसारलसं शोध्यं न विद्यते वासनासंस्तुतेर्मूलं
 तस्यावलोकाविधीयतेऽन्तरे हतिरन्यथा संसारस्य प्रवर्तिका तस्या निर्मूलनं
 कार्यं प्रकथेत् सुमुमुक्षा ।

End. हावेतो सुपर्वा सुपुत्रो सखायो समानहृत् परिपक्षजाते एकस्योः
 पिप्लवमणि पक्ष्ममन्स्वनयप्रभिषाकमीति टीका—तो प्रसिद्धो सुपर्वा
 सुमु पर्वा मतिः ययोस्तो पर्वा मतो सखाये च पतन्मामवहेन्मिति निष्-
 चयादतद्धानो इत्यर्थः सपुत्रो सद्योमवतो सखायो परस्परानुब्रूतो
 द्वौ जीवाश्चपरमात्मानौ समानं एकं हृत् शरीरं परिपक्षजाते चाहिं-
 स्यतः शोकमन्त इति यावत् अनयोः कार्यभेदमाह तयोर्मध्ये एकौ-
 जीवः यत्तं पिप्लवं यत्तं अतिभुङ्क्ते अन्य ईश्वर अनश्नन् अभुङ्क्षानः
 सन् अभिषाकमीति चाहिनेन पश्यतीत्यर्थः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥

विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् विषयोऽनमोसखायनं तत्त्वज्ञानम् ।

No. 614. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaṇīya-brāhmanopani-
 shat. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 13.
 Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
 fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad belonging to the Maitráyaṇīya Śākhā of the
 Sāmaveda.

Beginning. मैत्रायणीये ॐ प्रक्षयज्ञो वा एष यत्पूर्वेषां चयनं तस्याद्यजमानश्चिन्नेता-
 नग्नीनाद्यानमभिधावेत् संपूर्णः खलु वा अथा विकलः संपद्यते ।

End. तेषु चरन्ति प्रविष्टः समुज्जानामधिपतिर्वभूवा इत्यथा आद्यान्तर्वेदि-
 यान्तर्वेदिह १ ।

Colophon. इति मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषदि पंचमः प्रपाठकः । ५ । ५ ।
विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् ।

No 615. रुद्रस्योपनिषदादि । *Rahasyopanishadādi.* Substance, foolscap paper, 12×8 inches. Pages 23, without page marks. Lines, 10-30 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh, bound in book form. Not correct. Complete.

The codex contains the following small works written separately, but bound together in book form. (1) Kaushītaki Brāhmaṇopanishad. (2) Śārīropanishad. (3) Amṛita-bindūpanishad. (4) Brahmopanishad. (5) Garbhopanishad. (6) Paipyaśāda or Vṛihajjāvalōpanishad. (7) Jāvalōpanishad. (8) Chityōpanishad. (9) Pañcha Brahmavidyōpanishad. (10) Itihāsopanishad. Of these, the Vṛihajjāvalōpanishad has been noticed in No. 191.

Beginning. (Kaushītaki) कौषीतकि ब्रह्मोपनिषत् । प्र-
ह्लोद वै देवोदासीरिन्द्रस्य त्रियं धाम्नीजमान ।

End. (Kaushītaki) चैवं विद्वान् सव्यान् पाप्मनोपहत्य सर्वेषां भूतानां
वैश्वं साराख्यमाधिपत्यं परिवर्ति । नैवं वेद य एवं वेद ।

Colophon इति कौषीतकी कौषीतकि(?) ब्राह्मणोपनिषत् छ समाप्ता । ५ ।
हरिः ॐ ।

Beginning (Śārīropanishad.) श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ओम् । अथातः श्रु-
त्यादि महाभूतानां समकार्यं यत्कठिनं वा श्रुतिवै, यदुद्धवं तदापः
यदुद्धं सत्तेजः यः सत्तरति स वायुः क्षुब्धिवं (यन्मुचिरं ?) तदाकामं
श्रीवासीति श्रानेन्द्रियाणि शोभमाकाशे वायो लब्धः । अग्नौ चक्षुः । चक्षु-
जिह्वा श्रुतिर्वा प्राक्षमिति एवमिन्द्रियाणां यथाक्रमेण सत्त्वस्यैकपरव-
र्तमाद्यैवे विषयाः श्रुत्यादिसदाभूतेषु क्रमेणोत्पन्नाः ।

End. मनोबुद्धिरदंकारखानिष्ठाग्निजलानि भूः । एताः प्रकृतयस्त्वष्टाविकाराः
शोदभापरे । शोचं लब्धं चक्षुर्जिह्वा प्राणं चैवतु पंचमं पादो (यू?) पक्षी
करोपादौ वाक् चैव दशमी मता मन्दः स्वर्गश्च रूपश्च रसश्चैव च
चक्षुर्विंशति एतानि सत्त्वानि प्राकृतानि तु चतुर्विंशतिरत्यन्तं प्रधानं
सुखं परः । ५ ।

- Colophon.** इति शरीरोपनिषद्समाप्ता श्रीलक्ष्म्यार्पणमस्तु ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Amṛitabindūpanishad.) हरिः ओम् ॥ नमो (मनो ?) हि द्विविधं
 प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च ॥ अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितं ।
 मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ॥ पञ्चाक्षरविषयासक्तं मुक्त्यै नि-
 र्विषयं कृतं ॥
- End.** ज्ञानमेकं समाधाय उद्धरेदक्षिणत्परं । निष्कलं निष्कुर्यं ज्ञानं तद्वत्सद्मा-
 दिति कृतम् ॥ सर्वभूताधिवासं यदभूतेषु च वसत्यपि । सर्वानुपाह-
 कलेन तद्वत्प्राचं वासुदेवः तद्वत्प्राचं वासुदेवः ॥ ५ ॥
- Colophon.** इति अमृतबिन्दूपनिषद्समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
 ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Brahmopaniṣad.) ॥ ॐ ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः श्रुतिः ॥
 १ ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि ज्ञानानि भवन्ति । नाभिहृदयं कंठं श्रोत्रं
 तत्र चतुष्पादं ब्रह्म विभाति ॥ जगतीये (जायति?) ब्रह्मा । सप्तोर्विष्णुः ।
 द्युपुत्रिः शक्रः । तुरीयमक्षरं स आदित्यो विष्णुश्चेत्क्षरश्च ॥
- End.** यतो वाचो निर्वर्तते अप्राप्य ममसा मय ॥ आनन्द मेव जीवस्य यस्या-
 न्ना मुच्यते बुधः ॥ सर्वभाषितमाद्यानं शीरे सर्पिरिवार्षितं ॥
- Beginning.** (of the Paipyalādoṣanishad.) ॥ हरिः ॐ ॥ कथं बंधः कथं
 मोक्षः का विद्या का च विद्यते ॥ आप्तुं सप्तसुप्तिं तुभ्यं च कथम् ॥
- End.** एकोद्भूतो मम देवो न द्वितीयोऽस्मि कुरुचिन् तिलोकान् थाप्य भूतात्मा
 भुङ्क्ते विश्वभुगव्ययः ॥ तस्मै ब्रह्माय नमोऽस्तु ॥ आह्वयापि सदाशिवरहस्यं
 पैण्डलादमिदं शास्त्रं योधीवे भर्तृवासाद्विमुक्तो भवति ॥ सर्ववेदाध्यायी
 भवति धर्ममानाध्यायी भवति श्रीब्रह्माध्यायी (यो ?) भवति श्रीशिवस्य
 हृदयंगमो भवति न च पुनरावर्तते इत्याह भगवान् ब्रह्मा ॥
- Colophon.** इति नृदञ्जानालपैण्डलादोपनिषत् ॥ सत्त्वज्जगता शिवसाधुश्चमाप्नोति ॥
 इति पैण्डलादं समाप्तम् ॥ आत्मविद्यातपोयुक्तं तद्वत्सद्मोपनिषत्परं ।
 तद्वत्सद्मोपनिषत् ॥
- Colophon.** इति गर्भोपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Garbhopaniṣad.) हरिः ॐ ॥ सद्यः नावतु ज्ञानिः ॥ १ ॥ पञ्चात्मकं
 पंचसुषुप्तेमानं यद्वाक्यं यदमुषयोमयुक्तं ॥ तं सप्तधातुं विमलं द्वितीयं
 चतुर्विद्याधारमयं शरीरं ॥

- Colophon.** इति साधोपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (of the Rahasyopanishad.) श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ परमादितमत्याम्ना
प्रज्ञा साद्वैतचिदुभयं ॥ आश्रयेद्विद्यासुनिर्मवाह्मनसमोचरं ॥ अमातो
रदस्योपनिषदं यास्यास्यामः ।
- End.** नञ्जुला सकलाकारोयासः सत्यवतीतुलः पुण्ये संहितं प्रीत्या परानन्दमुपै
इवाम् (?) ॥ ११ ॥ योरदस्योपनिषदमधीते गुर्वनुपमात् ॥ सर्वपाप-
विनिर्मुक्तः साक्षात् कैवल्यमश्नुते ॥ १४ ॥ साक्षात् कैवल्यमश्नुते ॥
- Colophon.** इति रदस्योपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् मयूरकोपनिषत् अक्षतविन्दूपनिषत्
गर्भोपनिषत् पैण्डलादोपनिषत् जावालोपनिषत् चित्योपनिषत् ब्रह्मविद्योपनिषत् इति सा-
धोपनिषत् इत्येता दशोपनिषदः सन्ति । नञ् बद्धा आनन्दायमपुस्तकावस्थां प्रकाशिताः ।

No. 616. मनुसूक्तविधानम् । *Manusūktavidhānam*. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out.
Prose. Generally complete.

Another copy of the work noticed in No. 543, with some
different readings. Compare the beginning and end of this with
the corresponding portions of the former.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मनुसूक्तविधिः लिख्यते ॥ मनुसूक्तस्य तापसो
मनुर्ऋषिर्मेनुदेवता विदुष्वहं ॥ आयेकात्यायनस्यो जगत्पुत्रः मनुर्ऋषिः
मनुर्देवाश्च इति वीजं श्रीगौडि मन्वो इति शक्तिः सुष्टुष्ट धनमिति
कीलकं द्वादशैः अपि विनियोगः ॥

Colophon. इति विनियोगदीपिकायां मनुसूक्तविधानं आदौ अथादिन्यासः ॥
यस्ते मनु इति चतुर्दशैः सूक्तस्य तापस्ये मन्वे अथये नम इति
शिरसि ॥ आयेकात्यायनस्यो जगत्पुत्रः शेषास्त्रिदशैः नमः मुखे ॥
मनुर्देवतायै हृदये ॥ श्रीगौडि मन्वो इति शक्तये पादयोः सुष्टुष्ट धन-
मिति कीलकाय नामो ॥ अथ पदंगः ॥ सुष्टुष्ट धनमुभयं अङ्गुष्ठार्धौ
यस्ते मन्वो भियं दधाना ॥ साक्ष्यमदाम ॥ अङ्गुष्ठान् मन्वो भियं दधाना ॥
सुष्टुष्ट धनभियं दधाना ॥ प्रयोगार्थे चतुर्दशमेकसूक्तं विनियोग
दीपिकायां तु सूक्तद्वयमेव सप्तद्वैते (सप्तचै वे ?) यथद्वयेऽपि अपिबंदो
देवतसंज्ञा एकैव प्रयोगार्थेऽप्येवमेवं ॥ इतीति सूक्तविधानं समाप्तम् ॥

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 617. अग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता । *Agnishṭoma-vishayinī-chintā.* Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 20. Lines, 15-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A treatise on the Agnishṭoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीमग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता प्रकूप्यते । ए एव यज्ञः पञ्चविंशोऽग्निष्टोमं दर्शपूर्णमासी, चातुर्मास्यानि, पञ्चमीन एति जुतेः । पाकादेव ऋचोऽपि सिद्धः । ऋत्वात्तरमप्युक्तमाश्रयनेन । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिं पञ्चचातुर्मासीरय सोमेनेति ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमयज्ञानुष्ठानपद्धतिविशेषः ।

No. 618. आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्यवहतिः । *Āpastamba Śrauta-sūtra Pad-dhatiḥ.* Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 171. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1601. Appearance, very old and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on a manual for the performance of Vedic rites based on Āpastamba's Śrauta aphorisms. By one Soumāpa, an inhabitant of Tālavrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ महाशक्त्यै नमः ॥ मंत्राप्रवाचपरिपूतजटाकलापं क्रीडन् पश्येन्द्रचकिनेन्दु सविप्रभाभिः ॥ प्रज्वालितस्फुरित तपक-चारवंधु प्रच्छिन्नकालविषकंठहरं नमामि ॥ आपस्तम्बीयसूत्रस्य धूर्त-स्वामिवाप्यानुसारेण शास्त्रान्तरसिद्धान्तवेचिता न विरुद्धा नाप्युप-सृत्य दर्शपूर्णमासावारभ्याग्विषयनपथ्येताना कस्यैषां प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. सर्वप्रथमस्थिते कृते पञ्चातनृक्रियते, भूर्भुवः सुवरित्याद्वन्नीये स्मार्तधर्मेषु सर्वप्रथमस्थितं जैमिनीनां प्राच्येषु चतुर्थं ॥ एषा वैविद्यपूजेन तालहन्त-निवासिना ॥ सोमयेन कृता एतिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥ तत्र श्लोकः

उदय तिष्ठ इत्यादौ द्विषड्वेव बोध्यते ।
 उष्याय तिष्ठ इत्यादौ द्विषड्वेवोच्यते ॥
 गर्भेद्विने तथा विने प्रायश्चित्तं विधीयते ।
 अमूर्चं नवमं प्रयोक्तव्या न संशयः ॥
 उदृत्य चावदानानौ धाता सूर्यास्तित्थयम् ।
 अष्टस्कोटयुतं निष्कं द्विगुणं द्वादशगुणः ॥
 चतुःसंस्तानिष्ठं स्याद्विनेऽप्येवं तथैव च ।
 माटिना वेष्टनं कृत्वा स्कोटकादौ विधीयते ॥
 द्वितीये तु च कोमं तु तृतीयेऽपि तथैव च ।
 अपिधाय च यावत्तयति गर्भकम् ॥
 मन्वाहतिद्वितीयादौ नीते वस्त्रिपुठश्चिदिम् ।
 वक्ष्येति गर्भेऽप्येव गर्भकपंचमेव च ॥
 निष्ठभ्य च्छदयं शूले कृत्वा शूलान्तरे तथा ।
 निष्कृत्य गर्भं शूले च संमयित्वा परे तथा ॥
 रकादक्षपमोक्षया ॥
 गर्भेऽग्निकृपास्तावि प्रयुज्य प्रोक्ष्य निर्वपेत् ।
 पशोनिष्कृत्य गर्भेऽप्यपयित्वा पशोर्यज्ञिः ॥
 गर्भाणां च पुरोडासं वेदैश्च च यजेन् तथा ।
 दैवतानि पशोः कृत्वा जुह्वा नाभ्याः पुरा मिश्रोः ॥
 मंत्रेण दैवते चिन्ता तूष्णीमुत्तरमुत्तरी ।
 आवदानं ततश्च वस्त्रिपुठायामदाय च ॥
 मिश्रोनाभ्याः परां बिम्बा मिष्टैः सह निधाय च ।
 कृत्वा तथा वैधं गर्भेऽप्यपयित्वा च ॥
 दैवतादिषु संमिष्य वसां कृत्वा पशोर्हतिः ।
 नारिकेलपदीधोमः स्कोटयुतं च कर्षणम् ॥
 अध्वर्यवे तथा दद्यात् मिश्रोर्दक्षिणपादकम् ।
 बिम्बा मंत्रेणानेन गर्भकम् ॥
 मन्वतो यस्मिन् मंत्रेण गर्भेऽप्यपयित्वा च ।
 पुरोडासस्य घेषां च भग्ननोपममुद्रा च ॥
 एवं युवा च वावस्त्यादि पाशुक ॥
 दूधे निक्षेपे प्राग्ने च यश्चिन् यस्मिन् पशोः क्रिया ॥
 तत्र नाह उपाहृतो जघेन्द्रश्च यथाविधि ॥ मन्वात्रं प्रायश्चित्तम् ॥

Colophon. श्रीलक्ष्मीनारायणस्य ॥ संवत् १८०१ मार्गशीर्षवदि चतुर्थी शुद्धवासे
स्वायंपरोपकारायं लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं
लिखितं मया । यदि ग्रन्थग्रहं वा मम दोषो न विद्यते ॥ यं यं
स्वरज्यनरेफ विंदुमात्राविहीनं लिखितं मया यत् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बीयश्रौतसूत्रोक्तकर्मानुष्ठानव्याख्यानपुस्तकमिदं ताडहननिवासि वै-
विद्यबृद्धसोमपरिवर्धितम् ।

No. 619. आपस्तम्बीहोत्राग्निहोत्रसोमः । *Apastambôktâgniho-
trahôma.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 13.
Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

• A manual on the Agnihotrahoma based on the Sūtras of
Āpastamba by Kuvā Sukla Dikshita.

Beginning. श्रीमद्यज्ञाय नमः । श्रीमद्भट्टोजीदीक्षितकृतआग्निहोत्रसोमविधिः ।
तत्र दृष्टः । संव्याकर्मविधाने तु सयं (सयं?) होमो विधीयते ।
अग्रजं प्रति च एवाह ॥ अतिष्ठ पुनो युवर्धना भामिनेयोऽयं विद-
पतिः । एतैरपि उक्तं यत् स्नात् तद्युतं सयमेव तु । विदपतिर्जामाता ।

End. नमैव द्वितीयायां प्रातरारभ्य पर्यप्रातःपर्यन्तं पूर्णवत् । यदैव संभवति
तदारभ्य शेषहोमान् कुर्यात् । एवं पञ्चहोममधिकृत्याग्निं हरंते ॥
कुतोऽपि पञ्चहोमे उदयास्तवे (मये?) होमकाले वा । उभयोः संवि-
धानमावश्यकम् । अन्यतरं संविधानं वा । अथसंविधानेऽग्निं लौकिकः
उपयते ॥ ४ ॥

Colophon. इति आ उ वा शुक्लदीक्षितानां कृतिः आपस्तम्बाग्निहोत्रसोमः समाप्ति-
समम् ॥

विवरणम् । आडवःशुक्लदीक्षितरचिनमःपञ्चमस्तुवालुग्रन्थस्यग्निहोत्रसोमविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 620. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Āśvalāyana Īrihya-sūtram.*
Substance, country-made yellow paper, 9×4 inches. Folia, 28. Lines,
9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1785. Appear-
ance, very old and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 437.

Colophon. इति गृह्यसूत्रे आश्वलायने चतुर्थोऽध्यायः संवत् १०२५ । दुन्दुभिनाम
संवत्सर पुण्यम्बुद्वीपदा (?) ।

विवरणानुक्रमम् ।

No. 621. आश्वलायनगृह्यविवरणम् । *Āśvalāyana Gṛhya-vivaraṇam.*
Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 25. Lines, 8-15
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose.
Correct. Incomplete (the first chapter only.)

An incomplete copy of the work noticed in No. 445.

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यविवरणे आश्वलायनीयायां हनौ प्रथमोऽध्यायः । इदं
पुस्तकं लिखितं मोक्षमोपनामक रामकृष्णदीक्षितेन साधुं परीपकारार्थं
च । श्रीविद्येश्वरार्यमसु । ग्रन्थं भवतु । ५ । ५ । ५ ।

No. 622. गृह्याग्निसागरः । *Gṛhyāgni Sāgarah.* Substance, coun-
try-made paper, 11×4 inches. Folia, 100. Lines, 8-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and written by
different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the same subject as that noticed in No. 454, by
Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Beginning. श्रीवैश्वदेवो नमः । श्रीमन्महादेवपत्नये नमः । नमो ह्यस्यपदाभिर्ज
नयेमं महारं शिवी । लक्ष्मीधरं च पितरं भद्रनारायणं तथा । यथा-
ज्ञानं विद्यार्योऽथ पथं मिहैरनुदिनं । श्रीविष्णुनामिह तद्व्याख्यासोऽथा-
न्याय मुरिः । आरुहेतुपनामा वै भद्रनारायणः दुषीः गृह्याग्निसागरं
येन कुर्वते मिहनुदये । नवादी देवताराधनपरस्त्रया लक्ष्मं समाचरेत् ।
रसायनानि मन्त्राय तथाचैवोपधानि च । तस्य सप्तांशि विधिति
योनरः लक्ष्मलक्ष्मवेत् । वैदिकानि च सप्तांशियानि काम्यानि कानि
चित् विधिति सप्तदानानि लक्ष्मकर्तुं संशयः । केचित् कर्मसु
प्रायश्चित्तं विनाधिकाराभावान् सद्विषयः तन्प्रयोगश्च तावदुच्यते ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon (अष्टितम्) ।

विवरणपूर्वम् ।

No. 623. ग्रीष्मामिषागरः । *Grihyāgni Sāgarah*. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 25 (fol. 101-125.) Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and by different hands. Prose Generally correct. Incomplete.

The latter part of the work noticed last from fol. 101 to fol. 125.

पूर्वोक्तिवित्तैव पुस्तकस्य येवमात्रः ।

No 624 पौण्डरीकप्रयोगः । *Paundarika Prayogah*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 22. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Paundarika rite by Raghunātha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

•Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पौण्डरीकस्य प्रयोगो वक्ष्यते ॥ पौण्डरीक-
वर्द्धिकामः श्रद्धास्रोतश्चक्षुःशोभा गीतमक्षोभो विशिष्टः ॥ तत्र श्रद्धास्रोतस्य
लक्षणं ॥ वैकुण्ठादीनामभावे श्रद्धास्रोतः ।

End अष्टावकस्य ॥ यदिदंविचित्रं चोपाधियौत येषं प्रालम्बं ॥ सति हवे
चतुर्थमक्षः ॥

Colophon. इति श्रीसत्त्वयाचिनोपनामकं चद्रभट्टाख्येन रघुनाथेन विरचितं
प्रयोगः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गास्रोतस्य नामकं च ॥

विवरणम् । अयाचिनोपनामचद्रभट्टाख्येन रघुनाथविरचितं पौण्डरीकप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 625. सामान्यसूत्रभाष्यम् । *Sāmānya - Sūtrabhāshyam*. Sub-
stance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 39. Lines, 7-12 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly
worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the aphorisms directing the performance of certain Vedic rites which are common to the three Vedas, Rich, Yajus and Sāman. Anonymous.

Beginning. श्रीसूर्याय नमः ॥ यज्ञान् व्याख्यास्यामः ॥ अवायं सूवारभः । नित्य-
यज्ञक्रियापुरुषदेवोऽभिबन्धनं तस्मैवाग्नियायां प्रत्यवायमापादयति अ-
चक्षुतेरक्रियायां प्रायश्चित्तविधानाच्च । ये चापमा कर्तुरेतमां ते च
नित्ययुतिविरोधादनभिहतं पमत्वादिविषया आख्येयाः एवमवग्रहमनु-
देवोयज्ञः ।

End. चाक्षणीयधारणवच्छादयथासमाकृद् इति दिष्टातीपदेग्रीपपत्तेः कर्म-
ण्यपि समारोपश्च यजमानस्य सत्त्वापारपचे जायन्त्यामारं प्राक् ॥

Colophon. इति श्रीभूर्नेल्लामिहलसामान्यसूत्रभाष्यं समाप्तिसमम् ॥

विवरणम् । अग्न्यजुःसामवेदीयकर्तव्ययज्ञसामान्यविषयकसूत्रविशेषाणां भाष्यमन्वोऽयम् ॥

No 626. मानवसूत्रम् । Mānava Sūtram. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 78. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1722. Appearance, very old, worn out, with writings by different hands, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Aphorisms on the Gṛhya rites, complete in eight chapters, by Manu.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ उत्तरत उपचारोविचारोत्तराणि यज्ञांमनि ॥
कुर्वन्धनारि कर्माणि प्रमपयन् कुप्यादाचतुर्थात्कर्मसो सत्त्वातेन
कर्मादिर्भनिपातवेदादिनोत्तरस्यात् विद्यायज्ञोपवा ॥

End. न मानमश्रीयादापशुर्वधनादिति प्रणीतेषु प्रणीता ह्यादन्यत्र वचना-
दिष्णुकमप्रवृत्तिधर्मानं याज्यमानं याज्यमानं ॥ १ ॥

Colophon. इति मानवसूत्रे प्राक्सामाख्ये प्रथमप्रवृत्तिसमानपंचमविभागे अष्टमो-
ऽध्यायः समाप्तः ॥ श्रीसंवत् १७१९ वर्षे मार्गशिरषे(?)वदि पंचमी शुक्ल-
वासरे छिन्नतोऽयं ग्रंथः भट(?) श्रीहरदेवपुत्रपाठनार्थं तथापरोपका-
राय ॥ श्रीमसक्तु ॥

विवरणम् । गृह्यकर्मविषयकं मानवं सूत्रम् ।

No. 627 मानवसूत्रम् । Mānavasūtram. Substance, foolscap paper, 10×8 inches. Pages, 79. Lines, 21 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1722. Appearance, fresh, bound in book form. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work last noticed, most probably recently copied by the orders of the Sanskrit College authorities.

No. 628. सामसूत्रम् । Sāma Sūtram. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 10. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, new, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A work laying down rules to be followed by priests in a Vedic rite performed by a follower of the Sāmaveda.

Beginning. ॐ । आनिष्यायाप्रोवात् अविषमये वातामूनसू मवसति चतुरवर्गं पंचावत वा पतयेत्वाऽऽहोत्येतैः प्रतिमं वमनाध्वमसीति यजमानः सप्तदम अग्निजज्ञानूनसू समनुमत्यनुसेदीचामिति यं कामयेत यज्ञ-यज्ञसम्पदिति ।

End. आनिष्यायाप्रोवात् आनिष्यायाः क्षुपूर्वांके प्रोक्ष्यवर्हिः प्रतद्विष्णुर्दक्षिणस्य आनासादग्नीषोमीयस्य प्रहतः प्रहतीयो ।

Colophon. इति तृतीयः प्रश्नः आदिती दादमः हरि वि श्रीम् इदं पुस्तकं अरव-कलामिदिनं लिखितम् । श्रीरामायः(?) ।

विहरणम् । सामवेदीययज्ञकर्त्रेण अग्निना कर्तव्यनिरूपकनियमविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 629. काम्येष्टिसूत्रम् । Kāmyeṣṭi Sūtram. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Apastamba's aphorisms on Kāmya or voluntary rites.

Beginning. श्रीकृपेणैव जमः । काम्याभिर्दिहभिर्यजन्तामावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत वा ब्राह्मणस्याप्यानाः(?) समिधमानवर्गो समिधवर्गो चान्तरिक्ष इवुप्राजयन्त्यौ याव्ये दधानि ।

End. पाञ्चानुवाक्ये भवतो हिरण्यं नाथधेनुरिति दक्षिणेन्द्रावाहंस्त्यं चरं
निर्देष्टव्यमन्ये जाते हिरण्यं दाम दक्षिणा दक्षिणा ॥ १० ॥ ॥

Colophon. काम्येष्टिस्तम् ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयकाम्येष्टिस्तम् ।

No. 630. उत्तरवृत्तिः । *Uttara-vrittiḥ*. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 125. Lines, 9-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, partly very old, and partly new, being written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Nārāyaṇa's commentary on the Uttarabhāga (the latter part) of Kāvalāyana's Śrauta Sūtra. Noticed in No. 219.

No. 631. कात्यायनसूत्रपद्धतिः । *Kātyāyana Sūtra-paddhatiḥ*. Substance, country-made paper 11×6 inches. Folia, 24½ (of which foll. 1-3 are wanting.) Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first 3 foll.)

A manual based on Kātyāyana's Śrauta Aphorisms. The last fol. being torn and its writing effaced, the name of the author cannot be found.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End (अष्टितम्) ।

विवरणम् । कात्यायनसूत्रपद्धतिः ।

No. 632. सूक्तविधानम् । *Sūktavidhānam*. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1837. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A guide to the application of the Śrīsūkta in the worship of the goddess Lakshmi. Anonymous. The title should be Śrīsūkta-vidhānam, and not simply Sūktavidhānam.

Beginning. श्रीमश्वेशाय नमः ॥ चिरच्छवर्षामिति पंचदशर्षस्य स्रग्दृष्ट ॥ आद्यमंशे
लक्ष्मीर्षं विः ॥ उत्तरचतुर्दशमंवाषां आनंदचिह्नीदकर्म इन्दिरभुता
भययः । आद्यानां तिष्ठतां अनुरूपवन्दः ॥ चतुर्थमंशस्य नृदती-
र्षदः । पंचमषष्ट(६?)योक्षिमुपवन्दः । सप्तम्यादिपंचदशानां पंक्तीर्षदः ॥
सर्वमंवाषां श्रीरश्मिदेवयेत्युभे देवते । व्यंजनानि बीजानि ।

End. य ॥ १ ॥ धर्मे ॥ १० ॥ विधाये ॥ १८ ॥ सिंधुजाये ॥ १८ ॥ राज-
लक्ष्मी नः ॥ १० ॥ मंजानलक्ष्मी ॥ ११ ॥ साक्षात्तलक्ष्मी ॥ ११ ॥ इति
ताम्रपात्रस्यपयसा ॥ सुगंधजलेन वा तर्पयेत् ॥ लक्ष्मीमूर्त्तां यत्र वा संपूज्य
पंचदश ऋक्परिमितं श्रीस्रग्दं दशवारं जपेत् ॥ एकादशितोमः ।
एतेन प्रत्युचं जुहुयात् । जपांवे गुह्यानिमुद्ये गोप्रीतिमिति अपसमर्पणं
जुह्यात् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीस्रग्दविधानं समाप्तं ॥ ॥ संवत् १८६३ उत्तरायणे दीप्ये चोदकव्य-
कादव्यां सोम्ये श्रीकाव्यां शुभफलैश्च संवः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । श्रीस्रग्द विनियोगादिविधानविषयकं पुस्तकम् ॥

No 633 वैधातवीयेष्टिः । Traidhátaviyesbtiḥ. Substance, coun-
try-made paper, 7 × 2½ inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Character,
Nágara Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct.
Complete.

A manual for the performance of the Traidhátaviya rite to
be performed after Agnihotra in the morning.

Beginning. श्रीमश्वेशाय नमः ॥ वैधातवीयेष्टिः ॥ प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा देव्यादि ।
वैधातवीयया यद्ये ॥

End. ब्रह्म मां धेनोः श्वं यज्ञो बभूव अपः पुनराद्याय्यन्तात् यज्ञमंशमवर्जं
प्राक्ष्य भोजनानं ॥

Colophon. वैधानवीयेष्टिः समाप्ता इत्यलम् ॥

विवरणम् । वैधातवीययज्ञानुष्ठानप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No. 634. अच्चावाकम् ! Achhāvākam. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 55. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1782. Appearance, very old, writing effaced in some parts, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras used by the Achhāvāka priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अग्निं । इत्ये देवा रदित्ता देवा देवा रद १ इत्ये
दिदिन् तत् ।

End. ४ अयं आर्यैर्यं अर रत्या । ११ । अरमोभ्यायः । श्रीरत्न ।

Colophon. संवत् १७८२ समयपुण्यदि अरम्या भानुवामरेकाग्र्या विद्येयसंनिधौ-
स्त्राय परायैष ।

विवरणम् । अच्चावाकपुरोहितव्यवहार्यमन्त्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 635. होत्रप्रयोगः । Hantra Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4½ inches. Folia, 13. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka, 1673. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीवररत्नस्यै नमः । नमः प्रचक्षते नमः उपद्रष्टे
नमोनुक्यावेक इदमनुवक्ष्यति इदमनुवक्ष्यत्यस्योर्वरिं वनस्यात् श्रीय
शिवो आह्वय राविशौपथयय वाक्ममहितयज्ञसाधुवदामि प्रपद्ये-
यमेवम् ।

End. श्रद्धया सप्रधायभिः । इदं विष्णुर्विचक्रमे वेधा निदधे परं । समूहमस्य
पातुरे । भूः साक्षा अय इदं । भुवः साक्षा वायव इदं । स्वः साक्षा
सूर्याय इदं । ॐ भूर्भुवः साक्षा प्रजापतय इदं । संज्ञाजपः । ॐ
समेस्वरयमे यज्ञोपचते नमस्यायने नूनं तस्मै दे उपपते अतिरिक्त
स्त्रिंश त्रयां (हा?) मेधां यम्. प्रजां विद्यां बुद्धिं त्रिय वलं आयुधं तेज
आरोम्यं देदि मे अयवाचनो नमो नमः । समाप्त.(?) । श्रीरत्न ।

Colophon. इति होत्रमन्त्रा. (होत्रप्रयोगः समाप्त. ?) शके १६७३ प्रजापतिनाम् ।

विवरणम् । होत्रकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 636. सर्वप्रष्टिशेषौत्रम् । Sarvapriṣṭheshṭīhaṭram. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of a Vedic rite, called Sarvapriṣṭheshṭi. Anonymous.

Beginning. ॥ ॐ ॥ अथ सर्वप्रष्टिशेषौत्रम् ॥ अग्निमंथनं । नमः प्रवक्ष्यामि
सप्तदशमिधेयः । विराजो ध्यायेत् आवाचने ॥

End. ॥ मं युवाकंनि । वाजिनयामः । पत्नीर्ध्यानादिसंख्यामपानं प्रकृतिवत् ।
सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥

Colophon. इदं पुस्तकं सर्वप्रष्टिशेषौत्रम् ॥ ॥ विराजमहा ।

- विवरणम् । सर्वप्रष्टिशेषौत्रम् विषयस्य चोक्तकर्मविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 637. सर्वप्रष्टिशेषप्रयोगः । Sarvapriṣṭheshṭīprayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

Another manual on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः ॥ सर्वप्रष्टिशेषप्रयोगः । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा
आपूर्व्यामास देवतस्य वा अग्निहोत्रं कृत्वा दध्नेवाचीनो हर्भान् धारय-
मावः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राधानायम्य सर्वप्रष्टिशेषा यज्ञे महापा-
तकनिवृत्तिद्वारासमाभानामुत्तमस्त्रीकद्वारा वा इति संकल्प्य ॥

End. इष्टकं होतृत्वं । अग्रे हिरेकं । उपरान्तं जुहुतामीति वीनं नवानुवा-
जान् यजति । वीणि समिष्टयजूषि शेषं प्रकृतिवत् सिद्धमिष्टिः
संतिष्ठते ॥ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । सर्वप्रष्टिशेषप्रयोगस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 638. उपकर्मोत्सर्जनप्रयोगः । Upākarmotsarjana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 6. Lines, 13-16. in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1788. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 471.

Colophon. • इत्युत्सर्जनोपाकरणप्रयोगः । संवत् १७८८ मिति माघमासशुक्लपक्षे-
तदिने श्रीराधोकोपनाथा पुत्रवोत्तमेन लिखितं सार्य पराद्यं ।

विवरचनूतपूर्वम् ।

No. 639. पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । Pañcha Mahāyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 3. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten slightly. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the five Mahāyajñas. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्यज्ञाय नमः । मत्वा श्रीदेवदत्तं देवमापञ्चवर्गं तथा । प्रयोगः पञ्च-
यज्ञानां क्रियते तदिदं मुदे । अथ पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । तत्र ब्रह्म-
यज्ञस्य प्रथममनुष्ठेयमात्रं प्राच्यम् । प्रागर्होमानंतरं प्राचीमुदीचीं वा
दिग्ं यथा गृहद्वारं न भवति तत्रदूरं मत्वा तत्र ब्रह्मयज्ञः कर्तव्यः ।
धामे वा । यदा धामे तदा मत्वा ब्रह्मयज्ञः ।

End. तत्रैव कथः एकमुद्दिष्टं यज्ञादमेकोद्दिष्टमुदीरितं । चीनुद्दिष्टं तु
यज्ञार्हं पार्वत्यन्तु प्रकीर्तितम् ॥ ० ॥ मरुपरिच पितृयज्ञोद्योमोद्यो-
द्विजोद्यो विधीयते । न हर्मेन विना आदमादिताग्नेर्दिग्मन्त्रः ।
॥ पितृणां मासिकं आदमन्त्राचार्यं विदुर्बुधाः । तदामिषेण कर्तव्यं
प्रश्नेन प्रयत्नतः ॥ १ ॥ यदेव तर्पयत्यग्निः पितॄन् स्नाता द्विजोद्यमः ।
तेनैव मर्चमाप्नोति पितृयज्ञक्रियाफलम् ॥ पितृयज्ञं तु निर्वर्त्य तर्पणा-
द्यं तु योगिमान् । पिदान्त्राचार्यकं कुर्यान्त्रादमिन्दुचरे मदा ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरचम् । गृहमेधियजनित्यकर्तव्यपञ्चमहायज्ञप्रयोगपुस्तकम् पञ्चमहायज्ञाय ब्रह्म-
यज्ञः पितृयज्ञः पाकयज्ञः भूतयज्ञः द्ययज्ञश्चेति ।

No. 640. विध्यपराधप्रायश्चित्तप्रयोगः । Vidhyaparādha Prāyaścitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 13. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that of the works noticed in Nos. 213, 214 and 215. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः । सत्यज्ञानादिभिर्लेश्यं
नत्वादं (नंद ?) परं मुखं ॥ अथ विध्यपराधेषु प्रायश्चित्तं यजामति ॥
विद्वद्भिर्वज्रधातीनं किमर्थं यत्नतेऽधुना । न शीघ्रं बुध्यते यस्मान्मृदादय
विबध्यते ॥ अथ विध्यपराधप्रायश्चित्तमुच्यते ॥ विहितस्याकरणे कन्या
करणे वा यत्र यदास्मात् तत्र तत्र देव (तत्र तदेव ?) नष्टसंधानं कर्तव्यं ।
अनास्मात् सर्वप्रायश्चित्तं ॥ तत्र द्विविधं संधानं । सेंद्रियमतीन्द्रियं च ।
आयतनाद्विद्येतानां मग्रादीनां (गतानामग्रादीनां ?) पुनः प्रवेपात्
सेन्द्रियं । जपहोमदानादिभिरतीन्द्रियं ॥ विधिमुत्पादने न प्रायश्चित्तम् ।

End अग्नीनां अयं जलज प्रा० अग्रायुःकायुपघातप्रा० चन्द्रसूर्यप्रदय प्रा० ।

Colophon. इति प्रायश्चित्तं समाप्तम् ॥

विवरणानुसूचम् ।

No 641. काठकसावित्रकर्मोदिः । Kāṭhaka Sāvitrakarmādih. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 23. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1799, Śāka, 1064. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

A manual on the modes of establishing, lighting, and consecrating, the different kinds of sacred fire, according to the Kāṭha School. Anonymous.

विश्वंतासुमयादिदयं इयं । चतुर्थः पटलः ॥ आरभकेतुकः समाप्तः ॥
 काठकाः समाप्ताः ॥ अथ काम्याः परमः ॥ ॐ तनुषन् मुक्तिपदवीवास-
 देवापेक्षम् ॥ यादमं पुच्छं दद्यादृष्टे? तादमं स्तिष्ठितं मया ॥ यदि-
 यादमयादं वा मन दोषो न विद्यते ॥ १ ॥ संवत् १०८८ मके १९९९
 कार्तिकमास्ये शुक्लपक्षे प्रतिपदायां रबी मन्वेष्टां उपकारार्थं स्तिष्ठितो-
 ऽयं दंडः ॥ दीवासुदेवोजयति ॥ ॥

विवरणम् । कठमाखानुमतसावित्राग्निचयनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 642. शिवसंकल्पादि । Siva Saṅkalpādi. Substance, country-
 made paper, 8x3 inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Char-
 acter, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Verse.
 Generally correct. Complete.

A collection of Mantras enchanted on the occasion of a Saṅ-
 kalpa or commencement of a rite or ceremony that it may be
 finished without any hitch. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यज्जायनीदूरमुदितु रैवं तदु सुप्रभा तयेवेति दुरंमं
 श्योतिषां श्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ १ ॥ ये वेदं भूतं भवनं
 भविष्यदित्येताममतेन मन्त्रे देन यज्जायते सप्रद्योता तन्मे म० ॥ १ ॥
 देन कर्माद्यपमोमनीषिषो यज्ञछानि विदधेयु धीराः । यदपूर्वं
 यक्ष्मन्तः प्रजानां तन्मे म० ॥ २ ॥ देन कर्माणि प्रवर्चन्ति धीराः यतीवा-
 पा मनसा आरुहन्ति यन्ममिमतनुमर्दन्ति प्राप्तिस्तन्मे ॥ ३ ॥ यत्प्रज्ञानं
 सुतर्पणोदतिष्ठ यज्जोतिर्निरन्तरम् प्रजासु । यज्जायते किंचन कर्मा-
 श्रियते तन्मे ॥ ४ ॥

End. अतः सर्वं परं तस्य पुरं लब्धमिदं कर्तुं देतं विष्णुवाचं विबुधपा-
 य वै नमो नमः । तन्मे ॥ ५ ॥ कद्रवाय प्रचेतसे मीढुहमापनमश्चे ॥
 वांसेमरौकमस्तु हृदं अर्धोद्भवे रुद्रक्षेत्रे वदाम नमो कस्तु तन्मे ॥ ६ ॥
 मरुत्प्रज्ञानं पुरस्ताद्विधीयता सुखा च न भावः ॥ स बुद्धिवा उपमा
 कस्य निहाः पतस्य यानि मस्तुतय विवक्ष ॥ ७ ॥ यः प्राचतो वि-
 पनोमश्चिन्तैकं हृदो आरुहती बभूव ॥ य इमेधे कस्य विपक्षोऽप्यस्य
 श्री देवाय इविधि तन्मे ॥ ८ ॥ य आकदावस्तदा यथा विधौ ॥ ९ ॥
 प्रशिषं यथा देवाः ॥ यथा वायावत यथा (यथा?) ॥ १० ॥

एविष विधेम तन्मे ॥ १३ ॥ गंधद्वारा दुराधर्षा नित्यपुष्टा कटीपिर्षा ॥
 ईश्वरी सम्भृतानां तामिहोपकृते पियं तन्मे ॥ १५ ॥ य इदं शिवसं-
 कल्पं सदाध्यायंति शास्त्रयः (याः?) ॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (यन्ति?)
 तन्मे मनः शिवसंकल्पसत् ॥ १६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः ॥ श्रीश्रीनारायणाय नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्षोनिर्भिर्प्रपदिमाश्रयं संकल्पोत्तरपात्रवेदमन्त्रविद्येयानां संपद-
 डलकम् ।

No 643. निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, white Kāś-
 mīri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6-8 in a page
 Character, Nāgam. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-
 eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणलूतपूर्वम् ।

सविष विषेय तन्मे० ॥ १४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं ।
 ईश्वरीं धर्मभृतानां तामिहोपकृते त्रिधं तन्मे० ॥ १५ ॥ य इदं शिवसं-
 कल्पं सदाभ्यासंति प्राप्नुयुः (यः?) ॥ ते परं शोचं गमिष्यामि (यन्ति?)
 तन्मे यतः शिवसंकल्पमस्तु ॥ १६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः । श्रीश्रीनारायणाय नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्मानिर्बिम्बपरिचयमात्रायै संकल्पोत्तरपाद्यवेदमन्त्रविशेषानां संपद-
 पुस्तकम् ।

No. 643. निदानसूत्रम् । Nidina Sūtram. Substance, white Kāś-
 mīri paper, 17×6½ inches. Folia, 31. Lines, 6-8 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-
 eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणनूतपूर्वम् ।
